

මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනාවලිය

දුසුම නාගය

දානි පුප්ඵය උඩරියගම ධර්මසූචි ස්වාමීන්වහන්සේ

මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනාවලිය

දසම භාගය

ධම් දේශනා 84-94 දක්වා

(ධම්මානුපස්සනා - දුක්ඛනිරෝධො අරියසඞ්චං)

මිනිරිගල නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනයේ
ප්‍රධාන කර්මස්ථානාචාර්ය

උඩරියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ
නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනය
මිනිරිගල

ධම්මදානය පිණිසයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2024

මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනාවලිය - දසම භාගය
(ධම්මානුපසස්සනා - දුක්ඛනිරෝධො අරියසම්චං)
පූජනීය උඩරියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ

අයිතිය:

මිතිරිගල නිස්සරණ වනය සංරක්ෂණ මණ්ඩලය
මිතිරිගල, 11742

දුරකථනය: 033 2253295

nissaranavanaya@gmail.com

www.nissarana.lk

ISBN : 978-624-5512-35-5

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟරිවත්ත පාර,
ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 011 487 0333

පෙරවදන

යෙ හිකඩවෙ, අනුකමෙපයාථ, යෙ ව සොතඛිං මඤ්ඤය්‍යං, මිත්තා වා අමච්චා වා ඤ්ඤී වා සාලොහිතා වා, තෙ වො හිකඩවෙ, චතුන්නං සතිපට්ඨානානං භාවනාය සමාදපෙනඛා, නිවෙසෙනඛා, පතිට්ඨාපෙනඛා.

මහණෙනි, මිතුරු වූ හෝ ඇමති (යහළු) වූ හෝ නෑ වූ හෝ සහලේ නෑ වූ හෝ යම් කෙනෙකුන්ට අනුකම්පා කරන්නහු නම් යම් කෙනෙක් ඇහුම්කන් දිය යුතු කොට හඟනාහු නම් මහණෙනි, තොප විසින් ඔහු සතර සතිපට්ඨානාය වැඩිමෙහි සමාදන් කරවිය යුතු හ. වැස්විය යුතු හ. පිහිටුවිය යුතු හ.

මිනිරිගල නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනයේ වැඩ සිටින මහා සංඝ රත්නය මූලික කරගෙන උදෑසන ධර්ම දේශනාවක් පැවැත්වීම දශක කිහිපයකට අධික කාලයක් පුරාවටම පැවැත්වෙන්නා වූ සම්ප්‍රදයකි. මෙම ග්‍රන්ථය සඳහා මුල් වී ඇත්තේ 2006-2008 කාල වකවානුව තුළදී මා විසින් මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය මුල් කරගනිමින් එසේ නේවාසික මහා සංඝරත්නය උදෙසා පවත්වන ලද දේශනාවලියයි.

ඒ යුගයේදී ධර්ම දේශනා සජීවීව ශ්‍රවණය කිරීමේ අවස්ථාව මිනිරිගල නිස්සරණ වනය සේනාසනයේ වැඩසිටින මහා සංඝ රත්නය සහ නේවාසික උපාසක පිරිසට පමණක් සීමා වුවත් වර්තමානයේ නිස්සරණ වනයේ මහා සංඝ රත්නය උදෙසා පවත්වන ධර්ම දේශනා දුරස්ථව සජීවීව සියලුම පිරිස් සඳහා ශ්‍රවණය කිරීමට තාක්ෂණික පහසුකම් සැලසී ඇත. ඊට අමතරව නේවාසික භාවනා වැඩසටහන්වල පවත්වන්නා වූ ධර්ම දේශනා ධර්ම සාකච්ඡා ආදියද උසස් ශ්‍රවණ තත්ත්වයන් යටතේ සජීවීව ශ්‍රවණය කිරීමටත් අවස්ථාව සැලසී ඇත. වර්තමානයේ තත්ත්වය එසේ වුවද, ඉහත කී යුගයේදී

මෙම ධර්ම දේශනා පටිගත කරන ලද්දේත් ඉතා අවම තාක්ෂණික පහසුකම් යටතේය. එබැවින් එම හඬ පටවල ශ්‍රවණ තත්ත්වය ඉතා දුර්වලය.

අවම පහසුකම් යටතේ නමුත් එද ඒ පටිගත වී ඇති ධර්ම දේශනා නැවත නැවතත් ශ්‍රවණය කරමින් එම ධර්ම දේශනා මුද්‍රිත මාධ්‍යයටද පත් කිරීමට සැදුහැවත් දයක පිරිසක් මෙසේ පියවර ගෙන ඇත. එම ධර්ම දේශනාවල පවතින දුර්වල හඬ තත්ත්වය නිසාම මුද්‍රිත මාධ්‍යයේ දේශනාවල වටිනාකම තවතවත් වැඩි වී ඇති සෙයක්ද පෙනේ.

ධර්ම දේශනා 107 කින් සමන්විත මේ දේශනා මාලාවේ ධර්ම දේශනා 84 සිට 94 දක්වා දේශනා මේ පුස්තකයෙහි අන්තර්ගත වේ.

සද්ධර්මයාගේ විරස්ථිතිය උදෙසා සතර සතිපට්ඨානය වැඩිමේ අනිවාසී අවශ්‍යතාව තේරුම්ගනිමින්, එම අවබෝධය අනෙක් සැදුහැකි පිරිස්වලටද බෙදීම් මෙහි අරමුණ විය. එලෙස මෙම දේශනා මුද්‍රණය කොට පළ කිරීම සඳහා බොහෝ වෙහෙසුණ සියලුදෙනාටම ඉතිරි දේශනා කිහිපයද පළ කරන්නට අවශ්‍ය ශක්තිය ධෛර්යය නොඅඩුවම ලැබේවා.

මෙම පොත් පෙළ සම්පාදනය කරන, පරිශීලනය කරන සියලුදෙනාටම සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයන් වඩාගනිමින් මේ ජීවිතයේදීම නිර්වාණ අවබෝධය සඳහා මේ උත්සාහය හේතු වාසනා වේවා.

සතං සමාගමො හොතු යාව නිබ්බාන පත්තියා...!

නිවන් දක්නා තෙක් සත්පුරුෂයන්ගේ සමාගමයම වේවා...!

උඩරියගම ධම්මජීව හිමි

නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනය

මිහිරිගල - 11742

2024-07-20

සම්පාදක සටහන

මිනිරිගල නිස්සරණ වනය ආරණ්‍ය සේනාසනයට සම්බන්ධ වී කලක සිට ධර්ම ග්‍රන්ථ පිළිබඳව කටයුතු කරන්නට මා හට අවස්ථාව ලබා දුන් අති පූජ්‍ය උඩර්ටියගම ධම්මජීව නායක ස්වාමීන් වහන්සේට මාගේ ගෞරව පූර්වක ප්‍රණාමය පළමුවෙන්ම පුද කරමි.

මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය පාදක කරගෙන උන්වහන්සේ විසින් දේශිත ධර්ම දේශනාවලිය ලේඛනගත කිරීමේ කටයුත්ත දැනට සෑහෙන ප්‍රමාණයකට ඉටු වී ඇත. දේශනා සියල්ලම පාහේ අත්පිටපත් කර තිබේ. මේ එම ග්‍රන්ථාවලියේ දසවැනි කාණ්ඩය (ධම්මානුපස්සනාව - දුක්ඛ නිරොධ ආයී සත්‍ය දේශනා 84 - 94) වේ.

පෙර පරිදිම මෙම කෘතිය සකස් කිරීම සඳහාත් නිස්සරණ වනය ආරණ්‍යවාසී මහා සංඝ රත්නය ඉදිරිපත් වූහ. මෙම ධර්ම දේශනා පටිගත කොට ඇත්තේ වසර පහළොවකට පමණ පෙර බැවින් එම හඬපටවල ශ්‍රවණ තත්ත්වය දුර්වල බවත් සමහර තැන්වල ඇතැම් ධර්ම කොට්ඨාශ මැකී ගොස් ඇති බවත් මෙම කටයුත්ත කරගෙන යාමේදී අප හට වැටහිණ. එහෙයින් ඒවා නිවැරදිව අර්ථවත්ව පිටපත් කිරීම ඉතාම දුෂ්කර කාර්යයක් විය. මේ නිසා, මෙම දේශනාවලියේ කිසි යම් තැනෙක අඩුපාඩුවක් හෝ නොගැළපීමක් වේ නම්, එය අති පූජ්‍ය දේශකයාණන් වහන්සේගේ පමාවක් නොව දේශනා පිටපත් කළ අප අතින් සිදු වූවක් බව විශේෂයෙන් සඳහන් කරන අතර, එසේ වී ඇත්නම් අපි උන්වහන්සේගෙන් සමාව අයදීමු.

මේ අන්දමේ උගනනා අවම කරනු සඳහා පූජ්‍ය දෙල්ගමුවේ ධම්මසුභද්ද ස්වාමීන් වහන්සේ අදාළ දේශනා ඇතුළත් හඬපට නැවත නැවතත් අසමින් ටයිප් පිටපත් නිවරද කිරීමේ යෙදුණහ. විදේශීය රටක වැඩ සිටිමින් ධර්ම/භාවනා වැඩසටහන් මෙහෙයවීමේ කටයුතුවල යෙදී අවිචේකී දිවියක් ගතකරමින් සිටිනා මෙවැනි අවදියක, මෙම කාර්යයට කැපකිරීමක් කළ උන්වහන්සේට මාගේ ගෞරව පූර්වක ප්‍රණාමය පුද කරමි. එම ඉමහත් කැප වීම මේ ග්‍රන්ථය පළ කරන්නට බෙහෙවින් උපකාරී විය.

මෙම පොතෙහි මුද්‍රණ ගාස්තු වෙනුවෙන් දයකත්වය දැක්වූයේ ඕස්ට්‍රේලියාවේ මෙල්බන් නුවර පදිංචිව සිට පසුගිය වසරේදී අප අතරින් විශේෂ අපගේ කලාශාණ මිත්‍ර අනුරුද්ධ ප්‍රියංකර සොයුරාගේ පවුලේ සාමාජිකයන් සහ හිත මිතුරන් විසිනි. මෙම කාර්යය සංවිධානය කල දයක විත්‍රා අමරසිරි, දයිකා තිලිණි සමරසේකර, දයිකා අයිරින් සුභසිංහ ඇතුළු එම කලණ මිතුරු කණ්ඩායමට මාගේ ගෞරව ප්‍රණාමය පුද කරමි. එම කණ්ඩායම විසින් සකසන ලද විශේෂ පින් අනුමෝදනාව මෙම පොතට ඇතුළත් කර ඇත

තවද, මෙය සංස්කරණය කිරීමෙන් සහ සෝදු පත් පිරික්සීමෙන් රාණ රාජපක්ෂ මහත්මියන් අලංකාර ලෙස පිට කවරය නිර්මාණය කොට එහි මුද්‍රණ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කිරීමෙන් අමිල් කුමාර මහතාත්, පින් අනුමෝදනා විස්තර සටහන් සහ දේශනා සැකසීමෙන් භාමනී කුමාරසේන දයිකාවත් මෙහිදී සහාය වූහ. නිස්සරණ වනය සංරක්ෂණ මණ්ඩලයේ හේමන්ත රණවක මහතා මුද්‍රණ කටයුතු සම්බන්ධීකරණයෙන් සහාය විය. ඒ මහත්ම මහත්මීන්ද, කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස් මුද්‍රණාලයේ අධිපති ජයසෝම මහතා සහ කාර්ය මණ්ඩලයද මෙහි පූර්විකව ගෞරවයෙන් සිහිපත් කරමි.

සම්පාදක
2024, නිකිනි මස 24 වන ද

පටුන

පෙරවදන	i
සම්පාදක සටහන	iii
පටුන	v
හැම දෙන පරයයි - සදහම් දන සැමද	vi
84 දුක්ඛ නිරොධ ආයී සත්‍යය හැඳින්වීම	7
85 ආධ්‍යාත්මික ආයතන හරහා තණ්හාව දුරු වීම	31
86 ආධ්‍යාත්මික ආයතන හරහා තණ්හාව දුරු වීම	55
87 බාහිර ආයතන හරහා තණ්හාව දුරු වීම	79
88 විඤ්ඤාණ හරහා තණ්හාව දුරු වීම	103
89 ස්පර්ශය හරහා තණ්හාව දුරු වීම	127
90 චේදනා හරහා තණ්හාව දුරු වීම	151
91 සඤ්ඤා හරහා තණ්හාව දුරු වීම	175
92 චේතනා හරහා තණ්හාව දුරු වීම	199
93 විතක්ක හරහා තණ්හාව දුරු වීම	223
94 විචාර හරහා තණ්හාව දුරු වීම	245
ධර්මදේශනා සකස් කිරීමට සහාය දුන් පින්වතුන් හට කරන පුණ්‍යානුමෝදනාව	269

හැම දාන පරයයි - සඳහම් දාන සැමදා

ඕස්ට්‍රේලියාවේ මෙල්බන් නුවර ජීවත් වූ,

2023 සැප්තැම්බර් මස 15 වන දින

හදිසි රිය අනතුරකින් අප අතරින් වෙන් වූ

ආදරණීය සැමියෙකු, පියෙකු හා කලාණ මිත්‍රයෙකු වූ

අනුරුද්ධ ප්‍රියංකර මහතාට

මෙම සියලු කුසල්

චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය පිණිසම

හේතු වේවා!

84 | දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය හැඳින්වීම

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස

කතමඤ්ච භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරෝධො අරියසච්චං?

යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසචිරාගනිරෝධො චාගො පටිනිස්සගො මුක්ති අනාලයෝති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. අපි සතියක් පාසා පැයක් බැගින් උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන මේ පවත්වාගෙන යන ධර්ම දේශනා මාලාවට මුල් වූණේ මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයයි. ඒ සතිපට්ඨාන සූත්‍රය අනුවම පියවරෙන් පියවර ගිහිල්ලා දෑන් මේ අසුභතරවෙති වාරෙ, මේ ආරම්භය සච්ච පබ්බයේ දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය පිළිබඳවයි. වෙන විදිහකට කියනවා නම් බෞද්ධයා බුද්ධාගමෙන් බලාපොරොත්තු වෙන නිෂ්ටාව, බුද්ධ ධර්මයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන නිෂ්ටාව සාකච්ඡා කරන අවස්ථාවයි. ඒ නිසා එක විදිහකට දේශනාව, එහෙම නැත්නම් භාවනා වැඩපිළිවෙළක් මුදුන්පත් වෙන අවස්ථාවක්. මේක සඳහායි මේ තාක් විස්තර සපයා ගනිමින් අවශ්‍ය කරන මාර්ගෝපකරණ සකස් කරගත්තේ. මෙතනදී ඒ මෙතුවක් කල් වටහාගත්ත, කිට්ටු කරගත්ත, පෙළගස්වා ගත්ත ඒ සියලුම ධර්ම කරුණු සම්බන්ධ කරගෙන මේ නිෂ්ටාව පිළිබඳ යම් අදහසක් ඇති කරගත්තෙයි උත්සාහ කරන්නේ.

ඒ සම්බන්ධයෙන් එද, කාලෙන් අද කාලෙන් පුදුමාකාර විදිහට ව්‍යාකූල ස්වභාවයක් පැවතී බව, පෘථග්ජන ලෝකයේ එද සිට අද දක්වා ව්‍යාකූලත්වය වෙනසක් නැතිව එක දිගට පවතින බව ඒ සාකච්ඡාවලදී අපිට

වැටහෙයි. නමුත් ඒ තරම් ව්‍යාකූල තත්ත්වයකට තුඩුදෙනසුලු, ඒ තරම්ම පෘථග්ජන ලෝකයේ සැලකිල්ලට භාජනය වෙච්ච මේ කාරණාව සර්වඥයන් වහන්සේගේ පහළ විමත් උන්වහන්සේ සාන්දෘෂ්ටිකව ලෝකයේ සිද්ධ කළ ඒ බුද්ධ කෘත්‍යයන් නිසා එද පුදුමාකාර විදිහට ව්‍යාකූල නැති, නිරවුල් පැහැදිලි පිවිතුරු තත්ත්වෙකට පත් වුණා.

ඒකයි බුද්ධෝත්පාද කාලයක ඇති වෙනස. ඒක ඉතාමත්ම ප්‍රකටව එද සිද්ධ වුණා. කොච්චර සිද්ධ වුණාද කියනව නම්, අද මේ අවුරුදු දෙදහස්පන්සිය හතළිස්හතක් පහු වෙච්ච වෙලාවේත් ලේශමාත්‍ර වශයෙන් හරි අද ඒක සර්වඥයන් වහන්සේ දක්වපු ආකාරය, පෙන්නපු ආකාරය විස්තර කරන්න පුළුවන්, පෙන්නන්න පුළුවන්, තත්ත්වයක් දුර්ලභව නමුත් පවතිනවා. නමුත් ඒක මතු කරගැනීම බුදු වෙනවා වගේ වැඩක්. ඒ තරමටම මේකට පුද්ගලයන්ගේ අවධානය යොමු වෙලා තියෙනවා. අවුල්, මතිමතාන්තර ළං වෙලා තියෙනවා. පෘථග්ජන ලෝකයේ විවිධ දර්ශනික මතවලට ළං වෙලා තියෙනවා. ඒ නිසා අවුලෙන් අවුලට පත් වෙමින් පවතිනවා.

නමුත් ඒ දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය කියන ස්වභාවයට මය මොනම අවුලක්වත් නෑ. ඒක අවුල් කරන්නත් බෑ. ඒක ඒ සියලුම අවුල්වලින් තර්කවලින් පරිබාහිරව ස්වාධීනව පිවිතුරුව පවතිනවා. මේ අද ඉන්නා වූ පෘථග්ජන භාවය තුළ හෝ වේවා අවුල් සහගත තත්ත්වයෙන් ඒ පිවිතුරු තත්ත්වයට යාම තමයි අපි මේ සාකච්ඡා ඉදිරිපත් කිරීමේ මූලික පරමාර්ථය. එහෙම නැතුව ගොඩ ඉඳගෙන නිවන අවබෝධ කරන්නටවත් නිවන තර්කයෙන් දැනගන්නටවත් කරන ආධ්‍යාත්මික ප්‍රයත්නයක් විය යුතු නෑ. මේක විය යුත්තේ අපි අද ඉන්නා තත්ත්වය මේකයි, අපි යන්ඩ හදන්නා වූ දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය, පවතින්නා වූ පිවිතුරු නිර්මල භාවය මේකයි, කියන දෙක තේරුම් අරගෙන අපි යන ගමන තවත් උදෙසාගයෙන් බලාපොරොත්තු සහිතව සාන්දෘෂ්ටිකව ගමන් කරනට අවශ්‍ය කරන දැනුම ළං කරගන්නටයි.

මේ නිසාමයි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය බහා ලමින් සර්වඥයන් වහන්සේ ඒකට අවස්ථාවක් අරගෙන තියෙන්නේ. ඒකයි උන්වහන්සේම කත්තුකමායතා ප්‍රශ්නයක් වශයෙන් ඒ සිව්වනක් පිරිසගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා කතමඤ්ච භික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධො අරියසච්චං? මහණෙනි, මේ දුක්ඛ නිරෝධ නම් වූ ආර්ය සත්‍යය කවරේද? ඒක පිළිබඳව පූර්ණ අධිකාරියක් සර්වඥතාවක් ඇති උත්තමයන් වහන්සේ තමයි මේ ලෝකයට ප්‍රශ්නයක් ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඒක කත්තුකමායතා ප්‍රශ්නයක් මිස පිළිතුරු

බලාපොරොත්තුවෙන් ඉදිරිපත් කරන ප්‍රශ්නයක් නෙමෙයි. ඒ වෙලාවෙදී සංඝයා වහන්සේලා අත උස්සලා මට තේරුණා මට තේරෙනවා කියලා කලබල කරන්නේ නෑ. උන්වහන්සේලා දන්නවා සර්වඥයන් වහන්සේ අවශ්‍ය කාරණාවට මාතෘකා සලසාගන්නයි මාර්ගය සකස් කරගන්වයි මේ ප්‍රශ්නය අහන්නේ කියල. නැත්නම් අවධානය තමන් දෙසට නිසි ආකාරයෙන් යොමු කරගන්වයි කියල. ඒ ප්‍රශ්නය මතු කරලා පිරිසේ අවධානය නිසි මගට යොමු කරල උන්වහන්සේම ඒකට විය හැකි, දිය හැකි, සර්වඥතා ඥානයෙන්ම පෙනිවිව උත්තරේ තමයි දීල තියෙන්නේ.

මීට ඉස්සර වෙලා අපි සාකච්ඡා කෙරුවේ දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය. දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යයේදී ඒ කියන්නේ යෙදුණා වූ යම් තෘෂ්ණාවක් වෙනවද, එතැනදී තෘෂ්ණාව හොඳට විස්තර කරලා හොඳට විග්‍රහ කරලා ගත්ත. ඒ විග්‍රහ කරපු යම් තෘෂ්ණාවක් වෙනවද, තස්සායෙව අසෙස - ශේෂ නැතිව කියන එක, නිරවශේෂ කියන වචනයත් පාවිච්චි කරනවා. අසෙස කියන වචනයත් පාවිච්චි කරනවා. අසෙස විරාගනිරෝධො කියල ඒක පිළිබඳව කිසිම රාගයකින් තොරව, ඒ තෘෂ්ණාව නිරවශේෂව, රාගයෙන් තොරව නිරෝධයට පත් කරනවා, ගෙවා දමනවා. දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය ගැන කථා කරනකොට සඳහන් කරන්නේ, මෙතුවක් වෙලා අපි විස්තර වශයෙන් දැනගන්න ශාතමය වශයෙන් වේවා, චින්තාමය වශයෙන් වේවා, භාවනාමය වශයෙන් වේවා, අවබෝධ කරන්න උත්සහ කරපු මේ දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය අසෙසවිරාගනිරෝධො ශේෂ නැතුව, ඉතිරියක් නැතුව රාගයෙන් තොර වූ ගෙවා දූමීමක් වෙනවාද? වාගො අතහැරල දීල දැමක් සිදු වෙනවද? පටිනිස්සග්ගො, දුරින්ම දුරු කිරීමක් සිදු වෙනවද? මුත්ති මිදීමක් සිදු වෙනවාද? අනාලයො ආලය හැරපීමක් සිදු වෙනවාද? ඒක තමයි එතකොට අර කලින් කියපු ප්‍රශ්නට සර්වඥ උත්තරය. සර්වඥයන් වහන්සේගේ ප්‍රශ්නය, කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරෝධො අරියසච්චං?

එතකොට මේ වාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො ආදී වශයෙන් මේ වචන දනයෙන් කතා කරනවා. ත්‍යාගවන්නකම, අතහැරීම, මිදීම, අනාලය, කියන එක දසදන වස්තුවලත් අපි කතා කරනවා. ඒ නිසා දසදන වස්තුවෙදින් නිවනට ආරම්භයක් තියනවා. ඒ නිසා ගිහි ඇත්තන් පිළිබඳව විමුක්ති මාර්ගය පෙන්නනකොට බෞද්ධ ප්‍රතිපදාව පෙන්නනකොට දන, ශීල, භාවනා කියනවා. මේ දනයේදීත් වාග පටිනිස්සග්ග මුත්ති අනාලයො ආදී වචන ඒ ආකාරයෙන්ම පාවිච්චි කරනවා. තමා සතු ධාර්මික වස්තුව,

සාධාරණව උපයාගන්නා ලද වස්තුව, ත්‍යාගය, අතහැර දැමීම, මිදීම කියලා ඒකේ ආලය අතහැරීම ගැන කියනවා. එතකොට දසදන වස්තුවෙන් අපි කරන්නේ තමන්ගේ ඇතින් සම්බන්ධ වෙන දෙයක් ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික අතහැරීම, දීමට පුරුදු කිරීම.

ඊට පස්සේ ගිහි ප්‍රතිපදාව විස්තර කරගෙන ගියාම කියන්නේ දනයට පස්සේ ශීලය කියල. ශීලයත් දනයක් විදියට තමයි රස ගන්වන්නේ, ඒත්තු ගන්වන්නේ, හිත් වදින්න කියන්නේ. මොකක්ද අභය දනය වශයෙන් දනයෙදී කරන්නේ? දසදන වස්තු - අන්‍යපානං, සරං, ව්‍යං, යානං, මාලාගන්ධවිලෙපනං ආදී වශයෙන් කෑම, බීම, ඉඳුම් හිටුම්, යාන වාහන, මල් ගඳ විලවුන් පහන් ආදී සෑම දේම මනුෂ්‍යයාට අවශ්‍ය කරන, තමන් ධාර්මිකව උපයාගත්ත දේවල් වාගො පටිනිස්සගො මුත්ති අනාලයො කියල දීල දනවා. එවැනි විදිහකට තේරුම්ගත්තා වූ දසදන වස්තුව වෙනුවට මේ ශීලයෙහි අපි දෙන්නේ අභය දනය. සතුන් මැරීමෙන් වැළකීම. එතකොට නම් අභය කියල අපි කෙළින්ම පාවිච්චි කරනවා. හොරකම් කිරීමෙන් වැළකීමෙන් කරන්නේ රටවුන්ට භයක් දෙන්නේ නැහැ, අභය දෙනවා. කාමයේ වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම කියන්නේ ඒකමයි. බොරු කීමෙන්, කේලාම්, හිස් වචන, පරුෂ වචන වලින් වැළකීමෙන් කරන්නේ ඒකමයි. මත්පැන් පානය, වැරදි ජීවන රටාවෙන් වෙන් වීමෙන් අපි මේ කරන්නේ ඒකමයි. ඒ නිසා ආර්ය විනයෙහි ශීලය හඳුන්වන්නේ අග්‍රදනං මහාදනං කියලා. වස්තු දන වලට වඩා බොහෝමයක්ම අග්‍ර වූ මහාදනය කියලා ශීලය හඳුන්වනවා. මොකක්ද පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදිනනාදනා පටිවිරතො හොති ආදී වශයෙන් පන්සිල් පද පහම දක්වනවා. ඒකත් විස්තර වෙන්නේ වාගො පටිනිස්සගො මුත්ති අනාලයො කියල.

දැන් ඊගාවට තියෙන්නේ ගිහි විනය හැටියට ගන්නව නම්, භාවනා ක්‍රමය ගත්තත් ඒකෙදින් කරන්නේ තෘෂ්ණාවට හේතු වන්නා වූ සෑම දෙයක්ම අසෙසවිරාගනිරොධො කියල ගෙවා දැමීම, දීලා දැමීම, දුරින්ම දුරු කිරීම, මිදීම, ආලය අතහැරීම. ඒ නිසා මුළු ප්‍රතිපදාවම විස්තර කරන වචන කට්ටලයක් මෙතන තියෙන්නේ. ඒක නිසා භාවනා කරන ඇත්තෝ දනය නොකර සිටිය යුතුයි කියලා අදහසක් නෑ. දනෙකින් කරන්නේ ඒක ඉතාමත්ම ළාමක ස්වරූපයෙන්. තමන් සතු වස්තුවක් කෙනෙකුට දෙන එක, එතකොට ඇති වෙන්නා වූ දන කුසල චේතනාව, ලබන්නා ලබන සතුට, එයින් ලබන නිරාමිස ප්‍රීතිය කියන එක තියනවා. ඒකම තමයි ශීලයේදීත් සනබහළව පහළ වෙන්නේ.

නමුත් මේ පෘථග්ජන ගතියට බර, තාම මේ ප්‍රතිපදාව ආරම්භ කරන ඇත්තෝ දැන ශීල දෙකින් දැනට වැඩි කැමැත්තක් දක්වනවා. ඒකෙදි හිතනවා දැන ලොකුම පරිත්‍යාගයක් කියල. ශීලය ගැන කියනකොට සර්වඥ ආදී ආර්යයන් වහන්සේලා දැනට වඩා අප්‍රමාණ අප්පමෙය්‍ය ගතියක් මහාදන අග්‍ර දැන වශයෙන් ශීලය හැඳින්වුවට පෘථග්ජන ඇත්තෝ හුඟක් වෙලාවට සලකන්නේ දැන තමයි උත්තම, ශීලය බොහෝම ආත්මාර්ථකාමී වැඩක්, ශීලයේදී කරන්නේ තමන්ටම වාසි සලසගන්න වැඩක්. ඔය පැත්තකට වෙලා ලෝකෙන් වෙන් වෙලා ඕක කාට කරන්න බැරිද? කරනවා නම් දැනගත් තමයි කියල. ඒ තරමටම නිවනට කියල කෙළවරටම යන්ට ඕනෑ නෑ, මේ දැන ශීල දෙක ගත්තත් හැම වෙලාවෙදීම දැනගේ ගොරෝසු පැත්ත තමයි අල්ලන්නේ. ඉතින් ඒකෙන් තේරුම් අරගන්න ඕනෑ මේ කෙසෙල් ගහ කන්නද යන්නේ, පොල් ගහ කන්නද යන්නේ කියලා. ඒ මොකද, කර්මය හා කර්ම පථය අනුව දසදන වස්තුව දීමෙන් ලැබෙන්නේ මොකක්ද? කාම භවයට අදාළ කරන සැප සම්පත්ති. අභය දැන දුන්නම ශීලය රැකපුවහම ලැබෙන්නේ මොනවද? නිර්භය භාවය. ඒ කියන්නෙ අත්තානුවාද භය, පරානුවාද භය, දණ්ඩ භය, අපාය දුග්ගති භය නැතුව ජීවත් වෙන්න පුළුවන් බව. ඉතින් හුගදෙනෙක් හිතනවා නිර්භයව ජීවත් වීම කියන එක මනින්න බෑ, ඕක පුද්ගලික දෙයක්, ඕක අවශ්‍ය නෑ, ඕක හොයන්න ඔව්වරම සිල් රකින්න අත් දෙක පොරවගෙන උතුරු සළුවක් පොරවගෙන බෝ මළුවක ඉදගෙන ඕක කාට කරන්න බැරිද? කරනවා නම් දැන, ඒ කියන්නේ වස්තු දැනග. මොකද? ප්‍රතිඵලය වශයෙන් තියන දේ ඒ ඇත්තෝ දන්නවා. මේ දැනීම නිසා දැන හෝ නොදැන දැනට පෙළඹෙනවා.

නමුත් සර්වඥ ආදී ආර්ය උත්තමයන් වහන්සේලා අනන්ත අප්‍රමාණ විධියට වස්තු දැනට වඩා අභය දැනගේ වටිනාකම පෙන්නල දීල තියෙනවා. අභය දැනග දෙනකොට ඒ ගැන වෙන පැත්තකින් කියනවා නම්, කෙලෙස් පැත්තෙන් බලනකොට විනික්කම කෙලෙස් නතර කරන එකයි වෙන්නේ. සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාමයේ වරදවා හැසිරීම, වචනයෙන් සිදු වෙන අකුසල කර්ම කියන කාය, වචී, ද්වාර දෙකෙන් ඇති වන විනික්කමණය කරන, සමාජයට හිංසාකාරී, මත්තට හිංසාකාරී, දුනටමත් හිංසාකාරී, තමන්ටත් හිංසාකාරී මේ විනික්කමණ කෙලෙස් දුරු කිරීම ශීලයයි.

ඊගාවට ගිහි විනයේ දැක්වෙන භාවනාවෙදි සඳහන් වෙන්නෙ සමථ විපස්සනා භාවනා දෙක. සමථයේදී මේ වාගො, පටිනිස්සගො, මුත්ති,

අනාලයෝ කියන එක යෙදෙන්නේ මොනවටද? නීවරණ ධර්ම වලට. නීවරණ ධර්ම දීලා දන්න. නීවරණ ධර්ම ත්‍යාග කරනවා, දුරින්ම දුරු කරනවා, එයින් මිඳෙනවා, ඒ පිළිබඳව ආලය දුරලනවා. නමුත් ඒක අර නිවනේ සඳහන් කරන විදියට අසෙසවිරාගනිරොධයක් වෙන්නේ නෑ. නමුත් අර දන වස්තු දීම, අභය දනය දීම; ඊගාවට මේ පරිසුඨාන වශයෙන් ඇත්තා වූ කෙලෙස් ටික තාවකාලිකව දීල දුමීම - අර දන කුසලයට වඩා, ශීල කුසලයට වඩා, භාවනා කුසලය ඉතාමත්ම ශ්‍රේෂ්ඨයි. එතකොට තමයි අපිට දිට්ඨධම්මසුඛවිහරණය කියන මෙලෝ වශයෙන්ම යම් කිසි ප්‍රතිපත්තිමය ලාභයක් ප්‍රතිපත්තිමය සුඛයක් විඳගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒක දන ශීල දෙකට වැඩිය වැඩියි. සමථයෙන් ලබන සුඛය දන ශීල දෙකට වඩා වැඩියි.

ඊටත් එහා ගිය එකක් තමයි අසෙසවිරාගනිරොධ. එතනදී ඔන්න මය කියන සමථ සැපයත් අතහැරලා දනවා. වෙන විදියකට කියනවා නම් අනුසය කෙලෙස්ම අතහැරල දුමීම තමයි විපස්සනාවෙන් කෙරෙන්නේ. එතකොට දන ගැන, වස්තු දන ගැන කුමන කථාද? ශීල ගැන කුමන කථාද? සමථ සුඛය පවා සැකයට භාජනය කරනවා. එහෙම නැත්නම් ඒකත් පහත් කරල කතා කරනවා. ඊටත් එහාට සලකන්නේ සම්පූර්ණයෙන්ම අතහැර දුමීමයි.

අන්න එතනට යනකොට අර දන ශීල දෙක පටලවාගෙන ඉන්න අර බාලාංශ පන්තියේ ඉන්න ඇත්තන්ට ඉතාමත්ම අමාරුයි තේරුම් අරගන්ට අසෙසවිරාගනිරොධය මේ තරම්ම ශ්‍රේෂ්ඨ ඇයි කියලා. මේක ශ්‍රේෂ්ඨ කර සැලකිය යුත්තේ ඇයි කියලා. ඒ ඇත්තෝ කියන්නේ සංසන්දනාත්මකව බැලුවොත් ඇයි ශීලය උතුම් කියලා සලකන්නේ නැත්තේ, ඇයි මේ සමථය උතුම් කොට සලකන්නේ නැත්තේ, ඇයි මේ විපස්සනාවම ඉස්සරහින් තියාගෙන ඉන්නේ කියල කියන එක ලොකු ප්‍රශ්නයක් කරගෙන. නමුත් අපි තේරුම්ගන්න ඕනෑ දනයෙන් ලබන්නා වූ මූලික පරිචයක් පුහුණුවක් නැතුව කවදකවත් ශීලයට පෙළඹීමක්, ශීලය කියන උසස් පංතියට සමත් වීමක් කරන්න බෑ. ඒක වෙන්ඩ බෑ. දනය දීලත් සිල් නොරැක ඉන්න ඉඩ තියෙනවා. දනයත් නොදෙනවා නම් සීලය ගැන අහන්න දෙයක් නෑ.

යම් කිසි කෙනෙක් මේ ජීවිතයක ලොකු පිරිවිච බවක්, පරිපූර්ණ බවක් ඇතුව දන ශීල දෙකම අගය කරමින් ඒ ගැන හැකි ප්‍රමාණයෙන් කටයුතු කරනවා නම්, එවැනි කෙනෙක් තුළ සමහර විටක සමථ සුඛය ලබන්න වාසනාව තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් එහෙම කරලත් වරදින ඇත්තෝ ලෝකෙ වැඩි බවයි මගේ මේ පසුගිය අවුරුදු විස්ස තිහ කාලය ඇතුළත

මට තේරීලා තියෙන්නේ. දනය ගැන හොඳටම හැඟීම් තියෙනවා. ශීලය ගැන හැඟීමක් තියෙනවා. සමථය ගැන හැඟීමක් තියෙනවා. නමුත් කෙරුවට හරියන්නේ නැහැ. ඒක නිසා අපිට හිතාගන්න පුළුවන් දනයෙන් ශීලයෙන් තොරව සමථයක් කරන්න ගියපි කියල හරියපි කියලා හිතනවා නම් ඒක අහසෙ මාලිගා හදන්ඩ හදනව වගේ වැඩක්. යම් ආකාරයකට දන, ශීල, සමථ භාවනා කියන තුනම උත්සාහ කරල ඊගාවට විපස්සනාවට ගියොත්, විපස්සනාව හරියන්න තියෙන ඉඩ වැඩියි. එව්වා නැතුව විපස්සනාව කරනවා කිව්වොත් ඒකත් අර වගේම තමයි.

මේ කියන ඔක්කොටම එහා පැත්තෙ ගිය එකක් තමයි මේ අසෙසවිරාගනිරෝධය කියන එක. දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය කියන එක. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ තුනෙන් වෙන් වෙච්ච, එව්වගෙන් අනාලම්බිත ධර්මයක්. මේ විස්තර කෙරුවේ ඒක සඳහා යාමට ඇති ප්‍රතිපත්ති මාර්ගය. මේ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගය යම් ආකාරයකින් තෘෂ්ණාවෙන් බාහිර පැත්තකට යනවද, තෘෂ්ණාව ගෙවා දැමීම වෙනවද, ඒ සඳහා හොඳටම දැනගන්න තියෙන්නේ තෘෂ්ණාව කියන්නේ මොකක්ද කියන එකයි. මේ සමුදය සත්‍යය විස්තරයත් එක්කම ඒ කියන්නා වූ යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරෝධො කියන්නේ, මේ දැන් දැන් උණු උණුවෙම දේශනා කරන්න යෙදිව්ව තණ්හාවගේම විරාග නිරෝධයයි මේ ආර්ය සත්‍යයක් වෙන්නේ, නිරෝධ ආර්ය සත්‍යයක් වෙන්නේ. ඒක නිසා දන ශීල භාවනා වැඩ පිළිවෙල අනුව යන ඇත්තෝ තෘෂ්ණාව පිළිබඳ හොඳ ආසන්න උත්සන්න අවබෝධයකින් යුක්ත වෙන්න ඕනෑ.

නමුත් අභාග්‍යයකට වගේ මේ භාවනා කරන ලෝකයේ තෘෂ්ණාව නරක දෙයක් විදියට සලකල, තෘෂ්ණාව අකුසල පක්ෂයේ දල තෘෂ්ණාව නැති දේ හොයන්ට හැදුවට, තෘෂ්ණාව පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයක් ගන්ට උත්සාහ කරනව බොහොම අඩුයි. ඒ මොකද, හොඳ නරක දෙක පිළිබඳව පවතින්නා වූ ද්වේශතාව නිසා තෘෂ්ණාව මතු වෙනකොටම ඒකෙන් බැහැර වෙන්න උත්සාහ කරනවා, ඒක නැති කරන්න උත්සාහ කරනවා, ඒකට ද්වේෂ කරන්න උත්සාහ කරනවා, ඒක නොතිබිය යුත්තක් වශයෙන් උත්සාහ කරනවා.

ඒ වුණත් අපි පසුගිය සති කිහිපයක් උත්සාහ කලා තෘෂ්ණාව කියන එක සා බො පනෙසා හික්කවෙ තණ්හා කඬ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කඬ නිවිසමානා නිවිසති කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ ඉතාමත්ම සවිස්තරව ඉතාමත්ම හෙමිහිට පෙන්නල දෙනව මේ තෘෂ්ණාව කොතනද හටගන්නේ,

කොතනද ලැගගන්නේ කියල. අන්න ඒ පිළිබඳව මධ්‍යස්ථ අවබෝධයක්, මධ්‍යස්ථ පර්යේෂණයක්, ආර්ය පර්යේෂණයක් නොකළොත් ඒ පුද්ගලයාට යො තසායෙව තණ්‍හාය අසෙසවිරාගනිරොධො කියන, තෘෂ්ණාව ගැන සැක දුරු කරල, ශේෂ නොවූ අසේස නිරෝධයක් හිතාගත්ව අමාරුයි. ඒ නිසා තෘෂ්ණාව පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයක් අවශ්‍යයි. ඒක නම් අවශ්‍ය, ඒ කියන්නේ තෘෂ්ණාව පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයක් අවශ්‍යයි කියන එක නම් පරමාර්ථය, මේ තෘෂ්ණාව ඉබේම වෙන දෙයක්, ඒක සඳහා අපි කාටවත් ගෙවත්ව ඕනෑ නැහැ, සංසාරගත සත්ත්වයා තෘෂ්ණාවෙන් පෙඟිල ඉන්නේ. තෘෂ්ණාවෙන් තෙමිල ඉන්නේ කියන එක පිළිගන්න වෙනවා. ඒ පිළිබඳව අපි පිළිගෙන ඒ තෘෂ්ණාව මතු වෙන මතු වෙන වාරෙ, කොතනද මේක මතු වෙන්නේ, කොතනද මේක ලැගගන්නේ කියන විදියට, හරියට ඔත්තු සේවාවක යෙදන කෙනෙක් විරුද්ධ පාක්ෂික බළ කඳවුරේ සෑම ගනුදෙනුවක් පිළිබඳව ඔත්තු බලන ස්වරූපයෙන් බලන්න ඕනෑ. මෙහිදී ආයුධ ඇතුව නෙමෙයි යන්නේ, වෙස්වළාගෙන යන්නේ. නමුත් ආයුධ ඇතුව ඉන්නා වූ හමුදාවකට හොඳ තොරතුරු රාශියක් සපයනවා.

මෙන්න මේකෙදී හුඟදෙනෙකුගේ ප්‍රධාන දුර්වලකමක් තියෙනවා, මේ තෘෂ්ණාව දැනගැනීම හෝ තෘෂ්ණාව මතු වීමම අකුසලයක් කියලා හිතන නිසා, පවක් කියලා හිතන නිසා. තෘෂ්ණාව කියන්නේ නම් අකුසල පක්ෂයක් තමයි. නමුත් මේ පුද්ගලයා ගැන දන්නේ නැතිව කවමදවත් තෘෂ්ණාවගේ අසෙසවිරාගනිරොධයක් බලාපොරොත්තු වෙත්ව බෑ. අපි මතු වෙන මතු වෙන තැන තෘෂ්ණාව තලන්ඩ හදනව නම්, තෘෂ්ණාවෙ රෝග ලක්ෂණය මඩින්ඩ හදනවා නම් වේදනා නාශක මගින්, කවදකවත් රෝග මූලයට යාගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා සමුදය සත්‍යයත් නිරෝධ සත්‍යයත් කියන මේ දෙකටම පදනම් වෙන්නේ එකම එක පදනම බව තේරුම්ගන්න බොහෝ කල් යයි කියලා මම බලාපොරොත්තු වෙනවා.

අපි දන්නව කැලේ ගහක ඇති වෙච්ච ගිරව් පැටව් දෙන්නා, සුළි සුළඟකට ගහ කඩාගෙන යාම නිසා හෝ කැදුල්ල කඩා වැටීම නිසා එක පැටියෙක් වැටෙනවා හොර මුළකට, එක පැටියෙක් වැටෙනවා ළඟම තියෙන ආරණ්‍යයකට. ඉතින් මේ දෙන්නා ලබපු වෙනස් ආශ්‍රය නිසා අවසානයේ අතරමං වෙච්ච රජ කෙනෙකුට මේ දෙන්නව හමු වීමේදී ඇති වුණේ සම්පූර්ණ පරස්පර විරෝධී හැඟුම් දෙකක්. හොර මුළේ හැදිච්ච ගිරා පැටිය දකිනකොටම අල්ලගනිල්ලා, කඩාගනිල්ලා, මරපල්ලා, තළපල්ලා

කියන වචනවලින් තමයි අර ආගන්තුකයාට සංග්‍රහ කෙරුවේ. එතනදී රජ්ජුරුවෝ පවා බය වුණා. මොකද රජ්ජුරුවෝ හිටියේ ඒ වෙලාවේ අසරණ වෙලා අතරමං වෙලා. ඊගාවට ආරණ්‍ය සේනාසනයට ගියාට පස්සේ එතන හිටපු එකා කිව්වේ එන්ඩ, මෙන්න පැන් තලියෙ වතුර තියෙනව බොන්ඩ, විවේක ගන්ඩ ආදී වශයෙන් සම්පූර්ණ හිත නිවෙන කථාවක්. මේ කථාවෙන් පෙන්නන්ඩ හදන්නේ මොකක්ද, මේ දෙන්නම හැදුණේ එකම කුඩුවේ. ඒ වගේම තමයි දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය විස්තර කරනකොට වෙන මොකවත්ම සර්වඥයන් වහන්සේ අලුතින් දන්නේ නෑ, සාන්දෘෂ්ටික වූ මේ තෘෂ්ණාව ඇති වීම සම්බන්ධව කතා කරපු වචන පෙළමයි මෙතනත් ඉදිරිපත් කරන්නේ.

ඒක නිසා මේ කාල තුනක් වගලාගෙන, දේශයක් වගලාගෙන මේක වඩාගෙන කන ඇත්තන්ට නිරෝධ සත්‍යය විස්තර කරනකොට ඒ අය හරි අසරණතාවකට පත් වෙනවා. ඒ මොකද, ඒකට අරගන්නේ අර සමුදය සත්‍යයේ කාබන් පිටපතමයි. සමුදය සත්‍යය නරකක් කියලා හිතාගෙන ඉන්න කෙනෙක් නම්, එයා ඒක දුරු කිරීමට උත්සාහ කරන්න පටන්ගන්න වෙලාවේ ඉඳලා දැන හෝ නොදැන ද්වේෂ සහගත හිතින් ඉන්න නිසා එහෙම කෙනෙකුට කවදවත් නිර්වාණය අවබෝධ කිරීමක්, නිරෝධ කිරීමක් කරන්න බෑ. කෙරුවත් ඒක තාවකාලික රෝග ලක්ෂණ දුරු කිරීමක් මිස රෝග මූලයට ළං වීමක් නොවෙයි. සාමාන්‍ය ව්‍යවහාර කතාවක කියනවා,

- මහනෙල් සුවඳමය - කුඩමසු පිළී ගඳමය.
- දෙකට මුල දියමය - හොඳට නරකට දෙකට කටමය කියල.

මේ ජල කදේම තමයි කුඩමස්සා පහළ වෙන්නේ. කුඩමස්සා වතුරේ හිටියත් ගොඩ දෑමමත් උගේ තියෙන්නේ පිළී ගඳම තමයි. මේ වළක ජල කදේම තමයි මානෙල් මල පහළ වෙන්නේ. ඒක කොහොම කළත් සුවඳමයි. මේ දෙකටම මුල් වෙලා තියෙන්නේ වතුරමයි. ඒ නිසා අපි සාමාන්‍යයෙන් කාය ද්වාර, වචී ද්වාර, මනෝ ද්වාර කිව්වම හොඳට නරකට දෙකට කටමය කියල ලස්සන ගැළපිල්ලක් මෙහි තියෙනවා. ඉතින් තෘෂ්ණාව ගැන කතා කරන්න ගියත් දැන් තෘෂ්ණාව පිළිබඳ සර්වඥයන් වහන්සේ ඔය කියන ලද තණ්හාවගේ අසෙසවිරාග නිරෝධයමයි, ත්‍යාගයමයි, පටිනිස්සග්ගයමයි, මිදීමමයි, අනාලයමයි, නිරෝධය කියලා ඒ හඳුන්වාදීමේ පාඨයෙන් පස්සේ සා බො පනෙසා හිකබ්වෙ තණ්හා කසු පහීයමානා පහීයති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති? මහණෙනි මේ තෘෂ්ණාව කොතනක නම්

ප්‍රභාණය වෙයිද? කොතනක නම් නිරුද්ධ වෙයිද? කියල මේ ධාව පදයම තමයි පද දෙක මාරු කරලා අපි මේ තෘෂ්ණාව ගැන කථා කරලා කිව්වේ සා බො පනෙසා භික්ඛවෙ තණ්හා කසු උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කසු නිවිසමානා නිවිසති. මහණෙනි, මේ තෘෂ්ණාව කොතනක නම් උපදීද, කොතනක නම් ලැගගනීද? කියල.

දැන් අහනවා, ඒ ප්‍රශ්නෙම, දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය සම්බන්ධ කරගෙන - මේ තෘෂ්ණාව කොතනකදී දුරු වෙයිද? කොතනකදී සම්පූර්ණයෙන් නිරුද්ධ වෙයිද? කියලා. අර උත්තරේමයි දෙන්නේ. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතොසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. යම් තැනක මේ පංචස්කන්ධයේ ප්‍රිය වූ, මනාප වූ, මධුර වූ ස්වරූපයක් පවතිනවද, එතනම තමයි ඒ ප්‍රිය සාත රූපයේදීම තමයි මේ තෘෂ්ණාව පහ වෙන්නෙත් නිරුද්ධ වෙන්නෙත්, ප්‍රහීණ වෙන්නෙත් එතනමයි. ඇති වෙන්නෙත් ලැගගන්නෙත් එතනමයි. අර කුරුල්ලෝ දෙන්නාම එක තැනක ඉපදිලා දෙපොළක හැදුණා වාගේ. ජලේ උපන්න කුඩමස්සත්, ජලේ උපන්න නෙළුමත් පියුමත් මානෙලත් ගදයි සුවදයි දෙක දෙන්නා සේ, මේ ප්‍රිය රූප සාත රූප වූ මේ පංචස්කන්ධයේමයි තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්නෙත් තෘෂ්ණාව පහ වෙන්නෙත්.

ඊගාවට එනව අර "දෙකට මුල කටමය" කිව්ව වාගේ ඒ කියන කිඤ්ච ලොකෙ පිය රූපං සාත රූපං. මොනවද මහණෙනි, කොහොමද මහණෙනි, මේ දේවල් ප්‍රිය ස්වභාවයට පත් වෙන්නේ, මධුර ස්වභාවයට පත් වෙන්නේ මොනවද කියලා. වක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, මේ ප්‍රිය මනාප වූ, මධුර වූ ඇහේ. නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති, පහීයමානා පහීයති. ඒ ඇහේම මේ තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය කරන්න පුළුවන්, තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන්.

ඇහැ, කන, දිව, නාසය, කය එව්වට අපි කියන්නේ දෙරවල් පහක්, කටවල් පහක් කියල. මෙන්න මේ කටවල්වලම තමයි හොඳ නරක දෙකම පහළ වෙන්නේ. මේ නිසා සංසාරයටත් නිවනටත් දෙකටම පදනම් වෙන්නේ ඇහැ. දෙකටම පදනම් වෙන්නේ කන. දෙකටම පදනම් වෙන්නේ නහය. දෙකටම පදනම් වෙන්නේ දිව. දෙකටම පදනම් වෙන්නේ කය. දෙකටම පදනම් වෙන්නේ මනෝද්වාරය. ඒක නිසා ප්‍රශ්නය ඒකාන්තයෙන්ම වර්තමාන මොහොතට එනවා. මේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, කය, මන කියන පහ ඕනෑම වෙලාවක සංසාරේ පැත්තට යන්න පුළුවන්. ඊගාව චිත්තක්ෂණය ඕනෑ නම් තෘෂ්ණාව දුරු කරන පැත්තට, නිරෝධය

පැත්තට යන්න පුළුවන්. ඒක නිසා මේ එකම දේවාර, තණ්හාව ඇති වීමටත්, තණ්හාව නැති කිරීමටත් පහළ වෙන්න පුළුවන් නිසා මූලමධ්‍යමකාරිකා ආදී පොත්වල - ඒක විකක් අන්තවාදීව වෙන්න ඇති - ප්‍රකාශ කරන්නේ, නමුත් එහි හිත් වදින තාලයට ප්‍රකාශ කරනවා,

න සංසාරසය නිර්වාණාත් - කිඤ්චි දස්ති විශේෂණම්

න නිර්වාණසය සංසාරාත් - කිඤ්චි දස්ති විශේෂණම්

සංසාරයෙහි නිර්වාණයෙහි කිසිම වෙනසක් නෑ කියනවා. නිර්වාණයෙ සංසාරෙට ඇති කිසිම වෙනසක් නෑ කියනවා. එතකොට හරි පටලැවිල්ලකට පත් වෙනවා සද්වාරය පිළිබඳව හැඟීමට.

ආර්යයන් වහන්සේලාගෙන් පැත්තෙන් බැලුවොත්, සර්වඥතා ඥානය පැත්තෙන් බැලුවොත් නිවනටත් තෘෂ්ණාවටත්, නැත්නම් තෘෂ්ණාව ඇති වීමටත් තෘෂ්ණාව නැති වීමටත් හේතු වෙන්තේ ඇහැ, කන, නාසය, දිව, කය, මනස. ඒක දැන් තියෙනවා. ඒක තියෙන ඇත්තත් විතරයි මේ සංසාරේ හවා පුද්ගලයන් බවට, මනුෂ්‍යයන් බවට, හැකි පුද්ගලයන් බවට නම් කරන්නේ. ඒවා තියෙනකල් ඕනෑ නම් සංසාරේ ගන්න පුළුවන්, ඕනෑ නම් නිර්වාණය ගන්න පුළුවන්. මේ වාගේ තෘෂ්ණාව පිළිබඳව කථා කරපු වෙලාවේදී, නැත්නම් සමුදය සත්‍යය කථා කෙරුව වෙලාවේදී වගේ මේ සයදෙරට ගොදුරු වන රූප සද්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ සහ ධම්ම කියන අරමුණු, ඒ නිසා පහළ වන ස්පර්ශ වේදනාදී සේරම ලැයිස්තුව තව ඉස්සරහට සම්පූර්ණයෙන්ම දක්වනවා.

ඒ නිසා නිවනට හෝ සංසාරෙට හේතු වෙන්තේ එකම පදනමයි. ඒ නිසාම රෝහිතස්ස සුත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා බ්‍යාමමනෙත කලෙබරෙ සසඤ්ඤිමහි සමනකෙ කියලා. මේ බඹයක් පමණ වූ ශරීරයේ සංඥාව ඇති කල්හි, මනස ඇති කල්හි එහිම මම ලෝකයත් පනවනවා, ලෝක සමුදයත් පනවනවා, ලෝක නිරෝධයත් පනවනවා, ලෝකනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාවත් පනවනවා. ඒක නිසා මනුෂ්‍යත්වය කියල කියන්නේ පුදුමාකාර දුර්ලභ අවස්ථාවක්. වක්ඛු, සොත, ඝාන, ජීවිහා, කය, මන කියන තත්ත්ව තිරිසන් සතුන් අතරත් ජේන්න තිබුණට මේ කියන විදිහට සංසාරෙට හේතු වෙන්තේ මේ විකමයි, නිවනට හේතු වෙන්තේ මේ විකමයි කියන එක ඒ තිරිසන් සතුන්ට කවදක්වත් ඒත්තු ගන්වන්නට අමාරුයි. මෙහෙදී තේරුම් ගත්තොත් මිස එහෙදී තේරුම්ගන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇත්තේ නැහැ.

ඒ නිසා මනුෂ්‍යත්වයේදීත් මැවුම්කාර දෙවියෙක් හෝ බාහිර කාරකයෙක් ඉන්න තාක් කල්, ඒ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය තියෙන කෙනෙකුට මේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, කය, මන කියන ද්වාර හයේ හෝ ඒකට ඇති වන අරමුණුවල හෝ ස්පර්ශය ආදී වෛතසිකවල හෝ නිවන තියෙනවා කියන එක කවදකවත් හිතාගන්නවත් බෑ. එහෙම කිව්වොත් ඒ ඇත්තන්ගෙ ආගමේ හැටියට ඒ කියන පුද්ගලයා මරන්ඩ වටිනවා. ඒ මොකද? එතකොට සර්වබලධාරී දෙවියන් වහන්සේ නිෂ්ප්‍රභා වෙනවා, උන්වහන්සේලාට කරන්න දෙයක් නැති වෙනවා.

අද අභාග්‍යයකට වගේ මේක කියනකොට බෞද්ධයෝ අතරන් මරාගන්න ලැස්ති වෙන ගතියක් තියෙනවා. ඒකත් කාලෙ හැටියට විස්තර කරනවා, මේ ජීවිතයේදී නම් බෑ, පස්සේ ජීවිතයේදී පාරමිතා පුරාගෙන එන්න ඕනෑ කියලා එකක්. එහෙම නැත්නම් හිතනවා, මට නිවන් ලබාගන්න බැරි අල්ලපු ගෙදර මනුස්සය මට හොල්මන් කරපු නිසා, මට හූනියම් කරපු නිසා, සෘතු ගුණය වැරදිවිච නිසා, නැත්නම් ආහාර නැති නිසා කියල. එහෙම නැත්නම් මදුරුවො කන නිසා, නැත්නම් කවුරුවත් කහින නිසා කියල කියනවා. මොකක් හරි, මට නිවන් ලබන්න බැරි අනුන් නිසයි කියල, මේ කාලය මාර්ගයෙන් හෝ පුද්ගල මාර්ගයෙන් හෝ දේශය මාර්ගයෙන් හෝ අනුන්ට පටවන ගතිය නිසා, යම් කිසි කෙනෙක් කිව්වොත් බැරි වෙලාවත් මම නිවන් ලැබුවයි කියල ඒ මනුස්සයා මරණීය දණ්ඩනයකට ලක් කරන තරමට අද මේ කුහක සමාජය ලැස්ති වෙලා ඉන්නවා. හරිම අමාරුවකට පත් වෙනවා කවුරුහරි යම් කිසි ධ්‍යානයක් හෝ මාර්ග ඵලයක් හෝ ලැබුවයි කිව්වොත් හතීකොන වට වෙනවා එයාව පරීක්ෂා කරන්න. මේ වට වෙන කට්ටිය ළග ඔය ගුණ තිබෙන්නත් පුළුවන්, නොතිබෙන්නත් පුළුවන්. මේක භයානකයි. ආගමානුකූලව ඇති කරන මේ තේරීම් බේරීම් ඉතාමත්ම භයානකයි.

නමුත් නිවනට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා කිසිම කෙනෙක්ගේ බලපෑමකට යටත් නෑ. කවුරු කැස්සත් ඒ ගොල්ලන්ගෙ බලපෑමක් ඇති වෙන්න බැහැ. ඇති වෙනවා නම් ඒකට නිවන කියල කියන්ඩත් බෑ. මොකද නිවනෙ තියෙන්නේ ශාන්ත රසය. බන්ති රසය, ශාන්ති ලක්ෂණය. බන්ති ලක්ෂණය නිබ්බානං ඒ නිසා ශාන්ත වූ නිර්වාණ ධාතුව කියල අපි කියනවා. අව්‍යුති රසං. කවුරුත් කැස්සයි කියල, කවුරුත් විවේචනය කළයි කියල ඒක වුන වෙන්නෙ නෑ, පැහැර යන්නේ නෑ. ඒ පත් වෙච්ච කෙනාට ඒකෙ තියෙන අයිතිය, භුක්තිය එහෙමමයි. මොකද ඒ පුද්ගලයා තමන්ගෙම ප්‍රතිපත්තියෙන්මයි ඒක

ඇති කරගෙන තියෙන්නේ. ඊට ඉස්සෙල්ලා ඒ පුද්ගලයාම මේ කියපු තත්ව සැක කරලා තියනවා. මේ ජීවිතයෙම පුළුවන්ද නිවන් ලබන්න, මේ භාවනාවෙන් පුළුවන්ද නිවන් ලබන්න, මේ ගුරුවරයාගෙන් පුළුවන්ද නිවන් ලබන්න, මේ ස්ථානයෙන් පුළුවන්ද කියන එක සැක නොකරපු කිසිම කෙනෙක් නෑ. මේ සෑම කෙනෙක්ම සැක කරල තියෙනවා.

අන්න ඒවා ඉක්මවලා යන තරමටම භාවනා කළා නම් ඒ පුද්ගලයාට වැටහෙනවා නිවන කියන එක කවුරුත් ඇති කරන එකක්වත් කාගෙ අතේවත් තියෙන අධිකාරියක්වත් මොනවක්වත් නෙමෙයි. යම් තැනක තණ්හාව තියෙනවද, අන්න ඒ තණ්හාව පිළිබඳව පූර්ණ අවබෝධය ඇති වෙනකොට ඒ තණ්හාව එතනින් නැති වෙනවා. කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය කියන්නේ අන්න ඒකයි. අසෙස විරාග නිරෝධො වාගො පටිනිසුඤ්ඤා මුක්ති අනාලයො. ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන්ම තෘෂ්ණාව පවතිනව නම්, ඒ බව දන්නවා නම් ඒක තමයි නිවන ලබන්න තියන මූලික සුදුසුකම. ඒක සාන්දෘෂ්ටිකයි, මේක මෙලොවදීමයි, මේ ආත්මයේදීමයි. කවුරුහරි කියන්නඩ හදනව නම් මේ අහවල් දුර්වලකම නිසා අහවල් බැරිකම නිසා බෑ කියල, එහෙම නම් ඒ පුද්ගලයාට තෘෂ්ණාව අවබෝධ කිරීමේ දුර්වලකමක් තියනවා. මේ නිසා යෝගාවචරයා, දුක, දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය පිළිබඳව පසුබෑමක් තෙපරබෑමක් බංකොලොත් භාවයක් බලාපොරොත්තු කඩ කරගැනීමක් කරන්නේ නෑ. දුක එනකොට තේරුම්ගන්නවා ඔන්න දැන් සමුදයට කිට්ටුයි කියල. මේ දුක ඇති වෙච්ච තැන දැනගන්නට දුක එන්නම එපායැ. දුක නැති තැන හිතල ගන්න දේ ඒක මතියක් විතරයි. කාලය අතින් සාන්දෘෂ්ටික නෑ.

ඒ නිසා එද දුක යම් අවස්ථාවක අපට පත් වුණාද, ඒ පුද්ගලයා ඒ දුකට පුබ්බ අනනුසුතෙසු ධමෙසු කියල පෙර නොඇසූ විරූ තාලයකට ඒ දුකට සාදර වෙනවා. ඒ මොකද? ඒ බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා දේශනා කරලා තියෙනවා දුක්ඛ සත්‍යය ඉස්සෙල්ලාම අවබෝධ කරන්න ඕනෑ, කාය වශයෙන් අවබෝධ කරන්න ඕනෑ, වේදනා වශයෙන් අවබෝධ කරන්න ඕනෑ, චිත්ත වශයෙන් අවබෝධ කරන්න ඕනෑ, ධම්ම වශයෙන් අවබෝධ කරන්න ඕනෑ. ඉතින් මේක භාවනා කරගෙන යන්ට යන්ට ටිකෙන් ටික වඩවඩා දුක්වලට, වඩවඩා තීව්‍ර දුක් වලට අවබෝධ කිරීමේ ශක්තිය වැඩෙනවා නම්, තෘෂ්ණාව පිළිබඳ පෙර නොඇසූ නොවිරූ තාලයට තමන්ම අවබෝධ කරන්න පටන් අරගන්නවා. මේ තෘෂ්ණාවේ විවිධ මට්ටම් තියෙනවා. බාලාංශ මට්ටමේ සෘජුව බලපාන දේවල් තියෙනවා. ඊගාවට

පරියුට්ඨාන මට්ටමට යනවා. අනුසය මට්ටමට යනවා. මේ සේරම එකින් එක එකින් එක අස් කරමින් යන ගමන තෘෂ්ණාව සොයා යන ගමනක්. ඒකයි අපේ බෝධිසත්වයාණන් වහන්සේ,

අනෙකජාති සංසාරං - සන්ධාවිසුං අනිබ්බිසං
ගහකාරකං ගවෙසනො දුක්ඛා ජාති පුනඤ්ඤං

කියලා ප්‍රථම උදනයෙදී උන්වහන්සේ සඳහන් කළේ මේ තෘෂ්ණාව කියන වඩුරාලයි මේ හොයාගෙන යන්නේ.

නමුත් ආගම පැත්තෙන් සද්චාරය කරගෙන යන ඇත්තෝ මේක අකුසල වෛතසිකයක් කියලා, නැත්නං අකුසලයක් කියලා, එහෙම කිව්වට නම් කමක් නෑ, නමුත් ඒක මේ කළු ලැයිස්තුවට දැමීමට පස්සේ අපි තෘෂ්ණාව දුරු කරන්න උත්සාහ කරනවා. නැත්නම් තෘෂ්ණාව මකන්න උත්සාහ කරනවා. එහෙම නැත්නම් තෘෂ්ණාවෙන් පැන යන්න උත්සාහ කරනවා. ඒ වගේම තෘෂ්ණාවත් එක්ක වැඩ කරන ඇත්තෝ පිළිබඳව සැක උපදවනවා. එතකොට කවදකවත් තෘෂ්ණාව පිළිබඳව පූර්ණ අවබෝධයක් ලබන්න බැහැ. කවදවත් තෘෂ්ණාව පිළිබඳව පූර්ණ අවබෝධයකින් තොරව යො තසුසා යෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො ඒ කියන ලද තෘෂ්ණාවගේම අශේෂ විරාග නිරෝධය දැකගන්නට හම්බ වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසාමදෝ සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මම දැකින්නෙකුටම, දැන්නෙකුටම තෘෂ්ණාව ප්‍රභානිය කියෙනවා, නොදකින්නෙකුට නොදන්නෙකුට ප්‍රභානිය කරන්න බැරි බව කියනවා. ඒ නිසා මෙතනදී තවත් එක පැත්තක් හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෑ. ඒ මොකක්ද? අනුන්ගේ තෘෂ්ණාව ඉගෙනගත්තට අපිට ඇති වැඩක් නෑ. මේ වෙලාවේ නැති තෘෂ්ණාව ඉගෙනගත්තට අපිට ඔය කියන සාන්දෘෂ්ටික ඵලයට ඇති වැඩක් නැහැ. තෘෂ්ණාව පිළිබඳව නොවේවා නොදකිත් නොපතත් කියන අදහසින් කරන භාවනාවකින් කවදවත් තෘෂ්ණාව පිළිබඳ පූර්ණ හරස්කඩක් සජීවී දර්ශනයක් දැකගන්නට බෑ.

ඒක නිසා අපි සාමාන්‍යයෙන් ගිහි ජීවිතයේ තියෙනවා කතාවක් “පැමිණි දුක් පැණි රසයි” කියලා. ඒ නිසා අපි යම් කිසි කටයුත්තක් කරනකොට භාවනාවක් වේවා, ඉඳගෙන කරන භාවනාවක්, සක්මනක් වේවා, එදිනෙදා කටයුත්තක් වේවා, එහෙම නැත්නම් ඕනෑම කටයුත්තක් කරනකොට අප කරා පැමිණෙන දුකේ විශේෂ පණිවිඩයක් තියෙනවා. නමුත් අපි කියනවා ඒ දුක නැති තැන මට හොඳට පැයක් විතර භාවනා කරන්න පුළුවන් කියලා. ඒකට මට මතක් වෙනවා, අපි යුනිවර්සිටි එකේ

ඉන්නකොට මගෙ යාළුවෙක් හිටියා. එයා හරිම දක්ෂයි, ආසයි ක්‍රිකට් ගහන්න, හැබයි හරි කෙට්ටුයි, ඇඟට පණ නෑ. ඉතින් මැව් එකකට ගිහින් ඇවිත් කියනවා “මම එද අවුට් වුණේ නැත්නං සීයක් ගහන්නයි හිතාගෙන හිටියෙ. අවුට් වෙච්ච නිසා ගහගන්න බැරි වුණා, නැත්නං මම සීයක් ගහන්නයි හිතා හිටියෙ” කියල. ඒ වගේ මේ ඔක්කොමල හිතාගෙන ඉන්නේ මේ මදුරුවො නැත්නම් නිවන් දකිනවා, කහින්තේ නැත්නම් නිවන් දකිනවා, දෙරවල් අරින වහන සද්ද නැත්නම් නිවන් දකිනවා කියලා, ඒ පුංචි එන දුක ඒකට හේතු වන තමන් තුළම පවතින්නා වූ තෘෂ්ණාව දැකගන්නා තරමට දුකට සාදර නොවී, නැත්නම් දුක පරිඤ්ඤායාං කියන ලෙස හාත්පස දුක ගන්නෙමිසි කියන අදහසින් තොරව දුක ප්‍රභානස කරන්න හදන ගතිය, වංචකයි, කුහකයි, මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි, අයෝනිසෝමනසිකාරයි.

මෙන්න මේක ආධුනිකයට කියනකොට හරියට රිදෙනවා. මම මෙච්චර උනන්දු වෙලා කැප වෙලා භාවනා කරනකොට මොකද මට මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි කියන්නේ, මොකද මට අයෝනිසෝමනසිකාරයි කියන්නේ ආදී වගයෙන් කල්පනා කරනවා. නමුත් ඉහළට භාවනා කරගෙන කරගෙන යනකොට හිතනවා නිධිනංව පවත්තාරං යං පසෙස වජ්ජදස්සිනං කියන විදිහට තමන් තුළම පවතින්නා වූ රත්තරන් නිධිය දැකලා ඒක පෙන්නා දෙන්නා සේ, වැරදි පෙන්නලා දෙන සර්වඥයන් වහන්සේ පුදුමාකාර මහා කරුණාවකින් කටයුතු කරන බව ජේනවා. කන්ට දෙන්ට, බොන්ට දෙන්ට කරපු ආරක්ෂාවල් නෙවෙයි. තමන් තුළම සැඟවීගෙන තියෙන ප්‍රිය රූප සාත රූප සෑම දේකම ඕනෑ නම් නිවනට යන්ට පුළුවන් ගතිය, ඕනෑ නම් සංසාරට යන්ට පුළුවන් ගතිය සර්වඥයන් වහන්සේට හොඳටෝම පැහැදිලියි. නමුත් ඒක පිළිබඳව අඩුම ශ්‍රද්ධාවක් හෝ අඩුම යෙදවුමක් ඇති කෙනාට ජේන්නෙ නා නා ප්‍රකාර හේතු. නිවන් නම් බෑ, ඒක දැන් කරන්න බෑ, ඒ වෙනුවට දැන් පාරමිතා පුරන්න ඕනෑ, එහෙම නැත්නම් බෝධි සම්භාර පුරන්න ඕනෑ, මට ගුරුවරයා නියම වෙලාවට හම්බ වෙන්න ඕනෑ ආදී වගයෙන් නොකරෙන වෙදකමට ඕනෑ දේවල් අඩුම කැඩුම හොයන ගතියයි තියෙන්නේ. ඒක නිසා දුක්ඛ ආර්ය සමුදය සත්‍යය, නිරෝධ සත්‍යය ගැන සාකච්ඡා කරනකොට, ඊට ඉස්සරහ තියෙන සමුදය සත්‍යයත් එක්ක තියෙන සම්බන්ධතාව බලනකොට, ඒකෙම තියෙන කාබන් පිටපතක් බව තේරුම්ගන්නකොට, සූත්‍ර පිටකයේ අනෙකුත් තැන් තැන්වල විසිරිලා තියෙන සිත උනන්දු කරවනසුලු සූත්‍ර පිළිබඳව පුදුමාකාර විචරණයක් ඇති වෙනවා.

මේක තමයි විපස්සනාවේදි වෙන්නේ. විපස්සනාවේදි මේක හොඳට පටඟුරලා බලාගෙන ඉන්නවා. දුකේමයි දුක්කි සමුදය හොයන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. දුක්කි සමුදයේමයි දුක්කි නිරෝධය තියෙන්නේ. ඒ නිසා දුක ප්‍රතික්ෂේප කළා නම් අනිවාර්යයෙන්ම දූන හෝ නොදූන සමුදය ප්‍රතික්ෂේප කළා වෙනවා. සමුදය ප්‍රතික්ෂේප කරන කෙනාට ඒ කියන සමුදය මගහැරීමෙන්ම, අපි ලැබිය යුතුයි කියන නිරෝධයට මග ඇහිරෙනවා. ඒ නිසා විපස්සනාවේදි එක විදිහකට මේක හිත් වදින තාලෙකට කියන්න පුළුවන් මේ දුකේමයි, නරකෙමයි, වැරැද්දෙමයි, වැරැදීමෙමයි සත්‍යයට මාර්ගය තියෙන්නේ කියලා. නමුත් ඒක බුද්ධ දේශනාවේ සඳහන් වෙන්නේ නරක හොඳ දෙකම නැති තැනයි සත්‍යය තියෙන්නේ, හරි වැරදි දෙකම දුරු වෙච්චි තැනයි සත්‍යය තියෙන්නේ. හොඳ නරක දෙකම ඉක්මවූ තැනයි සත්‍යය තියෙන්නේ.

ඒක නිසා අපි හොඳ “හොඳ” වශයෙන් සහ නරක “නරක” වශයෙන් මනින මේ මිම්ම සම්පූර්ණයෙන්ම දුරු කරන්න වෙනවා. ඒක නිසා නිවනට පව්වුපට්ඨානය, නිවන වැටහෙන ආකාරයට අනිමිත්ත පව්වුපට්ඨානා කියල කියනව. නිවනට කිසිම නිමිත්තක් තියෙන්න බැහැ. එහෙම තියෙනවා නම් නිවනක් වෙන්න බැහැ. කිසිම පිළිබිඹුවක් නැහැ, කිසිම නිදර්ශනයක් නැහැ, කිසිම නිමිත්තක් නැහැ. නිවන හොඳයි කියන්නත් බෑ, නරකයි කියන්නත් බෑ. නිවන හොඳයි, නරකයි දෙක නැත්නම් ඊට කලින් තියෙන සමුදයෙන් හොඳයි නරකයි දෙක තෝරන තාක් කල් අපි ඒකට ප්‍රතික්‍රියා කරනවා. සමුදය ‘සමුදය’ වශයෙන්ම දූනගන්නට ඕනැ. සමුදය හොඳ වශයෙන්වත් නරක වශයෙන්වත් නෙවෙයි.

නමුත් ව්‍යසනයක් වශයෙන් පවතින්නේ මේ සමුදය නරක පැත්තේ දල සලකල තියන එකයි. එතකොට පුද්ගලයා ඒක දකිනකොටම විශාල චිත්ත පීඩාවකට පත් වෙනවා, අපථ්‍ය රෝග හටගන්නවා. රෝගවලට හේතුව මොකද, ඒකට ප්‍රධාන හේතුව වෙලා තියෙන්නේ ඒ රෝග නිධානයේ. මේ දුකට නිධානය තියෙන්නේ තමන් තුළමයි, මේ චිත්තක්‍ෂණයෙමයි, මෙතනමයි. ඒක හරියට නඩුවක් දුපු වෙලාවක විනිශ්චයකාරවරයා ඒ නඩුව දුපු මිනිහටම වැරැද්ද පවරනවා, නඩුව දුපු මනුස්සයාම වැරදිකාරයා කළා වගේ. මේ නිසයි සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම දේශනා කරල තියෙන්නේ මට මේ සම්බන්ධව කරන්න දෙයක් නෑ, මම මෙන්න පාර පෙන්නල තියෙනවා, ඔය ඇත්තො ගමන් කරන්න කියල. ඒ නිසා

යෝගාවචරයා කියල කියන්නෙ වඳින්න වටින පුද්ගලයෙක්. යෝගාවචර ජීවිතයක තියෙන වටිනාකම කියල ඉවර කරන්න බෑ. මොකද යෝගාවචරය කියල කියන්නේ මෙන්න මේ අභියෝගයට පූර්ණකාලීනව කැප වෙච්ච කෙනෙක්. අනෙකුත් අයට වඩා සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිබඳ විශ්වාසයක් ඒ අයට තියෙනවා. ධර්මය පිළිබඳ විශ්වාසයක් තියෙනවා. සංසරන්නය පිළිබඳව විශ්වාසයක් තියෙනවා. සංසාර බය පිළිබඳ විශ්වාසයක් තියෙනවා. ඒ නැතිනම් කවදවත් අපිට මේ විදියට දුක්ඛ සත්‍යය පරිඤ්ඤාය වශයෙන් දුක හාත්පසින් අවබෝධ කිරීමේ අභියෝගයක් ඉස්සරහින් තියාගෙන ඉන්න බෑ.

දුක්ඛ සත්‍යයට මූලික, සාකල්‍ය හේතුව පංචස්කන්ධයමයි, මමමයි, දැන්මයි, මෙතනමයි කියලා සමුදය සත්‍යය තේරුම් අරගන්න නම් පුදුමාකාර අභීත භාවයක් තියෙන්න ඕනෑ. ඒකයි බුදුහාමුදුරුවෝ කියන්නේ දහක් එක්ක සටන් කරලා දිනන යුද්ධයකට වඩා තමන් එක්ක සටන් කරලා දිනන යුද්දෙ හොඳයි කියල. සමුදය සත්‍යය පිළිබඳව කාටවත් වෝදනා කරන්නෙ නෑ, අන්න එතකොට තමයි පෞරුෂත්වයක් නැගී සිටින්නේ. එතකොට තමයි හැකි සංඥව පහළ වෙලා එන්නේ. එහෙම නම් මේ වර්තමානේ පවතින්නා වූ සියලුම දේට ප්‍රධාන හේතුව මමමයි. මෙතනදීම මේක නැති කරන්න පුළුවන්, මෙතනදී මේක අවබෝධ කරන්න පුළුවන්. වෙන මොනවක්වත් නෙමෙයි තෘෂ්ණාව තෘෂ්ණාව වශයෙන් දකින එකයි තියෙන්නේ. එහෙම දකින්නන්ට දන්නන්ට මම මෙහි නිරෝධය ප්‍රකාශ කරනවා කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළා.

ඒක නිසා අපිට විපස්සනා භාවනාව හැම වෙලාවෙදීම සහේතුකවම දුක්ඛ ප්‍රතිපදාවක් විදියට පෙන්නලා දීලා තියනවා. ඒ නිසා හුගක් වෙලාවට දනය, ශීලය, දෙක සංසන්දනය කරනකොට ශීලය ආත්මාර්ථකාමීකමක් විදියට සමාජය නම් කරන්න පෙළඹිලා තියෙනවා වගේ, විපස්සනා කරන කට්ටිය නම් කරන්න වෙන්වේ දුක නැති කරන පිරිසක් නෙමෙයි දුක හොයාගෙන යන පිරිසක් කියලා. ඉතින් ඒ නිසා මෝස්තරයට භාවනා කරන්න එන අයට භාවනා මධ්‍යස්ථානවල එව්වර පෙම් කෙළි නෑ. පෙම් කෙළින්න තැනක් නෑ මෙතන. මොකද, මෙතන උගන්වන්නේම දුක්ඛ සත්‍යයට සාදරවීමයි. දුක්ඛ සත්‍යය පිළිගන්න ගතියටයි. දුක්ඛ සත්‍යයට මූණ දෙන එකයි. එතකොට ඒ ඇත්තන්ට පේන්න තියෙනවා ඔහොම එකක් හිතාගෙන නෙමෙයි මේ මං ආවේ, මං ආවේ දුක නැති කරන තැනක් කියලා හිතාගෙන, බලනකොට මෙතන කලින් තිබුණට වැඩිය දුක නෙ තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒ ඇත්තෝ පස්ස පැත්තේ අත් දෙක පිහ පිහ යනව යන්න. ඒක නිසා මේක නිවාඩු නිකේතනයක් කරගන්න බොහොම අමාරුයි. නිවාඩු නිකේතනයක් කරගන්න පුළුවන් - ඒ විපස්සනාවෙන් පල්ලෙහා තියෙන තත්ත්ව උසස් කරල සලකන්න පටන්ගත්තොත් සෑම ජාතියකම කට්ටිය ඇවිල්ල ඒකෙ ලැගුම් ගන්නවා. විපස්සනාව ඉස්සර කරගෙන යනකොට, දුක්ඛ සත්‍යය ඉස්සර කරගෙන යනකොට ඒක ධර්මයෙන්ම ධර්ම ආරක්ෂාවට පත් වෙනවා. මේ ජීවිතයේම මමම දැන්මම කරගන්න ඕනෑ කියන ඇත්තන්ට විශාල වේදිකාවක් බවට පත් වෙනවා.

ඒක නිසා සාන්දෘෂ්ටික ධර්මය, නැත්නම් ධර්මයේ ඇති සාන්දෘෂ්ටිකත්වය පුදුමාකාර විදියේ පෞරුෂත්වයක් ඇති කරනවා. වෙන ආගම්වල කියන විධියට තමන්ම තමන්ගේ සර්වබලධාරී දෙවියන් බවට පත් කරනවා. තමන්ම තමන්ට පිහිට වෙනවා, වෙන කවුරුවත්ම නෑ. මොනම තාලෙන් හෝ කවුරුහරි පිහිටක් පැතුවා නම් ඒකෙන් වෙන්තේ බලාපොරොත්තු සුන් වෙන එක. නිසිතසු වලිතං. අනිසිතසු වලිතං නහී. යමක් ආශ්‍රය කරගෙන නිශ්‍රය කරගෙන හිටිය නම් ඒ මනුෂ්‍යයාට සැලීම, තැවීම, කුපිත බව තියෙනවා. කිසිම දේක රදන්නෙ නැතිව අනිශ්‍රිතව ගත කරනවා නම් වලිත නැහැ. වලිතෙ අසති පසුඬ්ඛි වලිතයක් නැත්නම් හිතේ පැහැදීමක් තියනවා. පසුඬ්ඛියා සති නති න හොති පැහැදීමක් තියනවානම් හිතේ නැමීමක් නෑ. නතියා අසති ආගති ගති න හොති හිතේ නැමීමක් නැත්නම් යාම් ඒම් නැහැ. එහේ යනවා, මෙහේ යනවා, ලබනව නොලබනවා කියල දෙයක් නෑ. ඒ ආගති ගති නැත්නම් ඒ මනුෂ්‍යයාට කම්පනයක් හිතේ නෑ. ඒ නිසා නිවන පිළිබඳව මූලික රාමුව තේරුම් අරගැනීම ටිකක් සුතමය වශයෙන්, චින්තාමය වශයෙන්, භාවනාමය වශයෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් පරිණාමයට පත් වෙන ධර්මයක්. ඒක ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා. එහෙම නොවුණොත් හුඟක් වෙලාවට තමන් දැන හෝ නොදැන තෘෂ්ණාවටම බර වෙච්ච වංචක ධර්මවලට පොහොර දැනව වෙන්න පුළුවන්. දැන හෝ නොදැන අලුතෙන් කර්ම රැස් කරනවා වෙන්න පුළුවන්. චේතනා පහළ වෙනවා වෙන්ඩ පුළුවන්.

නිවනේදී තියෙන්නේ කිසිම චේතනාවක් පිළිබඳව වගකීමක් ගන්නෙ නෑ. චේතනා නොකිරීමට පුදුමාකාර උත්සාහයක් තියෙනවා. අඩුම තරමින් කියනවා නම් වාගො පටිනිසුගො මුත්ති අනාලයො චේතනාව පිළිබඳවත් දීල දන්න කැමැත්තක් තියෙනවා. පටිනිසුගා කියල කියන්නේ දුරින්ම දුරු

කරගන්න අවශ්‍යතාවක් තියෙනවා. මුහුණි කියන්නේ චේතනාවෙන් මිඳෙන් අවශ්‍යතාවක් තියෙනවා. අනාලයො කියන්නේ ආලය දුරු කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් තියෙනවා. නමුත් ඒ විදියට විත්ත පරිසරය හදගත්තත් වාඩි වෙනකොට සක්මන් කරනකොට එදිනෙද කටයුතු කරනකොට කොච්චර නම් අපේ හිත්වල චේතනා පහළ වෙනවද? ඉස්සරහට අපි ඒක ගන්නවා. රූප සංචේතනා ශබ්ද සංචේතනා වශයෙන් අපි ඒක ඉදිරිපත් කරගන්නවා. නමුත් මේ චේතනා පහළ වීම නිසා අපි අනන්ත අප්‍රමාණ සංසාරකට කර්ම රැස් කරගන්නවා.

මේ නිසා නිවන යම් ආකාරයකට, යම් ප්‍රායෝගික ක්‍රමයකට වටහාගත්ත නම්, ඒ පුද්ගලයා ඊට පස්සේ ගලන ගඟ කලඹන්න යන්නේ නෑ. ගලන ගඟට යන්න ඇරලා ඉවුරේ ඉඳගෙන නොතෙමී බලාගෙන ඉන්නවා. පරතෝ සංකල්පය දිගින් දිගටම ඇති කරගන්නවා. මොකද ඒ කරන සෑම ක්‍රියාවක්ම කිසි සේත්ම චේතනාවලින් පරිබාහිරයි කියන්න බෑ. චේතනාවක් ඇති වුණා නම් ඒක හොඳ වුණත් එකයි නරක වුණත් එකයි, දෙකම චේතනාවමයි, කම්පනයක්මයි, කුපිත භාවයක්මයි. ඒ නිසා නිවනේ තියෙන ශාන්ත රසය, ශාන්ත ලක්ෂණය තේරුම් අරගන්න නම් දුන, ශීල, භාවනා ආදී සෑම වැඩ පිළිවෙළකදීම ඒ පුද්ගලයා තුළ ඒ නිවිච්ච ගතිය තියෙන්න ඕනෑ. නිවිච්ච ගතිය කියලා කියන්නේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස ආදී, ඇහැ, කන, දිව ආදී ඒ හරහා පහළ වන චේතනා සියල්ලෙම ඇති තත්ත්වය තේරුම් අරගෙන මේකට කොහොම හෝ සම්බන්ධ වුණොත් මේ තුළ සක්කාය දිවියීය ආදිය පහළ වෙනවා. ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන් චේතනා පහළ වෙනවා.

ඇති සැටියෙන් දැකීමමයි විපස්සනාව කියල කියන්නේ. ඒක නිසා යථාපාකට විපස්සනාහිනිවෙසො ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත දනවා. පිම්බීම හැකිලීමට හිත දනවා. හිත දලා බලනවා මොකක්ද මේ වැඩ පිළිවෙළේ ප්‍රකට කියල. එච්චරයි. කිසි සේත්ම අහවල් දේ බලපන්. අහවල් දේට පලයන්. අහවල් දේම කරපන් කියලා එකක් විපස්සනාවේ නෑ. යමක් ප්‍රකටද ඒකට යන්න. සක්මන් කරන කොට වම දකුණ වශයෙන් නිකං හිතලා ඇවිදිනවා. ඇවිදින ක්‍රියා පිළිවෙළ බලනවා. මොකක්ද 'වම' කියනකොට ප්‍රකට, මොකක්ද 'දකුණ' කියනකොට ප්‍රකට කියලා ප්‍රකට දේටයි හිත දන්නේ. එතකොට තමයි ඔය සාංදෘෂ්ටිකත්වය මතු වෙන්නේ. එහෙම නෑ නේ, එතකොට වම දකුණ කියන එක නොවේ ප්‍රකට, දැන් ශබ්ද නෙ ප්‍රකට.

එහෙත්ම නතර වෙලා ශබ්ද අහනවා. ඔන්න දැන් සද්ද නෑ නේ, අපට හිතවිලි එනව නෙ, එතන නතර වෙලා හිතවිලි ගැන මෙතෙහි කරනවා. එහෙම නැතුව අපට රූප ජේනවා නම්, අපි රූප බැලීම කෙරෙහි මෙතෙහි කරනවා.

මෙන්න මේ සාංදෘෂ්ටිකත්වය යම් තැනක ඉක්මවනවා නම් එතන ඒකාන්තයෙන්ම වංචනික ධර්මවලටත් පටලැවිලිවලටත් ඉඩ තියනවා. සාංදෘෂ්ටිකත්වය යම් තැනක ඉදිරිපත් වෙනවා නම් ඒකාන්තයෙන්ම විපස්සනාව වැඩෙනවා. සාංදෘෂ්ටිකත්වය මතු කරගන්න ප්‍රතිධි පිහිටුවනවා. බුදු බණ අහනවා කටයුතු කරනවා. අවසානයේ ඒ සාංදෘෂ්ටිකත්වය කොච්චර දුරට මුදුන්පත් වෙනවද කියනවා නම් අනිමිත්ත ස්වරූපයට, ඒ කියන්නේ කිසිම දෙයක් නැති තැනට හිත ගියාට පස්සේ හිත කවදක්වත් කලකොල වෙන්නේ නෑ. හුඟදෙනෙකුට වෙන්නෙ භාවනාවේදී අරමුණ හොඳට ශාන්ත වෙනවා. නිවෙනවා. එතකොට මේ කලකොල භාවය නැති නිසා ඉබේම නින්දට වැටෙනවා. එහෙම නැත්නම් මේ මොකද වුණේ? මේ භාවනාවද, මේ සතිය තියෙනවද, මෙතන සමාධිය තියනවද කියල හිතේ කුකුස් ඇති කර ගන්නවා. ඒ මොකද චේතනා නැති හිතක් අත්දැකලා නෑ අපි. චේතනාවට කලින් තියෙන වේදනාවේ සැප දුක දෙක නැති හිතක් පවතින බවක් අපි දන්නේ නෑ. අදුක්බමසුබ වේදනාවට ආපුහම හුඟක් වෙලාවට හිත කලකොල වෙනවා, නින්දට වැටෙනවා.

ඒක හරියට අර කුඩැල්ලා කොට්ටෙ උඩ තිබ්බම පෙරළෙන්නා වගේ. ඒ නිසා බොහෝ කාලයක් මේක කර කර බලන්න ඕනෑ. මේවා අහල මදි. තමන් වශයෙන් වින්තාමය වශයෙන් පරිකල්පනය කරල මදි. අත්දැකීම් වශයෙන් දැකල මදි. ඒ නිසා බොහෝ කාලයක් කිරීමෙන් තමයි තේරුම් අරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ මේ අනිමිත්ත පව්වුපට්ඨානය. ඒ කියන්නේ යම් කිසි තැනකට හිත යනවා. ඒක කියාගන්න බෑ, භාෂා ව්‍යවහාරයට අහු වෙන්නේ නෑ. නමුත් ඒ ගිය කෙනා දන්නවා එහෙම තැනක් නෑ කියල කියන්නත් බෑ. ඉතින් මෙතෙක්ට ආපුහම කමටහන් ශුද්ධ කරන්න එන්නේ නෑ. ඒ මොකද? කියන්න දෙයක් නැති නිසා. ඉතින් එතකල් බලාගෙන ඉන්නවා, කියන්න දෙයක් එතකල්. ඒ එතකොට රාගයක් හරි ද්වේෂයක් හරි පහළ වෙලා, එහෙම නැත්නම් චේතනා පහළ වෙලා වැඩේ සම්පූර්ණයෙන්ම අවුල් වෙනවා. ඒ තරමටම අපේ පුහුණුවේ හැටියට, භාෂා ව්‍යවහාරයේ හැටියට, අපේ කතා ව්‍යවහාරයේ හැටියට, මොනවා හෝ අහු වෙන්න ඕනෑ. අල්ලගන්න තියෙන්න ඕනෑ. තිබුණොත් නම් අපිට කපා

කරන්න ප්‍රස්තුතයක් තියෙනවා. කතාපාඛතං. කතා කරන්න මාතෘකාවක් තියෙනවා. මාතෘකාවක් නැති තැනට ගියාම අන්ත දෙකට වැටෙනවා. එක්කෝ නින්දට වැටෙනවා. එහෙම නැත්නම් මොකද මේ වුණේ කියලා හිත කලකොල කරගන්නවා.

ඒක නිසා භාවනා කළොත් ප්‍රතිඵල නම් නැත්තේ නෑ. නමුත් හුඟ දෙනෙක් ඉල්ලන්නේ ඕක නෙමෙයි. බලාපොරොත්තු වෙන්නෙත් ඒක නෙමෙයි. ඒක නිසා ලැබෙන ප්‍රතිඵලය එනකොට එක්කෝ දුවනවා. එහෙම නැත්නම් එක තැනම නින්දට වැටෙනවා. ඒක නිසා නිවන පිළිබඳව, මේ නිවනෙ තියෙන මේ ස්වභාවය, තේරුම්ගැනීම වචන වශයෙන් හෝ චින්තාමය වශයෙන් ඉතාම වැදගත් වෙනවා. ඒ මොකද, එතැන අත්දැකපු නැති කෙනෙක් නැති තරම්. නමුත් ඒක නෙමෙයි ඉල්ලන්නෙත්. ඒක අයින් කරලා තව මොකක්දෝ ඉල්ලනවා. මෙතන අයින් කරල ඉල්ලන්නේ වාගො පටිනිසුරුගො මුත්ති අනාලයො කියලා නෙමෙයි. ඒක නෙවෙයි නිවන වෙලා තියෙන්නේ. නිවන එනකොට දුරින්ම දුරු කරනවා. නිවන එනකොට ඒකට ආලය අතහරිනවා. නිවන එනකොට ඒකෙන් මිඳෙන් හඳනවා. නිවන එනකොට ඒක දීලා දල මොනව හෝ කටගැස්මක් තමයි හොයන්නේ. මොනවහරි හැප්පෙන දෙයක්. මොනව හරි අල්ලන්න පුළුවන් දෙයක් බලාගෙන යන ගමනක් තියෙන්නෙ.

ඒ නිසා මූලික වශයෙන් තේරුම් අරගන්න ඕනෑ මෙන් මේ ප්‍රතික්ෂේපය නිසා අපි නිවනෙන් බැහැර වෙනවා කියන එක. පයොග පටිපසුසඬ්ඨ තත්ත්වට එනකොට ප්‍රයෝගයක් නැති, කර්මයක් නැති, චේතනාවක් නැති, ඒකෙ සංසිඳෙන මට්ටමට යාගන්න බැරි නම් අර පවට පින දෙන්න බැරි තත්ත්වට පත් වෙනවා. නමුත් ඒක අහනකොට කථා කරනකොට තමන්ට පත් වෙලා තියෙන දේ තමන් අත්දැකලා තියෙන දේට මේවා සම්බන්ධ කරනකොට ලොකු ශක්තියක් ඇති වෙනවා. අනේ බුද්ධාදි උත්තමයන් වහන්සේලා මේ වගේ තැනදි නියම මාර්ගය තේරුම් ගත්තේ ගුරුවරයකුගේ උපදේශයක් නැතිව. ඒක මොන තරම් ආශ්චර්යයක්ද? ඒ මොකද අපට ඒක අත්දැකලත් ගුරුවරු ඒක කියල දීල තියෙද්දීත් අපි ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරමින් වෙන මොනවදෝ හොයනවා. මේක සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රථම මාර්ග ඥානයට යනකොටත් පැහැදිලි විනිශ්චයක් අවශ්‍ය කරනවා.

මුඤ්චිතුකමායතා ඥානයට යනකොට මේ සියල්ලම ඇති වීම් නැති වීම් දෙකෙන් මිදීමේ කැමැත්ත අනිවාර්යයෙන්ම පහළ වෙනවා. පහළ

වෙන්වෙන් නැත්නම් ඉදිරියට යන්නේ නෑ. ඊට පස්සේ තමයි පටිච්චසංසතාව පටන් අරගන්නේ. ඊට කලින් තිබුණු හිතෙන් මවාගන්න කෙලෙස් ඊගාවට හිතට ජේනවා. ඒ හිත අර කලින් තිබුණ හිතට වඩා පිරිසිදුයි. එතකොට දැනගන්නවා මෙන්න මෙච්චරක් මම අනාගෙන තියෙනවා. මම මෙච්චරක් චේතනා පහළ කර තියෙනවා. දැන් හිත දන්නවා කලින් හිතෙන් මෙන්න මෙච්චරක් කෙලෙස් පහළ වුණා කියලා. මේ හිත ඊගාව හිත දකිනකොට එන්න එන්න කෙලෙස් අඩු හිත් කෙලෙස් වැඩි හිත් දකිමින් දකිමින් යනවා. මෙලෙස දකින්නාට දන්නාට මම නිවනක් පනවනවා කියන කථාව පටිනිස්සග්ගයේ සිද්ධ වෙනවා. සිද්ධ වෙලා සම්පූර්ණ උපේක්ෂාවට යනවා. ගෙවමින් ගෙවමින් නිරෝධ කියන පදය ඒකටයි හොඳටම අර්ථ දක්වන්නේ. ගෙවමින් ගෙවමින් ගෙවමින් සම්පූර්ණ උපේක්ෂාවට ආවට පස්සේ ඒ පුද්ගලයාගේ ප්‍රණධිය, තමන් බලාපොරොත්තු වෙන්වේ නිවන නම්, පුළුවන් තරම් තැන්පත්ව මෙන්න මේ ශාන්ති රසය මෙන්න දැන් තියෙනවා කියල දැනගන්නවා. අවිච්චි රසයක් තියෙනවා. මේක දුරු කරන්න කාටවත් බෑ. කවුරුත් ඇවිල්ල කැස්සට, කවුරුත් ඇවිල්ල අඬගහුවට මේක දුරු කරන්න බැහැ. මේක මූලික ශක්තිය. නමුත් අපි මීට උඩින් තියෙන ලාමක දේවල්වලට සැලෙන තාක් කල් මේ තත්ත්වෙන් අපි වුන වෙනවා. ඒ නිසා අවිච්චිව මේකේ ගත කරන්න ඕනෑ.

අනිමිත්ත පච්චුපට්ඨානා - මේක කියාගන්න බැරි තත්ත්වයක් තමයි. නමුත් ඒක තමයි මේ නිවනට පත් වෙනකොට තියන ස්වාභාවික ලක්ෂණ. ඒක නිසා අනිමිත්ත ස්වභාවයට පත් වෙනකොට කලකොල වෙන්න නරකයි. අපි දන්නව අපරාධකාරයකුට, බොරුවෙන් ජීවත් වෙච්ච මනුෂ්‍යයෙකුට අඳුර දකිනකොට, නිශ්ශබ්ද භාවයකට පත් වෙනකොට විශාල බයක් ඇති වෙනවා. ඒ මොකද, කෙලෙස් නිසා. කෙලෙස් කියන්නේ භයක් කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ කෙළින්ම සඳහන් කරල තියෙනවා. ඒ වගේ, යෝගාවචරයන්ටත් නිමිත්තක් ජේන්නේ නැතිව යනකොට, කය නොදැනී යනකොට, කාලය පිළිබඳ අදහස නැති වෙනකොට බය ගතියක් ඇති වෙනවා නම් හිතාගන්න මේ බයම නිවරණයක්, ක්ලේශයක් කියල. ඒ නිසා මගේ හිත කල් ඇතුළුම අධිෂ්ඨාන කරල තියෙන්න ඕනෑ, මේ අනිමිත්ත තත්ත්වයට පත් වෙන කොට ඒක පිළිගන්න. සාක්ෂාත් කරන්න. ඒක සාක්ෂාත් කරන්න ඕනෑ, ආවාට මදි. කොච්චරදෝ ඇවිල්ල කතා කරල යයි. සාක්ෂාත් කරන එක දන්නේ නැත්තේ මොකද? මේකයි නිවන කියල දන්නේ නැති නිසා.

ඒ නිසා සඳහන් කරනවා මේ සංඛාර උපෙක්ඛා ඥානය රහත් හිතකට සමානයි කියලා. මේකෙ තියෙනවා මේ ශාන්ති රසය. ඒකෙ තියෙනවා මේ ශාන්ති ලක්ෂණය, අච්චුති රසය. ඒ වගේම අනිමිත්ත පච්චුපට්ඨානය. ඒක තව තවත් මෝරනවයි කියලා කියන්නේ, පූර්ණ භාවයට යනකොට ඒක ගැන කතා කරන්න හිතන එකත් ඒකට අවුලක්. මං මේක කොහොමද කියන්නේ, මං මේක කොහොමද වචනට නංවන්නේ ආදී වශයෙන් ඒක ගැන හිතුවත් ඒක කෙලෙසීමක්. අන්න එතනට පත් වුණොත් විතරක් හිත අනුලෝම ඥානයකට පත් වෙලා ගෝත්‍රභූ ඥානයෙන් එගොඩට පනිනවා. ඒ පැන්නත්, ඒ කෙලෙස් සීමාවල් ටිකයි කඩල දන්නේ. ඒ පළවෙනි අවස්ථාවේ කෙලෙස් සීමාවල් ටිකයි කඩල දමන්නේ. ඒ පුද්ගලයාට ඊට පස්සේ සකකායදිට්ඨි ආදී භයානක ඇලීම්, බැඳීම් නැති නිසා තෘෂ්ණාව පහළ වෙනකොට දැනගැනීමේ ශක්තියක් තියෙනවා.

නමුත් අවසාන සාක්ෂාත් කරණය, නැත්නම් මෙතන සඳහන් කරන්නේ නව ලෝකෝත්තර ධර්මයේ නිවන මාර්ග ඥාන, එල ඥාන අටෙන් පරිබාහිරව තියන්නේ. ඒක මොනම තාලෙකින්වත් වචනයට නංවන්න බෑ. නමුත් ඒකාන්තයෙන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්න පුළුවන්. මෙව්වරයි බුද්ධ ධර්මයේ බුද්ධ සාසනයේ අනෙකුත් ආගම් එක්ක තියෙන ප්‍රධාන වෙනස. ඒ තමයි මේ අත්දකින්න පුළුවන් කියන එක. අනික් ආගම්වල ඇත්තොත් කියනව සම්පූර්ණයෙන් ඕක විස්තර කරලා. හැබැයි මරණින් පස්සේ දෙවියන් වහන්සේගේ දකුණු පැත්තේ ඕක තියෙන්නේ. අන්න එදට තමයි ඒක අත්දකින්න පුළුවන් වෙන්නේ. දැන් පාරමිතා පුරන්න, දැන් හොඳ වෙන්න කියලා සෑම ආගමකම කියනවා. බුදු හාමුදුරුවෝ විතරක් මේ සතිපට්ඨානය අවසාන කරනකොට හත්දවසක් ඇතුළත, කොහොමටත් ධර්මයේ ගුණ සඳහන් කරනකොට සාංදෘෂ්ටික වශයෙන් පෙන්නන්නේ මේක අත්දකින්න පුළුවන් කියල. ඒ නිසා යම් ඇසීමක් දැකීමක් ගඳ රස බැලීමක් ස්පර්ශයක් කරන වෙලාවේ ඒක හරියටම ඒ වෙලාවේ සාංදෘෂ්ටිකව මෙනෙහි කරනවා නම් ඒකටත් නිවන කියලා තියෙනවා.

මේකට කියනවා තදංග නිබ්බූත කියලා. ඒ වෙලාවට ශාන්ති රසයක් වැටහෙනවා. ඒ වෙලාවෙම නිමිති ගන්නේ නැති තත්වෙකට පත් වෙනවා. න නිමිත්තභාහි හොති නානුඛ්‍යඤ්ජනභාහි හොති කියල ප්‍රතිපදවේ පෙන්නල දීල තියෙනවා. එව්වා අත්දකපු නැති කෙනෙක් නැයි කියන තරමටයි මගෙ අදහස. නමුත් ඒක නෙවෙයි වෙන මොකක්ද එකක් බලාපොරොත්තු වෙන තාක් කල් අපි මේක සාක්ෂාත් කරන්නේ නෑ. අපි

මේකට මල් මාලෙ දැන්නේ නෑ. අපි වෙන මොකක්ද එනකල් බලාගෙන ඉන්න තාක් කල් ඒකත් අපි දිහා අනාත්මකව බලාගෙන ඉන්නවා මේ මනුස්සයා කවදද හරි හැටියට හරි දේ තේරුම්ගන්නේ. අසාරෙ සාරමතීනො නොවෙයි සාරඤ්ච සාරනො ඤාණා. අන්න ඒ විදියට කටයුතු කළොත් බොහොම ලේසියි. එතකොට අපිට සාංදෘෂ්ටික පැත්තට මේ භාවනාවත් නිවනත් සංසාරයත් ළං කරගත්තොත් මනුෂ්‍යත්වයේ තියෙන, ඤාණ සම්පත්තියේ තියෙන වටිනාකම හොඳට වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. අපි මේ දැන් නිවන් දකියි, දැන් අපි මේ කටයුතු කරන්නේ මේකටයි කියන තරමටම ජය කනුව දැකගෙන ඉදිරියට යන පිරිසක් වගේ යනවා නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ කියපු තාලෙට මතක් කරපු තාලෙට හිස ගිනිගත්තකුටත් වඩා වේගෙන් ඒකට හිත යොදගෙන ගත කරන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙනවා.

ඒ නිසා මේ නිවන පිළිබඳව සාංදෘෂ්ටිකව අකාලිකව ආදී ධර්ම වලට කිට්ටු කරලා විස්තර කරනවා නම්, විස්තර කරන්න තරම් තමන්ගේ චින්තාමය ඥාන දියුණු කරගන්නවා නම්, අපිට පුළුවන් තරම් මේ ලෝකෙ තියෙන අෂ්ට ලෝකධර්මයේ කම්පා වීම අඩු කරගෙන, ඒ ඒ වෙලාවේ අවශ්‍ය හේතු කරුණු දක්වාගනිමින් පාර හදගන්න. නමුත් අර නියම නිවන කවමදකවත් වචනයට නංවන්න පුළුවන් එකක් නොවෙයි. ඒක මොනම භාෂාවකටවත් මොනම කාලයකටවත් මොනම දේශයකටවත් සිත්ත වෙච්ච භුක්ති වෙච්ච දෙයක් නෙමෙයි. ඒක සාක්ෂාත් කරන කෙනාටම අයිති දෙයක්. ඒ නිසයි අපි ඊට ආධාර කරන දුක්ඛ සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය ආදිය විස්තර කරල සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වපු මාර්ගයෙන් නිවන පිළිබඳ හැදින්වීමක් කරන්න බලාපොරොත්තු වුණේ. ඉතින් අපි බලාපොරොත්තු වෙමු මේ සමුදය සත්‍යය පැත්තෙන් විස්තර කලා වගේ, නිවනට හේතු වෙන, නිරෝධ සත්‍යය පැත්තෙනුත්, නැත්නම් පිය රූප, සාත රූප පහළ වෙන වක්ඛු, සොත, ඝාන ආදී ඒ ක්‍රමය විචරණයක් විදියට කරන්න. එතකොට අපි සමුදය සත්‍යය විස්තර කරපු ගාථාවල පසු කොටස අපිට මේ වෙලාවේදී නැවතත් අලුත් ආලෝකයකින් බලාගන්න ශක්තිය ලැබෙනවා.

ඒ නිසා තමතමන්ගේ භාවනාවලිනුත් මේ විස්තරවලිනුත් ලැබිච්ච අවබෝධය තවත් දියුණු කියුණු භාවයට පත් කරගෙන, මේ කියන නිවන අපි අපි තුළින් මේ නිස්සරණ වනයේදීම නොපමාව සාක්ෂාත් කරගන්න අපිට ශක්තිය ඔබරිය බලය ලැබේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා.

85 | ආධ්‍යාත්මික ආයතන හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසු හගචතො අරහතො සමමා සමුද්ධසු

සා බො පනෙසා හිකිවෙ, තණ්හා කසු පහීයමානා පහීයති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිසුව ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අපි මේ වෙනකොට සතිපට්ඨාන මහා සූත්‍රය ඉදිරිපත් කරගෙන ආපු ගමනේ ප්‍රථම සතිපට්ඨාන තුන පියමං කරලා දැන් අපි විස්තර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ධම්මානුපස්සනා සතිපට්ඨානය. එයින් සච්චපඛිඛයේ දුක්ඛ සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය පියමං කරලා අපි ගිය සතියේ ප්‍රවේශය ලබාගත්තේ නිරෝධ සත්‍යයටයි. ඒකෙදි අපි සාමාන්‍ය පොදු හඳුන්වාදීමක් සහ සාමාන්‍ය විස්තරයක් ඉදිරිපත් කරගත්තා. විශේෂයෙන්ම භාවනා කරන කෙනෙකුට හිත උනන්දු කරගන්න, හිත ප්‍රබෝධවත් කරගන්න නිරෝධ සත්‍යය හොඳ හැටි දැකගැනීම හේතුහුන වෙනවා කියන එකයි අදහස තියෙන්නේ.

වෙන විදියකට කියනවා නම් යම් කිසි කෙනෙකුට සතිපට්ඨානය මෙතෙක් දුර කරපු විස්තර අහල හෝ එහෙම නැත්නම් වෙන යම් ධර්ම කොටසක් අහල හෝ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයක් නිසා හෝ, මේ සංසාරේ හය, සංසාරේ තියෙන පෙළන පිළන ගතිය තේරුම් අරගෙන සංවේග ඥාන පහළ

වෙලා තියෙනවා නම්, ඒ පුද්ගලයාට ඒ පහළ වෙලා තියෙන සංවේග ඥාන සහ සංසාර බයම නිරෝධ සත්‍යය සඳහා ප්‍රමාණවත් වෙනවා වගේ අදහසක් මේ නිරෝධ සත්‍යය විස්තරයේත් ගැබ් වෙලා තියෙනවා. ඒ මොකද, සමුදය සත්‍යය විස්තර කරනකොට ආරම්භක පාඨයේ සඳහන් කරන විදිහට යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එසු නිවිසමානා නිවිසති.

ඒක තමයි තෘෂ්ණාව පිළිබඳව, එහෙම නැත්නම් දුක්ඛසමුදය, දුක්ඛ හටගැනීම පිළිබඳව පොදු මතක් කිරීම; හදුන්වාදීම. යම් මේ ලෝකයේ ප්‍රිය වූ රූපයක් මිහිරි වූ රූපයක්, ප්‍රිය භාවයක් මිහිරි භාවයක් තියෙනවා නම් අන්න එතන තමයි මේ තෘෂ්ණාවගේ හටගැනීම සහ තෘෂ්ණාවගේ ලැගගැනීම, පිහිටීම, පැවතීම. මේ පාඨයමයි නිරෝධ සත්‍යය විස්තර කරන කොටත්, සංශෝධනය කරලා පාවිච්චි කරල තියෙන්නේ. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ජමානා නිරුජ්ජති. මේ ලෝකයේ යම් ප්‍රිය භාවයක් ප්‍රිය රූපයක් ප්‍රිය ස්වරූපයක් පවතිනවාද, මිහිරි භාවයක් මිහිරි රූපයක් මිහිරි ස්වරූපයක් පවතිනවාද, එතැනමයි තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ වන්නේ; ප්‍රභාණය වන්නේ. ඒ නිසා තණ්හාව තියෙනවා නම් ඒ මනුස්සයා ලොකු සුදුස්සෙක් නිවන් ලබන්න. යම් කිසි කෙනෙකුට තණ්හාව නැත්නම් ඉතිං නිවන් ලබන්න බෑ. මේක නෙවෙයි හැබැයි ඇත්ත. ඇත්ත නම්, තමන්ට තණ්හාව තියෙනවා කියලා දන්නවා නම් යම් කිසි කෙනෙකුට මේ නිවන කියන බෙහෙත අහනවා; උත්තර ලැබෙනවා. යම් කිසි කෙනෙක් හිතනවා නම් දැනටම තණ්හාව නෑ කියලා, ඒ කියන්නේ තණ්හාව නැතිකම නෙවෙයි; හිතනවා තණ්හාව නෑයි කියල, එහෙම නැත්නම් තමන් මේ මේ අංශවලින් සුද්ධයි කියලා. එහෙම නම් ඒ පුද්ගලයාට නිවන කියන එක අවශ්‍ය නෑ. පය බරවායට පිටිකර හයා බෙහෙත් බඳින්නා වාගේ, අවශ්‍ය වෙන්නේ නෑ.

ඒ නිසා තෘෂ්ණාව සහ නිරෝධය අතර පුදුමාකාර සමානකමක් පේන්නේ හරියට කණ්ණාඩියකින් බලනකොට එකිනෙකට විරුද්ධ ප්‍රතිබිම්බ දෙකක් පේන්නා වගේ. ‘අ’ යන්නේ රූපය කණ්ණාඩියකින් බලනකොට ‘අ’ යන්න අනිත් පැත්ත හැරිලා පේනවා. අපේ මූණ කණ්ණාඩියෙන් බලනකොට ඒක අනිත් පැත්ත හැරිලා පේන්නේ, නමුත් අපිට ඒක පේන්නේ නෑ. අපි හිතන්නේ ඒක තමයි ‘අ’ යන්න, ඒක තමයි අපේ රූපේ කියලා, නමුත් මේකෙන් ප්‍රතිබිම්බයක් පෙනන්නේ. ඒ නිසා තෘෂ්ණාවේම

ප්‍රතිබිම්බයක් තමයි නිරෝධය වෙලා තියෙන්නෙ, නිරෝධයේම ප්‍රතිබිම්බයක් තමයි තෘෂ්ණාව වෙලා තියෙන්නෙ. ඒ නිසා ඒ සමුදය සත්‍යය සහ නිරෝධ සත්‍යය දෙක අතර එකම පද සටනාවක් තියෙන්නෙ. හරියට පෙන්නල දීල තියෙනවා, උප්පාදානා උප්පාදානි, නිවිසමානා නිවිසති. යම් තැනක උපදීද යම් තැනක ලැගගනීද ඒ ස්ථාන ටිකමයි පෙන්නන්නෙ. මෙතන පෙන්නනවා නිරුප්පාදානා පභීයමානා. ප්‍රභාණය වෙනසුලු ගතියක් තියෙනවා නම් ඒක පවතින්නෙ ඒ ප්‍රිය රූප සාත රූපවලමයි. නිරුද්ධ වෙන ස්වභාවයක් ඇත්නම් පවතින්නේත් මේ ප්‍රියරූප සාතරූපවලමයි. ඒ නිසා භාවනාවේදී විශේෂයෙන්ම මේක අවධාරණයට ලක් වෙනවා. මොකක්ද? මේ සාන්දෘෂ්ටික බව. ඒ ප්‍රිය භාව මනාප භාව පහළ වෙනකොටම, මේ කියන්නේ සාමාන්‍යයෙන් භාවනාව පටන්ගත්ත හෝ තාම පටන් නොගත් කෙනකුගේ ප්‍රියරූප සාතරූප විතරක් නෙවෙයි, සර්වඥතා ඥානයෙන් දකින ප්‍රියරූප සාතරූපත් ඇතුළත්. ඒ නිසයි සුතමය ඥානය අවශ්‍ය වෙන්නේ මොනවද මේ ප්‍රියරූප සාතරූප කියලා දැනගන්න. ඉතින් තෘෂ්ණාව විස්තර කරනකොටත් විස්තර වෙන්නේ එකම පදවැලමයි, නිරෝධය විස්තර කරනකොටත් විස්තර වෙන්නේ එකම පදවැලමයි.

ඒක තමයි අපි අද ආරම්භයක් ලබාගත්තෙ ගිය පාරත් මතක් කරපු එකම - වක්ඛං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. මේ ඇහැ, මේ ලෝකයේ, සංස්කාර ලෝකයේ පෘථග්ඡනයන් අතර බොහෝම ප්‍රිය භාවයක් ඇති කරන දෙයක්, මිහිරි භාවයක් ඇති කරන දෙයක් මේ ඇහැ. ඒ නිසා ඉස්සෙල්ලාම අපි කෙනෙක් දිහා බලනකොට ඒ පුද්ගලයාගේ ඇහැ තමයි අපි දකින්නේ. ඇහැ නැත්නම් ඒක මහා නොදැක්මකට සමානයි. අපි බුදු පිළිමයකට වන්දනා කරන්නේ නේත්‍රා තිබ්බොත් තමයි. එහෙම නැත්නම් ඒකට කියන්නේ අන්ධ බුදුන් කියලා, වැදිය යුතු නෑ, පූජාර්භ නෑ. ඒ වාගේම තමයි අපිට ඉතාම ප්‍රිය වස්තුවකට කියන්නේ ඇහැ වාගෙ කියලා, ඇහේ බබා වාගේ කියලා. ඇහැ වාගෙ රකින්නයි කියලා කියනවා. ඒ තරම්ම ප්‍රිය වස්තුවලට අපි අලංකාර භාෂාවෙන් කතා කරන්නේ ඇහැ වාගෙ කියලා. ඇහේ මූණෙ තියාගෙන හදපු දරුවෝ, මට ඇහැ වගේ තිබුණ එකම දේ. මේ තරමටම ඇහැ ප්‍රිය වස්තුවක් බව එව්වර විස්තර කරන්න අමාරු නෑ. සෑම දැකීමක් පාසා මේ ප්‍රිය භාවය සහ මිහිරි භාවය ස්ථිරසාර වෙනවා. ඒකයි අපි දැකීමට මෙව්වර කැමති. ඒක නිසයි අපි වයසට යනකොට, ඇහැ එහෙ මෙහෙ වෙනකොට සිය දිවි නසාගන්න මට්ටමට, නැත්නම් තමන්ගේ සම්පූර්ණ ජීවිතයේ වර්ණවත් භාවය, සිලිලාරය, සමනල පාට වර්ණය

සම්පූර්ණයෙන්ම හේදිලා ගිය බවට පත් වෙලා වැහි! හරි සවුත්තුයි කියාගෙන ජීවත් වෙන්නේ අන්න එදාට තමයි. මොකද, ඒ තරම්ම අපේ මනසට වැඩිම සංඥ ප්‍රමාණයක් වැඩිම යුහුසුලු භාවයකින් වැඩිම වර්ණවත් භාවයකින් වැඩිම මත් කරනසුලු භාවයක් ඇති කරලා දෙන්නෙ ඇහැ.

සත්ත්ව පරිණාමයේදී ඇහැ මුදුන්පත් වීම විශාලම ජයග්‍රහණයක්. මීට ඉස්සෙල්ලා තිබ්බෙ සත්තුන්ට ස්පර්ශක. ඒ ස්පර්ශකවලින් අත ගාල තමයි ඒ සත්තු ජීවත් වුණේ. ඊට පස්සේ තමයි ඇහැ. ඒක අපේ ඉන්ද්‍රියවලින් උඩම තියන එක. තිරිසන් සත්තු ඇහෙන් බලනවට වඩා ගඳෙන් ස්පර්ශයෙන් ජීවත් වෙනවා. ඒ නිසා අපි කියන්නේ ඒ සත්තු පරිණාමයේ පහත් මට්ටමක ඉන්නෙ කියලා. දැකීම, දර්ශනය, ඇහැ ඉහළට යන්න යන්න යන්න ඒක බොහෝම කාලයක් තිස්සේ ස්වභාව ධර්මයත් එක්ක හැපිල හැපිලා ගැටිලා ගැටිලා ඇති වෙච්ච උසස්ම පරිණාමයේ නිර්මාණයක්. මේ නිසා අපේ චිත්ත විටීය ගත්තොත්, සිත් පරම්පරාව ගත්තොත් වැඩිම විචිත්‍ර භාවයක්, වැඩිම අවකාශයක්, වැඩිම තොරතුරු ප්‍රමාණයක් රැකගන්නේ, රැඳෙන්නේ, ඇතුළු කරගන්නේ ඇහැ මාර්ගයෙන්. ඒ නිසයි අපි ඇහැට විවිධ ආකාරයෙන් උපමා අලංකාර රාශියකින් කතා කරල තියෙන්නේ. ඒ නිසා වක්‍රව ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියන එක එච්චර විස්තර කරලා දෙන්න අමාරු නෑ. මෙන්න මේ තරමටම ඇහැ සංසාරයට බඳිනවා. ඇහැ තෘෂ්ණාව වැඩියෙන්ම ඇති කරන උපකරණය බවට පත් වෙනවා.

මේ නිසා ඇහැ පිළිබඳව අන්න දෙක දැනගන්න ඕනෑ. එකක් තමයි ඇහැට මෙච්චර බැඳී ඇලී ගත කරන ගතිය එක අන්තයක්. රූප බැලීමෙන් - ඒකට කියනවා "දස්සන කාමය" කියලා. මේ දස්සන කාමය ඇති කරන්න හේතු වෙන මූලික ද්වාරය ඇහැ. ඒක නිසා සංචාරය කරනවා අපි. මොකටද, එක එක රූප බලන්න. මේක එක විදියක අන්තවාදයක්. අනිත් එක තමයි, රූප පෙනුණොත් තමයි තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ, රූප පෙනුණොත් තමයි සංසාරයට වැටෙන්නේ කියලා ඇස් දෙක බැඳගන්නවා. රූප නොබලා ජීවත් වෙන්න හදනවා. ඒ දෙකම අන්ත දෙකක් විදියට සර්වඥ දේශනාවේ සඳහන් වෙනවා.

මේ දෙක එකතු කරල දෙකෙන් බෙදෙන එක නෙවෙයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන්නේ. ඊට වෙනස් වූ ඉන්ද්‍රිය සංවරය කියලා එකක් තියෙනවා. සාමාන්‍ය අන්ධ පෘථග්ඡනයා, අන්ධයි කිව්වට ඇත්තටම ඇහෙන්මයි අන්ධ වෙලා තියෙන්නෙ. මේ ඇහැට තියෙන තද ආසාව නිසාම ඔහුගේ ඥාන

ඇස අන්ධ වෙනවා. මස් ඇස මේ තරම්ම ඉදිරියට අරගෙන ඒකටම ඇලිගෙන, ඒකටම බැඳීගෙන ජීවත් වෙන නිසා කවදකවත් ඔහුගේ පඤ්ඤ ඉන්ද්‍රිය නැත්නම් පනැස මතු වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා අන්ධකරණයි. ඒකට කියනවා මෝහ පටල. මෙන්න මේ මෝහ පටල කපන්න, රූප නොබලා ඉඳලා බෑ. රූප බැලීම වැඩිකම තමයි අපට තියෙන රෝගය. ඒ නිසා රූප නොබලා ඉන්න ඕනෑ, මේ මේ රූප නොබැලීමෙන් අපිට සීල විසුද්ධිය ලබන්න පුළුවන්, එහෙම නැත්නම් චිත්ත විසුද්ධිය ලබන්න පුළුවන්, මෙන්න මේ විසුද්ධි ලබන්න පුළුවන් කියල කිව්වට කවමදකවත් ඉන්ද්‍රිය භාවනාවකට වැටෙන්නේ නෑ ඒක. ඒ වාගේම රූප බැලීමෙන්, සියල්ල දැකීමෙන් මේ දස්සන කෘත්‍යය සිද්ධ වෙලා දස්සනා පහාතබ්බා කියන විදියට අපිට නිවන් දකින්න පුළුවන් වෙයි කියලා හිතනවා නම්, ඒකත් බෑ. ඒක වෙන්නෙත් නෑ.

මෙන්න මේ දෙක මැදට වැටෙනවා ඉන්ද්‍රිය භාවනාව. ඒ නිසා ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ මේක පෙන්නලා දීලා තියෙනවා පාරාසරිය බ්‍රාහ්මණයාගේ ගෝලයා ඇවිල්ලා කතා කරපු වෙලාවෙදී. රූප නොබැලීමෙන්, රූප නොදැකීමෙන් අපි නිවනට, ඉන්ද්‍රිය භාවනාවට යනවායි, නැත්නම් චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් බලාපොරොත්තු වෙනවායි කියනවා නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ සදහන් කරනවා, එහෙම නම් ජාති අන්ධයෝ රහත් වෙලාම තියෙන්න ඕනෑ. මොකද රූප ජේත්තෙම නෑ. එහෙම නැත්නම් ඇස් අන්ධ වෙනකොට සතුටු වෙන්න ඕනෑ. ඒ මොකද? ඊට පස්සේ අපිට ඇහෙන්න උපදින ක්ලේශ උපදින්නෙ නෑ කියලා. ඒක සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කරලා තියෙනවා.

නමුත් අරඤ්ඤ ගතොවා, රුක්ඛමූල ගතොවා, සුඤ්ඤාගාර ගතොවා කියනකොටත් ඔය දෙක අතරමැදට ගේන ගතියක් තියෙනවා. දස්සන කාමයෙන් අපි වෙන් කරලා ආරණ්‍යයේ පවතින්නා වූ ස්වභාවය, රුක්ඛමූලයක පවතින්නා වූ ස්වභාවය, ශුන්‍යාගාරයක පවතින්නා වූ ස්වභාවය කියලා කියන්නේ, මේ වාගේම රූප බලමින් හෝ දස්සන කාමයෙන් ගත කරන හෝ සංදර්ශනයක ගත කරන කාමභෝගී පෘථග්ජනයන්ගෙන් වෙන්ව වාසය කරනවා. ඒ වෙනුවට මේ ගස් ගල් වන සතුන් ආශ්‍රය කරනකොට අර තරම්ම රූපයේ කුප්පන ගති නැති, රූපයෙන් කුපිත වෙන ගති නැති, කෙලෙස් උපදින්නෙ නැති මධ්‍යස්ථ තැනකට යාගන්න පුළුවන්කමක් තියෙනවා. ඒක රූප නොබැලීමට ඇස් අන්ධ කරගන්නවා වගේම අන්ත වැඩක් නෙවෙයි. නමුත් එක විදිහකට සප්පාය

ස්ථානයක් සපයා ලීමක්. ඒත් සංසග්ගාරාමතාව කියන දේ - ආරණ්‍යාවාසී වුණත් භාවනා මධ්‍යස්ථානයේ වුණත් ගෙදරින් එනකොට තමන්ගෙ උගොටෝ ඇල්බම් එක අරගෙන ඇවිල්ලා, දෑන් නොදෑක ඉන්න ඇත්තන්ගෙ උගොටෝ බලබලා, එහෙම නැත්නම් වෙන තැන්වලින් හම්බ වෙන මොනමොනවා හරි දේවල් බලබලා ජීවත් වෙනවා නම් ඒ කියන්නේ තාමත් අර දස්සන කාමයට අයිති ගිහි ලෝකයේ තියෙන කාම ගුණවල සංසර්ගය පවතිනවා. ඒක ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික දුරු කිරීමට තමයි අරණ්‍යාවාසී ජීවිතයක පුරුදු කරන්නේ. ඒ කයෙන් වෙන් වුණාට හිතෙනුත් වෙන් වෙන්න උත්සාහ කරන්න වෙනවා. එතකොට ඉන්ද්‍රිය භාවනාවකට වැටෙනවා.

ඇහේ ඇත්තා වූ පිය රූප භාවය සාත රූප භාවය පිළිබඳව සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළ සුත්‍රමය ඥානයට අනුව ඒ ඉන්ද්‍රිය භාවනාව තුළින් කල්පනා කරලා බලන්න ඕනෑ. කල්පනා කරලා ඉතාමත්ම වැදගත් වෙන්නේ ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂයට ළං කරගන්න එකයි. අපිට මේ ධර්ම දේශනාවකින් ධර්ම සාකච්ඡාවකින් සත්පුරුෂ ආශ්‍රයෙන් මේ වින්තාමය ඥාන සහ ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥාන දියුණු පවුණු කරගන්න උදව් උපකාර ලැබෙනවා. අන්න ඒ සම්බන්ධයෙන් විශේෂයෙන් ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රය සහ මහාසලායතනික සූත්‍රය කියන සූත්‍ර දෙකේ කරුණු ටිකක් ඉදිරිපත් කරලා, වක්‍රිං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එසෝසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති, කියන මේ පද දෙක අපි මේ ගෙන යන වැඩපිළිවෙළ අනුව තවත් විශේෂ ආලෝකයක් යටතේ, විශේෂ දැනුමක් යටතේ විග්‍රහ කරගන්නයි අද කාලය ගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ.

ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වා දීලා තියෙනවා අපි කලිනුත් සඳහන් කරපු තෘෂ්ණාවට මෙන්ම නිරෝධයටත් හේතු වෙන ස්ථාන සියල්ලක්ම ලැයිස්තුගත කරලා. ඒ ලැයිස්තුවේ ඉස්සෙල්ලාම තියෙන්නෙ වක්‍රි සොත ඝාණ ජීවිතා කාය මන කියන ද්වාර හය. ඊට පස්සේ එන්නේ මේවට ගොදුරු වෙන්නා වූ අරමුණු හය. ඊගාවට එන්නේ මේ අරමුණුවලට ගොදුරු වීම නිසා පහළ වෙන්නා වූ විඤ්ඤාණ හය, ස්පර්ශ හය ආදී වශයෙන් මේ ලැයිස්තුව දිගට යනවා. නමුත් අපි ඒකෙන් මේ ආරම්භය ඇති කරගන්නකොට කතා කරන්නේ වක්‍රිව පිළිබඳව. ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ සඳහන් කරන පරිදි, වක්‍රිං හික්ඛවෙ අජානං අපසංසං වක්‍රිව පිළිබඳව දෑකපු නැති අහල නැති කෙනෙක්, එහෙම නැත්නම් වක්‍රිව පිළිබඳව යථාභූතව, ඇති හැටියට, ඇහැ දෑකපු නැති, ඇහැ ගැන දන්නේ

නැති කෙනෙක් සම්බන්ධව ගත්තොත් ඒ පුද්ගලයාට වක්‍රවන රූපය දිසා උසස්කි... ඇහැට රූපයක් ඉදිරිපත් වෙනකොට මනාපය අමනාපය පහළ වෙනවා. උසස්කි මනාපය. උසස්කි අමනාපය. උසස්කි මනාපාමනාපය.

අපි මේක කලින් සඳහන් කළා අපි දවල් කාලයට ප්‍රිය මොකද? සන්දර්ශනවලට ප්‍රිය මොකද? ඒකේදී අපේ ඇහැ නිතරෝම වැඩ. සිසුයෙන් රූප සංඥාවල් විදගනිමින් තමයි ජීවත් වෙන්නේ. ඒ විදගන්න සෑම රූපයක්ම ඇහැට වැටීමත් එක්කම, ආපාතගත වීමත් එක්කම ඇහේ මනාපය ඇහේ අමනාපය උපදිනවා - උසස්කි මනාපය. උසස්කි අමනාපය, එහෙම නැත්නම් මනාපාමනාපය. මෙතැනදී අපි කලින් සඳහන් කළා නේ මේ ලැයිස්තුවටම වැටෙනවායි කියලා වක්‍රව ගන්නකොට සෝත සාණ ජීවිතා කාය මන. ඉතින් අතුරු කාරණාවක් විදියට මතක් කරගන්න පුළුවන්, ඇහැට රූපයක් එකතු වෙලා ඉදිරිපත් වෙලා ආපාතගත වෙලා සම්පාත වෙලා, එහි මනාපයක්, අමනාපයක්, මනාප අමනාප කියන දෙකේ මැදක් ඉදිරිපත් වෙනවා නම් ඒක එකක්. අනිත් එක තමයි මේ වෙලාවේ කන සම්පූර්ණයෙන්ම අක්‍රියයි, නිවන් දැකලා ඉවරයි. නාසය දිව කය සම්පූර්ණයෙන්ම තණ්හාව උපදින්නේ නෑ, ප්‍රභාණය කරන්න දේකුත් නෑ. යෝගාවචරයා මේකත් හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෑ එකක්. ඇහැ මේ තරම්ම සක්‍රියව මනාපය දිගේ අමනාපය දිගේ යනකොට සම්හර කෙනෙකුට නම් කියන්න පුළුවන් කට ක්‍රියාත්මක නැද්ද? කට ඇරගෙන බලා ඉන්න ඇත්තොත් ඉන්නවා, හොඳ හොඳ දේවල් දකිනවා. නමුත් ඒක නෙවෙයි මේකෙන් සඳහන් කරන්නේ, සෝත සාන ජීවිතා කාය කියන විඤ්ඤාණ අක්‍රියයි ඒ අවස්ථාවේදී. මොකද? එකයි එක වරකට වැඩ කරන්නේ.

ඒ නිසා වක්‍රව ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඒ වක්‍රව පිළිබඳව අජානං - ඒ පුද්ගලයා ඇහැ කියන්නේ මොකක්ද කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ ඇතුළු ආර්යයන් වහන්සේලා දකින විදියට දැකලා නෑ, දන්නේ නෑ. අපසංසං - ඇහේ යථා ස්වභාවය තාම දැකලත් නෑ. යථාභූතං - ඇති හැටිය දන්නේ නෑ. ඔහු දකින්නේ මේ අපි බොහෝම පින් කරල ගිය ආත්මේ ලබාගත්ත වටිනා ඇස් දෙක. මේ විදියට ඇහැ ඉන්ද්‍රියක් ආයතනයක් විදිහට දකිනවා. ඉන් එහාට මොනම දැකිල්ලක්වත් ඇත්තේ නෑ. අන්න එවැනි කෙනා රූපයක් දැක්කට පස්සේ තමයි මේ උසස්කි මනාපය. උසස්කි අමනාපය. උසස්කි මනාපාමනාපය. ආන්න ඒ වෙලාවේදී ඒ පුද්ගලයා මේක විපස්සනාවට නංවන්නේ කොහොමද? නැත්නම් මේකේදී බුදුහාමුදුරුවෝ මේ අපි වාගේ

ඇත්තන්ට දෙන උපදේශය මොකක්ද? ඒ පුද්ගලයා සිහිපත් කරගන්නවා, මගේ ඇහැට රූපයක් මතු වීම නිසා මේ වෙලාවේදී මනාපයක් ඇති වුණා, මේ වෙලාවේ අමනාපයක් ඇති වුණා, මේ වෙලාවේ මනාප අමනාපයක් ඇති වුණා. අන්න ඒ මනාප අමනාපය ඒකාන්තයෙන්ම ඕළාරිකයි, පටිච්චසමුප්පන්නයි, සංඛතයි.

වෙන විදියකට කියනවා නම්, පෘථග්ජන දෙන්නෙකුට එකම රූපය යොමු වුණාට පස්සේ ඒ දෙන්නා දකින්නේ දෙකක්. ඔහු දකින්නේ තමන් හදගත්ත රූපය. අර දකින මූල රූපය ආශ්‍රය කරගෙන සංඛතයක් දකින්නේ; හදගත්ත දෙයක් දකින්නේ. ඒ මොකද? ඔහුගේ ජාතකය, වංශය හැටියට, පුරුෂය ලිංගය හැටියට ගන්න මේ දෘෂ්ටියේ හැටියට මේ හොඳ රූපයක්, නරක රූපයක්, දුක්කා හොඳයි, වෙලාව හොඳයි, ප්‍රමාණය හොඳයි, ළඟ හොඳයි ආදී වශයෙන් ඒ රූපය පිළිබඳව විශාල ගෙතුමක් ගෙන්නමක් හිතේ වැටෙනවා. ඒ නිසා ඒක රූපයේ යථා ස්වරූපය දැකීමකුත් නෙවෙයි, ඇහේ යථා ස්වරූපය දැකීමකුත් නෙවෙයි. සංඛතයක් දැකීමක්. ඒක නිසා ඒක සංඛතයි. ඕළාරිකයි. ඉතාමත්ම මතුපිට ලාංඡනය පමණමයි දකින්නේ. කවදකවත් ඇතුළතක්, ඒ වාගේම නොපෙනෙන පැත්තක්, ඒ රූපයේ අංග ප්‍රත්‍යංග ව්‍යංජන අනුවාඤ්ඡන කිසිම දෙයක් නෑ. සාමාන්‍යයෙන් ඌගාටෝ එකකින් ගන්නකොට ඇති වුණ සටහන වාගේ ඉතාම ඕළාරික දෙයක්. ඒක පටිච්චසමුප්පන්නයි, ඒ අවස්ථාවේ පවතින හේතු මත පහළ වෙච්චි දෙයක්. මෙන්න මේ කුණුකන්දල මත තමයි, දුක්කා කියලා හිතාගන්න මෙන්න මේ දේ මත තමයි අර කියන මනාපය හෝ අමනාපය හෝ මනාප අමනාප පහළ වෙන්නේ. ඒ නිසා පුද්ගලයෝ දෙන්නෙක් එකම චිත්‍රයක් දිහා බලනකොට දෙන්නගෙ සංඛත දෙක දෙකක්. දෙන්න දකින්නේ ඕළාරික මුහුණත් දෙකක්. දෙන්නට මේක පටිච්චසමුප්පන්න වෙන්නේ දෙයාකාරයකට.

ඒ වගේම එකම පුද්ගලයා එකම චිත්‍රය දෙසැරයක් දකිනකොටත් මේ වාගේමයි. පළවෙනියෙන් දුකපු එක නෙවෙයි ඊට වැඩිය වෙනස් එකක් දෙවැනි සැරේ දකින්නේ. ඒ වාගේම තමයි, ඒකෙ ඕළාරික භාවය නිසා ඊට වැඩිය වෙනස් පැතිකඩක්. ඉස්සෙල්ලා අඬමින් ඉන්න රූපය දුක්කා. ඊගාවට හිතාවෙමින් ඉන්න රූපය දකින්නත් ඉඩ තියෙනවා, හැරෙන රූපය දකින්නත් ඉඩ තියෙනවා. අත දිග ඇරපු ආකාරය නවපු ආකාරය ආදී වශයෙන් ඕළාරික රූප රාමු මහ රාශියක් එකම චිත්‍රය අරගෙන

කාලානුරූපව දකින්නත් පුළුවන්. ඒ සෑම දෙයක්ම පටිච්චසමුප්පන්නයි. ඒ මොකද, මේ පුද්ගලයා වක්‍රව භික්ඛවෙ අජානං අපසංසං යථාභුතං. ඒ පුද්ගලයා තමන්ගේ මේ ඇහෙන් දකින වැඩපිළිවෙළ පිළිබඳව කවදකවත් දැනගෙනත් නෑ. දූකලත් නෑ ඇති හැටියෙන්. ඒ නිසා ඔහු සංසාරගත පුරුද්ද හැටියට දකිනවා. ඇබ්බැහියක් තියෙන්නෙ.

ඉතින් මේක තමයි ලෝකෙ තියෙන ලොකුම ඇබ්බැහිය. ඒ වුණාට මත්ද්‍රව්‍ය පිළිබඳව අපි කියනවා සුරා සොඬුන්, ස්ත්‍රී ලෝලත්වය, සුදුව වගේ දේවලට ඇබ්බැහිය නැති කරන්න ශුද්ධවන්තයෝ වගේ අපි ඉදිරිපත් වෙලා අනුන් හදන්න උත්සාහ කරනවා. නමුත් මේ හැමදම නොදැක්ක නොදන්නා ඇහෙන් දූකලා ඒ දූකීම සම්බන්ධව මේ විදියට ඕළාරික වෙච්ච සංඛත වෙච්ච පටිච්චසමුප්පන්න දේවල් ම දකින්න අපේ තියෙන ඇබ්බැහිය විතර ඇබ්බැහියක් තවත් වෙන ඇත්තෙ නෑ. මේවට තමයි “ආසව” කියලා කියන්නෙ. ඉතාමත්ම සත්‍ය වශයෙන් ජේන, අපිට කවමදකවත් නරකක් විදියට ජේන්නේ නැති, හොඳම දේ හරියට දැක්කා, දූකපු දේ මේ කතා කරන්නේ, කවදකවත්ම බොරුවක් නෑ, මම දැක්කා, මගේ ඇහෙන් මම දැක්කා කියලා අපි පුදුම විදියට සාක්ෂි දෙනවා. ඇහැට ඉදිරිපත් වෙච්ච දේ බොරු කරන්නෙ කොහොමද? පච්චතන කියලා කියන්නෙත් මේකයි.

නමුත් මේක සංඛතයක්; පටිච්චසමුප්පන්නයක්; ඕළාරික දෙයක්. කවදකවත් ගැඹුරක් නෑ. ඒක නිසා එතකොට ඇහැ පිළිබඳව දැක්කා, ඇහැ පිළිබඳව දැනගන්නා, ඇහැ පිළිබඳව යථාභුතය දැනගන්න නම් මේ ටික දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ. මෙන්න මේ ඇහෙන් බුදුහාමුදුරුවෝ දැක්කා නම් ඔන්න බුදුන් දැක්කායි කියලා කියන හැකි. නැත්නම් බුද්ධ රූපය දැක්කත් අපි ඒ බුද්ධ රූපය දකින්නේත් මෙන්න මේ කියන විදියට සංඛත වූ ඕළාරික වූ පටිච්චසමුප්පන්න ස්වරූපයෙන්.

නමුත් විපස්සනා කරලා දකින රූප දැකීමට හේතු වෙන ඇහැ පිළිබඳව ජානං පසංසං යථාභුතං කියන විදියට දැනගෙන දූකගෙන, ඇති ඇති හැටියෙන් දකිනවා නම්, ඒ පුද්ගලයාටත් පහළ වෙන්න ඉඩ තියෙනවා මනාපං අමනාපං මනාපාමනාපං. අන්න ඒ පුද්ගලයා එතකොට සිහිපත් කරන්න වෙනවා මම ඇහෙන් රූපයක් දූකලා මට මනාපය පහළ වුණා, අමනාපය පහළ වුණා, මනාප අමනාපය කියන උපේක්ෂාව පහළ වුණා. මෙන්න මේ දෙකෙන් මනාප අමනාප දෙක මධ්‍යස්ථ වූ උපේක්ෂාව පිළිබඳව එතං සන්තං එතං පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා කියලා අර මනාප අධික

භාවයත් අමනාප අධික භාවයත් කියන දෙකින් තොරව දකින දේ පිළිබඳව උපේක්ෂා වීමට ශික්ෂා ගරුකත්වය තමයි මෙතන ඉන්ද්‍රිය භාවනාව කියල කියන්නේ.

මනාප දේ දකපු ගමන් දුවගෙන ගිහිල්ලා ඒකෙ ආධාරයෙන් එකක් අරගෙන රාමු කරගෙන, ලොකු කරල එල්ල ගන්න එකත් ඒ ඇබ්බැහියක ස්වරූපයක්. මදයක ස්වරූපයක්. ඒක තමයි ලෝකෙ තියෙන උන්මත්තක භාවය. අමනාප නම්, අපි පරිසරවේදීන් ළඟට ගිහිල්ලා නඩු දනවා. එහෙම නැත්නම් ගිහිල්ලා කියනවා මෙහෙම කරන්න එපා, මෙහෙම කරන්න එපා මේක අපිට අසුබයි, අමනාපයි, මෙහෙම වෙන්න එපායි කියලා ඒවත් එක්ක ගැටෙනවා. නමුත් මේ ගැටෙන දේ, එහෙම නැත්නම් අර බදගන්න හදන මනාප භාවය, නැත්නම් දුරු කරන්න හදන අමනාප භාවය සංඛත භාවය හෝ ඒකෙ ඇත්තා වූ ඕලාරික භාවය හෝ පටිච්ච සමුප්පන්න භාවය දැක්කා නම්, දකින්න පුළුවන් වුණා නම්, දකින රූපයට වැඩිය මේ පුද්ගලයාගේ මේ දර්ශනයෙ විශාල ගැඹුරක් තියෙනවා. මේක හිටගෙන වෙන්නත් පුළුවන්, ඉඳගෙන වෙන්නත් පුළුවන්, උදේ වෙන්නත් පුළුවන්, දවල් වෙන්නත් පුළුවන්, ගැනු පක්ෂයට වෙන්නත් පුළුවන්, පුරුෂ පක්ෂයට වෙන්නත් පුළුවන් ඕනෑම වෙලාවක වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒකයි ඒකේ තියෙන අරුමය. ඒකයි ඒකේ තියෙන ආශ්චර්යය.

අර මෙහෙණින් වහන්සේ කෙනෙක් පහන දිහා බලාගෙන හිටියා. ඉන්නකොට ඒකෙ තෙල් ටික ඉවර වේගෙන ගිහිල්ලා පහන නිවෙනවා දකිනකොට මේ සේරම අවබෝධ වුණා. භාවනා කරලා ඉවර වෙලා මේ නිදගන්න කිට්ටු වෙනකොට රහත් වුණා. මොකද, අහලා තිබුණ බණ තිබුණා. ඇහේ මේ සංඛත බව, මේ පටිච්චසමුප්පන්න බව, පෙර නොදැක්ක, පෙර නොවිඳූ ආකාරයකට ඇහූ දැකගන්න අර ආලෝකයේ නිමාව හේතු වුණා. තවත් මෙහෙණින් වහන්සේ නමකට නිදගන්න ගිහිල්ලා ඉවර වෙලා කකුල් දෙක හෝදනකොට ඒ වතුර ටික වැල්ලට වැටිල, වතුර හිඳිලා යන හැටි බලාගෙන ඉන්නකොට සියල්ල අවබෝධ වුණා. ඇහූ කියන්නේ මේකයි, ඇහූට ජේන වතුර ටික මේකයි, ඇහූට ජේන ගිනිදූල්ල මේකයි මේ සේරම සංඛතං ඔලාරිකං පටිච්චසමුප්පන්නං. ඒ නිසා මට මනාප අමනාප භාව පහළ වුණා. දැන් මට පුහුණු කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද? එතං සන්නං එතං පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා මේ රූපය නිසා හෝ ඇහූ නිසා හෝ ගිනිදර නිසා හෝ වතුර නිසා හෝ වේවා මා තුළ මනාප අමනාප පහළ

වෙනවා වෙනුවට උපේක්ෂාව පහළ වේවා කියලා ඒ උපේක්ෂාවට තමයි සංවරය අවශ්‍ය කරල තියන්නේ. මේක තමයි ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම පුහුණු කරන කෙනාට, යෝගාවචරයාට ගන්න තියෙන ආදර්ශය. ඒක නිසා දකින වාරයක් පාසා අපි මනාප අමනාප දකින්න හෝ ඇහැ පිළිබඳව ජානං පසුං යථාභූතං කියන විදියට ඇත්ත ඇති හැටියෙන් දකින්න දැනගන්න හෝ මේ වෙලාවේ කට නෙවෙයි ක්‍රියාත්මක. මේ වෙලාවේ කන නෙවෙයි ක්‍රියාත්මක. මේ වෙලාවේ නැහැය නෙවෙයි ක්‍රියාත්මක. මේ වෙලාවේ කය නෙවෙයි ක්‍රියාත්මක. ඇහැයි ක්‍රියාත්මක කියන බවට අපිට මනසිකාරය තියෙන්න ඕනෑ. දකින වෙලාවේදී දකිනවා.

ඒ වාගේම එවැනි සතියකින් තොරව දකින සෑම වෙලාවකම මේ දක්ම තුළ සංඛත භාවය, ඕළාරික භාවය හා පටිච්චසමුප්පන්න භාවය මගින් පංච උපාදනස්කන්ධ පහළ කිරීමේ ශක්තිය තියෙනවා. යම්ම වෙලාවක ඒ පුද්ගලයාම, නැත්නම් ඊගාව විත්තක්ෂණයේ මේ ඇහැ ජානං පසුං යථාභූතං ඇති හැටියට දන්නවා නම්, හරියට දක්කා නම්, ඇත්ත ඇති හැටියෙන් දකිනවා නම්, ඇත්ත ඇති හැටියෙන් දන්නවා නම් ඒ පුද්ගලයාට පුළුවන්, මෙයින් මතු වෙන්නා වූ රූපය පිළිබඳව ඒකාන්තයෙන්ම මනාප භාවය හෝ ඒකාන්තයෙන්ම අමනාප භාවය වෙනුවට උපේක්ෂා වෙන්න. ඒ මනාප භාවය දිගේ වහා ක්‍රියාත්මක වෙලා, විනික්‍රමණය කරලා තමන්ගේ කාය වාචසික ක්‍රියා බිඳගෙන ගිහිල්ලා, වේතනා පහළ කරගෙන, කර්ම රැස් කරගෙන විශාල සංසාරෙකට කටයුතු කරනවා හෝ එහෙම නැත්නම් ඒක පිළිබඳව අමනාපයෙන් කටයුතු කරනවා වෙනුවට, මම දකිනවා, මට දන් මනාපයක් පහළ වුණා, මට දන් අමනාපයක් පහළ වුණා, එහෙම නැත්නම් මට මේ දෙක පිළිබඳව මධ්‍යස්ථ භාවයක් පහළ වුණා කියලා දැනගන්නා නම් අන්න ඒක අර ඇහැ ඇති හැටියෙන් දකීමට, ඇහැ ඇති හැටියෙන් දැනගැනීමට උදව්වක් උපකාරයක් වෙනවා. මෙහෙම නොවුණා නම් මේ දර්ශනයම සංඛත ඕළාරික පටිච්චසමුප්පන්න වෙන්න ඉඩ තිබුණා, පංච උපාදනස්කන්ධයට යන්න ඉඩ තිබුණා, නමුත් මගේ හිත මේ විදියට උපේක්ෂා කරගත්ත නිසා ඉන්ද්‍රිය සංවර කරගත්ත නිසා මට මේ සංඛතය දන් දකගන්න පුළුවන්, මට මේකේ ඇත්තා වූ පටිච්චසමුප්පන්න භාවය දකගන්න පුළුවන්, ඕළාරික භාවය කපාගෙන මට සියුම් භාවයට යන්න පුළුවන් කියලා ඒ දර්ශනය දිහාම මැදහත්ව නැවත නැවතත් බලන්න පුළුවන්. දර්ශනය නතර කරලා ඒක දුරු කරන්න හෝ ඒක ළං කරගන්න ක්‍රියාත්මක වෙනවා වෙනුවට අත්දැකපු වෙලාවේදී මට මේ දැකීමයි සිද්ධ

වෙන්නේ, මට දැන් මනාපයයි මේ පහළ වෙලා තියෙන්නේ, මට දැන් අමනාපයයි පහළ වෙලා තියෙන්නේ කියන බවට යම් කිසි කෙනෙකුට අවදි වෙන්න පුළුවන් නම් ඒකාන්තයෙන්ම ඔහුගේ සිත උපේක්ෂාවට යනවා.

ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ ඒක නෙමෙයි. මේ භාවනා කරන බොහෝදෙනෙකුට අද ඒ ශක්තිය තියෙනවා. නමුත් උපේක්ෂාවට ගියාට පස්සේ භාවනාව වැරදුණයි කියනවා. සතිය නැති වුණයි කියනවා. නින්දට ගියා කියනවා. නැත්නම් මම ඒ වෙලාවේ මොකද කරන්න ඕනෑ කියලා අහනවා. ඒ තරමටම මේ උපේක්ෂාව ඉච්ඡා භංගත්වයක් බවට පත් වෙලා තියෙනවා. නිබ්බදවක් බවට පත් කරගෙන තියෙනවා.

මෙන්න මේක පිළිබඳව අපි බණ නාහපු, භාවනා නොකරපු, මේ ගැන සාකච්ඡා නොකරපු ඇත්තන්ට වඩා ගැඹුරින් කල්පනා කරල බලන්න ඕනෑ - මොකද අපිට මේ වෙන්නේ? පිම්බීම හැකිලීම දකින වෙලාවේදී අපේ භාවනාව බොහෝම ජයයි. බොහෝම ආසාවක් තියෙනවා රැ දවල් නැතුව එනවා කමටහන් සුද්ද කරන්න. මෙහෙම පෙනුණා, මෙහෙම පෙනුණා, මෙහෙම පෙනුණා කියලා එනවා. යම් අවස්ථාවක ඒ පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස, මනාප අමනාප භාවයකින් තොරව උපේක්ෂාවට පත් වෙනකොට එයාව හොයාගෙන යන්න වෙනවා, මොකද කමටහන් සුද්ද කරන්න එන්නේ නැත්තේ කියලා. සුද්ද කරන්න එන්නේ නැත්තේ හරිම සවුත්තුයි. කියන්න දෙයක් නෑ. මගේ සතිය කැඩිලද කියන්න දන්නේ නෑ. සමාධියක්ද, බලාගෙන හිටියට පේන්නේ නෑ. මේ වක්කු විඤ්ඤුණය ගැන නෙමෙයි මේ කතා කරන්නේ, මනසට පේන දේ. නමුත් ඕකම තමයි සාමාන්‍ය ඇහැටත් පේන්නේ.

ඉතින් මේක නම් තත්වවේ? භාවනා කෙරුවොත් ඒකාන්ත ප්‍රතිඵල තියෙනවා. නමුත් මේකෙන් නෙවෙයි නම් අපේක්ෂා කරන්නේ, එතං සන්තං එතං පනීතං යදිදං උපෙකධා, බලාපොරොත්තු වෙන්නේ එහෙම නෙවෙයි නම්, අපිට ඕනෑ කරල තියෙන්නේ මීට වැඩිය ඉතාමත්ම විචිත්‍ර, කළු සුදු වර්ණ සහිත, දේදුනු වර්ණ සහිත සිලිලාර සහිත වෙනස නම්, භාවනා කරනවායි කියලා කියන්නේ දුක නැති කිරීමක් නෙවෙයි දුක වැඩීමක් වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒකයි භාවනාවට කල් ඇතුළු සුතමය ඥාන චින්තාමය ඥාන අවශ්‍ය කරනවායි කියල කියන්නේ. ඒකයි දස සඤ්ඤ සූත්‍රය, ගිරිමානන්ද සූත්‍රය ආදී තැන්වල මුලින්ම අනිත්‍ය සඤ්ඤ, අනත්ත සඤ්ඤ, පහාන සඤ්ඤ, විරාග සඤ්ඤ, නිරෝධ සඤ්ඤ ආදී වශයෙන් මේ

සකස්කැ කල් ඇතුළු කියල දෙන්නේ. එතං සන්නං එතං පනීතං - මොකක්ද? මේ උපේක්ෂාව. එහෙම නැතුව භාවනා කරනකොට උපේක්ෂාවට ගියා නම්, ඔහුට ජේතවා කාන්තාරෙක තනි වුණා, මහ මුහුදු මැද පුංචි බෝට්ටුවක තනි වුණා නැත්නම් අභ්‍යවකාශයට ගිහිල්ලා මට පාර හොයාගන්න බැරි වුණා, මම හිතෙක අතරමං වුණා වගේ මහා පුදුමාකාර ලෙස මමායනයේ, සක්කාය දිට්ඨියේ කඩා හැළීමක් සිද්ධ වෙනවා.

මේ නිසා අද බටහිර ඇත්තෝ භාවනා කරනකොට, කර්මය සහ කර්ම ඵලය ඇදහීම නැතුව, නැත්නම් සංසාර භය අජානං අපසංසං යථාභුතං කියන තාලෙට මේ ඇහැමයි ප්‍රිය, දකින රූපමයි හොඳ කියන හිතෙන් භාවනා කරනකොට ප්‍රතිඵල නම් ඒකාන්තයි. විපස්සනාව පිළිබඳව මට අනිත් ඒවාටත් වැඩිය විශ්වාසයෙන් කියන්න පුළුවන්. ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ මේක වෙනකොට බය වෙන එක. අද මෙන්න මෙතනයි යෝගාවචරයන්ට වඩා කර්මස්ථානාවාර්යවරු පටලැවිලා තියෙන තැන. මේ විදියට තමන් දකින රූපය ගැන හෝ රූපය දකින ඇහැ ගැන හෝ විචර්ණ වීමක් විරාග වීමක් විරංජනය වීමක් සිදු වේගෙන යනකොට හුඟදෙනෙකුට නූල් බදින්න වෙන තත්ත්වයක් තියෙන්නේ. පුදුමාකාර තනි වෙච්චි බවක්, කොටු වෙච්චි බවක්, අසරණ වෙච්චි බවක්, භය ඵලවනසුලු බවක්, ඒකාකාරී බවක්, නීරස බවක්, හිටි ආසනයෙන් නැගිටලා දුවන්න හිතෙන ගතියක්, ගුරුවරයා එපා වෙන ගතියක්, භාවනා ක්‍රම එපා වෙන ගතියක්, ස්ථානය එපා වෙන ගතියක් එනවාමයි. අන්න ඒකයි කල් ඇතුළුම කියලා තියෙන්නේ එතං සන්නං එතං පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා. විශේෂයෙන්ම ඇහැ පිළිබඳව උපේක්ෂාව පහළ වීම මාරාන්තිකයි. ඒ මොකද, ඇහැ පොඩ්ඩක් ජේතනේ නැතිව ගියාම දැගලන දැගලිලි දිහා බලනකොට ජේතවා, ඇහැ හොඳට පෙනෙද්දීම යම් කිසි කෙනෙකුගේ ඇහැ පිළිබඳව ජානං පසංසං යථාභුතං කියන විදියට මේ ඇහැ සංඛ්‍යයක්, ඇහැ ඕළාරික දෙයක්, ඇහැ පටිච්චසමුප්පන්න දෙයක් බව තේරුම්ගන්න එක, ඒ ඇහැ පිළිබඳව ආසාව ඇති කෙනාට සිය දිවි නසාගැනීමක් වගේ වෙනවා.

මේ නිසාම සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා යම් කිසි කෙනෙකුට භාවනා කරලා ශුද්ධා විරිය සති සමාධි ප්‍රඥ කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම වඩන්න නම් කය පිළිබඳ ආසාව පොඩ්ඩක් අඩු කරගන්නයි කියලා, ජීවිතය පිළිබඳ ආශාව අඩු කරගන්නයි කියලා. එතකොට ඔහුට දකගන්න පුළුවන් වෙනවා භාවනාවේදී, වයසට ගියාම කොහොම හිටිද ඇහැ, ලෙඩ

වෙනකොට කොහොම හිටීද ඇහැ, මරණ අවස්ථාවේ කොහොම වෙයිද ඇහැට කියලා මේ දර්ශනවලදීම මේ මනාප භාවය වැටහෙනවා, අමනාප භාවය වැටහෙනවා, මනාපඅමනාප භාවය වැටහෙනවා. මේ ටිකෙන් ඉතාමත්ම වැදගත් වෙන්නේ උපේක්ෂා අවස්ථාවයි කියලා කල් ඇතුළම පුහුණු කරලා, උගන්නලා, භාවනාවෙන් පෙන්නල දීලා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරනකොට ඔහුට සාදර බවක් ඇති වෙනවා උපේක්ෂාවට. අන්න එතකොට ජේනවා ඔන්න ඕක තමයි වෙන්වෙන්නේ වයසට යනකොට. ඕක තමයි වෙන්වෙන්නේ ඇහැට ලෙඩ එනකොට. ඊටත් වැඩිය හයානකයි මරණ අවස්ථාව. සම්පූර්ණ ඇහැ අක්‍රිය වෙනවා. ඉතින් එතකොට අතින් පයින් කැගහනවා, කියන්න හදනවා මේ ළඟ ඉන්න කට්ටියට, මෙන්න මේ දේ කරපල්ලා, මේ දේ නොකරපල්ලා කියලා. මොකද? මරණය බලාපොරොත්තු වෙවිවී නැති නිසා.

නමුත් භාවනා කරන කෙනාට ලෙඩ වීම, මරණය, වයසට යන තත්ත්ව හොඳට ඇහැ පෙනෙද්දීම, ඇහැ තියෙද්දීම ක්‍රියාත්මක කරන්න පුළුවන්. මේක ඉතාමත්ම රත්තරන් උපදෙසක් වශයෙන් පෙන්වල දීල තියෙනවා, ඇහැ ඇත්තේ නමුත් අන්ධයකු සේ හැසිරෙන්න, ඉන්ද්‍රිය සංවර කරගන්නයි කියලා. අද වෙලා තියෙන්නේ තියෙන ටික පෙන්නගන්නවත් වෙලා මදිකමයි තියෙන්නේ. තමන්ගේ දක්ෂකම් හැකියා පුළුවන්කාරකම් පෙන්නගන්න වෙලා මදිකමයි තියෙන්නේ. නමුත් මහ රහතන් වහන්සේලා කියන්නේ ඇහැ තිබුණත් අන්ධයෙක් වගේ කටයුතු කරන්නයි කියල.

ඊට පස්සේ ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ මේකට වැඩිය තව විවිධ පැති තල, විවිධ විකල්ප ගෙනහැර පාමින් පෙන්වලා දෙනවා මේ ගත්ත උපේක්ෂාවට ගරු කිරීම වශයෙන් යෝගාවචරයෙක් ඉන්ද්‍රිය භාවනාවේදී ගත්ත උපදේශය ඉදිරියට ගෙනියන ආකාරය. ඒ මොකක්ද? සේඛ පුද්ගලයා පිළිබඳව සඳහන් කරනවා. සේඛ පුද්ගලයා වක්‍රානා රූපං දිස්සා - ඇහැට රූපයක් දක, උප්පජ්ජති මනාපං උප්පජ්ජති අමනාපං උප්පජ්ජති මනාපාමනාපං - ඒ පුද්ගලයාටත් අර තාලෙමයි. ඒ පුද්ගලයාටත් ඇහැට රූපය දකිනකොටම අර සම්මත ක්‍රමයේ හැටියට මේක හොඳක්, මේක නරකක්, මේක නොහොඳ නෝක්කාඩුවක් නැති දෙයක් කියලා, හොඳ නරක ඇති දෙයක් කියලා වරණයක් සිදු වෙනවා. නමුත් ඔහු පුහුණු කරන්නේ කොහොමද? ඔහු ඒ දකින දක්ම කෙරෙහි අධීයනි හරායනි ජිගුච්ඡති. රූප දක්ම විෂයෙහි මේක මට දුකක්, මේක මම හළ යුත්තක්, මේක මට

පුද්ගල සාපේක්ෂතා දෙයකි. ඒක යෝග්‍යතාවයන්ගේ පැත්තෙන් සේවි වුණත් අසේවි වුණත් යෝග්‍යතාවයන්ට දැනගන්න පුළුවන්. අපි පිම්බීම හැකිලීම හෝ ආනාපානය කරගෙන යනකොට එකපාරට ඔන්න රූපයක් මතු වෙනවා. ඒ යෝග්‍යතාවය හොඳට මීට පෙරාතුව මූල කර්මස්ථානයේ නිමග්න වෙලා හිටිය නම්, මේ රූපය දැකීම ඔහුට කරදරයක් විදියට තමයි පේන්නේ, හළ යුක්තක් විදියට තමයි පේන්නේ, දුකක් විදියට තමයි පේන්නේ. මොකද මූල කර්මස්ථානයේ හොඳට නිමග්න වෙලා හිටපු අවස්ථාවක්. එතකොට රූපයක් ඇවිල්ලා. ආන්න ඒ වෙලාවේදී හිතට එනවා අධිසති හරාසති ජගුච්ඡති - මේක මහා දුකක්. හොඳ ඡෝක් එකට මූල කර්මස්ථානය යනකොට මෙන්න රූපයක් දැක්කා. මේක හළ යුක්තක්, මේ රූපය මෙනෙහි කරලා පැත්තකට දන්න ඕනෑ, මම නැවත මූල කර්මස්ථානයට යන්න ඕනෑ. ජගුච්ඡති - මේක නොවුණා නම් හොඳයි කියලා පුද්ගල සාපේක්ෂතා කරනවා. ඒ කියන්නේ මේ ඇහැට පේන රූපයක් නෙවෙයි, උපමාවක් හැටියට මම පෙන්වන්නේ.

ඇහැට පේන රූපයක් වෙනවා සක්මන් භාවනාවේදී. හොඳට සක්මන් කර කර ඉන්නවා. සක්මනේ හොඳට නිමග්න වේගෙන ඉන්නකොට තමන්ටම ආමන්ත්‍රණය කරමින් කෙනෙක් එනවා. අර සක්මන් භාවනාවේ හිත වැටිලා ඉන්න කෙනාට මේක පේන්නේ මහා දුකක්. ඔය සක්මනට නැගලා ඉන්නකොටවත් ආමන්ත්‍රණ ඉවරයක් නෑ. ඇවිල්ලා සංඥා කරන එකේ ඉවරයක් නෑ. මේක හළ යුක්තක්. දැනුම් දීමක් ගහන්න ඕනෑ භාවනා කරනකොට එන්න එපා කතා කරන්න කියලත් හිතෙනවා. පුද්ගල සාපේක්ෂතා, පුද්ගල සාපේක්ෂතා. මේක එනවාමයි, ඒ මොකද, ඒ වෙලාවේ හිත පවතින්නේ නිවරණයන්ගෙන් ඉතාමත්ම තොරව අරමුණේ නිමග්න වෙලා නම්, මාර්ග ඥාන ලබපු කෙනෙකුට දැකීම සම්බන්ධයෙන් ඇති වෙන පොදු තත්ත්වය විදියට අධිසති හරාසති ජගුච්ඡති - මේක තමයි පෙන්වන්නේ.

ඒක තමයි ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ එක සංඥාවක් විදියට පෙන්වන්නේ, සබ්බසංඛාරෙසු අධිසති හරාසති ජගුච්ඡති - ඇහෙන් දකින රූපයක් දුකක්, හළ යුක්තක්, පුද්ගල සාපේක්ෂතා දෙයකි. කනට ඇහෙන සෑම ශබ්දයක්ම දුකක්, ඒ කියන්නේ පිරිගැමක්. කටටක්. හළ යුක්තක්. ඒ වගේම පුද්ගල සාපේක්ෂතා දෙයකි. ඒ කියන්නේ කුප්පන දෙයකි. නාසයට එන ගඳක්, දිවට එන රසක්, කයට එන පහසක්, හිතට එන සිතිවිල්ලක්, මේ සේරම අර නිශ්චල දේ වංචල කරවන නිවරණ. මේවා සේරම පිළිබඳව පුද්ගල සාපේක්ෂතා වෙන්නේ අර

කලින්ම කියාපු විදියට ප්‍රිය මනාප, ප්‍රිය බව අප්‍රිය බව මැද තියෙන උපේක්ෂාව ගරු කරන හිතටයි. මේවා සේරම කරදර බව පෙන්වන්නේ, පේන්නේ ඒ හිතටයි. දැනුම කියලා කියන්නේ මොනවද, ශිල්ප කියලා කියන්නේ මොනවද, කටයුතු කියලා කියන්නේ මොනවද, කායික ක්‍රියා කියන්නේ මොනවද, වාචසික ක්‍රියා කියන්නේ මොනවද, මානසික ක්‍රියා කියන්නේ මොනවද? ඒ සේරම අධිියති හරායති ජ්ගුවෂති.

ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා තුළ ආකල්පමය වෙනසක් ඇති වෙනවා - තමන් කරා එන දේ මන්න ඔහෙ කමක් නෑ කියලා ඉවසනවා. අපේ සිංහලේ කියමනක් තියනවා නේ, "පැමිණි දුක් පැණි රහයි" කියලා. කවමදකවත් අලුතෙන් සැලසුම් කරන්නේ නෑ. මොකද? දන්නවා සැලසුම් කරන තමන්ගේ මේ චිත්තක්ෂණය පවා අධිියති හරායති ජ්ගුවෂති. මේකෙන් වෙන්වේ ළඟ ඉන්න කට්ටියත් වගලාගෙන විශාල රැළි තරංග මාලා පදවන එකයි. ඒ නිසා ඒක ඕනෑ නෑ, අධිියති හරායති ජ්ගුවෂති. ඉතින් මේක දකිනකොට කාම ලෝකෙ පුද්ගලයෝ කියනවා ආරණ්‍යාවාසී ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ මුහුණ නිතරෝම හරි මුස්පේන්තු ගතියයි, කිසි ප්‍රිය මනාප ගතියක් නෑ නේ. ඔහොමද? ඉන්න එපායෑ නිකං හොඳට කතා කරලා අර ව්‍යය අටුවාවේ පෙන්වන විදියට. ඇයි ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලා දකිනකොටම සුභ උදෑසනක් වේවා කියලා අතට අත දීලා එහෙම නැත්නම් සිප වැලඳගෙන උණුසුම්ව ආශ්‍රය කරගෙන ඉන්නවා නම් අන්න ලාභ සත්කාරත් හොඳයි. කවුරුත් එක්ක බොහොම අල්ලාප සල්ලාපයේ ගත කරන්නත් පුළුවන්.

නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් පළවැනි මට්ටමේ උප්පානං මනාපං අමනාපං මනාපාමනාපං කියන තත්ත්වය තේරුම් අරගෙන, එතං සන්නං එතං පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා කියන එක තේරුම්ගත්තා නම් නොබෝ කලකින් ඒ පුද්ගලයා ආර්යත්වයට පත් වෙච්ච කෙනෙක් නම් ස්ථීරසාර තාලෙට, අධිියති හරායති ජ්ගුවෂති පහළ වෙනවා. යම් කිසි කෙනෙක් ඒ තත්ත්වයට පහළ වෙලා නැතුව මාර්ගයේ ගත කරනකොටත් භාවනාව හරියන වෙලාවට භාවනාවට එල්ල වෙන සෑම බාධකයක්ම - දැකීමක්, ඇසීමක්, ගඳ සුවඳ බැලීමක්, රස බැලීමක්, ස්පර්ශයක්, කල්පනාවක් සේරම - විෂයෙහි අධිියති හරායති ජ්ගුවෂති ගතිය පහළ වෙනවා. මේක පෙන්වන්නේ ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ සේඛ පටිපදාවේ. ඒත් මම හිතන්නේ නෑ මෙතැන ඉන්න එක්කෙනෙක්වත් මේ තත්ත්වය අත්දැකලා නෑයි

කියලා. කීදෙනෙක් ඒක හරියට භාවනා ක්‍රියා මාර්ගයක් විදියට, ආයුධයක් විදියට පාවිච්චි කරනවද නැද්ද කියන එක වෙනම ප්‍රශ්නයක්. මේ උළුප්පන්න හදන්නේ, මතු කරලා පෙන්වන්න හදන්නේ මේක බොහෝදෙනා අත්දැකලා තියෙනවා. මෙව්වර කල් භාවනා කරන්න ඕනෑ නෑ මේක හරියට තේරුම්ගන්න.

නමුත් ඒ ආයුධය, ඒ උපකරණය හරි පැත්තට හරවාගත්තේ නැත්නම් ඕනෑ කාලයක් දූල්ල සවුත්තු වෙච්ච දූලිපිහිය වගේ පැත්තකට දලා තියෙයි. කවදකවත් වැඩක් වෙන්නෙ නෑ. දූලිපිහියේ දූල්ල හරි ගානටම තිබුණොත් විතරයි හරියට හම නොකැපී කෙස්ගහ විතරක් කපල යන්නේ. ඒ වගේ තමයි මේ වක්ඛු ද්වාරයේ ඕනෑ නම් තෘෂ්ණාව පහළ කරගන්න පුළුවන්, ඕනෑ නම් නිරෝධය පහළ කරගන්න පුළුවන්. මේ සඳහා අවශ්‍ය වෙන්නේ වක්ඛු ද්වාරය වැඩ නොකර සිටීම නෙවෙයි, වැඩ කළ යුතුයි. ඒ වැඩ කරන්නේ පෙර කර්ම අනුව, තමන්ගේ වර්යා අනුව, ආහාර අනුව, සෘතු අනුව වැඩ කරයි. වැඩ කරන සෑම විත්තක්ෂණයේම එක්කෝ සමුදය සත්‍යය එහෙම නැත්නම් නිරෝධ සත්‍යය. මේ දෙක අතර මැද අම්බලමක් නම් නෑ. හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෑ අපි දූන හෝ නොදූන එක්කෝ ඒකාන්තයෙන් නිරෝධය පැත්තට අපි කටයුතු කරනවා, නැත්නම් ඒකාන්තයෙන් සංසාරය පැත්තට කටයුතු කරනවා.

ක්‍රියා මේ අනුව බලනකොට හිතාගන්න පුළුවන් ක්ෂණ සම්පත්තිය කියන්නේ කොහොම දෙයක්ද කියල. සමාජවාදී කට්ටිය කියනවා සමාජවාදී ගමනේ අම්බලම් නෑයි කියලා. ඒ වාගෙම තමයි මේකෙන් දෙකක් නෑ. එක්කෝ සංසාරේ එක්කෝ නිවන. එක්කෝ සමුදය සත්‍යය එක්කෝ නිරෝධ සත්‍යය. ඉතින් මේ දෙක අතරමැද තියෙන්නේ මේ ධර්මය තේරුම්ගැනීමයි යෝනිසෝ මනසිකාරයයි. අයෝනිසෝමනසිකාරයට ගියොත් සංසාරේ. යෝනිසෝමනසිකාරයට ගියොත් එතන එතනම නිවනයි. ආත්ත ඒ විදියට අට්ටියති හරායති ජගුච්ඡති කියන එක දූනගත්තා නම්, ඒ පුද්ගලයාට එතැනම තදංග නිබ්බුතිය ලැබෙනවා. මූල කර්මස්ථානයේ ඉන්නකොට ඇති වෙච්ච අතුරු බාධාවක් මාර්ගයෙනුයි මම මේ නිදර්ශනය සැපයුවේ. නමුත් එහෙම නෙවෙයි කොයි වෙලාවේ නමුත් ඇහැට දක්වන රූපය, අට්ටියති හරායති ජගුච්ඡති කියන එක සේධ ප්‍රතිපදාව. ඒකට හේතුව නිකම් පැත්තකින් ගිහිල්ලා බලනවා නම්, අපේ ඉතාමත්ම දිට්ඨධම්ම සුඛ වේදනීය, නැත්නම් මේ ජීවිතයේම සැප එලවන විඤ්ඤුණය නම්, අනිත්ථිය පටිබද්ධ

විඤ්ඤාණයයි. ඇහැට කනට නාසයට දිවට කයට මනසට බැඳිවිච ගමන් විඤ්ඤාණය සංඛතයි, ඕළාරිකයි, පටිච්චසමුප්පන්නයි. ඒකට තමයි අපි සාමාන්‍යයෙන් ජීවිතේ කියලා කියන්නේ.

නමුත් මීට වඩා විඤ්ඤාණයේ නොකැලතිවිච භාවයක් තියෙනවා, මේ ඉන්ද්‍රියවලට නොබැඳිවිච ස්වභාවයක්. අන්න ඒ ස්වරූපයට ගියහම නිදහසේ ඒක භුක්ති විදින්න පුළුවන්. මේ අනිත්දිය පටිබද්ධ විඤ්ඤාණය, මේ ජීවිතයේම සැප එලවන විවෙකඡං පීති සුඛං - ඉඳුරන්ගෙන් එන්නා වූ අරමුණුවලින් විවෙක වෙච්ච ප්‍රීතියෙන් සුඛයෙන් ගත කරන මූලික ස්වරූපයක්. මේ විඤ්ඤාණයට ගියා නම් ඒකට මාත්තු මොනවක්වත් අවශ්‍ය කරන්නේ නෑ. ඒක ඒකෙන්ම සියට සියක් සම්පූර්ණයි. කවදකවත් ඒකෙන් ගැලවෙන්න හිතෙන්නෙත් නෑ. ඒ නිසා කවදවත් ඒ ඉන්ද්‍රිය පටිබද්ධ නොවෙන විඤ්ඤාණයට රූප මාර්ගයෙන් යන්න බෑ. ඇහැ මාර්ගයෙන් යන්න බෑ. ශබ්ද මාර්ගයෙන් යන්න බෑ. කත මාර්ගයෙන් යන්න බෑ. නාසය මාර්ගයෙන් බෑ. ගඳ මාර්ගයෙන් බෑ. රස මාර්ගයෙන් බෑ. දිව මාර්ගයෙන් බෑ. ස්පර්ශ මාර්ගයෙන් බෑ. කය මාර්ගයෙන් බෑ. ධර්ම මාර්ගයෙන් බෑ. මන මාර්ගයෙන් බෑ. මේ සියල්ලගෙන්ම තොර වෙන්න ඕනෑ.

ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළේ ධම්මාපි වො හික්ඛවෙ පහාතඛො - මහණෙනි මේ ඉගෙනගන්න ධර්මය පවා නුඹලා අතාරින්න ඕනෑ, පගෙව අධම්මා, අධර්මය ගැන කුමන කතාද? එහෙම නැත්නම් මේ කියන දේවල් සාකච්ඡා කරන දේවල්ම කල්පනා කර කර ඒක සැපක් කියලා හිතනවා නම්, ඒකත් අපිට දවසක කියන්න වෙනවා, අට්ඨිකි හරායති ඡ්ඣුච්ඡති. එතෙත්ට ගියාම හොඳ නරක දෙකත් ඉක්මවලා සත්‍යයේම පිහිටනවා. ආන්න ඒකට පෙළගැස්ම තමයි අපි ඉස්සෙල්ලාම අර මනාප භාව අමනාප භාව එනකොට මේ දෙක අතරමැදි ඇත්තා වූ උපේක්ෂාව හොඳයි කියලා කලින්ම පුහුණු කරන්නෙ - එතං සත්තං එතං පනීතං යදිදං උපෙක්ඛා. මෙන්න මේක පිළිබඳව දැන හෝ නොදැන අන්න දෙකට ගත කරන එක මදයක් බව තේරුම්ගන්න ඕනෑ. මදං පමාදං - මදයක් ප්‍රමාදයක්. අපි කවදකවත් ඇබ්බැහිවලට පත් වෙලා, පුරුදුවලට අහු වෙලා අන්තවාදීව දුරාවාරීව ගත කරන මිනිස්සු දිහා එව්වරම සැක මුසුව බලන එකක් නෑ. කැතව බලන එකක් නෑ. මොකද අපි කවුරුත් මේ සංසාරේ ඉන්න තාක් කල් ඉන්නෙ ඔන්න ඔය කියන විදියේ මොකක් හරි එකකට මත් වෙලා තමයි.

මේ පාරේම අපි තව ටිකක් ඉස්සරහට යමු කොහොමද රහතන් වහන්සේ මේ වගේ මනාප, අමනාප නැත්නම් මනාප අමනාප දෙකම සහිත රූපයක් ඇහැට හම්බ වෙච්චහම කොහොමද කටයුතු කරන්නේ කියල බලන්න. අසේබ පුද්ගලයා, මහ රහතන් වහන්සේ. උන්වහන්සේටත් ඇහැට රූප දකිනකොටම සම්මතයේ පවතින තාලෙට මේ දූකපු දේ පිළිබඳව මනාප පහළ වෙනවා. අමනාප පහළ වෙනවා. මනාප අමනාප දෙක මිශ්‍රව පහළ වෙනවා. ඒක පෙන්වන්නේ පටික්කුල සංඥව පහළ වෙනවා. අප්පටික්කුල සංඥව පහළ වෙනවා. පටික්කුල අප්පටික්කුල දෙක කලවමේ පහළ වෙනවා. දැන් යමක් දුටු ගමන්ම පුද්ගලයා මනාප දෙයක් පහළ වුණා නම් මනාප දෙයට බැඳෙන එක, ලං කරගන්න හදන එක, බදගන්න හදන එක ඇර ඒ මනුස්සයාට වෙන කරන්න දෙයක් නෑ නෙ. ඒ මනුස්සයා දන්නේ එකයි, ඒක අල්ලගන්න. ඒක තමයි ආධ්‍යානග්‍රාහිත්වය කියල කියන්නෙ. ඒක නෙවෙයි කියලා කිව්වොත් රණ්ඩු කරනවා. ඒක සංඛතයක් කියලා කිව්වොත් රණ්ඩු කරනවා. ඒක ඕළාරික දෙයක් කිව්වොත් රණ්ඩු කරනවා, පටිච්චසමුප්පන්නයි කිව්වොත් රණ්ඩු කරනවා - නෑ නෑ මම දූකපු දේ කොහොමද ඔයා කියන්නේ? මම දූක්ක නේ. මේක මගේ ස්පර්ශයේ තිබුණ නේ, මම බැලුව නේ කියලා කොච්චරදෝ බුරනවා.

නමුත් රහතන් වහන්සේ හොඳටෝම දන්නවා මේක සංඛතයක්, මේ දූකපු පළවෙනි දර්ශනයම ඕළාරිකයි. මේක පටිච්චසමුප්පන්නයි. ඒ නිසා උන්වහන්සේ දන්නවා ඒ මත මට ලෝක සම්මතයේ හැටියට පටික්කුල සංඥව, පිළිකුලක්, පහළ වෙනවා. බල්ලෙක් හරි කවුරුහරි කැන කරපු එකක්, නැත්නම් වමනෙ කරපු එකක් නැත්නම් බලු කුණක්. අනික් අතට අප්පටික්කුල සංඥව පහළ වෙනවා, සුභ නිමිත්ත පහළ වෙනවා. එහෙමත් නැත්නම් මේ දෙක අතර කලවමක් පහළ වෙනවා. උන්වහන්සේට තියෙන ඍද්ධිය තමයි ඕනෑම පටික්කුල සංඥවක් පහළ කරන එක මත අප්පටික්කුල සංඥව ඇති කරගැනීමේ ශක්තිය උන්වහන්සේට තියෙනවා. ඕනෑම අප්පටික්කුල සංඥව පහළ කිරීමේ අරමුණක් මත පටික්කුල සංඥව පහළ කරගැනීමේ ශක්තිය උන්වහන්සේට තියෙනවා. පටික්කුල අප්පටික්කුල දෙකම ආප්‍රවාමත් අප්පටික්කුල සංඥව පහළ කරගැනීමේ ශක්තිය මේකෙ තියෙනවා. ඒක නිසා මේකට කියනවා රහතන් වහන්සේගේ ඍද්ධියක් කියලා. ඒ නිසා උන්වහන්සේව ඒ අරමුණකින් මත් කරන්න බෑ. අරමුණකින් ඒකාන්ත ඵලයක් අරන් දෙන නෑ. උන්වහන්සේගේ යෝනිසෝමනසිකාරය හැටියට ඕනෑම දෙයක් ඕනෑම දෙයක් බවට පත් කරගැනීමේ ශක්තිය තියෙනවා.

සමහර වෙලාවට කියනවා රහතන් වහන්සේට පිටිපස්සේ වෙන ඒවත් පේනවායි කියලා. මොකද මේ ඉස්සරහ පෙනෙන පෙනුම විතරක් නෙවෙයි උන්වහන්සේ බලන්නේ. ඒකෙන් පේන්නේ මසැසට විතරයි. උන්වහන්සේගේ මනසට, දියුණු කරපු ඥානයට ඒක විනිවිද දකිනකොට රූපය කියලා කියන්නේ කොහොම කෙරුවක්වත් වදයක්. කොහොම කෙරුවක්වත් අධිවිසති හරායති ජ්ගුවජනි - මේක දුකක්, මේක හළ යුත්තක්, මේක නින්දා කළ යුත්තක්. ඕක පිළිබඳව ඒ පැත්ත මේ පැත්ත කරලා තෙමිපරාදු කරලා ගන්න දෙයක් නෑ. උන්වහන්සේගේ තියන ඒ විශාරදත්වය කියලා කියන්නේ ඕනෑම නරක හැඟීමක් ඇති කරන දෙයක හොඳ හැඟීම ගන්න පුළුවන්. මොකද? පටික්කුල සංඥාව ඇති කරගන්නාම නිවනට දෙර ඇරෙනවා. ලස්සන ස්ත්‍රී රූප පුරුෂ රූප දකිනකොට දෙතිස් කොට්ඨාසයකට කඩල ඒකේ පටික්කුල සංඥාව ගන්න අපිව පුහුණු කරල තියනවා. ඒක සර්වඥයන් වහන්සේ කියලා දීලා තියනවා. ඒක රහතන් වහන්සේට බොහොම ස්ථිරයි, රහතන් වහන්සේගේ ඇගේ කැල්ලක් වාගේ. තව ඕනෑ හොඳ දෙයක් දකිනකොට ඒක කඩලා ඒක තුළ පටික්කුල සංඥාව ගන්න හැටි උන්වහන්සේ දන්නවා. ඒ වගේම තමයි දුක්ක ගමන් පටික්කුලයි. කොහොමද? සතෙක් කැන කරපු එකක්, වමනයක්, බලු කුණක්, ගැරඬි කුණක්, ඔය වගේ දෙයක් දුක්කත් උන්වහන්සේ දන්නවා ඒකෙන් අප්පටිකුල සංඥාව පහළ කරල ධාතුමනනකො නිසසනො නිජ්ජිවො සුඤ්ඤා ඒකෙන් තියෙන්නෙ ධාතු පමණයි. ධාතු මාත්‍රයක් පමණයි. ඒක සත්ත්වයෙක් නෙවෙයි. පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි. මේක ශුන්‍ය දෙයක්. මේකට හැප්පුණොත් ද්වේෂය පහළ වෙනවා. උන්වහන්සේ ඒකේ අප්පටික්කුල සංඥාව ගන්නවා. ඒ නිසා පටික්කුල අප්පටික්කුල දෙකේම අප්පටික්කුල සංඥාව ගන්නවා.

ඒ නිසා එතෙන්ට යනකොට මොන අරමුණක් ආවත් අරමුණ මාර්ගයෙන් ඒකාන්ත ඵලයක් රහතන් වහන්සේට ඇති කිරීමේ ශක්තිය නෑ. මෙන්න මේකයි උන්වහන්සේගේ සුදුසුකම. ඒක තමයි 'අර්හ' කියල කියන්නේ. ඒ නිසා ඕනෑම පෘථග්ජනයෙකුට අරමුණු පෙන්නලා කුප්පන්න පුළුවන්. ඒ නිසයි අර එක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් සඳහන් කෙරුවේ, භාවනා කරන වෙලාවේදී කතා කරද්දී තව කෙනෙකුට මාව කුප්පන්න පුළුවන් තරම් මම තුවිෂ්ඨ කියලා. තමුන් උත්සාහ කළ යුත්තේ කවුරු මොන ජාති කෙරුවත් නොසැලී සිටින්නයි. ඒක තමයි පෘථග්ජන ප්‍රතිපදාව. සේඛ ප්‍රතිපදාවකින්, අසේඛ ප්‍රතිපදාවකින් බුදු භාමුදුරුවෝ පෙන්නල දීල තියෙන්නෙ. ඉතින් මේක මෙයින් පරිබාහිර මොනම දේකටවත්

ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රය හේත්තු කරල නෑ. මේක පිළිබඳව දැනගැනීම පමණයි ඉදිරිපත් කරල තියෙන්නේ. වෙන විදියකට කියනවා නම් මේක සාන්දෘෂ්ටිකයි. මේ තත්ත්වය තේරුම්ගන්න කවමදකවත් අතීත කාලමානයේ මේක කරන්න බෑ. අනාගත කාලමානයේ මේක කරන්න බෑ. සාන්දෘෂ්ටිකමයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ කියලා තියෙන්නේ සන්ධිධිකො, ඔපනයිකො. මේක ඒකාන්තයෙන්ම පෘථව්ජන ප්‍රතිපදාව පටන් අරගන්නා නම්, ක්‍රමක්‍රමයෙන් හෝ අධිසිති හරායති ජගුවජති කියන විදිහට මේක දුකක්, මේක හළ යුත්තක්, මේක ජුගුප්සාජනක දෙයක් බවට අනිවාර්යයෙන්ම උපනයනය කරනවා.

ඒ මට්ටමට ආපු එක්කෙනා අනිවාර්යයෙන්ම අර අරහත් රහතන් වහන්සේගේ අර කියපු සෘද්ධියට පත් වෙනවා. කොයි දේ කොහොම කෙරුවක්වත් තමන්ට ඕනෑ දේ තමයි බලන්නේ, ඒ දේ නිවනමයි. ඒක සංඛ්‍යායක් නෙවෙයි, ඕලාරික දෙයක් නෙවෙයි, පටිච්චසමුප්පන්න දෙයක් නෙවෙයි. ඒ ඉක්මවෙච්ච දෙයක්. ඒ නිසා මේ ධර්මය ඕපනයිකමයි. ඔපනයිකො. පච්චනං. වෙදිතබ්බො වික්ඛැංගි - ඥනවත්තයන් විසින් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් අවබෝධ කළ යුත්තක්. එහිපසියිකො - ඕනෑම කෙනෙකුට ගෙන්නලා පෙන්වලා දෙන්න පුළුවන්. මේකට ආගමක් ඕනෑ නෑ. ආගම අවශ්‍ය වෙනවා මේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්න නම්. නැත්නම් පෙන්වලා දෙන්න පුළුවන් එකම දර්ශනයක් විෂයෙහි දහස්වර පෙන්වනකොට දහස්ආකාර අපි ළඟ සංඥ පහළ වෙනවා. හැඟීම්, දෘෂ්ටි පහළ වෙනවා.

නමුත් සුඛවාදී අදහස් ඇති ඇත්තෝ සුඛ සංඥාව ඇති ඇත්තෝ අධිසිති හරායති ජගුවජති කියනකොට කියනවා බුදු භාමුදුරුවෝ නිතරම ජුගුප්සාජනක පැත්තටමයි මේ ලෝකය පෙන්නන්නේ කවදකවත් රස සංඥාවක් පෙන්වන්නේ නෑ. ඒක නිසා තපස්සි පැත්තටමයි කතා කරන්නේ. බුදුභාමුදුරුවෝ කවදකවත් රස කාමය පැත්තට කතා කරන්නේ නෑයි කියලා දෙස් කියනවා. බුදුභාමුදුරුවෝ බාගෙට හිනා වෙලා කියනවා, බලනකොට කතාව ඇත්ත තමයි. මොකද මෙතෙක් කල් සංසාරෙ කළේම ඔය පැත්ත සවුත්තු උනාට අනිත් පැත්ත හොඳ වෙයි කියලා හැමදම මේකේ නොදුක්ක පැත්ත පිළිබඳව සුඛ සංඥාවෙන් කඹුරන එක තමයි. දුකපු නැති දේවල් දැකීමට ඇති ආසාව. නමුත් දවසක තේරුම්ගන්න ඕනෑ, නොදුකපු දෙයක් මේ ලෝකෙ නෑ. මේ සේරම දුකලා තියෙනවා. තාමත් තියෙන්නේ තෘෂ්ණාව විතරයි. ඒ නිසා පොදු ආකල්පය අධිසිති හරායති ජගුවජති. අන්තිමට ගියාට

පස්සේ තමන්ට සුදුසුකමක් ලැබෙනවා, ඕනෑම ජ්‍යෙෂ්ඨාචාර්යයා දේශනා අප්‍රගුප්ඨාචාර්යයා සංඥාව ගන්න. ඕනෑම ජ්‍යෙෂ්ඨාචාර්යයා නොවන දේශනා ජ්‍යෙෂ්ඨාචාර්යයා දැකගන්න පුළුවන්, මේ දෙකක් තියන ඕනෑම එකක තමන් කැමති එකක් ගන්න පුළුවන්. මෙන්න මේ නිසා මේක ඕපනයිකමයි. තැනකට යොමු කරවනසුලුමයි. පව්‍යතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි ඥානවන්තයන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැක්කක්මයි. ඒ වාගේම සාන්දාෂ්ටිකමයි, වර්තමානයේම දැක්ක හැකියි. එහිපස්සිකමයි. එව බලව කියලා පෙන්වන්න පුළුවන්. මේ ඇහැ පිළිබඳවයි.

මේ වගේම මහා සළායතනික සූත්‍රයේ ඇහැ කන නාසය දිව ගර්ථය. ඊගාවට රූප ගබ්දා ගන්ධ රස පිළිබඳව මීට වැඩිය බොහෝමත්ම විචිත්‍රව, ඒ වාගේම පියවර තුනහතරකින් පෙන්වන්න උත්සාහ කරනවා. සර්වඥයන් වහන්සේ අර කලින් කියන විදියට කෙලෙස් රජස් සහිත වූ, බැඳීම් සහිත වූ ආසාවල් සහිත වූ පුද්ගලයා මොනම රූපෙ දැක්කත් ආස්වාද කරනවා. ආස්වාද කරන්නේ මොකටද? මේ ඇහෙන්නේ දැක්කේ. ඇහැ පිළිබඳව ආස්වාදය තියෙනවා. ඇහැ පිළිබඳව සුභ සංඥාව ඔහු තුළ පවතිනවා. ඉතින් මේකමත් ඇති. මෙයම ඇති සංසාරේ දිගට යන්න. ඇහැ හොඳයි, ඇහැ සුබයි, ඇහැ මංගලයි, හඳුයි කියලා ගන්න එකම දිගටම සංසාරේ බඳින්න ඇති. ඒ වෙනුවට විරජ්ජ සංඥාව ඇති කරගන්නට පස්සේ සමුදය පක්ෂය දුරු කළාට පස්සේ මෙන්න මේ කියන ඇහැ ආදී ඉඳුරන් කෙරෙහි, නැත්නම් ආයතන කෙරෙහි අර කියන සාරජ්ජ භාවය නැති වෙලා යනවා.

නමුත් මේකට විශාල ශීලයක පදනමක් අවශ්‍යයි. විශාල සමාධියක පදනමක් අවශ්‍යයි. එහෙම නැත්නම් මේ ඇහැ පිළිබඳව විරජ්ජ භාවය පහළ වෙනකොට ඒක ඉච්ඡාභංගත්වයකට පත් වෙලා බොහෝදෙනෙක් හඬා වැටෙනවා. එක්කෝ නින්දට වැටෙනවා. එහෙම නැත්නම් චෝදනා කරනවා, දුන් කිසිම අරමුණක අඩු ගානේ පටන්ගන්නකොටවත් ආනාපානය පෙනෙන්නේ නෑ. නැත්නම් පටන්ගන්නකොටවත් පිම්බීම හැකිලීම ජේන්නේ නෑ ආදී වශයෙන් යථාභූතය පෙනීම, හරියට අර බස්වල යනකොට වමනෙ කරන්න කිට්ටු වෙච්චහම එන හැඟීමක් තියෙන්නේ, අන්න ඒ වගේ නිකං අපහසු තත්ත්වයකට පත් කරනවා. ඒ මොකද, කලින්ම ඒ සඳහා සුදුනම් කරපු සීලමය පදනමක් සමාධිමය පදනමක් නැත්නම් ඒ පුද්ගලයාට ගොඩාක් කල් යනවා මේ වෙච්ච තත්ත්වය මොකක්ද කියලා

තේරුම්ගන්න. ඕක හිතෙන්නෙම ඇබැද්දියක්, අමලියක්, කන්කරව්වලයක් කියල.

ඒක නිසා මේ ඉන්ද්‍රිය භාවනාව පිළිබඳව විශේෂයෙන්ම මතක තියාගන්න ඕනෑ මට්ටම් කිහිපයක් තියෙනවා. ශීල මට්ටමේ එක මට්ටමක් තියෙනවා. සමාධි මට්ටමේ එක මට්ටමක් තියෙනවා. ප්‍රඥ මට්ටමේ එක මට්ටමක් තියෙනවා. මේ ප්‍රඥ මට්ටමේ මට්ටමට තමයි අපි සාමාන්‍යයෙන් විපස්සනාව කියලා කියන්නේ. ඒකෙදි මේ ධර්මයේ ගුණ හයම ඉතාමත්ම ප්‍රකට වෙනවා. එයින්ම මෑත කාලයේ බුද්ධාගමේ තියන විශේෂත්වයට පෙන්වන්න පටන් අරන් තියෙන්නේ විපස්සනා ලෝකයේ මේ සාන්දෘෂ්ටික පැත්ත. මේ විත්තක්ෂණයේ සියල්ලම කළ හැකියි. කරනවා නම් දැන්; නැත්නම් කවදවත් නෑ. ඒ නිසා ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයට යනකොට වර්තමාන මොහොතේ එළඹ සිටි සිහියෙන්, සතියෙන් ඉතාමත්ම කැපී පෙනෙන ගතියක් තියෙනවා. ඒ සඳහා අවශ්‍ය කරන අමුද්‍රව්‍ය නම් සෑම විත්තක්ෂණයේම තියෙනවා. අහවල් දේ නෑ, අහවල් දේ බෑ කියලා මොනම තැනකවත් මේ සාන්දෘෂ්ටික ධර්ම විස්තර කරන තැන්වල එහෙම නෑ බෑ දෙක පෙන්නලාම නෑ.

නමුත් හුඟාක් ආචාර්යවරු අද අර නොකෙරෙන වෙදකමට කෝදුරු තෙල් කළ හතකුත් පතක් ඉල්ලන්නා වගේ අරක නැතුව බෑ, මේක නැතුව බෑ කියලා යෝගාවචරයාගේ තියෙන හැකි සංඥාව, ඉදිරිය බලන ගතිය මොට කරන ස්වභාවයක් තියෙනවා. මේක ගම්හීර බවක් පෙන්වන්න හදනවා. ගම්හීර නෑ කියලා කාටවත් කියන්න බෑ. අඩු ගානේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තේරුම්ගැනීමත් ගම්හීර තමයි. නමුත් ඒ ගම්හීර දේ තියෙන්නේ තේරුම්ගන්නයි. බය කරන්නවක්වත් පස්සට දන්නවක්වත් නෙවෙයි. මේක කවදකවත් බුද්ධ ධර්මය වෙන්න බෑ. හැම වෙලාවෙම ගම්හීරත්වය පෙන්වලා තියෙන්නේ. ඒ සඳහා හොඳ චීර්යයකින්, හොඳ සතියකින්, හොඳ සීලයකින්, හොඳ සමාධියකින් යුක්තව ඉදිරිපත් වෙන්නයි. ඒ නිසා සාන්දෘෂ්ටික තත්ත්වයට ආවට පස්සේ ඒක බය නැතුව ලෝකයාට, ඕනෑම කෙනෙකුට ආගම් හේදයකින් ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදයකින් තොරව වයස් හේදයකින් තොරව පිළිගන්නවත්න පුළුවන් තත්ත්වෙකට පත් වෙනවා. ඒකෙදි නිරෝධ සත්‍යය, නැත්නම් තණ්හාව ඇති තැනමයි නිරෝධය තියෙන්නේ. සංසාරේ තියෙන තැනමයි නිවන තියෙන්නේ. අර රෝහිතස්ස සූත්‍රයේ සඳහන් කළ විදියට ඉමසීමි. යෙව බ්‍යාමමනෙත කලෙබරෙ

සසඤ්ඤිමහි සමනකෙ ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙමී - සංඥව ඇත්තා වූ මන ඇත්තා වූ මේ ශරීරයේමයි මේ දෙකම තියෙන්නෙ කියනකොට හොඳ පින්වන්තයාට ලොකු ශක්තියක්, ලොකු ධේර්යයක් ඉදිරිපත් වීමක් ඇති වෙනවා. යම් විදියකට බංකොලොත් මානසිකත්වයක් ඇති කෙනාට බය උපදවනවා.

ඒ නිසා මේ ධර්ම කොටස් හොඳට තේරුම්ගන්න ඕනෑ. තේරුම්ගත්තොත් තමන්ම දැනටමත් ලබල තියෙන අත්දැකීම්වලට හොඳ පෙළගැස්මක්, හොඳ පෙරපිම්මක්, ඉදිරි දැක්මක් ඇති කරගන්න පුළුවන් වෙනවා. අන්න ඒ සඳහායි මේ ධර්ම කොට්ඨාස තියන්නේ. නමුත් ඒ සඳහා සුදුනම් නැති කෙනාට නම් මේක බය ඵලවනසුලු ගතියක් එන්න තියෙනවා. ඒකට කරන්න දෙයක් නෑ. විස්තර කරන්න පුළුවන් ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි ඒක. නමුත් යම් කිසි කෙනෙකුට මේ විදියට ඉදිරියට යන්න ශක්තිය වෙන්න, තෘෂ්ණාව තියෙන තැනමයි නිවන තියෙන්නෙ. තෘෂ්ණාව තෘෂ්ණාව වගයෙන් දැනගැනීමමයි නිවන කියන්නේ. එතකොට වෙන්න තියෙන දේ වෙනවා. මෙතෙක් කරපු ඒ ධර්ම කොට්ඨාස අන්න එවැනි ආනිසංස මෙලොවදීම පසක් කරගෙන සාක්ෂාත් කරගන්න අපිට මේ ශක්තිය බලය ධේර්ය වේවායි කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතෙකින් සමාප්ත කරනවා.

86 | ආධ්‍යාත්මික ආයතන හරහා නණ්ඞාච උරුම වීම

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසු

සා බො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්ඞා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෙසා තණ්ඞා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිසුව ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෙසා තණ්ඞා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. අපි මේ අදත් ආරම්භයක් ලබාගන්න බැලුවේ මෙතෙක් කල් දිගට මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය මුල් කරගෙන පවත්වාගෙන යන ධර්ම දේශනා මාලාවේ තවත් ධර්ම දේශනාවකටයි. මේක අංක වශයෙන් සඳහන් කරනවා නම් 86 වෙනි ධර්ම දේශනාව. ඉතින් අපි මේ සා කාලයක් දිගට පවත්වාගෙන එනකොට ඒ සූත්‍රයේ මුල් කොටස් වන කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කොටස කියන මේ කොටස් හතරම දැන් අපි යම් ප්‍රමාණයකට අනගාල තියෙනවා. මුල් කොටස් තුන සම්පූර්ණ කරල තියෙනවා. ධම්මානුපස්සනාවේ තමයි අපි මේ දැන් හැසිරෙන්නේ. එයින්

උපාදනස්කන්ධ සහ නිවරණ පසු කරල දැන් ඉන්නේ සවිච්ච පබ්බස කියන කොටසෙ. චතුරාර්ය සත්‍යය කුමක්ද, කොහොමද ඒක භාවනාවට කිට්ටු කරගන්නෙ කියන කාරණයයි මේ විග්‍රහ කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ.

එයින්දී අපි සති තුනහතරක් කාලය අරගෙන දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව අපේ ශක්ති ප්‍රමාණයට යම් කිසි වැටහීමක් ලබාගන්න උත්සාහ කළා. සමුදය සත්‍යයත් ඒ වගේමයි. දුක්ඛ සත්‍යය සාමාන්‍යයෙන් ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය ආදී සූත්‍රවලත් සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙන් එකමයි සඳහන් කරන්නේ - ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛං ආදී වශයෙන් සංසාරගත රෝග වන ජාතිය - ඉපදීම, ජරාව - දිරාපත් වීම, ව්‍යාධිය - ලෙඩරෝගවලට ලක් වීම, මරණය, අප්‍රියයන් හා එක් වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීම, අන්තිම වශයෙන් ගන්නකොට පංච උපාදනස්කන්ධයම දුක්ඛ කියන එක සාමාන්‍ය ත්‍රිපිටකය පිළිබඳ හැඟීමක් ඇති ඇත්තෝ අහල කියවල දැනගෙන තියෙනවා. බෞද්ධයන්ට විතරක් නෙවෙයි, හොඳ නරක තේරෙන කොයි මනුෂ්‍යයකුට උනත් මේ කාරණාව පිළිබඳ වාදයක් ඇත්තෙ නෑ දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව. ඒක දුක්ඛ ආසී සත්‍යයක් කරගන්න තමයි අපි සමයක් දෘෂ්ටියක පිහිටලා සර්වඥයන් වහන්සේ පිටුපස්සේ යමින් ශ්‍රාවකයන් විදියට ඒක ඒ පෙන්නා දෙන ආකාරයෙන් දැකගන්න උත්සාහ කරන්නේ. එහිදී නම් ඔය ආගම් අතර වෙනස්කම්, ගුරුකුල අතර වෙනස්කම් පවතිනවා.

ඒ නිසා අපි බෞද්ධයන් වශයෙන්, සමයක් දෘෂ්ටික ශාසනයක යෙදී ගත කරන්නන් වශයෙන් මුළු ලෝකෙම පිහිටලා තියෙන්නේ දුක්ඛ, දුක්ඛ ලොකො පතිට්ඨිතො කියන ධර්මයක ඉඳගෙනයි මේ දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව බලන්නේ. වෙන විදියකට කියනවා නම් බැලිය යුත්තේ, නැත්නම් බලන්න අපේ දෘෂ්ටිකෝණය හඳුනා යුත්තේ මේ සියල්ලම දුක්ඛ පිහිටලා තියෙන්නේ කියන එක උඩ. එතකොට අපිට දුක්ඛ ඉදිරිපත් වෙච්ච වෙලාවෙදී ළයෙහි අත් තලමින් පපුවෙ අත් දෙක ගහගනිමින් අඩන්න දෙයක් නැහැ. මේක තමයි ස්වභාවය. මොකද, එය කල් ඇතුව අපි හින් ගන්වාගන්න හිතට වද්දගන්න උත්සාහ කරල තියෙන නිසා. එහෙම නමුත් අපි සංසාරෙන් ගෙනාපු සාංසාරික ගති නිසා, දුක්ඛ නැති තැන් හොයන පුද්ගලික ව්‍යාපාරයක් සෑම කෙනෙක් ළගම තියෙනවා. හැම කෙනාම උත්සාහ කරනවා, අනිත් අයට වැරදුණාට මට පුළුවන් වෙයි සැප තියෙන තැනක් හොයාගන්න, සැප තියෙන වෙලාවක් හොයාගන්න, සැප තියෙන

උපක්‍රමයක් හොයාගන්න, සැප ගෙන දෙන ගුරුවරයෙක් හොයල දෙන්න, සැප තියෙන ස්ථානයක් හොයාගන්න කියලා ඒ ප්‍රයත්නය තියෙනවා. නමුත් අපි මේ සියල්ලම පිහිටලා තියෙන්නේ දුකක බව ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් පිළිගන්නාසුලු ගතියකුත් තියෙනවා. මෙන්න මෙවැනි දෘෂ්ටියක් ඇතිවයි දුක්මක් ඇතිවයි සර්වඥයන් වහන්සේ දුක පිළිබඳව හදරන ඇත්තන්ට එහි හේතුව ගෙන හැර දක්වන්නේ. දුකට හේතුව සමුදය. සමුදය කියන්නේ තෘෂ්ණාව. අර කියන විදියට ඔය කාටත් දුක තිබුණට මම නම් ඒ මෝඩකම් කරන්නේ නෑ. මම නම් නියම ක්‍රමයට සැපම හොයාගන්නවා කියලා යම් කිසි කෙනෙක් දගලනවා නම් ඒක ඇති වෙන්නෙත් තෘෂ්ණාව නිසාමයි. එවැනි අදහසක් පහළ වෙන්නෙත් තෘෂ්ණාව නිසාමයි. ඒක තමයි පෘථග්ජන ගතිය. වෙන් වෙන්ව ව්‍යාපාර කරනවා, ඒ ඇත්තන්ට බැරි වුණාට, ආදි ඇත්තන්ට බැරි වුණාට මට පුළුවන් ආදී වශයෙන්. ඒ කරන්නේත් තෘෂ්ණාව නිසා.

ඒ නිසා දුකට හේතුව තෘෂ්ණාව කියල කියනකොට එතන නම් හොඳ තලතුනා කමක්, මේරිච්ච ගතියක් අවශ්‍යයි, දුක පිළිබඳව හේතුව මේ ආකාරයෙන් පිළිගන්න. ඒකත් දුකට හේතුව තෘෂ්ණාවයි කියලා හොඳටම පිළිගෙන ඒ අනුව ක්‍රියාත්මක වෙන, එහෙම නැත්නම් ඒක ක්‍රියාවට නංවන හොඳම පිරිස තමයි යෝගාවචර පිරිස. අපි සාමාන්‍ය විදියට සතිපට්ඨානය අහන, එව්වා ගැන කථාබහ කරන, ඒ වුණාට තාමත් අඹුදරුවන් රකිමින් ගෙවල් දෙරවල කටයුතු කරන ඇත්තෝත් තණ්හාව, තෘෂ්ණාව ගැන කතා කරනවා. නමුත් ඒක සාමාන්‍ය කතාවට සීමා වෙනවා. ඒ ඇත්තන්ට ප්‍රතිපදාව ක්‍රියාවට නංවන්න ඉඩ ප්‍රස්තාවක් ලැබෙන්නේ නැහැ. ආන්න ඒ සටනින් දිනාගත්ත පිරිසක්, හිස ඔසවාගත් පිරිසක් තමයි මේ යෝගාවචරයෝ කියන්නේ. ඒ ඇත්තෝ පුළුවන් තරම් දුක නැති කිරීම සඳහා සමුදය සත්‍යය, තෘෂ්ණාව ඇති සැටියෙන් දුකගන්න, ආසන්නයෙන් දුකගන්න, උණුඋණුවේ දුකගන්න, සජ්චීව දුකගන්නයි යෝගාවචර ජීවිතයට පිවිසෙන්නේ. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ඒකට බොහොම විවෘත ආරාධනයක් තියෙනවා. දුක්බ සත්‍යය තේරුම්ගන්න නම්, නැත්නම් දුක්බ සත්‍යය හාත්පසින් වටහාගන්න නම් ඒකට හේතු වන සමුදය සත්‍යය පිළිබඳව අහලවත් තියෙන්න ඕනෑ. සලකලා බලලාවත් තියෙන්න ඕනෑ. කල්පනා කරලාවත් තියෙන්න ඕනෑ.

ආන්න ඒකට උදව් කරන සර්වඥයන් වහන්සේ මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ අපි කලින් යොදගත්ත පද මාලාවම යොදා ගනිමින් සා බො පනසා

හික්කවෙ, තණ්හා කසු උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති: කසු නිව්සමානා නිව්සති කියල ප්‍රශ්නයක් අහනවා. මේ කියන්නා වූ තෘෂ්ණාව කොතන නම් උපදින්නේද? කොතන නම් ලැගගන්නේද? කොතන ලැගුම් ගන්නේද? නතර වී පවතින්නේද? කියන ප්‍රශ්නය අහනවා. ඒ අහනකොටත් අපි අද ඉදිරිපත් කරගන්න පද වැලටම සමාන පද වැලකින් තමයි උත්තරේ දෙන්නේ. නමුත් තැනට සුදුසු විදියට පද වචන වෙනස් කරනවා සා බො පනෙසා හික්කවෙ, තණ්හා කසු උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති: කසු නිව්සමානා නිව්සති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතොසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එසු නිව්සමානා නිව්සති - යම් තැනෙක මේ ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාව දෙයක්, මිහිරි ස්වභාව දෙයක් තියෙනවා නම් අන්න එතැන තමයි තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්නේ.

ඒ නිසා අපි මේ ජීවිතය පිළිබඳ අභිමතාර්ථ අපේ පරම ආශා, බලාපොරොත්තු, මම මේ මේ දේවල් කරනවා කියලා බොහොම සිලිලා රෙන් අපි ඇති කරගෙන හිතාගෙන ඉන්නවා නම් යම් විත්ත රූපයක් ප්‍රිය වූ හෝ මිහිරි වූ හෝ රූපයක් ඒක ඒකාන්තයෙන්ම තෘෂ්ණාවෙන් තෙමිලා තෘෂ්ණාවෙන් පෙඟිලා තියෙන්නේ. ඒකට අභිතව කඩා වැදීමක් තමයි මේ සර්වඥ දේශනාවේ සඳහන් කරන්නේ යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතොසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එසු නිව්සමානා නිව්සති කියල. යම් හෝ ලෝකයේ ප්‍රිය මනාප දෙයක්, මිහිරි යම් දෙයක් ඇත්නම් එහි තමයි තෘෂ්ණාව හටගන්නේ, එහි තමයි තෘෂ්ණාව ලැගගන්නේ.

ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ ගෙනියනවා දිගටම හරියට මිහින්තලා කන්දේ පොඩි බබෙක් අරගෙන යන තාත්තා කෙනෙක් අත දීල, ඇඟිල්ල දීල, පඩියෙන් පඩිය නග්ගගෙන යනව වගේ දෑත් යොමුව දෙනවා, කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියල. මහණෙනි තෘෂ්ණාව ඇති වීම සඳහා මොනවද මේ ප්‍රිය මනාප තත්ත්ව කියල කියන්නේ? මිහිරිම දේවල් කියල කියන්නේ? වක්ඛං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. මේ බණ අහන ඔබගේ ඇහැ ඔබට ප්‍රියයි, ඔබට මිහිරියි. අන්න එතන තමයි තෘෂ්ණාව හටගන්නේ. අන්න ඔතන තමයි තෘෂ්ණාව ලැගගෙන තියෙන්නේ. මේ බණ අහන කන ඔබට ප්‍රියක්, ඔබගේ මිහිරි රූපයක්, මිහිරි ස්වභාවය ගෙන දෙන දෙයක්. අන්න එතැනයි තෘෂ්ණාව හටගන්නවා නම් හටගන්නේ, ලැගගන්නවා නම් ලැගගන්නේ ඔතනයි ලැගගන්නේ. ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන. මෙන්න මේ හයේ තමයි ක්‍රියා පද්ධතිය අපේ පවතින්නේ. ආයතන

පවතින්නේ. මධ්‍යස්ථාන හයක් තියෙනවා එක්කෙනෙක් වෙච්චාම. ඒ හයේ තමයි තෘෂ්ණාව ඇති වෙනවා නම් ඇති වෙන්නෙ. ලැගගන්නවා නම් ලැගගන්නෙ.

ඊගාවට පෙන්වනවා මේ මේ එක එක ආයතනයකට ගොදුරු වෙන්නා වූ රූප ගැන. ඇහැට ගොදුරු වන රූප. කනට අරමුණු ගෙනදෙන්නා වූ ආපාතගත වෙන්නා වූ ගොදුරු වෙන්නා වූ ශබ්ද, විවිධ ආකාර ශබ්ද. නාසය කුප්පන්නා වූ නාසය කිතිකවන්නා වූ නාසය ආස්වාදනය කරන්නා වූ ගඳ සුවඳ. දිව පිනවන රස මිහිර. කය පිනවන ස්පර්ශය පහස. හිත පිනවන සිතුවිලි ධම්මාරම්මණ. මේ සියල්ලමත් අර වගේම තෘෂ්ණාව ඇති වෙන තැන්. ලැගගන්න තැන්.

ඊගාවට, මේ ඇහැට රූපයක් වැට්ච්චහම ඇහේ යම් කිසි විදිහෙ දකින හිතක් පහළ වෙනවා නම්, කනට ශබ්දයක් ඇහෙන වෙලාවෙදි යම් කිසි විදියක ඇහීමේ හිත පහළ වෙනවා නම්, නාසයේ, දිවේ, කයේ, මනේ ඒ ඒ තැන්වල හිත් පහළ වෙනවා නම් ඒ සේරමත් අපි ඉතාමත්ම ප්‍රිය වශයෙන් සලකනවා. මිහිරි වශයෙන් සලකනවා. මේවට පොතේ සඳහන් කරන්නේ වක්ඛු විඤ්ඤුණ, සෝත විඤ්ඤුණ, ඝාන විඤ්ඤුණ, ජ්වහා විඤ්ඤුණ, කාය විඤ්ඤුණ, මනෝ විඤ්ඤුණ වශයෙන්. මේවත් අර වගේම තෘෂ්ණාව හටගන්න පැල වෙන තැන්, ලැගගන්න තැන්. මේ ඇහැත් රූපයත් රූප දකින හිතත් කියන මේ තුන එකට එකතු වෙන වෙලාවෙදි අපි කියනවා එතැන ස්පර්ශය සිද්ධ වෙනවා කියල. පාලියෙන් කියන්නේ ඵසුස සිද්ධ වෙනවා. සමහර වෙලාවට අපි අභිධර්මය දන්නේ නෑ අපි ඕව කියවලා නෑ අපි ළග ඒවා ඇතා නැතා කියල අපි දන්නේ නැහැ කිව්වට ධර්ම ස්වභාවය තමයි, යම් වෙලාවක ඇහැට රූපයක් පත් වෙච්චාම අනිකුත් ආයතන වන කනට නාසයට දිවට යනවා වෙනුවට හිත ඇහැට ගිහිල්ලා රූප දකිමින් පවත්වනකොට මේ ඇහැයි රූපයයි දකින හිතයි එකට ගමන් කරන තාක් කල් ඕකට තමයි ස්පර්ශය කියන්නේ. ඒකත් දැන හෝ නොදැන අපි ප්‍රිය කරන දෙයක්. එතන තෘෂ්ණාව ලැගගන්න පුළුවන් දෙයක්. මේ තුන හැපීම, මේ පහස සිදු වෙන තාක් කල් අපි එහි වින්දනයක් ගන්නවා. වක්ඛුසමඵසුස පච්චයා උප්පජ්ඣි වෙදයිනං කියල යම් වින්දනයක් ඇති වෙනවා නම් එව්වත් ප්‍රිය රූප ඝාන රූප, නැත්නම් මිහිරි ස්ථාන. මෙව්වයිත් තමයි තෘෂ්ණාව හටගන්නේ. තෘෂ්ණාව ලැගගන්නේ.

මේ විදියට බැලුවම ඇහැත් රූපයත් ඇහේ පහළ වෙන හිතත් එකට ගමන් කරන ස්පර්ශයත් එයින් පහළ වෙන වේදනා සංඥා ආදී සෑම දෙයක්මත් ප්‍රිය වෙනවා අපට. මිහිරි වෙනවා අපට. මේ ප්‍රිය භාවය තුළ මේ මිහිරියාව තුළ අපි තෘෂ්ණාව පහළ කරගන්නවා. එහි තෘෂ්ණාව හොඳින් පෝෂණය කරනවා. එය හොඳින් රැක බලාගන්නවා. ලැගගන්නවා. මෙන්ම මේක දැනගන්න නම්, මේ මට්ටමට එන්න නම් මම අර කලින් කිව්ව තාලෙට යෝගාවචර මට්ටමකට එන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් අපිට රූප බලන්න සංචාරය කරන තාක් කල්, සද්ද අහන්න විවිධ සංදර්ශන බලාගෙන යන තාක් කල්, ගඳ සුවඳ බලන්න විශාල වශයෙන් වියදම් කරන තාක් කල්, රස බැලීම සඳහා දවසේ තුන් වේල කැවිල්ලමින් රස මිහිරි බොජුන් හොයන තාක් කල්, කයට පහස, සැප සොයමින්, සුබෝපභෝගී යාන වාහන, ආසන සොයන්න උත්සාහ කරන තාක් කල්, සිතට එන සෑම සිතීවිලිම මේ නිදහස් වින්තනය කියල හිතල, සිතීවිලි රස බලන තාක් කල් දවල් හීන මවන තාක් කල් මේ බණ අඩු ගානෙ තේරුම්ගන්න උත්සාහ කරන්න හිතෙන්නෙත් නෑ. බණක මිහිරියාවක් හිතෙන්නෙත් නෑ. ඒවා පේන්නෙ නෑසිය යුතු දේවල් විදියට.

ඒකට හේතුව තමයි, මේව අහන්න ගියොත් අපි මෙතෙක් කල් කරගෙන ගිය රූප රස වින්දනය, ශබ්ද රස වින්දනය, ගන්ධ රස වින්දනය, රස රස වින්දනය, පහස රස වින්දනය, වින්තන රස වින්දනය මොකක්දෝ විදියකට දුර්වර්ණ වෙනවා. මෙන්ම මේකයි යෝග ජීවිතය කියලා කියන්නේ. අන්න ඒ යෝග ජීවිතයට ආපු කෙනාට දැන් සර්වඥයන් වහන්සේ ගෙනල්ල නතර කරපු තැන හිටියොත් හරිම භයානක තැනක්. ඉතාමත්ම අස්ථිර තැනක්. නොරුස්නා තැනක්. ඉස්පාසුවක් නැති තැනක්. නමුත් මේක මෙතෙක්ට ගේන්නෙ හේතුවක් ඇතුළුයි සර්වඥයන් වහන්සේ. ඒ මොකද? මේ අද ඉදිරිපත් කරගත්ත ධර්ම මාතෘකාව මතු කරන්න නම් ඔන්න ඔය විදියට පාර පාදගන්න වෙනවා. මේ සියලු දුක, සංසාර සත්ත්වයාට තියෙන ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ කියන දුක් බෙහෙත්වලින් සනීප කරන්න පුළුවන් දෙයක්වත් වෙන විදියකින් කාට හරි පවරන්න පුළුවන් දෙයක්වත් නෙවෙයි. ඒකාන්තයෙන්ම සාන්දෘෂ්ටිකයි. ඒකාන්තයෙන්ම තමන් තනිකර වගකියන්න ඕනෑ. තමන් තනිකර විදින්න ඕනෑ. අපි සමාජශීලී වුණාට දේශපාලන ආරක්ෂාව සැලසුවට ආර්ථික වශයෙන් ආරක්ෂා වෙන්න හැදුවට මේ දුක් එකකටවත් මනුෂ්‍ය ඉතිහාසයේ කවමදකවත් උත්තර හොයාගෙන නෑ. හොයන්නෙත් නෑ. ඒ තියෙද්දීත් අපි මේ ප්‍රයත්නය නතර කරලත් නැහැ.

නමුත් ධර්මයේ පෙන්නල දීල තියෙනවා මේ දුක්, සංසාර දුක්, නැත්නම් සංසාර රෝග මේ සංසාර රෝගවලට හේතුව තෘෂ්ණාව කියලා. තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ කොහෙද, අපි හොඳයි සැපයි, මිහිරියි කියන තැන. එතැන තමයි ලැගගෙන තියෙන්නේ. ඒක තමයි අපිට කියනකොට ඇඟට අමාරු. හිතට දරාගන්න අමාරු. නමුත් ඒක එතනට සර්වඥයන් වහන්සේ ගේන්නේ ඊගාව බණ පදය කියලා දෙන්නයි.

ඒ මොකද, යම්ම වෙලාවක තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවා නම් ප්‍රභාණය වෙන්නෙන් මෙන්න මේ කියපු ස්ථානවලමයි. සා බො පනෙසා හික්කවෙ, තණ්හා කසු පහියමානා පහියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. මහණෙනි, මේ තෘෂ්ණාව කොතනද ප්‍රභාණය වෙන්නේ, කොතනද නිරුද්ධ වෙන්නේ. ඒකටත් දෙන්නේ එකම උත්තරේමයි. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෝසා තණ්හා පහියමානා පහියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. යම් දෙයක් ලෝකයේ ප්‍රිය රූප නම් ප්‍රිය රූප ඇත්නම් සාත රූප නම් මිහිරි ස්වරූප ඇත්තේ නම් අන්න එතැන තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය කරන්න පුළුවන්. අන්න එතැන තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන්.

මොකක්ද මහණෙනි, මේ ප්‍රිය රූප, සාත රූප කියන්නේ? චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං - අර කියපු චක්‍රයමයි නැවතත් ඒ කියපු පදමයි නැවතත් ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඇහැ ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාවයි මිහිරි ස්වභාවයි. ඉතාම ප්‍රියමනාප දේකට අපි කියන්නේ ඇහැ වාගේ කියලා. ඇහේ බබා වගේ කියලා. ඒ තරම්ම ප්‍රිය මනාප දේවලට අපි ඇහැ තමයි පෙන්නන්නේ. ආන්න ඒ ඇහේ තමයි තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය කරනවා නම් ප්‍රභාණය කරන්නේ. නිරුද්ධ වෙනවා නම් නිරුද්ධ වෙන්නේ. ඒ මොකද? එතනමයි තෘෂ්ණාව පහළ වෙනවා නම් පහළ වෙන්නේ. ලැගගන්නවා නම් ලැගගන්නේ. ඒ ඇහැ වගේම, ඒ අවධාරණයේම, ඒ වේගයේම සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා "රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එසෝසා තණ්හා පහියමානා පහියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. මහණෙනි, ඒ ඇහැට ගොදුරු වෙන්නා වූ යම් රූප කොටසක් තියෙනවා නම් ලෝකයේ ඒ රූප කොටස මේ තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය කරන තැනක්, මේ තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ කරන තැනක්. යම් ආකාරයකින් රූප නිසා තෘෂ්ණාව ඇති කරන්න පුළුවන්ද, ඒක නිසාම එහි තෘෂ්ණාව දුරු කරන්න පුළුවන්, ප්‍රභාණය කරන්න පුළුවන්.

මේ විදියට චක්ඛු, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණ, චක්ඛු සම්ඵස්ස වක්ඛුසම්ඵස්ස පච්චයා උපපජ්ජති වෙදයිතං ආදී වශයෙන් ඇහැ, රූපය, ඇහේ උපදින බලන හිත කියන මේ තුන එක්ක එකට ගමන් කරන ස්පර්ශය, මේ නිසා උපදින වෙදනා සංඥ වේතනා ආදී වශයෙන් ක්‍රියාවලිය පහළ වෙන යම් තාක් නාම රූප ධර්ම තියෙනවා නම් ඒ සියල්ලගේම නිවන තියෙනවා. ඔන්න එතෙතදී තමයි අර ඉස්සර කරලා තෘෂ්ණාව පිළිබඳව හිත නරක් වෙන විදියට හෝ සවිස්තරව තමන් අතටම වැරද්ද බාර දෙන සර්වඥයන් වහන්සේ මේ නිරෝධ සත්‍යය විස්තර කරල දෙනකොට කියනවා, මේ වැරද්ද පෙන්නල දුන්නේ මොකටද, මෙතැනමයි නිවැරද්ද තියෙන්නේ කියලා. මෙතනමයි තෘෂ්ණාවේ ප්‍රභාණය තියෙන්නේ. තෘෂ්ණාවේ නිරුද්ධ වීම තියෙන්නේ. ඒ නිසා ඔබ සර්වඥයි මේක දන්නවා නම්. එහෙම නැත්නම් ඔබ සර්වබලධාරීයි. ඔබේම ගැලවුම ඔබ අතේ - "දුන් මෙතන". ඒකයි මේ සූත්‍රය ඇහීමේ, සූත්‍රය සාකච්ඡා කිරීමේ, සූත්‍රය පිළිබඳව ප්‍රශ්න ඇහීමේ ඇති වටිනාකම.

මේ කාරණාව යම් විත්තක්ෂණයක යෝගාවචරයාට හොඳට වැටහුණා නම්, මේ මනුෂ්‍ය වර්ගයාට, සත්ත්ව ලෝකයට නැත්නම් තිස්එක් හවයේ ඉන්න යම් තාක් සත්ත්ව කොට්ඨාශයකට සාධාරණ වූ ජාති දුක, ජරා දුක, ව්‍යාධි දුක, මරණ දුක ආදී යම් දුක් කොට්ඨාශයක් තියෙනවා නම්, ඒකට හේතුව සර්වබලධාරී දෙවියෙක්වත්, අල්ලපු ගෙදර මනුෂ්‍යයා අපිට හදි හූනියම් කරලවත්, නැත්නම් ග්‍රහයෝ වැරදියට රාශිගත වෙලාවත්, නැත්නම් අපේ ගුරුවරයන්ගේ දෙමව්පියන්ගේ දෝෂයක්වත් ජානවල දෝෂයක්වත් මොකක්වත් නෙවෙයි. එව්වා නැතුවා නෙමෙයි. ඊට වඩා ගැඹුරින්ම තියෙන දේ තමයි තෘෂ්ණාව. තෘෂ්ණාව ඒ තරම් කැත දෙයක් වුණාට, මේ තරම්ම වද දෙන දෙයක් වුණාට තෘෂ්ණාවේ දුරු වීමෙමයි නිවන තියෙන්නේ. ඒක නිසා ඉතාමත්ම සාදරයෙන් තෘෂ්ණාව ඉගෙනගන්න වෙනවා. මෙන්න මේකයි අකමැතිම දේ, අමාරුම දේ යෝගාවචරයාට. මේ ඇහේ මේ කතේ මේ දිවේ මේ නාසයේ මේ කයේ මේ හිතේ යම් වෙලාවක තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්න පුළුවන් නම්, ප්‍රිය රූපයක් මිහිරි ස්වරූපයක් ඇති වුණා නම් එතන වහාම ක්‍රියාත්මක වෙන්න ඕනෑ. අප්‍රමාද වෙන්න ඕනෑ. සතිමත් වෙන්න ඕනෑ. එතැන ඒ තෘෂ්ණාව ඇති වෙන හැටි මෙහෙමයි, පවතින හැටි මෙහෙමයි, නැති වෙන හැටි මෙහෙමයි කියලා තේරුම්ගන්න ඕනෑ. මේකට තමයි සාන්දෘෂ්ටිකත්වය කියල කියන්නේ. එතන එතන - තත්‍ර තත්‍ර - කියල තියෙන්නේ ඒකයි.

ඒ කියන්නේ මේ විත්තක්ෂණයක අවශ්‍ය නම් තෘෂ්ණාව ඇති කරගන්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් අවශ්‍ය නම් නිර්වාණය ඇති කරගන්න පුළුවන්. මෙන්න මේක ඇහෙනකොටත් සමහරුන්ට කරප්පන් හැදෙනවා. ඒ මොකද, බොහෝදෙනෙක් නිවන ඇත කියෙන මෙලොව වශයෙන් ගන්න බැරි අමුතු ගුඵ ධර්මයක් කරගන්න උත්සාහ කරනවා. අපේ ජාතික නිදහස් සටන පවතින කාලේ ඊට කලින් අපිට හොඳකට හෝ නරකට හෝ අපේ ජාතියට විදේශ ආක්‍රමණ සිද්ධ වුණා. අන්න ඒ ආක්‍රමණ කාලේ විශාල වශයෙන් සංස්කෘතික වශයෙන්, ආර්ථික වශයෙන්, සාමාජික වශයෙන් අපේ ගුණධර්ම, සාරධර්ම වස්තු විනාශයකට පත් කළා ඒ ඇත්තෝ. මෙන්න මේ කාලෙ විශාල ගුණ පරිහානියක් සිද්ධ වුණා. ආචාර්ය පරම්පරාවල විශාල බිඳ වැටීමක් සිද්ධ වුණා. අපේ බෞද්ධ ඉතිහාසයේ ස්වර්ණමය යුගය අඳුරු යුගයකට පත් වුණා.

ඊට පස්සේ මේ අපේ නැතුව ගිය මේ දේවල් නැවත ලබාගැනීම සඳහාත් එක්ක මේ නිදහස් සටනක් සංස්කෘතික අරගල ලංකාවේ පටන්ගන්න බව ඒ කාලේ ජීවත් වෙච්ච ඇත්තෝ දන්නවා. අන්න ඒ ඇත්තෝ මතු කරලා දෙන්න පටන් අරගත්තා, නැවතත් මේ සාරධර්ම කොටස් මේ විදියට ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව, ශාසනය රැකගන්න එකයි අපේ වැඩේ කියල. ඒක මතු කරගෙන ආවට හොඳටම සමීපස්ථ සමීක්ෂණයක් කළොත් ඒ කළ නිදහස් සටනිනුත් පස්සෙ හුගාක් කල් යනකල් මෙන්න මේ වගේ සජීවී ධර්ම, නිවන වභවහා අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් කියන අදහස ලෝකෙට ඒත්තුගන්න හුගාක් කල් ගියා. මේක කාරණා වශයෙන් නම් බුද්ධ ජයන්ති කාලයෙන් පස්සේ සිදු වෙච්ච වෙනස්කම්වලදී ඉතාමත්ම ගැඹුරු මට්ටමින් මේ විදියට දැන් වුණත් නිවන් දකින්න පුළුවන්, දැන් වුණත් ධ්‍යාන මාර්ග ඵල ලබන්න පුළුවන් කියන අදහස ලංකාවේත් මුල් බැහැගත්ත බවට පැරණි ලේඛන කියෙනවා. නමුත් ජනමතය වශයෙන් නම් මේක ඉස්මතු වුණේ හුගාක් කල් ගිහිල්ලා. වෙන විදියකට කියනවා නම් ඇහේ කතේ නාසයේ දිවේ කයේ මනේ, නැත්නම් රූප සද්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ ධම්ම, ඒ වගේම ඒ කියන විඤ්ඤුණ හය, ඒ කියන ස්පර්ශ හය, ඒ කියන වේදනා හය.... මේකමයි තෘෂ්ණාව කියල කියන්නේ, මේකමයි තෘෂ්ණාවට පදනම් වෙන තැන, මේකමයි නිවනට පදනම් වෙන්නෙ කියන තත්ත්වය පොත්වල ලියවිලා තිබුණට මොකක්දැයි මේකෙ අර්ථය, කොහොමද මේක භාවනාවට නංවාගන්නේ කියන එක අද වාගේ විස්තර කරල දෙන්න පුළුවන්, ක්‍රියාවට

නංවන්ත පුළුවන්, ප්‍රතිඵල ගෙනහැර දක්වන්න පුළුවන් යුගයක් අපි දන්න ඉතිහාසෙවත් තිබුණේ නෑ.

නමුත් අද මේක ඉතාමත්ම සජීවීව පෙනිලා තියනවා, පෙන්වන්න උත්සාහ කරමින් තියෙනවා. ඒ මොකද, මේ විදර්ශනා භාවනාව ලෝකයේ මතු වෙච්ච නිසා. එතැනදී යම් ආකාරයකින් සර්වඥයන් වහන්සේ මේ ලෝකෙට මේ බුද්ධ කල්පෙට ආලෝකවත් කරමින් පහළ වුණාද, උන්වහන්සේ තුළ පරම අදහසක් තිබුණා නම්, අන්න ඒ අදහස විදර්ශනාව තුළින් යන්තම් යන්තම් තැන්තැන්වල දන් ටික ටික ඉස්මතු වුණා. අද ලංකාවේ අවුරුදු දවස. අපට මේ ඇහෙන සෝෂාවේදී අපි දන්නවා ඔය වැඩපිළිවෙලේ කවදකවත් මේ වගේ ගැඹුරකට හිත යොදන්න අපි කාටවත් ආරාධනාවක්වත් පුරුද්දක්වත් තල්ලුවක්වත් නෑ. අපිත් අද ඒ රැළට වැටිලා හිටියා නම් අපිත් ඒ රැල්ලට අහු වෙනවා. අපිත් ඇහැ ප්‍රිය මනාප වස්තුවක් වශයෙන් සලකමින්, ඒ වගේම කන, නාසය, දිව, කය, මන ප්‍රිය මනාප වස්තු වශයෙන් සලකමින් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම විෂයේ අද ගොඩක් විශදම් කරල ගොඩක් කාලය යොදවලා තෘෂ්ණාව කැට කැට වශයෙන් පොකුරු පොකුරු වශයෙන් රහුබදිමින් එකතු කරමින් ඉන්න ඉඩ තියෙනවා. එහෙව් ලෝකෙක අද අපි මේ එක තැනකට වෙලා වාඩි වෙලා බණ කියනවා, බණ අහනවා කිව්වොත් අපිව පේන්නේ මොළේ නරක් වෙච්ච පිරිසක් විදියට. ඒත් ලංකාවෙමයි. සිංහල බෞද්ධයාමයි. මේත් ලංකාවමයි. සිංහල බෞද්ධයාමයි. මෙන්න මේ දෙකේ වෙනස තමයි අපි මේ යෝගාවචරකම කියල කියන්නේ.

ආන්න ඒ යෝගාවචරකමේත් ඉඳගෙන අපි තෘෂ්ණාව ඇති වෙන තැනමයි නිවන තියෙන්නේ, තෘෂ්ණාව ඇති කිරීමෙන් හැර වෙන නිවනට අවශ්‍ය කරන අමතර දෙයක් ඇත්තෙ නැත කියන එක තේරුම්ගත්තෙ නැත්නම් අපි තාමත් හිතීන් ඉන්නේ අර බාහිර කාම ලෝකෙම තමයි. අපි පොඩ්ඩකට සිහි බුද්ධිය එලවලා හොඳට ඇස් දෙක ඇරලා, මේ කියන දේවල් පොතේ පතේ සඳහන් වෙන සර්වඥ දේශනාමද, මේ කියන දේවල් අපි දන්න ශීල සමාධි ප්‍රඥ වලට ගැළපෙනවද, මේ දේවල්වලින් කටයුතු කළොත් අපේ ජීවිතය ප්‍රතිපදවලට නැඹුරු වෙනවාද, ඔය කියන නිවන ලබන්න පුළුවන්ද කියන එක කල්පනා කරලා බලනවා නම්, අපි ඒකට කියනවා වින්තාමය ඥාන කියලා. ඒකට ලොකු හැබෑ වෙනසක් ඇති කරනවා. නමුත් ඒක පුද්ගල චරිතයේවත් ගුණ ජීවිතයේවත් මහ ලොකු

වෙනසක් ඇති කරන්නේ නෑ මික අත්දකිනකල්; ප්‍රත්‍යක්‍ෂයට ළං කරගන්නකල්. නමුත් ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂයට ළං කරගැනීමට අහලා බලලා හිතලා කල්පනා කරල තියෙන එක වටිනවා. ධර්ම දේශනාවේදී බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ඒ ටිකයි.

ඊට පස්සේ අපිට සිදු වෙනවා බණෙන් පස්සෙ එන පර්යංකයක් පාසා සක්මනක් පාසා අපි මේ දකින තෘෂ්ණාව පහළ වීමට හේතු වන දිව, කන, නාසය, කය, මන, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස, ධම්ම කියන මේ දේවල් කොහොමද භාවනාවට නංවන්නේ, කොහොමද මෙතන තෘෂ්ණාව ඇති වෙනවා නම් ඒක දැනගන්නේ, කොහොමද තෘෂ්ණාව නැති වුණා නම් නැති බව දැනගන්නේ කියන එක අත්දැකගන්නොත් අර කියන බණ ඇහුවට වඩා, අර කියන කල්පනාවට වඩා විශාල වෙනසක් ඇති වෙනවා. එතකොට යෝග ජීවිතය මස්තකප්‍රාප්ත වෙනවා. ශ්‍රමණ ධර්ම සම්පූර්ණ වුණා වෙනවා. ඒක නිසා අපි බලමු මේ ප්‍රිය රූප සාත රූප වෙන්න පුළුවන්, අපිට ගන්න පුළුවන් සද්ද, ගන්ධ, රස, පහස, ධම්ම කොයි එකත් ගන්න පුළුවන්. අපි ගිය සතියේ උත්සාහ කළා ඇහැ, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම මුල් කරගෙන මේ දේශනාව විස්තර කරන්න.

අද අපි ගනිමු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස, ධම්ම කියන මේ හයෙන් බුද්ධ දේශනාවේ ඉස්සර වෙලාම සඳහන් කරන රූපය. රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෝසා තණ්හා උප්පජ්ජානා උප්පජ්ජති, එසු නිව්සමානා නිව්සති. පිය රූප වූ සාත රූප වූ, නැත්නම් පිය ස්වභාව වූ මිහිරි ස්වභාව මිහිරි ස්වරූප කෙරෙහි යම් තෘෂ්ණාවක් බැහැල යනවා නම්, ප්‍රභාණය වෙලා යනවා නම්, අන්න එතැනයි ප්‍රභාණ වෙන්නේ, නිරුද්ධ වෙනවා නම් ඔන්න ඔතනයි නිරුද්ධ වෙන්නේ. මම මේකට මීට කලිනුත් අපි යොදගත්ත එක සුත්‍රයක කොටසක් මතු කරලා දෙනවා අපේ අවධානය තව දුරටත් සාන්දෘෂ්ටික කිරීම සඳහා. වර්තමානයටම එළඹ ගැනීම සඳහා. සංයුක්ත නිකායේ සළායතන වග්ගයේ සඳහන් වන මාලුඛිකාපුත්ත සුත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ කමටහන් දෙන්න ඉස්සර වෙලා මාලුඛිකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නාවලියක් අහනවා. "මාලුඛිකාපුත්ත උඹට, අදිට්ඨා අදිට්ඨපුබ්බා, න ච පසුසි, න ච තෙ හොති පසෙසයානති - යම් කිසි රූපයක් කවදකවත් දැකලාත් නැත්නම්, ඒක දකින්නෙත් නැත්නම්, උඹට ඒක බලන්නත් බැරි නම්, මත්තට බලන්න වෙන්නෙත් නැතිනම්, එහෙම රූපයක් මත උඹට කෙලෙස් පහළ වෙන්න පුළුවන්ද?" කියලා අහනවා. ඒක මං

හිතන්නේ එවිචර තේරුම්ගන්න අමාරු ප්‍රශ්නයක් නෙමෙයි. දකිමින් නෙවෙයි. දැකලත් නෑ. දැන් දකින්න ඕනෑකමකුත් නෑ. මත්තට දකින්න වෙන්නෙත් නෑ. එහෙව් රූපෙක කෙලෙස් පහළ වෙනවද කියලා අහනවා. භාවනා කරල තිබුණෙ නැති උනාට මාලුඞ්කාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ යාපු උත්තරයක් දෙනවා “කවදවත් වෙන්න බෑ ස්වාමීන් වහන්ස” කියලා.

එහෙම නම් කවදකවත් දැකල නැති, දැනට දකිමින් බලමින් නැති, මත්තට බලන්න වෙන්නෙත් නැති රූපෙක ප්‍රිය රූප පහළ වෙන්නේ නෑ. එවැනි රූප මත මිහිරි ස්වභාවයක් පහළ වෙන්නේ නෑ. ප්‍රිය භාවය, මිහිරි භාවය පහළ වෙන්නේ දැන් මේ දකිමින් තියෙන රූප මත පමණයි. ඔතනයි ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නේ. ඔතනයි තෘෂ්ණාව තියෙන්නේ. ඔතනයි නිවන තියෙන්නේ. ඒක නිසා අපි යම් ම විත්තක්ෂණයක අතීතයට හිත මෙහෙයවනවා නම් අනිච්චාර්යයෙන්ම අපි ඉන්නේ වැරදි පදනමක් මත. යම් විත්තක්ෂණයක අපි අනාගතයට හිත මෙහෙයවනවා නම් අපි අනිච්චාර්යයෙන්ම ඉන්නේ පෝරකයක් මත. ඕකෙ ලෑල්ල ඇදපු ගමන් අපේ මරණය සිද්ධ වෙනවා භාවනා ජීවිතයේ. ඒකට හේතුව මොකද? අතීතය අනාගතය කොච්චර කල්පනා කරන්නෙත් වර්තමානයේ නෙ.

“මාලුඞ්කාපුත්ත, දැකලත් නැති, දකිමින් නැති, බලමින් නැති, බලන්න වෙන්නෙත් නැති රූප මත කෙලෙස් පහළ වෙනවද?” නෑ. ඒ වගේ ශබ්ද මත, ඒ වගේ ගඳ මත, ඒ වගේ රස මත, ඒ වගේ පහස මත, ඒ වගේ ධම්ම මත කෙලෙස් පහළ වෙනවද? නෑ. ඒ නිසා යෝගාවචරයාට ලොකු ශාන්තියක් ඇති වෙනවා, ලොකු පහසුවක් ඇති වෙනවා, තෘෂ්ණාව, නැත්නම් සංසාරෙ, පහළ වෙනව නම් පහළ වෙන්නෙ දැන්. නිවන පහළ වෙනවා නම් පහළ වෙන්නෙත් දැන්. මොකේද? දැන් බලන්නේ රූප නම් අන්න ඒ රූප ටික මත තමයි ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නේ. දැන් මේ වෙලාවෙ රූප බලනවා නෙමෙයි ශබ්ද අහමින් නම් ඉන්නේ, එතන තමයි තෘෂ්ණාව පහළ වීම හෝ එක්කෝ තෘෂ්ණාව දුරු වීම කියන නිවන පහළ වීම හෝ වෙන්නේ. අපි ඉන්නේ ගඳ බලමින් නම් එතනයි ප්‍රශ්නෙයි උත්තරෙයි දෙකම. අපි ඉන්නේ රස බලමින් නම්, එතනයි ප්‍රශ්නෙයි උත්තරෙයි. අපි ඉන්නේ පහසක් ලබමින් නම් එතනයි ප්‍රශ්නෙයි උත්තරෙයි. අපි ඉන්නේ සිතුවිල්ලක නම් එතනමයි ප්‍රශ්නය එතනමයි උත්තරය.

ඒ නිසා ධර්මය ඉතාමත්ම සාන්දෘෂ්ටිකයි මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රය අනුව නිරෝධ සත්‍යය සාකච්ඡා කරනකොට. අපි මේක වර්තමානයට

ගත්තොත් “මේ දැන් මෙතන මම”. මහා සලායතන සූත්‍රයේ එතන ඉඳලා පෙන්නලා දෙනවා පාර දික් වෙන හැටි. රූපෙ අජානං අපසංසං යථාභූතං දිගට වක්‍රයක් ඇඳලා වක්‍ර භික්‍රවෙ, අජානං අපසංසං යථාභූතං, රූපෙ අජානං අපසංසං යථාභූතං, වක්‍රවික්‍රණං අජානං අපසංසං යථාභූතං, වක්‍රසමච්ඡං අජානං අපසංසං යථාභූතං, යමපිදං වක්‍රසමච්ඡංපච්චයා උප්පජ්ඣති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තමපි අජානං අපසංසං යථාභූතං... ආදී වශයෙන් අර කලින් කියපු ලැයිස්තුවම කර්තෘ වශයෙන් තියලා සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා යම් කිසි කෙනෙක් මේ ඇහැ හෝ රූපය හෝ ඒ පහළ වෙන හිත හෝ ඒ මත ඇති වෙන පහස හෝ ඒ මත පහළ වෙන වේදනාව මත හෝ ඇති හැටිය නොදන්නවා නම් අනිච්චාර්යයෙන්ම ඔහු රූපය පිළිබඳ ප්‍රිය භාවය හිතේ ඇති කරගන්නවා. අනිච්චාර්යයෙන්ම දකින රූප පිළිබඳව ප්‍රිය භාවයක් හිතට ගන්නවා. අනිච්චාර්යයෙන්ම එහි පහළ වෙන රූප දකින හිත පිළිබඳව ප්‍රිය භාවයක් හිතට ගන්නවා. අනිච්චාර්යයෙන්ම එයින් පහළ වෙන ස්පර්ශය පිළිබඳව දැන හෝ නොදැන හෝ මේක මගේ මේක මම මේක මට හොඳයි මට විතරයි මේක මට වුණේ ආදී වශයෙන් බාරගන්නවා. ඒ ඇති වෙන වේදනාව වින්දනය අනිච්චාර්යයෙන්ම ප්‍රිය භාවයක් විදියට භාර ගන්නවා. මේකට කියනවා, අපි කැලේක ඇවිදිනවා, පිරිසක් එක්ක වෙන්න පුළුවන්, තනියම වෙන්න පුළුවන්. ඇවිදපුවම දැක්කෙ නැති ජාතියේ මලක් දකිනවා. ඒ මල දැක්කට පස්සේ අපි බොහොම ආශාවෙන් ළඟ ඉන්න කට්ටියට කතා කරලා කියනවා මෙන්න මෙන්න මෙන්න අලුත් ජාතියේ මලක්, බලාගන්න. එහෙම නැත්නම් අපි විත්‍රපටිගත කරනවා. ඡායාරූපගත කරනවා. ඊට පස්සේ කියනවා ඒක “මා දුටු මල” කියල. ඒ මලේ තියෙන විශේෂත්වය මොකක්ද? ලෝක කවුරුත් දැක්කේ නෑ, ඒ මල මමයි දැක්කේ. ඒ නිසා ඒ මල මට ප්‍රිය රූපයි. ඒ මල මට මිහිරි ආකාරයයි. ඒ මොකද “මම දැක්ක මල”.

මේ විදියට මේ ලෝක තියෙන ඕනෑම හොඳ හෝ වේවා නරක හෝ වේවා, මට සම්බන්ධ වෙච්ච ගමන් ඒක සර්වඥ ධාතු මට්ටමට පත් වෙනවා. අනුන් දැකපු දේවල් එච්චර ලොකු නෑ. මා දුටු, මා දැක්ක, මම අතගහපු, මම රස විඳපු දේවල්, පුදුම විදියට අපි දිනපොත්වල ලියාගෙන ගරු කරන්නෙ මොකද්ද? ඒ සෑම කුණු කන්දලයක්ම අපිට ජේන්නේ ප්‍රිය රූප, සාත රූප තාලෙට. ඒක සර්වඥ දේශනාවෙ සඳහන් කරන්නේ තෘෂ්ණාව තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී - යම් තැනකද ඉන්නේ, උඹ ඒකට ඇලෙනවා. අපායට ගිය සතා අපායට ඇලෙනවා. අපිට ජේනවා තිරිසන් අපායේ කිසිම සතෙක්

මැරෙන්න කැමති නෑ. ඒ මොකද? ඒ ඒ තිරිසන් බවට උන් ඇලිලයි ජීවත් වෙන්නේ. ඒ වගේම ඉතාම දුගී දුප්පත් මනුෂ්‍යයෙක් ළඟට ගිහිල්ල කඩුවක් අරගෙන මරන්න ලෑස්ති වෙන්න. උඹ ඉන්නෙ අන්ත දුගී දුප්පත් තත්ත්වයක උඹ මැරුණම මීට වඩා හොඳ තැනකට යයි කියල. දුගී දුප්පත් වුණාට කමක් නෑ මරණෙට කැමති නෑ. උඹට රජ සැප ලබල තියෙනවා, උඹට දේව සැපයක් දෙන්නම්, මේ රජ සැප අත ඇරපත් මරන්නම් කිව්වොත් කවදවත් බැහැ. මොන දේ හරි කමක් නෑ ඉස්සරහට ආව දේ බදගන්න ගතිය, තනුතනුහිනඤ්ඤි ය කොහොල්ලෑ බබා වගේ. මේ නිසා ඇහැ ගැන දන්නේ නැත්නම්, ඇහැ ගැන හරි හැටි අහල නැත්නම් අනිවාර්යයෙන්ම ඇහැට ප්‍රේම කරනවා. රූප ගැන හරි හැටියට දන්නේ නැත්නම්, රූප ගැන හරි හැටියට අහල නැත්නම් අනිවාර්යයෙන්ම රූප පිළිබඳව අපි ලොකු මාන්තයක් ඇති කරගන්නවා.

මෙන්න මෙතැන තමයි පංච උපාදනස්කන්ධය ගොනු වෙන තැන. ඒ සාරජීජ භාවය, රුදෙන බව, ඇදගන්න ගතිය නිසා මෙන්න මෙතන පඤ්චඋපාදනකඛ්ඪා උපවයං ගව්ඡති, රැස් වීමකට යනවා, එකතු භාවයකට යනවා, ගොනුවකට යනවා. සෑම විත්තක්ෂණයකම ඇහැ ගැන හැගීමක් නැතිව, රූපය ගැන හැගීමක් නැතිව, ඇහේ පහළ වෙන හිත ගැන හැගීමක් නැතිව, එහි පහළ වෙන ස්පර්ශය ගැන හැගීමක් නැතිව, එහි පහළ වෙන වේදනාව ගැන හැගීමක් නැතිව ගත කරන සෑම විත්තක්ෂණයකම ඒ වැඩපිළිවෙළ පිළිබඳව ප්‍රේමනීය භාවයක් සාරජීජන ස්වරූපයක් ඇලෙන ගතියක් ඇති වෙනවා. ඒක මනුස්ස භාවය සත්ත්ව ස්වභාවය සහ සාංසාරික ගතිය. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා එහි ඇලෙනවා.

යම් වෙලාවක මේ බණ අහල, ධර්ම සාකච්ඡා කරලා සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වා දීල තියෙන විදියට ඇහැ කියන්නෙන් දුක්ඛ සත්‍යය, රූපය කියන්නෙන් දුක්ඛ සත්‍යය, ඇහේ ඇති වන හිතත් දුක්ඛ සත්‍යය ආදී වශයෙන් මේක පිළිබඳව ඇති සැටිය දැකගෙන, ඇහැ කියන්නේ මොනවත් නෙමෙයි නිකං කැමරාවක් වගේ දෙයක්, ඒකට පුළුවන් වෙන්නේ රූපයක් ආපුහම ඒක අල්ලගන්න එක විතරයි. හොඳ නරක බලන්නවත් මොනම දෙයක් කරන්නවත් පුළුවන් ශක්තියක් ඇහේ නෑ. නිකං යකඩෙන් හඳුපු නිශ්චල ඡායා කැමරාවක් වගේ. දිගට බලනවා නම් වීඩියෝ කැමරාවක් වගේ. එව්වරයි. රූපවලට තියෙන්නේ කවදවත් රූපෙකින් කන අවදි කරන්න බැහැ. නාසය අවදි කරන්න බැහැ. දිව අවදි කරන්න බැහැ. කය

අවදි කරන්න බැහැ. මන අවදි කරන්න බැහැ. රූපයට කුප්පන්න පුළුවන් වෙන්නෙ ඇහැ පමණයි. සමහරු ලස්සන රූප බලනකොට කටක් ඇරගෙන බලනවා, ඒක වෙනම කතාවක්. නමුත් රූපයෙන් කිපෙන්නේ රංජනය කරන්නේ ඇහැ පමණමයි. ඒ නිසා රූපයේ තියන්නේ එක සීමිත ශක්ති ප්‍රදේශයක්. ශබ්ද කියල කියන්නෙත් ශක්ති ප්‍රදේශයක්. ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම කිව්වහම ඔක්කොම ශක්ති. මේ ශක්තිවලට තියෙනවා ඒ ඒ තැන් කුප්පන්න පුළුවන් ගතියක්. ඉන් එහා තැන්වලට ගියාට ඒවා අවලංගුයි. අන්න ඒ වගේ අනාත්ම කොට්ඨාශයක් මේ රූපවල තියෙන්නේ.

අන්න ඒ බව අහල හෝ සාකච්ඡා කරල හෝ භාවනාවෙන් දැනගෙන තියෙනවා නම්, අන්න ඒ පුද්ගලයාගේ යථාභූත ඥානය ජානං පසුසං, යථාභූතං දැනගෙන දැකගෙන ඇති හැටියෙන් වෙනව නම්, එහෙම නම් ජේන්න පටන් අරගන්නවා කැමරාවට ඉදිරිපත් වෙච්ච ආලෝක ධාරාවක් ඒ කැමරාවෙ රූපගත වීම සඳහා මමෙක්වත් කරන කෙනෙක්වත් මොනවත් ඕනෑ කරන්නේ නැහැ. ඒ කැමරාවෙයි රූපවලයි ඒ සේයා පටලයෙයි හැටි. ඒවා නිකං රූප. ඒවා නිකං අනාත්ම දේවල්. ඒ වගේ තමයි ඇහැට රූපයක් මතු වෙනකොට දකින රූපයේ ශක්ති විශේෂයක් හැර කවදවත් ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවයක් නැහැ. කවදවත් ඒ රූපෙ හොඳ නරක කියල දෙයක් නෑ. කවදවත් ඒ රූපෙ ලොකු පුංචි කියල දෙයක් නැහැ. ඒකෙ තියෙන්නේ ශක්ති විශේෂයක්. අපි තමයි මෙව්වට අපේ අම්මල තාත්තල අපිට කියපු තාලෙට, භෞතික විද්‍යාඥයෝ අපිට පෙන්නල දීල තියෙන තාලෙට, මේ රූපෙ හොඳයි, මේ රූපෙ නරකයි, මේක ස්ත්‍රී, මේක පුරුෂ, මේක ළං කරගන්න ඕනෑ, මේක දුරු කරගන්න ඕනෑ, මේක රාමු කරල බිත්තියේ එල්ලගන්න ඕනෑ, මේක කඩල කුඩු කරල විසි කරන්න ඕනෑ, පුළුවන් ඕනෑ ආදී වශයෙන් අර ශක්තියට පණ දෙනවා. පණ දීල ඒකා පැනල කන්න හදනකොට ඉතින් කැගහනවා. මේ රූප විසින් අපිව කුප්පනවා, මේ රූප විසින් අපිව අච්ඡිස්සනවා ආදී වශයෙන් අපිම පණ දීල, පණ දුන්නට පස්සේ එව්වා අපිව කාදමනවා.

මේ රූප කියන්නේ මෙන්න මේ තරම් ප්‍රේමාවක්, මෙන්න මේ තරම් ණයක්, මේ තරම් කැඹිරිල්ලක්, මේ විදියේ වෙහෙසක්, මේ විදියේ පෙළීමක්, මේ තරම් විදියේ දුකක් කියලා දැනගන්නවා නම්, ඒකට කියනවා ජානං පසුසං යථාභූතං ඇති හැටියෙන් රූපය දක්කා කියලා. එහෙම වුණා නම්, එහෙම වෙන්න නම්, එහෙම වෙනවා නම් රූප පිළිබඳව අර කියන විදියට

සමූහ වශයෙන් ඇලෙන ගතිය එන්නේ නෑ. න සාරජ්ජනි. ඒකෙ ඇලෙන්තේ නෑ. ඒකෙ බැඳෙන්නේ නෑ. නමුත් මේක කවම කවදකවත් ඉබේ සිද්ධ වෙන්නෙත් නෑ. රූපයක් දකිනකොට ඒ රූපය පිළිබඳව රංජනය කිරීම, ආකර්ෂණය වෙන ගතිය, ඇලෙන බැඳෙනසුලු ගතිය නතර වීම කවදකවත් ඉබේ සිද්ධ වෙන්නේ නෑ. ඉබේ නෙවෙයි උත්සාහ කළත් බොහෝ කල් ගන්නවා මේක ඇති වෙන්න.

මෙන්න මේ උත්සාහයට තමයි අපි දකින වෙලාවේදී දකින බව මෙනෙහි කරන්න කියන්නේ. එතැන එතැන සතිය පිහිටුවන්න කියන්නේ. සතිය පිහිටුවනකොට එක්කෝ අපිට ඇහැ පිළිබඳව හෝ අවබෝධය පහළ වෙනවා. නැත්නම් මම කනේ නොවේ මේ වෙලාවේ ජීවත් වෙන්නේ, නාසයේ නොවේ, ඇහේ මගේ හිත තියෙන්නේ කියලා හෝ අපිට වැටහෙයි. එහෙම නැත්නම් ඒ ඇහැ ඉද්දන, ඇහැ කිතිකවන, ඇහැ කුප්පන, ඇහැට ආපාතගත වෙච්ච රූපයෙයි මගේ හිත තියෙන්නෙ කියලා හෝ වැටහෙයි. අන්න ඒ වැටහීම තමයි සියලු ධර්ම අවබෝධ වීමේ, ප්‍රත්‍යක්ෂ වීමේ පළවැනිම දෙරටුව.

උදහරණයක් වශයෙන් කියනවා නම්, අපි සක්මන් කරනවා. සක්මනේ වැලි මළුවටයි අපි හිත යොදන්නේ. තමන්ගේ උස ප්‍රමාණයේ තරම් ඇතකින්, විය දණ්ඩක් පමණ ඇත දක්වා බලාගෙන සක්මන් මළුවේ දකුණ වම දකුණ වම කියල සක්මන් කරනවා. ඉතින් සක්මන් කරලා පුරුදු ඇත්තො ටික වෙලාවක් යනකොට හොඳට එහි නිමග්න වෙනවා. සක්මනේ දකුණ අත්දැකීම වමේ අත්දැකීම වෙන් කරලා කයින් පිටතට හිත නොගිහින්, වර්තමානයෙන් හිත පිටතට නොපැන යනකොට අපි හිතමු එයාට පාච්ච කෙනෙක් යනවා ජේනවා කියල. ඉතින් අර සක්මනේ තිබුණ හිත කැඩිලා, අර යන කෙනාගේ රූපෙට ඇඳෙනවා. මෙතන තියෙනවා චෛතසික නියාම ධර්මයක්, චිත්ත නියාමය. ඒ අනුව තමයි මේ සක්මනේ නිමග්න වෙලා තිබුණ හිත අර බලන පැත්තට කැඩෙන්නෙ. ඕක සිංහලෙන් අපි කියන්නේ ඉස්සර වෙලාම අපි සුද දකිනවා කියලා. අපිට ජේන්නෙ නැහැ ස්ත්‍රියාවක්ද පුරුෂයෙක්ද, වමේ සිට දකුණට යනවාද, නතර වෙලාද, ඒ මොකුත් ජේන්නෙ නෑ. සුද දකිනවා.

නමුත් අපි සක්මන් කිරීම පිළිබඳව ගෞරවයක් නැතිව, එහෙම නැත්නම් දකින දකින රූප පිළිබඳව ඇදී යන විදියේ මුට්ටංස්සතියකින් යුක්තව, සතියෙන් තොරව ඒ රූප දිහා නැවත හිත මෙහෙයුවොත් අපිට

පේනවා මේ යන රූපය ස්ත්‍රියාවක්ද පුරුෂයෙක්ද, වමේ සිට දකුණටද දකුණේ සිට වමටද, ප්‍රියද, ළං වෙනවද ඇත් වෙනවාද කියලා දෙවෙනි මෙහෙයවීමත් සමගම මනෝවිඤ්ඤාණ විත්තවිටී ද්‍රවන්ත ද්‍රවන්ත ඒක පිළිබඳව සටහන් ආකාර ගන්න පටන්ගන්නවා. අන්න ඔතනින් එහාට තමයි මේ රංජනය සිද්ධ වෙන්නේ. මේ ප්‍රිය මනාප භාව පහළ වෙන්නේ. ඒකට අපි අර රූපයේ සුද දැක්ක ගමන් මේක බලන්න ඕනෑ කියන වේතනාවෙන් පස්සෙ තමයි ඒක පිළිබඳව විනිශ්චයක්, ඒක පිළිබඳව රූප සටහන් අපිට පේන්නේ. ඒක නිසා වේතනාවෙන් එහාට දිගටෝම කර්ම රැස් වෙනවා. අර සුද දකිනකොටම අපිට මෙනෙහි කරගන්න පුළුවන් වුණා නම්, සක්මනේ හිටපු හිත කැඩුණා, දන් දකිනවා, පේනවා කියලා මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නම් අපිට අවස්ථාවක් තියෙනවා නැවත සක්මනට හිත යොදන්න.

එහෙම ඒ දකිනකොටම මෙනෙහි කරන්න ශක්තියක් නැතිනම් අනිවාර්යයෙන්ම සක්මනේ නිමග්න වෙච්ච හිත වෙනුවට රූප දකින හිත ජයගන්නවා. හිත පිට යනවා. ඊට පස්සෙ ඒ රූප ස්ත්‍රී පුරුෂ භාව, ළං වෙන දුරස් වන බව, වෛර මිත්‍ර භාව, හොඳ නරක බව, වර්ණ, සන්ධාන, සටහන්, ව්‍යංජන අනුව්‍යංජන සේරම දිගේ යන්නේ මෙන් මේ රංජනයත් එක්කමයි. දිගටෝම උපාදාන ස්කන්ධ පහ පහළ වෙනවා. රූප වේදනා සඤ්ඤ සංස්කාර විඤ්ඤාණ කියන පහ. ඉන් එහාට ඒ පුද්ගලයා අර සක්මන් කරමින් සිටි යෝග්‍යාවචාරයා නෙවෙයි. දන් රූප බලන්නෙක්. ඒ විතරක් නෙමෙයි, රූපයේ නිමග්න වෙච්ච කෙනෙක්. හරියට පැණි හැළියට වැටිච්ච ඇඹලයෙක් වගෙයි. තව ටිකකින් ඔය පැණි හැළියෙම ගිලිලා ඇඹලයා නහිනවා. ඒ මොකද, භාවනාවෙන් හිත කැඩිලා, පස්සේ ගත්ත අරමුණේ ඒ තරම්ම අපි නිමග්න වෙනවා. ඒ කරලා අපි කල්පනා කරන්නත් ඉඩ තියෙනවා, හොඳ වෙලාවට මම මේක දැක්කේ, අනිත් කට්ටියට දකගන්න බැරි වුණා නේ, හොඳ වෙලාවට මම විතරයි මේක දැක්කෙ කියලා අපි අර දකපු දේ පිළිබඳව සමහර වෙලාවට මෝඩකමට ඔටුන්නකුත් පැළඳගන්නවා.

අන්න ඒ විදියට දකින රූපය පිළිබඳව යථාභූතයක් නැත්නම්, මේකෙ ඇති හැටියට මේකෙ දැකීම දැනීම නැත්නම්, ඒ රූපයට ඇදෙන ගතිය අනිවාර්ය දෙයක්. අරමුණෙන් අරමුණට හිත පනින ගතිය සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නලා දීල තියෙන්නේ පිස්සු හැදිච්ච වඳුරෙක් වගේ කියල. ඇත්තට වඳුරෙක් නෙමෙයි රිලවෙක් වගේ කියල. ඌට වලනයක් කරනකොටම, එහා තැන දකිනවත් එක්කම පැනලා ඉවරයි. ආයේ ඒකෙන්

ඌට කල්පනා කර කර ඉන්න දෙයක්වත් මොනවත් නෑ. මෙහෙ අතඅරින්තේ එහා අත්ත ගැන හිතලා නෙමෙයි. පැන්නා, පැනපු ගමන් එහා අත්ත අල්ලගත්තා. දැකීම පමණක් ඇති. අන්න ඒ වගේ තමයි අපේ හිත ඒ තරම්ම යුහුසුලුයි.

අන්න ඒ අතරමැද සතිය පිහිටුවාගන්න පුළුවන් නම්, මම සක්මන් කරමින් ඉන්නෙ, මට දැන් රූපයක් ජේනවා. ඉතින් ජේනවා ජේනවා හෝ දකිනවා දකිනවා හෝ රූපයක් රූපයක් හෝ කියලා මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නම්, ඒ පුද්ගලයාට තෘෂ්ණාව පහළ වීම පිළිබඳ යන්ත්‍රණය හෝ එහෙම නැත්නම් ආරක්‍ෂාකාරී සක්මනට නැවත හිත යොදගන්න පුළුවන් අවස්ථාව හෝ රැකෙනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ පුද්ගලයා දිගටම වෝදනා කරනවා මේ භාවනා මධ්‍යස්ථානයේ ඕනෑ නැති රූප තියෙනවා, මට භාවනා කරන්න බෑ. ඉතින් එතකොට අර කැකිල්ලේ රජ්ජුරුවන්ගේ නඩු තීන්දුව තමයි ඔක්කොමලා එකතු වෙලා ඒ යෝගාවාරයාගේ ඇහැ සංවර කරගැනීම පිළිබඳ කටයුත්ත පැත්තකට තියලා මේකෙ රූප පිළිබඳව ව්‍යවස්ථා හදනවා. එහෙම නැත්නම් කවුරුහරි අර කැකිල්ලේ රජ්ජුරුවන්ගේ තීන්දුව වගේ බඩ මහත තම්බි කෙනෙක් ගෙනල්ල ඇතාට කියලා පාගවල සියල්ල සතුටින් සමාජිත කරනවා. එතකොට ලෝකයත් සම්බන්ධයි, සමාජ ධර්ම සම්බන්ධයි, දේශපාලනය සම්බන්ධයි, ආර්ථිකය සම්බන්ධයි. හැම පැත්තෙන්ම අහු වෙලා.

නමුත් සර්ඥයන් වහන්සේ මෙතෙන්දී පෙන්වන්නෙ මේ සේරම පටන්ගන්නේ ඉතාම කුඩා බීජයකින්. මේ රූප පිළිබඳව ඇති සැටිය නොදැනීම සහ නොදැකීම නිසා මේ රූප පිළිබඳව විනිශ්චයට පෙළඹෙනවා. යම් ම වෙලාවක ඒ ඇති සැටිය දකිනවා නම්, කවදවත් මේ රූප පිළිබඳව ඇලෙන බැඳෙන ගතිය නෙමෙයි, මේ රූප නිසාමයි මම සංසාරේ බැඳෙන්නේ කියලා, ඒක පිළිබඳව අධීයනි භරායනි ඡ්ඣවජනි කියලා ඒක දුකක් වගයෙන් සලකනවා. පෙළීමක් වගයෙන් සලකනවා. පිළිකුලක් වගයෙන් සලකනවා. එහෙමයි සේබ උත්තමයන් වහන්සේලා සලකන්නේ.

අන්න එහෙම රූපයක් දකිනකොටම මගෙ සක්මන කැඩුණා, මේ රූපය නිසා මට බාධා වුණා. ඒක නිසා මම මේක හිතට වද්දගන්න ඕනෑ, සතිය පිහිටුවාගන්න ඕනෑ, අප්‍රමාද වෙන්න ඕනෑ කියලා කියනවා නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා එතැන පංච උපාදන ස්කන්ධයේ පහළ වීමක් සිද්ධ වෙන්නේ නෑ කියල. අපවයං ගච්ඡන්ති. ඒවා විසිරිලා

යන්න ගන්නවා. නැවතත් සිත ආරක්‍ෂාකාරීව ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, වඩන සක්මනට හිත ගන්න පුළුවන් තත්වයට පත් වෙනවා.

ආත්ත ඒ විදියට රූප විෂයෙහි ශබ්ද විෂයෙහි ගන්ධ විෂයෙහි රස විෂයෙහි ස්පර්ශ විෂයෙහි ධර්ම විෂයෙහි එන එන දේ මෙතෙහි කරගෙන යනවා නම්, මෙතනදී නිවන, නැත්නම් නිරෝධය පිළිබඳව අටුවාව පෙන්නන ලක්‍ෂණ, රස, පච්චුපට්ඨාන, පදට්ඨාන පුදුම විදියට ගැලපෙන්න පටන්ගන්නවා. නිවන පෙන්නන්නේ සන්තිලක්‍ෂණං නිබ්බානං. නිවන ඇති වෙන්න පටන්ගන්නකොට සංසාරෙන් කැඩීලා නිවන පැත්තට යනකොටම ශාන්ති ලක්‍ෂණය පේන්න ගන්නවා. ඒකෙන් කියන්නේ ඇහැට රූපයක් කනට ශබ්දයක් ආදී මොනම සංසිද්ධියක් නිසා හෝ අපි ප්‍රමාද නම් සතිය නැත්නම් ඒක කැම්බල්ලයක් තමයි, අවුලක් තමයි, කනස්සල්ලක් තමයි. ශාන්තියක් නම් නෑ. කුප්පන ගතිය තමයි පහළ වෙන්නේ. කුප්පන ගතිය කොතන පහළ වුණත් හිතාගන්න ඕනෑ එතන පංච උපාදන ස්කන්ධය උපවයං ගච්ඡති කියල. පංච උපාදන ස්කන්ධය ගොනු වෙනවා, පිඬු වෙනවා, සංසාරයේ ඇලෙනවා. ඇහීමක් දැකීමක් පාසා තමන් අර ගෙනගිය සක්මනේ පැවතීවිච ශාන්ත ගතිය දිගටම පවත්වන්නට පුළුවන් විදියට දකින අහන දේ මෙතෙහි කරමින් සක්මනේම හිත පවත්වන්න පුළුවන් නම්, එන්න එන්නම සක්මන ශාන්ත රසයට පත් වෙනවා. ශාන්ත ගතියට පත් වෙනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි, පර්යංකයේ ඉන්නකොට පිම්බීම හැකිලීම බලනවා, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක බලනවා. ඒ බලබලා ඉන්ද්‍රදී ශබ්ද ඇහෙනවා, එහෙම නැත්නම් හිතට රූප පේනවා, එහෙම නැත්නම් වේදනා දූනෙනවා. මෙන්න දැන් ශබ්දයක් ආවා, මෙන්න රූපයක් දැක්කා, මෙන්න වේදනාවක් ආවා කියලා ඒ සේරම දේවල් පිළිබඳව එනකොටම මෙතෙහි කරන්න අපිට පුළුවන් නම්, එහෙම නැත්නම් අපි කියන විදියටම නියපොත්තෙන් කඩන්න පුළුවන් දේ එනකොටම කඩන්න පුළුවන් නම් - නිය පොත්තෙන් කඩනවා කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ අරමුණ මතු වෙනවාත් හා සමගම කියන එකයි. අරමුණ මතු වෙලා එක විත්තක්ෂණයක් පහු වුණොත් හයි වෙනවා. අරමුණ මතු වෙනවාත් සමගම ඒක හරි මෙලෙක්. හරි මෘදුයි. හරි උණුසුම්. යකඩ තළන්න ඕනෑ රත් වෙච්ච වෙලාවෙ.

ඒ වගේ තමයි අපි පිම්බීම හැකිලීම හෝ ආනාපානය කරගෙන ඉන්නකොට බාහිර අරමුණක් එනවා නම්, ඒ ගෙන ගිය අරමුණේ ශාන්තිය

දිගට පවත්වන්න නම්, එන බාහිර අරමුණ වහාම දැනගන්න ඕනෑ එක විත්තකෂණයක්වත් අරමුණුට ඉඩ නොතබා. හරියට ආයුධයකුත් අතේ තියාගෙන දුවන හොරෙක් පැනලා බද්දගෙන නතර කරගත්තා වගේ. ආයේ හොරාට හෙල්ලෙන් පෙරළෙන් දෙන්නෙ නැතුව කිටිකිටියේ අල්ලගත්ත වගේ ඒක එතනම අල්ලගන්න පුළුවන් නම්, මේකට තමයි බුදු දහමේ අප්‍රමාදය තියෙන්නේ. ප්‍රමාද වුණොත් හොරාට අසාධාරණයට වැරැද්දට ජය වෙනවා. අප්‍රමාද වුණොත් ශාන්ත රසයට තැන එනවා. ඒ නිසා **සන්තිලක්ඛණං නිබ්බානං** - ශාන්ති ලක්ෂණය තියෙන්නේ නිවනේ. මේක නිවන් දකින්නට ඉස්සර වෙලාම භාවනාව සාර්ථක වෙනකොටම යෝගාවචරයාට වැටහෙනවා. පර්යංකයට වෙලා ඉන්න ඉන්න, ප්‍රධාන අරමුණේ නම් හිත තියන්නේ, එන්ට එන්ට ශාන්ත වෙනවා.

ඒ වගේම තමයි අච්චුතිරසං කියල රසයක් පෙන්වනවා. කවදවත් ඒ රසය තමන් බැහැර කොට යන්නේ නෑ. සමහර වෙලාවට ඉස්ඉස්සල්ලාම භාවනා වාරයකට වාඩි වෙච්ච ඇත්තන්ට මේක සමහර විට තාම අත්දකින්න බැරි වෙන්න පුළුවන්. නමුත් බොහෝදෙනා හොඳටම දන්නා දෙයක් තමයි සතිය පිහිටුවාගෙන ටික කාලයක් මූල කර්මස්ථානයේ වැඩ කරන්න පටන්ගත්ත කෙනාට අවස්ථාවක් එනවා මූල කර්මස්ථානයේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වේවා පිම්බීම හැකිලීම වේවා බලනකොට ඒ බලද්දීම සද්ද ඇහෙනවා. ඒ බලද්දීම ඇගේ වේදනා දෙනෙනවා. ඒ බලද්දීම හිතිවිලි පහළ වෙනවා. නමුත් අරමුණු සම්පූර්ණයෙන්ම ගිලිහෙන්නේ නෑ. අරමුණේ ඉන්න ගමන් එච්ච ඇවිල්ල පැත්තකින් යන බව දැනගන්න පුළුවන්. අරමුණේ චුත වෙලා යන්නෙ නෑ.

ආන්න ඒකට කියනවා අච්චුතිරසං කියල. ඒක සතිය දියුණු වන බවට ලකුණක්. ඉස්සෙල්ල ඉස්සෙල්ල මූල කර්මස්ථානයට බාහිර අරමුණක් ආපු ගමන් සම්පූර්ණ විදුරු බඩුවක් කැඩිලා යන්නා වගේ කුඩු කුඩු වෙලා යනවා. නමුත් පහු වෙනකොට තේරෙනවා, නෑ එහෙම දෙයක් නෑ, මූල කර්මස්ථානය පවතිද්දීම ඒ බාහිර දේවල් ඇවිල්ලා තට්ටු කරලා බලලා යනවා. නමුත් ඒ එන දේවල්වලට හිත යොදනවා වෙනුවට මූල කර්මස්ථානයම ඇදහිල්ලෙන් දිගට කරගෙන යනව නම් තමන්ට තේරෙනවා මේක තියනව නෙ කියල. මේ තියනවා චුත වෙන්නේ නෑ. ඒ මොකද? අපි දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් හුස්ම සිද්ධ වෙනවා. අපි දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් පිම්බීම හැකිලීම නැතිව ජීවිතය නඩත්තු කරන්න බෑ.

එහෙම දේවල් තමයි අරමුණුවලට අල්ලලා දීලා තියෙන්නේ. එනමුත් අපි හිතන්නේ බාහිර දෙයක් ආපුවහම මේක අකාමකා දමනවා කියලා. ඒ තමයි භාවනාවේ නුපුහුණු කෙනා. හොඳට දක්ෂ කෙනා දන්නවා තමන් සුර නම්, ඒ ආකාරයෙන් බලන්න දන්නවා නම්, මූල කර්මස්ථානයේ පවතිද්දීම තවත් අරමුණු ඒ වේදිකාවෙම රඟ දක්වන්න පුළුවන්. ඒ තිරයේම ජවනිකා හතරක් පහක් තියෙන්න පුළුවන්.

මෙන්න මේකට හේතුව මූල කර්මස්ථානයේ ඇති වෙච්ච මේ මූලික රසය වුන වෙන එකක් නෙමෙයි. නමුත් අපි අපේම තියෙන අඩුපාඩුකම් ගැන හිතන නිසා, අපිව අවතක්සේරු කරන නිසා හිතනවා මූල කර්මස්ථානය කැඩුණා කියලා. මූල කර්මස්ථානය සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වුණා කියලා. එහෙම නැත්නම් කොහොමද මට ශබ්දයක් ඇහුණේ? කොහොමද මට වේදනාවක් දැනුණේ? නැත්නම් කොහොමද මට හිතීවිලි ආවේ? කියලා අපිම අවතක්සේරුවට පත් කරගන්නවා. ඉතින් මේ කර්මස්ථානාවාර්යවරුන්ට නැවත නැවත මතක් කරලා දෙන්න වෙනවා, හොඳයි ශබ්ද ආවට කමක් නෑ, වේදනා ආවට කමක් නෑ, මූල කර්මස්ථානයේම ඉන්න පුළුවන් නම් ඒකෙම ඉන්න, එන එන ශබ්ද දිගේ මෙතෙහි කරමින් යන්ඩ එපා. ඒ මොකද එහෙම යන කෙනාට කවදවත් මේ අවඩුකි රසය දැකගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. වුන කරන්නේ නැතිව මූල කර්මස්ථානයේ දිගට ඉන්න පුළුවන් ගතිය වටහාගන්න බෑ. මේකත් මම නැවත මතක් කරනවා නිවන් දැකලා නෙමෙයි මේ. මේ නිවනට යන පාර ජේන වෙලාව. මේකට කියන්නේ තදංග නිබ්බුතිය කියලා. ඒ තැන ලබන නිවන. ඒක දීර්ඝ වශයෙන් ලබන එකක් නොවෙයි. නමුත් නිවනට පින තියෙන බවට, පුළුවන් බවට, පාරමිතා පිරිවිච්ච බවට ලකුණක්.

නමුත් මානසික අසහන තියෙන මිනිස්සු, අපරාධ බහුල ඇත්තෝ, තමන්ගේ සීලය ගැන ශක්තියක් හිතේ නැති ඇත්තෝ, තමන්ගෙන් විස යුතු යුතුකම් වත් පිළිවෙත් කරන්නේ නැති ඇත්තෝ ආදීන්ට මේ විදියේ ශක්තියක් එන්නේ නැහැ. ඒ ඇත්තෝ හැම වෙලාවෙම පිටින් එන දේවල්වලට තැවෙනවා, සැලෙනවා. නිතරෝම අර හම ගහපු එළඳෙන වගේ. කවදවත් ඒකිට හිටගෙන හිටියත් ඉන්ඩ බෑ. වතුරට බැස්සත් ඉන්න බෑ. කොහේ ගියත් එන පුංචි දේ පවා ඉවසන්න බෑ. සතෙක් වැහුවත් මැස්සෙක් වැහුවත් ඉවසන්න බෑ. හුළං වැදුණත් ඉවසන්න බෑ. වතුරට ගියත් පණුවෝ මාළුවෝ කන එක ඉවසන්න බෑ. නිදගෙන ඉන්නත් බෑ. හිටගෙන

ඉන්නත් බැ. පුදුම වෙහෙසකින් ඉන්නේ. ඒකයි කියන්නේ මේ වගේ වැඩකට යනකොට අනිච්චාර්යයෙන්ම අඩුකි රසය එනකොට ඒක විඳගන්න නම් පුදුම ශක්තියක් හිතේ තියෙන්න ඕනෑ. කවදවත් කෙනෙකුට අපරාධයක් කරන්නේත් නැහැ. ඒ පිළිබඳව මම අනන්‍යරලා තියෙන්නේ. මම අභය දෙනවා. මට අභය වේවා. ඒ වගේම මගෙන් කෙරෙන්න තියෙන වත් පිළිවෙත් යුතුකම් කරලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා මට මේක උරුමයි, මට පුළුවන්, මම කරනවා කියන මේ අඩුකි රසය ගත්ඩි නම් සැහෙන මානසික පසුබිමක් අවශ්‍යයි. මේකටයි අපි කියන්නේ බොහෝ කාලයක් භාවනා කරන්නයි කියලා.

අන්න ඊගාවට පෙන්නනවා අනිමිත්තපච්චුපට්ඨානා. මේකත් හරියට බබෙකුට කිරි පොවන්නා වගේ තමයි. යෝගාවචරයාට නිතරෝම කියලාදෙන්න වෙනවා, පටන්ගැන්මේදී අරමුණේ නිමිති පේනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වෙන් කරලා පේනවා. පිම්බීමෙන් හැකිලීම වෙන් කරලා පේනවා. මොකද, ඒ සටහන් ආකාර ගොරෝසුයි. නමුත් එත්ඩි එත්ඩි ඒ අරමුණේම හිත තැන්පත් වෙනවා නම් මේ නිමිති නැති වෙනවා. සටහන් නොපෙනී යන ගතියකට එනවා. ආකාර නොපෙනී යන ගතියකට එනවා. එතකොට කියනවා මට හරි පාඨ තැනකට ගියා වගේ දැනෙනවා. ශුන්‍ය තැනකට ගියා වගේ දැනෙනවා. ඉතින් මම මොකද කරන්නේ කියල දන්නේ නැහැ කියල සැක හිතනවා. එහෙම නැත්නම් හිත නින්දට වැටෙනවා. නිමිත්ත කියලා කියන්නේ අර සාරජ්ඣ ස්වභාවය. අපි අර කලින් කිව්ව ඇලෙන ගතිය. ඒ ඇලෙන ගතිය, එකම අරමුණේ බොහෝ වෙලාවක් තබාගැනීමෙන්, පහු පහු වෙන කොට කොහු කොහු වෙනවා වගේ කථාවක් තියෙන්නේ. ඒ වගේ කොයිම කෑම වුණත් හැමදම කනකොට එපා වෙන්නා වගේ ඒකට රංජනය බැහැල යන වෙලාවක් එනවා. ඒකට තියන ප්‍රේමණීය ගතිය බැහැල යන වෙලාවක් එනවා. කාන්දම් ශක්තිය, ආරෝපණ ශක්තිය අඩු වෙන වෙලාවක් එනව.

ඔන්න ඔතනට එනකොට යෝගවචරයාට ඉතින් නූල් බඳින්නත් වෙනවා. මහා මුහුදු මැද තනි වුණා වගේ කාන්තාරයක් මැද තනි වුණා වගේ. මං දැන් මොකද කරන්නේ, කොහොමද මෙහෙම වුණේ, මට සතිය නැති වෙලාද? මට සමාධිය නැති වෙලාද? කියලා ඇස් දෙක ඇරලා පවා බලනවා. ඒ මොකද, මේ නිමිත්තට මේ තරම්ම කෑමකි. රංජනයට, රස විඳීමට, රසාස්වාදයට මේ තරම්ම කෑමකි ලෝකයේ අර අනිමිත්ත භාවයට

එනකොට බැලුමක හුළං ගියා වගේ, බලපොරොත්තු සේරම කඩ වුණා වගේ, දිය සායම් චිත්‍රයකට වතුර ගහල දිය වෙලා ගියා වගේ, හොඳ රස ආහාර වේලක් කාල ඒක වමනෙ කරල ඒක දිනා බැලුව වගේ, කිසිම රසයක් එන්නෙ නැහැ. රසයක් ගන්ඩ උත්සාහ කරනවා. ප්‍රමිබල හකුළලත් බලනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස නයි පිඹින්නා වගේ පිඹලත් බලනවා. අත පය දිගඇරලත් බලනවා. ඒ මොකද? ඒ තරම්ම අපිට හුරු නෑ මේ අනිමිත්ත කියන එක. අනිමිත්තට යනකොට තනි වුණා වගේ වැටහෙන්නෙ. බය වුණා වගේ වැටහෙන්නෙ. අපි නිකං හරියට නැට්ට කඩල ඇරපු කොස් ගෙඩියක් හෙලට වැටෙනවා වාගේ වැටෙනවා.

ඒ මොකද, නිවන බලාපොරොත්තුවෙන් නෙමෙයි වගේ මේ භාවනා කරන්නේ. වෙන මොකද්ද ඉල්ලන්නෙ. එහෙම නැත්නම් බලාපොරොත්තු වෙච්ච නිවන මේක නෙමෙයි. ඒක මීට වැඩිය රත්තරං එකක් වෙන්න ඕනෑ, එහෙම නැත්නම් සුරයක් වෙන්න ඕනෑ. ඒක නැත්නම් නඟින ඉණිමගේ ඉන්ඩ ඕනෑ. ඒ මොකවත් නෑ. තියෙන්නේ මොනවාද? තෘෂ්ණාව නැති වෙන එක විතරයි. රංජනය නැති වෙන එක විතරයි. නිමිති ගන්න ගතිය නැති වෙන එක විතරයි. ඉතින් මේකටද මෙච්චර මේ යෝගාවචරකම් කරගෙන නටන්නේ දඟලන්නේ කියලා සමහරුන්ට කේන්තිත් යනවා. ඒ මොකද, ගිහිල්ලා පෙන්නන්න මොනවදෝ ඉල්ලන්නයි බලාපොරොත්තුව තියන්නේ. එහෙම දෙයක් මේකෙ නෑ. එහෙම දෙයක් තියෙනවා නම් සර්වඥයන් වහන්සේ "යම් තැනකද මහණෙනි තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්නේ. එතැනමයි නිවන තියෙන්නේ" තෘෂ්ණාව ලැගගන්න පැළ වෙන තැනක් තියනවා නම් එතැනමයි තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙන්නේ, එතැනමයි තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ වෙන්නේ කියලා කියන්නේ අත්දැකලා නේ.

ඒක නිසා අනිමිත්තපච්චුපට්ඨානා. ඒක නිසා ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සඳහන් කළේ උපේක්‍ෂාවේ හිත රැඳෙන ගතිය. අන්න ඒ විදියට එන දේ කලින් අහල තිබුණේ නැත්නම් බණ කියලා බණ සාකච්ඡා කරලා අසරණ ගතියකට පත් වෙනවා. ඒක නිසා බොහෝ වේලා භාවනා කරන්න ඕනෑ. බොහෝ කල් ධර්ම සාකච්ඡා කරන්න ඕනෑ. බොහෝ කල් කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ආශ්‍රය කරන්න ඕනෑ. එනකොට නම් අපිට තේරෙනවා මේ ඉන්න එක්කෙනෙක්වත් නැහැ කියන්න බැරිව මේ අත්දැකීම් සියල්ලම ලබල තියෙනවා. ප්‍රශ්න වෙලා තියන්නෙ මේක නෙමෙයි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. නමුත් අපිට මීට වඩා අද දවසේ බලාපොරොත්තු වෙන්න වෙලා

නෑ. දැන් අද දවසේ වෙලාව ඉවරයි. මම හිතනවා මේක පිළිබඳව අපට තව විස්තර කරන්න වෙනවයි කියලා. මම බලාපොරොත්තු වෙනවා ඊගාව දවස එනකොට අපි මේ තත්ත්වයෙන්ම කරදරයක් නැතිව හිටියොත් ඉතිරි ටික පිළිබඳව විස්තර කරන්න කියලා.

ඉතින් මේ තාක් කල් බණ අහල මෙව්වර කල් භාවනා කරපු, මීට කලින් බණ අහල තියෙන මේ සියලුදෙනාටම මේක තවත් අත්වැලක් වේවා, ආලෝකයක් වේවා! ඒ දකින තෘෂ්ණාව, අල ගිය මුල ගිය සේරම දැකගෙන, මේ එහිම ප්‍රභාණය වෙන නිරුද්ධ වෙන නිරෝධය, තාවකාලිකව හෝ දැක දැනගන්ධ මේ අලුත් අවුරුද්ද තුළ මේ බණ ටික අලුත් බණක්, සැබෑ වෙනසක් පිණිස හේතු වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවක් එක්කම අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

87 | බාහිර ආයතන හරහා තණිභාව දුරු වීම

නමො තසු හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසු

සා බො පනෙසා හිකිවෙ, තණා කසු පහියමානා පහියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණා පහියමානා පහියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණා පහියමානා පහියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. අපේ නේවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතියකට වතාවක් වශයෙන් පවත්වාගෙන එන මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනා මාලාවේ මේ අසුහත්වන අංකයයි. අපි මේ වෙනකොට මූලික සූත්‍රයේ ප්‍රධාන කොටස් බොහෝමයක් හමාර කරලා තියනවා අපේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන්. දැන් මේ සාකච්ඡාවට භාජනය වෙලා තියෙන්නේ ආර්ය සත්‍ය පර්වයේ දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය සම්බන්ධවයි. ඒකෙන් අපි දැන් සති කිහිපයක් හැසිරිලා තියනවා. කාරණා යම් ප්‍රමාණයකට තේරුම් අරගෙන තියෙනවා.

ඒ තථාගත සම්බුද්ධ දේශනාව අනුව ඒ එක එක පදයක් අපි යම් ආකාරයකට සමුදය සත්‍යයට සම්බන්ධ කරලා විස්තර කළාද, ඒකම නිරෝධ සත්‍යය පිණිස පිහිටන්නේ කොහොමද, නිරෝධ සත්‍යය පිණිස හේතු

වන්නේ කොහොමද කියන එක මූලධර්ම වශයෙන් ඉදිරිපත් කරගැනීමක් තමයි අද මේ සිද්ධ වෙන්නේ. භාවනා කරන යෝගාවචරයාට මේකේදීත් අවධාරණය කරන්නට ඕනෑ, විශේෂයෙන්ම විපස්සනා කරන යෝගාවචරයාට විශේෂයෙන්ම ගැළපෙන, ඒ වාගේම තේරෙන ධර්මයක් තමයි, යම් තැනකද තෘෂ්ණාව උපදින්නේ, එතනමයි නිවන තියෙන්නේ කියන කාරණාව. යම් තැනක තෘෂ්ණාව නැති වෙනවා නම්, ඒ තෘෂ්ණාව දුරු වෙනවා නම්, නිවන පහළ වෙනව නම් වෙන්නෙත් එතන. ඒක නිසා මෙතන සමාසක් දෘෂ්ටියෙන් මෙන් මේ කාරණාව සෘජු කරගැනීම ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා මේ ජීවිතයේ සැබෑ වෙනසක් බලාපොරොත්තු වෙන්න නම්. මේ දෙක අතර එක විත්තක්ෂණයක හෝ ලේශ වශයෙන් එක අඟලකින් හෝ එහෙ මෙහෙ වුණොත් කවදක්වත් කියන්නට බෑ ඒ පුද්ගලයාට සමාසක් දෘෂ්ටිය තියනවා කියලා. මේ කියන්නේ ඉතාමත්ම සියුම් ගැඹුරු අර්ථයෙන්.

ඒ නිසා අපට තේරුම්ගන්නට සිද්ධ වෙනවා මේකේ තියෙන සාන්දෘෂ්ටිකත්වය. මේකේ තියෙන අකාලික ගතිය. එහිපස්සික ස්වරූපය. තමන්ටම මේ විත්තක්ෂණයේම මෙතනදීම එක්කෝ වෙනවා නම් වෙනවා, නැත්නම් නෑ. මෙන්න මේ වගේ මෙහි ඇති විජ්ජාමය ස්වරූපය, විදුලිමය ස්වරූපය විපස්සනා යෝගාවචරයාට හොඳට වැටහෙන දෙයක්, වටහාගත යුතු දෙයක්. ඒ නිසා මේ නිරෝධ සත්‍යය විස්තර කරන සෑම වෙලාවකම ආසන්නයෙන්ම, නැත්නම් එයට පසුබිම සකස් කිරීමක් වශයෙන් සමුදය කියන දුක හටගැනීම පිළිබඳ විස්තර කර දීමත් ඒ දුකේම ප්‍රභාණය විස්තර කර දීමත් හරිම සමීපස්ථ භාවයක් ජේනවා. ඒ නිසා අපි නිරෝධ සත්‍යය සාකච්ඡා කරනකොට මීට ඉස්සර සතිවල සාකච්ඡා කළා වූ සමුදය සත්‍යය නැවත නැවත ඇදගන්නට සිද්ධ වෙනවා. ඉදිරිපත් කරගන්නට සිද්ධ වෙනවා. ඉදිරිපත් කරලා, මෙන්න මෙහෙමයි මේ මේ දේවල්වල තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ, මෙන්න මෙහෙමයි ඒ ඒ තැන්වල තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙන්නේ කියලා පහදගන්නට සිද්ධ වෙනවා. තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවයි කියලා කියන්නේ නිවනට නිර්වචනයක්. ඒ නිසා මෙතන ඒ ප්‍රශ්නය අහන්නේ සා බො පනෙසා හික්කිවෙ, තණහා කඝු පහියමානා පහියති, කඝු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

මේ තෘෂ්ණාව කොතැනක නම් නිරුද්ධ වෙයිද? ප්‍රභාණය වෙයිද? තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙන්නේ කොතනද? නිරුද්ධ වෙන්නේ කොතනද? රූපා ලොකේ පියරූපං සාතරූපං අපි ගිය සතියට ඉස්සර සතියෙ ගත්තා

වකුඩු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියලා ඇහැට ගොදුරු වෙන්නා වූ විෂය වෙන්නා වූ අරමුණු වෙන්නා වූ රූපයක් දැන් විග්‍රහ කරනවා. රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං - මේ රූපය, ඇහැට ගොදුරු වෙන වර්ණ රූපය, සන්ධාන ආකාර වශයෙන් දිස් වෙන රූපය, ප්‍රිය ස්වභාවයක් ප්‍රිය ස්වරූපයක් තියනවා. මිහිරි ස්වභාවයක් මිහිරි ස්වරූපයක් තියනවා එසේසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුෂ්කමානා නිරුෂ්කති. - යම් ආකාරයකට තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවා නම් වෙන්වේ මෙන් මේ රූපයේමයි. නිරුද්ධ වෙනවා නම් නිරුද්ධ වෙන්ට පුළුවන්කමක් තියනවා නම්, වෙන්වේ එතනමයි. ඔන්න ඕක තේරුම් කරගැනීම විශාල සමාක් දෘෂ්ටියක්. විපස්සනා සමාක් දෘෂ්ටිය.

ඉතින් මේක අභියෝගයක් කරගෙන අපිට සිද්ධ වෙනවා, කොහොමද සර්වඥයන් වහන්සේ මේ අසුභාරදහක් නම් කරල තියන මේ ධර්මස්කන්ධයේ තැන් තැන්වල මේ කාරණාව හොඳට විචිත්‍රව නිදර්ශන සහිතව ගෙනහැර පාන්නේ කියලා බලන්න. අපි ඒකට මේ වෙනකල් ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රය, මහා සළායතන සූත්‍රය ආදිය ඉදිරිපත් කරගත්තා. වරින් වර මාලුඞ්කපුත්ත සූත්‍රයත් සාක්ෂි වශයෙන් ගත්තා. අපි ගිය වාගේ අවසාන වෙනකොට මහා සළායතනික සූත්‍රය ඉදිරිපත් කරගත්ත අවස්ථාව තමයි ගත කරමින් හිටියේ. අපිට පුළුවන් එතන ඉඳලා ඉදිරියට යන්න.

මහා සළායතන සූත්‍රයෙන් අර වාගේම තමයි මේ කාරණා හේතු කරගෙන කොහොමද දුකට හේතුව පහළ වෙන්නේ, ඒ කාරණාම හේතු කරගෙන ඒ දුකට හේතු වෙන තෘෂ්ණාව කොහොමද ප්‍රභාණය වෙන්නේ. ඒ විදියට පලු දෙකකට තමයි සාකච්ඡාව ඉදිරියට යන්නේ. විග්‍රහය ඉදිරියට යන්නේ. එතනදී අපි ගිය පාර ඉගෙනගත්තා වක්ඛු රූප, වක්ඛු විඤ්ඤුණ, ස්පර්ශ, වේදනා ආදී වශයෙන් එක විත්ත වීථියක වක්ඛුද්වාරය හෝ සොතද්වාරය හෝ ඝාත, ජීවිතා, කාය, මන කියන මේ එක එක ද්වාර හයේ මූලිකාංග එක එකක් ගෙන ඉතාමත්ම සවිස්තරව මෙහි විස්තර වෙන බව. ඒ වක්‍රසය වගේ තමයි රූපය ගත්තත් ඇහැට ගොදුරු වෙන විෂය රූපය ගත්තත් ඒ රූපය පිළිබඳ අජානං අපසංසං යථාභුතං. - මේ රූපයමයි අපට තණ්හාව ඇති කරලා සංසාරට බදින්නේ හේතු වෙන්නේ, මේ රූපයමයි අපේ තණ්හාව දුරු කරලා නිවනට හේතු වෙන්නේ කියන එක ඇත්ත ඇති හැටියෙන් දන්නේ නැත්නම් දැක්කේ නැත්නම්, එවැනි කෙනා රූපයක් දකිනකොටම ඒ රූපය පිළිබඳව ඇලීමක් බැඳීමක් හටගන්නවා, ඇති

කරගන්නවා. සාරජ්ජනි - එහි බැඳෙනවා. ඒ විදියට යථාභූත වශයෙන් නොදන්නා කෙනාට පංච උපාදානස්කන්ධයෝ - රූප, වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ උපාදානස්කන්ධයෝ - වැඩිමකට යනවා, සනඛහල භාවයකට පත් වෙනවා. වඩා වර්ධනයක් සිද්ධ වෙනවා. ඒ මොකද, මේ රූපය පිළිබඳව තියෙන්නේ සාරජ්ජ හිත. බැඳිවිච ආදර වෙච්ච අභිනන්දනය කරන හිත. ඒ නිසා ඔහු තුළ පංචඋපාදානස්කන්ධයන් දැඩි බවට, සනඛහල බවට පත් වෙනවා. මම මාගේ ආදී වශයෙන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය, නැත්නම් සක්කාය දිට්ඨිය ඉතාමත්ම දැඩි වෙනවා. ඒ මොකද, දකින දකින රූපයක් පාසා අර විදියට හිත ඇලී බැඳීගන්න නිසා. ඒ විදියට තණනා වසුස පොනොහවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාහිනන්දිනී, සා වසුස පවඩ්ඛිනී. ඒ ඒ තැන්වල බැඳෙන, පුනර්භවය ඇති කරවනසුලු තෘෂ්ණාව ඔහු තුළ වැඩෙනවා. ඒ තමයි දුක්ඛ සත්‍යය රූපයක් ඇසුරු කරගෙන ඇති වෙන හැටි.

අපි ගත්තොත් මේකෙ අතින් පැත්ත - රූපයක් ඇසුරු කරගෙන නිර්වාණය, නිවන, නිවීම, තෘෂ්ණාවේ ප්‍රභාණය කොහොමද ඇති වෙන්නෙ කියලා, එතනදීත් අර විදියටමයි කතා කරන්නේ. රූපෙ ජානං පසුසං යථාභූතං; රූපෙසු න සාරජ්ජනි. මේ රූපය නිසා මම මේ චිත්තක්ෂණයේ කිසිම පෙරදැනුම්දීමකින් තොරව සංසාරට බැඳෙන්නට පුළුවන්. බැඳෙන්නේ මෙතනමයි. හුඟාක් තැන්වල මේක පිළිබඳව විවිධ මත ඉදිරිපත් කරන ඇත්තෝ පෙර භවයත් වෙන්ඩ තියන භවයත් දෙකම මෙතන ගැටගහනවා. ඉතින් එතකොට හුඟදෙනෙකුට හිතෙනවා එහෙම නම් අපිට එව්වා පිළිබඳව දන්නෙ නැතුව මේ චිත්තක්ෂණයේ නිවන් දකින්නට බෑ. මේ චිත්තක්ෂණයේ මේ ආර්ය පර්යේෂණය කරන්න බෑ. මේ චිත්තක්ෂණයේ භාවනා කරන්න බෑ. එව්වා ඉගෙනගන්නට ඕනැදෝ. ඊයේ වෙච්ච දේවල්, පෙර අතීතයේ වෙච්ච දේවල්, වෙන්ඩ තියෙන දේවල් පිළිබඳව ඔය දීලා තියන සමීකරණ, ගණන්, ලැයිස්තු කටපාඩම් කරගන්නෙ නැතුව බැරිදෝ කියලා හුඟදෙනෙක් පසුබිහිනවා. අන්න ඒ පසුබිහින්නෙ නැති කෙනාව තමයි මම සාමාන්‍යයෙන් හඳුන්වන්නේ විපස්සනා යෝගාවචරයයි කියලා. අන්න එවැනි කෙනාට රූපෙ ජානං පසුසං යථාභූතං මේ රූපය හරියට සර්පයාගේ බෙල්ලෙන්ම අල්ලාගන්නවා වගේ අල්ලාගත්තොත් දපනෙ දමාගන්න පුළුවන්. සර්පයාගෙ වලිගෙන් ඇල්ලුවොත් සර්පයා කාලා නහින්නි පුළුවන්. අන්න ඒ වගේ රූපය ඒ තරම්ම නිවනට හෝ තෘෂ්ණාවට මේ චිත්තක්ෂණයේ තුඩුදීලා තියෙනවා. ඒක දන දක කටයුතු කළොත්

කවදක්වත් රූපය පිළිබඳ ආදර හැඟීමක්, අභිනන්දනයක්, රංඡනයක් කරන්නේ නෑ. න සාරජ්ජනි.

වසෂ පොනොහවිකා නන්දිරාගසහගතා මේ විදියට රූපය ඇල්ලුවේ නැත්නම් ඒකේ ආදීනව දකිනවා. මුළා වෙන්නේ නැතුව රංඡනය කරන්නේ නැත්නම් ඔහුට අර කලින් කියාපු විදියට, පොනොහවිකා නන්දිරාගසහගතා තනුතනුහිනන්දීනී. සා වසෂ පහියනී - නැවත නැවත භවයක් ඇති කරදෙන ඒ ඒ භවයේ රස වින්දන ගෙන දෙන තෘණාචගේ වර්ධනය නතර වෙනවා. ඒ මොකද? එතකොට දන්නවා, මේ රූපය නිසා අසම්මෝහයෙන් සතියෙන් තොරව දකින බව දන්නේ නැතුව, මේක රූපයක් බව දන්නේ නැතුව, ඒ රූපය විෂයෙහි සංසාර හරිතව වට්ටයට අහු වෙලා රස විදින ගතියට වැටුණොත් ඒකාන්තයෙන්ම මෙතන තෘණාච වැඩෙනවා. පංච උපාදනස්කන්ධය වැඩෙනවා.

මේ සිද්ධිය, මේ සම්බුද්ධ දේශනය නිතරෝම මෙනෙහි කරගත්තට පුළුවන් නම්, රූපයක් දකින අවස්ථාවක් පාසා ඒ රූපය උණුඋණුව තියෙද්දීම ඒ රූපය පිළිබඳව විවිධ කල්පනාවලින් විවිධ මතිමන්තාරවලින් ඒක බෝ වෙන්ට මුල් බැසගත්තට ඉඩ නොතබා, පහළ වෙනකොටම දකිනකොටම මං මේ රූපයක් දකින්නේ, මේ රූපය නිසා මට තෘණාච ඇති වෙන්ඩ පුළුවන්, පංච උපාදනස්කන්ධය ඇති වෙන්ඩ පුළුවන්, තෘණාච පහළ වෙන්ඩ පුළුවන් කියලා - හරියට වැරදිලා විවෘත වෙලා තියන බලවත් විදුලි රැහැනක් දෑකලා මං මේක අතගෑවොත් එක විත්තක්ෂණයෙන් මගේ සම්පූර්ණ මුළු ඇඟ සහලවනවා කිලිපොළනවා විදුලිසැරය දුවනවා මැරෙන්නඩ වුනත් ඉඩ තියෙනවා කියන කෙනෙක් වාගේ - ඒ තරම්ම රූපය විෂයෙහි එළඹ සිටි සිහිය තියෙනවා නම් ඒ පුද්ගලයා තුළ කවදක්වත් ඒ රූපය විෂයෙහි ඇලීමක් බැඳීමක් හටගන්නේ නෑ. ඔහුට එහි නන්දිරාග සහගත වූ තෘණාච හටගන්නේ නෑ.

ඒ නිසා හෑම දැකීමක් පාසා ඇහීමක් පාසා රස බැලීමක් පාසා ගඳ බැලීමක් පාසා ස්පර්ශයක් පාසා සිතිවිල්ලක් පාසා, ඒ ඒ විත්තක්ෂණයේදීම, අරමුණ උණුඋණුවේ පවතිද්දීම, අරමුණ මතු වෙනකොටම ඒ අරමුණ විෂයෙහි මට එක්කෝ නිර්වාණය, එක්කෝ සංසාරය ලැබෙනවා කියල මතක තියාගන්නඩ ඕනෑ. අපේ සාමාන්‍ය පුරුද්ද තමයි ඒ සංසාරෙට බර වෙන විදියට දකින රූප, අහන ශබ්ද, ගඳ බලන සුවඳ, රස බලන රස, කයට ලැබෙන පහස, හිතට එන සෑම සිතුවිල්ලක්ම, මම මාගේ සංකල්පනාවෙන්

පෝෂණය කරන එක. ඒ නිසයි අපට කිසිම දිවීමක් නැතුව මෙව්වර දීර්ඝ සංසාර ගමනක් ඉබේම ලැබීල තියෙන්නේ. අන්න එවැනි භයානක පාශයක් මේ රූපය කියලා කියන්නේ. ඒ වගේම පාශයක් තමයි මේ සද්දය කියලා කියන්නේ. ඒ වගේම පාශයක් වෙන්ඩ පුළුවන් මේ ගඳ. ඒ වගේම පාශයක් වෙන්ඩ පුළුවන් අපිට මර උගුලක් වෙන්ඩ පුළුවන් මේ රස, මේ පහස, මේ ධර්ම. මෙනෙදි හිතන්න එපා සද්ධර්මය චුණක් පටලවාගන්නඩ විදියක් නැයි කියලා. සම්බුද්ධ දේශනාවෙ සඳහන් වෙන්නේ ධම්මාපි වො හික්ඛවෙ පහාතඛො - මහණෙනි මතක තියාගන්නඩ මේ ආදරෙන් ඉගෙනගන්න ධර්මයත් උඹලට අතාරින්නඩ වෙනවා. පගෙව අධම්මා අධර්මය ගැන කුමන කතාද කියලා.

ඒ නිසා විපස්සනා යෝගාවචරයා රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ ධම්ම කියන මේ සෑම දෙයක්ම දකින්නේ, වරදවලා අල්ලාගත්තොත් මිථ්‍යා දෘෂ්ටියට වැටුණොත් ඒක ඕනෑ තරම් සංසාරෙ ඇති කරන්ට පුළුවන්. මෙනතමයි ප්‍රභාණය වෙනව නම් මේ සංසාරජනක තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙන්නේ. ඒ නිසා රූප කියලා කියන්නේ ඉතාමත්ම තීරණාත්මක දෙයක් විපස්සනා යෝගාවචරයාට. ඒක දිහා අසතියෙන් අමනෝඥව සාරජ්ජව බැලීමකින් කවදක්වත් නිවනක් ලැබෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා මහා සලායනනික සූත්‍රයේ ප්‍රභාණය වෙන තැන් දැකල තියනවා. යා තථාභුතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. රූපයක් දැකලා රූපය මත මට තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්න පුළුවන්. අජානං අපස්සං හරියට දන්නෙ නැත්නම් හරියට දැක්කේ නැත්නම්. ඒ නිසා මම දැනගෙන දැකගෙන රූපය දකින වෙලාවෙම මෙනෙහි කරනවා නම් ඒ රූප විෂයෙහි මට තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්ඩ බෑ. බැඳෙන්නඩ බෑ. ආදීනව මට හොඳට වැටහෙනවා. රංජනය කරන්නඩ බෑ. එතකොට තෘෂ්ණාව පංච උපාදන ස්කන්ධ සහිතව තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවා.

ආන්න ඒ කියන යථාභුත දෘෂ්ටියක් යම් කිසි කෙනෙකුට තියනව නම් කට ඇරලා සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා අන්න ඒකට තමයි සමයක් දෘෂ්ටිය කියන්නේ. මේකට කියන්නේ විපස්සනා සම්මා දිට්ඨිය කියලා. මිට පල්ලෙහායින් කියනවා සමථ සම්මා දිට්ඨියක්. ඊට පල්ලෙහායින් තියෙනවා කමම්ප්පකතා ඤජණ සම්මා දිට්ඨිය. මේ සේරම මෙනුවක් මේ තියන සමයක් දෘෂ්ටි ඇති වෙන්ට නැති වෙන්ට මකන්නඩ පහළ වෙන්ඩ පුළුවන්. මාර්ග සම්මා දිට්ඨියේදී තමයි මේක නැවත නැති නොවෙන තාලෙට ස්ථිරසාර වෙන්නෙ. ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ

කොහොම හරි මෙවිචර මේ කාරණා ගැඹුරකට වැටහෙනවා නම්, මේ ජීවිතයේදීම ඒ මාර්ග සම්මා දිට්ඨිය පහළ කරගෙන මෙවිචර කල් ඔසවගෙන ආපු මේ බර මේ වගකීම මේ තීරණාත්මක දේ ආයෙ කරදර නොවෙන තාලෙට ආයෙ නැති නොවෙන ආකාරයේ සමයක් දෘෂ්ටියක් ඇති කරගැනීමෙන් ස්ථිරසාර භාවයකට පත් වෙන්නේ කියලා. පතිට්ඨිත භාවයට හොඳ ස්ථාවර භාවයකට පත් වෙන්නේ කියලා. එහෙම නැත්නම් කොච්චර අපි ළඟ කම්මස්සකතා ඤාණ සම්මා දිට්ඨිය, ඒ කියන්නේ “කළ කළ දේ පල පල දේ” කියන සමයක් දෘෂ්ටිය, නැත්නම් සමථ සම්මා දිට්ඨිය, නැත්නම් විපස්සනා සම්මා දිට්ඨිය පහළ වුණත් ඒක ස්ථිරසාර කරගත්තේ නැත්නම් මාර්ග ඤාණයකින් එව්වා මැකෙන්නේ පුළුවන්.

නමුත් මෙතන සඳහන් කරනවා යා තථාභූතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස හොති සමමාදිට්ඨි - මේ රූපය මතම එක්කෝ නිවන, එක්කෝ සංසාරේ. ඒ තරමටම මේ ඇහැට ජේන රූපය තීරණාත්මකයි කියලා දන්නවා නම් එවැනි දෘෂ්ටියකට තමයි සමමාදිට්ඨි කියලා කියන්නේ. යො තථාභූතස්ස සඛකප්පො, සොස්ස හොති සමමාසඛකප්පො. මිච්ඡා සංකල්පයෙන් වැළකිලා යම් කිසි කෙනෙකුට නියම සංකල්පනාවක් හිත මෙහෙයවීමක් සිදු වෙනවා නම්, මේ දකින හැම රූපයක් පාසාම එක්කෝ නිවනට එක්කෝ සංසාරෙට වැටෙනවා. මේ දෙක අතරමැද තත්ත්වයක් නම් හිතන්ඩ එපා. එහෙම තත්ත්වයක් ධර්මයේ කිසිම තැනක හම්බ වෙන්නේ නෑ. එක්කෝ සංසාරෙට. එක්කෝ නිවනට. ඒ නිසා සෑම චිත්තක්ෂණයක්ම අපිට ක්ෂණ සම්පත්තියක් කරගන්නේ පුළුවන්. නැත්නම් සංසාරෙට බැඳෙන අවස්ථාවක් කරගන්න පුළුවන්.

මෙන්න මේ දෘෂ්ටිය තමයි විපස්සනාව කියලා කියන්නේ. මේක තමයි ශාසනයක, නැත්නම් ප්‍රතිපත්තියක අග්‍රම කොටස. ශ්‍රේෂ්ඨම කොටස. ඒක තේරුම් අරගන්නකොට හැම චිත්තක්ෂණයක්ම ඉතාමත්ම තීරණාත්මක වෙනවා. හැම සංකල්පනාවක්ම - සංකල්ප කියලා කියන්නේ යො තථාභූතස්ස සඛකප්පො, සොස්ස හොති සමමාසඛකප්පො. යො තථාභූතස්ස වායාමො, සොස්ස හොති සමමාවායාමො. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් රූපයක් දැකීමක් පාසා ඒ රූපය මාව වඳී කරගෙන තෘෂ්ණාව ඇති කරගෙන පංච උපාදනස්කන්ධ පහළ කරගෙන සංසාරෙට බන්දන්ඩ පුළුවන්. ඒ කටත් ඇරගෙන රූප බලන වෙලාවේ. සතියකින් තොරව සම්පජ්ඤායකින් තොරව රූප බලන වෙලාවේ. යම්ම චිත්තක්ෂණයක මට ව්‍යායාම කරල,

නැත්නම් එළඹ සිටි සිතිය පිහිටුවාගෙන, රූපය එනකොටම මෙනෙහි කරමින් මේ රූපය මේ විදියේ සංසාරගත තෘෂ්ණාව ඇති කරන්ඩ පුළුවන්, ඒ නිසා මං මෙහි බැඳෙන්නට පුළුවන්, ඒකට බැඳෙන්නට දෙන්නේ නැතුව ඒක පිළිබඳ යථාභූත ඤාණය පහළ කරගන්නට නම් රූපය හැඩ වෙනස් කරන්ඩ කලින්, රූපය තමන්ගේ වේශය වෙනස් කරන්ඩ කලින්, දකිනකොටම හැකි තාක් ඉක්මනින් මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නම්, ඒකට විශාල ව්‍යායාමයක් ඕනෑ. විශාල ශක්තියක් වැය කරන්ඩ ඕනෑ.

ඒක නිසා සාමාන්‍ය සතිපට්ඨානය නාහපු, සතිපට්ඨානය සාකච්ඡා නොකරපු, සතිපට්ඨානය කරල යම් යම් ප්‍රතිඵල නොලබපු කෙනෙකුට ඕනෑ තරම් හිතන්ඩ පුළුවන් කවදක්වත් මේක කරන්ඩ බෑ කියලා. කොහොමද දකින දකින වාරෙ අපි සතිමත් වෙන්නෙ? කොහොමද අහන අහන වාරෙ අපි සතිමත් වෙන්නෙ? කොහොමද අපි ගඳ බලන වාරයක් පාසා සතිමත් වෙන්නෙ? කොහොමද අපි රස බලන වාරයක් පාසා සතිමත් වෙන්නෙ? කොහොමද අපි කයට පහසක් ලැබෙන වාරයක් පාසා සතිමත් වෙන්නෙ? කොහොමද හිතට සිතුවිල්ලක් එන වාරයක් පාසා සතිමත් වෙන්නෙ කියන එක මේ ලෝකෙ දෙයක් කියලා, කරන්ඩ පුළුවන් දෙයක් කියලා, සාන්දෘෂ්ටික දෙයක් කියලා, අකාලික දෙයක් කියලා හිතන්ඩවත් බැරි තත්ත්වයක් තියෙන්න ඉඩ තියනවා.

ඒක පිළිබඳව මං හිතන්නේ බණ අහන බණ කියන කාටවත් නොදන්න තත්ත්වයක් නෙමෙයි. මොකද අපි මේ ජීවිතේ යම් කාලෙක ලොකු කැප කිරීමක් කරලා මේ ධර්ම මාර්ගයට වැටිලා මේ අහන නිසා සතිය පිහිටුවන්නට උත්සාහ කරන නිසා, අද යම් යම් පැතිවලින් අපි ජයග්‍රහණ ලබලා තියෙනවා. අන්න ඒ ජයග්‍රහණවලට සාපේක්ෂකව අපිට කියන්ඩ පුළුවන්, හා මේ මේ පැතිවලින් නම් අපිට විත්තක්ෂණ එකදෙකතුනක් එක දිගට සතිමත් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් තාම ඔය කියන තාලෙට ඇසීමක් පාසා දකීමක් පාසා ගඳ බලන සුවඳ රස බලන පහස ලබන හිතන වාරයක් පාසා පූර්ණ සතියක් නෑ. නමුත් අපි පෙරට වඩා යම් ප්‍රදේශයක ස්ථිරයි.

මෙන්න මේකෙන් ධර්ම දේශනාවෙන් යම් විදියේ පරස්පර භාවයක් තියෙනවා. වෙන විදියකට කියනවා නම්, මේ ධර්ම දේශනාව ඉදිරිපත් කරන්නේ ඇහැට රූපයක් දකින වෙලාවෙදි එක්කෝ තෘෂ්ණාව එක්කෝ නිර්වාණය පහළ වෙන හැටි. ඒක ඉතාමත්ම යුහුසුලුයි. ඉතාමත්ම ලහු

පරිවර්තකයී. සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වනසුලුයි. මීට වැඩිය අඩු යුහුසුලු භාවයක් හා ලහු පරිවර්තක භාවයක් තියෙන්නෙ කනට ශබ්ද ඇහෙනකොට. නැත්නම් සද්ද පිළිබඳව භාවනා කරනකොට. රූපය පිළිබඳ භාවනාවට වඩා යම් ලේසියක් ආධුනිකයාට තියෙනවා ශබ්දයෙන්. ඊටත් වඩා පහසුවක් තියනවා ගඳ සුවඳ බලන වෙලාවට නහයෙන්. ඊටත් වඩා පහසුයි කියල කියනවා දිවට රස වැටෙන වෙලාව. රස රූපය මත භාවනා කරනකොට, ඊටත් වඩා පහසුයි කයට පහස ලැබෙන වෙලාවට. ඒකයි මේ ඉඳගෙන අපි ආනාපාන සතියෙ හුස්ම රැල්ල වදින පහස, හුස්ම බලන්නෙ. ඒකට කියනවා වායො පොට්ට්ඛිබ රූප කියලා. වායො ධාතුවේ පවතින හැටීම ඇති කරන්ඩ පුළුවන් රූප කොටස් රූප්පන කොටස් ටිකටයි අපි අවධානය යොමු කරන්නේ. ඒක තමයි ආධුනිකයාට ලේසීම. ඒකම තමයි ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් නාසිකාග්‍රයේ හැටීම හෝ එයින් ඇති වෙන්නා වූ උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම හෝ දෙකම ආධුනිකයාට පටන් අරගන්ට ලේසි. දෙකම වායෝ පොට්ට්ඛිබ ධාතුවෙන් තමයි පටන්ගන්නේ.

ඒ නිසා ප්‍රායෝගික පැත්ත පටන්ගන්නකොට අපි කයත් පහසත් කියන දෙක තමයි සෑම භාවනාවකම වගේ ආරම්භය. එයින් ලැබෙන අත්දැකීම - හුස්ම පාරක් නාසිකාග්‍රයේ වැදෙන වාරයක් පාසා ආශ්වාසය හෝ ප්‍රශ්වාසය, පිම්බීම හැකිලීම වාරයක් පාසා ඇති වෙන වායො පොට්ට්ඛිබ රූපෙ - දකිනකොටම ඒක පිළිබඳව සබ්බධම්ම මූල පරියාය සූත්‍රයේ සඳහන් කරන විදියට වායො ධාතුව - වායං වායනො සඤ්ජානාති, පඨවිං පඨවිනො සඤ්ජානාති - පඨවි ධාතුව, පඨවි ධාතුව වශයෙන් වායො ධාතුව, වායො ධාතුව වශයෙන් අපි සාමාන්‍ය දන්නා හැඳිනීමෙන් හඳුනාගන්නකොට, භාවනා කරපු නැති, පුහුණු කරපු නැති කෙනෙකුට නම්, ආනාපානසති භාවනා නොකර සාමාන්‍යයෙන් හුස්ම ගන්නා කෙනෙකුට නම්, හුස්ම රැල්ල සාමාන්‍ය ලෙස හඳුනාගත්තොත් ඒ හුස්ම රැල්ල වායං මෙති මඤ්ඤාති - මේ වායුව මගේ කියලා හෝ හැඟීමක් පහළ වෙනවා. වායනො සඤ්ජානාති - මේ වායුවෙහි ප්‍රාණය තියෙනවා කියලා හෝ හැඟීමක් ඇති කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් වායුවෙන් (ප්‍රාණයෙන්) වාතය තියෙනවා කියලා හෝ ප්‍රාණවාතය ආදී වශයෙන් නා නා විධියට, භාවනා නොකළ කෙනාට මේ වායෝ ධාතුව මේක මගේ ආත්මය කියලා හෝ ආත්මයෙහි වාතය කියලා එකක් තියනවා හෝ වාතයෙහි ආත්මය කියලා එකක් තියෙනවා හෝ ආදී වශයෙන් ඒ වාතය පිළිබඳව පුදුම බැඳීමක් ඇති වෙනවා.

ඒක අපිට තේරෙනවා යම් කිසි කෙනෙකුට සිහි නැති වෙලා ඉඳලා ඉස්සර වෙලාම හුස්ම පාරක් ගන්නවා දකිනකොට වටේ ඉන්න ඔක්කෝටම සුවාසයක් යනවා. යාන්තම් මනුස්සයා හුස්ම ගත්තා, දුන් හරි. බබෙක් ඉස්සර වෙලාම ඉපදිව්වහම ඒ ළමයා හුස්ම ටිකක් අරගෙන අඩනකොට, අඩාගෙනමයි ඉපදෙන්නේ. අනිත් ලෝකෙම හිනා වෙනවා, හරි, උත්පත්තිය නම් සාර්ථකයි කියලා. ඒ මොකද, මේ හුළඟ ගියා නම් හුස්ම ගියා නම් ප්‍රාණය හිටිනවා. ඒ හුළඟ තමා ප්‍රාණය කීවේ. ඒ නිසා අපි පට්ඨය ගැන කියනකොට පට්ඨයා මඤ්ඤති. පට්ඨනෝ මඤ්ඤති. පට්ඨං මෙති මඤ්ඤති. ඒ වගේ තමයි වාතය. වාතය ගත්තත් එහෙමයි. වාතය මගෙයි කියලා හිතෙනවා. නැත්නම් වාතයෙහි ආත්මය තියනවා කියලා හෝ ආත්මයෙහි වාතය තියනවා කියලා හෝ මේ විදියට බැඳෙනවා. ඒක තමයි මහා සළායතන සූත්‍රයේ සඳහන් කරලා තියෙන්නේ. රූපෙ අජානං අපසංසං යථාභුතං. මෙතන රූපය කියල කියන්නේ වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව. වායෝ පොට්ඨබ්බ රූපය. ඒක පිළිබඳව ඇති තත්ත්වය හරියට දන්නේ නැත්තං මේකමයි සංසාරෙට බඳින තැන, මේකෙන්මයි බැඳෙන්නේ කියන එක දන්නේ නැතුව යාන්තං හුස්මක් වැටුණා දුන් හරි කියනවා වගේ, අපි වාතය මගේය, වාතයේ ආත්මය තියනවාය, ආත්මයෙහි වාතය තියෙනවා ආදී වශයෙන් නුනුවණින් කල්පනා කරන්ඩ ගත්තොත් අනිවාර්යයෙන්ම වාතය රස විඳිනවා. ආස්වාදයයි ආශ්වාසයයි එකක් වෙනවා.

නමුත් යථාභුතං - ඇති හැටියෙන් - වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව දකිනව නම් ඔහුට ඇලෙන්ට බැඳෙන්නට දෙයක් නෑ. මේක නොදැනීම නිසා තමයි අපි මෙව්වර කල් මේ සංසාරේ ගත කළේ. මේක යම් දවසක හඳුනාගත්තොත් එතනින් එහාට කවදක්වත් පංච උපාදන ස්කන්ධ සනඛහල තත්ත්වයට පත් වන්නේ නෑ මින් පස්සෙ. නන්දිරාග සහගත තත්‍රතත්‍රාහිනන්දනය කරන පොනොහවික - පුනර්භවය ඇති කරන - තෘෂ්ණාව ආයෙ වැඩෙන්නෙ නෑ. හුස්ම පිළිබඳව රංජනයක් ඇති වෙන්නේ නෑ. ආදීනව වැටහෙන්නඩ පටන්ගන්නවා. මේක තමයි ලේසීම වශයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ - ආනාපාන සති භාවනාව. වායෝ පොට්ඨබ්බ රූපය, නැත්නම් වායෝ රූපය කයට වඳින වේලාවෙදි ඉතාමත්ම පහසුයි කියලා කියනවා අනෙකුත් දේවල්වලට වඩා. ඊට වැඩිය අමාරුයි දිවට රසයක් වැටුණ වෙලාවෙදි සතිමත් වෙන්න. නමුත් විපස්සනා යෝගාවචරයන් නිතර කියනවා තමන් ආහාර ගන්නා වෙලාවට

හැකි තාක් දුරට රසගේදය ඇති වෙන්නට දෙන්නේ නැතුව රස තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්ට දෙන්නේ නැතුව සතිමත් වෙන බව.

පයව් ආපෝ තේජෝ වායෝ වශයෙන් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂාවත් පැවිදි වෙන්න යනකොට කටපාඩම් කරවනවා. ඒකෙ තියනවා පටික්කුල මනසිකාරය, ධාතු මනසිකාරය. ධාතු මට්ටමේ යදිදං පිණ්ඩපාතො තදුපභුඤ්ජකො ච පුග්ගලො ධාතුමත්තකො නිසසනො, නිජ්ජවො, සුඤ්ඤ, මේ ගන්න ආහාර කොටස්වලත් තියෙන්නේ පයව්, ආපෝ තේජෝ, වායෝ; මේ ආහාර බුදින මගෙත් තියෙන්නෙ පයව්, ආපෝ තේජෝ, වායෝ. නිසසනො - මේකෙ සත්ත්ව ස්වභාවයක් නෑ. නිජ්ජවො - ජීව ස්වභාවයක් නෑ. සුඤ්ඤ - මේක ආත්මයෙන් තොරයි. ඒ නිසා පයව් ධාතු කොටසක් තව ධාතු කොටසකට එකතු වෙනවා. මේක ආනාපානය වාගේ, ඒ වෙන කිසිම වැඩක් නොකර හුස්ම ගන්න දිහාම බලාගෙන ඉන්නකොට රූපය පිළිබඳව හැඟීමක් ගන්නවට වඩා අපහසු බවක්, මූලධර්මානුකූලව සඳහන් වෙනවා. නමුත් ආනාපානය කරන ඇත්තන්ට හරියට අතිරේක ගෙදර වැඩ දෙන්නා වගේ අනිකුත් වෙලාවලදි මේ රස ගේදය රස වළඳන වෙලාවෙදි සතිමත් වෙන්ට කියනවා. ගඳ සුවඳ වැදෙන මොහොතක් පාසා සතිමත් වෙන්ඩයි කියනවා. ඒ වගේම කනට ශබ්දයක් ඇසෙන වාරයක් පාසා ඒ ශබ්ද රූපය පිළිබඳ සතිමත් වෙන්ටයි කියනවා. ඇහැට රූපයක් දකින වාරයක් පාසා ඒ වර්ණ රූපය විෂයෙහි සතිමත් වෙන්ට කියනවා. මේක තමයි ඉතාමත්ම දුෂ්කර. නමුත් අර ලේසි තැනින් පටන් අරගෙන දිගට කරගෙන කරගෙන යනකොට, කලින් හිතුවට දකින අහන ගඳ සුවඳ බලන රස බලන පහසු බලන සෑම වෙලාවකම සතිමත් වීම මෙලෝ පුද්ගලයෙකුට කරන්ට බැයි කියලා - කලින් එහෙම හිතුවත් භාවනාවෙ යම් යම් සාර්ථකත්ව ලබපු ඇත්තන්ට මේක අභියෝගයක් කරගන්ට පුළුවන්.

ආන්ත එතකොට තේරෙන්නි පටන් ඇරගන්නවා, යා තථාභුතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස භොති සමමාදිට්ඨි. යම් ආකාරයකට ආශ්වාස පුශ්වාසයට මුහුණට මුහුණ දලා හිත තියාගෙන ඉන්න පුළුවන් අවස්ථාවකට පත් වෙනවා නම් ඒ වෙලාවෙදි මේ වායෝ ධාතුවට මොකද වෙන්නෙ. වායෝ ධාතුව පිළිබඳව තිබුණු රංජන ගතිය දුරු වෙනවා. මුළා ගතිය නැති වෙනවා සහ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ ඒ වායෝ ධාතුව නීරස වෙනවා. නොදනෙන තත්ත්වට පත් වෙනවා. ඒ කියන්නේ සතිය පිහිටුවන්න කලින්, සමාධිය සනබහළ වෙන්ට කලින් අපට හුස්ම රැල්ල හොඳට පේනවා. ඇතුල් වෙන

හුස්මෙන් පිට වෙන හුස්ම හොඳට වෙන් කරගෙන අපි විවිධ සංකල්පනා පහළ කරගන්නවා. නමුත් මේ අරමුණම දිගින් දිගට බලාගෙන යනකොට සාරජ්ජනි වෙන්නෙ නෑ. ඒක පිළිබඳ හැඟීම් ඇලීම්, ඒක පිළිබඳව විස්තර දැනීම එන්ට එන්ට එන්ට එන්ට දියාරු වෙන්න පටන්ගන්නවා.

මෙහෙම දියාරු වීගෙන යනකොට මහා සළායතන සූත්‍රයේ නිවන පැත්ත සාකච්ඡා කරනකොට තියනවා වගේ පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධයො අර විදියට දැඩි ඝනබහල භාවයට පත් වෙන්නෙ නෑ. ඒ පුද්ගලයාට ආනාපානයෙ හිත හිටිනවා නම්, තමන්ගේ කය තියෙනවාද නැද්ද කියන තරමවත් නොවැටහෙන තාලෙට ලෝකේ මේ වෙලාවෙ සද්දයක් ඇද්දෝ නැද්දෝ කියන තාලෙට ඒ සේරම අමතක වෙන්ඩ පටන්ගන්නවා. ඒවා නිකං ලිහිවිච ගතියට පත් වෙනවා. දෘෂ්ටිය හදගන්ඩ ඕනෑ. ආනාපානය දිගේම එකම අරමුණක් දිගේ සති සමාධියෙන් යුක්තව දිගට ගමන් කරනවා නම් ඒ රංජන ස්වරූපය අඩු වෙනවා. මුළා කරන ස්වරූපය අඩු වෙනවා. ආදීනව පේන්ඩ පටන් අරගන්නවා. පේන්ඩ පටන් ගන්නකොට අර තමන්ය මමය මගේ ශරීරයය ආදී වශයෙන් තිබුණු සද්ද බාධා, වේදනා බාධා, හිතුවිලි බාධා සම්පූර්ණයෙන්ම දුර්වල වෙලා නිකං ලිහිවිච ස්වරූපයකට පත් වෙනවා. පඤ්චපාදනකඤ්ඤා අපවයං ගවජනී. ඒක ඝනබහල වෙන්නෙ නැහැ. ලිහිවිච භාවයකට පත් වෙනවා. පොනොහවික නන්දිරාග සහගත තණ්හාව වෙනුවට ඒ චිත්තක්ෂණයටම හිත අලවනවා. මතුමත්තේ මම මේක කරන්ඩ ඕනෑ අරක කරන්ඩ ඕනෑ මේ වායෝ ධාතුව පිළිබඳ දැනුම මං කාට හරි කියලා දෙන්ට ඕනෑ, වාගේ මොනම සැලැස්මක්වත් නැතුව හරියට ඒ චිත්තක්ෂණයටම යනවා. මතුමත්තේ මේ දේ කරන්ට ඕනෑ කියන විදියට හිත එහෙ මෙහෙ දුටන ගති නැති වෙනවා. මෙව්වා හොඳටෝම අත්දකින්නට පුළුවන් දේවල්.

මෙන්න මේ විධියට යනකොට තමයි සංකල්ප පහළ වෙන්නේ. මං මෙතුවක් කල් මෙව්වා ගැන හිතහිතා හිටියා. ඒ සියල්ලම මිථ්‍යා සංකල්ප වෙනවා. දැන් සංකල්පවලින් තොර තත්ත්වයකට එනවා. හිතන්ඩ දෙයක් නෑ, හුස්ම ඉබේ වැටෙනවා. මෙනෙහි කරන්ඩ දෙයක් නෑ, හිත ඉබේම මුණට මුණ දලා හිටිනවා. ආන්ත ඒ වෙලාවට ඔය පහළ වෙන සංකල්ප තමයි සම්මා සංකප්ප කියලා ගන්ට වෙන්නේ. ඒ ප්‍රයත්නය බොහෝ විට නිරස වෙන්ඩ පුළුවන්. නින්දට වැටෙන්ඩ පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් බය හිතෙන්ඩ පුළුවන්. එන්න ඒ වෙලාවෙදි අහිතව වීරත්වයකින් යුක්තව දැන්

මේක ලිහිගෙන යන්නේ, දැන් මේකට තිබුණු බැඳීම දුරු වේගන යන්නේ. මට මීට වැඩිය තවත් මේ පාලන යන්ඩ නම් මං මේ ජේන ආනාපානයේම හිත රඳවන්නට ඕනෑ. හිත සැලෙන්නඩ දෙන්නඩ නරකයි. සිතුවිලි ආවට බාධාවක් කරගන්නඩ නරකයි. ආනාපානයෙන්ම යන්ට ඕනෑ කියලා යම් කිසි කෙනෙකුට යම් ශක්තියක් ඇති වෙනවා නම්, වීර්යයක් ඇති වෙනවා නම් ව්‍යායාමයක් ඇති වෙනවා නම්, ඒකට තමයි සම්මා වායාම කියලා කියන්නේ.

අන්න ඔහුට එතකොට ඊයේ තිබුණට වඩා නැත්නම් මේ විත්තක්ෂණයට කලින් තිබුණට වඩා සතියෙ ස්ථාවර භාවයක් පහළ වෙනවා. අඛණ්ඩ සතියක් පහළ වෙන්ඩ පටන්ගන්නවා. කොටින්ම කියනවා නම්, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක අතර පවා ජේන්ඩ පටන්ගන්නවා. පිම්බීම හැකිලීම බලන කෙනාට මේ මුල මැද අග විස්තර ජේනවා නෙවෙයි, ඒ දෙක අතරමැදත් ජේන්ඩ පටන්ගන්නවා. මුළු වික්‍රයම ජේනවා. හරියට අඳුරු කාමරයක අතගගා හිටපු කෙනෙකුට තෙල් පහනක් පත්තු කෙරුවට පස්සේ හැම අඳුරු මුල්ලක්ම ජේන්නා වගේ සම්පූර්ණ පිම්බීම හැකිලීම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ජේන්ඩ පටන්ගන්නවා. හරිම සජීවී වෙන්ඩ පටන්ගන්නවා. මේක තමයි සම්මා සතිය කියන්නේ. තිබුණට වඩා අධික සතියක්. දියුණු සතියක්. මෙන්න මේ වෙලාවට පහළ වෙනව සමාධියක්. ඒකට තමයි සම්මා සමාධි කියන්නේ. ඕකට ඉතින් සමහරු බණික සමාධිය කියලා කියනවා. සමහරු උපචාර සමාධි වශයෙන් හඳුන්වනවා. සමහරු අර්පණා සමාධි වශයෙන් සඳහන් කරනවා. මේ ඇති. වැඩේට හොඳටෝම ඇති. ඒ මොකද, මේ වෙනකොට ඔහුගේ සම්මා දිට්ඨියෙන් සංකප්පයෙන් ව්‍යායාමයෙන් සතියෙන් පූර්ණ පෙළගැස්මක් අරන් දීල තියනවා මේ සම්මා සමාධියට. ඒ කලින්ම ඔහු සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව කියන ශීලයක පිහිටලා තියෙන නිසයි.

මෙන්න මෙතනදී ඔහුට ඒ මාර්ගය වශයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ග සන්තෘප්තයෙන් පිරිවිච ගතියකට යනවා. තවතවත් මේ මත්තේ මෙහෙමම ඉදිරියට ගියොත් මට මීටත් වඩා දෘෂ්ටිය සෘජු කරගන්නට පුළුවන්, සංකල්ප සමාසක් කරගන්නට පුළුවන්, ව්‍යායාමය සතිය සමාධිය දියුණු කරගන්නට පුළුවන් කියලා ඔහුටම විශ්වාසය පහළ වෙනවා. මෙතුවක් කල් මේ සෑම ධර්මයක්ම ඔහුට හේතු වුණේ තෘෂ්ණාව ඇති කරන්ඩයි සංසාරට බැඳෙන්නඩයි. මෙන්න මේ විදියට ධර්ම පෙළගැනුණට පස්සේ ඒ ධර්ම මතම

අර කියන තෘෂ්ණාවගේ ප්‍රභාණය, අර කියන පංච උපාදන ස්කන්ධයන්ගේ ලිහිවිච භාවයට මේ ධර්ම හේතු වෙනවා. මේකයි විජ්ජවය කියලා කියන්නේ. මේක පූර්ණ විජ්ජවයක්. ආයෙ කැල්ලක් ඉතුරු කරල කරන එකක් නෙමෙයි. අද ටිකක් කරල හෙට ටිකක් කරන එකක් නෙමෙයි. නැත්නම් ඊයෙ ගෙනාපු දෙයක් මේකට මුසු කරනව නෙමෙයි. ඒ ඒ විත්තක්ෂණයේ සිද්ධ වෙන දෙයක්.

කොතනදෝ අපේ ශාසන ඉතිහාසයේ මෙන්න මේ විත්තක්ෂණයේ මේ වැඩේ කරන්ඩ පුළුවන් කියන කතාව හැංගිලා ගියා. මොකද හේතුව, පොතේ ගුරාලා වැඩි වුණා. කතාකාරයෝ වැඩි වුණා. කරන ඇත්තො අඩු වුණා. ඒක නිසා එන්ඩ පටන් අරගත්තා මේකට මේකත් ඕනෑ, ඒකත් ඕනෑ, අරකත් ඕනෑ. ඇත්ත. එව්වා එකක්වත් අහක දන්ඩ දේවල් නෙවෙයි. අපේ මේ දූන් ගත කරන තත්ත්වට එන්ඩ ඒ සෑම දෙයක්ම අපි දැකලා තියෙනවා, දූනගෙන තියෙනවා. නමුත් ඒ කොයි එකකින් හෝ මේක බෑ, මේක කරන්ඩ අමාරුයි කියන කතාවක් තියෙනවා නම් ඒක කැත නැතුව බය නැතුව විසි කරල දන්ඩ. ඒක ධර්මය වෙන්න බෑ. බැරි වුණත් කමක් නෑ, පුළුවන්. කරන්ඩ දූන් පුළුවන් කියන කතාවක් තියෙනවා නම් ඒක තමයි විරිය ආරම්භ කතා කියන්නේ. ඒක තමයි ධර්මය කියන්නේ. මේක නිසා බෑ මේක නිසා බෑ කියලා මොනම ලස්සන දෙයක් දුන්නත් ඒක ශාක්‍යසිංහ වෙන්නෙ නෑ. ඒකෙන් කරන්නෙ පස්සට යන එකයි. කොයි පුද්ගලයා වුණත් කමක් නෑ උත්සාහ කරනවා නම් මෙන්න මේකයි ධර්මයේ ස්වරූපය. දූනගත්තොත් දූකගත්තොත් නිවනට. නොදූන නොදූක අපායේ. අර කියන්නේ දූන ගියොත් කතරගම නොදූන ගියොත් අතරමග.

ඉතින් ඒකට හේතු වෙන්නේ තමන්ගේ ඇතුළත ධර්ම කොට්ඨාශයක් විතරයි. ඒකයි අර මාලුංකාපුත්‍ර සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියෙන්නේ කවදක්වත් නොදූක්ක, නොදකින, බලන්නේ නැති, බලන්ට වෙන්නේ නැති රූපයක් මත කවදක්වත් කෙලෙස් පහළ වෙන්නෙත් නෑ. සංසාරට හේතුවක් වෙන්නෙත් නෑ. අහපු නැති, අහමින් නැති, කන යොමු කරගෙන නැති, කන යොමු කරගන්න වෙන්නෙත් නැති කිසිම සද්දෙකින් කවදකවත් කෙලෙස් පහළ වෙන්නේ නැහැ. පහළ වෙනවා නම් පහළ වෙන්නේ මේ දකිමින් මේ අහමින් මේ ගඳ සුවඳ බලමින් මේ රස බලමින් මේ පහස ලබමින් මේ හිත යොදමින් ගත කරන ධර්මයක් පදනම්ව.

ඒ නිසා විපස්සනානුකූලව දෘෂ්ටිය සෘජු කරගත්ත කෙනාට සියල්ලටම වගකීම මේ චිත්තක්ෂණයමයි. මමමයි. මෙතනමයි. ඒක පුදුමාකාර තෙදගැන්වීමක් සම්පහංසනයක් ඉහළට තල්ලු කරන ගතියක් අරන් දෙනවා. ඒ වගෙම තමයි ඒක පිළිබඳව තියෙන්නෙ අසතියක් අසම්පන්නයක් නම්, වෙන විදියකට කියතොත් අජානං අපසංසං - නොදන නොදක නම්, මේකම සංසාරෙට හේතු වෙනවා, තෘෂ්ණාවට හේතු වෙනවා. අපායට හේතු වෙනවා. ඒ නිසා චිත්තක්ෂණයක තියන වටිනාකම ඤාණ සම්පත්තිය යෝගාවචරයා ඉදිරියට යන්ට යන්ට යන්ට යන්ට ඉස ගිනි ගත්තෙකු ඒ ගිනි නිවන්ට යොදන ප්‍රයත්නයටත් වඩා යොදන්ට සිද්ධ වෙනවා. ඒක නිසා මේ හැම චිත්තක්ෂණයකදීම අර ආනාපානයේදී පහස සම්බන්ධව ගන්නා අත්දැකීමම, ඒ වගේම රස බලන වෙලාවක ගඳ බලන වෙලාවක අහන වෙලාවක දකින වෙලාවක හිතන වෙලාවක ආදී සෑම වෙලාවකම උත්සාහ කළොත් අරමුණ මතු වෙනවාත් හා සමගම මෙනෙහි කිරීම, ආනාපානය වගේ වෙලාවකින් හම්බ වෙන පරිචයේ අත්දැකීම අනුව අනෙකුත් ඉතාම සුක්ෂ්ම තැන්වලටත් මේක විහිදුවන්ට පුළුවන්.

ඊගාවට මේ වගේ පූර්ණකාලීනව භාවනා කරන ඇත්තන් පිළිබඳව වචනයක් කතා කරනවා නම්, ආනාපානය වගේ ඉඳගෙන කරන භාවනාව ඇරුණාම, මේ ධර්මවලට හුඟක් කිට්ටුව සම්පව සම්පස්ව අවබෝධ වෙන වෙලාව තමයි සක්මන. සක්මනේදී චීරිය පැත්ත වැඩියි. සමාධිය පැත්ත අඩුයි. පර්යංකයේදී චීරිය පැත්ත අඩුයි. සමාධිය පැත්ත වැඩියි. ඒ නිසා මේ දෙක සම බර කරන්ට ඕනෑ. සම බර කරගෙන යනකොට පර්යංකයේ ගන්නා අත්දැකීම සක්මන දක්වාම යම් ආකාරයකට විහිදුවලා විස්ථාර වශයෙන් දකගන්ට පුළුවන් වෙන යෝගාවචරයාට ලොකු බලාපොරොත්තුවක් ඇති කරගන්ට පුළුවන්. එදිනෙදා වැඩවලත් අහන වාරයක් දකින වාරයක් පාසා මේ විධියට සතිය ඉදිරිපත් වුණොත් තීරණාත්මකයි. එක්කෝ නිවනට, එහෙම නැත්නම් සංසාරෙට. මේන්න මේ දෙක ඇති කරගන්ට පුළුවන්. සර්වඥයන් වහන්සේ අර කරපු සාකච්ඡා අවසානයෙ මේ පිළිබඳව හොඳ අවබෝධයක් ඇති කරගත්ත මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ දෙනවා මට වැටහිවිව තාලෙ කියලා එකක්. නැත්නම් උන්වහන්සේ මේ ධර්ම කරුණු උකහාගත්ත හැටි, තේරුම්ගත්ත හැටි, පිඬු කරගත්ත හැටි පිළිබඳව ඉතාමත්ම කාව්‍යමය වූ සම්පිණ්ඩනය කරගන්න ලද ධර්ම කොට්ඨාශයක්. මේකෙන් අර පලු දෙක තියෙනවා. හරියට ගියොත් දැනගෙන ගියොත් කතරගම. නොදැන ගියොත් අතරමග කියන්නා වගේ

රූපං දිස්සා සති මුට්ඨා, පියනිමිත්තං මනසි කරොතො. මේ විදියටම මේ කතාව යනවා සඳුං සුඛා සති මුට්ඨා පියං නිමිත්තං මනසි කරොතො - ඒ වගේම ගඳ රස පහස මුත්‍රය පිළිබඳව සඳහන් කරනවා. විඤ්ඤුණය පිළිබඳව සඳහන් කරනවා. හතරගාථා යුගලයක් මෙතන සඳහන් වෙනවා. අපි මේ අරගත්තේ දේශනාවේ පවතින මුල්ම දේ වෙන රූපය නිසා, මෙනෙදින් මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නේ රූපං දිස්සා සති මුට්ඨා - අපි ඇහෙන්නේ රූපයක් බලනවා. නමුත් සතිය නෑ. එතකොට පිය නිමිත්තං මනසි කරොතො - මේ දකින දේ මගේ කියලා හිතනවා. මේ දකින දෙයෙහි ආත්මය තියනවා කියලා හිතනවා. නැත්නම් ආත්මයෙහි මේ දකින දේ තියනවයි කියලා හිතනවා. මොනම ක්‍රමයට හරි සාරජ්ජනි කියන ඇලිච්ච ගතිය ඇති කරගන්නවා - සාරත්තවිනො වෙදෙති තඤ්ඤ අජේඤ්ඤාසාය තිට්ඨති කියලා. ඒ ඇති කරගන්නා ලද බැඳිවිච්ච හිතෙන්, වෙළුගත්ත හිතෙන් යම් වින්දනයක් ලබනවා. තඤ්ඤ අජේඤ්ඤාසාය තිට්ඨති - එයට බැසගැනීමක් සිද්ද වෙනවා.

මේක තමයි අද බටහිර පැත්තේ, එහෙම නැත්නම් දර්ශනය පැත්තෙන් කතා කරනකොට කියන්නේ, කොහොමද යමක් දකිනකොටම ඒක පිළිබඳව බැසගැනීමක්, එයට නිමග්න වීමක්, ලැගගැනීමක් ඇති වෙන්නේ කියලා. මේක තමයි තෘෂ්ණාව විස්තර කරනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නල දීලා තියෙන්නේ තෘෂ්ණාව පහළ වෙන සහ ලැගගන්නා තැන්. සා බො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කඬ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කඬ නිවිසමානා නිවිසති? - කොතනද තෘෂ්ණාව උපදින්නේ? කොතනද තෘෂ්ණාව මුල් බැසගන්නේ? ඒ මුල් බැසගන්නේ නිකං නොවෙයි. අර අපේ පරණ තිබුණ සංඥවලුත් ඒකට දලා අපි ඒ රූපය අන්දනවා. දකින විත්තක්ෂණයේම රූපය ස්වාභාවිකයි. නමුත් ඊගාවට පහළ වෙන විත්ත වීථි 1, 2, 3 යනකොට ඒ රූපෙට සම්පූර්ණ අපිට ඕනෑ දේ අන්දලයි අපි බලන්නේ. මේක තමයි අපි මතක් කරගත්තේ, අර හේතක සත්තු එලවන්ඩ හිටවලා තියන පිඳුරු පඬියෙක් දෑකපුවහම කපුටෙක් හෝ මීග පෝතකයෙක් ඒක දකින්නේ මිනිහෙක් වගේ. ඊට පස්සේ ඌට කොච්චර කිව්වත්, අවබෝධ කරලා දෙන්න උත්සාහ කළත් මේක නිකං රූකඩයක් විතරයි කියලා, කවදකවත් මුණ බලන්ඩවත් කැමති වෙන්නෙ නෑ. තව විත්තක්ෂණයක්වත් ඉන්ඩ බෑ. හිටියොත් මේ මනුස්සයා මට ගහලා මරනවා කියලා දුවන්ඩ පටන්ගන්නවා. ඒ නිසා අර ඉස්සර වෙලාම දකිනවාත් එක්කම එහි සම්බන්ධතාවක් ඇති කරගන්නොත් ඒත් එක්කම ඒ ඇති කරගත්ත

සම්බන්ධතාව කියන්නේ ඒ රූපය තමන්ගේ තාලෙට දැකගන්නට පස්සේ ඒක මිසක්ක කවදක්වත් ආයෙ නැවත ප්‍රකෘති රූපය දකින්නට පුළුවන් ශක්තියක් අපේ හිතේ නෑ. පෘථග්ජන හිතක නෑ.

මේක හරිම විචිත්‍ර සංසිද්ධියක්. ඒ නිසා එකම රූපය සියකට පෙන්නුවොත් සියදෙනා සියක් කියයි. එකම රූපය එක්කෙනාට සියසැරයක් පෙන්නුවොත් සියසැරේ බලනකොට සියආකාරයක්. ආනාපානාය සියසැරයක් බැලුවොත් සිය සැරේට සියආකාරයක් අපි දකිනවා. පිම්බීම හැකිලීම සියසැරයකට බැලුවොත් සියආකාරයකට අපි දකිනවා. මේක ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා, තෘෂ්ණාව ඇති කරන හැටියි සංසාරෙ නිවන ඇති කරන හැටියි පිළිබඳව තීන්දුවක් ඇති කරගත්ත, පටිච්ච සමුප්පාද ස්වරූපයට. රූපං දිස්වා සති මුට්ඨා පියනිමිත්තං මනසි කරොතො සාරත්තවිතො වෙදෙති තඤ්ච අජේඣාසාය තිට්ඨති - ඒ බැඳගත්ත හිතින් වෙළිගත්ත හිතින් යම් වින්දනයක් ලබනවා ඒ රූපය පිළිබඳව. එතකොට ඒ හිත නිමග්න වෙනවා. එහි ගැලීගන්නවා. තඤ්ච අජේඣාසාය තිට්ඨති තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා අනෙකා රූපසමභවා. මේ රූපය නිසා ඇතුළතින් හටගත්තා වූ වේදනාවක් ඔහු විදින්නට පටන්ගන්නවා. වඩනවා. මේ රූපෙ දක්කා හොඳයි. හරිම සන්තෝසයි. මේ රූපෙ දක්කා නරකයි. හරිම කනගාටුයි. මේ රූපෙ ගත්ත දෙයක් නෑ. බලන්ත දෙයක් නෑ. කියන්ත දෙයක් නෑ. කම්මැලියි. නීරස වෙනවා. මෙන්න මේ විදියට ඔහු තුළ වේදනා ත්‍රිකයක් පහළ වෙනවා. හොඳයි, නරකයි, නැත්නම් හොඳ වෙනම නරක වෙනම. නැත්නම් හොඳ නරක දෙක අතරමැද යම්ම වේදනාවක් හටගන්නවා.

මේ වේදනාව ඇතුළෙන් හටගත්ත දෙයක්. මොකද, ඔය රූපෙ බලල නෙවෙයි මේ ඇති වෙලා තියෙන්නේ; රූපෙයි කියලා තමන් හිතාගත්ත දේ බලලා. මේ රූපය මගේය, මේ රූපයේ ආත්මය තියනවය. නැත්නම් ආත්මයේ මෙවැනි රූප තියනවය ආදී වශයෙන් අර මිච්ඡා දිට්ඨි, මිච්ඡා සංකප්ප, මිච්ඡා වායාම ආදී වශයෙන් අර රූප සංඥාව මත ඇති කරගත්ත මේ විකාර රූප රාශිය නිසා ඔහු දිගින් දිගටම එක ආකාරයක වේදනාවක් විදිනවා, හොඳයි කියලා හෝ නරකයි කියලා හෝ හොඳ නරක දෙක නෑයි කියලා හෝ. ඒක ඇතුළතින් හටගත්ත දෙයක්. අභිජ්ඣා ච විභෙසා ච විත්තමස්සුපහකැකති - ඒ නිසා ඔහු අභිජ්ඣා කියන දැඩි ලෝභය හෝ ඇති කරගෙන වෙහෙසකට පත් වෙලා හිත බොහොම වෙහෙස තත්ත්වයකට

පත් කරගන්නවා. මේ දුක්ඛ සත්‍යයේ තියන පෙළන ගතිය, එහෙම නැත්නම් තවන ගතිය ඒ රූප බැලීම නිසා ඇති වෙනවා. එවං ආවිනතො දුක්ඛං ආරා නිඛාණං වුච්චති - මෙන්න මේ විදියට ඔහු දුක වඩනවා. ඔහුගෙන් නිවන ඇත් වෙනවා. ඒකට හේතුව සති මුඛා පියනිමිතතං මනසි කරොතො - සතියෙන් තොරව මේ රූපය දුක්කා, හොඳ, දකින්නට මට විතරයි පුළුවන්, මගේ ඇස් දෙක හොඳයි ආදී වශයෙන් ඒ රූපය පිළිබඳව ප්‍රිය නිමිත්ත මෙනෙහි කරනවා නම් එතනදීම තේරුම් ඇරගන්ට ඕනෑ ඔහුට ඒ කියන නන්දිරාගය වඩවන පුනර්භවය ඇති කරවන තෘෂ්ණාව ඇති වෙනවා. පංච උපාදාන ස්කන්ධය සන භාවයට පත් වෙනවා. දුක වැඩෙනවා. සංසාරට බැඳෙනවා. නිවනින් ඇත් වෙනවා.

මේක ඇත්තටම විස්තර කරලා දෙන්නට ඕනෑ සමුදය සත්‍යය විස්තර කරනකොට. නමුත් මේකෙම ප්‍රතිබිම්බය තමයි නිවන පිළිබඳ විස්තර කරන්නට පුළුවන්. න සො රජ්ජති රූපෙසු රූපං දිස්සා පතිස්සතො - රූපය පිළිබඳ කවදවත් රංජනයක් කරන්නෙ නෑ. ඇලී බැඳීමක් කරගන්නෙ නෑ. රූපං දිස්සා පතිස්සතො - රූපය දකිනකොටම එළඹ සිටි සිහිය පිහිටුවනවා. මේ කියන්නේ සතිපට්ඨානය අහල මේක මගේ ජීවිතේට ළං කරගන්ට ඕනෑ කියන සිතිවිලි යොදල එයට කාය ජීවිත නිරපේක්ෂකව බැහැලා කටයුතු කරන යෝගාවචරයෙක් කරන ප්‍රයත්නය. න සො රජ්ජති රූපෙසු රූපං දිස්සා පතිස්සතො - රූප ධර්ම පිළිබඳව රංජනය කරන්නේ නෑ. ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සඳහන් කරලා තියනවා මේක පිළිබඳව අනිත්‍ය සංඥව වඩන්ඩ. සබ්බසංඛාරෙසු අට්ඨයති භරායති ජ්ගුච්ඡති - දුකක් වශයෙන් සලකනවා, පිළිකුලක් වශයෙන් සලකනවා. වෙන් කරල බැහැර කළ යුත්තක් වශයෙන් සලකනවා.

ඉතින් මේක මේ සමාජේට එහෙම නම් හරිම භයානක තත්ත්වයක්. කොච්චර නම් මග දිගට යනකොට වෙළඳ ප්‍රචාරක දැන්වීම් තියෙනවද. එව්වා ඇහැට කඩාගෙන පනිනවා. එව්වා බැලුවේ නැත්නම් කාලෙකට සැරයක්, මොකක්දෝ නිකං අඩුපාඩුවක් වගේ දූනෙනවා. එව්වා බලනකොට අපි මෝඩ ලෝකෙක රජ වෙනවා. ඇයි තව විත්තක්ෂණයකින් මේ ලබාගන්ඩ පුළුවන් සැපක් නේද මේ? ඇයි අහක බලල යන්නේ? ඔහොම පොඩ්ඩක් නතර වෙන්ඩකො. නතර වෙලා මේ දැන්වීමේ තිබුණ තැනට ගිහිල්ල මේක ලබා ගන්ඩකො. මේක නේද මනුස්සකම කියලා කියන්නේ. මේක නේද අපි භුක්ති විදිය යුත්තේ ආදී වශයෙන් ලෝකයක් කැගහනවා.

නමුත් මේ මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්ට වැටහෙන තාලෙට සඳහන් කරන්නේ නසො රජ්ජති රූපෙසු -ඒ රූප පිළිබඳව රංජනයක් කරන්නෙ නෑ. රූපං දිඤා පතිස්සතො - රූපය දැක හොඳට සතිමත් වෙනවා. දැන් මම ඇහින් අහු වෙලා. රූපයක් මාර්ගයෙන් අහු වෙලා කියන එකට හොඳට එළඹ සිටි සිහිය පිහිටුවාගන්නවා. විරතනවිතො වෙදෙනි, තඤ්ඤ නාමෙකාසාය තිට්ඨති - විරත්ත හිතකින් වෙන් කරගත්ත හිතකින් මේක විදිනවා. මේක මාව අල්ලගන්ඩ තියන පාශයක්. ඒක හරියට විදුලිය කම්බියක් විවෘත වෙලා තියනවා දක්කහම අපි ඒක දිහා බලන්නා වගේ, තව පොඩ්ඩකින් අත ගැවොත් ආයේ ඊට පස්සේ කතා කරලා වැඩක් නෑ. අපි දැනගන්නවා මේක පිළියම් කට යුත්තක්. මේක මෙහෙම තියන්ඩ හොඳ නෑ.

ආන්න ඒ විදියට තමන්ට රංජනය කරන්නෙ නැති හිතකින් යුක්තව මේක දිහා බැලුවොත් ඒකට ආයෙ බැසගන්ට හිතෙන්නේ නෑ. නාමෙකාසාය තිට්ඨති යථාස්ස පස්සතො රූපං සෙවතො වාපි වෙදනං - ඒ විදියට රූප බලනව වෙන්ඩත් පුළුවන්, ඒක විදිනවා වෙන්ට පුළුවන්. බියති නොපවීයති - කවදකවත් ඔහුට වැඩිමක් සිදු වෙන්නේ නෑ ගෙවීමක් හැර. ඒ මොකද, රූපය දකිනකොටම පිහිටුවාගන්නා වූ සතිය නිසා ඔහු ඒ රූපය දකින්නේ පාශයක් විදිහට. සර්පයෙක් විදියට. බෝ වෙන රෝගයක් විදියට. ඒ නිසා ඔහුගේ ඇතුළෙන්ම ප්‍රතිශක්තියක් ගොඩ නැගෙනවා. ඒ නිසා කවදක්වත් ඒ රූප තව තව මං දකින්නට ඕනෑ. අහවලා දැකපු නැති රූපත් මං දැකලා තියෙනවා. මේ මේ විදියට දැකලා තියෙනවා. ලොකු කරලා දැකලා තියෙනවා. ළං කරලා දැකලා තියෙනවා ආදී වශයෙන් ඒ කියන ප්‍රයත්න රාශියම හිටිනවා. බියති - ගෙවා දමන්ට ක්‍ෂය වෙන්ට පටන් අරගන්නවා. නොපවීයති. මේ විදියට, එවං සො චරතී සතො - ඔහු තුළ දිගින් දිගටම සතිය ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඒ කියන්නේ සතිය වැඩ කරනවා. මෙන්න මේ විදියට එවං අපචිතතො දුක්ඛං - ඔහු දුකින් බැහැර වෙනවා. සන්තිකෙ නිබ්බානං වුච්චති - ඒ චිත්තක්ෂණයෙම ඔහු නිවනට කිට්ටු වෙනවා. නැත්නම් තාවකාලිකව නිවනට සමවදිනවා.

ඒ නිසා රූපයක් දකින අවස්ථාව තීරණාත්මකයි. එක්කෝ අපි ඒ මත සතිමත් නැති වීම නිසා, කට ඇරගෙන රූප බලල ඒ පිළිබඳව සන්තෝෂය පහළ කරගෙන පංච උපාදන ස්කන්ධ දැඩි ඝනබහල භාවයට පත් කරගන්නවා. තෘෂ්ණාව වඩනවා. පුනර්භවයක් ඇති කරගන්නවා.

එහෙම එහෙම නැතුව, ඇති වෙන මොහොතක් පාසා ඒ මොහොතෙම සතිය පිහිටුවාගන්න නම් අපි ඒත් බලනවා. අපි ඒත් විඳිනවා. නමුත් කවදකවත් ඒ විඳින විඳිල්ලෙදි ක්ෂය වීමක් හැර වඩා වර්ධනයක් සිදු වෙන්නෙ නෑ. අන්න එහෙම කෙනා නිවනෙ. ඒක නිසා ඇහේ නිවන තියනවා. රූපයේ නිවන තියනවා. කතේ නිවන තියනවා. සද්දවලත් නිවන තියනවා. නාසයේ නිවන තියනවා. ගඳ සුවඳෙ නිවන තියනවා. දිවේ නිවන තියනවා. රසේ නිවන තියනවා. කයේ නිවන තියනවා. ස්පර්ශයේ නිවන තියෙනවා. හිතේ නිවන තියෙනවා. ධම්මවල නිවන කියනවා. ඇත්ත තමයි. නමුත් ඕකෙම තමයි සංසාරෙන් තියෙන්නේ. මෙහෙම තත්ත්වයක් තියෙද්දි මේක මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේගේ වැඩක් කියනව නම් සියලුදෙනාම සතුටින් සමාදාන වෙයි. එහෙම නම් දෙවියන් වහන්සේව ඡේප් කරගන්න එක විතරයි තියෙන්නේ. මෙව්වා ගැන එව්වර කලබල වෙන්ට දෙයක් නෑ.

සර්වඥයන් වහන්සේ මේක ඒකාන්තයෙන්ම හොඳට සිහියෙන් යුක්තව ධර්මය අහන කෙනාගෙ අතටම දෙනවා. පුද්ගලයෙක් කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මේ භය තමයි. වක්ඛු, සොත, ඝාන, ජ්වහා, කාය, මන කිව්වහම මේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, කය, මන තමයි. ඒ මනුස්සයා ජීවත් වෙන්ට නම් අනිවාර්යයෙන්ම ආහාර තියෙන්න ඕනෑ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම තියෙන්න ඕනෑ. මේ ටික එකතු වෙව්වහම ඒ පුද්ගලයා සතියෙන් යුක්තව නොවී, මෙව්වා පිළිබඳව මට ඇහැ ලැබුණා රූප ලැබුණා හරි හොඳයි. කන ලැබුණා ශබ්ද ලැබුණා හොඳයි ආදී වශයෙන් රංජනය කරනවා නම්, අනිවාර්යයෙන්ම ඒ පුද්ගලයා පංච උපාදාන ස්කන්ධයන්ගේ සනබහල භාවයට පත් වෙනවා. අනිවාර්යයෙන්ම පුනර්භවය ඇති කරන නන්දිරාග සහගත, එතන එතැන අභිනන්දනය කරන තෘෂ්ණාව වඩනවා. නැති වෙනවා නම් තෘෂ්ණාව නැති වෙන්නෙන් මෙතනමයි.

මේ සඳහා සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරල තියෙන්නේ අපි අර කලින් කිව්ව විදියට, කය සහ පොට්ඨබ්බ කියන පහසු තැනින්. මේ තැනින් පහසු වෙලා කටයුතු කරගෙන යනකොටත් ඉතාමත්ම රේඛීය සම්බන්ධතාවකුත් පෙන්නන්න ජුළුවන්. නැත්නම් ත්‍රිමාන රූප සම්බන්ධතාවකින් පෙන්නල දෙන්න ජුළුවන්, මූල කර්මස්ථානයම. ආනාපානය කරන කෙනා ආනපානය, පිම්බීම හැකිලීම කරන කෙනා පිම්බීම හැකිලීම, සක්මන් භාවනාව කරන කෙනා ඒක, එහෙම නැත්නම් වෙන සිත්ගන්නාසුලු, තමන්ට හිත් වදින මොනම භාවනාවක් හෝ කරගෙන

යනකොට ඒ අරමුණ විෂයෙහි එක විත්තක්ෂණයෙන් විත්තක්ෂණය අරමුණු මතු වෙන වාරයක් පාසා අලුතෙන් අලුතෙන් බලනවා නම්, සෑම අවස්ථාවකම ඒ අරමුණ වෙනස් කරලා පෙන්නන ගතිය තමයි ජීවිතය කියන්නේ. නමුත් යෝගාවචරයෝ සමහර විටක කොච්චර නම් පුරුද්දේ ඇබ්බැහියේ ඉන්නවද කියනව නම්, විනාඩි දහයක් පහළොවක් බලා හිටියා එකමයි පේන්නේ කියලා කියනවා. ඇත්ත නම් එක දිගට බලාගෙන ඉන්ඩ් බැරී තරම් අරමුණ වෙනස් වෙන එකයි තියෙන්නේ. නමුත් මේ බොරු කියන්ඩ් හදනවත් රවටන්ඩ් හදනවත් නෙවෙයි. මේ තරමටම නිත්‍ය සංඥාව තියනවා.

ඒ නිසා අපට ඒක තියෙද්දීත් විනාඩියකින් දෙකකින් හෝ විනාඩි පහෙන් පහට හෝ කමක් නෑ, මූල කර්මස්ථානය බලලා එහි යම් කිසි වෙනසක් දකින්න පුළුවන් නම් ඒක ලොකු සමාරම්භයක්. තවත් විරිය වැඩි කරලා බැලුවොත් අරමුණ විත්තක්ෂණයක් පාසා වෙනස් වෙනවා. ඒ වෙනස් වීම, නැත්නම් වෙනස් වීම ස්වභාව කරගන්නා වූ මෙවැනි අරමුණක් දිගට බලාගෙන ඉන්නකොට භාවනා විෂය පිළිබඳව නම් තීරසකම පහළ වෙන්ඩ් පුළුවන්. ඒකාකාරීකම පහළ වෙන්ඩ් පුළුවන්. මොකද, එකම ඉරියව්ව. එකම අරමුණ. ඉතින් ලැබෙන ලාභයක් නෑ. නමුත් භාවනාවට සාදර වෙනවා නම්, සමාරම්භ වෙනව නම් ඔහුට දැකගන්ට පුළුවන් වෙනවා, අරමුණේ සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙනසුලු ගති වැඩිවැඩියෙන් බලන්ඩ් වැඩිවැඩියෙන් පේනවා. මේන්න මේ හරි පැත්තට නිවන පැත්තට වැඩේ යනව නං බොහෝ වෙලා අරමුණේ ඉන්ඩ් පුළුවන් ගතියක් පහළ වෙනවා. ඒකෙන් අදහස් කරන්නේ නෑ, ඒ වෙලාවේ අපේ හිතට වේදනා නොදනෙනවයි කියලා. පරිසරයේ සද්ද නැති වුණයි කියලා. සිතුවිලි නැති වුණයි කියලා. එහෙම එකක් නෑ. සිතුවිලි තිබුණත් වේදනා තිබුණත් සද්ද ඇහුණත් මූල කර්මස්ථානයේම ඉන්ඩ් පුළුවන් ගතියක් ඇති වෙනවා.

අන්න ඒ විදියට මේ වෙලාවේ යෝගාවචරයා තමන් භාවනාවෙන් ලබාගත්ත මේ ගුණය තේරුම් අරගෙන ඔය එන එන හැම එකටම උත්තර දෙන්න යන්නෙ නැතුව මට තියෙන්නේ දැන් හිත දගත්ත මූණට මූණ දලා අල්ලගත්තු මූල කර්මස්ථානයේම පවතින එකයි. එහි දිගට වැඩි වෙලාවක් ඉන්ට ඉන්ට භාවනාවේ ප්‍රගුණ භාවය වැඩි වෙනවා කියලා ආත්ම විශ්වාසයෙන් කටයුතු කරනව නම්, එතකොටත් ඔහුට සද්ද ඇහෙනවා. අන්න ඒ සද්ද පිළිබඳව විරංජනය වෙන හැටි ඉතාමත්ම ප්‍රබුද්ධයි. මේ

සද්දවල අර්ථය නැතුව යනවා. මූල කර්මස්ථානයේ ඉන්නකොට කවුරු හරි කුටු කුටු ගාල කරන සද්දයක් හෝ ඇහෙනවා. හයියෙන් දෙරක් අරින වහන ශබ්දයක් හෝ ඇහෙනවා. නැත්නම් බල්ලෙක් බුරන සද්දයක් හෝ ඇහෙනවා. නමුත් ඒ එක්ක, වෙන විදියකට කිව්වොත් සද්දෙට කරදර කළොත් සද්දේ තමන්ටත් කරදර කරනවා. සද්දේ ගණන් නොගෙන තමන්ගේ තියන අධිෂ්ඨාන ශක්තියත් මෙතෙක් කරපු අත්දැකීම්ත් අදහාගෙන මට මේ වෙලාවේ මූල කර්මස්ථානයේ ඉන්ඩ පුළුවන් නම් ලොකු ලාභයක් කියලා මූල කර්මස්ථානයේම හිටියොත් අර සද්දවලට මොකද වෙන්නේ? න රජ්ජනි - ඒකට බැඳෙන්නෙ නෑ හිත. ඒකෙ සාරද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඒක මත කෙලෙස් උපදින්න ටියන ශක්තිය නැති වෙනවා. ඒක පිටුපස දුවගෙන ගිහින් මේ බල්ලට ගහන්ඩ ඕනෑ. නැත්නම් මේ දෙරවල් අරින වහන කට්ටියට උපදෙස් දෙන්න ඕනෑ, මොනවක්වත් හිතෙන්නෙ නෑ. ඒ පිළිබඳව කිසිම දැඩි ආයාසයක් අසහනකාරී ගතියක් පංචස්කන්ධයේ කොහේවත් පහළ වෙන්නෙ නෑ. මොකද, ඔහුගේ අවධානය යොමු වෙලා තියෙන්නේ මූල කර්මස්ථානයේමයි. අවධානය යොමු කරන්ට උත්සාහ කරන්නේ මූල කර්මස්ථානෙටමයි. අමතක කරන්ඩ හදනවා මේ බාහිර සද්ද. එතකොට ඒ ශබ්දය පිළිබඳව කෙලෙස් ඇති වෙන්ඩ තියන අවස්ථාව සම්පූර්ණයෙන්ම ගෙවෙනවා.

මීට වැඩිය බොහෝම විචිත්‍රයි සිතිවිලි ගැන බලනකොට. මූල කර්මස්ථානය කඩා බිඳගනිමින් සිතුවිලි පහළ වෙනවා නම් ඒ සිතිවිලිවල අර්ථ අපට මතක තියෙනවා. අන්තර්ගතයක් තියෙනවා. නමුත් මෙවැනි වේදනා අපහසුකම් තියෙද්දී යම් යෝගාවචරයෙක් දිගින් දිගටම මූල කර්මස්ථානයේම ඉන්ඩ හිත දැඩිව යොදවන්ට කටයුතු කළොත් ටික වේලාවක් යනකොට ඔහුට තේරෙන්නඩ පටන්ගන්නවා සිතුවිලි එනවා, එතන බිඳිලා යනවා. ඒ සිතුවිලිවල දිගට දිගට දම්වැල් ඇදීමක් නැති වෙනවා. ඒ වගේම හිතේ ඊට අන්තර්ගතයක් නැති වෙනවා. මතකයේ රඳන ගතිය නැති වෙනවා. ඒ මොකද, සිතුවිලි පිළිබඳ රංජනය නැති වෙනවා. යම් දවසක ඔහුට මූල කර්මස්ථානයම සරණ කරගෙන, මූල කර්මස්ථානයම පිහිට කරගෙන මේ විදියට හිතිවිලි අපිට අවශ්‍ය නම් ඇඟේ දගෙන කරදර ගන්ඩ පුළුවන්, අවශ්‍ය නම් මූල කර්මස්ථානය සමාදන් වෙලා සිතුවිලි අයින් කරන්ඩ පුළුවන් කියලා විශ්වාසයක් ඇති වෙච්ච දවසට අපි කියනවා ඒකට විතකක විරිය කියලා. විතක්ක ජයගැනීමේ ශක්තිය. සාමාන්‍යයෙන් ආධුනිකයා ඒ විදියට ජයගන්නේ බොහොම ලාමක විතක්ක. පහු

වෙනකොට පහු වෙනකොට ඊට වඩා ටිකක් අපිට හේතු සහිතයි කියලා හිතෙන විතර්ක වුණත් ජයගන්ව පුළුවන් තත්ත්වෙකට එනවා. අන්තිමට තමයි කාමචිතක්ක, ව්‍යාපාදචිතක්ක, විහිංසාවිතක්ක කියන අන්තිම භයානක විතක්ක පවා ධම්මානුපස්සනාවෙදි ගත්ත අත්දැකීමෙන් දිගටම යාම නිසා ජයගන්ට පුළුවන් වෙන්නේ.

ඒ වගේම තමා වේදනා විජය. පුංචි පුංචි වේදනා කොයි වෙලාවෙන් ඇගේ තියනවා. ඒක තමයි මේකෙ සඳහන් කෙරුවෙ ඇතුළතින්ම හටගන්න වේදනා තියෙනවා. ඒ වේදනා පිළිබඳව හරි කනගාටු බලාපොරොත්තු සුන් වෙච්ච තත්ත්ව ඇති වෙනවා ආධුනිකයාට. නමුත් මූල කර්මස්ථානය පුරුදු කරපු එක්කෙනාට තේරෙනවා වේදනා තිබුණත් මූල කර්මස්ථානයේ බහුලිකත කරනකොට වේදනාවෙන් එන බාධාව නතර කරගෙන ඉන්ට පුළුවන් බව. යනකොට අවශ්‍ය නම් වේදනාව අමතක කරගෙන ඉන්ඩ පුළුවන්. එතකොට අර වේදනාවෙන් මාව මැරෙයිද? මට අංශභාගෙ හැදෙයිද? කොර වෙයිද? ආදී වශයෙන් වේදනාව අපිව ගිලගන්ඩ පුළුවන් තත්ත්වය පුංචි වෙන්ට පටන්ගන්නවා. මූල කර්මස්ථානය පිළිබඳ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය වැඩෙන්ට පටන්ගන්නවා. මං මේ සාකච්ඡා කරන්නේ මූල කර්මස්ථානයත් එක්ක සංසන්දනාත්මකව බාහිරින් අරමුණක් ආපුවහම මැදහත් භාවනා සාර්ථකත්වයක් ඇති යෝගාවචරයාට ජේනවා, ඒ කරදර කම්කටොලු කරේ දගත්තොත් සංසාරෙ වැඩෙනවා. දුක වැඩෙනවා. සැප දුක් වේදනා ප්‍රකට භාවයට පත් වෙනවා. ඒවා ගණන් නොගෙන ඉන්ඩ පුළුවන්කම සමාදන් වුණොත්, දන් තමන් කරපු භාවනාවම අගය කරමින් මුණට මුණ දලා තියන මූල කර්මස්ථානයම සාකච්ඡා කරමින් බහුලිකත කරන එක කරගෙන ගියොත් අරවා නිකම්ම නිකං හැලිල යනවා. ඇළපතට දූම්ම වතුර ටිකක් වගේ හිටින්නෙ නැතුව යනවා.

මෙන්න මේක එනකොට යෝගාවචරයාට තේරෙනවා ඒ ඒ විත්තක්ෂණයේ අවශ්‍ය නම් සංසාරය වවාගන්ට පුළුවන්. ඒ ඒ විත්තක්ෂණයේ අවශ්‍ය නම් නිවන හදගන්න පුළුවන්. මෙන්න මේ තත්ත්වයට තමයි කියන්නේ සාන්ද්‍රාෂ්ටිකත්වය කියලා. ඒ වෙලාවෙ අත්දැකිත්ව පුළුවන් දෙයක් ඒක. කවදකවත් එතන ගුරුවරයා නෑ. කවදකවත් එතන පූර්වයෙන් කලින් තියාගත්ත අදහසක් නෑ. කරල කරල කරල පුරුදු වෙලා හරියට මූල කර්මස්ථානෙ පවතිද්දි බාහිරෙන් කරදරක් එනවා, දන් මං මොකද කරන්නේ කියලා කර්මස්ථානෙ ඉන්නවද? බාහිර දේට යනවද?

ආදී වශයෙන් හිත වික්ෂිප්ත වෙනකොට, මූල කර්මස්ථානයම ප්‍රධාන කරගෙන යනවා, මේක අමතක කරනවා නැත්නම් මේක නොසලකා හරිනවා, කියන කළ යුතු නියම සමායක් සංකල්පය පහළ වුණොත් බොහොම ඉක්මනට ඔහුට වීරියත් පහළ වෙනවා, සතියත් පහළ වෙනවා, සමාධියත් පහළ වෙනවා. ඒක නිසා නිරොධ සත්‍යය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරනකොට කාරණාව හරියට ඉටු කරගෙන තේරුම් ගත්තොත් ඒකම නිරෝධ සත්‍යයක් වෙනවා. ඒකම තමන්ගේ මේ දුක් නිවා දමන ශක්තියක් බවට පත් වෙනවා. යෝගාවචරයාට පුදුමාකාර ආත්ම ශක්තියක් අධිෂ්ඨාන ශක්තියක් වඩන ගතියක් එනවා.

නමුත් අවාසනාවකට වගේ මේ දෙක පුදුමාකාර විදියට ඇත් කරන්ඩ උත්සාහ කරනවා ආගමිකාරයෝ. නිවනේ ඉන්නකල් නං සංසාරේ බෑ. සංසාරේ ඉන්නකල් නං නිවන බෑ කියනවා. ඒක මේ වැටෙන් එහා පැත්තේ මෙහා පැත්තේ වගේ බොහොම සමීප දෙකක්. එහෙම කතා කරනවටවත් කැමති නෑ. මොකද, ආගම මවාගෙන වවාගෙන කන අයට එතකොට කරන්ඩ දෙයක් නෑ. ඒගොල්ලන්ගේ පිහිට කවුරුවත් පතන්නේ නෑ. මොකද, යෝගාවචරයා දන්නවා තමන් ළඟමයි මේක තියෙන්නේ කියලා. ඒ නිසා ආගම හරිම විරුද්ධයි හරිම අකමැතියි ධර්මය නැඟලා එනවට. නමුත් ධර්මය කවදවත් ආගමට විරුද්ධ වෙන්නෙ නෑ. මොකද ධර්මයට එන්ඩ අපට හේතු වුණේ ඔය වගේ කියන ආගම් තමයි. හොඳ නරක දෙක තමයි. ඒ නිසා නිවන සංසාරය කියන මේ දෙක ළඟට යනකොට යෝගාවචරයාට පුදුමාකාර විදර්ශනා ශක්තියක් නොතිබුණොත් තර්ක ඥානයෙන් නම් කවදකවත් මෙතන්ට එන්ට බෑ. ඇහූ දෙයින් ගන්ඩත් බෑ.

ඒ නිසා තේරුම් අරගන්ට ඕනෑ මෙවැනි ධර්ම කොට්ඨාශ අභනකොට තමයි අපිට වර්තමාන මොහොතේ තමන්ගේ තියන වටිනාකම ඉතාමත්ම කැපී පෙනෙන විදියට වැටහෙන්නඩ පටන් අරගන්නේ. ඒ වැටහීමමයි, වටහාදීමමයි, වැටහීමෙන් ලැබෙන සතුටමයි මෙම ධර්ම දේශනාව කිරීමේ පරමාර්ථය. ඒ නිසා අදත් මේ එකතු කරගත්ත ධර්ම කොට්ඨාශ තමතමන් මේ කරගෙන යන වැඩේට දෙධර්මයක් පෙළගැස්මක් පිණිසම හේතුහුන වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරන්ට බලාපොරොත්තු වෙනවා.

88 | විඤ්ඤාණ හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසස හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

චක්ඛවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. අද අපි මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ 88 වෙනි අංකයටයි මේ ආරම්භය ලබන්න පටන් ගන්නේ. මේ තාක් කල් අපි හැමදම මතක් කරගන්නව වගේ, සතර සතිපට්ඨානයන්ගෙන් කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා කොටස් නිම කරලා දැන් ධම්මානුපස්සනා ක්ෂේත්‍රයේ, අනුපස්සනාවේ දැන් මේ සවිච පඛිබයෙයි ගත කරන්නේ. සත්‍ය සතර පිළිබඳ විග්‍රහයක්. ඒක ඉතාමත්ම සජීවී කොටසක්. විශේෂයෙන්ම විපස්සනාවට හුඟාක්ම සමීපයි. නැත්නම් භාවනා ජීවිතයකට අත්‍යන්ත සමීප භාවයක් පෙනන්නවා. ඒ නිසා ඒකට අපි පියවරෙන් පියවර හැකි තාක් විස්තර අත්දැකීම් මාර්ගයෙන් සහ මූලධර්ම මාර්ගයෙන් කියන දෙපාර්ශ්වයෙන්ම ළං කරගනිමින්, මේ තාක් කල් මෙච්චර දිග ගමනක් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.

මේ සත්‍ය සතරෙන් නිරෝධ සත්‍යය තමයි අපි මේ පසුගිය සති කිහිපයේත් මත්තට තියෙන සති කිහිපයේත් විග්‍රහ කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ; ගත කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. එයින් සමුදය සත්‍යය විස්තරයමයි නිරෝධ සත්‍ය විස්තරයට පාදම වෙලා තියෙන්නේ. ඒ ප්‍රශ්න විසඳන ක්‍රමයමයි සර්වඥයන් වහන්සේ උපක්‍රමයක් වශයෙන් මෙතැන පාවිච්චි කරන්නේ. එතැනදීත් ප්‍රශ්නය අහන්නේ: සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කඤ්ඤා උප්පෙසමානා උප්පෙසති, කඤ්ඤා නිවිසමානා නිවිසති? මේ තෘෂ්ණාව කොතනැක නම් උපදින්නේ උපදීද, ලැගගන්නේ ලැගගනීද? ඒ යොමුවක් ලබාදෙන්න හදන්නේ තෘෂ්ණාවේ පහළ වීම, නැත්නම් දුක්ඛ සත්‍යයේ හේතුව පහළ වෙන්නෙ මෙහෙමයි, ලැගගන්නේ, නතර වෙන්නේ, ස්ථාවරය ලබන්නේ මෙහෙමයි. ඒ ප්‍රශ්නයමයි මෙතැනදීත් නගන්නේ. සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කඤ්ඤා පභීයමානා පභීයති, කඤ්ඤා නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති ඒ කියන ලද තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවා නම් ප්‍රභාණය වෙන්නේ කොතනද, නිරුද්ධ වෙනවා නම් නිරුද්ධ වෙන්නේ කොතනද? එතකොට උත්තරෙත් අර විදියටමයි. බොහෝමත්ම සජ්චිකමක් සාන්දෘෂ්ටික ගතියක් පෙන්වනවා. වක්ඛුං ලොකෙ, රූපා ලොකෙ, වික්ඛැක්ඛුං ලොකෙ, වක්ඛුසමඵසෙසා ලොකෙ ආදී වශයෙන්. ඇහැට සම්බන්ධ ඒ විත්ත විටීය එකක් එකක් වෙන වෙනම ගනිමින් ඒ වාගේම ඇහැට සාපේක්ෂකව කන, නැහැය, දිව, කය, මන කියන මේ සෑම ආයතනයක්මත් ගනිමින් එකම ක්‍රමයට විග්‍රහයක් මේකෙ දක්වන්නේ.

එයින් අපි පසු ගිය සති දෙකකුනේදී වක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසොසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එඤ්ඤා නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති කියන කොටස ද්වාර වශයෙන්, වක්ඛු ද්වාර වශයෙන් අපි ඉදිරිපත් කරගත්තා, පුළුවන් තරම් සොත, සාන, ජීවිතා, කාය වශයෙන් අහන ඇත්තන්ට ඒ නය ක්‍රමයට තේරුම්ගන්න ඉඩ තියාගෙන ගියා. ඊගාවට රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසොසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එඤ්ඤා නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති ඒ ඇහැට ගොදුරු වෙන්නා වූ අරමුණ වන විෂය රූපය වන රූප, වර්ණ රූපය, ලෝකයා ප්‍රිය කරනවා. මිහිරි වශයෙන් සලකනවා. අන්න එතැන තමයි තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙනවා නම් වෙන්නේ. නිරුද්ධ වෙනවා නම් නිරුද්ධ වෙන්නේ එතැනයි.

ඊට පස්සේ ඊටත් වැඩිය පියවරක් ඉදිරියට ගිහිල්ලා කියන්න පුළුවන්, අද ගන්න කොටස, වක්ඛු වික්ඛැක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසොසා

තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසේ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති ඇහැ, ඇහේ හටගන්නා වූ දක්නා හිත, රූප දකිනවා කියල පහළ වෙන හිතට ගැමී ව්‍යවහාරයෙන් සඳහන් කරනවා, දකින හිත. මේ භාවනා ලෝකයේ ග්‍රන්ථාරූඪ භාෂාවේ හැටියට වක්‍රවිඤ්ඤාණං කියල කියනවා. වක්‍රවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. මේ දකින හිත, අපි තව දුරටත් ඒක පළල්ව කියනවා නම් අහන හිත, ගඳ සුවඳ බලන හිත, රස බලන හිත, කයට පහසක් වැටිච්චහම ඒක දැනගන්නා හිත, හිතට ධම්මාරම්මණයක් වැටිච්චහම ඒක දැනගන්නා හිත කියන මේ වක්‍රවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, සාන, ජ්චනා, කාය, මනෝවිඤ්ඤාණං කියන මේ විඤ්ඤාණ හයම පියරූපං සාතරූපං. ප්‍රිය ස්වරූපයෝය, මිහිරි ස්වරූපයෝය කියනවා. එතකොට භාවනා කරන්න ඉස්සර, සතිපට්ඨානය අහන්න ඉස්සර මේ ඇහේ හිතක් පහළ වෙනවා, කනේ හිතක් පහළ වෙනවා, නහයේ හිතක් පහළ වෙනවා ආදී වගයෙන් අපිට මේක අදළත් නැහැ. අපි මේක අහලත් නැති වෙන්න පුළුවන්. ඇහුවත් අපි එච්චර වැදගත් විදියට ගණන්ගන්නෙන් නැහැ.

එහෙම නම්, අපි දන්නෙන් නැති අහලත් නැති මේ වක්‍රවිඤ්ඤාණය ආදී විඤ්ඤාණ විෂයයෙහි මිහිරියාවක් ඇති කරගන්නේ කොහොමද? ඒක පිළිබඳව ප්‍රිය භාවයක් අපි ළඟ තියෙනවා කියලා අපි චෝදනාව භාරගන්නේ කොහොමද? අපි අහලත් නෑ, දැකලත් නෑ, දන්නෙන් නෑ. එච්චා කොහොම වැඩේ යනවද කියලා ඉතාම ගැඹුරින් සර්වඥතා ඥානයකින්, එහෙම නැත්නම් හොඳ විශද භාවයකින් දැකගත යුතු යාන්ත්‍රණයක් මෙතන තියෙන්නේ. ඒ යාන්ත්‍රණය විෂයෙහි අපි ප්‍රිය භාවයක් මිහිරි භාවයක් කොහොමද ඇති වුණා නම් ඇති වුණා කියලා වග කියන්න ඕනෑ වෙන්නේ. වග කියන්නේ නැත්නම්, ඒ නිසා තමයි තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ. ඒ නිසා තමයි දුක පහළ වෙන්නේ. ඒ නිසා තමයි සංසාරට බැඳෙන්නේ.

ඉතින් මේක සම්බන්ධයෙන් සාමාන්‍යයෙන් බණ අහලා නැති, සතර සතිපට්ඨානය අහලා නැති, සතිපට්ඨානය අදහන්නේ නැති කෙනෙකුට තේරෙනවා අපි ඒ නිසා වග කියන්න ඕනෑ නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ කියන විදිහට ප්‍රතිපත්ති පුරන්න ඕනෑ නෑ. මොකද? විඤ්ඤාණ අපිට ප්‍රිය නැහැ. නැත්නම් අපි විඤ්ඤාණයක් තියෙන බව දන්නෙන් නැහැ. අපිට ඒක මිහිරිත් නෑ අපි දන්නෙන් නෑ කියනවා. නමුත් එච්චා දත යුතු දේ. එච්චා අහන්න ඕනෑ දේ. අහලා හිතන්න ඕනෑ දේ. අන්න ඒ හිතුවට පස්සේ නැහැච්චට වඩා ඇහැච්චට පස්සේ, දැනගන්නට පස්සේ වගකීම වැඩි වෙනවා.

දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් අපි මේකට හිතලා ප්‍රිය භාවයක් පහළ කළත්, හිතලා මිහිරි භාවයක් පහළ කළත් නැතත් මේ වැඩපිළිවලේ, දම්වැලේ එක පුරුකක් මේක. අනිවාසී පුරුකක්. වැදගත් පුරුකක්. වක්‍රවික්‍රැණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං.

සතිපට්ඨානය ගැන ඇහුවට පස්සේ, සතිපට්ඨානය ගැන හිත යොදලා මේක හොඳයි, තුන් කල් දැකලා සර්වඥයන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන් මහා ප්‍රඥාවෙන් මේක දේශනා කළේ කියන එක අපිට ශ්‍රද්ධා මට්ටමෙන් හෝ වැටහෙනකොට, එයට අපට කුසලච්ඡන්දයක් පහළ වෙලා අපි ඒක පිළිබඳව සැලකිලිමත් වෙනවා. නැත්නම් ප්‍රතිපත්ති පුරන්ට දෙන උපදෙස් පිළිපදින්නට ලැස්ති වෙනවා. එතකොට අපි කියනවා අන්න යෝගාවචරයා, බුද්ධ ශ්‍රාවකයා, බෞද්ධයා. අන්න එතකොට මේක වෙන්නත් පුළුවන්, නොවෙන්නත් පුළුවන් කියන තර්කය, සැකය දුරු වෙලා ඒ යෝගාවචරයා වක්‍රව විඥනය කියන කොටස කොටු කරලා වෙන් කරලා පරිච්ඡේද කරලා දැකගන්ට උත්සාහයක් ගන්න ගතියක් තියෙනවා. ඒකත් අගය කළ යුතුයි. නමුත් ඒ පුරුක වෙන් කරලා දැකගන්නවායි කියන එක භාවනා ලෝකේ තියෙන අන්තිමම අමාරුම දෙයක්. ඒ මොකද? විඥනයට කවමදකවත් විඥනය අරමුණු වෙන්නේ නෑ. ඒකයි ඉතාමත්ම වැදගත් කියලා කියන්නේ. ඉතාමත්ම සංවේදී කියලා කියන්නේ. ඉතාමත්ම සුක්ෂ්මයි කියලා කියන්නේ. ඉතාමත්ම විෂමයි කියලා කියන්නේ. ඉතාමත්ම මායාකාරීයි කියලා කියන්නේ. විඥනයට කවදකවත් විඥනය අරමුණු වෙන්නේ නැහැ. මේකට කියන්නේ වෙදුගිල්ලේ ඇඟිලි තුඩින් ඒ ඇඟිලි තුඩ අල්ලන්න බෑ. එහෙම නැත්නම් හොඳටම ලෝකයේ කැපෙන කඩුවෙ මුවහතින් ඒ කඩුව කපන්න බෑ. ලෝකෙ ඉතාමත්ම ශක්තිමත්ම දියමන්තියෙන් දියමන්තිය කපන්න බෑ. ඒකට වෙන දියමන්තියක් ඕනෑ.

ආන්න ඔය ගැටේ අද්දරටම බෝසතාණන් වහන්සේ ගමන් කරනවා. නමුත් පන්නන්න බෑ. මෙතෙන්ට යනකොට රබර් බෝලයකින් ගලකට දමල ගැහුව වගේ ආපහු හිත පැනල එනවා. හිත මෙතැනදී පොළො පනිනවා. මේකට කියන්නේ පවුදුවත්තනි කියලා. විඥනය ළඟට ගෙනියනකල් යන්න පුළුවන්. එතැනට යනකල් තර්කයක් නෑ. එතැනට යනකල් රේඛීය සම්බන්ධතාවකින්, අවිචරට මෙවිචර නම් මෙවිචරට කොවිචරද කියලා, අරක නිසා මේක වෙනවා මේක නිසා ඒක වෙනවා ආදී වශයෙන් චිත් ගණිතමය සමීකරණ තුළින් ගෙනියන්න පුළුවන්. මෙතෙන්ට ගිය ගමන්

ආපහු පනිනවා. ඒ මොකද? කවදකවත් විඥනයට විඥනය අරමුණු වෙන්නේ නැ. ඒ ඇඟිලි තුඩින් ඒ ඇඟිලි තුඩ අල්ලන්න බෑ. හොඳට කැපෙන කඩුවෙන් කඩුවේ මුවහත කපන්න බැහැ. දියමන්තියෙන් ඒ දියමන්තිය කපන්න බැහැ. ඉතින් එහෙව් සංකීර්ණ වූ, විෂම වූ, සංසාරයට බදින ඒකාත්ම ඒකාන්ත භූතයක් වූ මෙය, මේ විඥන නිරෝධය පිළිබඳවයි මේ නිරෝධ සත්‍යයේ අද අපිට සාකච්ඡා කරන්නට වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා අපේ පූර්ණ දැනුම මෙතෙක්ට යොමු විය යුතුමයි. පූර්ණ අත්දැකීමේ, නැත්නම් අත්දැකීමේ උපරිමය මෙතැනට සම්බන්ධ විය යුතුයි. එහෙම නැත්නම් නිකම් හිස් වචන ගොඩක් විතරක් වෙනවා.

ඒක නිසා ධර්ම ගෞරවය අනිවාසීයෙන්ම පිහිටුවාගන්න වෙනවා. අපි මේ කරන කොටස්, අපි මේ අහන කොටස් ඒකාන්තයෙන්ම අපේ මීගාව පියවරට අනිවාසී ආලෝකයක් වේවා! අනිවාසීයෙන් පෙරහුරුවක් පෙර දැක්මක් වේවා! ඒ වාගේම අපේ අත්දැකීම, අපේ දැනුම මේ ධර්ම කොට්ඨාශය උකහාගන්න, බාරගන්න, වඩාගන්න, පදනමක් වෙන්න ඕනෑ.

මේ සම්බන්ධයෙන් අපිට සූත්‍ර දෙකතුනක කරුණු එකතු කරගන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ සෑම තැනකටම යනකොට, විග්‍රහය අසරණ වෙන මට්ටමකට පත් වෙනවා. ඒ මොකද, මේක අත්දැකීමෙන් තොරව හුදු විග්‍රහයෙන් යන්න පුළුවන් තැනක් නොවන නිසා. වෙන විදියකට කියනවා නම්, ධර්ම ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමෙන් වෙච්ච විශාලම හානිය සිද්ධ වෙන්නේ මෙන්න මෙතන. මොකද? ව්‍යාකරණය ඉක්මවනවා මෙතන දැන්. තර්ක ඥානය ඉක්මවනවා මෙතන දැන්. රේඛීය සම්බන්ධතාව ඉක්මවනවා මෙතන දැන්. ඒක පොතකට දන්න ගියහම අනිවාසීයෙන් ව්‍යාකරණ ඇති ලෝකයේ භාෂාවේ ඇති සීමාකාරී බව, රේඛීය ලිඛිත සම්බන්ධතාව වමේ සිට දකුණට ලියාගෙන යන අපේ ලේඛන ක්‍රමය ඒකාන්තයෙන්ම සීමාකාරීයි. ඒ සීමාකාරී බව නැත්නම් පොත් අවිච්චි ගහන කන්නෝරු මෙලහකටත් නිවන් දූකල තියෙන්න ඕනෑ. ඒ තරම්ම මේ ගැන සාකච්ඡා කරල තියෙනවා. උත්සාහ කරල තියෙනවා. නමුත් පැහැදිලිව පේනවා තනි කකුලෙන් යන්න හදනවා වගේ, අත්දැකීමෙන් තොරව මෙතැනට යන්න බෑ. අනිත් එක, අත්දැකීම් තියෙන ඇත්තෝ මූලධර්මවලට ගරු කරන්නේ නැත්නම්, ඒ කරලා තියෙන උත්සාහයන් හෝ අගය කරමින් යන්න පුළුවන් තරම් ඒකෙ අත්වැල ගත්තේ නැත්නම්, ඒත් කොර වෙන ගතියකට පත් වෙනවා. අර කොරයි අන්ධයයි දෙන්නා වගේ තමන්ගේ ඇස් දෙක තිබුණට ඉදිරියට යාගන්න අර

ආචාර්යයන් වහන්සේලා අරගෙන තියෙන උත්සාහය අගය කරන්න ඕනෑ. උත්සාහ කරලා තියෙනවා. වැටෙනකල්ම උත්සාහ කරල තියෙනවා.

ඒක නිසා අපිට මේ දෙකම සම්බන්ධ කරගත්තේ නැතුව මේ මට්ටමට යන්න බෑ. දීඝ නිකායේ මහා වග්ගයේ පළවෙනි සූත්‍රයේ, මහාපදන සූත්‍රයේ මේකට යම් කිසි විදියක මග දැක්වීමක්, අපි මෙතැනට යනකල් ගෙන යෑමක් සඳහා ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ උත්සාහ කරලා තියෙනවා. මෙතැනදී ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේත් එක්ක, නැත්නම් ගෞරවනීය මහා සංඝරත්නයත් එක්ක ඇති වෙච්ච ගනුදෙනුවක්, ඇති වෙච්ච සාකච්ඡාවක් මාර්ගයෙන් විස්තර කරන්නේ. ඉතාමත්ම පැහැදිලිව සත්බුදු පියාණන් වහන්සේලාගේ විස්තර ශ්‍රී මුඛ දේශනාවක් වශයෙන් එතනදී දැකගන්න පුළුවන්. ඒ සෑම බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකගේම ජාතිය, ගෝත්‍රය, මව්පියන්, මහා ශ්‍රාවකයන් ඒ සෑම විස්තරම, කොහොමද සත්‍යය අවබෝධ කළේ කියන එක, ලොකු විස්තරයක්. දීඝ නිකායේ සූත්‍රයක් කිව්වට සාමාන්‍යයෙන් පොතක් දෙකක් ගහන තරමට ලොකුයි. ආන්න ඒකෙ විස්තර වෙනවා, ඒ විපස්සී, සිඛි ආදී වශයෙන් කස්සප සර්වඥයන් වහන්සේ දක්වාම දිගට විස්තර වෙනවා.

ඒ ඔක්කොගෙම කරුණු පොදු කරලා, විපස්සී මහ බෝසතාණන් වහන්සේ ක්ෂත්‍රිය කුලේ ඉතාමත්ම පෝසත්ව හව හෝග සම්පත් ඇතිව ඉපදිලා ඒ විදියට ගිහි ගෙය අත හැරලා. මේ විපස්සී බෝසතාණන් වහන්සේ ගිහි ගෙය අතහැරීම කොච්චර බරපතළ විධියට සමාජ විප්ලවයක් ඇති කළාද කියනවා නම්, අසුහාරදහසක් (84,000) දෙනා මේ අනුව පැවිදි වුණායි කියලා තියෙනවා බෝසතාණන් වහන්සේ අනුව. මෙයා පැවිදි වෙන්න හදනවා නම් ඒක පොඩි දෙයක් නෙවෙයි කියලා. නමුත් අන්තිමේදී ඒ අසුහාරදහසත් අයින් කරලා තනිවම උන්වහන්සේ කල්පනා කරනකොට, උන්වහන්සේ එකලාව පැත්තකට වෙලා මේ ධර්ම වචන්ථානය පවත්වනකොට ජායෙඨ වා ජ්ජෙඨ වා මීයෙඨ වා චචෙඨ වා උපපජ්ජෙඨ වා ආදී වශයෙන් මේ සංඝාරගත දුක් හතර; ඉපදීම, ජරාව, ව්‍යාධිය, මරණ, කවුරුවක්වත් මේක කල්පනා කරන්නෙ නෑ, අනිවාසීයෙන්ම සංඝාර දුක් හතරක්. ඒ වගේම තමයි ඔය විද්‍යාව තියා වෙන මොන ශිල්පය තියා මොකකින්වත් කවමදකවත් උත්තර දෙන්නත් බෑ මේ හතරට. හැබැයි හැමදමත් උත්තර හොයන්නේ මේ හතරටම තමයි. ජාති දුක නැති කරන්න, ජරා දුක නැති කරන්න, ව්‍යාධි දුක නැති කරන්න, මරණ දුක නැති කරන්න. ඒකම පුස්සක්. මොකද, මේක කවදකවත් නැති කරන්න බෑ, මේක සංඝාර දුක.

ඒ නිසා විපස්සී බෝසතාණන් වහන්සේ පැත්තකට වෙලා විවේකීව කල්පනා කරනවා, මොකක්ද මේ කාරණාව? මොකක්ද මේක හේතුව? මේ විදියට ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, අවසාන මරණ දුක තමයි අපි හැම කෙනාම උත්තර භෝයන දේ. මේ මරණ දුකට හේතුව විවේකීව කල්පනා කරන උත්වහන්සේට යෝනිසෝමනසිකාරය සත්‍යානුබෝධය යම් වෙලාවක ඇති වුණාද, එතෙතදී කල්පනා වෙලා තියෙනවා ජාතිය තමයි හේතුව. ජාතිය තමයි මේ මරණයට හේතුව නිසා, ජාතිය පිළිබඳවයි අපි දැන් පිටිපස්සෙන් යන කෙනා භෝයන්න ඕනෑ. ඊට පස්සේ ඒක පිළිඅරගෙන, ඊට පස්සේ මේ ජාතිය ඇති වීමට හේතුව මොකක්ද? මෙහෙම කල්පනා කරගෙන යනකොට භවය.

මේ ආදී වශයෙන් උත්වහන්සේ සලායතන, උපාදන, තණ්හා, වේදනා, එස්ස ආදී වශයෙන් දිගින් දිගට දිගින් දිගට මේ තර්ක ඥානය යොදා, මේ කල්පනා ඥානයෙන්ම එකට එකක් ගලළමින් පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට යනවා. මේ අද ගෞතම ශ්‍රී සම්බුද්ධ ශාසනයේ පවතින පටිච්චසමුප්පාද දෙළොස් ආකාරයේ අවසාන කෙළවර ඉඳලා පටිලෝම පිළිවෙලට. ගියාට පස්සේ උත්වහන්සේට තේරෙන්න පටන්ගත්තා ස්පර්ශය ඇති වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වෙන්තේ මේ අපි අද මාතෘකා කරගත්ත විඥාය.

අපි මතක් කරගත්තොත් පටිච්චසමුප්පාදය අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සලායතනං, සලායතන පච්චයා එසෙසා, එසෙස පච්චයා වේදනා, මේ විදියටයි යන්නේ. ඒ නිසා අන්තිමට ගෙනියලා ගෙනියලා ගෙනියලා දිගට ගෙනියලා මේ නාමරූප නිසා විඤ්ඤාණය පහළ වෙනවා. එහාට යන්න බැලුවා මෙනිත්. තර්ක ඥානයෙන්ම මේ පියවරෙන් එහාට යන්න බැලුවා, යන්නෙ නෑ. නාමරූපවලට හේතුව අහනකොට විඤ්ඤාණය කියලා කියනවා, විඤ්ඤාණයට හේතුව මොකක්ද කියලා අහනකොට නාමරූප කියලා කියනවා. එකිනෙකා එකිනෙකට ප්‍රත්‍ය වෙනවා. ඒ නිසා විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං කියන තැනින් එහාට අර තර්ක ඥානය ගෙනියගන්න බැරි වෙනවා. එතකොට කල්පනා කරනවා, මෙව්වර වෙලා තර්කයෙන් මම මරණයේ සිට මේ නාමරූපය දක්වා විඥානය දක්වාම ඒ රේඛීය ක්‍රමයට පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට ගියා. සෑම තැනකදීම යෝනිසෝමනසිකාරයේ එළඹ සිටියා. සත්‍යය එළැඹෙනවාත් එක්කම මට ඒ පුරුක සම්බන්ධතාව වැටහුණා.

නමුත් මේ නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං යන තැනට ගියාට පස්සේ පවුදුව වාගේ, මේක ඉක්මවලා යන්නේ නෑ හිත. මේකම කල්පනා කර කර ඉන්නකොට යම් වෙලාවක නාමරූපයමයි විඤ්ඤාණයට හේතු වෙන්නේ, විඤ්ඤාණයමයි නාමරූපයට හේතු වෙන්නේ, නාමරූපය නැතුව විඤ්ඤාණයක් නෑ, විඤ්ඤාණයක් නැතුව නාමරූපයක් නෑ කියන එක සත්‍යාවබෝධය, නැත්නම් සාක්ෂාත් කිරීමත් එක්කම උන්වහන්සේට මේ දුකේ ඇති වීම, සමුදය පිළිබඳව ප්‍රත්‍යක්ෂය ඇති වෙනවා. ඒ පුද්ගලයා අඹරවාගෙනමයි, පුද්ගලයා පරිණාමයට පත් කරගෙනමයි, පුද්ගලයා සත්‍යානුබෝධයක් ඇති කරගෙනමයි මේක අවබෝධ වෙන්නේ.

ඒ නිසා හොඳටෝම තේරුම්ගන්න ඕනෑ, මේක වචනවලින් ව්‍යාකරණවලින් ප්‍රස්තාරවලින් ලැයිස්තුවලින් මොනම දේකින්වත් සන්නිවේදනය කරන්න බෑ. නමුත් සන්නිවේදනය නො කළොත් ශාසනයක් ඇත්තෙන් නෑ. ඒක නිසා මේක අපි විවිධ ක්‍රමවලින් උත්සාහ කරනවා. මේක තමයි මහා කරුණාව කියලා කියන්නේ. මොකද? එක එක්කෙනාට එකින් එක පුරුක් අනික් පුරුක්වලට වඩා සජීවීව වැටහෙනවා. මේක විස්තර කරන්න අනන්ත ක්‍රම තියෙනවා. මොකද? මේක විස්තර කරන්න බැරි දෙයක්. මේක අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් දෙයක්. ඉතින් මේ නිසා අනෙකුත් සෑම ආගමම හිතුවා මේකේ අවබෝධය සිද්ධ වෙන්නේ මේ ලෝකේ නෙවෙයි. මේතැනට යනකල් යන එක ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයේ, භාවනා ජීවිතයේ, හොඳ නරක ජීවිතයේ, කළ යුත්තක්. ඒක පිළිබඳව වෙන කිසි ආගමක පහදලා නෑ.

නමුත් මෙනෙහිත් එහාට ගිහිල්ලා නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං කියන මේ මෙව්වර විස්තරයක් නම් අනිත් ආගම්වල කියනවා යි කියලා හිතාගන්න අමාරුයි. කොහොම නමුත් මේකේ ඇත්තා වූ මේ ගුප්ත ස්වරූපය, ගුඵ ස්වරූපය නිසා මේක සාන්දෘෂ්ටික නෑ යි කියලා කියනවා. මේක ඒකාන්තයෙන්ම ඉහලෝකයේ නෙවෙයි, ඉන් එහා පරලෝකයට යන්න ඕනෑ. ඒ නිසා ඒ ලෝකේ විමුක්තිදයකයාණන් වහන්සේ අපිට හිතාගන්න බැහැ. උන්වහන්සේ ළඟ තමයි මේක තියෙන්නේ. නමුත් උන්වහන්සේ ළඟට මේ ජීවිතයේ යන්න බෑ. ඒ නිසා උන්වහන්සේ විනිශ්චය කෙරුවොත් හොඳයි කියලා, ඒ ලෝකයට යාමත් එක්ක ඒ විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් කියලා ඉතාමත්ම සාර්ථක වටිනා මූලධර්මයක්, නැත්නම් න්‍යායක් ගෙනහැර දැක්වූවා.

මේක සර්වඥයන් වහන්සේ බ්‍රහ්මජාල ආදී සූත්‍රවල පෙන්වල දීලා තියෙනවා ඔය ආවට ගියාට කරපු, එහෙම නැත්නම් තර්කයෙන් බැහැර වෙලා කරපු එකක් නෙමෙයි. යම් විදියකට ඒ කාලේ තිබුණ ප්‍රශ්නෙකට දෙන්න තිබුණ ඉතාමත්ම තාර්කික, අංග සම්පූර්ණ නෙවෙයි, නමුත් හොඳ උත්තරයක්. මේකට යන්න පුළුවන් කිට්ටුවට. නමුත් කවදකවත් එහා පැත්තට යන්න බෑ. එහා පැත්තට යන්න නම් මරණයෙන් එහා පැත්තෙ. මේ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේගේ ධර්මය දේශනා කරන කොටම උන්වහන්සේ දේශනා කළා, මගේ සද්ධර්මය සාන්දෘෂ්ටිකයි. ඒ මොකක්ද? ගැටේ මෙතනයි තියෙන්නේ, ඒක මෙතනදීම ලිහාගන්න පුළුවන්.

නාමරූප නැතුව කවදකවත් විඥනය පහළ වෙන්නේ නැහැ, විඥනයක් නැතුව කවදකවත් නාමරූප, නාමරූප බවට පත් වෙන්නේ නැහැ. මේ තත්ත්වය නාමරූප පවයයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පවයයා නාමරූපං කියන මේ එකිනෙකට එකිනෙකා ප්‍රත්‍ය වෙන ගතිය මේ බුද්ධාගමේ ස්වර්ණමය යුගයේදී ඉතාමත්ම ප්‍රකටව තිබීලා තියෙනවා. ඕනෑම කෙනෙකුට කියනකොට ඒකට ගරු කරල තියෙනවා, තේරුණා හෝ නොතේරුණා. නමුත් පස්සේ, මේ පොතේගුරාලා බිහි වෙන්න පටන්ගත්තට පස්සේ, මේ ව්‍යාකරණය ඉස්සර වෙන්න පටන්ගත්තට පස්සේ, පොත දන්නකමයි ව්‍යාකරණයයි ඉස්සර වුණාම අවබෝධ කිරීම පොඩිත්තක්, අර දිදුලන ගතිය පස්සට යනවා. ඒ කරල ඒ පොතයි ව්‍යාකරණයි දන්න කට්ටිය කියන්න පටන් ගත්තා අපි තමයි ධර්මකථික, අපට තමයි යමක් සම්පූර්ණයෙන්ම විස්තර කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා අනික් ඇත්තෝ කියන දේවල් අර්ධයි, හිගයි, පාළයි, බොල්, කෝම්බෙ. අපි ළඟ තමයි සම්පූර්ණ එක තියෙන්නේ කියලා.

මේක පිළිබඳව ගොඩක් වාද තිබීල තියෙනවා ලංකාවේ බෞද්ධ ඉතිහාසයේ පවා. ඔය කෝක දිනුවාද කියන එක නෙවෙයි අපිට අවශ්‍ය වෙන්නේ. අපිට දැනගන්න තියෙන්නේ මේක විෂම සන්ධිස්ථානයක්. තර්කයෙන් බැහැරගන්න බැරි, රේඛීය සම්බන්ධතාවකින් ලබාගන්න බැරි, අවබෝධයෙන් පරිණාමයට පුද්ගලයන් පත් වෙන සාක්ෂාත් වීමක් සිද්ධ වෙන සාන්දෘෂ්ටික දෙයක්. සමහර වෙලාවට කියන්න බැරි වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ලියන්න බැරි වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ව්‍යාකරණයට අහු නොවෙන්න ඉඩ තියෙනවා. නමුත් වැඩේ වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. මෙතනදී තමයි ආගමයි ධර්මයයි දෙක හොඳටෝම පැහැදිලි වෙන තැන. ආගමේ

සියල්ලම සම්පූර්ණයි. සම්පූර්ණ වෙන්නේ අනුන්ටත් දෙන න පුළුවන්. අනුන්ගේත් දුක නිවන්න පුළුවන්. නමුත් ධර්මයට යනකොට, ධර්මය කවදක්වත් ලෞකික වශයෙන් සම්පූර්ණ නෑ. ලෝකෝත්තර මට්ටමට යෑමෙන්මයි සම්පූර්ණ වෙන්නේ. එතකොට ලෞකික ඇත්තන්ට කියල දීමේදී විශාල පරතරයක් හටගන්නවා.

නමුත් ඒ ලෝකෝත්තර මට්ටමට ගිය ඇත්තෝ නිශ්ශබ්ද වුණේ නෑ. පුළුවන් තරම් මහා කරුණාවෙන් යුක්තව, අර තියෙන ප්‍රඥාව තේරෙන මට්ටමකට විස්තර කරපුවාම ඒවා කොන් කරන්න පටන් ගත්තා. පරමාර්ථ දේශනාවේ වටිනාකම තියෙන්නේ වෝහාර දේශනා කියලා මේක පැත්තකට කරන්න පටන් අරගත්තහම, අර ඉතාමත්ම නිහතමානීව අවංකවම තේරෙන දේ පුළුවන් තරම් විස්තර කරන්න පටන් ගත්ත දේවල් අඩුපාඩු සහිතයි, මේකෙ වලය සම්පූර්ණ නෑ, වට්ටය සම්පූර්ණ නෑ කියල කොන් වෙන්න පටන්ගන්න ගතියක් ජේන්න තියෙනවා.

නමුත් අපිට එව්වර බය වෙන්න දෙයක් නෑ. අද වුණත් ධර්මය දිහා හොඳට විවෘතව බලනවා නම් ඔය ගැටේ, එහෙම නැත්නම් ඔය කියන දුර්වලතාව වහන්න බෑ. තාමත් තියෙනවා. ඒක තමයි සජ්චී කොටස. ඒක තමයි ධර්මයේ සජ්චී ගතිය. ඕකට විවෘත වෙන්න වෙනවා. එතෙතදී මේ විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං කියන තැන බොහෝමත්ම අභියෝගශීලීයි. හැබැයි දැන් මේක පිළිබඳව අවබෝධ ඥානයෙන් කථා කරනවායි කියන ඇත්තෝ කවදකවත් ඒ විස්තර විභාග ඉදිරිපත් කරන තර්ක කොටස් සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රතික්ෂේප කරන්නෙත් නෑ, කරන්නත් හොඳ නැහැ. ඒ වගේම තර්කානුකූලව පොතේ දැනුමෙන් ඉදිරිපත් කරන ඇත්තෝ කවදකවත් අර අවබෝධ ඥානයෙන් කතා කරන ඇත්තන්ව නික්ෂේප කරන්න, ප්‍රතික්ෂේප කරන්න පෙළඹෙන්නෙත් නැහැ, කරන්න පුළුවන්කමකුත් නැහැ.

මෙන්න මේ තත්ත්වෙ මැද තමයි අපි මේ මහණකම සම්පූර්ණ වෙනවද, අපිට මේ ධර්මය යම් කිසි මෙලොව වශයෙන් ප්‍රතිඵලයක් තියෙනවද නැද්ද කියන එක එක්කෙනෙකුට කවදකවත් තව කෙනෙකුට යොමුවක් ගොනුවක් දෙන්න බැහැ. එක එක්කෙනා අරගෙන වළඳන්නයි තියෙන්නේ. තමන් කැමති කොටස අරගෙන වළඳන එකයි තියෙන්නේ. ඒක නිසා මෙතන කවමදවත් වාදයක් ඇති වෙන්න ඉඩක් නැහැ. ඒ වුණත් වාද ශබ්ද ඇහෙනවා, කලකෝලාහල ඇහෙනවා. නමුත් ඒක අපිට ප්‍රශ්නයක්

වෙලා නැහැ. මොකද නිස්සරණ වනයේ හැමදාම අපි මේ මාතෘකාව බාධක, වාද, තර්කවලින් තොරව හොඳට සාකච්ඡා වෙලා තියෙනවා. ඉතින් මේ නාමරූප නිසා විඥනය පහළ වීමත් විඥනය නිසා නාම රූප පහළ වීමත් විඥනයෙන් තොරව කවමදක්වත් නාමරූපයක් නෑ, නාමරූපයෙන් තොරව කවමදකවත් විඥනයක් නැහැ කියන මේ කථාව එක පැත්තකින් බලනකොට දර්ශනික මතයක්. ඒක නිසා අපිට නින්දගියාට පස්සේ ලෝකයක් නෑ. තියෙනවා නම් හීන ලෝකේ තමයි. අපි අවදි වුණාට පස්සේ අර හීන ලෝකෙට වඩා වෙනස් තත්වයක් පේන්න තියෙනවා. මෙන්න මේ ලෝකෙත් බුදුහාමුදුරුවන්ට පේන්නේ හීන ලෝකයක් වාගේ.

ඒ නිසා සාමාන්‍ය මානසිකත්වයක් තියෙන කෙනාට ප්‍රකෘති ලෝකය සහ හීන ලෝකය කියල දෙකක් තියෙනවා. ඒ හීන ලෝකේ ඉන්න කොට අපිට පේන්නේ හීන ලෝකේ ඇත්තක් කියලා. නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් අවබෝධයක් ලැබුවා නම් ඒ ඇත්තට පේන්නේ ඒ උත්තමයට පේන්නේ තර්ක ඥානයෙන් ඉන්න ඇත්තෙන් ඉන්නේ හීන ලෝකෙක. ඒ ඇත්තන්ට ඒක බොරැයි කිව්වට අහන්නේ නෑ. මොකද ඒ ඇත්තෝ අතගානවා. පේනවා. වැඩ කටයුතු රාශියක් තියෙනවා. නමුත් සමහර කෙනෙක් මේ හීන ලෝකෙන් ආගිරිගාමීන් නැගිටින්න උත්සාහ කරන බවක් ඒ ආයී ලෝකෙට පේනවා. අල්ප රජස්ක පුද්ගලයෝ කියල කියනවා. ඒ කට්ටියට දැන් මේ හීනයක් බව වැටහිලා. නමුත් තාම ඒ මුසාවෙන්, ඒ මායාවෙන්, ඒ පාශයෙන් ගැලවෙන්න බෑ. ඒ ගැලවීමට දැනට ගැලවීවිච ඇත්තන්ගේ අත්වැල අවශ්‍යයි. ආන්න ඒ අත්වැල දීම සඳහා තමයි මේ සෑම සූත්‍රයක්ම දේශනා කරල තියෙන්නේ.

ඒ නිසා අපි හිතාගන්න ඕනෑ විඥනයට විඥනය නොවෙන මොකක් හෝ සංස්කාරයක් අරමුණු විය යුතුයි, විඥනය ප්‍රකාශයට පත් වෙන්න නම්. නැත්නම් විඥනය අප්‍රකාශිතයි. එතකොට විඥනයක් නැතුවා හා සමානයි. මළා හා සමානයි. ඒ නිසා ඒකට විඥනය කැමති නෑ. මේ හැම වෙලාවෙම මොකක්හරි භාග්‍යවාවා අරමුණු කරගන්න, නිමිත්තක් ගන්න. ඒක කවදකවත් විඥනය වෙන්න බෑ. විඥනය නොවෙන්නා වූ නාමරූපයක් අනිවාසීයෙන්ම විඥනයට අරමුණු විය යුතුයි. නැත්නම් විඥනයේ ගැල්ම විඥනයේ පැවැත්ම විඥන ශ්‍රෝතය ඇදහැලෙනවා. විසිරිලා යනවා. මේක තමයි විඥනයට වෙන්න තියෙන සිය දිවි නසාගැනීම. මේක අපිට පේන්නේ, නැත්නම් මේ ලෝකේ පැත්තෙන් බලන කෙනෙකුට පේන්නේ තමන්ගේ දිවි නසාගැනීමක් වාගේ.

නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ඒක සඳහා ක්‍රමය දීල තියෙන්නේ ඉතාමත්ම සජීවී තැන ඉඳලා මේ විඥන නිරෝධය දක්වා, විසංඛාරගත තත්ත්වය දක්වා, නැත්නම් අපි සඳහන් කරලා තියෙන නිරෝධ සත්‍යය එතං සන්තං එතං පණිතං යදිදං සඛ්ඛසඛ්ඛාරසමථො සඛ්ඛපට්ඨපටිනිසසගො, තණ්හාකයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානනති මේ සියලු සංස්කාරයන්ගේ නාමරූපයන්ගේ නිරෝධය ක්‍රමානුකූලව පෙන්නගෙන යනකොට විඥනය එන්න එන්න එන්න සුදුමැලි වෙනවා. එන්න එන්න එන්න විඥනයේ තියෙන ඒ විභූෂණ ගති නැති වෙලා, එහි ඇත්තා වූ ගොරෝසු ගති නැති වෙලා පුදුමාකාරව සියුම් වෙනවා. ඒ සියුම් වෙන්නේ විඥනය පහළ වීමට අනිවාසියෙන්ම අවශ්‍ය කරන්නා වූ නාමරූපයන්ගේ, එහෙම නැත්නම් අපි වෙන විදියකට කියනවා නම් සංස්කාරයන්ගේ, ක්‍රමික සියුම් භාවය මත. ඉතාමත්ම සියුම් තැනක්.

නමුත් මේ හුගදෙනෙක් දැන් බැහැල ඉන්න නිසා මේක තේරුම් අරගන්න එව්වරම අමාරු වෙන එකක් නෑ. ඒ මොකද? භාවනා පැත්තෙන් ගත්තොත් ශුද්ධ සමථ භාවනාවක් කරන කෙනෙක් හෝ වේවා, විපස්සනා භාවනා කරන කෙනෙක් හෝ වේවා හොඳට දන්න දෙයක් තමයි එකම අරමුණකට, නැත්නම් එකම සංස්කාර කොටසකට විපස්සනාව පැත්තෙන් කියනකොට සංස්කාර කොටසක්, එහෙම සංස්කාර කොටසක් දිහා හොඳට බලාගෙන ඉන්නකොට ඒකෙ තියන වෛවර්ණ ගතිය සමනල වර්ණය එන්න එන්න එන්න එන්න සියුම් භාවයට පත් වෙන්න පටන්ගන්නවා. මෙන්න මේ දේ බාධාවකින් තොරව දිගට සිදු වීම අවහිර කිරීමට දෝ නිවරණ ධර්ම බාධා කරනවා. සිතිවිලි බාධා කරනවා. වේදනා බාධා කරනවා. ශබ්ද කන්කරව්වල් බාධා කරනවා.

ඉතින් ඒ නිසා භාවනා මධ්‍යස්ථාන කියලා ජාතියක් හදගෙන තියෙනවා. යම් විදියකට මේක මම කරගන්න ඕනෑ, සර්වඥයන් වහන්සේ කියපු දේ උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා දේශනා කරපු දේ කරන්ට ඕනෑ කියලා අපි එක අරමුණක් එක දිගට බලා සිටීමේදී අරමුණේ සිදු වෙන්නා වූ සියුම් භාවය, විවර්ණ භාවය, නිරෝධ භාවය, විරජ්ජ භාවය අඛණ්ඩව කරගෙන යාමට අවශ්‍ය පහසුකම් දෙන තැනකට යනවා. සජ්ජාය කරුණු සලසලා දෙනවා. සලසලා දෙනකොට හැමදම හරියන්නේ නැහැ, හැම පර්යංකයේම හරියන්නෙ නෑ. නමුත් කරගෙන කරගෙන යනකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා අපි හොඳ යැයි කියා ගන්නා පර්යංකවලදී අරමුණ ගොරෝසු භාවයේ ඉඳලා සියුම් භාවයට පත් වෙන්න පටන් අරගන්නවා.

මේ තමයි විඥනය පහළ වීමට හේතු වෙන්නා වූ සංස්කාරයන්ගේ තුනී වීම, සියුම් වීම. මේ ඉන්න ඔක්කොමලා මේක අත්දැකලා තියෙනවා. කිසිම කෙනෙකුට බැහැ මේ තත්වය බොරැයි කියන්න හෝ මේ තත්වය මට කැප නැහැයි කියන්න හෝ මේ තත්වයට මම සුදුසු නැහැයි කියන්න. ආන්න ඒ තත්වයට මේ සංස්කාර කොටස් ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් සංසිද්ධිගෙන එනකොට ඒ විෂයෙහි දක්වන යෝගාවචරයාගේ හොල්මන්; මේ කාරණාවටද අපි යන්නේ, මේකද අපේ පරමාර්ථය කියලා දන්න නැති නිසා අර සියුම් වේගෙන යන අරමුණු ගොරෝසු කරගන්න විඥනය විසින් විවිධාකාරයෙන් දෙන ලනු කනවා. විඥනය විසින් දෙන ඒ බොරැ, විඥනය විසින් දෙන ඒ වැරදි උපදෙස් යෝගාවචරයා කර්මස්ථානාවාර්යවරයාටත් හොරෙන් පුදුම විදියට පර්යේෂණ කරනවා. කරමින් කරමින් කරමින් අර සියුම් වෙන අරමුණ නැවත නැවත ගොරෝසු කරගන්නවා. නැවත ජේන මට්ටමට ගන්න, නැවත අල්ලන්න පුළුවන් මට්ටමට ගන්න, නැවත පණ ගස්වලා ගන්න පුදුම විදිහට උපස්ථාන කරනවා. ඒ මොකද හේතුව? අරමුණේ සියුම් වීම එක්කෝ මරණය වගේ ජේනවා. එක්කෝ බංකොලොත් භාවයක් වගේ ජේනවා. එක්කෝ අසතියක්, සතියේ දුර්වලකමක් විදියට ජේනවා, එක්කෝ සමාධිය නැති වීමක් විදියට ජේනවා.

මොනම ක්‍රමයකින් හෝ භාවනා කළොත් නම් ප්‍රතිඵල තියෙනවා. නමුත් මේ ලැබෙන ප්‍රතිඵලය අගය කරන්න දන්නේ නැතිකම නිසා මේ භාවනාවේ යොමුව දෙන්න ඕනෑ කොතනටද, පිදිය යුත්තේ මොකේටද, සංස්කාර නිරෝධය කියන්නේ මොකක්ද, විඥන නිරෝධය කියලා කියන්නේ මොකක්ද කියන එක දන්න නැති නිසා මේ යෝගාවචරයා කරන්නේ තමන්ගේ ගෙනාපු වර්ත ලකුණු තියෙනව නේ, කෙලෙස් වාසනා තියෙනව නේ, පෙර කළ කර්ම තියෙනව නේ, ඒ කර්ම ගෙවෙනකල් ඔලමොට්ටලකම් මට්ටම් වෙනකල් විඥනයට පොහොර දනවා. එහෙම නැත්නම් අර ගෙවමින් පවතින්නා වූ අරමුණ ආයෙ කුලප්පු කරනවා. ආයෙ අවුස්සනවා. ඒ තාක් කල් විඥනය නව පණ ලබනවා. විඥනය පෝෂණය ලබනවා. ඉතින් ඒක යෝගාවචරයා කරන වැරැද්දක් වශයෙන් දඬුවම් දීමක් කවදකවත් මේකෙන් අදහස් කරන්නෙත් නෑ. ඒක නෙවෙයි. මේ විචිත්‍රව කියන්න ඕනෑ නිසයි මේ විදිහට පරස්පර විරෝධී වචන ඉදිරිපත් කරන්නෙ අවබෝධ කරවීම පිණිසයි. නමුත් ඒක දුර්වලකමක් මිස දඬුවම් දිය යුතු වැරැද්දක් නෙවෙයි. විනයෙන් කවදකවත් මේක වැරැද්දක් වෙන්නේ නෑ. මොකද? මේ වෙනකොට වැරැද්ද වෙන්නේ හිතේ පමණයි. විනයට අනු

වෙන්වෙන් කය වචන දෙක. ශීලයට අහු වෙන්වෙන් නෑ. ඒ නිසා ශීලය කල් ඇතුළු පිරිසිදු කරගෙන විත්ත භාවනා කරනකොට මතක තියාගන්න ඕනෑ, අපි යම් අරමුණකටද හිත යොදන්නේ ඒ අරමුණේම හිත පවතිනවා නම්, ශබ්දවලින් බාධා නැතිව, සිතිවිලි වලින් බාධා නැතිව, වේදනා නැතිව ඒ අරමුණු එන්න එන්න එන්න සියුම් වෙනවා නම්, භාවනාව වර්ධනයට හොඳ සෞඛ්‍ය සම්පන්න මනසක්. නමුත් ඒ සියුම් වෙන්වෙන් වෙන්වෙන් යෝගාවචරයා දිය යට ගිහිල්ලා හුස්ම ගන්න බැරි කෙනෙක් වගේ තක්කු මුක්කු නැති කෙනෙක් වෙනවා නම්, එහෙම නැත්නම් අලුතෙන් අර හුස්ම ඇති කරලා දීලා නයි වාගේ පිඹින්න පටන්ගන්නවා නම්, එහෙම නැත්නම් අර සතිය නැති වුණාදෝ සමාධිය නැති වුණාදෝ කියලා ඉඳගෙන ඉන්න තැන සඵව ගසාදල යනවා නම්, නැවතත් මම කියනවා ඒක දඬුවම් කළ යුත්තක් නෙවෙයි. කරුණාවෙන් මතක් කරන්න වෙනවා හොඳයි නැගිටලා ගියාට කමක් නැහැ, අනිත් දවසේ ඔන්න ඔතෙන්ට එනකොට හොඳ සමයක් විරියයක් ඇති කරගෙන, මම තව දුරටත් මේක සියුම් කරන්න ඕනෑයි කියලා ඉදිරියට යන්න කියලා.

ආනාපාන භාවනාව ගත්තොත් මේක බොහොම පැහැදිලිව විස්තර කරලත් තියෙනවා. විස්තර කරන්නත් පුළුවන්. මොකද? ආනාපානය සමථය වශයෙන් කරනකොට, අපි ප්‍රඥප්ති අරමුණ වෙන හුස්ම රැල්ලයි ගන්න. හැපෙන තැන ඉස්සර කරන්න යන්නේ නෑ. හැපීමේදී ඇති වෙන උණුසුම් සිසිල් ගතිවලට හිත යොදන්න යන්නේ නෑ. මොකද එව්වා සංස්කාර ගති. එව්වා විපස්සනාවට. අපි ගන්නෙ සමථ අරමුණ, හුස්ම රැල්ල; ඒ හුස්ම රැල්ල එක තැනක තැන්පත් වෙනවා කියන එක. ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්වේදී හුස්ම ගැනීම එන්න එන්න අඩු වෙනවා. නිදගෙන ඉන්න ඉරියව්වේදී හුස්ම ගැනීම එන්න එන්න අඩු වෙනවා. ඒක හැටි. නමුත් ජීනනකොට හරි පොල් ගස් නගිනකොට හරි අශ්වයෝ පදිනකොට හරි නම් ඕක ටිකක් වේග වෙන්වෙන් පුළුවන්. ඒක නිසා යෝගාවචරයාට පොල් ගස් නගිනකොට භාවනා කරන්න බෑ, වතුරේ ජීනනකොට භාවනා කරන්න බෑ. අශ්වයන් පදිනකොට භාවනා කරන්න බෑ, සමථය.

සමථය වැඩෙන ඉරියව්වකට හිත තියනවා. හිත තිබ්බට පස්සේ මේ හුස්ම ටික නතර වෙනවා කියලා කියන්නේ මැරෙනවා නෙවෙයි නෙ, සමහරුන්ට මරණේටත් එහා. හුස්ම ටික හෙමිහිට හෙමිහිට අඩු වේගෙන අඩු වේගෙන යනකොට අසතිමත් කෙනා නම් එක පාරට ඇස් ඇරෙනවා.

හුස්ම හොඳටෝම ගෙවිලා, මට දැන් හිත තියාගන්න තැනකුත් නැති තරම් වගේ කියලා මහා බංකොලොත් භාවයකට මහා වාෂ්පීකරණය වෙච්ච තැනකට පත් වෙනවා. ඒ මොකද? අර ගොරෝසු තැන ඉඳලා ඒ තැනට එතකල් හුස්මේ ක්‍රමික අඩු වීම දිගේ සතිය අඛණ්ඩ වෙලා නෑ, තැන් තැන්වල ගිහිල්ලා. එහෙම කෙනාට එක පාරට ඇස් ඇරෙන්නෙ අඛණ්ඩක අමලියක වාගේ. නොතිබිච්ච නොදන්න තැනකට පත් වුණා වාගේ. ආන්න එහෙම කෙනා අවදි වෙච්ච ගමන් කලබල වෙනවා. අන්න ඒක නොවෙච්ච කෙනෙකුත් මේ පර්ෂදයේ නෑ. සෑම කෙනෙක්ම මේක දැකලා තියෙනවා. ඒ නිසා නැවත නැවතත් මතක් කරන්නේ, විඤ්ඤාණය නිරෝධ කරන්න නම් ඒ විඤ්ඤාණ අරමුණු කරගන්නා වූ නාමරූපයාගේ සංහිදියාවක්, තැන්පත් බවක් අත්‍යවශ්‍යයි. මේකයි කියන්නේ විපස්සනාවට සමථය අත්‍යවශ්‍යයි. මේකට කියන්නේ චිත්ත භාවනාව.

මේ චිත්ත භාවනාවේදී අල්ලාගත්ත අරමුණ ක්‍රමක්‍රමයෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් තුනී වෙනකොට අපේ තියෙන වාසනා ගුණ නිසා, අපේ තියෙන වෙන උපධි, වෙන ආශ්‍රව ධර්ම නිසා අර තුනී වේගෙන යන හිතට වේදනා හොඳට ප්‍රකට වෙන්න බැරිකමක් නැහැ. ඒ තුනී වේගෙන යන හිතට අහල පහළ තියෙන ශබ්ද කනේ පීරී ගන්නා වගේ, හුරන්නා වගේ නොදනෙන්න බැරිකමක් නෑ. සිතිවිලිත් වෙනදට වඩා බොහෝම විචිත්‍රව, බොහෝමත්ම සිත් ගන්නාසුලුවට පහළ වෙන්න බැරිකමක් නෑ. නමුත් යෝගාවචරයා දැනගන්න ඕනෑ, ඔව්ච පහළ වුණාට මේ අහක යන නයි ඔඩොක්කුවෙ දැනගන්න ඕනෑකමක් නෑ. අපේ වැඩපිළිවෙළ තියෙන්නේ ගන්නා වූ හුස්ම රැල්ලේ, හුළගේ, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ. ඒ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය සියුම් වේගෙන යනවා නම් ඒකෙම සරණයි, ඒකෙම පිහිටයි, සතිපට්ඨානයේ පිහිටයි කියලා ඒ දිගේම යනකොට අර අහලින් එන්නා වූ වේදනා ශබ්ද, සිතිවිලි නොසලකා හරිනවා. දිට්ඨ දිට්ඨමත්තං හවිසුසති, සුතෙ සුතමත්තං හවිසුසති, මුතෙ මුතමත්තං හවිසුසති, විඤ්ඤාණෙ විඤ්ඤාණමත්තං හවිසුසති ආදී වශයෙන් බාහිය දුරුවීරිය උපාසකත්‍වයට දීප්‍ර උපදේශය මෙතන ඇල්මරල පාවිච්චි කරන්න ඕනෑ.

ආනාපානය දිගේ හිත හිමිහිට බැහැගෙන යනකොට එක පාරට අපිට විවිධ රූප ජේන්න පටන්ගන්නවා. සමහර විට වර්ණ ආලෝක, ස්ත්‍රී රූප, බුද්ධ රූප ආදී වශයෙන්, නැත්නම් විශාල තැනිතලා, විශාල දර්ශනීය ගම් මිටියාවත්, සානු වගේ දේවල් ජේන්න පටන්ගන්නවා. එතෙතදී අපිට

හිතාගන්න කියනවා, දැක්ක දේ දැක්ක පමණින් නතර කරන්න. ඒක සුභ සිහිනයක්ද, හොඳ ලකුණක්ද, නරක ලකුණක්ද මේක පොතේ ලියාගෙන ගිහිල්ලා අහන්න ඕනෑ ආදී වශයෙන් අන්න අර අහලින් යන දේවල්වලට පණ දෙන්න යන්න එපා. ඒවා අංග ප්‍රත්‍යංග ජාතක භොයමින් එව්වා කරේ දගන්න යන්න එපා. ඔඩොක්කුවේ දගන්න යන්න එපා. එතකොට මොකද වෙන්නේ? කාරණා දෙකකුනක් වෙනවා. එකක් තමයි මේ දේවල් ගැන හිතන පමණින්ම විඥනය නව පණක් ලබනවා. මූල කර්මස්ථානය අමතක වෙනවා. අනිවාසීයෙන්ම රාගය පහළ වෙනවා. නැත්නම් තෘෂ්ණාව පහළ වෙනවා.

නමුත් මේ කියන විදිහේ අමලි, අකටයුතුකම් රාශියක් පහළ වෙන්නේ හොඳම දක්ෂ යෝගාවචරයාට. ඒ වගේම ඒවා අමලි අකටයුතුකම් බව වැටහෙන්නේ යෝගාවචරයාගේ තීක්ෂණ බුද්ධිය වැඩිකමට. භාවනා නොකර අපි රූප දකිනකොට කටත් ඇරගෙන ඒක දිහා බලාගෙන හිටියට, මේ මූල කර්මස්ථානයෙන් වෙනස් වුණා කියලා දෙයක් සාමාන්‍ය පෘථග්ජන ගිහි ලෝකයේ නැහැ. මොකද මූල කර්මස්ථානයක් කියලා එකක් ඇත්තේ නැහැ. ජීවිතයකට තේමාවක් නැහැ සාමාන්‍ය පෘථග්ජනයාට. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන මූල කර්මස්ථානය දෙන්නේ. දෙක තමයි, ඒක දැකලා රාගයවත් පහළ වුණේ නැත්නම් මොකටද මනුස්සකමේ ඉඳලා කියලයි ගිහි ලෝකෙ හිතෙන්නේ. ඒ මොකද, රැකිය යුතු ප්‍රතිපත්තියක්, රැකිය යුතු මූල කර්මස්ථානයක් නැති නිසා. නමුත් භාවනා කරන කෙනාට රැකිය යුත්තක් තියෙනවා. මොකක්ද? ආනාපානය. ඒක සියුම් චේගෙන යනකොටයි, ඒ කියන්නේ සෑහෙන පින් ඇති කෙනෙකුටයි සියුම් භාවය මත රූප පෙනීමෙන් බාධා වෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

නමුත් මේක මේ වෙලාවේ එන එකක්, මේකෙදී දැකුම දැකුම් මට්ටමෙන් නතර කළොත් අපිට ඒකෙන් කරදර වෙන්න තියෙන අවස්ථාව මගහැරෙනවා, ලාභයක් හම්බ වෙනවා, මේ වෙලාවේ මම කළ යුතු මූල කර්මස්ථානයට යෑමයි, කියලා ඒක දකිනවා නම්, දන්නවා නම්, නැවත මූල කර්මස්ථානයට යන්න යෝනිසෝමනසිකාරය තල්ලුවක් වෙනවා. එතකොට මූල කර්මස්ථානය තුළ කවමදකවත් ඉඩක් නැහැ රාග, ද්වේෂ, මෝහ පහළ වෙන්න. අර බාහිරින් ඇවිල්ලා බාධා කරන අරමුණේ නම් කොච්චරදෝ රාග, ද්වේෂ, මෝහ පහළ වෙන්න පුළුවන්. රාග, ද්වේෂ, මෝහ පහළ වෙන තරමටම මේ චිත්ත භාවනාව මනෝ තත්ත්වෙකට පත් වෙනවා. විඥනය

ඉන්ද්‍රිය පටිබද්ධ වෙනවා. ඉන්ද්‍රිය පටිබද්ධ වුණාට පස්සේ අපරාධකාරයා පොලිසියෙන් පැනලා ගියා වගේ තමයි, ඕනෑ අපරාධයක් කරන්න පුළුවන්. ඒක නිසා අපට අවශ්‍ය කරල තියෙන්නේ අනිත්දිය පටිබද්ධ විඥනයට යන්නයි. අනිත්දිය පටිබද්ධ විඥනයට වඩාත්ම පහසුකම් සැලසෙන්නේ මෙතෙක් කල් ගෙවාගෙන ගිය, තුනී කරගෙන ගිය දූතට මුණට මුණ දලා ඉදිරියෙන් තියාගෙන ඉන්න පුළුවන් ශක්තිය තියෙන මූල කර්මස්ථානයයි. ඒකට තමයි විත්ත භාවනාව කියල කියන්නේ.

මේක තව දුරටත් ඉදිරියට යනකොට අර බාහිරෙන් පැමිණෙන දේවල් නැත්තටම නැති වෙනවා නෙවෙයි, එව්වා ඇවිල්ලා අපිට අකට විකට කරන ගතිය අඩු වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. නමුත් අඩු වෙනවා මිසක්කා නැති වීමක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ වගේම යෝගාවචරයා අර පළවෙනි පළවෙනි අවස්ථාවල තමන්ගේ මූල කර්මස්ථානයමයි රැකිය යුත්තේ, බාහිරින් එන දේවල්වලට මම සැලෙන්න හොඳ නෑ, එව්වා පිළිබඳව දැකීම දැක්ක පමණින් නතර වෙන්න ඕනෑ, ඇහීම ඇහීම පමණින් නතර වෙන්න ඕනෑ, විදීම විදීම පමණින් නතර වෙන්න ඕනෑ, හිතීම හිතීම පමණින් නතර වෙන්න ඕනෑ කියන උපක්‍රමය, උපදේශය දිගට පවත්වනවා නම්, ඔහු ජයග්‍රාහී හිතීවිල්ලකින්, ජයග්‍රාහී චිරත්වයකින්, මත්තේ පහළ වෙන්නා වූ සියුම් වෙන බාහිර කරදර නිකම්ම පිහල අරින්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති කරගන්නවා.

මෙහෙම ඇති වෙනකොට හරියට ඉබ්බෙක් තමන්ගේ ඔළුවයි වලිගෙයි ගාත් හතරයි කට්ට ඇතුළට දගෙන ශිශිර තරණය කරන්නා වගේ, තද ඉඩොරයකදී ඒක ඇතුළට වෙලා ඉන්නවා වගේ ඉන්ද්‍රිය හයම අකුළාගන්න තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. මේ ශරීරය එහෙමම වෙලලා පිඬු කරලා තිබ්බා වගේ තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. ඇහේ කනේ නාසයේ දිවේ මොනම දෙයක්වත් ඉද්දෙන්නෙ නැති, කොකිත වෙන්නේ නැති, හෙල්ලෙන්නේ නැති තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. අරමුණේම මුණට මුණ දලා හිත තියාගන්න පුළුවන්, නමුත් අරමුණත් තියෙනවාද නැද්ද කියන්න බැරි තත්ත්වයට පත් වෙනවා. ඉතින් මානසික අසහනයක් තියෙන කෙනෙකුට නම් මේ වෙලාවෙ තොවිල් නටන්නත් වෙනවා. මොකද? මොකක හරි එල්ලිලා ගත කරපු මනුෂ්‍යයාට දැන් එල්ලෙන්න තිබුණ වැලත් නැති වුණා වාගේ පුදුමාකාර වෙහෙසකට පත් වෙනවා. මෙව්වර දුර කොහොමටක්වත් එන්න බෑ. නමුත් මේ නිදර්ශනයක් වශයෙන් කියන්නේ. මනස අසමබරව, වෙන විදියකට කියනවා නම් නිවනෙන් මෙපිට තියෙන

ලාමක කුණු කන්දලයක් පරමාර්ථ කරගෙන ඉන්න මනසක් නම් මේ තත්ත්වට යනකොට ඉතින් දැඩිය දනවා. ඉතින් සහලවනවා. ඉතින් ඉන්ඩ බැරව යනවා. ඒ මොකද? අරමුණ ජේන්නෙ නෑ. ඒ විතරක් නෙවෙයි බාහිරෙන් එන අරමුණක තියන කුප්පන ගතියත් නැති වෙනවා.

මෙන්න මේකට සමාදන් වෙන්න පුළුවන් නම්, මෙන්න මේක භාවනාවේ ප්‍රතිඵලයක්, මේ හිතේ තියෙන එක විදියක එකම අරමුණක නිමග්න වීමෙන් ඇති වෙච්ච ලකුණක්, කවදක්වත් මීට ඉස්සෙල්ලා දකපු නැති මට්ටමක් කියලා මේක අගය කරන්න පටන් අරගත්තොත් ඒ අගය කිරීම පමණකින්ම ප්‍රීතිය පහළ වෙනවා. ප්‍රමෝදය පහළ වෙනවා. පස්සද්ධිය පහළ වෙනවා. ආලෝක පහළ වෙනවා. සමථ භාවනාවේ පිම්මක් පැනගන්න පුළුවන් වෙනවා. මේ තත්ත්වෙදී නො සැලී ඉන්න ඕනෑ. ඒ කියන්නේ හුළං වදින්නෙ නැති තැනක පත්තු වෙන පහන් දූල්ලක් වගේ හිත සම්පූර්ණයෙන් මේක අපේක්ෂා කරමින් පමා වෙන්න පුළුවන් වෙන්න ඕනෑ. කුලප්පු වෙන්නෙ නැතිව, කුපිත වෙන්නෙ නැතිව, කුප්පන්නෙ නැතිව.

මේක විත්ත භාවනාවේ දියුණුවක් ලබාගත්තා වෙනවා. එතකොට විඤ්ඤාය විත්ත මට්ටමට වැටෙනවා. මෙතෙක් කල් තිබුණේ මනෝ මට්ටමක. ඒ මනසිකාර නතර වෙලා ඉන්ද්‍රියවලින් අයින් වෙලා විත්ත මට්ටමට පත් වෙලා, ඒක අගය කරන්න දන්නවා නම් ඒකයි මේ බුදු දහමේ තියෙන වටිනාම දේ. මෙතෙන්ට ගියාට මේක අගය කරන්න දන්නෙ නැත්නම්, අර අහක හැලෙන්න පටන් අරගත්ත කුණ, නීවරණ, කෙලෙස් අනුවම ගමන් කරන්න හදනවා නම්, ඉතින් මොකද කරන්නේ? කුඩැල්ලා කොට්ටෙ උඩ තිබ්බට හිටින්නේ නැහැ. ඒකා යන්න හදන්නේ තෙතමනයටමයි, අඳුරටමයි. මෙන්න මේ තත්ත්වය පැහැදිලිවම සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වෙන්න ඉස්සරත් ලෝකයේ දකලා තිබුණා, පොත්පත්වල ලියල තිබ්ලත් තියෙනවා - විත්ත භාවනාව. ඒකත් මහ විශාල පිම්මක්. කාම ලෝකෙ පන්නලා රූප ලෝකෙට ඇතුල් වෙන හැටි.

මෙතනින් එහාට යනකොට, අපි හිතමු මේ සමථ යෝගාවචරයා සමථය ඉවර කරලා ඊට පස්සේ ඔන්න නාම කොටසක් හරි රූප කොටසක් හරි ඉදිරිපත් කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම කරන කෙනා නම් පිම්බීම හැකිලීම තුළට වැදගත්තවා. සම්පූර්ණ පිම්බීම හැකිලීමට වැදගැනීමත් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේදී හුළං රැල්ලට වැදගැනීමත් බොහෝ විට

සමාන අත්දැකීමක් වශයෙන් විස්තර කරන්න පුළුවන්. නමුත් විපස්සනාව බොහෝම විචිත්‍රයි. අර වගේ චිත්ත භාවනාව පිරිසිදු කරගෙන නෙවෙයි යන්නේ, කෙළින්ම ඒ මට්ටම පසු කරමින් ඉදිරියටම යනවා, ක්ෂණික සමාධි මට්ටමකට. හැබැයි චිත්ත භාවනාව හමාර කරපු, නැත්නම් සමථ ධ්‍යානයක් ලබාගත්ත කෙනා හෝ ශුද්ධ විපස්සනාවට බැහැපු කෙනා මේ කියන මට්ටම හැම පර්යංකයේදීම අත්දකිනවා. අත්දැකලා ඊට පස්සේ හිත දනවා, පිම්බීම හැකිලීම කරපු කෙනා පූර්ණ පිම්බීම හැකිලීමටම, ආනාපානය කරපු කෙනා පූර්ණ ආනාපානයටම. සංස්කාර කොටසට හිත දැපුවාම ඒක ආයින් සැරයක් අර වාගෙම චක්‍රයක් වෙනවා.

යෝගාවචරයා දැන් අරමුණ දකින්නේ මනෝ කියන මට්ටමේ නෙමෙයි, චිත්ත කියන මට්ටමෙන් දපනය වෙච්චි දමනය වෙච්චි මට්ටමක. අරමුණේ තියෙනවා ලොකු කීකරුකමක්. අරමුණේ තියෙනවා ලොකු හීලෑ ගතියක්. අරමුණේ තියෙනවා මුණට මුණ දලා වැඩි වෙලාවක් ඉන්න පුළුවන් ගතියක්. මේ වෙලාවේදී යෝගාවචරයාත් දිගට භාවනා කරනවා. බොහෝ වේලා භාවනා කරනවා. හොඳට සක්මන් කරලා මුල් ටික අර විදියට සමථය සම්පූර්ණ කරගෙන ක්ෂණික වශයෙන් හෝ කමක් නෑ, උපචාර මට්ටමෙන් හෝ කමක් නෑ, අර්පනා මට්ටමෙන් දුම්මට පස්සේ ආයෙන් සැරයක් ඒ අරමුණේ තියෙන චණ්ඩ පරුෂ ගති වශයක් පෙන්නල ක්‍රමයෙන් සංසිදෙනන් පටන්ගන්නවා. ඒ සංසිදෙනකොටත් අර සමථ යෝගාවචරයාට වෙන්නා වගේ බාහිරින් එන දේවල් ආයෙන් සැරයක් ඇවිල්ලා සංස්කාර මට්ටමෙන් පිටින් ඇවිල්ලා මේ යෝගාවචරයාගේ හිත එහෙ මෙහෙ කරන්න, අන්‍යවිහිත කරන්න නානාප්‍ර උත්සාහ ගන්නවා. හය ඇති කරනවා. ඒකාකාරකම ඇති කරනවා. තීරස ගති පහළ කරවනවා. තමන් තුළ ඉව්ෂා හංගන්වයක් ඇති කරවනවා. විවිධාකාර පැත්තෙන් මේ බලපු අරමුණේ ඉඳන් කවදක්වත් නිවන් දකින්න හම්බ වෙන්නේ නෑ, මේ මොනවා හරි වෙන කරන්න ඕනෑ කියන විදිහට කටු ගොඩක් උඩ තිබ්බ කෙනෙක් වගේ, ඉවසන්න බැරි, රුස්සන්න බැරි නුරුස්සනා ගති රාශි පහළ කරනවා. ඒ පහළ කරන කොටත් යෝගාවචරයා මූල කර්මස්ථානයේ තිබියදී පහළ වෙන්නා වූ අනෙකුත් කර්මස්ථාන දිගේ, අනෙකුත් අරමුණු දිගේ වැඩ කරන්න පටන් ගත්තොත් ආයේ භාවනාව අලුත් වෙනවා, ආයේ මූලක ඉඳල යන්න වෙනවා.

නමුත් අශාඛවත් යෝගාවචරයෝ, එහෙම නැත්නම් ඔළුමොට්ටල යෝගාවචරයෝ නැවත නැවතත් අර විදියට අලුත් අලුත් කර්මස්ථාන පිළිසිඳින්න පටන්ගත්තොත්, හැම තැනම ළිං කපන්න හදන මෝඩයෙක් වගේ වෙනවා. කවදක්වත් වතුර උල්පතට යාගන්න බැහැ. ඒ නිසා උපදේශය දෙන්නෙ ඒ එන දේවල් දිට්ඨ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති දැක්කට නොදැක්කා වාගේ, නැත්නම් ඇස් ඇත්තේ අන්ධයකු සේ ඉන්නයි කියල කියනවා. නැත්නම් දිට්ඨ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති දැක්ම දැක්ක පමණකින් නතර කරන්න. විය යුත්තක්ද, නරක යුත්තක්ද, අශුභයෙක්ද, ශුභයෙක්ද වශයෙන් මොන විදියෙන්වත් කල්පනා කරන්න එපා. දේවල් ඇහෙනවා. සමහරුන්ට දෙවියොත් කථා කරනවා. මිය ගිය ඥාතීන් කථා කරනවා. දූකපු අපුල දර්ශනත් ජේන්න පටන්ගන්නවා. ඒ සැම දෙයක්ම ඇහැට ජේන්නා වගේ, කනට ඇහෙන්නා වගේ ප්‍රකාශි මට්ටමටම එනවා. නමුත් යෝගාවචරයාට විශාල ආරක්ෂාවක් ඒ වෙලාවෙ තියෙනවා - සති ආරක්ෂාවක්. මූල කර්මස්ථානයට හිත දුපු පමණින් මේ අතුරු දේවල් පිහලා දනවා. ඒක එකක්.

අනිත් එක තමයි මේ අතුරු දේවල් එනකොට ඇස් ඇත්තේ අන්ධයකු සේ, එහෙම නැත්නම් දැකීම දැකීම පමණකින් නතර කරන්න ආදී වශයෙන් කියලා අර ගැඹුරු ආසී වොහාර සාමාන්‍ය ජීවිතයට වඩා බොහොම සක්‍රියව පාවිච්චි කරන්න පුළුවන්. නමුත් පාවිච්චි කරනවාද නැද්ද කියන එක වෙනම කථාවක්. මේ බණ කියන්නෙත් ඒක මතක් කිරීමටයි. ආන්න ඒ විදියට කටයුතු කළොත් ඒ දෙකේම සංහිදියාවක් ඇති වෙනවා. මූල කර්මස්ථානයත් එන්න එන්න එන්න එන්න සංහිදෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, බාහිරින් තියෙන්නා වූ අතුරු ආන්තරා ගෙන දෙන්නා වූ අතුරු අරමුණුත් එන්න එන්න එන්න දුර්වල වේගෙන යනකොට යෝගාවචරයා දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් විඥනයෙන් විශාල කඩා වැටීම් සිද්ද වෙන්න පටන්ගන්නවා.

මෙතනදී විත්ත මට්ටමටත් ඉක්මවලා විඥනය තනි වෙනවා. සංස්කාරයන් පිළිබඳ උපේක්ෂාව පහළ වෙනවා. මූල කර්මස්ථානය වේවා, අමතර කර්මස්ථාන වේවා කොයි එක පිළිබඳවත් යෝගාවචරයා අල ගිය මූල ගිය විස්තර හොයන්නෙ නැති නිසා අවසානයෙ විඥනය කොටු වෙනවා. මෙතුවාක් කල් සංසාරේ කවදක්වත් නොවෙච්ච විදිහට විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං කියල පටන් ගත්ත මේ

විඥනය පහළ වීමට අනිවාර්යයෙන්ම අවශ්‍ය කරන්නා වූ මේ නාමරූපයාගේ ගෙවා දැමීම නිසා විඥනයට වෙන සිද්ද වෙන්න දෙයක් නෑ. ඒක සමහර වෙලාවට සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වෙච්ච එකක් වගේ කියා පාන්න පෙනෙන්න ඉඩ තියෙනවා. නමුත් යක්කු එළවනකොට දන්නවා කොච්චරදෝ යකා බොරු කියනවා. යකැදුරා නෙවෙයි අතාරින්නේ. යකැදුරා දිගටම කියනවා, නෑ නෑ නෑ එහෙම බෑ. යනවා නම් අපිට ලකුණක් කරල යන්න ඕනෑ.

අපේ බුරුමේ පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නේ, මිනීමරුවෙක් අල්ලගෙන නඩුවක් අහලා ඒ මිනීමරුවා මෙතෙක් වෙනකල් පුළුවන් තරම් උසාවියට කියනවා, හැම පැත්තෙන්ම කියනවා, “මම මැරුවේ නෑ. ඔය කියන කථාවල් ඇත්ත වෙන්නත් පුළුවන්, බොරු වෙන්නත් පුළුවන්. සාක්කි වෙන්නත් පුළුවන්. මම මැරුවේ නෑ”. ඉතින් නඩුකාරයා මොකද කියන්නේ, මේ නඩුව අහන්න වෙලා යනවා. ඔන්න ඔහෙ අල්ලලා දපං, මරල දපං කියන්නෙ නෑ. එතකොට ඒ මනුස්සයා ආයේ ගිහිල්ලා ඇපැල් උසාවියට ඇපැල් ගන්නවා. ඒ නිසා කියන්නේ දිගටම නඩුව අහන්න. අහගෙන අහගෙන යනකොට අර විත්ති කුඩුවේ ඉන්න මනුස්සයාට තේරෙනවා දන් මුළු උසාවියටම තේරිලා තියෙන්නෙ මම මරපු බව, මම විතරක්ම උසාවිය බොරු කරන්න හදනවා. නඩුකාරයාත් ඉවසිල්ලෙන් යුක්තව නඩුව ඇහෙන්න අරිනවා.

එතකොට ඒ වැරදිකාරයාට හිතෙනවා හොඳම වැඩේ තමයි තවත් ඉස්සරහට ගියොත් මේ උසාවියට නිග්‍රහ කළයි කියලා මට තවත් දඬුවම් එන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ නිසා වැටිල දණ ගහලා කියනවා, “අවසරයි! පිං ඇති හාමුදුරුවනේ, දැනුවත් මහේස්ත්‍රාත්තුමියනි, මේ වැරද්ද සිද්ධ වුණා. මට අඩුම දඬුවම් දෙන්න”. ඔන්න ඔය නඩු තීන්දුව එනකල් ඉන්න යෝගාවචරයාට පුළුවන්කමක් නෑ. එක්කෝ යෝගාවචරයා මේ නඩුව දන් හොඳටම උපයලා තියෙන්නේ කියලා නඩුකාරයා විනිශ්චයක් දෙන්න හදනවා. ඒකම ඇපැල් උසාවියට යන්න හේතුවක් වෙනවා. නඩුකාරයාගේ විනිශ්චය වෙන්න තියෙන්නේ ඇහෙන්න, දිගටම ඇහෙන්න ඇහෙන්න අර විත්ති කුඩුවේ ඉන්න මනුස්සයා කියන හරියක් කියන්නේ බොරු. කරලා හරියක් කරල තියෙන්නේ වැරද්ද කියල.

අන්න ඒ වගේ මේ විඥනය මෙච්චර කල් මේ සංසාරේ අපි මේ නාමරූප කියන ප්‍රත්‍ය හේතු කරගෙන, එයාගේ පැවැත්ම කරගෙන ගිය හැටි

පව භාවයකින් යුක්තව ඔප්පු වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඒ නිසා මේ සංධාරණඋපේක්ඛා ඤාණයට යනකොට පුද්ගලාකාර හිතක් පහළ වෙනවා, ඒක සහේතුකව අටුවාවාරීන් වහන්සේලා පෙන්නල දෙනවා, මේක රහත් හිතක්, ඉතාමත්ම පැහැදිලියි. අපි අරගත්ත මූල කර්මස්ථානයේ සම්පූර්ණ නාමරූප ස්වරූපය නිරෝධ මට්ටමකට, විරාග මට්ටමකට, විරංජන මට්ටමකට පත් වෙනවා. විරංජනය වෙනවායි කියල කියන්නේ ඒකේ තියෙන කළු සුදු වර්ණ, විචිත්‍ර වර්ණ සම්පූර්ණයෙන්ම හේ බානවා. රාගයක් නම් කවදකවත් ඒකේ උපදින්නේ නෑ. රාග උපදවන්න බෑ. සංස්කාර වෙන්වෙත් නෑ. ඒ විතරක් නෙවෙයි, ඒක වහගෙන මෙතෙක් එන්න හදපු සිතීවිලි, වේදනා, ශබ්ද වගේ දේවල් නිකම්ම නිකම් පව වෙන්න පටන්ගන්නවා.

මේක වෙන්න නම් මේ සංස්කාර පිළිබඳව උපේක්ෂා ඥානය හුගාක් දියුණු කියුණු වෙන්න ඕනෑ. ආන්න ඒ දියුණු කියුණු තත්ත්වට පත් වෙනකොට අර බාහිය සූත්‍රයේ අවසාන කොටසට සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරපු එක ඇල්මරල තියෙන්නේ. දිට්ඨි දිට්ඨිමත්තං භවිස්සති, සුතෙ සුතමත්තං භවිස්සති, මුතෙ මුතමත්තං භවිස්සති, විඤ්ඤතෙ විඤ්ඤතමත්තං භවිස්සති”නි. එවං හි තෙ බාහිය, සික්ඛිතඛං. උඹ මේ විදියට හික්මියං. මොකක්ද? දැකීම හුදු දැකීම පමණයි. ඉන් එහාට ඕකේ බලන්න දෙයක් නෑ. ඇහිවිච්චි දේ ඇහිවිච්චි දේ පමණයි. ඉන් එහාට ඕකේ අහන්න දෙයක්, ඇසිය යුත්තක් නෑ. එහෙම නැත්නම් නාහෙට, දිවට, කයට වැටහෙන දෙයක්, දැනිවිච්චි දෙයක් තියෙනවා නම් ඕක ඔව්වරම තමයි. ඔයින් එහාට දෙයක් නෑ. හිතට සිතුවිල්ලක් ආව නම් ඔව්වරම තමයි.

එතකොට තතො ඤං බාහිය න තෙන එතකොට ඒ දෘෂ්ටිකෝණයේ ඉඳලා උඹ කොහොමද කියල බැලිල්ලක් ඇති වෙන්නෙත් නෑ. යතො ඤං බාහිය න තෙන, තතො ඤං බාහිය න තඤ්ඤං. උඹ ඒකෙන් දැකපු දේ යමක් කරගන්න හදන්නේ නෑ. දැකපු දේ ශුන්‍ය බවට යන්න අරිනවා. මට දැන් මූල කර්මස්ථානය බලබලා ඉන්නකොට අතීත දෙයක් හොඳට මතක් වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඒ මතක් වෙවිච්චි දේට අපේ හිත ගියා නම් ඔන්න තඤ්ඤං වෙනවා. එතැනට ගියා වෙනවා. එතෙන්නට ගියා නම් දැන් ජේනවා, මම දැන් හරි හොඳයි. ඉස්සරට වැඩිය හොඳට භාවනා කරනවා. දැන් භාවනාව හරි කියලා එතන ඉඳලා දැන් මෙතන බලනවා. යතො ඤං බාහිය න තෙන, තතො ඤං බාහිය න තඤ්ඤං. උඹ එතෙන්නට ගියේ නැත්නම් එතැන ඉඳලා මේ දැන් ඉන්න තැන බැලීම වෙන්නෙත් නෑ. යතො ඤං බාහිය න තඤ්ඤං, තතො

කුඩා බාහිරය නෙව්ද, න හුරු, න උභයමනනරෙන. එසෙවනෙතා දුකකසුසා'ති. උඹ එතැනට ගියේ නැත්නම්, එතන ඉඳලා මෙතන බැලිල්ලකුත් නැතනම්, එතැනත් නෑ. මෙතනත් නෑ. මැදත් නෑ. මේකමයි දුකේ ගෙවා දැමීම.

ඒ නිසා එක එක අරමුණක්, එක දර්ශනයක්, එක ඇසීමක්, එක ගඳ බැලීමක්, එක රස බැලීමක්, ස්පර්ශයක් ආදී වශයෙන් ඒ සෑම දේම ගණන් නොගෙන සිටීමෙන්, ශූන්‍යත්වයට සැලකීමෙන් ඒකේ අපි පදනම් කරගෙන ඒකේ ඉඳලා අපි මේ ඉන්න තත්ත්වය බැලීමක් හෝ මේකේ ඉඳලා ඒකේ ඉන්න තත්ත්වයක් බැලීමක් හෝ ප්‍රපඤ්ච කිරීමක් නැත්නම්, එතනම දුක කෙළවර. ඒකයි මෙතන සඳහන් කරන්නේ, විඤ්ඤාණං ලොකෙ පිය රූපං සාත රූපං. මේ විඤනය කරන්නේ අන්න අර වගේ තමන්ගේ දිහා බලන්න වෙනමම වේදිකාවක් අපේක්ෂාවෙන් තමයි ඉන්නේ. නාමරූප වේදිකාව අවශ්‍යයි. ඒ වේදිකාවට වහාම පැනලා ඒකේ ඉඳලා විඤනය දකිනවා මිස කවදුවත් විඤනයට විඤනය දකින්නට බැහැ.

ඒ නිසා අපි මේ වේදිකාව තුනී කරගෙන කරගෙන යනකොට යම් විදියකට විඤනය පදනම් කරගෙන තෘෂ්ණාවක් පහළ වෙනවා නම් ඒක නැති වෙනවා නම් නැති වෙන්නේ විඤනය මතමයි. ඒක වෙන විත්තක්ෂණයක නැති කරන්නත් බෑ. පරණ විත්තක්ෂණයක ඇති වෙච්ච ක්ලේශයක් දැන් ගෙවන්නත් බෑ. මෙතන මයි, දැන් මයි, මම මයි. ඒක ඉතාමත්ම සජීවීයි, මේ වගේ ධර්ම කොට්ඨාශවල සර්වඥයන් වහන්සේගේ දේශනාවල. ඒකයි කියන්නේ මේ ධර්මයට සාන්දෘෂ්ටිකයි කියලා. හරිම අභාග්‍ය සම්පන්න විදියට මේක අතීතයටයි අනාගතයටයි ඇදගෙන, අනාගෙන, ආධුනිකයින්ව වණ කරගෙන මේ යන්න හදන ගමනේ පෙන්නන්න හදන මේ බහුශාක භාවය හෝ මේ කියන ගැඹුරු නම් ලොකු පටලැවිල්ලක්. ඒක නෑ නෙමෙයි, ඒක තියෙනවා. මනෝ මට්ටමේ තියෙන්නේ. විත්ත මට්ටමේ තියෙන්නේ. නමුත් මේ විඤන නිරෝධය කරනකොට තාමත් බැරි නම් තේරුම් අරගන්න, මේක වෙනවා නම් වෙන්නේ දැන්, ගැලවෙනවා නම් ගැලවෙන්නේ දැන්.

මේක බොහෝම ලස්සනට පෙන්නල දීල තියෙනවා පහියමානා පහියති ගැලවෙනවා නම් ගැලවෙන්නේ ඇති වෙච්ච තැනමයි. නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. නිරුද්ධ වෙනවා නම් නිරුද්ධ වෙන්නේ ඇති වෙන තැනමයි. ඊයේ ඇති වෙලා අද නිරුද්ධ වෙනවා නෙවෙයි. මෙන්න මේ තත්ත්වට එනකොට තමයි ධර්මයේ තියෙන සාන්දෘෂ්ටික ගතිය ඇති

වෙන්නේ. මම මේ විස්තර කරන්න උත්සාහ කළේ මූල කර්මස්ථානය දිගේ යනකොට අතිරේක අරමුණක් විෂයෙහි කෙලෙස් පහළ වීම සම්බන්ධව. ආසියන් වහන්සේ නමකට මූල කර්මස්ථානයේම වුණත් හෝ වේවා මූල කර්මස්ථානයක් නැතුව හෝ වේවා මතු වෙන අරමුණක මේ තත්ත්වය හොඳට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඒක ඉතින් සංසන්දනාත්මකව තේරුම්ගන්න පුළුවන්. නමුත් මේ විස්තර කරපු කොටස් හුඟාක් මෙතුවාක් ලැබූ අත්දැකීම්වලින් විස්තර කරගන්න පුළුවන් වෙයි කියලා මම හිතනවා.

මෙන්න මේ ක්‍රමයෙන් තමයි අපිට පුළුවන් වෙන්නේ විඥනය මනෝ මට්ටමකට වැටෙන්නෙත් නැතුව, විත්ත මට්ටමට වැටෙන්නෙත් නැතුව සම්පූර්ණ සංස්කාර නිරෝධ කිරීමෙන් විඥනය කොටු කරන්න. කොටු කළා නම් ඊට පස්සේ ආයේ විමසුමක් නෑ. හරියට රහස් පොලිසියෙන් ඇවිල්ලා මෙන්න මෙයා හොරා කියලා ප්‍රසිද්ධියේ නැති වුණත් දැක්කොත් ඊට පස්සේ හොරාට එතන වසන්න බෑ. ආන්න ඒ දේ නොකරන්න, විඥනය කරන්න තියෙන සෑම ට්‍රික් එකක්ම කරනවාමයි. මේ බව අපි දන්න නිසා, දකිනකොටම දකින බව මෙනෙහි කරනවා නම්, අහනකොටම අහන බව මෙනෙහි කරනවා නම්, විඳිනකොටම විඳින බව මෙනෙහි කරනවා නම්, හිතනකොටම හිතන බව මෙනෙහි කරනවා නම් විඥනය තළාගන්න පුළුවන් තත්ත්වෙක තියෙන්නේ. මේකයි අප්‍රමාදය. මේක විත්තක්ෂණයෙන් පමා වුණා නම් ප්‍රමාදයමයි, අතීතෙට අනාගතෙට ගියා නම් ප්‍රමාදයමයි. ඒ නිසා එන්න එන්න එන්න අතීතෙ අනාගතෙ හැසිරිවිච්ච හිත ක්‍රමක්‍රමයෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් වර්තමානයට ඇවිල්ලා අර සාන්දෘෂ්ටික තත්ත්වයට එන්නෙ නැතුව කවදකවත් මාර්ග විත්තයක් පහළ වෙන්න බෑ. අඩු ගානේ ධ්‍යාන විත්තයක්වත් පහළ වෙන්න බෑ.

ඒ නිසා අපි තේරුම් අරගන්න ඕනෑ මේ දේ වෙනකොට නිවරණ නිර්වරණ වීම අනිවාසීයෙන් සිද්ධ වෙනවා. අන්න එතැනදී තමයි යෝගාවචර ගතිය අවශ්‍ය වෙන්නේ. මේක විඥනාවබෝධයට ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා. ඒ නිසා හුගදෙනෙක් මේ වෙනකොටත් අත්දැකල තියෙන ඒ තත්ත්වය ඉදිරියට යෑමේ අදහසින් තව දුරටත් මෙහි ඉතාමත්ම උපේක්ෂකව සංස්කාරයන් විෂයෙහි උපේක්ෂා වීමෙන් මේ විඥනය ඒ තත්ත්වයෙන් දැනගෙන, මෙහි ඇත්තා වූ මායාකාරී තත්ත්වය දැකගන්න දැනගන්න අද මේ ධර්ම කොට්ඨාශයත් හේතු වේවා වාසනා වේවා කියන අදහසින් යුක්තව අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව අවසන් කරනවා.

89 | ස්පර්ශය හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සමුදාසු

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

චක්ඛසමඵසෙසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. මේ අනෙකුත් නේවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන පවත්වාගෙන යන මේ ධර්ම දේශනා මාලාවේ මේ අසුනවවෙනි (89) දේශනය, අද මැයි මාසෙ පස්වෙනිද.

මේ තාක් අපි මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයම ඉදිරිපත් කරගෙන එහි ඇත්තා වූ කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා කියන අනුපස්සනා තුන පියමං කරමින් දැන් මේ විස්තර විභාගයකට පෙළඹිලා තියෙන්නේ ධම්මානුපස්සනාවටයි. එයින් සවිච්ච පබ්බයේ සත්‍ය සතර විස්තර කරන පර්වයේ නිරෝධ සත්‍යයෙහි හැසිරෙන්නේ. ඒ නිරෝධ සත්‍යය සම්බන්ධ කරගෙන කරන විග්‍රහය නිරෝධය නොලැබීම පිණිස, නැත්නම් නිරෝධය අකා මකා දමන තණ්හාව ඇති වීම පිණිස හේතු වන ස්ථානම

ආශ්‍රය කරගෙන කරන බව අපි ඒ සම්බන්ධ සෑම ධර්ම දේශනාවකදීම මූලින් මතක් කරගත්තා. ඒක මෙතනදීත් අපි මතක් කර ගත යුතුයි.

වෙන විදියකට කියනවා නම් ඒ සමුදය සත්‍යයට අදාළ වෙච්ච ස්ථානමයි නිරෝධ සත්‍යයට අදාළ වෙන්නේ. ඒ ක්‍රියා පටිපාටියමයි. ඒක සළායතනය අනුවයි විස්තර කරන්නේ. ඇහැ, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියන මේ එක එක ආයතනයක සිදු වෙන මොනම හෝ සංසිද්ධියක්, ඇහේ වෙන රූප දැකීමක්, කනේ වෙන ශබ්ද ඇහීමක් ආදී වශයෙන් ඒ ඒ ආයතනයේ සිදු වෙන සෑම සංසිද්ධියක් පාසාම, ඒ ඒ අවස්ථාවේ තෘෂ්ණාව පහළ වෙනවා. ඒ තෘෂ්ණාව දුරු කිරීම නම් වූ නිරෝධයත් ඒ ඒ තැන්වල පහළ වෙනවා. ඒ ඒ තැන්වල පහළ වන තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමෙන්ම ලැබීමක් හැර ඉන් එහා වෙන මොනම දෙයක්වත් නෑ නිරෝධය කියල. නිරෝධය කියල වෙනම දෙයක් තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමෙන් හැර ඇත්තේ නෑ. ලබාගන්න දෙයක් ඇත්තේ නැහැ. තියෙන්නේ ඒ ඒ තැන් පහළ වෙන්නා වූ තෘෂ්ණාව දුරු කිරීම පමණයි. ඒක නිසාමයි ඒ පද ගැලපුමේ තියෙන්නේ එසෙසා තණ්හා පහියමානා පහියති මේ තෘෂ්ණාව කොතනක නම් ප්‍රභාණය වන්නේ නම් ප්‍රභාණ වන්නේද? කොතනක නම් නිරුද්ධ වන්නේ නම් නිරුද්ධ වන්නේද? ඒ විසඳුමට, උත්තරයට ඉතාමත්ම තුඩු දෙන සමීකරණයක් තමයි එතන තියෙන්නේ. ඉදිරිපත් කිරීමක් තමයි තියෙන්නේ. යමක් යම් තැනක ප්‍රභාණය වෙනවා නම් කොතනක ප්‍රභාණය වන්නේද? ඒ කියන්නේ, කොතන තෘෂ්ණාව පහළ වෙනවාද, එතනමයි ඒක ප්‍රභාණය වෙන්නේ.

ඒ නිසා මේක ඉතාමත් සාන්දෘෂ්ටිකයි. භාවනාවට විපස්සනාවට බැසගත්ත අයට මේ තත්ත්වය ඉතාමත් උනන්දු කරවනසුලුයි. මෙතැනමයි. ආයේ කිසි සේත්ම කාලය අනුව හෝ දේශය අනුව හෝ වෙනසක් ඇත්තේ නෑ. මෙතනමයි. මේ නිසා තෘෂ්ණාව පිළිබඳව ලෝකයේ යම් විදියක අපුලක්, අමනාපයක්, අකැමැත්තක්, ද්වේෂයක්, දුරු කරන ස්වභාවයක් තියෙනවද? කරන්න දෙයක් නෑ. එතනමයි නිවන තියෙන්නේ. සංසාරෙ පුරා සොයා ඇවිදින නිවන තියෙන්නේ තෘෂ්ණාව තියෙන තැනමයි. තෘෂ්ණාව නැති බවමයි නිවන.

ඒ නිසා අපට අකමැත්තෙන් හෝ වේවා, කැමැත්තෙන් හෝ වේව තෘෂ්ණාව පිළිබඳව යන එන තැන්, අල ගිය මුල ගිය සේරම දැනගන්න ඕනෑ. දකින්නෙ නැතිව මෙය මූලින් උපුටා ගන්න අමාරුයි. ඒ මූලින් උපුටා දැමීමම නිවන නිසා, තෘෂ්ණාව පිළිබඳවත් ඉතාමත්ම සැලකිල්ලෙන්, ඉතාමත්ම

ගෞරවයෙන් හදාරන්න වෙනවා. ඒ නිසා දුක්ඛ සත්‍යය විස්තර කළාට පස්සේ සමුදය සත්‍යය නම් වූ තෘෂ්ණාවේ සම්පූර්ණ සිතියමම මේ වෙනකොට විස්තර කරල ඉවරයි. දැන් තියෙන්නේ ඒ තෘෂ්ණාවගේ යන එන තැන් අල ගිය මුල ගිය තැන් අංග ප්‍රත්‍යංග වශයෙන් දැකපු ඒ සේරම අනුව යමින්, ඒ ඒ තැන්වල ඒ ඒ තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමෙන් කොහොමද නිරෝධය පහළ වෙන්නේ කියන එක විස්තර කරල දීමයි. ඒක නිසා මේ තත්ත්වයට එනකොට අනිවාර්යයෙන්ම ප්‍රතිපදාවක් වශයෙන්, ප්‍රතිපත්තියක් වශයෙන්, යෝගාවචරයා තෘෂ්ණාවත් හරියට ලොකු කරලා වැදගත් කරලා සලකන්න දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ. ඒ මොකද? එතනම ඒක යට, එතනම නිබ්බිදව තියන නිසා. නිරෝධය තියෙන නිසා. ඒ නිසා තෘෂ්ණාවට දෙස් කියලා තෘෂ්ණාව නරකයි කියලා පැත්තකට කළොත් ඒත් එක්කම අපි නිරෝධයත් පැත්තකට කළා වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. කාසියක දෙපැත්ත වාගේ. උඩ පැත්තෙ එකක් තියනවා. යට පැත්තෙ එකක් තියනවා. ඉතින් අපි කාසිය දකිනකොටම මේක නරක දෙයක් කියලා පැත්තකට කෙරුවොත් අපිට ඒ කාසියේ එක පැත්තක් පැත්තකට කරන්න බෑ. එහෙම දෙයක් ලෝකේ ඇත්තේ නෑ. පැති දෙකක් තියෙනවා. දෙකම එකට තමයි. ඒ නිසා අපිට තියෙන්නේ දෙකම පැත්තකට දැන එක තෙවෙයි, දෙකම අවබෝධ කරන එකයි. දෙකම හොඳට උපේක්ෂාවෙන් යුක්තව සතියෙන් යුක්තව අධ්‍යයනය කරන එකයි කළ යුත්තේ.

ඒ නිසා අපි මෙතෙක් වෙනකොට නිරෝධ සත්‍යය දිගේත් රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එසේසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. කියන විදිහට ඇහූ කියන්නා වූ ආයතනය පදනම් කරගත්තාම ඒක එතකොට කන, නාසය, දිව, මන කියන අනික් ආයතන නිරූපණය කරනවා, නියෝජනය කරනවා. ඉස්සෙල්ලාම ප්‍රකාශ වෙන්නේ ඇහූ කියන ආයතනයට නිසා අපි ඒක නිදර්ශනයට ගත්තා.

මුලින්ම වර්ණ රූපය - ඒ ඇහූ කියන ආයතනයේ ක්‍රියා පටිපාටියේ වැඩපිළිවෙළේ දැකීමක් සිදු වෙනකොට ඒකට අනිවාර්ය අංගයක් වෙනවා, බාහිර ආරම්භණයක් වන වස්තු වර්ණ රූපය. මේ වර්ණ රූපයත් තෘෂ්ණාව ඇති කිරීමට යම් සේ දයක වෙනවාද හේතු වෙනවාද ඒ හා සමාන ප්‍රමාණයකින් ඒක නිවන අවබෝධ කිරීමටත් හේතු වෙනවා. මොකද, ඒ රූපය විෂයෙහි ප්‍රිය රූප, ප්‍රිය ස්වභාව, මිහිරි ස්වභාව පහළ වෙනවා. මේ මිහිරි ස්වභාව නැති වීමමයි නිරෝධය කියල කියන්නේ.

ඊගාවට වක්ඛු ප්‍රසාදය - ඒක නම් අපි හොඳට පැහැදිලි කරල දෙන්න පුළුවන්. අපි බොහොම ප්‍රිය කරනවා. බොහොම මනාප කරනවා. ඇහැ වාගේ කියලා රකිනවා. නමුත් මේ ඇහැ වාගේ රකින එකෙන් තමයි අපිට තෘෂ්ණාව වැඩියක්ම දවසක් ඇතුළත ලබා දෙන්නේ. වැඩියක්ම ලබා දීමට සාක්ෂි වෙන්නේ. ආයතනය සලසන්නේ. පදනම සලසන්නේ. අන්න ඒ වක්ෂ්‍රසය විෂයෙහි ඇත්තා වූ ප්‍රිය ස්වරූපය, මිහිරි ස්වරූපය දුරු වුණා නම් එතනම නිවෙනවා.

ඊගාවට වක්ඛු විඤ්ඤුණය - රූපය ඇහැට, ඇහේ ප්‍රසාදයට වැටෙනකොට එතෙන්නට එතන දකින හිත පහළ වෙන්න ඕනෑ. ඒ දකින හිතට අපි කියනවා වක්ඛු විඤ්ඤුණය කියලා. වක්ඛු විඤ්ඤුණය පහළ වුණේ නැත්නම් දැකීමක් සිදු වෙන්න බැහැ. ඇහැට රජ වෙන්න බැරි වෙනවා. අර රූපයට අපිව මත් කරගන්න බැරි වෙනවා. එව්වා නිකම්ම නිකං පුස් වෙනවා. හිස් වෙනවා. දැකීමකට තරම් ප්‍රමාණ නොවී යනවා. ඒ මොකද, ඒ දෙන්නා එකතු වුණාට හිත එතනට ඇදගන්න, පැහැරගන්න බැරි වුණා. වක්ඛු විඤ්ඤුණය පහළ කරගන්න බැරි වුණා නම් එතන දැකීමක් සිදු වෙන්නේ නෑ. එතන රූපත් නැහැ. එතන වක්ඛු ප්‍රසාදයකුත් නැති තත්ත්වට පත් වෙනවා.

මේ තත්ත්වය සාමාන්‍ය ලෝකයාට ජේන්න තියෙන්නේ හරි පාඩුවක් වගයෙන්. දැකිය යුත්තක් දැකගන්න බැරි වුණා කියලා. නමුත් ඒ නොදැකීම නිසා අපි ඒ රූපය විෂයෙහි අපි එතැන නිවන් ලබල තියෙනවා. ඒ වක්ඛු ප්‍රසාදය පහළ නොවීම නිසා එතන ඒ වක්ඛු ප්‍රසාදය සම්බන්ධව ලොකු නිවීමක් අපිට තිබිල තියෙනවා. නමුත් වටිනා දෙයක් දැකගන්න බැරි වුණා කියන විදියට වගේ තමයි ලෝකයා පෘථග්ජනයා හිතන්නේ. ඒ නිසා වක්ඛු විඤ්ඤුණය පහළ වීමයි හොඳම දේ. ඒ මොකද ඒකෙන් තමයි අපි මේ රූපය දැක්කා කියන තත්ත්වයට, මගේ ඇහෙන්නම දැක්කා කියන තත්ත්වයට පත් කරගන්නේ. අපි ඒකට කොච්චර තැන්වලට යනවද? ඒ මොකද, අපිටම වක්ඛු විඤ්ඤුණය පහළ කරගන්න. ඒ නිසා වක්ඛු විඤ්ඤුණයේ ප්‍රිය භාවයක්, මිහිරි භාවයක් තියෙනවා කියන එක තේරුම්ගන්න ලේසියි.

ඒ පියවර තුන පැන්නට පස්සේ අද තියෙන්නේ වක්ඛු සම්ඵස්ස වක්ඛුසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං - ඇහැත් රූපයත් වක්ඛු විඤ්ඤුණයත් කියන තුනම එකට එකතු වීම. අපි මේකට ගැටීම කියලා කියනවා. ගැටීම කිව්වම තරහෙන් කරන ගැටීමක්ම නොවෙයි. එකට යාම,

සංගතිය කියල කියනවා. සමූහව ගමන් කරන ගතිය. මේකට කියනවා ස්පර්ශය කියලා. විශාල ලෙස බණ භාවනාව පිළිබඳව හැදෑරීමක් නොකළොත් සම්ප්ප්පය කියන එක තේරුම්ගන්නත් අමාරුයි. හදරන අය අතරෙන් ඉතාමත්ම සංකීර්ණ වෛතසිකය වශයෙන් පෙන්වන්නේ සම්ප්ප්පය නැත්නම් ස්පර්ශය කියන වෛතසිකය. පාලියෙන් "ඵස්පය" කියල කියනවා. සිංහලෙන් "හැපීම" කියලා කියනවා. සංස්කෘතෙන් ස්පර්ශය කියලා කියනවා. ඒකම තමයි සම්ප්ප්ප කියලා කියන්නේ. හාත්පසින් ඒ විත්තක්ෂණය පහළ වෙන්නා වූ ස්පර්ශය කියන අදහසින් සම්ප්ප්පය. වක්ඛු සම්ප්ප්ප කියලා කියන්නේ ඇහේ සිදු වන මේ ගැටීම, හැපීම, දැකීම, ස්පර්ශය. කනේ සිදු වෙනවා නම් ඇහීම කියලා කියනවා. නාසයේ සිදු වෙනවා නම් ගඳ සුවඳ දැනීම කියල කියනවා. දිවේ සිදු වෙනවා නම් රස දැනීම. කයේ පහස දැනීම. මනසේ අරමුණු දැනීම. දැන් අපි කතා කරන්නේ ඇහැ කියන ආයතනය ගැන නිසා මෙතන දැකීමේදී පහළ වෙන්නා වූ ස්පර්ශය.

මේ ස්පර්ශය පිළිබඳව අපි දන්නේ නැති නම්, දැනගන්නත් අමාරු තරම් නම්, කොහොමද අපි කියන්නේ මේක ප්‍රිය රූපයි මේක සාත රූපයි කියලා. ඒකමත් ධර්ම දේශනාවක බරපතළ වගකීමක් වෙනවා, විස්තර කරන විදිය. කොහොමද මේ ස්පර්ශය ප්‍රිය රූපයක් බවට පත් වෙන්නේ? කොහොමද මේ ස්පර්ශය සාත රූපයක් මිහිරි රූපයක් බවට පත් වෙන්නේ? ඒ මොකද, අපි මේ ස්පර්ශය දන්නේ නැහැ. දැනගන්න උත්සාහ කළත් හුඟක් අමාරුයි අවබෝධ කරගන්න. නමුත් රූපයට තියෙන ඇලෙන බැඳෙන ගතිය වගේ, ඇහේ ඔපයට තියෙන ඇලෙන බැඳෙන ගතිය වගේ, ඇහේ පහළ වෙන හිතට ඇලෙන බැඳෙන ගතිය වගේ ස්පර්ශයට අපි ඇලෙන බැඳෙන ගතියක් තියෙනවා කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ අපිට කෙළින්ම ප්‍රකාශයක් කරනවා. මේ ඇලෙන බැඳෙන ගතිය නැති වුණා නම් ස්පර්ශ නිරෝධයක් සිද්ධ වෙනවා. ඒකත් අපි මේ ප්‍රාර්ථනා කරන නිවනමයි.

ඒ නිසා අපිට ඉස්සර වෙලාම සිද්ධ වෙන්නේ මේ බණ අහලා මේ ප්‍රකාශය බාරගන්න එකයි. වක්ඛුසම්ප්පෙසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියන ප්‍රකාශය අපි බාර ගන්නවාද නැද්ද? ඇසේ සිදු වෙන්නා වූ රූපයක් ඇහැට වැටිල ඇහේ සිත පහළ වීම කියන මේ කාරණා තුන එකට ගමන් කරන තාක් කල් ස්පර්ශය පහළ වෙනවා. දැකීම සිද්ධ වෙනවා. මේ දැකීම සිදු වීම විෂයෙහි, විශේෂයෙන්ම තුන එකට ගමන් කරන තිණණං සඛගති

කියන විෂයෙහි අපිට ප්‍රිය භාවයක් මනාප භාවයක් තියෙනවද? අනියමාර්ථයෙන් තමයි අපිට මේක එක්තු ගන්වන්න සිද්ධ වෙන්නේ.

ඒ කොහොමද අපිට මෙන්න මෙහෙම අදහසක් දුන්නොත් - යම්ම වෙලාවක අපි දකිමින් ඉන්නවා නම්, අපිට ඒ මොහොතෙ අහන්න බෑ. අපි යමක් දකිමින් ඉන්නවා නම්, අපිට ඒ මොහොතේ වෙන යමක ගඳ සුවඳ බලන්න බෑ. අපි යමක් දකිමින් ඉන්නවා නම්, අපිට රස බලන්න බෑ. පහස ලබන්න බෑ. කල්පනා කරන්න බෑ. එතකොට ජේනවා අපේ මේ සළායනන කියන දැකීම, ඇහීම, ගඳ බැලීම, රස බැලීම, පහස ලැබීම, කල්පනා කිරීම කියන මේ හයටම දෙරවල් හයක් තියෙද්දී, අපි මේ එක්කෙනෙකුට පුමුඛතාව දීලා අනිත් ඔක්කොම අක්‍රිය තත්ත්වට පත් කරනකොට නිෂේධ නිරෝධ තත්ත්වයට පත් කරනකොට අපිට ජේනන තියෙනවා, අසීමිත අසාධාරණ බලයක් අපි යොදවල තියෙනවා. එහෙම නැත්නම් අපට පූර්ණ අවධානය දැකීම විෂයෙහි තියාගෙන ඉන්න බෑ. ඒ මොකද, ඇහීම කියන කනත් අවධානය ඉල්ලනවා. ගඳ බැලීම කියන නාසයත් අපේ අවධානය ඉල්ලනවා. දිව රස පිළිබඳ අවධානය ඉල්ලනවා. කය පහස පිළිබඳව අවධානය ඉල්ලනවා. හිත හිතීවිලි පිළිබඳව අවධානය ඉල්ලනවා. ඒ සියල්ලම නිෂේධ බලයෙන් ප්‍රතික්ෂේප කරලා දිගටම රූපයක් දකින්නට නම් අපිට කොහොමටත් ඒ රූපය විෂයෙහි ප්‍රිය භාවයක් මිහිරි භාවයක් තියෙන්න ඕනෑ. යම් වෙලාවක ඒ ඇහේ දකින රූප, නැත්නම් රූප දකින අවස්ථාව යටපත් කරලා අපි කනිත් ශබ්ද අහන වෙලාව එනකොට මේ රූප දැකීමක් කැලම සිදු වෙන්න බැහැ. ඒ මොකද, ඒ වෙලාවේ පූර්ණකාලීනව හිත යෙදිල තියෙන්නේ ශබ්ද ඇහීම විෂයෙහි. එතකොට ඒ සෝන සම්පස්සය විෂයෙහි අපේ ඡන්දය ගිහිල්ලා, අපේ මනාපෙ දීලා රජ වෙලා එතන ආයතනය පැතීරෙනවා. අනිත් ආයතන එතන ඔක්කොම ඇකිළෙනවා. අක්‍රිය භාවයට පත් වෙනවා. නැති තත්ත්වයට පත් වෙනවා.

මේ නිසා ජේනවා වක්ඛු සම්පස්සය පහළ වෙනකොට අපි ඉබේම වක්ඛු සම්පස්සයට ඡන්දය දීලා ඒක රජ වෙලා ආසනය අරගෙන. ස්ථානය, වගකීම, ආධිපත්‍යය අරගෙන. පස්සේ සෝන සම්පස්සය ඇති වෙනකොට කනේ ස්පර්ශය අනිකුත් සියල්ලම යටපත් කරගෙන මතු වෙලා. ඒක සාමාන්‍යයෙන් කියනවා ද්විබ්ජපත්‍රී ශාකවල මුදුනට යන ප්‍රධාන අංකුරය හැම වෙලාවේම උඩට තියන දල්ල යට ඊට පල්ලෙහා තියන පුංචි දල්ල හැදීමට ඇති සෑම හැකියාවක්ම යටපත් කරමින් ඒක උඩින් ඉඳගෙන

අනිකුත් දළ ඇති වීමට තියන අවස්ථාවට බාධා කරන ගතිය දිගටම පවත්වනවා. ඒකට අග්‍රස්ථ නිෂේධනය කියල කියනවා. ඒකට අග්‍ර වන දල්ල අනෙකුත් දළ ඇති වෙන්න ඉඩ දෙන්නේ නෑ. යම් වෙලාවක ඒ අග්‍ර දල්ල කැඩුණොත් අනෙකුත් දල්ලක් මතු වෙලා එනවා. එතකල්ම ඒ අනෙකුත් දළ අර මුදුන් දල්ලේ ඇති නිෂේධන බලය නිසා නිලීනව පවතිනවා. උඩ දල්ල කැඩුණට පස්සේ ඊගාවට දළ දැනවා. ඒ නිසා මිරිස් වගා කරන ඇත්තන්ට සමහර වෙලාවට කෘෂිකර්ම දෙපාර්තුමේන්තුව උපදෙස් දෙනවා ගහ හොඳට විලල්ව පැතිරිලා වැඩෙන්න නම් අග්‍රස්ථ අංකුරය කඩල දන්න ඕනෑ යම් කිසි මට්ටමකට ආවට පස්සේ. එතකොට අතු පතර විහිදිලා ගහ හැදෙනවා. අග්‍රස්ථ අංකුරයට ඉඩ දුන්නොත් ඒකමයි වැඩෙන්නේ. අනිත් එකකටවත් වැඩෙන්න දෙන්නේ නෑ.

අන්න ඒ වගේ තමයි ඇහැට ඡන්දය දුන්නොත් ඇහැ ඉඩ දෙන්නේ නැහැ. කන නාසය දිව කය මන කියන කිසිම දේකට වැවෙන්න, අවස්ථාවක් ගන්න දෙන්නේ නැහැ. ඒකම අවධානය, හිත පැහැර ගන්නවා. ඒක නිසා අපිට ජේන්න තියනවා ඇහැත් රූපයත් ඇහේ පහළ වෙන්නා වූ හිතත් කියන මේ තුන එකට ගමන් කරනවා කියනකොට, ඒක අපි දැන හෝ නොදැන ඒකෙ ආධිපත්‍යයට අපි කැමැත්තක් දීලා තියනවා. මෙන්න මේ ආධිපත්‍යය දීම නිසා ඒක ප්‍රිය මනාප භාවයෙන්, මිහිරි භාවයෙන් අපි විසින් ආරක්ෂා කරල තියෙනවා. මෙන්න මේකට තමයි එසෝසා තණ්හා කියලා තියෙන්නේ. රූපයක් දකින අවස්ථාවේ අපිට පැහැදිලිවම අනෙකුත් ආයතන යටපත් වෙලා, ශබ්දයක් අහන වෙලාවේදී කන තිබියදී අනෙකුත් ආයතන යටපත් වෙලා තියනවා. නාසයෙන් ගඳ බලන වෙලාවේදීත් එහෙමයි. දිවෙන් රස බලන වෙලාවේදීත් එහෙමයි. කයෙන් පහස ලබන වෙලාවේදීත් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස බලන වෙලාවේදීත් පිම්බීම හැකිළීම බලන වෙලාවේදීත් අරමුණට හිත ගියා කියලා කියන්නේ කවදකවත් ඒ වෙලාවේ රූප බලමින් ඉන්න බෑ. ශබ්ද අහමින් ඉන්න බෑ. ගඳ රස බලමින් ඉන්න බෑ. හිතමින් ඉන්න බෑ. එතකොට අපි ඒ පිළිබඳ සතුටක් පහළ කරනවා. මෙන්න මගේ අරමුණට හිත ගියා. දැන් හොඳයි. අන්න ඒක තමයි පියරූපං, සාතරූපං කියලා කියන්නේ.

මේ පිය රූප සාත රූප තියෙන තාක් කල් පැහැදිලිවම භාවනාවේ තමයි. නිරෝධයක් නෑ. දිගටම ඒ තෘෂ්ණාවගේ වැඩීම සිද්ධ වෙනවා. ඒ නිසා එසෝසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති බැහල යනව නම් ප්‍රානානය

වෙනවා නම් වෙන්තේ මෙන්න මේ සිද්ධිය වෙනකොටම ඒක දැනගැනීමෙන්මයි. මූල කර්මස්ථානයේ ඉන්නකොට ඒ ගුරුවරයාත් හොඳයි කියනවා. යෝගාවචරයාත් හොඳයි කියනවා. හොඳට අරමුණේ හිත හිටිනවා. හොඳයි. ඒකෙ ඇති දෝෂයක් නැහැ. නමුත් මේක පිළිබඳ දැනීම කියන්නේ මොකක්ද? මෙන්න මේ විදියට මූල කර්මස්ථානයේම දිගටම ඉන්නකොට ඒ අරමුණ එන්න එන්න සියුම් භාවයට පත් වෙනවා. එහි ඇත්තා වූ ප්‍රිය මනාප භාවය, නිමිති ගන්න පුළුවන් ස්වරූපය නැති වෙනවා. නමුත් ඒකට කැමති නෑ යෝගාවචරයා. ඒක එනකොට වෝදනා කරනවා. ඒක එනකොට වෙන දේවල් හොයනවා. ඒක එනකොට වැරදුණාදෝ පැටලුණාදෝ සතිය නැති වුණාදෝ සමාධිය නැති වුණාදෝ කියල විවිධාකාරව කල්පනා කරනවා. ඒ මොකද, ඒ අරමුණු ප්‍රකටවම දැකීමම තමයි ප්‍රිය භාවය, මිහිරි භාවය.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දේ සර්වඥතා ඥාන අවබෝධයෙහි දැකපු නිසා උන්වහන්සේ කියනවා හොඳයි, මූල කර්මස්ථානයේම ප්‍රිය භාවයෙන් හරි කමක් නෑ, මිහිරි භාවයෙන් හරි කමක් නෑ, අඛණ්ඩව දිගට බලාගෙන ඉන්න කියලා. අඛණ්ඩව බලාගෙන ඉන්නකොට මොකද වෙන්තේ? එන්න එන්න මේ අරමුණු යම් අවස්ථාවකට පස්සේ සුක්ෂ්ම වෙන්න ගන්නවා. සියුම් වෙන්න ගන්නවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙකේ වෙනස නැති මට්ටමකට යනවා. පිම්බීම හැකිලීම වෙනස නැති මට්ටමට යනවා. ආන්ත ඒක තමයි භාවනාව කියන්නේ. ඒක අතඇරලා ආයෙන් හුස්ම හයියෙන් ගන්න එක හෝ පුම්බන්න හකුළන්න යන එක හෝ නැත්නම් ඒ වෙලාවේ එන්නා වූ ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශය යනුවෙන් හිත මෙහෙයවන එක නෙවෙයි. ඒ මෙහෙයවන්නේ මිහිරි රූපයක් වෙන ආයතනයකින් හෝ ලබාගැනීමට තියෙන තෘෂ්ණාව නිසා. නමුත් මේකෙ උපදේශය විය යුත්තේ ඒක තෘෂ්ණාව වැඩීමක් බව. අරමුණේම, මූල කර්මස්ථානයේ අනිමිත්ත භාවය දැකීමත් දිගට යෑම තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමක්.

මෙන්න මේ තත්ත්වය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් ඇති ඇත්තන්ට කියනවා හොඳ පළපුරුදු යෝගාවචරයෝ කියලා. ඒ ඇත්තෝ ගත්ත අරමුණේම, නැත්නම් ගෙවෙමින් පවතින අරමුණේම වැඩි උනන්දුවකින්, දැඩි උනන්දුවකින් ඒ අනිමිත්ත භාවය දැකීමත් ඒ ස්පර්ශය ගෙවෙන බව දැකීමත් දැනීමත් මේකමයි භාවනාව කියලා උපේක්ෂාවට ඉඩ තියාගෙන දිගට යනවා. ඒ නිසා අපිට පිළිගන්න වෙනවා මෙන්න මේ දේ වෙනවට

තියෙන අකමැත්ත නිසා තමයි අපි නිතරෝම අරමුණු මාරු කරමින්, ඒ ගොරෝසු ස්පර්ශය ලබාදීමට ඇහෙන් කනට, කනින් නාසයට, නාසයෙන් දිවට, දිවෙන් කයට, කයෙන් මනට ආදී වශයෙන් මේ අරමුණු විෂයෙහි හිත විහිදුවන්නේ. ඒක සහජයෙන්ම වෙන දෙයක්. මාර පාක්ෂිකව වෙන දෙයක්. සංසාර වට්ටයේ වෙන දෙයක්. එකම අරමුණේ බොහෝ වේලාවක් හිටියොත් කොයි දේ චුණත් එන්න එන්න එන්න අර විදියට සංසාරට බඳිනවා වෙනුවට දුක්ඛ සත්‍යයේ ස්වභාවය, බලාගෙන ඉන්න ඉන්න ඒක ගෙව්ගෙවී යන හැටි, සියුම් වෙවී යන හැටි, අනිමිත්ත භාවයට පත් වෙන හැටි, ඒ විෂයෙහි එපා කරවන ගති පහළ වෙන හැටි ජේන්න පටන්ගන්නවා.

ඒ නිසා භාවනා කළොත් නම් ඒකාන්තයි ප්‍රතිඵල. නමුත් ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ යෝගාවචරයා මේ ප්‍රතිඵල අගය කරනවාද නැද්ද කියන එක. ඒ මොකද, යෝගාවචරයා ස්පර්ශය විෂයෙහි පුදුම පටලැවිලි සහිත අදහස් සහිතයි. මේ නිසා තමයි එකම අරමුණ, ආනාපාන වේවා පිම්බීම හැකිලීම වේවා, දහදෙනෙක් භාවනා කළොත් දහආකාරයකට කපා කරනවා. එක්කෙනෙක් අනිත් එක්කෙනා කියන එකට සම්පූර්ණ විරුද්ධව වාද විවාද කලහ පවා ඇති කරන්න පුළුවන් තරමට එක එක්කෙනාගේ ස්පර්ශ වෙනස්. නමුත් ඒක කියනවාටත් කැමති නෑ. එළි වෙනවාටත් කැමති නෑ. ඒක පුද්ගලික ලකුණක් විදියට තියාගෙන ඉන්නේ. නමුත් භාවනා කළොත් නම්, භාවනාවට ගරු කරනවා නම්, එන්න එන්න මේ පුද්ගලික අගයන් ආඩම්බරයන් දිය වෙවී දුරු වෙවී ක්ෂය වෙවී ප්‍රභාණය වෙවී යන්න පටන්ගන්නවා. ඒකයි යෝගාවචරයාට තියෙන ඉතාම ලොකු දුෂ්කරතාව. මම මෙව්වර වෙලා අගයෙන් ආඩම්බරයෙන් කර කර හිටපු දේ අතාරින්න වෙනවා කියන එකයි අමාරුම දේ. මේක මේ ස්පර්ශය කියන චෛතසිකයට සාපේක්ෂකව බොහොම ජයට පැහැදිලියි.

හැබැයි යම් ප්‍රමාණයට ස්පර්ශය ගැන දන්න, යම් ප්‍රමාණයකට භාවනාව පිළිබඳව ඇදහිල්ලෙන් කරන කෙනාට මේක තවතවත් භාවනාවට උනන්දු කරවන, හෙටත් කරලා බලන්න ඕනෑ, ආයෙන් කරල බලන්න ඕනෑ කියන කුසලච්ඡන්දය පහළ වෙන්න හේතු වෙනවා. නමුත් දැනටම ස්පර්ශය වැටෙනවා කැඩෙනවා, මේක මට පාඩුවක්, මේක මට අලාභයක් කියල හිතන කෙනාට මේ ධර්මය වැටහෙන්නේ නෑ. මේවා ඕනෑ නෑ නිවන් දකින්න, ඔව්වර ගැඹුරක් ඕනෑද, ආදී වශයෙන් මේවා පිළිබඳ කටොලු කතා කරනවා. කටොලු කතා හිතනවා. සාමාන්‍යයෙන් කියනවා, බඩ අඒර්ණය

වෙච්ච මනුෂ්‍යයාට ආහාර දකිනකොට හරි තරහක් එනවා කියලා. ඒ මොකද කලින් බඩ නරක් කරගෙන. ඉතින් එතකොට ආහාර පේනකොට විෂයි. ඒ වගේම ව්‍යාකරණ නොදන්න ඇත්තො භාෂා ව්‍යාකරණ එක්ක හරි තරහයි. මොකටද ඕවා ඔච්චර ඕනෑ නෑ කියලා. ඒ මොකද ව්‍යාකරණ දන්නේ නැති නිසා.

ඒ වගේ තමයි දැනටමත් ස්පර්ශය පිළිබඳව පටලවාගෙන ඉන්න ඇත්තන්ට මේක පිළිබඳව කථා කරන්න යනකොට ගඩු එනවා. කරප්පන් එනවා. ඒ වුණාට කරන්න දෙයක් නෑ. ඒ මොකද, ඒ ස්පර්ශය ඔහු විසින්ම ඇති කරගත්ත දෙයක්. ධර්මය විසින්වත් මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේවත් සර්වඥයන් වහන්සේවත් නෙවෙයි. යම් දවසක ඒ ස්පර්ශය පිළිබඳව මූල කර්මස්ථානයට සාපේක්ෂකව බලාගෙන ඉඳලා, බොහෝ වේලා බලාගෙන ඉඳලා, ලක්ෂ කෙළකෝටි වාරයක් බලා ඉඳලා මෙන්න මෙහෙමයි ස්පර්ශය මට තෘෂ්ණාව ඇති කරන්නේ, මෙන්න මේ ස්පර්ශය පිළිබඳ තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමමයි නිබ්බූතය කියන්නේ, කියලා දැනගත්ත දවසට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා මේක ඇතුළතම වැටිච්ච ගැටයක් බව. ඒකට තරහ වෙලා කරන්න දෙයක් නැහැ. නැවත නැවතත් බලලා, අනුන්ගේ දෙයක් විදියට බලලා, ධර්ම කණ්ණාඩියෙන් බලලා කවද හෝ තේරුම්ගන්න වෙනවා.

මේ නිසාම තමයි උගැන්වීමේදී මේ විදියට කියන්නේ ස්පර්ශය ඉතාමත්ම සංකීර්ණ වෛතසිකයක් කියලා. උගන්වන්න අමාරු දෙයක්. ඒ මොකද, ඇහැට වැටෙන සෑම රූපයක්ම අපිට පේනවා නෙවෙයි. වෙන විදියකට කියනවා නම් උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් අපි ඇහැ ඇරගෙන කොච්චර වෙලා ගත කළත් ඒ සෑම රූපයක්ම අපි දක්ක කියලා කියන්න බැහැ. ඒ මොකද, ඇහැ ඇරගෙන ඉන්ද්‍රදී අපි ශබ්ද අහන වෙලාවල් තියෙනවා. ඇහැ ඇරගෙන ඉන්න වෙලාවේදී ආහාර අනුභව කරන වෙලාවල් තියනවා. ඇහැ ඇරගෙන ඉන්න වෙලාවේදී කයේ වේදනා විදින වෙලාවල් තියනවා. ඒ සෑම වෙලාවකම ඇහේ ස්පර්ශය පහළ වෙන්නේ නැහැ, ඇහැ නිකම් ඔය ඇරගෙන තිබුණට. ඇහැ ඇරගෙන හිටියත් එතන තියෙන්නේ අන්ධකාරයක් නම්, රූප පේන්නේ නැත්නම්, එතන දැකීමක් සිදු වෙන්නේ නැහැ. යම් වෙලාවක රූප ආලෝක තියන වෙලාවක වර්ණ රූපයක් මතු වෙලා ඇහැට මතු වුණා නම්, ඇහේ දකින හිතක් පහළ වෙන්න අත්‍යවශ්‍යයි. නැත්නම් හිතේ අවධානය ඒ දකපු රූපය විෂයෙහි උදුරා ගන්න

තරම් රූපය කුප්පනසුලු නම් විචිත්‍ර නම්, වර්ණවත් නම්, සජීවී නම් අනිවාර්යයෙන්ම දැකීමේ හිත පහළ වෙනවා.

මෙන්න මේ දැකීමේ හිතත් රූපයත් ඇහැත් කියන තුන විවෘතව එකට ගමන් කරන තාක් කල් ස්පර්ශය සිද්ධ වෙනවා. වක්‍රවූ උපසර්ගි වක්‍රවූ උපසර්ගි, තිණණං සංඛාති එසො ඇහැට ආපාතගත වෙච්ච රූපයක් ඇති කල්හි දකින හිතත් එතන පහළ වුණා නම්, මේ තුන එකට ගමන් කරන තාක් කල් මේකට කියනවා ස්පර්ශය කියලා. මේ ස්පර්ශය අපි දැනගෙන සිද්ද වෙනවාත් නෙවෙයි. දැනගන්නකොට ස්පර්ශය පමා වෙලා ඉවරයි. ස්පර්ශය ගිහිල්ලත් ඉවරයි. ඒ මොකද, ස්පර්ශ චෛතසිකයට පස්සේ තමයි වේදනා චෛතසිකය පහළ වෙන්නේ - විදීම. නමුත් අනිවාර්යයෙන්ම සිදු වෙන දෙයක්. ඒ නිසා මේක සෘජුව අල්ලන්න බෑ. කල් ඇතුළු සුදුනම් වෙලා විශේෂයෙන්ම තමන් දැනගන්න ඕනෑ, තමන් දැන හෝ නොදැන ස්පර්ශයට පොහොර වැටෙනවා. ඒක අගයන් ආධිමිඛරයන් මාර්ගයෙන් සිද්ධ වෙන්නේ. තමන් උතුම්ය කියල සලකන දේවල් තියෙනවා. නිවය කියල සලකන දේවල් තියෙනවා. ධර්ම විනය ගත්තම සමහරු ධර්මය උතුම් කරනවා. සමහරු විනය උතුම් කරනවා. සමඵ විපස්සනා ගත්තම සමහරු විපස්සනාව උතුම් කරනවා. සමහරු සමඵය උතුම් කරනවා. අන්න ඒ උතුම් කර ගැනීමම ඒ අදළ ස්පර්ශය ලබාගැනීමට, නැත්නම් අදළ පුරුද්ද දිගේ ගමන් කිරීමට පෙරහුරුවක් ආරයක් උරුවක් ලබා දෙනවා. ඉතින් ඒ දේවල් දීපු අය ඒ කොයි දේද උතුම් කරල සලකන්නේ, කොයි දේද නිව කරලා සලකන්නේ කියන එක ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ වර්ත ලකුණක්.

අන්න ඒ වර්ත ලකුණ නැති කෙනෙක් ඇත්තෙ නෑ පෘථග්ජන ලෝකේ. මොකක් හරි වර්ත ලකුණක් තියෙනවා. ඒ වර්ත ලකුණ තමයි ඒ අදළ ස්පර්ශය ලබා දීමට හේතු පාදක වෙන්නේ. ඒ නිසා භාවනාවක් කරනකොට මූල කර්මස්ථානයක් අරගෙන භාවනා කරනකොට ඒ වර්ත ලකුණ එන්ට එන්ට පැහැදිලි වෙන්නට පටන් ගන්නවා. මගේ භාවනාව ප්‍රධාන වශයෙන් කැඩෙන්නේ වේදනාව නිසා, මගේ භාවනාව ප්‍රධාන වශයෙන් කැඩෙන්නේ ශබ්ද නිසා, මගේ භාවනාව ප්‍රධාන වශයෙන් කැඩෙන්නේ සිතිවිලි නිසා. ඒ හිතිවිලිත් අතීත හිතිවිලිය, අනාගත හිතිවිලිය කියල ඒ වර්ත ලකුණු ප්‍රසිද්ධ වෙන්නට වෙන්නට, කම්මැලි යෝගාවචරයා, ලාමක අදහස් ඇති යෝගාවචරයා දමල ගහල යන්න යනවා. නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් දැනගන්නවා නම් ස්පර්ශය ආදී ගැඹුරු චෛතසික දැනගන්ඩ

අනිච්චාර්යයෙන්ම අපේ මේ අඩුපාඩු කම් මතු වෙන්ට ඕනෑ. ඒක තව තවත්, නැවත නැවතත් ස්ථිඝාරව මතු වෙන එක හොඳයි කියල දිගට සතත අභ්‍යාසය පවත්වනවා නම්, එන්ට එන්ට එන්ට මේ වර්ත ලකුණු මතු වෙනකොට අපි දැනගන්නවා කන්න ඕනෑ වෙච්චහම කබරගොයා වුණත් තලගොයා කරගන්න පුළුවන් කියල.

අන්න ඒ කබරගොයා තලගොයා කිරීම කරන්නෙ මේ එස්ස චෛතසිකයෙන් තමයි. ඒ මොකද, ආයතන හයෙන් ඕනෑම ආයතනයකින් ස්පර්ශය පහළ වෙන්න ඉඩ තියෙද්දී අපි එක ආයතනයක්ම මේ තෝරන්නේ අපේ ඒකාධිපති බලයෙන්. හැම වෙලාවටම නෙවෙයි, බොහෝ වෙලාවට. ඒ කියන්නේ අපි කල් ඇතුව විනිශ්චය කරගෙන තියෙනවා. අපේ තියෙනවා රුචිකත්වයක්. අපේ තියෙනවා අගයක්. ආඩම්බරයක්. ඒ අගයන් ආඩම්බරයන් අනුවමයි මේක සිද්ද වෙන්නේ. ඒ නිසා ඉදිරිපත් වන දේ මොකක් වුණත් අවශ්‍ය දේ තමයි අපි බලන්නේ. කබරයා දැක්කත් කැමට ඕනෑ වෙච්චහම තලගොයෙක් වගේ තමයි ජේන්නේ.

ඒක දැනගන්ට නම් අපිට අනිච්චාර්යයෙන්ම අපි පිළිබඳවම ස්වාධීන නිරීක්ෂණයක්, සතියක්, එළඹ සිටි සිහියක්, යෝනියෝ මනසිකාරයක් අවශ්‍යයි. ඒකට සමහර වෙලාවට අපේ සබ්බන්ත ආචාරීන් වහන්සේලාත් අපිට උදව් කරනවා. සතිය ආදී චෛතසිකත් උදව් කරනවා. කරගෙන කරගෙන යනකොට අපිට ජේනවා, අපි මේ පුරුද්ද අනුව මේ පුද්ගලයා හතරෙක් විදිහට, මේ පුද්ගලයා මිතුරෙක් විදිහට, මේකා කබරයා විදියට මේකා තලගොයා විදියට බලන ගතිය අපේම සහජ ගතියක්. අන්න ඒ සහජ ගතිය නිසා, කෝක ඉදිරිපත් වුණත් අපිට ඕනෑ දේ බලන ගතියක් තියෙනවා. අන්න ඒ ගතිය නිසා තමයි මේ ස්පර්ශය බොහොම මායාකාරී, බොහෝම ඇස් බැන්දුම්කාරී චෛතසිකයක් වෙන්නේ. ඒ නිසා අපිට පහළ වෙන තාක් සංඥ, අපිට පහළ වෙන තාක් චිත්ත, අපිට පහළ වෙන තාක් දෘෂ්ටි මේ ස්පර්ශය සමුදය කරගෙනමයි පහළ වෙලා තියෙන්නේ. එසසුසමුදයා සබ්බ ධම්මා ස්පර්ශය මුල් කරගෙනමයි අපිට පහළ වෙන සැම ධර්මතාවක්ම පහළ වෙන්නේ. හැබයි ඒක සම්පූර්ණ වේදිකාව පිටිපස්සේ ඉන්න වේශ නිරූපණ ශිල්පියෙක් වාගේ.

විශේෂයෙන්ම ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ¹ ආසන්න බණ පොතේ ප්‍රධාන කරගත්ත අනාථපිණ්ඩිකෝවාද සූත්‍රයේ, න වක්ඛුසමච්ඡසං උපාදිසිසාමි. න ච මෙ වක්ඛුසමච්ඡසනිසිතං විඤ්ඤාණං හවිසසති²ති. එවං හි තෙ ගහපති සිකිතබ්බං. ඒ අන්තිම අවස්ථාවෙදි, පණ අදින වෙලාවෙදි ආසන්නම අවස්ථාවෙදි අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමාට බණ කියන උපදෙස් දෙනවා සාරිපුත්ත මහා රහතන් වහන්සේ: වක්ඛුසමච්ඡසං උපාදිසිසාමි - මම මේ ඇහේ පහළ වෙන්නා වූ ස්පර්ශය බදගන්නේ නෑ. ඒක අල්ලාගන්නේ නෑ. න ච මෙ වක්ඛුසමච්ඡසනිසිතං විඤ්ඤාණං හවිසසති - මේ වක්ඛු සම්පස්සය පහළ කරගෙන නැවත නැවත එහිම ඒ වක්ඛු සම්පස්ස විඤ්ඤාණය පහළ නොවේවායි උඹ හැසිරිය යුතුයි කියලා අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමාට උපදෙස් දෙනවා.

ඒ වෙනකොට ඒ උපාසක මහත්තයා ඉන්නේ අධික වේදනාවක. මොනම දෙයක්වත් කරන්න බැහැ. එකම පිහිටයි තියෙන්නේ - සර්වඥයන් වහන්සේගේ ධර්මයයි, ඒ සංඝයා වහන්සේලා කරන දේශනායි. නමුත් ඒක දරාගන්න බැරි තරම් වේදනාව තද බලයි. හැබැයි ඒ වෙලාවේ අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමා ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක්. අන්න ඒ වෙලාවේ සාරිපුත්ත රහතන් වහන්සේ එතුමට උපදෙස් දෙනවා මට මේ ඇහේ, කනේ, නාසයේ, දිවේ, කයේ, මනේ කියන මේ හයස්ථානයේ පහළ වෙන්නා වූ ස්පර්ශය බදගන්න ගතිය නොවේවා. ඒ මොකද, ඒ වෙලාවේ එතුමාගේ කයේ දැඩි කාය සම්පස්සයක් පහළ වෙලා තියෙන්නේ. ඒකටමයි හිත ඇබ්බැහියට යන්නේ. ධර්මයටවත් ගන්න බැ. ඒක නිසා වටෙන් කියනවා ඇහේ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා. කනේ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා. නාසයේ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා. දිවේ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා. කයේ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා. හිතේ මනෝ සම්පස්සය පදනම් කරගෙන මගේ හිත පහළ නොවේවා කියල හිතන්න කියනවා. මේ වෙලාවේ වේදනා දෙන්නා වූ කාය සම්පස්සය වේදනාවම බදගෙන එහිම ඇලීගත්ත හිත මට නොවේවා කියලා හිතන්න කියනවා, හික්මෙන්න කියනවා.

ඉතින් එහෙම නම් අන්තිම මොහොතේ කියනකොට මේ බණ අහලා අඬන තරමට අනාථපිණ්ඩික සිටුකුමාට තේරුණා නම්, එව්වර

¹ එවකට නායක ධුරය දරූ පානදූවේ බෙමානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

මාරාන්තික වේදනාවක් නැති අනිත් ඇත්තන්ට විශේෂයෙන්ම භාවනා කරගෙන යනකොට වේදනාව එනකොට හිත පැහැරගන්න ගතියක් එනවා. දිගට පවතින ශබ්ද එනකොට හිත පැහැරගන්න ගතියක් එනවා. දිගට පවතින සිතිවිලි එනකොට හිත පැහැරගන්න ගතියක් එනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි ඒ ගැන කනගාටුත් වෙනවා. ඒ ගැන පශ්චාත්තාප වෙනවා. මේ ඉඳගන්න වෙලාවෙදි ඇති වුණා වූ මොකක් හරි දුර්වලතාවක් කියලා කයත් එක්ක හෝ තරඟ වෙනවා. ශබ්ද ඇති කරන ඇත්තන් සමග හෝ තරඟ වෙනවා. නැත්නම් හිතිවිලිත් එක්ක හෝ තරඟ වෙනවා. නමුත් මේ සිතිවිලි, ශබ්ද, වේදනා බදුගත්ත නිසයි මෙහෙම වෙන්නේ කියන එක පොඩ්ඩක් මතක් කරල දෙන්න ඕනෑ. මමමයි මේ බදුගෙන ඉන්නේ. හරියට පත්තු වෙච්ච පහන් තිරයක් ගෝනුස්සෙකුට දුන්නොත් ගෝනුස්සා වහාම ඒක දැඩි සේ උගේ අණ්ඩෙන් අල්ල ගන්නවා. අල්ලගෙන අර පහන පත්තු වෙන නිසා, අර පහන තෙල් වර වර ගාන නිසා, උග හිතාගෙන ඉන්නවා ඒක සතෙක් කියලා. අණ්ඩ පිච්චුණත් අර පහන් තිරය අත අරින්නේ නෑ කියනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි වේදනාවක් ඇවිල්ලා අපිට හොඳටම වද දෙනවා. නමුත් ඒ වේදනාව අනුන්ගේ දෙයක්, මේක මැකිය යුත්තක්, නැසිය යුත්තක්, කියන තාක් කල් මේක දූන හෝ නොදූන වේදනාවට පොහොර දනවා. ශබ්දයක් එනවා. කන හුරනවා. මේ ශබ්දය පිළිබඳව කරන්නේ මොකක්ද, මේ වැඩේ මෙහෙම කරන්නෙ මොකටද ආදී වශයෙන් ඒ ශබ්දය පිළිබඳව ද්වේෂයෙන් බලන තාක් කල් අපි දූන හෝ නොදූන මේ එන ශබ්දයට පාවාඩ එළනවා. සිතිවිලි විෂයෙහිත් එහෙමයි. දිගට දිගට යන සිතිවිලි විෂයෙහි අපි ඒ සිතිවිලි පිළිබඳ ද්වේෂයෙන් ඒ සිතිවිලි පිළිබඳ කලින් ගත්ත විනිශ්චයකින් යුක්තව සිතුවිලි එක්ක ගැටෙන තාක් කල් අපි ඒ හිතිවිලි පිළිබඳ ස්පර්ශයට අපි ඉඩ දෙනවා.

මෙතනදී සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා ඒ හිතිවිලි පිළිබඳ හෝ වෙනත් උපාදාන ස්කන්ධ පිළිබඳව එන සෑම දෙයක් පිළිබඳව ඔය විදියට බදුගැනීමක් පුරුද්දට කෙරෙනවා. ගෝනුස්සා පහන් තිරය බදුගත්තා වගේ වේදනා ගෙන දෙන දේ වුණත් බදුගන්නවා. අන්න ඒ පිළිබඳව හික්මෙන්න කියනවා. ස්පර්ශය ගැනයි කතා කරන්නේ. නමුත් කාරණය වක්‍රෝක්තියෙන් යන්නෙ. මෙතන කෙළින්ම සඳහන් කරනවා න වක්‍රසමඵසංඝං උපාදියිසංඝාමි කියල. මම මේ වක්‍ර සමඵපස්සය බදුගන්නේ නෑ. ඒක දිගට යනවා සෝත සමඵසස්සය, ඝාත සමඵසස්සය ආදී වශයෙන්. එනකොටයි වේදනාව පිළිබඳ උත්තරය සැපයෙන්නේ. ඒක නිසා හුගක්

වෙලාවට ස්පර්ශය පිළිබඳව, ස්පර්ශ වෛතසිකය පිළිබඳව භාවනාවට නගාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ මූල කර්මස්ථානය දිගේ ආරම්භය ලබාගන්න බැරි ආධුනික යෝගාවචරයාට නෙවෙයි. මූල කර්මස්ථානය දිගේ යම් ප්‍රදේශයකට වැඩ කරගෙන යනකොට එක්කෝ මූල කර්මස්ථානයේ ඒකාකාරීකම නිසා හෝ සියුම්කම නිසා ඒක අතහැරෙන වෙලාවක, එහෙම නැත්නම් බාහිරෙන් පැමිණෙන ද්විතීයික අරමුණක සිත ගැටෙන වෙලාවක.

ස්පර්ශය පිළිබඳ මේ විග්‍රහය තේරුම්ගන්න පුළුවන් නම් ඒ යෝගාවචරයාට ඒක ලොකු ආලෝකයක්, හිත අලුත් වීමක් කරගත්තැහැකි. ඒ මොකද, හිත තියෙන්නේ ඒ වෙලාවේ ලෙඩ වෙලා. එකම කාරණාවේ ගමන් කරල හිත ඒක එක්ක ගැටිලා ගැටිල වෙහෙස වෙලා හෙම්බත් වෙලා. අන්න ඒ වෙලාවේදි හිතාගන්න පුළුවන් නම් මේ හෙම්බත් වීම සඳහා දිගට ස්පර්ශය ලබල දීල තියෙන්නේ දැන හෝ නොදැන මමමයි. මේ ආපු වේදනාව, නැත්නම් මේ ආපු ස්පර්ශය ආසා කම නිසා හෝ එපාකම නිසා හෝ දැන් තද බන්ධනයකට අහු වෙලයි තියෙන්නේ. නමුත් මේ ස්පර්ශය පටිච්ච සමුප්පන්න දෙයක්. වහා ඇති වෙනවා. කොහොමද? ඇහැට වැටිච්ච රූපය මත ඇහැට හිත ගියොත් එතන ස්පර්ශය පහළ වෙනවා. කනට වැටෙන ශබ්දය මත කනට හිත ගියොත් එතන ඇහීමේ ස්පර්ශය පහළ වෙනවා. ඒ නිසා ස්පර්ශය ආදී දේවල් සම්පූර්ණ පටිච්ච සමුප්පන්නයි. නමුත් මේ වෙලාවේ මට ජේනවා වේදනාව දිගට පවතිනවා. ශබ්දවලින් බාධා දිගට පවතිනවා. සිතුවිලි වලින් බාධා හොඳටම පවතිනවා. අරමුණ එපා වීමේ ගතිය දිගටම ජේනවා. අරමුණේ විස්තර නොදනෙන ගතිය එපා කරවන ගතිය හොඳට තියෙනවා ආදී වශයෙන් ඒකාකාරීකම එනකොට මේ ස්පර්ශය පිළිබඳව දන්න බණ ඉදිරිපත් වෙනවා නම් හිත අලුත් කරගැනීමක් සිද්ධ වෙනවා.

ඒ නිසා හොඳට මතක තියාගන්න එසසසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා සියලුම ධර්මයෝ ස්පර්ශයක් ඇතුළුවයි කථා කරන්නේ කියල. ඒ නිසා හුඟක් වෙලාවට අපිම දකින දෘෂ්ටි කෝණය අපිට අහු වෙන ස්පර්ශය අනුව මේක විනිශ්චය කරන නිසා, ඒ තාලෙට ඒ සිද්ධිය දැකපු අනිත් කෙනා ඒක කථා නොකරුවම අපි ඔහුට විරුද්ධව කථා කරනවා. ඒ තරමටම අපි අපේ ස්පර්ශයට වන්දේ දීලා ඒකමයි ඇත්ත අනිත් එක බොරුයි කියන තරමට ඉදමෙව සවං මොසමඤ්ඤං කියන මට්ටමට යනවා. නමුත් ස්පර්ශය එකම සිද්ධියක් පදනම් කරගෙන එක්කෙනෙකුගෙ ඇහේ පහළ වෙන්න පුළුවන්.

එක්කෙනෙකුගේ කනේ පහළ වෙන්න පුළුවන්. එක්කෙනෙකුගේ නාසයේ පහළ වෙන්න පුළුවන්. ඕනෑ විදියකට වෙන්න පුළුවන්. ඒ සෑම කෙනාම කතා කරන්නේ ස්පර්ශයක් ඇතුළුවමයි. නමුත් අපි කියනවා අපි ඒක දකලමයි කියන්නේ. ඒ මොකද, අපි ස්පර්ශය පහළ කරගන්නා ඒ සිද්ධිය දකලා. ඉතින් මොනව කරන්නද? අනික් මනුස්සයාත් අහල වෙන්න ඇති. අනික් මනුස්සයාත් ස්පර්ශ කරල වෙන්න ඇති. එතකොට ඒ දෙක අතර ගැටුමක්. ලෝකයේ තියන දෙසැටක් මිසදිටුම ස්පර්ශය පටලවාගැනීමෙන් තමයි වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා හුඟක් වෙලාවට ගැටුම් වාද විවාද විරුද්ධ පක්ෂ ඇති කරගන්නේ ස්පර්ශය පටිච්ච සමුප්පාදයක් බව දන්නේ නැති නිසයි. තමන් ගත්ත එක ස්ථිරසාර කරගන්න හදනවා. ඒකම අනුන් මේ තාලෙට මගෙ විදිහට දක්කේ නෑ කියලා අනිත් එක්කෙනා මෝඩයෙක් කියලා හිතනවා. නමුත් ඒ පුද්ගලයාත් ඒ ගත්ත ධර්මතාව අරගෙන තියෙන්නේ ස්පර්ශය මතින්. ඒ නිසා එසසසමුදයා සබෙබ ධම්මා.

ඒ වගේම ස්පර්ශය පහළ වෙන්න නාම රූප දෙකමයි හේතු වෙන්නේ. ඇහැට වැටෙන රූපයත් ඇහැත් රූප ධර්ම. ඇහේ ප්‍රසාදයත් ඇහැට වැටෙන රූපයත් රූප ධර්ම. චක්ඛු විඤ්ඤාණය නාම ධර්මයක්. මේ දෙකේ එකතුවක් මත පමණක් ස්පර්ශය වෙන්න බෑ. ඒ නිසා ස්පර්ශයට අයිති දේ කවදවත් ගස් ගල්වල පහළ වෙන්නේ නෑ. ඒකත් හරි වටින දෙයක්. ඒ ස්පර්ශය පහළ වෙන්නේ ජීවිතයේ අපට මොකක් හරි මේකෙන් පණිවිඩයක් දීල. මොකක් හරි ධර්මතාවක් මේකේ තියෙනවා. අන්න ඒක දකින්න නම් අපි ඒ ස්පර්ශය පහළ වෙන්නේ පටිච්ච සමුප්පන්නවයි, මේ ස්පර්ශය මේ විදියට පහළ වෙන්නේ මගේ මනාපෙටමයි, මම මයි මෙහෙම ඉල්ලගෙන තියෙන්නේ, කියන එක අලුත් කරගත්තොත් හිත සම්පූර්ණ අලුත් වෙනවා. තිරිහන් වෙන ගතියකට එනවා.

මේකට ගැඹුරු නමුත් හොඳ සිද්ධියක් ශාසන ඉතිහාසයේ සඳහන් වෙනවා. සර්වඥයන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න කාලේ හොඳට මේ වගේ බණ දහම් කියල දෙනවා. සංඝයා වහන්සේලා හොඳට භාවනා කරනවා. මේ කටයුතු කරන අතරවාරයේ පිණිඩපාතෙ යන්න ගියාම මිනිසුන් සංඝයාට හොඳට සලකනවා. මේ නිසාම මේ වාගේ පිණිඩපාතෙන් යැපිච්ච අන්‍ය කීර්ථකයන්ට ලාභ සත්කාර අඩු වෙනවා. එසේ අඩු වෙන්න පටන් අරගත්තට පස්සේ ඒ ඇත්තෝ විචේකිව කල්පනා කරල බලනකොට මේ සර්වඥ ශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි ඇත්තා වූ ප්‍රසාදය වැඩි

වීම නිසා ඒ ඇත්තේ භොයභොයා බෙදනවා. නමුත් අන්‍ය තීර්ථකයන්ට අඩු සැලකිලි ලැබෙන්න පටන්ගන්නම ඉතින් ස්වභාවයෙන්ම තාර්කිකව ඒ ඇත්තේ සර්වඥ ශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි ද්වේෂය පහළ කරනවා. ගහන්තේ නැති එක විතරයි. දකින දකිනකොට බනිනවා. නින්දා කරලා කථා කරනවා. පරුෂ වචනෙන් බනිනවා. පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේට මේ නඩුව කියනවා. අපිට පාරේ බැහැල යන්න බැහැ ස්වාමීන් වහන්ස. මෙහෙමයි මේ මනුස්සයෝ මෙහෙම ඉතාමත් නින්දිත ආකාරයට අසභ්‍ය පරුෂ වචනෙන් බනිනවා කියලා.

ඉතින් මෙවිවා ඇහෙනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ හිතනවා කාට කියන්නද කියලා. ඒ නිසා උන්වහන්සේ උදන ගාථාවක් සඳහන් කරනවා. ඒ මොකද, අන්‍ය තීර්ථකයන්ට බණ කියන එක නෙවෙයි සර්වඥයන් වහන්සේගේ යුතුකම. සර්වඥයන් වහන්සේට කියන්න කියන්නේ තමන්ගේ ශ්‍රාවකයට. උඩට හැරිවිච කළයකට ඕනෑ වතුර වත් කරනවා නම් වත් කරන්න. යටට හැරිවිච කළවලට වතුර වත් කරන එක ඥානවත්තයින්ගේ වැඩක් නෙවෙයි. නමුත් මේ ශ්‍රාවකයෝ මේ කාරණා බලන්නෙම තාමත් අර පුරුදු සම්ප්‍රදයෙන්. ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ උදන ගාථාවක් විදියට උදන පාලියෙ සඳහන් කරනවා ගාමෙ අරකොඤ්ඤ සුබදුකඛච්චුට්ඨා, - නෙවනතතො නො පරතො දහෙථ - ගමේ හෝ ආරණ්‍යයේ හෝ ආරණ්‍යවාසී වෙලා හෝ ගමේ වාසය කරන සංඝයා වහන්සේලා කියල හිතමුකෝ. නැත්නම් තව උපාසක පිරිසක් කියලා කියමුකො. අන්න ඒ ඇත්තන්ට යම් කිසි දුකක්, සැපක්, ඒ දෙකින් පහස ලැබිවිච වෙලාවට කවදක්වත් ඒක තමා වශයෙන් හෝ අනුන් වශයෙන් හෝ තකන්න එපා කියල කියනවා.

මගේ ආගමික ජීවිතය ගිහි ජීවිතයට වඩා දැන් ටිකක් වැඩි වේගන එනවා. පසු ගිය කාලය අනුව බලනකොට මට ඒ කාලය තුළ ජේන්න තියන්නේ ඕනෑම කෙනෙක්, විශේෂයෙන්ම ආධ්‍යාත්මික ජීවිත ගත කරන කෙනෙක් තමන්ට ලැබෙන දුක සාධාරණව විදගැනීම කළ යුතුයි කියල හෝ එහෙම කරන්න හැකියාවක් තියනවා කියල. නමුත් මේ ලෙස අනුන් විෂයෙහි හිතන්න ගත්තොත් ඒ පුද්ගලයාට නම් පිස්සු දෙගුණ වෙනවා. තමන්ට ගැහුවට බැන්නට දුකක් ආවාට ඒ ඇත්තන්ට දරන්න පුළුවන්. මේක කුහක ගතියක්. ජේන්නේ නම් සමාජයට බොහොම හොඳ එකක් වගේ. නමුත් මේක ගැන මේ වෙලාවේ කල්පනා කරලා බලන්න ඕනෑ. මට නම්

ගැහුවට බැන්නට කමක් නැහැ. නමුත් අහවලාට, නැත්නම් මගේ ගුරු භාමුදුරුවන්ට, නැත්නම් භාවනා ක්‍රමයට, නැත්නම් මගේ ස්ථානයට, සර්වඥයන් වහන්සේට කිව්වොත් නම් පුදුම විදියට පාලනයකින් තොර වෙනවා. ඒක නිසා මේකේ සඳහන් කරනවා,

ගාමෙ අරඤ්ඤ සුබදුක්ඛච්ඡෙධො,
නෙවත්තතො නො පරතො දහෙඨ
චුසන්ති එසසා උපධිං පටිච්ච,
නිරුපධිං කෙන චුසෙය්‍යු එසසාති.

මේ ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ තමතමන්ගේ රුචිකම් අනුවයි. නිරුපධිං කෙන චුසෙය්‍යු එසසාති උපධිත්ගෙන් නිරුද්ධ වූ කෙනාට මොන ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරයිද? චුසන්ති එසසා උපධිං පටිච්ච මේ උපධිං පටිච්ච මේ ස්පර්ශයෝ අපි ස්පර්ශ කරන්නේ අපි අපගේ රුචි මනාපකම් අනුවමයි. ඒ රුචි මනාපකම් කියන උපධි සම්පූර්ණයෙන්ම දුරු කළා නම් එවැනි පුද්ගලයා මොන ස්පර්ශයක් ස්පර්ශ කරයිද?

ඒක නිසා අපි මේක කැකිල්ලේ රජ්ජුරුවන්ගේ නඩු තීන්දුව වගේ අහවලා මට මෙහෙම කෙරුවයි කිව්වට, අහවලා ඒ බවට පත් කරල ඒක කරවගෙන තියෙන්නේ මමමයි. අපේ ඇත්තා වූ මේ ස්පර්ශය ලබන ක්‍රමය පිළිබඳවයි, එහෙම නැත්නම් ස්පර්ශයට පදනම් වෙච්ච අපේ උපධි පද්ධතිය, අපේ රුචි මනාපකම්, අපේ අගයන් ආඩම්බරයන් පද්ධතිය අනුව තමයි අපි ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ.

මේක බුදුභාමුදුරුවෝ බැරි වෙලාවත් ඒ වෝදනා කරපු සංඝයාට කිව්ව නම් සමහර විට වරදවා තේරුම්ගන්න ඉඩ තියනවා. ඒ මොකද, සර්වඥයන් වහන්සේටත් කොච්චරදෝ ඇහෙන්න ඇති මේ මුඩු මහණා ඔන්න ගෝලයෝ ටිකක් හදගෙන ඉවර වෙලා පාරට දමල අපිටත් කන්න නැති වෙනවා කියල බැනුම් අහනවා ඇති. ඒ චුණාට ඕවා සර්වඥයන් වහන්සේගේ කනට වැටෙන්නේ නැහැ. ඒ මොකද නිරුපධිං. ශබ්දයක් ඇහුණාම ඒ බව දන්නවා. එතැනින්ම ඒක මෙනෙහි වුණා. ගියා. නමුත් මේ බනින්නේ සර්වඥ ශ්‍රාවකයන්ට නේද, ඔවුන් අපාගත වෙයි කියල එක්කො ඒ මනුස්සය ගැන අනුකම්පාවෙන් හෝ කබරගොයා තලගොයා කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් වටින්නේ නැහැ නේ ඔහොම අපිට බනින්න. අපි රණ්ඩු කරන්න ගියාද? අපේ සංඝයාට තියන සීල ගුණ නිසා නේ කැම බෙදන්නේ කියල හෝ අර මනුස්සයන් බනින එකේ අගයන් ආඩම්බරයන්

ගන්නේ තමන්ගේම වාසියට බව, නැත්නම් තෘණාව වැඩෙන පැත්තට බව මේ භාවනා කරන සංඝයා වහන්සේලාටවත් තේරෙන්නේ නෑ.

ඉතින් ස්පර්ශයන් වහන්සේ කියනවා චූසනති එසසා උපධිං පටිච්ච ඔබවහන්සේලාගේ ඇත්තා වූ අගයන් ආඩම්බරයන් හැටියටයි ඒ ඒ දේවල් ඔබලා ස්පර්ශ කරන්නේ. නිරූපධිං කෙන චූසෙය්‍යු එසසාති. උපධි, මේ කියන අගයන් ආඩම්බරයන් අතහැරලා දැල තෘණාව අතහැරල දුපු කෙනෙකුට නම් මොන ස්පර්ශයක්වත් ස්පර්ශ වෙන්නේ නැහැ. ස්පර්ශ වුණත් ඔය වගේ කියන කිසිම පණිවිඩයක්, රාගයක්, ද්වේෂයක් ඇති කරන මට්ටමක් තියා කොතනටවත් එන්නේ නැහැ.

අපි හිතමු අපි පිටරටකට ගිය වෙලාවේදී අපිට කවරුහරි හොඳටම බනිනවා වෙන භාෂාවකින්. එහෙම නැත්නම් කෙනෙකුට තව කෙනෙක් හොඳටම බනිනව අපිට පේනවා. ඉතින් ඒ දිහා අපි කට ඇරගෙන බලා ගෙන ඉන්නවා. අපිට ඒ මොන අන්දමක්වත් තේරෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඒ වගේ තමයි මේ මටයි බනින්නේ, මේකයි මේ කියන්න හදන්නේ කියල ඇත්තටම අර කබරගොයා තලගොයා කරගැනීමක් මේ හැම විත්තක්ෂණයකම වෙනවා වෙනවමයි. ඒකයි එතන තෘණාව පහළ වෙන්නේ. ඒකට හේතු වෙන්නේ මොකක්ද? අපි මෙතෙක් කරපින්නාගෙන තියෙන්නේ අපේ අගයන් ආඩම්බරයන් ටික. ඒවාට තමයි උපධි කියන්නේ. අපිට තියන හරකා බාන, වස්තුව, අහවල් දේ, තාන්න මාන්න, නිලතල සේරම අපිට උපධි වෙනවා ලොකික වශයෙන්. ලෝකෝත්තර වශයෙන් ගත්තම නම් පංච උපාදාන ස්කන්ධ තමයි අපිට උපධි වෙන්නේ. ඉතින් ඒකට රිදවනකොට උන්නා මළා පේන්නේ නැහැ. ඒ නිසා මහාභාරතයේ එක තැනක සඳහන් කරලා තියනවා නම්බුවෙන් ජීවත් වන මනුස්සයාට අවනම්බුව මරණයටත් වඩා අමාරුයි කියල. ඒ මොකද, එයාගේ උපධිය ඒ නම්බුවත් එක්ක රැදිලා තියන්නේ. ඒකට කවරුහරි අත තිබ්බොත් ඕනෑම දේකට ලැස්තියි. එහෙම නැත්නම් තමන් ප්‍රිය කරන දේකට කවරුහරි අත තිබ්බොත් ඉතින් උන්නා මළා පේන්නේ නැහැ. මේ වෙලාවේ කොහොමද ස්පර්ශය ස්පර්ශ කරන්නේ කියන එක දැකගන්න නම් අපේ උපධි පන්තිය අපි දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ. අපේ අගයන් ආඩම්බරයන් අපි දැනගෙන තියෙන්න ඕනෑ.

මෙන්න මේක භයානක විදියට අභියෝගයට ලක් වෙනවා විපස්සනාවේදී. මේ නිසා හුගදෙනෙකුට විපස්සනාව තදබලව ගුරු ආශ්‍රයක

ඉඳගෙන හෝ නැත්නම් මූලදීම සබ්බපට්ඨපට්ඨනිසංගො කියන විදියට දසසඤ්ඤා සූත්‍රයේ, ගිරිමානන්ද සූත්‍රයේ, ආනාපානයට කලින්ම මේ සඤ්ඤාව ඇති කරල දෙනවා. සබ්බපට්ඨපට්ඨනිසංගො තණ්හාකියෝ විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. ඊට පස්සෙ තමයි ආනාපානය කියල දෙන්නේ. මොකද, ආනාපානය පිළිබඳව වුණත් ඒ ස්පර්ශය බලාගෙන ඉන්නකොට ඉන්නකොට වෙනස් වෙනවා. පිම්බීම හැකිළීම පිළිබඳව වුණත් ස්පර්ශය එන්න එන්න වෙනස් වෙනවා. ඒ පුද්ගලයා තාමත් ඒ වෙනස් වීගෙන යන, පරිණාමය වීගෙන යන මූල කර්මස්ථානයේ පරණ උපධි මිටිය, පරණ අගයන් ආඩම්බරයන් මිටියම බලනවා නම් ඔහුට ජේත්තෙ භාවනාවේදී මහ විශාල පාඩුවක් වුණා වගේ. භාවනාවෙන් නොමග ගියා වගේ. සතිය නැති වුණා වගේ. සමාධිය නැති වුණා වගේ. ඒ නිසා තනියම කල්පනා කරනවා ඒ දවස්වල නම් මට හොඳට භාවනා අරමුණ අහු වුණා, දැන් මොනවත් ජේත්තේ නැහැ, අහු වුණත් ඒක හරි පාළයි, දැන් මොකද කරන්නෙ. කොච්චර කිව්වත් ගුරුවරු ගණන්ගන්නෙන් නෑ කියල තනියම කල්පනා කරනවා. මොකද, අර උපධි මිටිය බිම තියන්න කැමති නෑ. අපි මේකට සිංහලෙන් කියනවා හණ මිටිය කියල. ඒ පරණ හණ මිටිය බිම තියන්න කැමති නැති කෙනා හරියට අර බුදියගන්න ගිහිල්ල තමන්ගේ වලිගය වටේ කරකැවෙන බල්ලෙක් වගේ කොච්චර භාවනා කළත් කවමදකවත් ඒ පුද්ගලයාගේ ගුණ විශේෂවල, පෞද්ගලිකත්වයේ, රූපි අරුචිකම්වල වෙනසක් ඇති වෙන්නේ නෑ.

මේකට බොහෝ හොඳයි සමථ භාවනාව. සමථය කොච්චර දියුණු වුණත් කවදකවත් උපධියට අත තියන්නේ නැහැ. ඒ මිටිය තාම තියාගෙන ඉන්න පුළුවන්. හින්දු ආගමත් තියාගෙන ඉන්න පුළුවන් ඕනෑ නම් සමාධියේ අන්තිම කෙළවරට ගිහිල්ලත්. තමා ආත්මවාදී කියලත් හිතාගෙන ඉන්නවා. ඒ නිසා මොනම භාවනාවකින්වත් සමථයේදී කවදකවත් තමන් අගයන් ආඩම්බරයන් විදියට ගෙනයන මිටියට තට්ටු වෙන්නේ නෑ, අභියෝග වෙන්නේ නෑ, හෙල්ලුම් කන්නේ නෑ. මොනම සීලයකින්වත් ඒකට මොකුත් වෙන්නේ නෑ.

අනිවාසීයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් නහය යටම මේක හෙල්ලුම් කන්න පටන් අරගන්නේ මේ භාවනාවේ සම්මස්සන මට්ටමට ගියාට පස්සේ. පච්චයපරිග්ගහ සම්මස්සන ඥානවලට යනකොට අගයන් ආඩම්බරයන් තාම ඒ විදියටම තියාගෙන ඉන්නවා නම් හරි වෙහෙසක්.

පුද්ගලාකාර වෙහෙසකට පත් වෙනවා යෝගාවචරයාට භාවනාව හරි යන්න හරි යන්න. ඒ විතරක් නෙවෙයි ඒ වෙන සිද්ධිය ඉතාමත්ම අමාරුයි ඔහුට ගුරුවරයෙකු එක්ක සරල භාෂාවෙන් කියන්න. ඒ මොකද, අර අල්ලගත්ත රුවි අරුවිකම් ටික අගයන් ආඩම්බරයන් ටික දැඩිව බදුගැනීම නිසා ඒ භාවනාවේදී ඇස්පනාපිට පේන දේම වැරදි විදියට අර්ථකථනය කරමින් අර අගයන්ට අර ආඩම්බරයන්ට නැවත නැවත පත් වෙනවා. ඒක නිසා චූසනකි එසො උපධි. පටිච්ච මේ ස්පර්ශයෝ මේ විදියට ස්පර්ශ කරන්නේ ඒ තමතමාගේ උපධි පද්ධතිය අනුවයි.

නිරූපධි. කෙන චූසෙය්‍යු එසොති. ඒ උපධි සම්පූර්ණයෙන් අතහැරලා දල පටන්ගත්ත කෙනාට ස්පර්ශය නැති වෙනවා. ඉස්සර අරමුණේ පිම්බිවිවි හැකිලිවිව ස්පර්ශය හොඳට වැටහෙනවා. ආනාපානයේ හැපෙන තැන හොඳට වැටහෙනවා. නමුත් ආනාපානය දිගට යනකොට යනකොට හැපෙන තැන ඝනට තිබුණ දේ දියාරු වෙනවා. දියාරු වැඩි වෙනකොට හුළං වගේ වෙනවා. අන්තිමට නොවැටහෙන මට්ටමට යනවා. ස්පර්ශය ස්පර්ශ නොකර යනවා. පිම්බීම හැකිලීමේදී පිම්බෙන සහ හැකිලෙන ස්පර්ශ නොදැනෙන මට්ටමට යනවා. අන්තිමට මේ උදරයද නැත්නම් මුළු ශරීරයමද කියල හිතාගන්න බැරි මට්ටමට යනවා. මේ තමයි ස්පර්ශය ස්පර්ශ නොකරන අවස්ථාව. මොකද, යෝගාවචරයා එන ඕනෑම දෙයක් පිළිගන්න ලැස්තියි පරණ හණ මිටිය බිම තියල. උපධි පද්ධතිය බිම තියල. උපධි පද්ධතිය බිම තිබ්බ නම් මොන දේ වෙච්චහම මොකෝ? මොකද අපි භාවනාව පටන් අරගත්තේ ජීවිතය බුදුන්ට පූජා කරලා. සීලයක පිහිටලා. ඒ නිසා කාය ජීවිත නිරපේක්ෂකව පටන්ගත්ත මේ භාවනාවේදී මොන දේ වුණත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. නමුත් අර තමන් කලින් ඇඳගත්ත ඉරක් දිගේම යන්න හදනවා නම්, නැත්නම් මේ අගයන් ආඩම්බරයන් තියාගෙනම අර කලින් කිව්වා වගේ මේක හොඳයි මේක නරකයි කියල දීපු ඒ සඤ්ඤ පද්ධතිය උපධි පද්ධතිය තියාගෙනම යන්න හදනව නම් හම්බ වෙන්නෙම බලාපොරොත්තු සුන් වීමක්. ඉච්චා භංගත්වයක්, දන්ධ ප්‍රතිපදවක්, වෙහෙසක්මයි. ඒ මොකද ඒ තරම් දැඩිව අල්ලගත්ත රුවි අරුවිකම් තොගයක් තියනවා. අගයන් ආඩම්බරයන් තොගයක් තියනවා. තැකීම් ගොඩාක් තියනවා. අන්න ඒ තැකීම් ගොඩ අනිවාර්යයෙන්ම සහලවන්න පටන්ගත්තේ විපස්සනාවට බහිනකොටයි.

ඒ වෙලාවේදී ඒ අත්දකින දේ අවංකව ඇත්ත ඇති හැටියෙන් කාරණාවට සාපේක්ෂකව කියා පාත්‍ර වීශාල පුහුණුවක් අවශ්‍ය වෙනවා. ඒකයි මේ ධම්ම සාකච්ඡා අනුග්ගහිතය කියල කියන්නේ. ඒ සාකච්ඡා අනුග්ගහිතයට පුදුම බයක් පුදුම විකෘති ක්‍රම අනුගමනය කිරීමක් යෝගාවචරයා තුළ තියනවා. මට්ටකුණ්ඩලීට බෙහෙත් ඇහුවා වගේ එක එක පැතිවලින් අහනවා මිසක් තමන්ගේ එක සපයලා කියාගන්න සමහරු කැමතිත් නැහැ. කියන්න ගියත් කියන්නත් බැහැ. එහෙම නැත්නම් අනිවාර්යයෙන්ම දවස් 10 භාවනාව කරනකොට මේ ලක්ෂණ පැහැදිලිවම පහළ වෙනවා පිස්සු නැත්නම්. එහෙම නැත්නම් තදබල වේදනාවක් ඇති කෙනෙකුට නම්, වේදනට්ඨ නොවෙනව නම් පැහැදිලිවම භාවනාවේ ප්‍රතිඵල පෙන්වන්න පුළුවන්. විපස්සනාව එතරම්ම අත්දුටු ප්‍රත්‍යක්ෂ දෙයක්.

නමුත් ප්‍රශ්න නියන්නේ ඒ දකින වැටහෙන දේවල් තමන්ගේ උපධි පද්ධතියට, තමන් ලබන ස්පර්ශයන්ගේ හැටියට පෙරලා තෝරලා වර්ණ ගැන්වීම නිසා ගුරුවරයාට මේ වෙන දේ තේරුම්ගන්න බැරිව යනවා. ඒවා පැත්තක තියල වෙන දේ වෙන හැටියට ප්‍රකාශ කරන්න පුළුවන් නම් “අරමුණ මොකක්ද? කොහොමද මම ඒ අරමුණ මෙතෙහි කෙරුවේ ඇති වෙනවාත් හා සමගම? කොහොමද ඒ අරමුණේ ඇති වෙච්ච අත්දකීම?” කියන මේ කාරණා තුන ප්‍රකාශ කරන්න පුළුවන් නම් සාමාන්‍යයෙන් හොඳ දෛවඥයෙක් කේන්දරේ බැලුවටත් වඩා ඒ වර්තය හොඳට පැහැදිලි වෙනවා. ඊක කාලයක් යනකොට ගුරුවරයෙක් නැතිව පවා තමන්ට ඒක දැකගන්නට පුළුවන් තත්ත්වයට පත් වෙනවා.

එහෙම තිබුණට ඕනෑම කෙනෙක් කල්පනා කරලා බලන්න කමටහන් සුද්ධ කරන්න ගියහම කවිද මෙන්න මෙතනින් කමටහන් සුද්ද කරන්න පටන්ගන්නේ? “පිම්බීමක් මතු වුණා, මම පිම්බීම වහාම මෙතෙහි කළා, මට පිම්බීම වැටහුණේ මෙහෙමයි. තද වීමක් තෙරපීමක් විදියට. හැකිළීමක් මතු වුනා, මට හැකිළීම මෙතෙහි කරගන්න පුළුවන් වුණා, ඒක මට වැටහුණේ බුරුල් වීමක් නිදහස් වීමක් විදියට” කියල. මෙහෙම කියන්නේ නැතිව අපි කොච්චර කන්දක්, කොච්චර මල්ලක්, කොච්චර පොට්ටනියක් අපි ගෙතියනවද? ඒ සේරගෙන්ම වෙන්වේ අර පරණ අපේ හණ මිටිය තද වෙනවා. උපධි පද්ධතිය තද වෙනවා.

එතකොට ජේනව නේ ස්පර්ශය විෂයෙහි අපිට පුදුමාකාර විශේෂත්වයක් තියනව කියල. පැත්තකට වෙන් කරගන්න අමුතුම පද්ධතියක්

තියනව කියල. ඇත්ත ඇති හැටියෙන් කියාගන්න බැරි ගතියක් තියනව කියල. මෙන්ත මේක කඩල යන්න ඕනෑ. ගුරුවරයාත් තමනුත් අතර පැහැදිලි ප්‍රසිද්ධ සන්නිවේදනයක් වෙන්ත ඕනෑ. එතකොට තමයි හිතයි තමනුයි අතර ප්‍රසිද්ධ සන්නිවේදනය පහළ වෙන්තේ. එතකල්ම වපල භාවය අවපල භාවයක් විදියට ජේන්න පුළුවන්. වංක භාවය අවංක භාවයක් විදියට ජේන්න පුළුවන්. අවංක භාවය වංක භාවයක් විදියට ජේන්න පුළුවන්. මොකද, ස්පර්ශය ඔය කොහොම කළත් සෑම ධර්මයකටම මුල් වෙනවා. එසසුමුදයා සබ්බ ධම්මා - ඒ නිසා මේක දන්නේ නැහැ කියල පැත්තකට වුණාට ගැටේ කොහොමටත් වැදෙනවා. මැහුමක් මහනකොට බොබිත් එකේ යට නූල තියනව නම් ගැටේ වදිනවා වදිනවාමයි. මොනම හොඳ මැෂිමක් වුණත් බොබිත් එකේ නූල් නැත්නම් උඩ නූල කොච්චර හොඳට ගියත් මැහුණා වගේ පෙනුණත් ගැටේ වදින්නේ නැහැ. ඒ නිසා යට නූලේ වැඩපිළිවෙළ දකින්න නම් ස්පර්ශය පිළිබඳ දැනගන්න ඕනෑ. ඒකට ආසන්නව පවතින්නා වූ මේ අගයන් ආඩම්බරයන් ටික භාවනාවෙන් හැර වෙන ඕනෑම තැනකදී අපිට හංගල තියාගන්න පුළුවන්. නමුත් භාවනාවේදී අනිවාර්යයෙන්ම මතු වෙනවා. ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ තුවාලයකට බෙහෙත් කරන්න ඉස්සෙල්ල වණ මුඛය පාදගන්න ඕනෑ කියල. ඒ වණ මුඛය පැදුවට පස්සේ ඒ තුවාලයට හුළං වැදුණත් වෙහෙසයි. වතුර වැටුණත් වෙහෙසයි. මොකද, වණ මුඛය පැදුණහම වඩා වෙහෙසයි. නමුත් බෙහෙත අහන්නේ කසාය අහන්නේ වණ මුඛය පැදුණාට පස්සේ.

අන්න ඒ වගේ ස්පර්ශය පිළිබඳව පතුරු ගහල එළියට දමන ගතියක් එනවා විපස්සනාවේ. අන්න ඒ දේ වෙනකොට මේ ඇති වෙන ඇති හැටිය කියාගන්න පුළුවන් නම් වක්ඛුසමච්ඡෙසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියන එක තමන්ටම වැටහෙනවා, කොහොමද අපි ස්පර්ශය අනුන්ට නොපෙන්නා අපේ අවශ්‍යතා ඉටු කරගැනීම සඳහා අනියමාර්ථයෙන් කොතෙක් කල් පාවිච්චි කළාද? මේක පවතින තාක් කල් අපි අපෙන් හැංගෙනවා. වපල භාවය ක්‍රියාත්මක වෙනවා, කෙලෙස් වලට ඉඩ ලැබෙනවා. ඒ නිසා ස්පර්ශය අනිවාර්යයෙන්ම මතු කරගත යුතුයි. ඒ නිසා දිට්ඨො දිට්ඨමත්තං භවිස්සති - දැකීම දැකීම මත්තෙහි නතර කරන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් දකින දෙයක් තියනවා, දැකීමක් තියනවා, දකින කෙනෙක් ඉන්නවා. ඔය තුනම පහළ වෙනවා. දැකීම දැකීම මත්තෙන් නතර කරනවා කියල කියන්නේ ඇහේ ස්පර්ශය පහළ වනකොට දැක්කයි කියල කියන්නේ හුදු දැකීමේ ස්වභාවයම

පමණයි. දකින්නෙක්වත් දකින දෙයක්වත් හිටින්න බැහැ. මතක හිටින්න බැහැ දැක්කේ මොකක්ද කියල. ඒ මොකද, දකිනකොටම මෙතෙහි වෙලා තියනවා. ඒක දැක්කේ මමයි කියල ආඩම්බරයක් එන්න විදියකුත් නැහැ. හුදු දැකීමේ ස්වභාවය පමණයි.

පෘථග්ජනයාට දකින්නෙක් ඉන්නවා, දකින දෙයක් තියනවා, දැකීමේ ස්වභාවයක් තියනවා. ඒ මොකද, දැක්කට වැඩිය තමන්ගේ රූවි මනාපකම් අනුව, අගයන් ආඩම්බරයන් අනුව, ස්පර්ශය අනුව, උපධි අනුව අපි ඒක වර්ණ ගන්වනවා. ඊට පස්සේ අපි දකින දේ නෙවෙයි හිතේ තියාගෙන ඉන්නේ, අර අපි වර්ණ ගන්වලා දැක්කයි කියල හිතාගත්ත දේ. ඉතින් එහෙව් හිතකින්, එහෙම වචනයකින් සන්නිවේදනය කරනකොට ඒක අපහ්‍රංශ වෙනවයි කියන එක අහන්න දෙයක් නැහැ. ඒකයි මේ එන්න එන්න පත්තර වැඩි වෙන්නේ. ඒකයි මේ ගුවන් විදුලි නාලිකා වැඩි වෙන්නේ. රූපවාහිනී නාලිකා වැඩි වෙන්නේ. ඒත් බැහැ ඒ තියන ටික පෙන්නගන්න. තියන ටික කියාගන්න.

ඔය වගේම තමයි යෝගාවචරයාගේ ස්පර්ශය කියන කොටසේ වැඩ වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න ඒ යෝගාවචරයා වර්තමානයෙන් පුදුමාකාර විදියට එහාට පනිනවා. තේරුම්ගන්න බැරි ගුප්ත වර්ත බවට පත් වෙනවා. තමන්ගේ දේ තමන් විසින්ම වහන කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. ඒ නිසා අවංක යෝගාවචරයාට චූසනති එසසා උපධිං පටිච්ච - මේ මගේ උපධි මතමයි ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ. නිරූපධිං කෙන චූසෙය්‍යු එසසා - උපධි නිරුද්ධ වුණා නම් මොන ස්පර්ශයන් ස්පර්ශ කරයිද? අන්න එතකොට පේන්න පටන් අරගන්නවා අරමුණ ගෙවී යනවා කියන්නේ, අරමුණ නිරස වෙනවා කියන්නේ, අරමුණ දුර්වර්ණ වෙනවා කියන්නේ වැඩේ යනවා. අපිට මේකට සාදු කියාගෙන මේ යන පාරේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ දිගටම යන්න නම් යෝගාවචරයාට ස්පර්ශය පිළිබඳව ගැඹුරු වැටහීමක් අවශ්‍ය වෙනවා.

ඉතින් අපි මෙතෙක් කල් ඉදිරිපත් කරගත්ත ධර්මයන් මේ කොටසින් ඉදිරිපත් කරගෙන තමතමන් එදිනෙදා කරන භාවනාවට අනිවාසීයෙන් මේක ආලෝකයක් වේවා, ඒ මගින් ස්පර්ශය ගෙවී යනකොට නිරුද්ධ වෙනකොට වඩවඩා ටෙට්ටියවත් වෙලා වඩවඩාත් උනන්දුවෙන් උපධි සම්පූර්ණයෙන් දුරු කරගැනීමට ස්පර්ශ නිරෝධයට තවතවත් ළං වෙන්නට ලැබේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා.

90 | වේදනා හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසස හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

චක්ඛුසමච්ඡසජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. අපි මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ සච්චපඛ්ඛයේ නිරෝධ සත්‍යය යටතේ සංග්‍රහ වන, විශේෂයෙන්ම වේදනාව කියන චෛතසිකය නිවනට තුඩු දෙන්නේ කොහොමද, ඒ තුළින් නිවන මතු කරගන්නේ කොහොමද කියන එක පෙන්වන්න සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළ සූත්‍ර පාඨයකි.

මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය දිගේ අපි මේ වෙනකොට ආපු ගමනේ වාර 90 ක් පසු කර තිබෙනවා. ඒ නිසා මේ කොටස් කලින් තිබෙන දැනුමෙන් බොහෝමත්ම ආභාසය ලබලා ආලෝකය ලබලා තමතමන් කරන භාවනාවෙන් ලබන අත්දැකීම් එක්ක ගළපලා, බොහෝම ආදරයෙන් තේරුම්ගත යුතු කොටස්. ඒක තේරුම්ගන්න පුළුවන් ලංකාවේ බෞද්ධ ඉතිහාසයේ කවුරුත් වාගේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයට දක්වන ගෞරවය ගැන

බලනකොට. එයින් නුත් ධම්මානුපස්සනා කොටස ඉතාමත්ම ගැඹුරුයි. නමුත් අපි මේ දක්වා ආපු මාර්ගය දිහා බලනකොට, විශේෂයෙන්ම නිරෝධ සත්‍යය සම්බන්ධ කරගෙන ආපු මාර්ගය දිහා බලනකොට එකින් එකට එකින් එකට පද සම්බන්ධතාවකින් යුක්තවයි අපි වේදනානුපස්සනාව කරා පැමිණියේ.

වේදනාවට හේතු වන වේදනාවේ සමුදය ධර්මය විදියට පෙන්වන්නේ ස්පර්ශයයි. වක්ඛුසමච්ඡසා නැතිනම් වක්ඛුසමච්ඡස ය. වක්ඛුසමච්ඡසයෙන් ජනිත වේදනාවටයි වක්ඛුසමච්ඡසඡ වේදනාව කියන්නේ. අපි සාමාන්‍යයෙන් වෛතසික වෙන් කර හඳුනාගන්නකොට කියන එස්ස වෛතසිකය - සංස්කෘත භාෂාවෙන් ස්පර්ශ - අපි සිංහලට හැපීම, ගැටීම වශයෙන් තේරුම්ගන්නේ. එස්සසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා ලෝකයේ සෑම ධර්මයක්ම ස්පර්ශය නිදන කොටගෙනයි, සමුදය කරගෙනයි, මුල් කරගෙනයි පවතින්නේ. ආන්න ඒ සමුදය ධර්මය හදරපු, අත්දැකීම් වශයෙන් කියනව නම් ඉතාම ගැඹුරට භාවනා කරපු, කෙනෙක් හැර තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ එහෙම දෙයක් සිදු වනවාද තියන දෙයක්ද කියලාවත් දන්නෙ නෑ කිව්වොත් එව්වර ලොකු වැරද්දක් නෙමෙයි. නමුත් සෑම දේකටම මුල් වන ධර්මයක්. ඒ නිසා අපි යම් අවස්ථාවක ධර්ම අවබෝධයක් ලබනකොට මූලධර්ම වශයෙන් හෝ අත්දැකීම් වශයෙන්, මේ නොපෙනුණාට ඉතාම වැදගත් වශයෙන්, සාමාන්‍ය භාෂාවෙන් කියනව නම් තිරය පිටිපස්සේ ඉඳගෙන ක්‍රියාත්මක වන ස්පර්ශය ගැන පහස ගැන හැපීම ගැන අවබෝධ කරගන්න වෙනවා. ඒක එදිනෙදා ජීවිතයේ දෛනික කටයුත්තක් නෙවෙයි. ඒක ආධ්‍යාත්මික කටයුත්තක්. ආගමික කටයුත්තක්.

ආන්න ඒ ස්පර්ශය දිහාවට යනකොට මේක නොදැනී, නැතිනම් අපේ වගකීමෙන් තොරව පහළ වන දෙයක්ය කියලා අපිට අභිංසක බව තුළින් මේකෙන් ගැලවීමක් නෑ. ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ, අපි අප විසින් දැනටමත් අල්ලබදගෙන තියෙන ඒ ඒ අගයන් ආඩම්බරවල හැටියටයි. අපි මායිම් කරන්නේ, අපි පනන්නේ, අපි අගය ආඩම්බර කරන්නේ යම් යම් දේවල්ද, අන්න ඒ ඒ දේවල් අනුවම ස්පර්ශය සිද්ධ වන බව සර්වඥ දේශනාවේ ඉතාමත්ම ප්‍රකටයි. අනිකුත් ආගම්වල උගන්වන්නේ සර්ව බලධාරී දෙවියන් වහන්සේගේ මනාපය අනුවයි, එක එක්කෙනාට ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ කියලා. අපි ගිය පාර උදනපාළි ගාථාවක් ඉදිරිපත් කරගනිමින් ස්පර්ශයෝ තමතමන්ගේ උපධි නිසා උපධි අනුව

ස්පර්ශ කරන් කියන එකයි දේශනා කරල තියෙන්නේ. චූසනනි එසො උපධිං පටිච්ච, නිරුපධිං කෙන චූසෙය්‍යු එසො යම් කිසි කෙනෙක් - ඒ කියන්නා වූ උපධි ධර්ම නිරුපධි කියන මට්ටමට පත් වෙවිවි කෙනෙක් - ඒ උපධි ධර්ම දුරු කළා නම් තමන්ගේ කියලා වෙනමම අගයක් ආඩම්බරයක් මායිම් කරන්න ධර්මයක් හොඳක් නරකක් නැති, සම්පූර්ණ සබ්බපටිපට්ඨිඤ්ඤා සියලු උපධීන් දුරු කළ හිතක් ඇති කරගන්නා නම් ඒ පුද්ගලයාට ඒ ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරන්නේ නෑ. ඒ නිසා අහිංසක බවක් පෙන්නුවට, එළිපිට ක්‍රියාත්මක නොවුණට ස්පර්ශයෝ පැහැදිලිවම අපේ ආදරයන්, අපේ රුචි අරුචිකම්, අපේ අගයන් ආඩම්බරයන්, මායිම් කරන දේවල්, පැහැදිලිවම ඒ ඒ ස්පර්ශ තුළින් ප්‍රකාශ භාවයට පත් කරනවා.

ඒ නිසා අපි යම් කිසි සමාජයක ඉන්නකොට, යම් කිසි වැඩක් කරනකොට, ක්‍රියාවක් කරනකොට, හිතනකොට, වචන කථා කරනකොට ඒ පිට වන සංස්කාර සියල්ලක්ම ස්පර්ශයේ පහසු ලබලයි තියෙන්නේ. වෙන විදියකට කියනව නම් අපේ රුචි අරුචිකම්වල කියා පෑමක් තමයි ඒ. කණකොකා ඉගිලෙනකොට සුදු ජේනවා වාගේ ඒ කරන වැඩවලදී, කියන වචනවලදී, හිතන හිතුවිලිවලදී පැහැදිලිවම අපේ ස්පර්ශයෝ කුමන අගයන් ආඩම්බරයන් දරන එකක්ද කියන එක පැහැදිලි වනවා. අභාග්‍රායකට වගේ සද්චාරය විස්තර කරන ඇත්තෝ ඒ නරක පුරුදු, නරක අගයන් ආඩම්බරයන් සහිතව අපි හිතන හිතුවිලි, අපි කරන වචන, අපි කරන ක්‍රියා වසාගැනීම කළ යුතුයි, ඒකයි සංස්කෘතිය කියල අමුතු දෑලක් අමුතු තිරයක් අමුතු මායාවක් මවාගෙන තියෙනවා. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයට කවදවකවත් තමන්ගේ වැරදි අගයන් ආඩම්බරයන් තුළින් පෙරිලා කරන ස්පර්ශයන් අනුව වැරදි වැඩ, හිතන වැරදි හිතුවිලි, වැරදියට කරන කථා, වැරදියට කරන ක්‍රියා දිහා මධ්‍යස්ථව සතියෙන් යුක්තව උපේක්ෂාවෙන් යුක්තව බැලීම මේ හවයේ කවදවත්ම සිද්ධ කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. හැම වෙලාවෙම ස්පර්ශ කරන ස්පර්ශයෝ තෝරාගන්නවා. ඒක නරක උපධි සහිත නම් කියා පාන්න හොඳ නැහැ. පෙන්නන්න හොඳ නැහැ. දකින්න හොඳ නැහැ. වහන්න ඕනෑ. ඒ නිසා කවදක්වත් ස්පර්ශය පිළිබඳ යාන්ත්‍රණය දැකගන්න ලැබෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා සතියේ තියන මූලිකම ලක්ෂණයක් තමයි තමන්ගේ සිතුවිලි, තමන්ගේ වචන, තමන්ගේ ක්‍රියා කිසි සේත්ම පූර්ව නිගමනයකට ලක් කරන්න එපා. ඒ දෙස මධ්‍යස්ථව බලන්න.

මේ ස්පර්ශයන් පිළිබඳවම උපධි පිළිබඳවම තිබෙන මේ නරක පැත්ත වහගන්න කොච්චරක් උත්සාහ කරනවද කියල කියනව නම්, අටුවාවරින් වහන්සේලා පවා පෙළඹිලා තියෙනවා සතිය කියන්නේ කුසල ධර්මයක් පමණමයි කියන්න. ඒ නිසා සතිය අකුසල සිතිවිලි, අකුසල වචන, අකුසල ක්‍රියා විෂයෙහි යොදවන්නත් එපා කියන්නා වගේ ගම්‍ය අර්ථයක් ඇති කරන්න උත්සාහ කරල තිබෙනවා. සූත්‍ර පිටකයේ නම් පැහැදිලිවම ඒකට හේතු සහිතව කරුණු තියෙනවා. නමුත් බහුල ව්‍යවහාරයට යනකොට සතිය ස්පර්ශයෝ කෙරෙහි යොදවන්න බොහොම අමාරුයි. මොකද ස්පර්ශයෝ එළිපිට වැඩ කරන එකක් නොවෙයි. නමුත් ස්පර්ශයට යටත් තමතමන්ගේ රුව අරුවිකම් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. ඒ රුව අරුවිකම්වල තියෙන නරක පැත්ත - අපි කියනවා පව් පැති, අකුසල් පැති, අනුන්ට තමන්ට වින කරන පැති නිසා දූතගත්තත් නොදූතගත්තත්, වැහුවත් එළි කළත් ඒ පුද්ගලයාගේ ක්‍රියාවල, හිතීවිලිවල අනිවාර්යෙන් මේ ගඳ ගහනවා. ඒ ගඳ වහනය වෙනවා. අන්න ඒ ගඳ පිළිබඳව සතිමත් වීම මගේ පුද්ගලික ජීවිතය ඇසුරින් බලනව නම් සතිය පිළිබඳ හොඳම කැල්ල. ඒකට තමන්ට විවෘත වෙන්න පුළුවන් නම් පැහැදිලිවම පෙන්වනවා හැම හිතුවිල්ලක් තුළම, හැම වචනයක් තුළම, හැම ක්‍රියාවක් තුළම අපි මොන විදියටද මේ සංසිද්ධිය දැකල තියෙන්නේ. අපි මොන විදියටද මේක මැනල තියෙන්නේ. ඒ මැනීමේ ඵලයක් වශයෙන් එළියට එන හිතුවිලි වචන ක්‍රියා, අපේ උපධි, අපි ළඟ තිබෙන හොඳ නරක මිනුම් දඩු ඔක්කොම පැහැදිලි කරනවා. නමුත් සතිය මේ කියන තාලයට හොඳ නරක දෙකම විෂයෙහි හොඳ නරක කියන බෙදීමෙන් තොරව පාවිච්චි කළ යුත්තක් බව යම් කිසි කෙනෙක් පිළිගෙන සතිය පාවිච්චි කළා වුණත් උපධි පිළිබඳව හෝ ස්පර්ශය පිළිබඳව පැහැදිලි අවබෝධයක් ලබන්න බොහෝ කල් යනවා.

ඒක නෙවෙයි ප්‍රශ්නය. මේ මතු කරල දීල තියෙන වැරදි හුඹස් බය නිසා සතිය පවා යොදවන්න බය වෙනවා තමන් හිතන තමන් පතන නරක ක්‍රියාවක් තමන්ගෙන් සිදු වෙනකොට. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා දෙපැත්තකින් පශ්චාත්තාපයට පත් වෙනවා. ඒ මොහොතේදී කළ යුතු දෙය දන්නේ නෑ. ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන්ම අර උපධි තර වෙනවා. අර ස්පර්ශයෝ හැමදම ස්පර්ශ කරනවා. ඒ නිසා සතිය පිහිටුවීම අංසඛාගයට යනවා. මේක යෝගාවචරයක් පවා තේරුම්ගන්න ඕනෑ ඉතාමත්ම මධ්‍යස්ථ විනිශ්චකාරයක් උසාවියේදී සිද්ද වෙන නඩුවකදී ක්‍රියා කරන්නා වාගේ, තමාගේම නඩුව ඇහෙන වෙලාවට තමාම විනිශ්චයකාරයෙක් වෙන්න නම්

සතිය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධය ලබාගත යුතුයි. මෙන්ම මේ කියන ස්පර්ශ විෂයෙහි බැලිය යුතු ආකාරය, දැකිය යුතු ආකාරය, පිහිටිය යුතු ආකාරය, මේ බණ අහපු නැති කෙනෙකුට නම් අර කලින් කියපු විදිහට බොහෝමන්ම අමාරුයි සන්තිවේදනය කරන්න; කියල දෙන්න; ඒත්තු ගන්වන්න. බණ අහල තිබුණත් විපස්සනාවට හිත යොදලා, සතිය පිළිබඳව හොඳ දේත් නරක දේත් මධ්‍යස්ථ දේත් කොයි එකටත් සම රසව සතිය යොදවන්න ඕනැයි කියලා කිව්වොත්, මේ බණ අහලා තිබුණත් නැතත් ඒකාන්තයෙන්ම ඒ පුද්ගලයා අපි අද මේ කථා කරන වේදනාව විතරක් නෙවෙයි වේදනාව යට තිබෙන ස්පර්ශයත් පැහැදිලිවම නිවැරදි පැත්තට ගන්න බලනවා. ස්පර්ශයේ ස්පර්ශ නොකරන තැනට යනකල්ම සතිය ක්‍රියාත්මක වෙනවා. එතකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා අපි මෙතෙක් කල් ක්‍රියාත්මක කළේ මේ මේ අගයන් ආඩම්බරයන් සහිතවයි. ඒ නිසා අපට මේ මේ ඇත්තෝ පෙනුණේ සතුරන් විදියටයි. මේ මේ දේවල් දැක්කේ නරකටමයි. මේ මේ දේවල් වෙනකොට අපි ලැජ්ජා භය පහළ කරගෙන පස්සට ගියා. නමුත් මේවා ඔක්කොම අහෝසි කළ යුතු දේවල්. වර්තමානයේම දැකිය යුතු දේවල්. අන්න ඒ වර්තමානය දකින්න නම් පුදුමාකාර ඒ ශක්තිය ඇති කරල දෙන්නේ සතිපට්ඨානයමයි. වෙන විදියකට කියනව නම් සති වෛතසිකයයි.

මෙන්ම මෙතන හොඳ පැහැදිලි අර්ථ විචරණයක් තිබෙනවා සමාස්තයක්වන නැද්ද කියන්න. මේ කියන්නේ විපස්සනා සම්මාදිට්ඨිය. කම්මස්සකතාඥන සම්මාදිට්ඨියවත් සමථ සම්මාදිට්ඨියවත් නෙවෙයි. විපස්සනා සම්මාදිට්ඨියේදී තමා විෂයෙහි නිර්දය විදියට විවේචන පූර්වක නොවී, වෙන විදියකට කිව්වොත් පූර්ව නිගමනයකින් තොරව, දැකීමේ හැකියාව, අපක්ෂපාතීව බැලීමේ හැකියාව දියුණු කළොත් ඒ පුද්ගලයා ඒකාන්තයෙන්ම සර්වඥයන් වහන්සේගේ ආභාසය ලබපු කෙනෙක් බවට, ගුරුවරයකුගේ සදාතනික ආශ්‍රය ලබපු කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. එහෙම නැති වුණොත් බොහෝම කල් යනවා කෙනෙකුට ඒ විදියට සතියේ උපරිම අග්‍ර ඵල ලබාගන්න. අන්න ඒ විදියට ස්පර්ශය පිළිබඳව සතියේ තියෙන ගැඹුරු වගකීම, ස්වයංක්‍රියව නමුත් ගැඹුරුව සිදු වන කටයුත්ත දැකගන්න පුළුවන් නම්, දැනගන්න පුළුවන් නම්, විශේෂයෙන්ම දැක දැනගන්න අවශ්‍යතාවක් තිබෙනව නම් එහෙව් කෙනාට පැහැදිලිම ඊට වඩා ප්‍රකටව මේ වේදනා වෛතසිකය පිළිබඳව දැක දැනගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඒක

නිසා අපි ආප්‍ර පාරේ කලඵලියක් තියෙනවා නම්, අද ඇවිල්ල තිබෙන තැනට එනකොට අපි සැහෙන ඵලිපහලියකට ඇවිල්ලා.

ඒ මොකද, වෙදනා සමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා සියලුම ධර්මයන් ඇවිල්ලා ගොනු වෙන්නේ මෙන්න මේ වේදනාවට තමයි. ඒ වේදනාවට ගොනු වෙච්ච නිසා වේදනාව ආර්ථික වශයෙනුත් බලපානවා. සාමාජික වශයෙනුත් බලපානවා. දේශපාලන වශයෙනුත් බලපානවා. ආධ්‍යාත්මික වශයෙනුත් බලපානවා. බිහිද්ධා වශයෙනුත් බලපානවා. සමුදය පැත්තෙනුත් බලපානවා. නිරෝධය පැත්තෙනුත් බලපානවා. ඒ නිසා වේදනාව වේදනානුපස්සනාව කියල වෙනම අනුපස්සනාවක් වශයෙන් අපි සාකච්ඡා කළා. ඒ වාගේම සමුදය පක්ෂයේදී අපි වේදනාව සාකච්ඡා කළා. ඒ නිසා අද අපට තියෙන්නේ ඒ ආලෝකය යටතේ නිරෝධ පක්ෂයේ වේදනාව පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන්න. ස්කන්ධයන් වශයෙන් බලනකොටත් රූපස්කන්ධයට පස්සේ වේදනාව ස්කන්ධයක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. වෙන විදියකට කියන්න පුළුවන්, නාම ධර්මවල වඩාත්ම ප්‍රකට දේ, අල්ලන්න ලේසිම දේ තමයි වේදනාව. ඒ නිසා ඒ වේදනාව අනුවම මේ ආගමට අර්ථ දෙනවා. සෑම ආගමකින්ම කරන්නේ දුක්ඛ වේදනාව නැති කරලා සුඛ වේදනාවක් ලබාදීමය කියන එක සාමාන්‍ය අර්ථය. නැත්නම් ඔය සාමාන්‍ය රචනයක් පටනගන්නකොට කියන්නේ සියල්ලෝම සැප කැමැත්තෝය. ඒ සැප කැමැත්ත හොයාගෙන යන නිසයි අපි මේ ආධ්‍යාත්මික මිනිහෙක්, එහෙම නැතිනම් සුවර්තවාදියෙක්, ලැජ්ජා භය සහිත කෙනෙක් සද්චාර ධර්ම සහිත කෙනෙක් වෙන්න හදන්නේ.

නමුත් නිරෝධය පැත්තට වේදනාව බලනකොට පැහැදිලිවම සද්චාරය ඉක්මවන්න වෙනවා. ආගමික අදහස ඉක්මවන්න වෙනවා. වෙන විදියකට කියනව නම්, ආගමික සද්චාරයක හික්මීමක අප බලාපොරොත්තු වෙන්නේ දුක්ඛ වේදනාව සුඛ වේදනාව මගින් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීමයි. ඒක නිෂ්ටාව වශයෙන් අපි ගන්නවා. නරක දේ හොඳ දෙයක් මාර්ගයෙන් අයින් කරනවා. දුක්ඛ වේදනාවක් සුඛ වේදනාවක් මාර්ගයෙන් අයින් කරනවා. මේක තමයි ලෝකයේ පවතින නොනිමි සටන. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ සමුදය පැත්තට යනකොට දේශනා කළා, දුක්ඛ වේදනාව දුරු කිරීම සඳහා මේ බදුගත්ත සුඛ වේදනාවත් ධර්මතාවක් වශයෙන් බලනකොට දුක්ඛ වේදනාව වගේම තමයි. ඒ නිසා මේක කවදකවත් අවසාන වන්නේ නැහැ. නමුත් සර්වඥ දේශනාවට අනුව මේ වේදනාවේ තිබෙන නිරෝධ පැත්තට

තියෙන තල්ලුවට එළඹීමට අනුව කල්පනා කළොත් ඒ පුද්ගලයා දුක්ඛ වේදනාව සුඛ වේදනාවක් මගින් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීම අයින් කරදැමීම විෂයෙහි කටයුතු කරනකොට කරනකොට දුක්ඛ වේදනාවේ ස්වභාවය, සුඛ වේදනාවේ ස්වභාවය ටික ටික අවබෝධ කරමින් කරමින් දැන හෝ නොදැන තල්ලුව ලබන්නේ අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවටයි. මේ අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව ආගමකට අහු වෙන්නේ නැහැ කියන්න පුළුවන්. අහු වෙන්නේ ධර්මයට පමණයි. නමුත් ඒකත් සර්වඥ ශාසනේ නිෂ්ටාව නෙමෙයි.

සාමාන්‍යයෙන් රූපලෝක ඉක්මවලා අරූපලෝකවලට ගිහින් නේවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන මට්ටමට ගියාට පස්සේ අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව හොඳ උච්ච අවස්ථාවට පත් වෙනවා. ඒ නිසා නුගඳෙනෙක් සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වීමට කලින් උත්කාෂ්ට දේ වශයෙන් සැලකුවා ආකිඤ්චඤ්ඤයතන නේවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන ආදී තැනකට පත් වීම. නමුත් ඒක කවදවකවත් තමන් කරගෙන යන කිංකුසලගවෙසී, “කුසල නම් කීම” කියන, හොයාගෙන යන මේ පරීක්ෂණයේ අවසානය නොවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ නොවේ සිද්ධාර්ථ තාපසයා පවා තේරුම් අරගෙන තිබෙනවා. ඒ නිසා කෙටියෙන් සඳහන් කරනව නම්, සැප දුක දෙකම අතහැරියේ නැති නම් කවදවකවත් අඩු ගානේ උපේක්ෂාවටවත් එන්න බැහැ. උපේක්ෂාවට ආවේ නැතිනම් අවිද්‍යාව දැකගන්න බැහැ. අවිද්‍යාව දැකගැනීමමයි විද්‍යාව කියලා කියන්නේ. නැතුව වෙනමම වෙන විද්‍යාවක් ඇත්තේ නැහැ. ඒ නිසා ඒකාන්තයෙන්ම ඒ සැප දුක දෙක ඉක්මවා ගියේ නැත්නම් අදුක්ඛමසුඛයට එන්න බෑ වගේ, හොඳ නරක දෙක ඉක්මවා ගියේ නැතිනම් සත්‍යයට එන්න බැහැ. අන්න ඒ පාඩමට වේදනානුපස්සනාව, විශේෂයෙන්ම සමුදය කොටස පිළිබඳ සාකච්ඡාව ඉතාම වැදගත් වෙනවා. අර කලින් කිව්වා වගේ, ස්පර්ශයේ ඇත්තා වූ ගැඹුරත් තේරුම් අරගෙන මේ වේදනාව ගැන සමුදයට බර විග්‍රහය හොඳට තේරුම්ගන්න නම් අනිවාර්යයෙන්ම ඔය කියන විදියේ මානසික සකස් කිරීමක්, සමාස්තදාෂ්ටියක්, වෙන විදියකට කියනව නම් විපස්සනා සම්මාදිට්ඨියක් අවශ්‍යයි කියලා කියන්න පුළුවන්. එහෙම නොවුණොත් ඒ බණන් එක්ක හැප්පෙනවා මිසක් ඒ බණන් එක්ක ගැටෙනවා මිසක්, කවදකවත් ඒ අනුව යාගන්න ලැබෙන්නේ නෑ.

ඒ නිසා මේ අනුවෙනි ධර්ම දේශනාවෙන් කියන්නේ ඒකයි. ඒ තරම් කාලයක් අපි ඒකට පුරුදු වෙලා ඒ පැත්තටම හිතලා ඒ පැත්තටම කැමැත්ත

දීලා උනන්දුවෙන් කරගෙන ගියොත් විතරක් අපට පුළුවන් වෙනවා වේදනාව සමුදයකට බලපාන්නේ යම් සේද, ඒ වාගේම එතනම ඒ සමුදය කෙරෙහි තියෙන තෘෂ්ණාව දුරු කිරීම කියන නිවනටත් ඒ වාගේම බලපානවා කියන එක තේරුම්ගන්න. එතන වැඩ පිළිවෙළ හරිම විචිත්‍රයි. කොච්චර විචිත්‍රද කියල කියනව නම්, කවමදකවත් ඒක අහම්බයක් මිසක් සැලසුමකින් ලබන්න බැහැ. කොච්චර උත්සාහ කළත් මේක අවබෝධ වෙච්චි දවසේ ඒ පුද්ගලයා අලුත් වෙනවා. ඒ පුද්ගලයට ලොකු සතුටක් ඇති වෙනවා. මේක නේ මේ සර්වඥයන් වහන්සේ කියල තියෙන්නේ කියලා පුබ්බෙ අනනුසංසුතෙසු ධම්මෙසු වක්‍රුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලොකො උදපාදි කියලා ඒ එන්නේ මෙතුවාක් කල්ම අපි ඒක විෂය මාර්ගයෙන් ශිල්ප මාර්ගයෙන් වරදවාලමයි වටහාගෙන තියෙන්නේ. දැන් ඒ වැරදි වැටහීම අයිත් වෙනකොට, ඒ සියලුම වේදනාවලින් දෙන්න තියෙන දුක් පීඩා සියල්ලම දුරු කරල අපිට විශාල පෙර නොඇසූ නොවිරු ධර්මයකට ඇස් ඇරියා වගේ, තමා විසින්ම සාන්දෘෂ්ටිකව ලබාගන්න ධර්මයක් මගින් ලොකු ශාන්තියක් ඇති කරල දෙනවා. ඒක නිසා රචනාවක් පටන් ගන්නකොට එහෙම, සියලුදෙනාම කැමැති වන්නේ සැප ලබාගැනීමටයි දුක දුරු කරගැනීමටයි කියල ලියන එකේ ගැඹුරු අර්ථයකුත් නැතුවා නෙමෙයි. ඒ මොකද, වේදනාව පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයෙන් ලබන සුඛය, ආර්ය ව්‍යවහාරයේ දක්වෙන සුඛයයි. අනිත් අයට ඒක දැක්කොත් මොන විදියක් වෙයිද කියලා හිතන්න අමාරුයි, දකින්නත් බෑ. ඒ නිසා කථා කරල ඇති වැඩකුත් නෑ. ඒ නිසා වේදනානුපස්සනාවේ නිරෝධය පිළිබඳව කථා කරනකොට ස්පර්ශය තරම් අමාරු නෑ ඒත්තුගන්වල දෙන්න. මොකද විචිත්‍ර ධර්මයක් නිසා.

මේ සම්බන්ධයෙන් අපි ගිය පාරත් සමුදය පැත්ත ගන්නකොටත් නිරෝධය පැත්ත ගන්නකොටත් මතු කරගත්ත වටිනා සූත්‍රයක් තමයි මාලුංකාපුත්ත සූත්‍රය. මාලුංකාපුත්ත කියන ස්වාමීන් වහන්සේ ඉතාම වයසක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. උන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට පැමිණිලා ඉල්ලීමක් කරනවා අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, විස්ථාර වශයෙන් ඔබවහන්සේ දේශනා කරන ධර්මය කෙටියෙන් මට කියල දෙන්න. එතකොට මට ඒක හොඳට අහගෙන දරාගෙන විචේකීව එක්තැන් වෙලා නිවනට කැමති හිතකින් යුක්තව භාවනා කරල ඔබ වහන්සේ යමක් පිණිසද මේ ධර්මය දේශනා කළේ, අන්න ඒ අවසන් ඵලය මට සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වෙයි කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා බොහොම

ලෙන්ගතුව ඕනෑකමින් ඉල්ලීමක් කළා. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා, “මාලුංකාපුත්ත, උඹ වගේ වයසක මහල්ලෙක් ඇවිල්ල මෙහෙම කියනව නම් තරුණයෙක් ඇවිල්ලා ඇහුවොත් මම මොකද කියන්නේ”? ඒ මොකද, මීට ඉස්සර මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ එක්ක අනවශ්‍ය වාද හතරක් පහක් කරමින් නාස්ති වෙව්වී කෙනෙක්. සර්වඥ ආශ්‍රයේ ම නාස්ති වෙව්වී පුද්ගලයෙක්.

දැන් කාරණා තේරුම් අරගෙන සර්වඥ වහන්සේ ඉදිරිපිටට ඇවිල්ලා කියනවා “අනේ මට කෙටියෙන් කියල දෙන්න” කියලා. මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා, ස්වාමීන් වහන්ස මම වයසක වුනත් ඔබවහන්සේ මට කරන අනුග්‍රහය මම සුළු කොට සලකන්නේ නෑ. මම ඒකාන්තයෙන්ම හිතට එකඟවමයි මේ ඉල්ලීම කරන්නේ කියලා, මට කෙටියෙන් කියන්න කියලා නැවත ඉල්ලීමක් කරනවා. සර්වඥයන් වහන්සේ ඇත්තටම මේ වයසක මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ මේ කාරණාව තේරුම් අරගෙන අවබෝධ කළා නම් මේක තරුණයින්ට ලොකු ආදර්ශයකුත් වෙන්න පුළුවන් කියන අදහසින් ඉතාමත්ම විචිත්‍ර ක්‍රමයකට විපස්සනාවට බොහොම බර ක්‍රමයකට උන්වහන්සේ එක්ක සාකච්ඡාවට පෙළඹෙනවා.

ඒ සාකච්ඡාවේදී අපි අද කියන තැනට ආධාරකයක් වශයෙන් කියනව නම් අදිට්ඨා අදිට්ඨපුබ්බා, න ව පසසසි, න ව තෙ හොති පසෙසය්‍යනි කියලා, දැකීම ඇහැ සම්බන්ධ කරගෙන ගන්න අත්දැකීම් හතර විස්තර කරලා අහනවා උඹ කවදවත් පෙර දැකලත් නැහැ, දැකින්න වුණෙත් නැහැ, දැන් දැකින්නේ නැහැ, මත්තට දැකින්න වෙයි කියලා හිතෙන්නේ නැති යම්ම රූපයක් නිසා මාලුංකාපුත්ත උඹට කෙලෙස් පහළ වෙන්න පුළුවන්ද? කියලා. මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, ස්වාමීන් වහන්ස එහෙම දැකිනිට වෙලාත් නැත්නම්, තවම දැකලත් නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම්, මත්තට දැකින්න වෙන්නේ නැත්නම් එහෙම දේකින් මනුෂ්‍ය සන්තානයේ කෙලෙස් පහළ වෙන්න බැහැ.

ආන්න ඒ විදියට රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ සියල්ල විෂයෙහි සර්වඥයන් වහන්සේ විස්තර කරලා ඊට පස්සෙ කියනවා, මේක මෙහෙම නම් වැඩේ තියෙන්නේ වර්තමානයේමයි. දැන් මේ තියෙන වර්තමානයේ සියලුම තෘෂ්ණාව තියෙනවා, සියලුම නිවන තියෙනවා. ඒ සඳහා කටයුතු කරන්න නම් දැකුමක් ආවොත් ඒ දැකුම, දැකුම මට්ටමෙන් නතර කරන්න.

ඇභිමක් ආවොත් සුත්‍රයක්, ඒක ඒ මට්ටමෙන් නතර කරන්න. ගඳ සුවඳ රස බැලීමක් ස්පර්ශයක් පහසක් ආවොත් ඒක එතනින් නතර කරන්න. කල්පනාවක් ආවොත් ඒක එතනින් නතර කරන්න. මොකද ඒක තමයි ඒවායේ ස්වභාවය. අපි තමයි මේවා අද්ද අද්ද පද්ද පද්ද එහාට මෙහාට කර කර දුක් විඳින්නේ. ඒ නිසා, ඒක සාමාන්‍ය ස්වභාවය බව දන්නව නම්, කවදකවත් ඒ දකින රූප නිසා ඔබ ඒ රූපයත් එක්ක හඳුනාගැනීමක් කෙරෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඔබ එහි ලැගගැනීමක් කරන්නෙන් නැහැ. ඒක හඳුනාගන්නෙන් නැතිනම් එහි ලැගගන්නෙන් නැතිනම් ඔබ රූපය නිසා වෙන්නෙන් නැහැ. රූපය නිසා ඔබ වෙන්නෙන් නැහැ. ඒ දෙක අතරමැදත් නැහැ. ඒ නිසාම එතන දුකෙහි කෙළවර වීමක් වෙනව කියලා ඉතාමත්ම ආර්ය ව්‍යවහාරයට සම්බන්ධ බොහෝම සරු කෙටි දේශනාවක් කරනවා. ඒ දේශනාවට අර වගේ ලොකු දීර්ඝ සාකච්ඡාවකින් පස්සෙ තමයි මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ගෙන්නගත්තේ.

මේ විදියට සර්වඥ දේශනාව හමාර වෙනකොට මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ උදන ගාථාවක් පටන්ගන්නවා. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, එහෙම විශේෂයෙන්ම සමුදය පැත්තට කල්පනා කෙරුවොත් වක්ඛු සම්පස්සඵ වේදනාව ගැන කථා කරන නිසා ඒ නිරෝධ පැත්තට බර ගාථාවේ සදහන් කරන්නේ න සො රජ්ජති රූපෙසු රූපං දිස්වා පතිස්සනො සර්වඥයන් වහන්සේ එක්ක මම කරපු සාකච්ඡාව වගේ යම් කිසි කෙනෙක් මේ බණ අහලා, දැකීම හුදු දැකීම පමණමයි, ඉන් එහාට යන සේරම අපි අහක යන නයෙක් ඔඩොක්කුවේ දගත්ත වගේ වැඩක්. ඒ නිසා රූපයක් දැකලා ඒ රූපය පිළිබඳව ආශා බන්ධනය නැතිව සතිය පිහිටුවනවා. න සො රජ්ජති රූපෙසු ඒ රූප කෙරෙහි රංජනය කිරීමක් නැහැ. රූපෙසු රූපං දිස්වා පතිස්සනො ඒ වෙනුවට මම දකිනවා වශයෙන් හෝ රූපයක් රූපයක් වශයෙන් හෝ එළඹ සිටි සිතිය පිහිටුවනවා. ඒ නිසා විරතාවනො වෙදෙති තඤ්ච නාඡේඤාසාය තිට්ඨති. ඒ පුද්ගලයා ඒ දකින රූපය විෂයෙහි හෝ දැකීමට හේතු වන්නා වූ ඇහේ ඔපය විෂයෙහි හෝ පහළ වන්නා වූ දකින හිත විෂයෙහි හෝ කවදකවත් රාගයෙන් රක්ත වන්නේ නෑ. විරතාවිතං. ඕවා ඔක්කෝම ඒ ඒ වෙලාවට පහළ වන ධර්ම බව දැනගෙන ඒ විෂයෙහි වෙන් වෙච්ච හිතකින් විඳිනවා. තඤ්ච නාඡේඤාසාය තිට්ඨති. ඒක අර විදියට මම දැකපු දේ කියලා දැකපු දේ මාර්ගයෙන් තමන් හඳුනාගන්න හදන්නෙන් නෑ. නැති නම් ඒ දේ දැක්කෙ

මමයි කියලා එහි ලැගගන්න හදන්නෙන් නෑ. ඒ නිසා දෑකපු දේ විෂයෙහි දැඩි ඇලී බැඳීමක් ඇත්තේ නෑ. පයුරුපාසනයක් නෑ.

ආත්ත ඒ විදියට රූප කෙරෙහි අජේඛාසාය, බැසගැනීමක් නෑ ලැගගැනීමක් නෑ. යථාසූ පසුකො රූපං සෙවනො වාපි වේදනං ඔන්න ඔය තාලයට ඒ පුද්ගලයා අනිකුත් සාමාන්‍ය පාඨග්ජනයෙක් විදියට රූප දකින්නත් පුළුවන්. වේදනා විඳින්නත් පුළුවන්. නමුත් බියති නොපවියති. ඔහු තුළ කවදවත් මීට පස්සේ වැඩීමක් වෙන්තේ නෑ. සිද්ධ වෙන තාක් වෙන්තෙ ගෙවාදූමීමක් පමණයි. ඒ නිසා මේ වගේ අවබෝධයක් ඇතිව දැනුමක් ඇතිව කටයුතු කරන කෙනත් රූප දකිනවා වේදනාත් විඳිනවා. නමුත් කවදකවත් ඒ පුද්ගලයට කෙලෙස් වර්ධනයක්, ප්‍රපංච වර්ධනයක් අමතර වචන වැඩීමක් සිදු වෙන්තේ නෑ. එන්න එන්න ගෙවාදූමීම සිද්ධ වෙනවා. මොකද, මේවායේ සම්භවය ඇති වෙන හැටි බොහෝම හොඳට දන්නවා. නමුත් ඒ පුද්ගලයා සාමාන්‍ය ඇස් ඇත්තෙක් විඳිනට කටයුතු කරනවා. රූප දකිනවා. වේදනා විඳිනවා. ඒ වුණත් කවදකවත් ඒ මගින් කෙලෙස් වර්ධනයක් ඒ පුද්ගලයට සිද්ධ වෙන්තේ නෑ. ඒ විදියටම ඒ පුද්ගලයා සතිමත් වෙනවා. එවං සො වරතී සතො ඒ පුද්ගලයා සතිමත් වීම නිසාම, රූප දැක්කට රූප නිසා වේදනාව ඇති වුවත් ඒකෙන් ඝනබහල භාවයකට ප්‍රපංච කිරීමකට අමතර වචන රාශි කිරීමකට හිතුවිලි රාශි වීමට ආදී වශයෙන් වෙහෙසකට පත් වෙන්තේ නැහැ. එවං අපවිනතො දුක්ඛං සනතිකෙ නිබ්බානං වුවහි - ඒ පුද්ගලයා මේ විදියට ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික මේ දුක්ඛ වේදනා ක්‍රමයෙන් ප්‍රභාණය කරනකොට නිවනට ළඟයි, නැතිනම් නිවනට ළං වෙනවා කියන කථාව දේශනා කරල තියනවා.

ඒක නිසා සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන යෝගාවචරයෙක් රූපයක් දැකීමත් ඒ බණ අහපු නැති, ඒ බණ පිළිබඳව පුහුණුවකට පෙළඹිවිච නැති කෙනෙක් රූප දැකීමත් ගැන බලනකොට පිටින් බලල වෙනසක් කියන්න බැහැ. රූප බැලීම සිද්ධ වෙනවා. දෙන්න අතින්ම සිද්ධ වෙනවා. දෙන්නටම ස්පර්ශය අනුව වේදනාව පහළ වෙනවා. නමුත් කවදකවත් එළඹ සිටි සිහියෙන් යුක්තව රූප බලන කෙනාට අර කියන විදියේ එකතුවක් කෙලෙස්වල වැඩීමක් ඝනබහල වීමක් සිදු වෙන්තේ නෑ. ඒ වෙනුවට වෙන්තේ ගෙවාදූමීමක්. මේක සාමාන්‍යයෙන් විපස්සනා භාවනාවේදි හොඳට අත්දකින්න පුළුවන් සංසිද්ධියක්. සක්මන් කර කර ඉන්නකොට, පර්යච්ඡිකයකට පස්සේ හෝ වේවා, භාවනා මධ්‍යස්ථානයක හෝ වේවා,

භාවනා මනසිකාරයක ඉන්නකොට, සක්මනේ ගත කරනකොට අර කලින් ඇති කරගන්නා වූ ජවයක් ගැමීමක් සහිත සමාධිය නිසා ඒ සක්මන කෙළවරට ගියාම හෝ මැදදීට ගියාම හෝ තමන්ට ජේතවා මෙහා සක්මනේ සක්මන් කරන කෙනෙක්. නැතිනම් සක්මන අවටින් ගමන් කරන කෙනෙක්. එහෙම නැත්නම් සතෙක්. මොකක් හරි ජේතවා. ඒ ජේතකොටම අර පයේ දකුණ වශයෙන් වම වශයෙන්, නැතිනම් එසවීම තැබීම වශයෙන් මෙනෙහි කරමින් තිබුණ සිත අනිවාර්යයෙන්ම ඒකෙ රස බලනවට වඩා රූපය දෙසට ඇදීල යන ගතියක් තියනවා.

සාමාන්‍යයෙන් කයේ ඇති වන වේදනාවට වඩා, කායසම්ප්පජ වේදනාවට වඩා, චක්ඛුසම්ප්පජ වේදනාව බොහෝ සුක්ෂ්මයි. සිත් පැහැරගන්නවා. ඒ නිසා බොහෝ විට ඒ පුද්ගලයා ඒ දකින කෙනා දිහාවට සිත ඇදීල යනවා. වෙන විදියකට කියනව නම්, අපේ සිංහලෙන් කියනවා නම් සුද ජේතවා. සුදක් දකිනවා. ඒ දකිනකොටම හෝ ඒ ආසන්නයේම ඒ පුද්ගලයාට ඒ යෝගාවචරයාට මතක් වුණොත් මම රූපයක් දැක්කා, මම දන් සතිමත් වන්න ඕනෑ, මම දැකීම පිළිබඳව මෙනෙහි කරන්න ඕනෑ, මම රූපය පිළිබඳව මෙනෙහි කරන්න ඕනෑ කියලා මෙනෙහි කිරීමේ දක්ෂතාව ක්‍රියාවලිය ඉක්මන් වුණොත් ඒ රූපය දැකීමෙන් වෙන භානිය ඉතාමත්ම අඩුයි. වහාම තමන්ට නැවතත් අර සක්මනට සිත යොදගන්න පුළුවන්.

යම් විදියකට රූපය දැකලා මෙනෙහි කරගන්න බැරි වුණොත්, අවාසනාවකට වගේ ඒ රූපයත් කාමය දනවන එකක් නම්, ඒ පුද්ගලයාට මින් ඉදිරියට පය පිළිබඳව හිත යෙදවීම ඉතාමත්ම දුෂ්කර වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. අඩු ගානේ තමන් පිළිබඳව තිබෙන අනුකම්පාව නිසා හෝ කල්පනා කරන්න පුළුවන් මෙව්වර ආරණ්‍යගත වෙලාත් මේ කාම අරමුණු තාමත් අනවශ්‍ය වෙලාවල හැසිරෙනවා නේද, ආදී වශයෙන් හරියට ජේතනෙ ආගමික ධාර්මික හිතිවිලි වගේ තමයි. නමුත් සම්පූර්ණයෙන්ම සක්මනෙන් හිත කැඩීලා, මම මෙව්වර උත්සාහ කරද්දීත් මට බැරි වුණා නේ, මේ ආපු ආරම්භය නිසා මගේ හිත කැඩුණා නේ, මේ ආරම්භය කොච්චර නරකද, නරක වෙලාවට නරක තැනකට නේද ආවේ කියලා හුඟාක් සද්චාර පැත්තට නම් සිතුවිලි වැඩෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක නොවෙයි අපි භොයන සත්‍යය. සත්‍යය නම්, අරමුණෙන් හිත කැඩීලා බොහෝ වේලා යනකල් ඒ අරමුණ මෙනෙහි කරගන්න තරම් සතියක් තිබීලා නෑ. එහෙම නැතිනම්, න සො රජ්ජති රූපෙසු රූපං දිඤ්ඤා පතිස්සතො කියලා

මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ නිරෝධය පැත්තට දේශනය කළා වගේ මේ රූප පිළිබඳව කලින්ම වෙන් කරගත්ත ඇලී බැඳී නොගත්ත හිතකින් යුක්තව ගත කරන කෙනාට රූපයක් දකිනකොටම සතිමත් වුණොත් වහාම නැවත අඩු ගානේ සක්මනට හිත යොදගන්න ලේසියි.

අන්ත ඒ විදියට දක්ෂ වෙච්චි යෝගාවචරයට නම්, යථාසූ පසුපතො රූපං සෙවතො වාපි වෙදනං - ඒ පුද්ගලයා රූපයක් දකිනවා වෙන්න පුළුවන්. ඒ රූපය පිළිබඳව වින්දනයකුත් ලබනවා වෙන්න පුළුවන්. නමුත් කවදකවත් ඒ පුද්ගලයාට සක්මන කැඩෙන තරමට ඒ රූපය කෙලෙස් වඩන්නේ නෑ. ඒ පුද්ගලයට සමහර විටක වෙනදට වඩා සතුටක් ඇති වෙන්න පුළුවන්, අද මට රූපය, නැතිනම් දැකීම වෙනදට වඩා කලින් මෙනෙහි කරගන්න පුළුවන් වුණා. ඒ නිසා රූපයෙන් මගේ සිත කම්පන වංචල නොවී නැවතත් සක්මනට ගන්න පුළුවන් වුණා, කොච්චර කාම දනවන දෙයක් වුණත් ද්වේෂ දනවන කෙනෙක් වුණත් මගේ හිත මට බේරාගන්න පුළුවන් වුණා කියලා ලොකු සතුටක් ඇති වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. අධිෂ්ඨාන ශක්තිය වැඩෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා. ඒ යෝගාවචරයාගේ ප්‍රගතියේ ලකුණු. ඒ පුද්ගලයන් ඇත්තටම රූප දකිනවා. ඒ පුද්ගලයන් ඇත්තටම වේදනා විඳිනවා. නමුත් ඒ වේදනාව හෝ රූප දැකීම කවදකවත් කෙලෙස් අභිවර්ධනයක් පිණිස පිහිටන්නේ නැහැ. ඒ මොකද, කලින්ම හිත හදගෙන තියෙන්නේ න සො රජ්ජි රූපෙසු රූපයන් කෙරෙහි රංජනය කිරීම නොවේ මගේ යුතුකම. එහෙම නම් මට එකම එක උපාය මාර්ගයයි තියෙන්නේ. මේ රූපය දකිනකොටම අපි කියනවා උණු උණු වෙලාවේ කියලා රත් වෙච්ච වෙලාවේ යකඩ තළාගන්න ඕනෑ වගේ ඒ රූප ආරම්භණය මතු වනකොටම මෙනෙහි කළොත් ආනිසංස වැඩියි.

මේකයි අප්‍රමාදය කියන වචනයේ ගැඹුරුම අර්ථය. ආන්ත අප්‍රමාදීව මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නම්, තමන්ට ලකුණක් වශයෙන් දැකගන්න පුළුවන් සක්මන පිළිබඳ කැඩීමක් නැතිව, නැත්නම් පොඩි හැලහැප්පීමක් පමණකින් යුක්තව නැවතත් සක්මනට එන්න පුළුවන් වුණොත්, අර නතර වෙච්ච තැන ඉඳලා ආයෙන් පයේ හැපීම හෝ කයේ සැහැල්ලු ගතිය හෝ ඇතුළතින් රූප ලක්ෂණ දැකගන්නවා හැර රූපයක් දැකීම නිසා තමන්ට කම්පනයක් වංචලනයක් ඇති වුණා කියලා අඩු ගණනේ මතකයේවත් නැහැ. මතකයෙන්වත් බාධාවක් නැති වෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. සතිපට්ඨානය නාහපු, ඒ වාගෙම සක්මනක නොයෙදී සාමාන්‍යයෙන් ඉන්න කෙනාටත් ඒ

වාගේම රූප ජේනවා. ඒ වාගේම වේදනා එනවා. නමුත් ඒ පුද්ගලයා සක්මන් භාවනා ආදී කලින් යොදාගත් භාවනා මනසිකාරයකින් යුක්තව නොසිටි නිසා, රූපය හින්දා තමන්ගේ භාවනාව විත්ත විටීය කැඩුණද කියලවත් දැනගන්න උපමානයක් නෑ. ඒ පුද්ගලයාට මතක නෑ ඊට ඉස්සෙල්ල මම මොනවද කරමින් හිටියේ. දැන් දකින්නෙක් බවට පත් වෙලා තියෙනවා. ඒ කියන්නේ රාග පුද්ගලයෙක් ද්වේෂ පුද්ගලයෙක් බවට පත් වෙලා තියෙනවා. නමුත් ඒක සාපේක්ෂකව බලන්න මූල කර්මස්ථානයක් ඔහුට තිබුණේ නැත්නම් ඒ පුද්ගලයන් රූප දකිනවා. ඒ පුද්ගලයන් වේදනා විදිනවා. බොහෝ කිරීමක් බහුල කිරීමක් ගණබහල විමක් සිද්ධ වෙනවා කෙලෙස්වල.

ඒ නිසා සතිපට්ඨානය කරන කෙනාට තමන් සතිපට්ඨානය අහන්න ඉස්සර, භාවනා කරන්න ඉස්සර, භාවනා මධ්‍යස්ථානයට එන්න ඉස්සර මේ වාගේ කටයුතු වුණා. දැන් අපේ හිතට වැඩක් තියන නිසා ඒ වැඩෙන් හිත කැඩිලා රූපයකට යනකොටම අපි කල් ඇතුළුවම මෙනෙහි කළොත් නම් අන්න තමන්ගේ ප්‍රගතියක් එක්ක ලොකු සතුටක් ඇති වෙනවා. ටිකක් පමා වුණොත් නම් ඒ පුද්ගලයා හිතන්න ඉඩ තියෙනවා, දැන් මට මොනම දෙයක්වත් කරන්න බෑ නේ, හැම වෙලාවෙම සක්මනේ හිත කැඩෙනවා, මොනවා හරි දෙයකින් හිත කැඩෙනවා කියලා මැසිවිලි නගනවා. නමුත් කර්මස්ථානාවාර්යවරයා තේරුම්ගන්න ඕනෑ මේ පුද්ගලයා දැනුයි දන්නේ, එක වැඩකට හිත යොදපු කෙනයි දන්නේ ඒ හිත කැඩීමට කොච්චර දේවල් බාහිරේ තියනවද? ඉස්සර එහෙම අභ්‍යාසයක් නැති කාලෙ වෝදනා නෑ. දැන් අභ්‍යාසයක් තිබෙන නිසා වෝදනා තියෙනවා. නමුත් තාම ජය පැත්තට ඇවිල්ලා නෑ. නමුත් මේ වෝදනා කරමින් ජය පැත්තට උත්සාහ කරමින් ඉන්න කෙනෙක් මිස, කවදකවත් මේ සතිය දෙවියන් වහන්සේගේ මනාපයට සිද්ධ වෙන්නේ නැහැ. ඡන්දයකින් විතරක් ගන්නත් බැහැ. උත්සාහ කළ යුතුයි.

ඒ නිසා භාවනා කරන්න පටන්ගත්තට පස්සේ ඒ කරගෙන යන වැඩට විවිධ බාධා එල්ල වන බවට, එල්ල වෙලා මේක කැඩෙන බවට කෙරෙන වෝදනා වැඩි වෙන ස්වරූපයක් එන එක ස්වාභාවිකයි. ඒවා සතිය වැඩෙනකොට තියෙන ලකුණු. මේ නිසා මෙවැනි දේවල් බාගෙට යන්නමට අහගත්ත කෙනෙක්, ඕවා විවේචනය කරන කෙනෙක් කියන්නේ, ඕක තමයි භාවනා කරන්න ගියාම වෙනදට වැඩිය ඕනෑ නැති දේවල් හොයන්න

පටන්ගන්නවා, ඕක තමයි ඔළුව නරක් වෙලා තියනවයි කියල කියන්නෙ කියලා මහ අමුතු කටොළ කතා කියනවා. නමුත් භාවනා කරන කෙනෙක් අනිවාර්යයෙන්ම සතිය ගතබහල වෙනකොට තහවුරු වෙනකොට මේ වගේ මට්ටම් පන්නලා ඒ අභ්‍යාසය අත නොහැර දිගටම කරගෙන යන්න පුළුවන් ශක්තිය ලැබෙනවා නම්, එන්ඩ එන්ඩ තමන්ට පුළුවන් වෙනවා ඒ තත්වය ගුරුවරයෙකුගේ උපදෙස් නොලබාම වහාම මෙනෙහි කිරීම මාර්ගයෙන් පශ්චත්තාප අඩු, කෙලෙස් ගතබහල වීම අඩු, ඒ ඒ වෙලාවෙදි රූප දැක්කට වේදනා වින්දට එයින් තමන්ට බරක් නොවන තාලයට ගත කරගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තමන්ට ලැබෙනවා.

ඒ නිසා මේ වේදනානුපස්සනා කොටස සමහරු භාවනා ක්‍රමයක්ම බවට පත් කරගෙන තිබෙනවා. කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව, චිත්තානුපස්සනාව, ධම්මානුපස්සනාව වෙනුවට, වේදනාවම ප්‍රධාන වශයෙන් මුල් කරගෙන යන භාවනා ක්‍රම තිබෙනවා. මොකද ඒ තරම්ම විශාල පුළුල් විෂය පථයක් මේකට ගැබ් වෙලා තියෙනවා. මේ වේදනාව පිළිබඳව බියති නො පවීයති ගෙවෙන්න පටන්ගන්නවා, ඒක ගණබහල වීම අඩු වෙනවා කියන කාරණාවට දෙන්න පුළුවන් හොඳම සාමාන්‍ය දෛනික ජීවිතයේ උපදේශය තමයි, ඒ වේදනාව අනුන්ගේ දෙයක් විදියට බලන්න ඉගෙනගන්න කියන එක. ඒකට කියනවා "පරතො සංකල්පය" කියලා. අපි සක්මනේදී දකින රූපයත් රූපය නිසා ඇති වෙච්ච වේදනාවක් නෙවෙයි. ප්‍රධාන වශයෙන්ම කායසම්පස්සන වේදනාවක් ආවොත් - දුක්ඛ වේදනා කියලා අපි මේකට කියන්නේ, වැඩියෙන් පාවිච්චි කරන්නේ දුක්ඛ වේදනාව නිසයි මේක ඉස්සල්ල කථා කරන්නේ, සුඛ වේදනාවටත් මේක මෙහෙමම අදළයි. දුක්ඛ වේදනාවක් ආපුවාම, අනිවාර්යයෙන්ම එනවමයි, ඒක සඳහා යෝගාවචරයා දියුණු කළ යුතු සාමාන්‍ය ගුරු උපදේශය තමයි අනුන්ගේ දෙයක් විදියට බලන්න. අනිසිතො ව විහරති ඒක නිස්සය කරගෙන ඉන්න එපා. ඒ වේදනානුපස්සනාවේ අවසානයේ ධාව පදයේ සඳහන් වෙන්නේ, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති; අනිසිතො ව විහරති, න ව කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. මේ විදියට ඒ වේදනාව පිළිබඳව පරතෝ සංකල්පයෙන් බලන්න නම් අන්න අර කියන විදියට ඇත්තටම න සො රජ්ජති රූපෙසු රූපං දිසවා පතිස්සතො. රූප වේදනා සංඥ සංස්කාර විඤ්ඤණ පිළිබඳව විරත්ත භිතකින් ගත කරන්න නම්, කල් ඇතිව බණ අහලා කල් ඇතිව ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් ඇති කරගන්න ඕනෑ. ඇති කරගෙන අනුන්ගේ දෙයක් හැටියට බලන්න. හුගදෙනෙක් පුළුවන් නම් මේ දුක්ඛවේදනාව පිළිබඳ

අනුන්ගේ දෙයක් විදියට බලන්න බොහෝම කැමතියි. නමුත් සුඛවේදනාවක් ආවාම ඒක අල්ල බදුගන්න ගතිය අරකට වැඩිය සියුම්. ඒ නිසා හුගදෙනෙක් පුට්චි වේදනාවක් ආපුවාම වේදනා නාශක ගන්නවා. ඒ මොකද හේතුව? ඒක අර දුක්ඛ වේදනාව සුඛ වේදනාවකින් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කරනවා. වේදනා නාශක බිච්චට පස්සේ ඔහුම ඔහුගේ හිත රවට්ටගන්නවා. දැන් වේදනාව නෑ. රෝගයත් නැතිව ඇති. නමුත් කවදකවත් මේ රෝග ලක්ෂණවලට ප්‍රතිකාර කළාට මූලික හේතුව පවතින තාක් කල් රෝගය සනීප විමක් නෑ.

මේක හරියට ගෙදර කරදර වැඩියි කියලා හැන්දෑවට මත් ද්‍රව්‍ය ගන්න පුද්ගලයෙක් වගේ. මට වේදනාව විඳගන්න බෑ. ඒ නිසා මට හිතට කනගාටු නිසා මම ටිකක් අරගන්නවා. එතකොට මොකද වෙන්නේ, අර කනගාටුදයක හිත පශ්චාත්තාප හිත නැතිව සිංහයකු සේ හැසිරෙන්න පුළුවන්. එව්වරමයි වේදනා නාශකවල තනිකරම තියෙන්නේ. බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාව අවුරුදු 300 ක් මනුෂ්‍ය ජාතිය රැවැට්ටෙව්වා. අදත් අපි මෙහෙම කිව්වට සම්පූර්ණයෙන් ගැලවෙන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් නෑ. අවශ්‍යයි. නමුත් මේකෙන් රවට්ටන්න ගිහිල්ල දැන් බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාවම නිර්වින්දනයකට පත් වෙලා තියෙනවා. වේදනාව පිළිබඳව ලෝකයාට කරපු රැවැට්ටීම නිසා කොච්චර නම් මනුෂ්‍ය ජාතිය සැලෙනසුළු ජාතියක් බවට පත් වුණාද! අනිස්සිතව ඉන්න පරතො සංකල්පයෙන් බැලීම වෙනුවට වේදනාව එනකොටම වේදනා නාශක පාවිච්චි කරනවා. එහෙම නම් දුක් කරදර එනකොටම මද්‍යසාර පාවිච්චි කරන එකත් බොහෝම සද්චාරාත්මකයි. ඔය දෙකේම තියෙන්නේ එකම ඖෂධය. දෙකේම තියෙන්නේ එකම ශක්ති කාරක, නැත්නම් මත් කාරක ද්‍රව්‍ය. අර ජීවක වෛද්‍යතුමා කියලා තියෙනවා හැම ඖෂධයක්ම විෂක්. හැම විෂක්ම ඖෂධයක්. ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ මාත්‍රාවේ කියල. මේ වේදනා නාශක අපි ඉතාම සහ්‍ය උසස් මට්ටමේ විදියටයි සලකන්නේ. නමුත් වේදනා කරදර දුක් එනකොට මද්‍යසාර පාවිච්චි කරන එක, ඒකත් ඔය ගමේ පාවිච්චි කරන එක, ගත්තොත් තමයි ප්‍රශ්නය. හොඳ සාප්පුවල තියන ඒවා ගත්තට ප්‍රශ්නයක් නෑ.

අන්න ඒ වගේ මේ සද්චාරය කියන එක මහ හිල් වෙච්චි දෙයක්. සද්චාරය කියන එක මහ බොල් වෙච්චි දෙයක්. නීතිය අතට ගත්ත මනුස්සයට ඕනෑ විදියකට කරකවල කපා කරන්න පුළුවන්. ඒ මොනවක්වත් නැති මිනිහට හැම දේකින්ම දඬුවම් කරන්න හේතුවක් බවට පත්

කරගන්නවා සද්චාරය. නමුත් අනිවාර්යයෙන්ම යෝගාවචරයා මතක තියාගන්න ඕනෑ, සිහිය පිළිබඳව විශ්වාසයක් තියනව නම් සද්චාර ප්‍රශ්නයක් යෝගාවචරයට එන්නේ නෑ. ඒ වාගේම දුක්ඛවේදනාව සුඛවේදනාවකින් මාරු කරගත්ත පමණින් අපි මේ හොයන, අපි මේ බලාපොරොත්තු වන නිරෝධය ලැබෙන්නේ නෑ. ඒක පැහැදිලිවම ප්‍රමාදයට හේතු වෙනවා. ඒ නිසා භාවනා කරගෙන යනකොට, විශේෂයෙන්ම විපස්සනා භාවනාවේදී මේ එන කායික වේදනා පිළිබඳව, එන්ඩි එන්ඩි ඉතාම පුංචි කායික දැනීමක් හෝ සාමාන්‍යයෙන් දුක්ඛ පැත්තට වැටෙන කායික වේදනාවක් හෝ නොඉවසිය හැකි මට්ටමේ කායික වේදනාවක් හෝ ක්‍රමයෙන් ක්‍රමයෙන් මූල කර්මස්ථානයට නිමග්න වීම තුළින්, මූල කර්මස්ථානයට වැඩි වැඩියෙන් සාදර වීම තුළින්, ඒ වේදනාව පරතෝ සංකල්පයෙන් අනුන්ගේ දෙයක් සේ බැලීමෙන්, අනිස්සිතව ජීවත් වීම මාර්ගයෙන් වේදනා විෂයෙහි හොඳ පළපුරුදු භාවයක් ඇති කරගන්නවා. වේදනා විෂයෙහි නොසැලෙන තත්ත්වයට පත් කරගන්නවා.

මේ අභියෝගය තියෙන නිසාම දෝ හරක නමකින් වෙන්න ඇති විපස්සනාවට කියන්නේ දුක්ඛ ප්‍රතිපදාව කියලා. දුක්ඛාපට්ඨපද. විදර්ශනාව පිළිබඳව මේකම හැකි සංඥාවට දැමීම සඳහා, නැතිනම් සකෙකා කියන ගුණයට දන්න ඕනෑ වෙච්චහම විපස්සනා ගුරුවරු සඳහන් කරනවා, වේදනාව ප්‍රකට නම් හොඳ ඥානයක් පහළ වෙන්න කිට්ටුයි කියල. මහා සී සියාඛෝ ස්වාමීන් වහන්සේ පොතේම සඳහන් කරනවා සෑම විපස්සනා ඥානයක්ම පහළ වන්නේ දුක්ඛට වාංගු වෙලයි. සැපක් තියෙන තැන්වල ඥාන පහළ වීමක් නෑ. සැප තියෙන තැන්වල සමාධිය හොඳයි. දිට්ඨධම්ම සුඛ විහරණය හොඳයි. මේ ජීවිතයේම සුඛ විහරණය හොඳයි. දුක්ඛ ප්‍රතිපදාවේ ඉන්න එක්කෙනාට ඉස්පාසුවක් තියෙනවා. නමුත් කවදකවත් බියති කියන වැඩේ, කපලාදන වැඩේ සිද්ධ වෙන්නේ නෑ. කපලාදන වැඩේ සිද්ධ වෙනවා නම් අනිවාර්යයෙන්ම දුක්ඛ සේයාවක් එනවා - මානසික හෝ කායික දුක්ඛ වේදනාවක. ඒ දුක්ඛ වේදනාව ආවාම මම මෙච්චර දුක්ඛ වේදනාවක ඉඳලා තියනවා. ඉවසලා තිබෙනවා. අනුන්ගේ වගේ සලකලා තියෙනවා. දුන් ඊට වැඩි එකක් ඇවිල්ලා තියෙනවා.

මෙන්න මේ වෙලාවේදීත් මූල කර්මස්ථානයේම සාදර වීමෙන් නිමග්න වීමෙන් අර වේදනාව විෂයෙහි අනුන්ගේ දෙයක් විදියට බලන අනිස්සිතව ජීවත් වීමේ භාවනාව දුන් කරන්න ඕනෑ. හිත තව තවත් දැඩි

කරගැනීමක් ඉවසීමක් ශාන්තියක් ඇති කරගන්න පුළුවන් නම් තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා මේ විදියට කරන්න කරන්න ඉවසීමේ ශක්තියේ සීමාන්තික වර්ධනයක් ඇති වෙන බව. ඒක වෙන කෙනෙක් දුන්නා නම් රාජ දඬුවමක් වෙන් ඉඩ තිබුණා. තමන්ගෙ ආත්ම ගෞරවය කැඩෙන තත්ත්වයට පත් වෙන්න ඉඩ තිබුණා. නමුත් මේක එහෙම එකක් නෙවේ. අපි භාවනාවෙන්ම ගන්න එකක්. නැතිනම් භාවනාවෙන්ම කර්මානුරූපව එන එකක්. ආන්න ඒ එන එන වේදනාව විෂයෙහි ඒ ඒ තමන් විදලා තියෙන මට්ටම ඉක්මවලා ටිකක් යනකල් අද ඉවසාගෙන තව ටිකක් ඉන්නවා. එක්කො පර්යඤ්ඤා පවත්වනවා. එහෙම නැති නම් මූල කර්මස්ථානයේ පවත්වනවා. එහෙම කරන්ඩ කරන්ඩ කරන්ඩ වර්ධනය කරන්න පුළුවන්.

මේක පිළිබඳව මීට වඩා හොඳ ප්‍රායෝගික පැත්තක් දකින්න පුළුවන් හට යෝග, ප්‍රායෝගික යෝග ව්‍යායාම කරන කෙනකුට. ඒ ඒ ව්‍යායාම මගින් ලැබෙන ඒ ඒ ඉරියව් දකිනකොට, තමන්ගේ ගුරුවරයා කරනවා දකිනකොට, පොත්පත්වල තියෙන ඒවා දකිනකොට පුදුම හිතෙනවා මෙහෙම කය නවන්න පුළුවන්ද කියලා. නමුත් තමන්ගේ වැඩපිළිවෙළ දිගට කරගෙන කරගෙන යනකොට ඒ හැකියාවල් පහළ වෙලා එනකොට ජේනවා මොකක්වත් මේකෙ නෑ, ආසේවනය විතරමයි තියෙන්නේ. නැවත නැවත පාවිච්චි කිරීමක්. ඒ මොකද, මේකෙ ලස්සන සියුම් වැඩ පිළිවෙළක් යනවා. අපි හිතමු අපි ආනාපාන භාවනාව කරනවා. එහෙම නැතිනම් පිම්බීම හැකිළීම භාවනාව කරනවා. කරගෙන යනකොට යම් අවස්ථාවක ඒ කායික වේදනා මතු වෙලා අර පිම්බීම හැකිළීම හෝ ආනාපානය යට කරගෙන යන මට්ටමට කරට කර හිටිනවා. තමන් දන්නවා ඊයේ මම මේ මට්ටමට වගේ ඇවිල්ලා නැගිට්ටා බෑ කියලා. අද මම කරන්ට ඕනෑ කියලා එහෙමම අද මම වේදනාවේ මූල දක්කා, මට දන් තියෙන්නේ මැද අවස්ථාව, මට කවද හෝ මේ මට්ටමේ වේදනාවක අගන් දූක ගන්න ඇත්නම් මූල මැද අග දක්කොත් තමයි අපිට පරතෝ සංකල්පය ගන්න පුළුවන්. අනිස්සිතයි කියන වචනයට ගැළපෙන්නේ. ඒ නිසා අද මම ඉන්න ඕනෑ කියලා, ඒ ගත කරන ඒ හැම විත්තක්ෂණයකම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය සිද්ධ වෙනවා. ඒ හැම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයකින්ම අර වේදනාව ටිකක් තද කරලා ආයේ බුරුල් කරනවා. ආයේ ටිකක් තද කරනවා ආයේ බුරුල් කරනවා. ආයේ ටිකක් තද කරනවා ආයේ බුරුල් කරනවා. හරියට ගෝනි මල්ලක් ඇතුළට පොල් කටු ටිකක් දලා පොළොවෙ අනින්න අනින්න ඒක පට්ටල වෙනවා වාගේ ඇහිරෙනවා වාගේ අර වේදනාව අන්තිම වෙලාවේ කිටි කිටි ගාන්න

ගන්නවා. එතකොට යෝගාවචරයාගේ සතියේ යෝගාවචරයාගේ සමාධියේ සීමාවට ගිහිල්ලා. නමුත් මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරන්නේ මොකක්ද? ටිකක් තද කරනවා බුරුල් කරනවා. ආයේ ටිකක් තද කරනවා බුරුල් කරනවා. මෙන්ම මේ ක්‍රියාවලිය තුළ වෙනදට වඩා මූලික වේදනාවේ මූල මැද අග විතරක් නෙවෙයි ඒ ඒ විත්තක්ෂණයෙන් වේදනාවේ මූල මැද අග වගේ පුරුක් තියෙනවා.

ආන්න ඒ දිහා බලා ඉන්නකොට හරියට වෙසක් තොරණක බල්බි පත්තු උනා වගේ, අමුතු ජාති රටා අමුතු ජාති මෝස්තර එකකට පස්සේ එකකට පස්සේ එක එකක් නේක වේදනා පහළ වෙනවා. සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරල තිබෙනවා වේදනා බුබුළුපමා දිය බුබුළු නගින්නා වාගේ. මේ දිය බුබුළු නගින ගතිය අද වේදනානුපස්සනාව පිළිබඳ අවබෝධය ලබන ලාමකව කරන වේදනාවේදී එව්වර ප්‍රකට නෑ. වේදනාව මධ්‍යස්ථ මට්ටමට ඇවිල්ල මූල කර්මස්ථානයත් එක්ක කරට කර දීලා සටන් කරනකොට සාමාන්‍යයෙන් ජේන්න ගන්නවා. මේ වේදනාව කියල කියන්නේ මේක සනබහල නිත්‍ය සුඛ දෙයක් නොවේ, ඒක වෙනස් වෙනසුලයි. ඒක ඇතුළේ බුබුළු රාශි රාශි පහළ වෙලා බිඳිබිඳී යනවා. ඒ නිසා අපට දැක ගන්න පුළුවන් වේදනාව කියලා කියන්නේ කසනවා වගේ එකක්ද? මිරිකනවා වාගේ එකක්ද? පුච්චනවා වාගේ එකක්ද? අඹරනවා වාගේ එකක්ද? මොන මොන ආකාරයේ වේදනාද පවතින්නේ? එක තැනකමද, ඇවිදිනවද? මෙන්ම මේ විස්තර බලන්න පටන්ගත්තොත් බොහොම විචිත්‍රයි.

ඒ කියන්නේ අපි වේදනාවේ මැද පිළිබඳව හොඳ දිරවීමක් ඇති කරගන්නවා. ආශ්‍රයක් ඇති කරගන්නවා. මේ ආශ්‍රය ඇති කරන කෙනාට පැහැදිලිවම අධිෂ්ඨාන ශක්තියක් වැඩෙනවා, විත්ත ශක්තියක් වැඩෙනවා, මට මීටත් වැඩිය වේදනාවක් එනවා නම් කියලා. ඒ අර දිනපු වෙලාවට එන අදහස. නමුත් අනිත් දවසේ වේදනාව එනකොට ආයෙන් බය හිතෙනවා. අපරාදෙ මම හොඳට භාවනා කරනකොට ඕං වේදනාවක් එන්න පටන්ගත්තා කියලා අර වේදනාව එනකොටම අර පරාජිත හිත තමයි එන්නේ. නමුත් ඒ කලින් ලබපු අත්දැකීම් ඉදිරිපත් කරගෙන වේදනාව දිහා මූල මැද අග තුනම බලන්න ඕනෑ, අනිස්සිත ක්‍රමයට බලන්න ඕනෑ, පරතෝ සංකල්පයෙන් බලන්න ඕනෑ කියල ගියොත් මේක දිගේ දිගටම තමන් අභ්‍යාසය කරනකොට තමන් මූල කර්මස්ථානයේ වැඩි වෙලාවක් ඉන්න

පුළුවන් ගතියෙන්ම ඒකේ සාර්ථකත්වය ජේන්න ගන්නවා. මොකද ඒ වේදනා සෑම දෙයක්ම පහළ වෙන්තේම අර කලින් කියාපු ස්පර්ශය නිසා. ස්පර්ශය පහළ වෙන්තේ පටිච්චසමුප්පන්න ධර්ම නිසා. ඒ බය පුද්ගලයා අර නිර්වින්දන කාරයා වගේ වේදනාව එනකොටම බයක් ඇති කරගන්නවා. ඒක සාමාන්‍යයෙන් ජීවිත ආශාව ඇති පෘථග්ජන ගතියක්. නමුත් අපි ඒක ආහාර කරගන්නවා. ආහාර කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකට උපකරණයක් දීල තියෙනවා. උපක්‍රමයක් දීල තියෙනවා. මොකක්ද? මේ වේදනාව වෙනදට වඩා ටික වේලාවක් බලාගෙන ඉන්න ඕනෑ. ආත්ත ඒ විදියට බලා ඉන්න නම්, මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ ගාථාවේ එද සදහන් කළ විදියට න සො රජ්ජනි රූපෙසු මේ රූප ධර්ම ආදී දේවල් පිළිබඳව රංජනය කරන්නේ නැති ගතියක් ඇති කරගන්න ඕනෑ. ඒ වේදනාවට හේතු වන්නා වූ නාමරූප ධර්ම ඒකාන්තයෙන්ම එතන එතන බිඳිබිඳී යනවා.

එක දවසක් සර්වඥයන් වහන්සේට දැනගත්ට ලැබුණා, නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ, කවුරුත් අඳුනන ජනපදකලාණ් නිසා ඉතාම වෙහෙසට පත් වෙලා තද උසුළු විසුළුවලට ලක් වෙච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්, මේ කාන්තාවක් විෂයෙහි රස විඳලා ඒ මහණකම පිළිබඳ උකටලී බව ඇති වෙලා. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ නෑදෑකමට දෝ, විශේෂ ගමනක් අඬගහගෙන ගිහිල්ලා දිව්‍ය ලෝකෙ පෙන්වලා, දිව්‍ය කුමාරිකාවක් දිව්‍යාංගනාවක් පොරොන්දු වෙලා කොහොම හරි නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට කාරණාව අවබෝධ කරලා දුන්නා. අවබෝධ කළාට පස්සේ නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ඇති වෙච්ච ඥානය ඉතාමත්ම ශ්‍රේෂ්ඨයි. අග්‍රගණ්‍යයි. ඒක සංඝයා වහන්සේලා දැනගත්තා.

නමුත් මේ ස්වාමීන් වහන්සේ හික්ෂුණින් වහන්සේලාට උපදෙස් දෙන්න යන්න කියනකොට හැමදම බෑ කියනවා. ඒ වාරය එනකොට බෑ කියනවා. ඒ මොකද, ඒ තරම්ම තමන්ගේ ජීවිතය වශයෙන් බලන කොට ඕනෑ කෙනෙක් ඕනෑ දෙයක් හිතාගන්න පුළුවන් නන්ද හාමුදුරුවෝ ගැන. හික්ෂුන් වහන්සේලා අතර රාවයක් ඇති වුණා මේ නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ හැමදම වාරේ වෙන කාට හරි දෙනවා මට බැහැ කියලා. ඕක කොහොම හරි සර්වඥයන් වහන්සේට දැනගන්න ලැබුණා. ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවක් ආපු වෙලාවේදී සංඝයා වහන්සේගේ ඒ විනිශ්චයට අත පොවලා අහනවා, අද කාටද තියෙන්නේ. එතකොට ඔන්න කසු කුසු.

ඒ මොකද? අද තියන කෙනා බැහැයි කියනවා. මොකද? කවිද? නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ. ආ නන්ද එව්වා කරලා හරියන්නේ නෑ. ගිහින් උපදෙස් දීල එන්න, කියල සිද්ධියට මැදිහත් වෙලා නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ උසි ගන්වනවා. උසි ගැන්වුවාට පස්සේ නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ වඩිනවා හික්මුණින් වහන්සේලා ඉන්න තැනට.

නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ වැඩියම හික්මුණින් වහන්සේලා පුදුම සතුටට පත් වෙනවා, අද යන්තම් ඔන්න නන්ද හාමුදුරුවන්ගෙන් බණ විකක් අහන්න පුළුවන්. ගියාට පස්සේ අර මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ වගේ වචන හුවමාරුවක් සිද්ද වෙනවා. නැතිනම් සාකච්ඡාවක් සිද්ධ වෙනවා. සිද්ධ වෙලා නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ අහනවා පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ කථාවේදි මේ වේදනාව ළඟට ඇවිල්ල ඉවර වෙලා පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ආදී මේ රූප කොටස් යම් කිසි ආකාරයකට අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම නම්, ඒ කියන්නේ පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මේ හතරම අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම නම්, ඒ පිළිබඳව ඒ වක්ඛු, සෝත, සාන, ජීවහා ආදී ඉන්ද්‍රිය ධර්මන්ට ගොදුරු වන මේ අරමුණු රූප, මේ විදියට ගෝචර වන රූප මේ විදියට අනාත්ම නම්, ඒකට යොමු වෙන්නා වූ ඇස, කන, දිව, නාසය ආදී ප්‍රසාද රූප අනිත්‍ය නම්, එයින් ඇති වෙන්නා වූ ස්පර්ශයෝ ඒ තරම් ඉක්මනට බිඳිබිඳී යනව නම්, මේ ඇති වෙන්නා වූ වේදනාවන් නිත්‍යයි සුඛයි සුභයි කියල කවරු හරි කෙනෙක් ගන්නවා නම්, නැගණියනි, ඒක සමයක් කල්පනාවක් වෙනවාද? කියලා එතකොට හික්මුණින් වහන්සේ කියනවා නෑ ඒක සමයක් කල්පනාවක් වෙන්න බෑ. ඇයි ඒ?

එතකොට හික්මුණින් වහන්සේලා දෙන උත්තරය තමයි තණං තණං හනෙත. පච්චයං පටිච්ච තණං තණං වෙදනා උප්පජ්ජති. තණ්ණස තණ්ණස පච්චයණ්ණ නිරොධා තණං තණං වෙදනා නිරුජ්ඣති. ඒ ඒ ස්පර්ශයෝ ස්පර්ශ කරගෙන යම් යම් වූ වේදනා උපදීද, ඒ ඒ ස්පර්ශයන්ගේ ප්‍රභාණය වීම නිසා ඒ ඒ ස්පර්ශයෝ වේදනා ප්‍රභාණ වෙත්. ඒ වේලාවේ උපදින වේදනාව පටිච්චසමුප්පන්නව උපදිනව නම් කවදකවත් ඒක සුඛ වේදනාවක් සුඛ වේදනාවක් වශයෙන්ම පවතින්නෙත් නෑ, දුක්ඛ වේදනාවක් දුක්ඛ වේදනාවක් වශයෙන්ම පවතින්නෙත් නෑ, අදුක්ඛම සුඛවේදනාව එහෙම පවතින්නෙත් නෑ. ඒ ඒ වේලාවට ඒකට උදව් උපකාර කරන්නා වූ හේතු ධර්ම වෙනස් වෙනවා නම්, අනිවාර්යයෙන්ම ඒ වේදනාව වෙනස් වෙනවා. ඒ නිසා වේදනාව නිත්‍ය සුඛ සුභ කියලා ගන්න එක වැරදියි.

ඉතින් ඊට පස්සේ නන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඒකට සතුට ප්‍රකාශ කිරීම වශයෙන් සඳහන් කරනවා, නැගෙනහිරෙන්, විශාල ගහක් තියෙනවා. ඒ ගහ එව්වර අරටු සහිත ගහක් නෙවේ. ඒකේ එලයත් එව්වර හයිය නැහැ. ඒකේ පොත්තත් එව්වර හයිය නෑ. හරයෙන් සාරයක් ආත්මයක් නෑ. අතු රිකිලිවලත් කොළවලත් මොනවත් සාරයක් නෑ. ඒ ගහේ හෙවනැල්ලේ සාරයක් තියෙනවා, අර්ථයක් තියෙනවා, හරයක් තියෙනවා කියලා ගන්න වටිනාවද? ඒ හික්ෂුණින් වහන්සේ කියනවා කවදකවත් ඒ කඳේ හරයක් නැතිනම් එලයේ හරයක් නැතිනම් පොත්තෙන් නැති නම් අතු වලත් නැති නම් කොළවලත් නැති නම් ඒවයේ හෙවනැල්ලේ මොන හරයක්ද?

ඒ වගේ තමයි රූපයේ ගන්න දෙයක් නැතිනම්, ඒක දකින්නා වූ චක්ඛු ප්‍රසාදයේ ගන්න දෙයක් නැත්නම්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ගන්න දෙයක් නැත්නම්, එයින් උපදින්නා වූ ස්පර්ශයේත් ගන්න දෙයක් නැති නම් ස්පර්ශයෙන් හටගන්නා වූ වේදනාවේ මොන හරයක්ද? ඒ වුණාට කොච්චරක් නම්, ගිහි පැවිදි වෙනසක් නෑ, ස්ත්‍රී පුරුෂ වෙනසක් නෑ, බාල මහලු වෙනසක් නෑ වේදනාවක් ආවාම දඟලන දඟලිල්ල දිහා බැලුවොත්. හැබැයි මේකෙදි පරිස්සමෙන් කථා කරන්න ඕනෑ. මොකද, වේදනා පිළිබඳව පරතෝ සංකල්පයෙන් අනුන් දිහා වේදනාව බලනකොට නම් අපි ඔක්කොම බුදු වෙලා හමාරයි. කවදහරි තමන්ට වේදනාවක් ආපු දවසට තමයි ඔන්න වැඩේ ජේන්නේ. ඒකෙදි මම හිතන්නෙ නෑ කාටවත් වේවා කියලා. කාට වුණත් තමන්ට ආවොත් නම් ඒක මහා අමාරුයි. අනුන්ගේ දේකට නම් ඕනෑ තරම් බණ කියන්න පුළුවන්. නමුත් අසත්පුරුෂකම සත්පුරුෂකම තේරෙන්නේ මේ අභික්ඛන්ත බහිද්ධා දෙක දිහා බලන හැටියට.

බුරුමේ හිටියලු ඉතාමත්ම දක්ෂ ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. ඕනෑම මළ ගෙදරක ගිහිල්ලා ඕනෑම කෙනෙකුගේ සොක පරිදේව දුක්ක දෙමනස්ස නතර කරන්න හොඳට බණ කියන්න පුළුවන්. ඒ නිසා ලෝක ප්‍රසිද්ධයි. විශාල බුරුම රටේ ජනප්‍රිය භාවයට පත් වෙලා, ලාබ සත්කාර වැඩි වෙලා විශාල දයක සභාවක් හදලා කටයුතු කරගෙන ගිහින් තියෙනවා. ඉතින් මිනිස්සු නිතරෝම කුටිය වටේ පිරිලා ආරාධනා කරන්න. දවසක් ඒ හාමුදුරුවන්ගේ අම්මා නැති වෙලා. මේ හාමුදුරුවෝ ඇඳ බදගෙන කෑගහනවලු ගමටම ඇහෙන්න, “බුදු අම්මේ මගේ අම්ම නැති වුණෝ” කියලා. එතකොට හදිස්සියේ අර දයක සභාවේ ප්‍රධාන සභාපති තුමා හරි වැදගත් නිලධාරියෙක් හරි ඇවිල්ල මේ ස්වාමීන් වහන්සේට මොකද කියල

බලන්න. යනකොට ඉස්පාසුවක් නැතිලෑ, සිහි මූර්ඡා වෙලා කැගහනවලු අම්මා නැති වුණා කියලා. පස්සේ උපාසක මහත්තයා ළං වෙලා අස්වසල කියල තියනවා, ස්වාමීන් වහන්ස, විශාල පිරිසක් ඇවිල්ලා ඉන්නවා ඔබවහන්සේට ආරාධනා කරන්න. දුක නැති කරන්න බණ කියන්න ඔබවහන්සේ ලෝක ප්‍රසිද්ධයි. ඔබවහන්සේ මේ මොකද කරන්නේ? ඔබවහන්සේ මේ කැගහන්නේ මොකද? ඇයි උපාසක මහත්තයෝ තේරෙන්නෙ නැද්ද, මේ මගේ අම්ම නේ කිව්වලු. ඔන්න ඔය වගේ තමයි වේදනාව ගැන කථා කරනකොටත්. හරියට අනුන්ගේ දේවල් පිළිබඳව අපි වේදනාවට සම්පූර්ණ වෙනස් විත්‍රයක් ඇති කරගන්නවා. තමන්ට වේදනාවක් එනකොට තමයි ඔන්න යෝගාවචරකම පේන්නේ. ඒ නිසා මේ වේදනානුපස්සනාවේ පැහැදිලිවම සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරල තියනවා ඉති අජ්ඣාතං වා වේදනාසු වේදනානුපසසී විහරති, බහිද්ධා වා වේදනාසු වේදනානුපසසී විහරති, අජ්ඣාතබහිද්ධා වා වේදනාසු වේදනානුපසසී විහරති.

යම් ආකාරයට සුබදුක්ඛ දෙක ඉක්මවලා අපි උපේක්ෂා වේදනාවට යනව නම් ඒ වේදනානුපස්සනාවේ තලතුනාකමක් එනවා. ඒ වාගේම තමයි තමන්ගේ වේදනාව හා අනුන්ගේ වේදනාව කියන දෙකටම අජ්ඣාතබහිද්ධා පොදුවේ අරගන්නකොට වේදනාව ගැන පොදුවේ බලන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙනව නම් ඒ පුද්ගලයා හොඳ වෙදෙක් වෙනවා. හොඳ තලතුනා කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේට “බව දුකට වෙදණන්” කියලා කියන්නේ. ඒ නිසා විපස්සනාවම ඖෂධයක්. ඒ ඖෂධය ඇති කරන්නේ වේදනා නාශකවලින් නෙවෙයි. ශල්‍යකර්මවලින් නෙවෙයි. වේදනාවට මුහුණ දීම තුළින්. ඒ මුහුණදෙන්නට නම්, අපි පැහැදිලිම විපස්සනා සම්මාදිට්ඨිය ඇති කරගෙන තියෙන්න ඕනෑ. වේදනාව නිසාමයි නිවන. මම කියන්නෙ දුක්ඛ වේදනාව ගැන. දුක්ඛ වේදනාව නැතිනම් නිවනක් ඕනෑ නෑ. ඒක නිසා වක්ඛුසම්ඵස්සජ්ඣ වේදනාව යම් තැනක හට ගන්නවද එනනමයි නිවන. ඒ කොහොමද? වේදනාව පිළිබඳව දැනගෙන. ඒ නිසා වේදනාව ළඟට එනකොට ප්‍රශ්නය සාන්ද්‍රාෂ්ටික වෙනවා. පෞද්ගලික බවට පත් වෙනවා. ඒ විදියට සාන්ද්‍රාෂ්ටිකව මෙලොව වශයෙන්ම දැන් වශයෙන්ම තමන් වශයෙන් බවට පත් කරන්න පුළුවන් නම්, අර මාලුංකාපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සදහන් කලා වගේ සන්තිකෙ නිබ්බානං වුච්චති නිවන ළඟ යයි කියයි. අපි බොහෝ විට අදුක්ඛමසුඛ

වේදනාවෙන් තමයි නතර වෙන්නේ. එවිට අපිට අවිද්‍යාව අවිද්‍යාව වශයෙන් දැකගැනීමේ ශක්තියක් ලැබෙනවා.

අපි මේ වනකොටත් පැයක පමණ කාලයක් ගත කරල තියෙනවා. ඒ කාලය තුළ අපි ඉදිරිපත් කරගත්තා වූ මේ කාරණා සිතට ආලෝකයක් වෙවා. මේ විදියට අත්දැකීම් සහ මූලධර්ම දැනුම එකතු වීමෙන් සුබදුක්ඛ වේදනා ඉක්මවල ලබන්නා වූ අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවත්, අජ්ඣත්ත බහිද්ධා සමසේ කල්පනා කරන වේදනාවත් ඇති වෙලා, ඒ සියලු වේදයිතයන්ගෙන් තොර වූ ශාන්ත සුන්දර භාවය ලබාගැනීමට අපේ මේ පැයේ ධර්ම දේශනාවත් හේතු වේවා වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතෙකින් සමාප්ත කරනවා.

91 | සඟරුකරු හරහා තණ්ඩාව දුරු වීම

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සමුදාසු

සා බො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්ඩා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්ඩා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිසුව ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

රූපසඟුකරු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්ඩා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අපි දැන් මේ කරන්නේ ධර්ම දේශනා මාලාවේ 91 වෙනි දේශනාව. නිරෝධ සත්‍යය සම්බන්ධ කරගත්ත සච්ච පබ්බයෙයි අපි හැසිරෙන්නේ, ධම්මානුපස්සනා කොටසේ. ඒකෙන් ඉතාමත්ම සවිස්තරව එක එක නිරෝධය එක එක පුරුකකට සම්බන්ධ කරගෙන දේශනා කරන ස්වරූපයකුයි මේකේ පේන්නේ. වෙන විදියකට කියනවා නම්, බොහොම දුර දිග යන විවරණවලට විස්තරවලට ඉඩ තබලා අනිකුත් සර්වඥ දේශිත සූත්‍රවල කොටස්වලට සම්බන්ධ කරමින් සම්බන්ධ කරමින් හොඳ ධර්ම කථා සාරයක් ඇති කරගන්න ආරාධනාවක් කථා මාතෘකාවක් මේ කොටසේ පවතිනවා.

අපි ගිය පාර සාකච්ඡා කළා, විශේෂයෙන්ම ඇහූ සම්බන්ධ කරගෙන ඇහෙන්නේ රූපයක් දකින අවස්ථාවක් අරගත්තොත් ඒ රූපය නිසා

ඇති වෙන තෘෂ්ණාව ඇති වෙනවා. නැති වෙන තෘෂ්ණාව නැති වෙනවා. තෘෂ්ණාව ඇති වෙනවා නම් ඇති වෙන්නේ එතැනයි. ඒ වාගේම නැති වෙනවා නම් නැති වෙන්නේ එතැනයි. ආන්න ඒ ඇති වීම හා නැති වීම අතර යාන්ත්‍රණය, මේ සමුදය සත්‍යය සහ නිරෝධ සත්‍යය වශයෙන් ගැටගැහෙන ආකාරය සහ ගැට ලිහෙන ආකාරය වශයෙන් දක්වලා තියෙනවා. එකම සමීකරණයක්, එකම පුරුක් වැල, එකම දම්වැල එක පැත්තකට ගැට වැදීගෙන යන හැටිත් අනිත් පැත්තකට ගැට ලිහීගෙන යන හැටිත් විස්තර කරල තියෙන ආකාරය ඉතාමත්ම මනෝඥයි, සර්වඥ විෂයක්මයි.

ඉතින් අද මේ සාකච්ඡා කරන්න හදන්නේ ඇහැන් රූපයත් වක්ඛු විඤ්ඤුණයත් කියන මේ තුන එක් වීම, එකට ගමන් කිරීම, එකට වැඩීම ස්පර්ශය කියල හඳුනාගන්නවා නම්, ඒ ස්පර්ශය පදනම් කරගෙන වේදනාවක් විඳීමක් පහළ වෙනවා. ආන්න ඒ වේදනාව ඊගාවට ඇත්තා වූ සංඛාර - සංස්කාර - කියන සංස්කරණය කිරීම අතරමැද ගත කරන්නේ අද මේ සාකච්ඡා කරන්න හදන සංඥව. වේදනාවක් ඇති වුණාට පස්සේ ඒකේ සංඥවක් අරගෙන සංස්කරණය කරන්න පටන්ගන්නවා හිත. ඒ තමයි තෘෂ්ණාව වැඩෙන බෝ වෙන ඝනබහළ වෙන හැටි. යම් කිසි කෙනෙක් ඒක එහෙමයි, මේකමයි මේ කාටත් සිදු වෙන සංසිද්ධිය. මේකේ නෑ ආගම් ජාති හේද ස්ත්‍රී පුරුෂ ගති බාල මහලු ගති නෑ. මේක විත්ත නියාමයක්. මේ විත්ත නියාමය ඉගෙනගත්තායි කියලා අපිට කවදවත් ආහාර ලැබෙන්නේ නෑ. ඉඳුම්-හිටුම් ලැබෙන්නේ නෑ, මොනවක්වත් ලැබෙන්නේ නෑ. ඒක නිසා කවදකවත් මේක ලෞකික ඥාන අතර මහා ලොකු දෙයක් නෙවෙයි. ඇත්තටම ලෞකික ඥාන මෙවැනි දේවල් ඉගෙනගැනීමට බාධාවල්. මෙවැනි දේවල් පුට්ඨ කරලා සලකනවා. මේවා ගැඹුරු දේවල් විදියට සලකනවා. එව්වර ගැඹුරු දේවල් ඉගෙනගත්තට දෙයක් නෑ කියලා සලකනවා. මොකද, ඇත්තටම කියනවා නම් මේවා ගැන ඉගෙනගත්තහම දෙයක් නැති තත්වයට තමයි පත් වෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ ඉගෙනගැනීමට බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා පුදුමාකාර වටිනාකමක්, පුදුමාකාර ගැඹුරක්, උන්වහන්සේලාගේ ආශීර්වාදයක්, අගය කොට සැලකීමක් දක්වල තියෙනවා. ඉතින් අපි මේ උත්සාහ කරන්නේ ඒ පෙන්නලා තියෙන ඉර දිගේ අත්වැල දිගේ කොච්චරක් අපේ වැඩපිළිවෙලට සර්වඥයන් වහන්සේගේ විග්‍රහය කිට්ටු

කරගන්න පුළුවන්ද කියන ආස්තීක පැත්තෙන්. ඒ අනුව බලනකොට ඇහැකන නාසය දිව කය මන කියන ඉන්ද්‍රියවලින් ඉස්සෙල්ලා කතා කිරීමට සර්වඥයන් වහන්සේ යමක් තෝරාගත්තාද, අපිත් ඒකෙන්ම පටන්ගන්නවා ඇහැ පදනම් කරගෙන.

ඇහැට රූපයක් ආපාතගත වෙනකොට රූපයක් ඉදිරිපත් වෙනකොට ඇහේ හිත පහළ වුණොත් ඒ තාක් කල් දැකීමට අදාළ ස්පර්ශය වෙනවා. එකට මේ තුන ගමන් කිරීම, ඇහැත් තියෙනවා, රූපත් තියෙනවා, හිතත් එතන තියෙනවා. ඒ නිසා දිගටම ඒ රූපයේ පහස ලබනවා. ස්පර්ශය ලබනවා. මේ ස්පර්ශය ලැබෙන බවට ප්‍රධානම ගොනුව, එකතුව තමයි ඒක විදීම. එතනින් තමයි මේක සිද්ධියක් බවට, යමක් බවට පත් වෙන්න පටන්ගන්නේ. නැත්නම් ඇහැ තිබුණට ලෝකෙ රූප තිබුණට වෙන තැනක හිත තිබුණා නම් දැකීමේ පහස ලැබෙන්නේ නෑ. ඔක සිද්ධියක් වෙන්නේ නෑ. වාර්තාගත වෙන්න දෙයක් නෑ. දැන් ඇහැට රූපය එල්ල වෙලා තියෙනවා. හිත ඒ වෙලාවෙදි පිහිටලා තියෙනවා. ඒ නිසා මේ තුනේ ගැටීම පහස ලැබීම දිගටම සිද්ධ වෙනවා. ඒ තාක් කල් ඒ පුද්ගලයා විදීමක් කරනවා.

මෙන්න මේ විදීම, ඇහැ කියන එක, රූප පිළිබඳ සංවේදී භාවය නම්, රූපය කියලා කියන එක යන්ත්‍රෝපකරණවලට මනින්න පුළුවන් දිගක් පළලක් උසක් සහිත අවකාශයේ දරන ස්වරූපයක් නම්, හිතෙන් එකතු භාවය නම්, තුන්හතරදෙනෙක් දැක්කොත් එකම දේ දකින්න ඕනෑ. ඒකයි අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතන, සාමාන්‍යයෙන් ගණන්ගන්න දේ. නමුත් මේ ඇහැත් රූපයත් ඇති වීම නිසා, වැදීම නිසා, එක් වීම නිසා, ඇහේ හිත පහළ වීම නිසා, නැත්නම් මේ තුන එකට ගමන් කිරීම නිසා වේදනාව ඇති වෙන තාක් කල් ඒ වේදනාව ඔක්කොටම එක විදියටම වෙනවාද නැද්ද කියන එක අන්න අර කියපු විදියට ලෞකික විෂයවලට අදාළ වෙන දෙයක් නෙවෙයි. ලෞකික විෂය විශේෂයෙන්ම පරාජයට පත් වෙන තැනක්. තමන්ගෙ සීමා මරියාදාවල් පන්නන තැනක්.

ඒ මොකද, මේ වේදනාවත් එක්කම සංඥවත් ක්‍රියාත්මක වෙන නිසා කිසි සේත්ම එකම රූපය දෙන්නෙක් දැක්කට දකින එකේ වෙනසක්, පෞද්ගලීකරණයක් තියෙනවා. ඒක පෙන්නලා දෙන්න බැරිකමක් නෙවෙයි. එන්න ඒ විදියට මේ පෞද්ගලීකරණය, එකම සංසිද්ධිය, එකම රූපය, ඔක්කොටම තියෙන්නේ රූපයට සංවේදී ඇස්. ඒ එක් එක් කෙනාගේ හිත්

ඒ වෙලාවේදී රූපයටයි ඇහැටයි ගිහිල්ලා තියෙනවා, ඒ නිසා දැකීමක් කරනවා. නමුත් ඒ එකම වස්තුව දෙන්නෙක් දකින්නෙ දෙවිදියකට. ආන්න ඒ පෞද්ගලික වින්දනයකට, පොදු වින්දනයකින් පෞද්ගලික වින්දනයට මේක හුරු කරගැනීම යොමු කරගැනීම සිද්ධ කරන්නේ සංඥාව. ඒ නිසා සංඥාව ඉතාමත්ම විචිත්‍රයි. ඒ වාගේම ඉතාමත්ම සුක්ෂ්මයි. වැඩ රාජකාරියක් සෑම විත්ත විටියකම අනිවාර්යයෙන් සිද්ධ කරනවා, නමුත් ඇඟට නොදැනී. කොච්චරද කියනවා නම් මෙච්චර වචන ගණනක් පාවිච්චි කරන්න ඕනෑ කෙනෙකුට ඒත්තු ගන්වන්නවත්. මේ දැන හෝ නොදැන මෙතන සංඥාව යටිපහු වෙනවා.

ඒ නිසා වේදනා චෛතසිකයේ ඉඳලා සංස්කාර චෛතසිකයට මේ වැඩපිළිවෙළ යනකොට ඇඟට නොදැනී මේ අතරමැදට සංඥාව රිංගලා. අපි ඒ වින්දනය කරපු රූපය හෝ ශබ්දය හෝ ගන්ධය හෝ රස හෝ ස්පර්ශය හෝ ධර්ම අරමුණ අපිට ඕනෑ තාලෙට පෞද්ගලීකරණය කරනවා. අපිට ඕනෑ තාලෙට ඒකෙ සංඥාවක් ගන්නවා. ඒකෙ සංජානනයක් ඇති කරගන්නවා. පිළිගැනීමක් කරගන්නවා. ලකුණු තැබීමක් කරනවා. අපේ මතකයේ තැන්පත් වෙන්නෙ රූපයවත් වේදනාවවත් නෙවෙයි මෙන්න මේ සංඥාවයි.

ඒක දැන් අද පරිගණක ක්ෂේත්‍රයේ ඉතාමත්ම පැහැදිලියි. පරිගණකයේ කවදක්වත් අපි දැන දත්ත තැන්පත් වෙන්න නෑ. එව්වා එයාට ඕනෑ සංඥ බවට පත් කරලයි තැන්පත් වෙන්නෙ. ඒ නිසා ඒක තැන්පත් කරගන්න දත්ත තැන්පත් කරගන්න එක ඇතුළේ අපි දකින අපි හිතන අපිට බලාගන්න පුළුවන් මොනම දෙයක්වත් නෑ. ඒකෙ තියෙන්නෙ පරිගණක යන්ත්‍රය විසින් හරිගස්සා ගන්නා ලද සංඥ වලට අනුව ඇති කරගත්ත සලකුණු ටිකක් විතරයි. ඒ මොනම අර්ථයක් වත් ඇත්තේ නෑ. මෙන්න මේ කටයුත්ත වගේ ලක්ෂ වාරයක් සුක්ෂ්ම දෙයක් අපේ හිතේ සිද්ධ වෙනවා. මොකද හේතුව, අපේ හිත අනාදීමත් කාලයක පටන් මේ වැඩේ කරලා තියෙනවා. මේ වැඩෙන් අපිව රවට්ටලා තියෙනවා. මේ වැඩෙන් අපිව නොමග ඇරලා තියෙනවා, අපිව මිරිඟුවකට අහු කරල තියෙනවා. නමුත් ඒක අපි නොදනුවත්වම ඒ මිරිඟුව ඒ අසු වීම ඒ පටලැවිල්ල මගේ මහත්තත්තකමක් කරගන්න තරමටම තකතිරු වෙලා තියෙනවා.

ආන්න ඒ තකතිරුකම නිසා අපේ පරිගණකය අපි නොමග ඇරීම අපි නම්බුවක් විදියට සලකනවා. ඒක තමයි මගේ ගතිය, මම, මට තේරෙන

හැටි, මගේ රුචිකත්වය, මගේ අගය, මගේ ආඩම්බරය කියලා අපි ඒක රකින්නයි මේ මුළු ජීවිතයම ගත කරන්නේ. ඉන් එහාට, එහෙම නැත්නම් ඕක අයින් කෙරුවොත් අපේ ජීවිතයේ මොනම අර්ථයක්වත් ඉතුරු වෙන්නේ නෑ. අපේ පැවැත්මේ කිසිම අර්ථයක් ඉතුරු වෙන්නේ නෑ අපි මේ බදුගත්ත සංඥා ටික ඔප්පු කරන්න හදන දැගලිලි ටික අයින් කෙරුවට පස්සේ. වෙන විදියකට කියනවා නම් සංස්කාර ටික අයින් කෙරුවට පස්සේ මොකක්ද මේකයි ගලකුයි අතර ඇති වෙනස? මොකක්ද මේකයි චතුරයි අතර තියෙන වෙනස? මොනම වෙනසක්වත් නෑ. ඒවායෙන් පැවැත්මක් තියෙනවා මේකෙන් පැවැත්මක් තියෙනවා.

ඒ නිසා වේදනා තත්වය දක්වාම සිතුවිල්ලම යාන්ත්‍රිකව සිද්ධ වෙනවා. නැත්නම් පොදුවේ ඒක හොඳටම සහතිකව කියනවා නම් ස්පර්ශය දක්වාම සියලුමදෙනා රහත් වෙලා ඉන්නේ. කිසිම ක්ලේශයක් ඒ දක්වා ඇත්තෙ නෑ. ඊට පස්සේ වේදනාවට යනවාත් එක්කම සුඛ දුක්ඛ, මනාප අමනාපකම් පහළ වෙනවා. ඉතින් සාමාන්‍ය ලෝකයා අපිට උගන්වන්නේ ඒ අමනාප දේ අයින් කරලා මනාපය ලබාගන්න මේ ශිල්පය මේ ශාස්ත්‍රය මේ විද්‍යාව ඉගෙනගන්න. දුක අයින් කරලා සුඛය ලබාගන්න මේ ශිල්පය මේ විද්‍යාව මේ යාන්ත්‍රණය මේ මන්ත්‍රය මේ යන්ත්‍රය ගන්න කියලා. ඒ සැප දුක් දෙකෙන් එක පැත්තකට හිත අන්ධකරණය කිරීම පමණමයි ලෝකික ශාස්ත්‍රවලින් කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

නමුත් මේ විදියට අපි අන්ධකරණය කරන්න හේතුව, මේ හැම දේකම සැප දුක් කියලා දෙකක් තියෙනවා. මනාප අමනාප කියලා දෙකක් තියෙනවා. ශාස්ත්‍ර විද්‍යාවලින්, ශිල්පවලින් ඒ දෙකෙන් එකක් අයින් කරලා එකක් දෙන්නම් කිව්වහම ශිල්පවලට ලෝකෙ තැනක් ලැබෙනවා. යම් හේතුවකින් අපි සැප දුක් දෙක එක ගානට දලා සලකන්න පුරුදු වුණොත්, මනාප අමනාපකම් ඒ තාලෙට සලකන්න පටන්ගන්නොත් ඒ එකම ශිල්පයකින්වත් වටිනාකමක් නෑ. එකම ශිල්පියෙකුගෙනුත් වටිනාකමක් නෑ. අපි එතකොට ඒ ඇත්තන්ට ගෙවන්න තියෙන ගෙවීම්වලින් නිදහස් වෙනවා. නමුත් මේ ලෝකයා අපිට පොවලා තියෙන, ලෝකයා අපිට කවලා තියෙන, ලෝකයේ අපි වඩලා තියෙන, දුක අයින් කරල සැප ලබාගැනීමේ අසීමිත ආශාව නිසා, අමනාපය අයින් කරල මනාපය ළං කරගැනීමේ අසීමිත ආශාව නිසා අද මේ බදුගෙන ඉන්න ශිල්ප හා ශිල්පීන් අතර වැඩියක්ම ඉන්නේ ආයුධ නිෂ්පාදනය කරන භයානක ඇත්තො තමයි අපිට

උදව් කරන්න පත් වෙලා තියෙන්නෙ. ඒ ඇත්තො හදලා තියෙන වැඩි හරියක්ම වස. ඒ ඇත්තො හදලා තියෙන වැඩි හරියක්ම විස. ඒ ඇත්තෝ හදලා තියෙන වැඩි හරියක්ම නාශක දේවල්. හරි ගෙවිල්ලක් කරන්න වෙලා තියෙනවා අපිට මේ ඇත්තන් වෙනුවෙන්. ඒ මොකද? අපි ළඟ තියෙනවා තාමත් දුක් අයිත් කරලා සැප ලබන හිත. අමනාපය අයිත් කරලා මනාපය ලබන හිත.

නමුත් ඒ නිසා ඉන්ද්‍රිය භාවනා ආදී සූත්‍රවල සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වලා දීලා තියෙනවා මේ ශිල්පවලට කරන ගෙවීම්, නැත්නම් ශිල්පීන් හදලා තියෙන ශිල්පවලින් අපිට විමුක්තියක් නිදහසක් ලබන්න නම්, ඔය සැප දුක් දෙකම ඉක්මවලා තියෙන්නා වූ උපේක්ෂාව මට වේවා කියන පුහුණුව ඇති කරගන්න කියල. එතකොට අපි හරි නිදහස්. අපි දකින රූපයෙන් සැපක් ලැබුණත් දුකක් ලැබුණත්, අනේ මේ සැපත් හරි වෙහෙසයි, දුකත් හරි වෙහෙසයි, ඒ සැප දුක දෙකම ඉක්මවූ උපේක්ෂාව අපිට වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා නම් අන්න ඒ පුද්ගලයාට කැලේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. ශුන්‍යාගාරයේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. ආරණ්‍යයේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. කිසිම ශිල්පයක් හා ශිල්පියෙක් අවශ්‍ය කරන්නේ නැ.

එතං සන්තං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛා, මෙන්න මේ ශිල්පය බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන ශිල්පයක් තමයි. ශිල්පියෙකුත් තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අතින් බලනකොට. ආන්න ඒ ශිල්පය දියුණු කරනවා නම්, ඉන්ද්‍රිය සංවරය දියුණු කරනවා නම් ඒ පුද්ගලයා යම් වෙලාවක ඒ ඥානයක තහවුරුවක් ලබාගෙන සේඛ තත්ත්වයට පත් වුණොත්, ඒ පුද්ගලයාට පැහැදිලිවම තේරෙන්න පටන්ගන්නවා මේ සැප දුකට සාපේක්ෂකව මනාපකමක් ඇති කරනවා, දුක සැපට සාපේක්ෂකව අමනාපකමක් ඇති කරනවා. මේ සැප දුක දෙක, මනාප අමනාප දෙක අපි ආශ්‍රය කරන තාක් කල් පුදුම වෙහෙසක්, හරි පුදුම තැවීමක්, හරි පුදුම පෙළීමක්. ඒ නිසා සැප දුක දෙකම අධිියති හරායති ජගුච්ඡති. මේවා නොවේවා, මේක දුකක්, මේක මගෙන් වෙන් වේවා කියන අදහස අනිච්චාර්යයෙන්ම සේඛ පුද්ගලයාට ඇති වෙනවා. හැබැයි තාම ඒ කියන විදියට ඒ දෙකෙන් වෙන් වෙන්න ලැබිල නැ. ශික්ෂණයෙන් වෙන්වෙ සබ්බ සංඛාරෙසු අධිියති හරායති ජගුච්ඡති. ජුගුප්සාඡනක හැඟීමක් ඇති කරගන්නවා. මේක පුදුම විදියට අපිව වහල් භාවයෙන් නිව භාවයෙන් තුවිඡ

භාවයෙන් මේ සංස්කාරවලට බඳිනවා. ඒ නිසා සැපත් එපා මට, දුකත් එපා මට, ඒ සියල්ලන්ගෙන්ම ඇති වෙන මනාප අමනාපකම් අවශ්‍ය නෑ යි කියලා සේබ පුද්ගලයාට ඇති වෙන්නා වූ ඉන්ද්‍රිය සංවරය - අට්ටියති හරායති ජ්‍යොෂ්ඨි. බැහැර කරනවා, පුලුස්සාපනක කරනවා, දුකක් සේ සලකනවා.

මේකත් ඉක්මවල යම් දවසක ඒ උත්තමයා පත් වුණොත් ඒ සේබ ප්‍රතිපදාවෙ කෙළවරට පරමාර්ථයට, එතකොට ඇති වෙනවා ආශ්චර්ය ධර්මයක්, නැත්නම් පෙළහරක්. ඒක තමයි ඒ සුඛ දේවල් දකිනකොට ඕනෑ නම් ඒවා දුක වශයෙන් දකින්න පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් පටික්කුල සංඥාව ඇති වෙන දෙයක් දැක්කොත් ඒ රහතන් වහන්සේගේ තියෙන ආශ්චර්ය තමයි ඒක ඕනෑ නම් අප්පටික්කුල සංඥාව ඇති කරගන්න පුළුවන්. පටික්කුල සංඥාව ඇති වුණොත් පුහුණු කරපු නැති කෙනාට ඒ සංඥාවෙන් මිඳෙන් න බෑ. ඔහු ඒකමයි බදගන්නෙ. නමුත් රහතන් වහන්සේට තියෙන විශේෂ හැකියාව තමයි ඒ පටික්කුල සංඥාව තියන දේට වුණත් ඕනෑ නම් අප්පටික්කුල සංඥාව ගන්න පුළුවන්. ලෝකයා හඳුන්වන විදියේ අප්පටික්කුල සංඥාව ඇති දෙයක් දුන්නත් රහතන් වහන්සේට ඕනෑ නම් ඒකෙන් පටික්කුල සංඥාවක් ගන්න පුළුවන්. නැත්නම් පටික්කුල අප්පටික්කුල දෙකම දුන්නහම දෙකෙන්ම ඕනෑ නම් පටික්කුල සංඥාව ගන්නත් පුළුවන්. ඒ වගේම පිළිකුල් නොපිළිකුල් දෙක දුන්නට පස්සේ ඕනෑ නම් පිළිකුල් සංඥාව ගන්නත් පුළුවන්. මේවායින් මිඳෙන්නත් පුළුවන්. සංඥාවෙන් මිඳෙන්නත් පුළුවන්.

ඒ නිසා රහතන් වහන්සේට කවුරුත් මවා පෑවට ගැරඬියෙක් ගිහිල්ලා කැබිලිති කට්ටක් අරගෙන මම නයෙක් කියලා පෙණේ පුප්පන්න හැදුවට රහතන් වහන්සේට එහෙම ඒකෙන්ම මත් වෙන ගතියක් නෑ. ඒ නිසා මේ පිළිකුල් සංඥාව නොපිළිකුල් සංඥාව ආදී වශයෙන් ඒ සංඥාවට වහල් බව, සංඥාවට ඇලී ගැලීගන්න බව, පෘථග්ජනයාට තියෙන බරපතල වැඩ සහිත සිර දඬුවමක්. රහතන් වහන්සේට ඒක නෑ. ඒ මොකද? උන්වහන්සේ දන්නවා ඇහැට රූපයක් වැටිව්වහම ඒ දකින හිත පහළ වුණා නම්, රහත් වුණත් පෘථග්ජන වුණත් ඒකෙ ස්පර්ශයක් පහළ වෙනවා. ඒක පිළිබඳව උන්වහන්සේට කිසි සැකයක් නැහැ. ඒ ස්පර්ශය නිසා වින්දනයක් වේදනාවක් අනිවාර්යයෙන්ම පහළ වෙනවා. ඒ පහළ වෙන දේ තියාගන්නා අදහසින් ලකුණු කරගැනීමක් සලකුණු තබාගැනීමක් පෞද්ගලිකත්වයට පත්

කිරීමක් රහතන් වහන්සේට අවශ්‍ය නෑ. මොකද? සේධ තත්ත්වයේදීම උන්වහන්සේ දැකලා තියෙනවා අධියති හරායති ජගුවෂති.

මේ ඇහැත් මේ රූපයත් මේ ඇති වෙච්ච වක්ඛු විඥනයත් ස්පර්ශයත් වේදනාවත් ඔක්කොම දුක්. ඒ ඔක්කොම අතහළ යුතුයි. ඒ ඔක්කොම පිළිකුල් කටයුතුයි. ආයෙත් මොනවද මේකෙ ලකුණු කරල තියාගන්නෙ? මොකටද මේකෙ සංඥවක් ගන්නෙ? නමුත් අපි ඉස්සර ගෙනාපු දැවැද්ද හැටියට අපිට අනිච්චාර්යයෙන්ම මේකෙ සංඥවක් ඉබේ වැඩෙන ගතියක්, පිළිකුල් බව හෝ නොපිළිකුල් බව තියනවා. නමුත් රහතන් වහන්සේට පුළුවන්කම තියෙනවා පිළිකුල් බව ආවත් යථාභූත ඥානයෙන් කල්පනා කරලා ඒකෙ ඇත්තා වූ නොපිළිකුල් බව බලන්න. වස්තුව නොපිළිකුල් දෙයක් වුණත් ඒකෙ ඇත්තා වූ පිළිකුල් බව බලන්න පුළුවන්. නැත්නම් පිළිකුල් නොපිළිකුල් දෙකම කවලම් කරලා දුන්නත් ඕනෑ නම් පිළිකුල බලන්න පුළුවන් ඒකෙ. ඕනෑ නම් නොපිළිකුල බලන්න පුළුවන්.

ඵණ පිණ්ඩුපම සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියෙන්නෙ ඵණපිණ්ඩුපමං රූපං වෙදනා බුබ්බුඵ්ඵපමා මරිචිකුපමා සඤ්ඤා, සංඥව මරිචියක්, මිරිඟුවක් විදියට. මිරිඟුව පහළ වෙන්නේ හොඳටෝම ශ්‍රීෂ්ම සෘතුවේ, මද්දහනේ. නමුත් ඒක දකිනකොට නොදන්නා කෙනාට පේන්නෙ චතුර වගේ. ශ්‍රීෂ්මයට ඉතාමත්ම අවශ්‍ය දේ. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා ඒ චතුර සංඥවෙන් ඒකට වේගයෙන් දුවනවා කාෂ්ටක අච්චේ. එතකොට එන්න එන්න එන්න දඩිය දලා මරණය ඉක්මන් වෙනවා. අර දූවෙන තැවෙන ගති වැඩි වෙනවා. නමුත් යම් කිසි කෙනෙක් මේක දන්නවා නම්, මෙතන පේන්න තියෙන්නෙ මේ සංඥවක්, ඇහැ පටලවලා හඳුනාගැනීමක් මෙතන තියෙන්නෙ, නමුත් මේ ශ්‍රීෂ්ම සෘතුවේ චතුරක් හැඩයක් දකින්න තියෙනවාත් හොඳයි කියලා, ඕනෑ නම් එය පිළිබඳව සුඛ සංඥවක් මතු කරගෙන දන්න කෙනෙකුට නම් හෙවනකට වෙලා ඒකෙ චතුර ස්වභාවය පෙන්නන හැටි රස විඳලා සැපයක් ලබන්න පුළුවන්. ඒකෙ ප්‍රශ්නයක් නැහැ. නමුත් ඔහු අනිච්චාර්යයෙන්ම ඒ චතුර ලබාගන්න හඹා යන ගතියක් ඒකෙ තිබිය යුතුමත් නෑ. ඒ මොකද? ඔහු දන්නවා මේක මායාවක් බව. මිරිඟුවක් බව. ඒ නිසා ඒකෙ සුභ සංඥව ඕනෑ නම් ගන්න පුළුවන්. අසුභ සංඥව ඕනෑ නම් ගන්න පුළුවන් "අනේ නොදන්න සත්තු, නොදන්න ඇත්තෝ කොච්චරක් නම් මේක චතුර කියල රැවටිලා දුවලා මද්දහනෙ තමන් වෙහෙසට පත් වෙලා අකාලේ මැරිලා යනවද" යි කියලා ඒකෙ තියෙන භයානකකම, අසුභ පැත්ත බලන්නත්

පුළුවන්. සුභ පැත්තද අසුභ පැත්තද ඕනෑම දෙයක් ගන්න පුළුවන් මේ සංඥාව වශයෙනි. ඒ මොකද, යන්තරේ දන්නවා. සමීකරණය දන්නවා. මම නැවතත් මතක් කරනවා මේ සමීකරණය පාඩම් කිරීම සියලුම ලෝක විෂයවලට විරුද්ධව යනවා. විරුද්ධව යන්නා සේ වැටහෙනවා. ඒ නිසා හුගදෙනෙක් නා නා ප්‍රකාර හේතු කරුණු දක්වමින් මේ ගැටේ වදින හැටි පිළිබඳව ඉගෙනගැනීම ගැඹුරුයි කියලා හෝ මෙම ත්‍රී බුදුරජාණන් වහන්සේ දකිනකල් හෝ මම බුදු වෙන්නම් කියලා හෝ ප්‍රමාදයට වට්ටනවා.

මේවා පිළිබඳව වැඩිපුර කතා කරන්න ගියොත් වැඩිදෙනෙක් නින්දට බර වෙනවා. ඒක නිසා මම කැමැතියි මේකෙන් ගැලවෙන හැටි කියන්න. ඒකටයි අපි රැස් වෙලා තියෙන්නේ. ඒකටයි අපි එකතු වෙලා තියෙන්නේ. මේ සංඥාව, සංඥා ස්කන්ධයක් වශයෙනුත් පෙන්නනවා නේ. රූප වේදනා සංඥා සංඛාර විඤ්ඤාණ කිව්වහම බරපතල රොත්තක්, බරපතල කන්දක්, බරපතල ගොඩක්, ස්කන්ධයක් බවට පත් වෙනවා. මෙන්න මේ සංඥා නිරෝධය කොහොමද සිදු කරගන්නේ කියන්න නම්, අර අපි කලින් කියාපු හැටියට ඒක ඇති වෙන හැටි, ඒකෙ ගැටේ වදින හැටි ඉතාම වැදගත්. ඊගාවට අපට අවශ්‍ය වෙන්නේ ඒ ගැටේ පිළිබඳ දැනීම තුළින් මේ සංඥාවෙන් අපි ගැලවෙන්නේ කොහොමද? ගැලවෙන එක අපිට පුළුවන්ද? ගැලවෙන එක අපිට කැපද? අර මුල් කාරණා පිළිබඳව, ඒ සංඥාව පිළිබඳව වටහාගැනීමේ අඩුපාඩුකම් තියෙන ඇත්තෝ බොහෝ විට ඒ වටහාගැනීම නිසාම “නෑ අපිට මේක බෑ, අපිට ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධිය නෑ, මේ කාලේ නිවන් දකින්න බෑ” ආදී වශයෙන් ඉබේම මුලින්ම ගඩොලක් තියාගන්නවා. හරස් කරගන්නවා. ඒකත් ඒ විෂය පිළිබඳව ඇති සංඥා විපල්ලාසයක්. නමුත් එහෙම දෙයක්, එහෙම පිළිණු වෙන ගතියක්, ධර්මයේ පසුබාන ගතියක්, පහු පහු වෙනකොට නිකං කොහු කොහු වෙන ගතියක් සර්වඥ දේශනාවේ නෑ. සර්වඥ දේශනාවේ සඳහන් කරන්නේ ඉගෙනගන්නවා නම්, උනන්දු වෙනවා නම්, පාඩම් කරගන්නවා නම් පාඩම් කර ගතයුත්තේ මේ පාඩමයි. ඒ කොහොමද? සෑම වෙලාවේම සංඥාව ඇති කරල විපල්ලාස කරන්න පුළුවන් නම්, ඒක අවබෝධ කිරීමෙන්ම ඒ සංඥාවෙන් එගොඩ වෙන්න පුළුවන්. මේ විපල්ලාසය මගඅරින්න පුළුවන්. ඒ නිසා හැකි සංඥාවක් ඇති කරගත යුතුයි. නමුත් මේ මනිමතාන්තර මට්ටමෙන් ශ්‍රද්ධාව මට්ටමෙන් ඇති කර ගත යුතුයි කියන මේ සංඥාව ඇත්තටම යෝග ජීවිතයේ අපිට අත්දකින්න පුළුවන්ද?

මේකට සමථ යෝගාවචරයෝ සම්බන්ධ කරගන්න බැරි නැහැ. පැහැදිලිවම සම්බන්ධ කරගන්න පුළුවන්. නමුත් ඉතාමත්ම විචිත්‍ර අත්දැකීම් ලැබෙන්නේ විපස්සනා යෝගාවචරයන්ට. කොහොම නමුත් දෙදෙනාගේම ප්‍රවේශය බොහෝ විට සමානයි. ඇයි එහෙම කියන්නේ? අපි අරගත්තොත් සමථ විපස්සනා දෙකටම පොදු ආනාපාන නිමිත්ත වගේ එකක් - එතකොට කාටත් පොදු බවට පත් වෙන නිසා මේ ආනාපානය ගත්තොත්, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ මූලින් සඳහන් කරන කායානුපස්සනා කොටසේ විග්‍රහ වෙලා තියෙන විදියට උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙක්ඛා, කය සෘජුව තියාගෙන ඉදිරියේ සතිය, නැත්නම් සතියට එළඹිලා ආනාපානය දිහා බලනකොට පැහැදිලිවම ඒ යෝගාවචරයාට මෙන්න ආශ්වාස වාරය මෙන්න ප්‍රශ්වාස වාරය කියලා, සතො ව අසසසති සතො ව පසසසති. ආරම්භයේදී එකිනෙකට පරස්පර විරෝධී කළු සුදු වෙනසක් සහිතව පෙන්වනවා. ඒ මොකද? මේ වෙලාවේ ඒ යෝගාවචරයාගේ හිතත් පවතින්නේ සාමාන්‍ය තත්ත්වයේ. කයේ තියෙන්නේ ඊට කලින් සක්මන් කරලා හෝ ක්‍රියාකාරී තත්ත්වයක්. දූන් වාඩි වෙච්ච ගමන් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක හොඳට පැහැදිලිවම කළු සුදු වාර දෙකක් වශයෙන් පේනවා. ඉතින් යෝගාවචරයන්ව උනන්දු කරවනවා මේ දෙක අතර ඇති වෙනස හැකි තාක් මේ මුල් අවස්ථාවේදීම දැකගන්න. ඒ මොකටද, මේ සංඥාව පිළිබඳ පාඩම උගන්වන්න.

මේ විදියට සතියෙන් ආශ්වාස කරනකොට සතියෙන් ප්‍රශ්වාස කරනකොට ඒ යෝගාවචරයා දැකගන්නවා නම්, දැනගන්නවා නම් මම ආශ්වාස කරනකොට මෙන්න මෙතනයි හැපීම සිදු වෙන්නේ, ප්‍රශ්වාස කරනකොට මෙතනයි හැපීම සිදු වෙන්නේ. දෙකම එක තැන සිදු වෙනවා නම් බොහොම හොඳයි. නමුත් එක තැන අත්දැක්කාට එක තැන වේදනාව වින්දට ආශ්වාස අත්දැකීම ප්‍රශ්වාස අත්දැකීමෙන් වෙනස්. සමහරු දකිනවා ආශ්වාසය දීර්ඝව සිද්ධ වෙනවා, ප්‍රශ්වාසය කෙටිව සිද්ධ වෙනවා. වෙන විදිහකටත් දකින්න පුළුවන්. ඕනෑ නම් ආශ්වාසය බොහෝම කෙටියෙන්, ප්‍රශ්වාසය බොහෝම හෙමිහිටම සිදු වෙන හැටිත්. ඒක පිළිබඳව ලොකු විස්තර තියෙනවා ඒ ඒ මානසික තත්ත්ව ආවේග විස්තර කරනකොට. ඒ ඒ කෙනාගේ ශාරීරික සෞඛ්‍ය තත්ත්ව මානසික සෞඛ්‍ය තත්ත්ව හැටියට එකිනෙකාගේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙන් ලොකු පාඩමක් තියෙනවා.

නමුත් ඒක නෙවෙයි මෙන නම් සර්වඥ දේශනාවේ අදහස් වෙන්වේ. මේ විදියට ආශ්වාසයේ කෙටි දිග බව, ප්‍රශ්වාසයේ කෙටි දිග බව එකිනෙකට වෙනස් වෙනවා. ඒ වාගේම ආශ්වාස සුළං රැල්ල බොහෝ විට සීතලයි. ප්‍රශ්වාස සුළං රැල්ල ඇගේ උණුසුමත් එක්ක පිට වෙන්නෙ. සමහර විට ආශ්වාස හුස්ම රැල්ල බොහෝම කීකරුයි. පිට වෙන ප්‍රශ්වාස හුස්ම රැල්ල හිතුවක්කාරයි. මෙන් නම් විදියේ මොකක් හෝ වෙනසක් හඳුන්වාදීම සංඥා ගැනීම, ඉතාමත් දක්ෂ යෝගාවචරයාගේ, පුහුණු යෝගාවචරයාගේ දක්ෂකමක්. ඒක අත්‍යවශ්‍යයි. ඒ මොකද? ඉස්සරහට යන ගමනට අවශ්‍යයි. ඒක හරියට කැලෙන් කපාගෙන ආපු ලී කොටයක් ඉරුම් පට්ටලය උඩ තියලා ඒකෙ බොරදං ගහගන්නවා. කළු පාට නූල් ඇදගන්නවා. නූල් ඇද ගත්තහම උඩ ඉන්න මනුස්සයටත් යට ඉන්න මනුස්සයටත් කියතේ යන්න ඕනෑ කරන ඉරු පේනවා සංඥාව නිසා. වඩුවා වුණත් ලැලි කපල ගත්තට පස්සේ ඒකෙ වැඩ කරන්න ඉස්සර වෙලා ඔක්කොම ලැලි ටික ඇදගන්නවා. ආන්න ඒ ඇදගැනිල්ලට පස්සේ අර දේ කරන්නේ ප්‍රධාන වඩුවාමයි. ආන්න ඒ ඇදගත්තා වගේ තමයි හරියට මෙන් නම් ආශ්වාස අවස්ථාව මෙන් නම් ප්‍රශ්වාස අවස්ථාව කියලා දැනගත්තම සංඥාව වශයෙන් හොඳ පැහැදිලි වෙනසක් තියෙනවා ආශ්වාසය සහ ප්‍රශ්වාසය අතරේ.

ඊළඟට ඒ යෝගාවචරයා දිගට ආනාපානය කරගෙන යනකොට අර දීර්ඝව පෙනිවිච ආශ්වාසය, භාවනාව හොඳට යනවා නම් එන්න එන්න එන්න එන්න ක්‍රමයෙන් කෙටි වෙන්න පටන්ගන්නවා. ප්‍රශ්වාසයත් කෙටි වෙන්න පටන්ගන්නවා. මේ දෙක විවිධ ක්‍රමවලින් එන්න එන්න එන්න තැන්පත් වෙනවා. වරින් වර හිටපු ගමන් දීර්ඝ හුස්ම රැල්ලක් වැදෙනවා. මේ විදියට යන්න යන්න, කෙටි වෙන්න කෙටි වෙන්න අර කලින් තිබුණු ආශ්වාසය හා ප්‍රශ්වාසය අතර තිබුණු ලොකු ලොකු වෙනස්කම් එන්න එන්න එන්න සම තත්වයට පත් වෙනවා. මොකද දෙගොල්ලොම කෙටි බවට පත් වෙනවා.

ඊට පස්සේ යෝගාවචරයාට මේ කෙටි දිග බව බලාගත්තට පස්සේ එන්න එන්න එන්න ඒකේ තියෙන විචිත්‍ර බව, ඒකේ තියෙන සිද්ධි බහුල බව අඩු වෙනවා. ඊට පස්සේ කියනවා තව මතු කර කර බලන්න නම් ආශ්වාසයේ මුල මැද අග වශයෙන්, ප්‍රශ්වාසයේ මුල මැද අග වශයෙන් සබ්බකාය පටිසංවේදී, මුළු ආශ්වාස කය මුළුල්ලම බලන්න, මුළු ප්‍රශ්වාස

කය මුළුල්ලම බලන්න කියලා සම්පූර්ණ ලොකු අවධානයකට යොමු කරනවා. මොකද, එහෙම නැත්නම් දැන් බලන්න දෙයක් නැති තරම්. මෙන්න මේ මට්ටම පැත්තට පස්සේ අර මූලින්ම තිබුණු ආශ්වාසයේ හා ප්‍රශ්වාසයේ විශේෂ ලකුණු සියල්ලම හෝදගෙන යන්න පටන්ගන්නවා. වෙනස්කම් සංඥ අඩු වෙන්න පටන්ගන්නවා. ආන්න ඒ අඩු වෙන්න පටන් අරගන්නකොට සෑම යෝගාවචරයෙක්ම වාගේ, 99.99% ප්‍රමාණයක්ම යෝගාවචරයෝ එතනදී කල්පනාවට වැටෙනවා. නැත්නම් වැරදි මාර්ගය තෝරනවා. එක්කෝ ආයෙත් හයියෙන් හුස්ම ගන්න පටන්ගන්නවා. එහෙම නැත්නම් හිතනවා දැන් මගේ සතියේ අඩුපාඩුකමක්, මගේ සමාධිය කැඩිලා. එහෙම නැත්නම් හිතනවා මට දැන් අරමුණ නැතුව ගිහිල්ලා. ඉතින් එතකොට ඇස් දෙක ඇරලා හෝ බලනවා. හයියෙන් හුස්ම අරගෙන හෝ බලනවා. ඒ මොකද, මේ තියෙන තත්ත්වය බලාපොරොත්තු වෙච්ච එකක් නෙවෙයි. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස රූපය විසංඥ වෙලා. සංඥාවක් ගන්න බැරි තත්ත්වයට පත් වෙලා. ඉතින් එක්කෝ යෝගාවචරයා හිතනවා මට නින්ද ගිහිල්ලා, එහෙම නැත්නම් මට ක්ලාන්ත වෙලා, එහෙම නැත්නම් මේක නොවිය යුත්තක්, එහෙම නැත්නම් සති සමාධි අඩුපාඩුවක්, එහෙම නැත්නම් මේක ආයෙත් ගන්න ඕනෑ කියලා. එහෙම නැත්නම් මේ වෙලාවේ බුද්ධානුස්සතියට හිත මාරු කරනවා. මොකද? ඒක ගොරෝසුයි. ආන්න ඒ විදියට සංඥ ගැනීමේ දුර්වල භාවයකට පත් වෙනවා.

එකම අරමුණ බොහෝ වෙලා දිගින් දිගට බලනකොට අර කලින් තිබුණ ආශ්වාස සංඥාව සහ ප්‍රශ්වාස සංඥාව දෙකම මධ්‍යස්ථ භාවයට එනකොට ඒක සමාන වෙනවා, සංඥාවක් නැති වෙච්ච තත්ත්වයට වාගේ. ආන්න ඒ විදියට යනකොට රූප ධර්ම, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස රූප ධර්ම නැති වුණා වාගේ යෝගාවචරයා කලබල වෙනවා. මෙන්න මෙතන තමයි ඒ සංඥාවලේ අඩු වෙනකොට සංඥාවලේ නිරෝධය කරා යාගෙන එනකොට, නැත්නම් තමන්ට භාවනාව හරි යාගෙන එනකොට යෝගාවචරයා කලබල වෙන හැටි. එතකොට පටන් අරගන්නකොට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරගන්න පුළුවන් තත්ත්වයට වැඩිය සතියෙන් සමාධියෙන් දියුණුයි ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම්. නමුත් යෝගාවචරයාට තියෙන්නේ අර්ථ වැඩිය කලබල තත්ත්වයක්. කලකොල තත්ත්වයක්. මේ මොකද වුණේ කියලා අස්ථිර භාවයකට පත් වෙනවා. මෙතැනදී අනිච්චාර්යයෙන්ම ඒ නිසා යෝගාවචරයාට ගුරු උපදේශය අවශ්‍යයි. මේ කියන විදියට නිර්වර්ණ වෙනකොට, හඳුනාගන්න බැරි තරමට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක සම වාගේ

පේන්න පටන්ගන්නකොට යෝගාවචරයාට පුළුවන්කමක් තියෙනවා නම් සහතිකයක් දෙන්න "මට මෙතෙන්නට එනකල් අඛණ්ඩ සතියක් තිබුණා. මෙතෙන්නට එනකල් හොඳටෝම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය අතගාගෙන ආවා. මම මෙනතට එනකල් දිගටෝම සමාධිය වැඩුණා. කයේ නම් මගේ එව්වර කලබලයක් නෑ. හිතේ කලකොල භාවයක් නෑ" කියන එක, එහෙම නම් යෝගාවචරයාට පිළියම් කරන්න පුළුවන්. දැන් මේ තියන තත්ත්වය අනිවාර්යයෙන්ම භාවනාවේ එක ගොනුවක්, එක එකතුවක්. අන්න ඒක අගය කරන්න ඉගෙනගන්න.

අර ලෝක විෂයවල් මෙතැනදි හරස් වෙන්න කොහොමද? මේක වෙනකොට එක්කෝ හිතනවා සතිය කැඩිලා, සමාධිය කැඩිලා, නැත්නම් සංඥව නැති වෙලා, ආනාපානය නැති වෙලා, එක්කො මට නින්දගිහිල්ලා, එක්කෝ මම මැරිලද, එක්කෝ මට සිහි නැති වෙලාද? ආදී වශයෙන් පුදුම බයකට පත් වෙන්නේ. අපි මෙතෙක් කල් උගන්නපු ධර්මවල හැටියට බලනකොට මේක අත්දකලා හුරු නැති අවස්ථාවක්. නමුත් භාවනාවේ මේක දියුණු අවස්ථාවක්, ලැබිය යුතු අවස්ථාවක් කියලා තේරුම්ගත්තා නම් ඒ යෝගාවචරයා වෙනදටත් වඩා සැලකිලිමත් වෙනවා. විශේෂ සතියකට යන්න ලැස්ති වෙනවා. විශේෂ සමාධියකට යන්න ලැස්ති වෙනවා. ලැස්ති වීම කියලා කියන්නේ ප්‍රයත්න නතර කරනවා. ප්‍රයත්නයෙන් තමයි මෙතෙන්නට ආවේ. ප්‍රයත්නය සාර්ථක වෙච්ච නිසා තමයි අපිට මේ ආනාපානය කීකරු කරගන්න පුළුවන් වුණේ. ඊට පස්සේ හයියෙන් හුස්ම ගැනීම හෝ හයියෙන් කල්පනා කිරීම හෝ තමන්ට වැරදිලා දෝ කියලා කලකොල වෙන එක තමයි මාරයාගේ පාශය. මාරයාගේ තියෙන දඬුවම. ඒ වෙනුවට උපදේශය වෙන්නේ ඒකට සුදනමින් පහුවෙනිද යන්න. එහෙම වෙනකොට සංඥවේ නිරෝධය පැත්තට සංඥවේ දුරු වීම පැත්තට යෝගාවචරයා සෑහෙන්න ගමනක් ගිහිල්ලා තියෙන්නෙ. අගය කිරීම දන්නෙ නැත්නම්, මේක වටිනා දෙයක් බව දන්නෙ නැත්නම් යෝගාවචරයාට ඉතින් බොහෝ කල් මහන්සි වෙන්න වෙනවා මේ සංඥව පිළිබඳව ඉගෙනගන්න.

කලහවිවාද සූත්‍රයේ බොහෝම දීර්ඝ ධර්ම සාකච්ඡාවක් ප්‍රශ්නෝත්තර සාකච්ඡාවකට කිට්ටු කරල, ඒ අහන පුද්ගලයාත් ඉතාමත්ම භාවනාවෙන් සෑහෙන්න දුර දිග ගිය කෙනෙක්. නමුත් සම්පූර්ණත්වයට පත් වෙලා නෑ. ඒ පුද්ගලයා අහනවා, කථං සමෙතසස විහොති රූපං ආනාපාන රූපය හෝ පිම්බීම හැකිළීම රූපය විභූත භාවයට පත් වෙන්න මොකක්ද

ක්‍රියා මාර්ගය? ඒ කියන්නේ රූපය ඉක්මවා යන්න මොන විදියට පිළිපැදිය යුතුද? මොන විදියෙන් පිළිපැද්දෙන් අපිට මේ රූපය ඉක්මවන්න පුළුවන්ද? කථාං විභොති රූපං සුඛං දුඛං වාපි කථං විභොති. ඒ වගේම මේ රූපය මතින් පහළ වෙන්නා වූ සැප දුක් දෙක කොයි ආකාරයකින් අපිට ඉක්මවන්න පුළුවන්ද? හිත උපේක්ෂාවට කිට්ටු කරගන්න පුළුවන්ද? ඒ කරන ක්‍රමය සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනවා “අනෝ! ස්වාමීන් වහන්ස, මට මේක දේශනා කරන්න. මේක දේශනා කරන ස්වරූපය අහලාම දැනගත්තොත් හොඳයි කියලා මට හැඟීමක් පහළ වුණා” යි කියලා බොහොම ගැඹුරු ප්‍රශ්නයක් අහන්නෙ. මේ රූපය, අපි මෙනත කියනවා ආනාපානය ගැන කියනකොට වායෝ පොට්ඨබ්බ රූපය. ඒ පොට්ඨබ්බ රූපය තමයි ආශ්වාස සංඥාව සහ ප්‍රශ්වාස සංඥාව කියලා ලෝකයා සංඥ දෙකක් අරන් තියෙන්නෙ. ඒ සංඥාවල් දෙක මේ වගේ දුර්වල වීගෙන යනකොට ඒ රූපයාගේ යම් විදිහට අපිට කරදර කරන්න පුළුවන් ගතිය අපිට වද දෙන්න පුළුවන් ගතිය දුර්වල වෙන්න පටන්ගන්නවා.

නමුත් ඒ බව දන්නෙ නැති, ශික්ෂණයක් බව දන්නෙ නැති, ඒක වටිනා දෙයක් බව දන්නෙ නැති කෙනෙක් නම් මේ දුර්වල වීම නිසාම කලබල වෙනවා. එහෙම කලබල වෙනවට වෙනත් අමතර ප්‍රශ්නයක් තමයි මේ පුද්ගලයා අහන්නේ. එහෙම රූපය විභූත කරගන්නේ කොහොමද? රූපයෙන් ඇති වෙන්නා වූ සුඛ දුක්ඛ දෙක විභූත කරගන්නේ කොහොමද කියල. ඒ සාමාන්‍ය පෘථග්ජන ලෝකයේ කවදකවත් හම්බ වෙන ප්‍රශ්නයකුත් නෙවෙයි. ආර්ය ලෝකයේ කවදකවත් හම්බ වෙන ප්‍රශ්නයකුත් නෙවෙයි. මේක පුහුණු කරන්නා තුළ, භාවනා කරන්නා තුළ මතු වෙන ප්‍රශ්නයක්. මොකද, මේ රූප ධර්ම, සැප දුක් නිතරෝම අපිව පෙළනවා. මේවා අයින් කරලත් බැහැ නේ. ඒ නිසා අපට කරන්න වෙන්නෙ මේව ඉක්මවන එකයි. විනිවිදින එකයි. මේ විනිවිදිනේ කොහොමද කියලයි සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහන්නේ. සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා,

න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී
නොපි අසඤ්ඤී න විභූතසඤ්ඤී,
එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං
සඤ්ඤනිදනා හි පපඤ්ඤසංඛා

මෙන්න මේ තත්ත්වයට යන්න නම්, න සඤ්ඤසඤ්ඤී සංඥවක් නැතිම තත්ත්වයකට ගිහිල්ලත්, අපි කියන්නේ නිදි බෙහෙත් පෙත්තක් දීලා

හෝ ඉන්පෙක්ෂන් එකක් ගහලා ඒ පුද්ගලයා විසංඥ භාවයකට, එහෙම නැත්නම් සංඥව නැති තත්ත්වයකට, එහෙම නැත්නම් නෙවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතන, නැත්නම් ආකිඤ්චඤ්ඤයතන වගේ ගිහිල්ලා කවදකවත් මේ තත්ත්වය ගන්න බෑ. ඒ නිසා න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී මේ පුද්ගලයා විසඤ්ඤ වෙලත් සිහි නැති වෙලත් මේ වැඩේ කරන්න බෑ. නොපි අසඤ්ඤී පස්සේ හදගෙන තියෙනවා නම් මේ අසංඥ තත්ත්වයක් කියලා එකක්, ඒකත් අමුතු බහුබ්‍රහ්මයක්. මේ අසංඥ තත්ත්වයේ ඉඳලාත් බෑ මේ වැඩේ කරන්න. න විභූත සඤ්ඤී සංඥව ඉක්මවලත් බෑ. ඒ කියන්නේ ආපහු නැවත කියනවා නම්, න සඤ්ඤසඤ්ඤී මේ සාමාන්‍ය ලෝකයා පවත්වන සාමාන්‍ය සංඥවෙනුත් බැහැ. අපි ලෝකෙ හැම දෙයක්ම දකින එක, මොකක් හරි ලකුණු අරගැනීමෙන් ගන්න සඤ්ඤී සංඥවක් තියෙනවා. ඒකෙනුත් මේක කරන්න බැහැ. න විසඤ්ඤසඤ්ඤී සංඥව විසංඥ වෙච්ච වෙලාවටත් බැහැ. නොපි අසඤ්ඤී අසංඥ තත්ත්වයක හෝ සංඥ නිරෝධ සමාපත්ති කියන ආර්යයන් වහන්සේලා සමවදින තත්ත්වයකින් හෝ මේ වැඩේ කරන්නත් බෑ. න විභූතසඤ්ඤී සංඥව ඉක්මවලත් බෑ. සංඥව තියෙන්නෙන් ඕනෑ. මොකක්දෝ ජාතියේ සංඥවක් තියෙනවා.

ආන්න ඒ සංඥව ආපුච්චම ඒ පුද්ගලයා ක්ලාන්ත වෙලත් නෙවෙයි. නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නෙවෙයි. සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ සංඥවෙන් නෙවෙයි. ආන්න එවැනි සංඥවක් ආපුච්චම එවං සමෙතසස විභොති රූපං එතකොට රූපය නිකං ගොඵයි. එතකොට රූපය නිකං විනිවිදින්න පුළුවන්. එතකොට රූපය නිකං දියාරු භාවයකට පත් වෙනවා. සඤ්ඤනිදනා හි පපඤ්චසක්ඛා මෙන්න මේ තත්ත්වයට පත් නොවුණොත් හැම වෙලාවෙම අපි දකින දේවල් පිළිබඳව කථා බහුල භාවයකට පත් වෙනවා හරියට දුක්කේ නැති නිසා. ආනාපානයෙ මං අර දීපු නිදර්ශනයයි මේකයි සම්බන්ධ කරන්නෙ. මෙන්න මේ විදියට ආශ්වාස අවස්ථාවේදී හා ප්‍රශ්වාස අවස්ථාවේදී සංඥ කොටස් ක්‍රමයෙන් ගිලිහීගෙන යනකොට, නැත්නම් ප්‍රඥප්ති කොටස් හැලෙනකොට ඒ පුද්ගලයා තේරුම් අරගන්නවා, හොඳට කල්පනා කළොත් තමන්ගෙ භාවනාව පිළිබඳව, ඒ වෙලාවේදී අපි විසංඥ වෙලා නෙවෙයි, සිහි නැති වෙලාවත් නින්ද ගිහිල්ලාවත් නෙවෙයි. න විභූතසඤ්ඤී සංඥව අපිව සම්පූර්ණයෙන්ම අපිව අතැරලා දලා ගිහිල්ලාත් නෙවෙයි. න සඤ්ඤසඤ්ඤී අපි පටන් ගන්නකොට තිබුණු ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය හඳුනාගන්න සාමාන්‍ය ලෞකික සංඥවත් නෑ.

ඒත් මෙන් මේ මොකක්දෝ සංඥාවක් තියෙනවා. ඒ සංඥාවේදී අර පැහැදිලිව මෙතෙක් කල් දැක්ක ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක සම කරල පෙන්වනවා. ආන්ත ඒ වෙලාව එනකොට ඒ වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව අපේ වසයට පත් කරන්න බෑ. ඒ මගින් අපිව වසගයට ගන්න බෑ. අපිට එතකොට වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව ඇති සැටියෙන් දැකගන්න පුළුවන්. ඒක පිළිබඳව සලකුණු ගැනීමක් අවශ්‍ය නෑ. ගන්නත් බෑ. මෙන් මෙහෙම තත්ත්වයක් තියෙනවා සෑම අරමුණකම. ආන්ත ඒ තත්ත්වය සාමාන්‍ය සඤ්ඤී සඤ්ඤාවලට වැඩිය බොහොම වැදගත් තත්ත්වයක්. මේක බොහෝමත්ම උපේක්ෂාවට කිට්ටයි. මේකෙදි සැප දුක් දෙක එකක්වත් නෑ. නොදනුවත්කම නිසා තමයි අපි මේක දුකක් බවට පත් කරගෙන සතිය කැඩුණාදෝ සමාධිය කැඩුණාදෝ හුස්ම නතර වෙලාදෝ ආදී වශයෙන් කුලප්පු වෙන්නේ. අර ගෙනාපු පරණ ක්‍රමයට අපිට මොකද වෙලා තියෙන්නෙ කියලා අපි බලනවා. සමහරු හිතනවා මෙතැනදී මේ රූපය සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වුණා කියලා. එක්කෝ සෝවාන් හෝ රහත් වුණා යි කියලා ඒ පටලැවිල්ලටත් යනවා අතිධාවනකාරීව. නමුත් මම මේ කියන තත්ත්වය එව්වරම බරපතළ ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි. හුගදෙනෙකුට අත්දැකගන්න පුළුවන් තත්ත්වයක්. අන්න එතැනදී, මේ රහතන් වහන්සේ කෙනෙකුට සම්බන්ධ කරල කියන ගාථාව අපි පූර්ණව අත්දකිනවායි කියන්න බෑ. නමුත් එවැනි අත්දකීමකට අපිට භාවනාවකදී යන්න පුළුවන් බවට ඉගියක් තියෙනවා කියන එකයි මම මේ මතු කරන්නේ.

ඒ වාගේම තමයි පිම්බීම හැකිලීම කරනකොට, බලාගන බලාගන ඉන්නකොට පිම්බීම හැකිලීම අතර ලොකු පැහැදිලි වෙනසක් පෙන්වනවා. ඒ නිසා කියනවා ඔය ටික පුළුවන් තරම් විස්තර සහිතව, සවිස්තරව, දෙක අතර සංසන්දනාත්මකව, පිම්බීමෙන් හැකිලීම වෙන් කරලා සටහන් වශයෙන් ආකාර වශයෙන් හැකි තාක් ළං වෙලා බලන්න ඕනෑ. බලාගන බලාගන බලාගන ඉන්නකොට මේ දෙක අතර උපරිම සම්බන්ධතාව එනකොට උපරිම උත්සන්න භාවය එනකොට මේ දෙක අතර හිත කිඳබහිනවා වගේ ආයෙත් පිම්බීම හැකිලීම වෙන් කරල හඳුනාගන්න බැරි තත්ත්වෙකට හිත පත් වෙනවා. ඊට පස්සේ පිම්බීම හැකිලීම කියල මෙනෙහි කරන එකවත් සාධාරණ නෑ. මෙනෙහි කරන්න තරම්වත් වෙනසක් පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර දැකගන්න බැරි වෙනවා. එතකොට කියනවා ‘දැනීම’ වශයෙන් මෙනෙහි කරන්න කියලා. එතන අසංඥ තත්ත්වයක් නෙවෙයි තියෙන්නෙ. විසංඥ තත්ත්වයකුත් නොවෙයි තියෙන්නෙ. සාමාන්‍ය සංඥ

තත්ත්වයකුත් නෙවෙයි තියෙනෙ. මොකක්දෝ අමුතු තත්ත්වයක්. ආන්ත ඕක එනකොට තමයි සමහරුන් සහලවන්නෙ. කලබල වෙලා ඇස් දෙක ඇරලා බලන්නෙ. ඒ මොකද, මේ සංඥාවෙන් මෙතෙක් කල් කරපු නැලවිලි කවි අනුව ඒ නින්දේ ඒ සිහිනෙම ගත කරලා පුරුදු වෙලා. ඊට වෙනස් විවරණ ක්‍රමයකට හිත වැටෙනකොට අපි හිටියොත් කාමභෝගී පුද්ගලයන් අතර, ඒ පුද්ගලයා ඇත්තටම අපිට කියාවී අපේ මොළේ නරක් වෙලායි කියලා. ඒ විතරක් නෙවෙයි භාවනා මධ්‍යස්ථානවලත් ඉන්නවා අන්න එහෙම මොළේ නරක් වෙච්ච අය. ඒ ඇත්තො ගාවට යන්නෙන් ඒ වගේම මොළේ නරක් වෙච්ච ඇත්තො තමයි. ඒකයි කියන්නේ මේ පිස්සෝ පිභාට්ටොත් එක්ක කතා කරන්න එපායි කියලා.

කමටහන් සුද්ද කරනකොට කමටහන් සුද්ද කරන්න ඕනෑ තමන්ට වැඩිය භාවනා කරපු කෙනෙක් එක්ක. ඒත් ඔක්කොමලත් එක්ක නෙවෙයි. ඒ වෙලාවෙදී කොහොමද පටන්ගන්න වෙලාවෙදී මට පිම්බීම වැටහුණේ, කොහොමද මෙනෙහි කෙරුවෙ, කොහොමද හැකිලීම මෙනෙහි කළේ, කොහොමද හැකිලීම වැටහුණේ, බලාගෙන ඉන්නකොට මොකද පිම්බීම හැකිලීමට වුණේ? කියන එක අතර ඉඩ නොතබා දිගටම විස්තර කරන්න පුළුවන් නම්, නැත්නම් අඛණ්ඩ සතියෙන් යුක්තව අඛණ්ඩ සමාධියෙන් යුක්තව එක විනාඩි පහක් හෝ උත්සාහ කළොත් ඇත්තටම කමටහන සුද්ද කරන්න ඕනෑමත් නෑ. මේ විස්තරේ කියන්න පුළුවන් පමණින්ම ලොකු උනන්දුවක් ලොකු පෙළගැස්මක් ලොකු මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට වැටීමක් සිදු වෙනවා. ඒ මොකද මුලින් හොඳට සටහන් ආකාර වශයෙන් කර්මස්ථානය දැක්කා නම්, දිගින් දිගට මෙනෙහි කළා නම් නොබෝ වේලාවකින් ඒ අරමුණේ තිබුණා වූ ඒ සටහන් ආකාර හැලිලා පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස ඇති නැති තරමට යනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙනුත් මේක සිද්ධ වෙනවා. ආන්ත ඒ මට්ටමට යනකොට මේ සංඥාව පිළිබඳව මොකක්දෝ පරිවර්තනයක් වෙනවා. සංඥාව හෙල්ලුම්කන්න පටන්ගන්නවා, සංඥාව දුරු වෙන්න පටන් අරගන්නවා. මෙන්න මෙහෙම දුරු වෙන්න පටන්ගන්න එක භාවනාවේ හැටි. මෙතැනට යන්නෙ නැතුව කවදක්වත් විපස්සනා බලපත්‍රය ලැබෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා කලින් මේක දැනගෙන, ඒ විතරක් මදි, හොඳට පූර්ව කෘතය කරලා, බොහොම ශුද්ධාවෙන්, මෙනෙහි කිරීමෙන්, විර්යයෙන්, සතියෙන් සමාධියෙන් භාවනාව යන්නත් ඕනෑ. ගියාට පස්සෙ සංඥාව පිළිබඳව ඇති වෙන මේ තත්ත්වයේදී යෝගාවචරයාට තලතුනාකමකින් යුක්තව තැන්පත් බවකින් යුක්තව ඒක බලාගෙන ඉන්න

පුළුවන් නම් මේ ප්‍රපංච කිරීම නතර වෙනවා. එවං සමෙතස්ස විභොති රූපං සඤ්ඤානිදනා හි පපඤ්චසංඛා.

මේ තත්ත්වය දන්නේ නැති කෙනාගේ කතාව කවදක්වත් නතර වෙන්නේ නැහැ. ඒ මොකද? අපි කියනවා නම් මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක, පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස්කම් නැතුව, නමුත් ඒ වැඩපිළිවෙළ හොඳට තේරෙන වෙලාවේදී ඒක හොඳට පැය ගණන්, භාවනා කරන කරන පර්යංකයේදී, දකින දකින අවස්ථාවේදී බොහෝම සාදරව ඒක බලනවා නම්, ඒකෙ ආයේ කියන්න දෙයක් නෑ. ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ කියන්න බැරිකම. ප්‍රපංච නතර වෙන ගතියක්, හිත ගොනු වෙන ගතියක් එනවා. ඒක හොඳට තේරෙනවා කමටහන් සුද්ද කරන කෙනාට - මේ කියාගෙන යන ක්‍රමයට මොකද වෙන්නේ කියලා. නමුත් ඒ වෙලාවේදී එදිනෙද කටයුතුවලදී කතාව වැඩි නම්, එහෙම නැත්නම් මේ තත්ත්වය කොහොමහරි ආයෙන් ඇස් දෙක ඇරලා හෝ බලාගන්න ඕනෑ ආදී වශයෙන් මේක අවුල් කරගන්න හදනවා නම්, ඒකට ප්‍රධානම හේතුව මේ වැඩපිළිවෙළ පිළිබඳව කලින් දැනුවත් නොවීමේ අඩුපාඩුවයි. මේ සංඥව අපිට දෙන සංඥව මෙතෙක් කල් බැඳගෙන නොමග අරගෙන ගිය ගමන මේ කැඩීගෙන එනකොට අපි පිහිටිය යුතු පෙළගැසිය යුතු පිළිපැදිය යුතු ආකාරය නොදන්න ගතිය නිසයි අපි මේ ආකාරයෙන් මේ වෙලාවේදී කලබල වෙන්නේ.

ඒක නිසා අපි විසංඥත් නැත්නම් සාමාන්‍යයෙන් සංඥවෙන්න සංඥවන්න නෙමෙයි නම්, සංඥව සම්පූර්ණයෙන්ම නැති වෙලාමත් නැත්නම්, ආන්න ඒ වෙලාව පිළිබඳව අපි සාදර වෙන්න ඕනෑ. ඒකට හොඳටම කිට්ටු කරල හිටියොත් අපිට කියන්න පුළුවන් ඒක මුදුන්පත් විමක් එක්ක වස්තු, නැත්නම් නාමරූප ධර්ම ඇති හැටිය දැකගැනීමටයි පෙළඹෙන්නේ. ඇති හැටිය කියල කියන්නේ කවදක්වත් ඒකෙ සටහනවත් ඒකේ ආකාරවත් නෙවෙයි, ඒ වෙලාවේ මතු වෙන්නා වූ ස්වාභාවික ලක්ෂණ. ඒ ස්වාභාවික ලක්ෂණ ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙනසුලුයි. ඒ නිසයි අපිට මේකෙ හැඩයක් කියන්න බැරි. මේ හැඩයයි මේ ආකාරයයි කියන්න බැරි. නමුත් මේක දකින්න බැරි දෙයක්වත් හඳුනාගන්න බැරි දෙයක්වත් විඳින්න බැරි දෙයක්වත් නෙවෙයි.

ආන්න ඒ විදියට සංඥව අපිට කරලා තියෙන මේ පටලැවිල්ල, ඊගාව දවසේ භාවනාවේදී අරමුණ සම්මුඛ වෙන වෙලාවේදී ඒ ආකාරයෙන්ම දැකගන්න ඕනෑ කියන විදියට, අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කියල

තියෙන්නේ ආනාපානයයේ මට්ටම් තුනක් තියෙනවා ගොරෝසු අවස්ථාව, සුඛුම අවස්ථාව හා සුඛුමතර අවස්ථාව. ඉතා ගොරෝසු අවස්ථාවේ යන කෙනා සුඛුම අවස්ථාවක් තියෙන බව දන්නේ නෑ. ඒ නිසා සුඛුම වේගෙන එනකොට කලබල වෙනවා. සුඛුම අවස්ථාවත් පහු කරපු කෙනා සුඛුමතර අවස්ථාවක් තියෙනවා කියලා ඒකට ලැස්ති වෙනවා මිස, ඒ ගොරෝසු අවස්ථාව නැති වෙනකොට කලබල කරන්න නරකයි.

ඊගාවට ගොරෝසු අවස්ථාව සුඛුම අවස්ථාව කියන දෙකමත් පහු කරගෙන යනකොට “දැන් මගේ අරමුණ ඉවරයි. මම දැන් මොකද කරන්නේ මිනැ? නැත්නම් මං දැන් රහත් වෙලාද?” ආදී වශයෙන් හදිසි නිගමනවලට යන්න අවශ්‍ය නෑ. මෙහෙම අවස්ථාව තුනක් තියෙනවා අරමුණුවල. එතකොට තමයි අපි අරමුණ දැක්කායි කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්න. ඇත්තටම එතැනට යනකොට ඔය කියන ඇති හැටිය දැකීමේ, නැත්නම් විපස්සනා ආරම්භයේ හොඳ පෙළගැස්මක් වේගන එන වෙලාව. එතැනදී සංඥ ස්කන්ධය පිළිබඳව පැහැදිලි වෙනස කොච්චර වෙනවාද කියනවා නම්, යෝගාවචරයා සංසාරේ මෙතුවාක් කල් නොදන්නා කාලේ ගෙනාපු අගයන් ආඩම්බරයෙන් ක්‍රමයෙන් ගැලවෙන්න පටන් අරගන්නවා. රුචි අරුචිකම් ක්‍රමයෙන් ගැලවෙන්න පටන් අරගන්නවා. වෙන විදියට කියනවා නම්, මතු වෙන මතු වෙන අරමුණක් පාසා අරමුණ පෞද්ගලිකකරණය කිරීමේ කැත නරක පුරුද්ද හැලෙන්න පටන්ගන්නවා.

මෙන්න මේ රූප ධර්ම, නැත්නම් කායානුපස්සනාවේ වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව සම්බන්ධ කරගෙන කරන කෙනාට, ඊගාවට දිවට වැටෙන රස පිළිබඳව සාමාන්‍ය මට්ටමකට යොදවන්න පුළුවන්. ඒ නිසා කියනවා භාවනා කරගෙන යනකොට, මුල් කාලේ බැරි වුණත් ටික කාලයක් භාවනා කරගෙන යනකොට තමන් ආහාර ගන්න වෙලාවේදී විශේෂයෙන්ම සැලකිලිමත් වෙනවා. සැලකිලිමත් වෙච්චහම ඒවා විවිධ වර්ග ආහාර විවිධ දේවල් නිසා අපි කොච්චරක් කතා බහුල භාවයට වැටෙනවද, හිත කොච්චරක් දෙඩමලු වෙනවද? මේ සේරම සංඥවක ප්‍රශ්නයක් තියෙන්නේ. ඒ කතා බහුලකම නිසාම අපිට වැඩිපුර ආහාර ගන්න වෙනවා. එහෙම නැත්නම් මෙච්චර අවශ්‍ය කරන්නේ නැහැ පැවැත්මට. මූලික අවශ්‍යතාවට නම් මෙච්චර නැහැ.

ඒ වාගේම තමයි ඊගාවට ගඳ සුවඳ දෙක. ශරීරයේ හැපීම, රස බැලීම, ගඳ බැලීම කියන තුනට පොදුවේ කියනවා මුත්‍රය කියලා. මේ මුත්‍ර

මුත්තමත්තං භවිස්සති කියලා කියන්නෙ අමතර කතා ඕනෑ නෑ මේක පිළිබඳව. අමතර දෙඩමලු වීම ඕනෑ නෑ. මේවා තමයි මේ ප්‍රිය සම්භාෂණවල කරන්නේ. දිග කතා, කිසිම හරයක් නෑ. කෑම මේසෙ තියෙන හරියක් ඔක්කොම බඩ පුරවාගෙන, අර ඉන්න කට්ටියම ඔහේ කතාව. යෝගාවචරයාට මේක ජුගුප්සාජනක තැනක්. නිශ්ශබ්ද විය යුතු තැනක්. මෙන් මේ මුත්තය පිළිබඳව මුතෙ මුත්ත මත්තං භවිස්සති වැඩිපුර අල්ලාප සල්ලාප කතා, කතා බාහුලය, දෙඩමලු වීම නැත්නම් ඒ පුද්ගලයාට පුළුවන් සුතෙ සුත්තමත්තං භවිස්සති වෙන් න. තමන්ට ඇඟිවිච දේවල් පිළිබඳව තමන්ට ඇහෙන දේවල් පිළිබඳව පුදුම විකාරයක් තියෙනවා මනුෂ්සයාට. තමන්ට ඕනෑ දේ අහනවා. ඇහෙන දේ ඇහෙනවා නෙවෙයි. කවුරු මොනවා කිව්වත් තමන්ට ඕනෑ දේ තමයි තමන්ට ඇහෙන්නේ. ඊට පස්සේ සාක්ෂි දෙන්නේ මෙහෙම දුක්කා, මම ඇහුවා, මෙන් කියලා තමයි කියන්නේ. ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ කරපු ක්‍රමය තමයි අධිකරණයත් කරන්නේ. දෙගොල්ලෝ තුන්ගොල්ලෝම එකතු කරනවා. එකතු කරපුච්ච මොනම ප්‍රශ්නයක්වත් නෑ, ඇත්තටම පටන්ගන්නකොටත් ප්‍රශ්නයක් නෑ, අධිකරණයටත් ප්‍රශ්නයක් නෑ, අන්තිමටත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. නමුත් මේ සංඥ පටලවාගත්ත ඇත්තන්ගේ ප්‍රධානතම ප්‍රයෝගයක් තියෙනවා මේ තුන තුන්පැත්තක තියලා කේලමක් මාර්ගයෙන් මේක ගැටගහනව. පුදුම රසයක් විදිනවා ඒකේදී. ඇත්තටම හරිම රස විනෝදංශයක් ඒක. ඇසින් දුටු පුද්ගලයා අයින් කරලා අර පුද්ගලයා මෙහෙම කිව්වායි කිව්වම මේ පුද්ගලයා ඒකට බට කැලේට ගිනි තිබ්බා වගේ දෙන උත්තරත් එක්ක බලනකොට පුදුමාකාර මැවීමක් මේ ලෝකෙ ඇති වෙනවා කේලම්කාරයාට. ඒ රසය තිරශ්චිතයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වේ සතෙක් මරනවා වගේ අකුසල කර්මයක් කරන්න පුළුවන් මේ තුන්හතර ගොල්ල එකතු කරන්නෙ නැතුව කරන සාකච්ඡාවෙන්.

ඒ නිසා අපිට තියනවා, සම්බන්ධ කරලා බැලුවොත් කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ, සතුටින් පටන් අරගෙන සතුටින් හමාර කරන්න පුළුවන් ඕනෑම කලහවල්. මොකද ප්‍රපංච නෑ, කතා බාහුලය නෑ, දෙඩමලු වීම් නෑ. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ කොච්චර විස්තර සහිතව දකින්න ඇත් ද කියල හිතෙනවා, උන්වහන්සේ මේ දූන් ඇති වෙමින් නැති වෙමින් යන සත්ත්ව කොට්ඨාස, ඒ වගේම තමන්ගේ ආත්මය, පෙර සංසාරෙ පුරා දකිනකොට මොන තරම් මේ සංඥවට නතු වෙලා මොන තරම් මේ සංඥව ආරක්ෂා කිරීමට සංසාරයක් ගත කරලා තියෙනවද කියලා බලනකොට, මොන

සංවේගයක් මොන විදියේ සංසාරය පිළිබඳ බයක් උන්වහන්සේට එද බුදු වෙන්න ඉස්සෙල්ලා දවසේ රාත්‍රියේ ඇති වුණා ද කියලා හිතාගන්න බෑ. ඒ තරම්ම මේ ශබ්ද සංඥාව විෂයෙහි තියෙන පටලවිල්ල අද විශේෂිතයි මේ ජනමාධ්‍ය කියන මාතෘකාවට. සම්පූර්ණ ඕනෑම 'නැති' දෙයක් ඇති වෙච්ච සැටියට මතු කරල පෙන්වන්න පුළුවන් තරමට ජනමාධ්‍ය විශේෂයි. නමුත් මනුස්සයෝ මේ කට්ටි පිට වෙන වචන අහන්න තියෙන ආසාව බත් කනවට වැඩිය වැඩියි. ආරණ්‍යයේ ඉන්න යෝගාවචරයෙක් දවසක් ඇවිල්ල කියනවා, රට නම් හරිම දුප්පත් ස්වාමීන් වහන්ස, මිනිස්සුන්ට කන්න බොන්නත් නෑ, ඒ වුණාට පත්තරේ බලපුවහම බඩ පිරෙනවායි කියලා. ඒකෙ තියනවා කියලා ඔක්කොම කතා ජාති, බලන්නේ නැතුව ඉන්න බෑ. ඒ නිසා මනුස්සයෝ අනිවාර්යයෙන්ම බලනවා. ඒක බලනකොට බඩ පිරෙනවා.

ඒ තරමටම මේ මුතයේ මුත මට්ටමින් නතර කරගන්න කෙනාට ඒ සුතය පිළිබඳව විශේෂ අභ්‍යාසයක් කරන්න පුළුවන්. එතකොට තමයි උන්ද මුනි වෙන්නේ, කතා කරන්න හිතෙන්නෙ නෑ. මොකද කතා කෙරුවොත් පටලවාගන්නවා. මොකද, දුසසිලො හි බහුජ්ජනො.

අහං නාගො'ව සඛ්ඛාමෙ වාපතො පතිතං සරං
අතිවාකාං තිතිකිසාං දුසසිලො හි බහුජ්ජනො

මේකෙ ඉන්න හරියක්, නැත්නම් බොහෝ ජනතාවක් දුස්සීල නිසා ඒ ඇත්තො ඊයකින් දුන්නකින් විදීමේදී ඊතලයකින් විදිනකොට විද දරාගන්න ඇතෙක් වගේ මං මේ අතිවාකා ඉවසනවා කියල කියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. මේක යෝගාවචරයා අනිවාර්යයෙන්ම දියුණු කරගන්න ඕනෑ. මෙතනදී කපා හැරෙන, නැත්නම් ඉතුරු කරගන්න පුළුවන් අමතර ශක්තිය මෙතෙකැයි කියන්න බෑ. ඒ නිසා කතාවට ඇහුම්කන්දෙනකොට වුණත් කවදකවත් හු මිටි දෙන්න යන්න නරකයි. එහෙයි කියන්න යන්න නරකයි. 'හම්මි', නැත්නම් අර පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේ කිව්වා වගේ 'දෙයක් නෑ' කියනව, එව්වරයි. හම්මි කිව්වා නම් ඒ ඇති. එතකොට කියන්නේ අරයත් අනුමත කළා. මෙයත් අනුමත කළා. ඉතින් අරක දිගටම පට පට ගාලා යනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි දකින දේවල්වලත් කවදවත් අපි පෙන්නන්න හදන දේ නෙවෙයි දකින්නෙ. දකින්නේ දකින්න ඕනෑ දේ. ඒ මොකද හැම කෙනාම දිට්ඨි දිට්ඨිමත්තං නෙවෙයි. දකිම හුදු දකිමෙන් නතර කරන්න දන්නෙ නෑ, ඒ මත ප්‍රපංච කරනවා. ඒ මත සංඥ ගන්නවා. ඒ මත සලකුණු

තබාගැනීම කරනවා. ඒ මත හඳුනා ගැනීම කරනවා. ඒ පුද්ගලයා දකින්නේ තමන් තබාගත්ත සලකුණු ටිකයි තමන් ගත්ත හැඳිනීම් ටිකයි. වෙන මොකද කරන්නේ ඉතින්? ඒ මනුස්සයා දන්නේ එව්වරයි. ඊට පස්සේ කතා කරන්නේ. ඒ ටික එහෙමමයි. ඒවා නිත්‍යයි සුඛයි සුභයි. ඒ ටික ආයින් මතු කරලා කතා කරනවා. නමුත් කතා කරල බලනකොට අර තත්ත්වේ සම්පූර්ණයෙන්ම දැන් වෙනස් වෙලා. මොකද ඔය සලකුණු අරගත්තට ඒ දේවල් නම්, ප්‍රත්‍යක්ෂය නම්, යථාර්ථය නම් අනිත්‍යයි දුක්ඛයි අනාත්මයි. නමුත් අර පුද්ගලයා තාමත් අර ගත්ත නිත්‍ය සංඥාවේ ගත කරන නිසා ඔහුට නඩුවක් තියෙනවා. නමුත් අහගෙන ඉන්න මනුස්සයා සංඥ ගත්තේ නැති කෙනෙක් නම්, වීදුරුවක මූණ දිහා බලාගෙන ප්‍රතිබිම්බය අල්ලන්න හදන රිලව් වාගේ විකාරයක්. ඔය පල්ලෙහා වාහනය නතර කරලා තිබ්බහම රිලවුන්ගේ හරිම කෝලමක් තියෙනවා. උන් ඒකෙ ගිහිල්ලා ඉවර වෙලා බලල පිටිපස්සෙන් අල්ලන්න ලොකු රණ්ඩුවක්. ගේකුරුල්ලෙකුට තිබ්බහම කණණාඩි කැල්ලක් ලොකු රණ්ඩුවක්. කොච්චර හරි කෑම හොයාගෙන ඇවිල්ලා අරකට කොට කොට ඉන්නවා.

ආන්න ඒ වගේ තමයි මේ දකින දේවල් පිළිබඳව අපි සලකුණු තබාගැනීම කියන මේ කැත පුරුද්ද, ඒක තමයි සංස්කාරවල තිබෙන ප්‍රධාන ලකුණ. ඒ සංස්කාරත් වේදනාවත් අතරමැද තමයි මේ සංඥව ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. මෙන්න මේක දැනගත්තා නම්, මේක අපි දැනගන්න උත්සාහ කළා නම්, අපි කවදකවත් කාටවත් රූප පෙන්වන්නෙක් වෙන එකක් නෑ, රූප බලලා නතර වෙනවා. අපි කවදකවත් කාටවත් කතා කරල යමක් කියන්න යන එකක් නැහැ, අනුන් කියන දේ අහලාම නතර වෙනවා. අන්න ඒ තරමටම අපි මේ ඇති කරන, පෙන්වන්න හදන දේවල්වලින්, කියන්න හදන දේවල්වලින්, අනුන්ට කියාපාන දේවල්වලින් පුදුමාකාර විලෝපනයක් කරනවා. හැබැයි හොඳක් තියෙනවා. ඒ පුද්ගලයා මොන ජාතියේ පුද්ගලයෙක්ද කියලා පේන්නේ එයා කියන දේවල්වලින්, එයා කරන දේවල්වලින් තමයි. ඒක කවදකවත් වහන්න බැහැ. ඒක භාවනා කරපු අයට විතරක් නෙවෙයි පේන්නේ. කොයි පොඩි දරුවාටත් පේනවා, මේ පුද්ගලයා මොනවදෝ කියා පානවා. ඒ පුද්ගලයා මොනවදෝ අඬහැර පානවායි කියන එක හොඳට පේනවා. එවැනි ඇත්තන් අතර කවදකවත් නඩුවක් නිමාවක් නෑ. නිමා වෙන්න නම්, අපි දැනගන්න ඕනෑ මේක අඬහැරයක්, කියාපෑමක්. පොඩි දරුවන්ගේ සෙල්ලමක් මේකෙ තියෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ සංඥාව විභූත කරන එක නෙමෙයි, මේ සංඥාව ඇති වීමේ භූතයන් විභූතය කරන්න ඕනෑ. නාමයන් විභූත තත්ත්වයට පත් කරන්න ඕනෑ, පටිසය විභූත තත්ත්වයට පත් කරන්න ඕනෑ. රූප සංඥාව විභූත කරන්න ඕනෑ. විභූත කරනවා නම් ලකුණු ගැනීම කරන්න හොඳ නෑ. සංඥ තැබීම කරන්න හොඳ නෑ. ඒක කරන්න කරන්න අපි ඒ සංඥාවටයි බැඳෙන්නේ. යථාර්ථය ඒ විත්තක්ෂණයේම වෙනස් වෙලා යනවා. ආන්න ඒ විදිහෙ පටලැවිලි සහිත ලෝකෙක අපි මෙව්වර කල් හිටියට තැගි දෙන්න ඕනෑ.

නමුත් බය වෙන්න දෙයක් නෑ හෙටත් මේකමයි. කවදහරි මේකෙ ඇති හැටිය දැකීමමයි මේකෙ තියෙන විශිෂ්ටත්වය. ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ බාගෙට හිනා වෙලා ඉන්නේ. පුදුමාකාර සමතුලිතතාවක් තියෙනවා. පෙනුමට තියෙන මේ සමතුලිතතාව නඩත්තු කරන්න අපි පුදුම උත්සාහයකින් සංඥ රාශියක් රැස් කරලා, කෙලෙස් රාශියක් ගොඩනගාගෙන අපේ මතිමතාන්තර හදගෙන ඒක රකින්න ජීවත් වෙනවා මිසක් ඒ ටික අයිත් කෙරුවොත් ආයින් ජීවත් වෙන්න දෙයක් නෑ. ආයින් මේ ලෝකෙ සාන්දෘෂ්ටික වශයෙන් කළ යුත්තක් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. කළ යුත්තක් ඉතුරු වෙලා තියෙනවා නම් අනිවාර්යයෙන්ම අපිට කියා පෑ යුත්තක් තියෙනවා. මවා පෑ යුත්තක් තියෙනවා. ඒක බහුල නම්, ඒ රෝගය වැඩි කෙනාට කරන දේවල් බොහෝමයි. එහෙම නැත්නම් වෙන දේ වෙන්න ඇරලා යන දේ යන්න ඇරලා ෂෝක් එකට බලාගෙන ඉන්න පුළුවන්, ගලන ගඟක් ළඟ ඉඳගෙන ගඟ දිහා බලා ඉන්නවා වගේ. නැත්නම් ඉතාමත්ම වේගයෙන් වාහන මනුෂ්සයෝ යන වීථියක් දිහා සඳලුතලයකට වෙලා බලා ඉන්නවා වගේ. අපට මොනවක්වත් වෙන්න ඕනෑ නෑ, ඒක බොහොම වේගයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙනවා. කවදකවත් නරකයි එවැනි විදියක් හරහට යන්න. ගියොත් හැප්පෙනවා. ඉතින් බලාගෙන ඉන්නකොට අනිවාර්යයෙන්ම වීථිය නිස්කලංක වෙන වෙලාවක් එනවා. ආන්න ඒ වෙලාවට අනතුරු රහිතව පාර මාරු වෙන්න පුළුවන්. යෝගාවචරයා ආන්න ඒ වෙලාව එනකල් තමයි, නිස්කලංක වෙනකල් කරබාගෙන ඉන්නෙ. ඒක මේ තමන් කරනවා නෙවෙයි. වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කෙරුවට වෙන්නෙත් නෑ. නමුත් බලාගෙන ඉන්න කෙනාට විවේක වෙලාවක් ආපුවහම කිසි කරදරයක් නැතුව එහා පැත්තට යනවා.

ඒක නිසා භාවනා කරනකොටත් ආනාපානය ආදී මේ සංඥාව පිළිබඳව න සඤ්ඤාසඤ්ඤාදී න විසඤ්ඤාසඤ්ඤාදී නොපි අසඤ්ඤාදී න විභ්‍යාසඤ්ඤාදී මන්න ඔය හතර අත්දැකගන්න පුළුවන් බව පිළිගන්නවා නම් ඒ පුද්ගලයාට පැහැදිලි සංඥාවක් තියෙනවා, පැහැදිලිවම මේ ජීවිතයේදී රහත් වෙන්නම පුළුවන්. මේ සංඥාව මෙව්වර ගෙවා දැමීම කරන්න පුළුවන් නම් ඉතාමත්ම වැදගත් මෙහෙවරක් කරනවා.

ඉතින් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ඊගාවට එන්නා වූ සංස්කාර ස්කන්ධයත් එක්ක ගැටේ ලිහාගැනීමට කොහොමද සර්වඥයන් වහන්සේ අපට අත දෙන්නෙ කියලා ඊගාව ධර්ම සාකච්ඡා අවස්ථාවේ, ධර්ම දේශනා අවස්ථාවේ පැහැදිලි කරන්න. අදට මෙතෙකින් මේ ධර්ම දේශනාවෙ නිමා කිරීම සටහන් කරන්න පුළුවන්.

92 | වේනනා හරහා තණ්ණාව දුරු වීම

නමො තසස හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්ණා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්ණා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

රූපසංකෙවනනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්ණා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. අපි මේ නේවාසික සියලුදෙනාම එකතු වෙලා මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය ඉදිරිපත් කරගෙන පවත්වාගෙන යනු ලබන ධර්ම දේශනා මාලාවේ අද මේ 92 වෙනි අංකය. මේ වෙනකොට අපි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ සෑම අංශයක්ම වාගේ සාකච්ඡා කරගෙන ඇවිල්ලා තියෙනවා. තාම පොඩ්, සුළු ශේෂයක් අවශ්‍ය වෙලා තියෙන්නේ මේ ධම්මානුපස්සනාව කොටසෙ. එතකොට මේ මුළු සතිපට්ඨාන සූත්‍රයම හමාරය දකගන්න පුළුවන් වෙයි. දැනට අපි හැසිරෙන්නේ ධම්මානුපස්සනාවේමයි සච්ච පබ්බයේ. චතුරාර්ය සත්‍යය විග්‍රහ කරන ඒ පුරුකේ නිරෝධ සත්‍යය. ඒ නිරෝධ සත්‍යයත් ඊට කලින් ඉදිරිපත් කරගත්තා වූ සමුදය සත්‍යයත් කියන දෙක හරියට රූපයකුත් කන්නාඩියේ ඒ රූපය වැටෙන්නා වූ ප්‍රතිබිම්බයකුත් වාගේ. ඒක

කන්තාවියක ප්‍රතිබිම්බ ස්වරූපයක් තියෙනවා වගේ. මේකෙම, සමුදයේම ප්‍රතිබිම්බයක් තමයි නිරෝධය. මේ දෙක අතර තියෙන වෙනස බලන්න ගියාම පුදුමාකාර සියුම් භාවයක් තියෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා සමුදය සලකන්නේ සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදි දෙයක්, දුරු කළ යුතු ප්‍රභාන යුතු කොටසක්. ඒක නරක දෙයක්, ඒක අපි ළඟ සමීපයේ තිබෙන දෙයක් ලෙස.

ඊගාවට නිරෝධ සත්‍යය කිව්වහම ඉතාමත්ම පිවිතුරු, අපිට ඉතාමත්ම ඇත බොහෝම දුරක බොහෝ කාලයක් කරන්ට ඕනෑ දෙයක් කියල මේ සමුදය සහ නිරෝධ සත්‍යය දෙක අතර පුදුමාකාර වෙනසක් දැකගන්න තරමටම ආධ්‍යාත්මික ගතියක් තියෙනවා හුගදෙනෙකුට. මේ වෙනස පෙන්නන තරමටම මේකෙ ඇතුළතක් පෙන්නන්න හදනවා. නමුත් මේ දෙකේම දක්වන පුරුක් ටික දිහා සමුදය සත්‍යය පැත්තෙන් සහ නිරෝධ සත්‍යය පැත්තෙන් බලනකොට කොච්චර නම් අකාලිකද, කොච්චර නම් සාන්ද්‍රාෂ්ටිකද කියලා බලනකොට, ධර්මය කෙරෙහි පුදුමාකාර උනන්දු ගතියක් උත්සාහ කරවන ගතියක් ඇති කරවනවා. ඒක තමයි අපේ පරමාර්ථය විය යුත්තේ අපේ බණ සාකච්ඡා කිරීමෙන්, බණ ඇඟීමෙන්, අපි මේ කරගෙන යන වැඩේට පුළුවන් තරම් ලොකු උනන්දුවක්, ලොකු ඉදිරි තල්ලුවක් පෙර මග දක්වීමක්. ඉතින් ඒ සම්බන්ධව බලනකොට අපි අද ඉදිරිපත් කරගන්න මාතෘකාව සුඤ්චයී, බොහෝමත්ම සියුම්.

නමුත් අද මේ ඉන්නා වූ පිරිසගේ තත්ත්වය අනුව මේක ඒ තරම්ම ගැඹුරු කර්තව්‍යයක් වෙන එකක් නෑ කියල මම විශ්වාස කරනවා. අපි අද ඉදිරිපත් කරගන්නේ තෘෂ්ණාව ප්‍රභානිය කරන්න නම්, නිරෝධය කරන්න නම්, නැත්නම් ඒක එහෙම කෙරෙනවා නම් කොහොමද කෙරෙන්නේ, කොතනද කෙරෙන්නේ කියන එක ගැනයි. ඒ සඳහා මේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුර තියෙන්නේ රූපසංකෘතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං කියන තැන. අපි ඇහූ කියන ආයතනය සම්බන්ධ කරල ගත්තොත්, රූප සම්බන්ධයෙන් අපේ යම් චේතනා පහළ වීමක් තියෙනවා. ඉන්ද්‍රිය භාවනා සූත්‍රයේ සඳහන් කරන විදියට වක්කුනා රූපං දිසවා උප්පජ්ජති මනාපං, උප්පජ්ජති අමනාපං, උප්පජ්ජති මනාපාමනාපං. රූපයක් දකිනකොටම ඒක ඔන්න ඔය තුන අනුව තමයි සිද්ධ වෙන්නේ. එක්කෝ මනාපයක් පහළ වෙනවා අනේ හොඳ රූපයක් දක්කා, යාන්තමට දැකගන්නා, ඇහූ හොඳ නිසා දැකගන්නා යනාදී වශයෙන් මනාපයක් ඇති වෙනවා. එහෙම නැත්නම් අමනාපයක් පහළ වෙනවා. මේක අසුභයී අශෝභනයි අහදුයී කියල. ඒක නිසා මේක

නොදකිනවා නම් හොඳයි කියල හිතනවා. එහෙමත් නැත්නම් මනාපාමනාපං - දැක්ක නොදැක්ක මතක නෑ. මනාප අමනාපයක් නැති රූප හිතේ හිටින්නෙත් නෑ. දැක්ක බව සිහියෙන් නෑ.

මන්න ඔය තුන අනුව මේ රූප විෂයෙහි අපි වේතනා පහළ කරනවා. මනාප රූපයක් දැක්ක නම් ඕක ළං කරගන්න, ලොකු කරගන්න, බදගන්න, ළඟ තියාගන්න, හුඟක් වේතනා පහළ වෙනවා. අමනාප රූපයක් නම් දුරු කරන්නට, විනාශ කරන්නට, නැති කරන්නට, ඇත් කරන්නට, වේතනා පහළ වෙනවා. මනාප අමනාපයක් පහළ වුණා නම් රූප දැක්කා ඇහැ වැඩ කළා කියල මතක නැති වෙලා කණේ, නාසයේ, දිවේ, කයේ, හිතේ පහළ වන අරමුණක් මතු වෙන තරමටම වේතනා නිලීන වෙලා යනවා. ඒ නිසා දකින රූපයක් පාසා මේ ආකාර වූ වේතනා ස්වරූපයක් අනිවාර්යයි. ඒ විත්ත විටියේ එක පුරුකක් එක විත්තක්ෂණයක් එක සන්ධිස්ථානයක්. මේ වේතනාව කියන්නෙ බොහොම වැදගත් සන්ධිස්ථානයක්.

මේ වේතනා චෛතසිකය වැටෙන්නේ පඤ්චස්කන්ධය වශයෙන් කඩනකොට රූප කොටසට නෙවෙයි, සංඥ කොටසට නෙවෙයි, වේදනා කොටසට නෙවෙයි, විඤන කොටසට නෙවෙයි සංස්කාර කියන කොටසට. ඔය විත්ත චෛතසික ධර්ම බෙදල දක්වනකොට හිත විඤනය කියල දනවා නම්, ඉතිරි චෛතසික සේරම දැනට සම්මත ක්‍රමය හැටියට පනස්දෙකකට කඩනවා. ඒ පනස්දෙකෙන් සංඥව අයින් කරනකොට පනස්එකයි. වේදනාව අයින් කරනකොට පනහයි. ඒ පනහටම කියනවා “සංස්කාර” කියලා, “සංස්කාර ස්කන්ධය” කියලා. ඔය චෛතසික කඩන ආකාරයේ ආචාර්යවරු, මේ සංස්කාර ස්කන්ධයේ තියන වැදගත්ම චෛතසිකය විදියට පෙන්වන්නේ වේතනාව. වෙනයකි’ති වෙනනා. වේතනාව කියල කියන්නේ ආයුහනරසා, අනෙකුත් 49 ක් වන චෛතසික ඔක්කොම කරන්නේ රැස් කරනවා. මොකටද රැස් කරන්නේ? වේතනාවට ඕනෑ තාලයට ඕනෑ තැනට මෙහෙයවන්න. අන්න ඒ මෙහෙයවීමයි වේතනාවේ කෘත්‍යය. ඒ කියන්නෙ ප්‍රයත්න කිරීමයි ප්‍රයෝග කිරීමයි සංවිධානය කිරීමයි. සාමාන්‍යයෙන් ඒ සඳහා සම්ප්‍රදායානුකූලව දක්වන උපමාව තමයි, වඩු මඩුවක ප්‍රධාන වඩුවා නැති වෙනකොට එයාගේ ප්‍රධාන අතවැසියා අනෙකුත් සියලුදෙනාම වැඩෙහි යොදවන ගමන් තමනුත් වැඩෙහි යෙදෙනවා. ඒ ඔක්කොගෙම සංවිධානයත් පරීක්ෂා කරමින් කරගෙන යනවා. අන්න ඒ ප්‍රධාන වඩු අතවැසියා වාගේ තමයි වේතනාව.

මේකෙදි අපි භාවනාව පැත්තෙන් බලනකොට වගේම මූලධර්ම පැත්තෙන්ත් සම්බන්ධ වෙනවා. මේක මූලධර්ම දිහා ගැඹුරට යනකොටයි මේ ප්‍රශ්නය මතු වෙන්නේ. විතක්කය, චේතනාවය, මනසිකාරය කියල ඉතාමත් සමීප කෘත්‍ය තුනක් කරන චෛතසික හම්බ වෙනවා. මේ චෛතසික වෙන් කරල දැක්වීම, හරියට කෙස් ගස් බේරල බලන්නා වගේ කැඳෙහි ගල බේරලා බලන්නා වගේ එක එක චෛතසිකයක ගුණයන් දැක දැනගැනීමට, යම් කිසි මට්ටමකට මේව ගැන අවබෝධයක් ඇති ඇත්තන්ට හේතු වෙනවා. නැති ඇත්තන්ට අහනකොට යම් කිසි සුභමය ඥානයකට උදව් කරනවා. විතක්කය කියන එක අපි තේරුම්ගන්නේ 'අරමුණට හිත නැංවීම' කියලා. අපි ආනාපාන අරමුණ දෙනවා. නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම අරමුණ දෙනවා. එහෙම නැත්නම් කේසා, ලෝමා, නධා ආදී මොනම හරි අරමුණක් ගුරුවරයන් එක්කල කර්මස්ථානාවාර්යවරයන් එක්ක සම්මුතියකට ආවට පස්සේ අපි අනෙකුත් අරමුණුවලින් බේරල, ඇහැට, කණට, නාසයට, දිවට, හිතට සිතුවිලි හිතන්න දෙන්නේ නැතිව, කායනුපස්සනාව සම්බන්ධ හෝ මේ ගත්තා වූ සම්මුති අරමුණට නැවත නැවතත් නැවත නැවතත් හිත නැංවීමේ කෘත්‍යය කරනවා. මේකට අපි කියන්නේ විතක්කය කියල.

එතකොට චේතනාවත් එතන අවශ්‍යයි. තමාට මෙතැනදී හිතන්න වෙනවා, චේතනා කරන්න වෙනවා මගේ හිත ආනාපාන අරමුණේ වේවා, මගේ හිත පිම්බීම හැකිලීම අරමුණ සමග වේවා ආදී වශයෙන්. අපි මේකට අධිෂ්ඨාන කියලත් කියනවා. චේතනා කියලත් කියනවා. අන්න ඒ චේතනාවත් අවශ්‍යයි. චේතනාව තමයි අරමුණට හිත නැංවීමේ කෘත්‍යය මෙහෙයවන්නේ, සංවිධානය කරන්නේ, ප්‍රයෝග කරන්නේ. ඊට පස්සේ මනසිකාරය ඒක ගෙන යාමේ කටයුත්ත කරනවා. එය නිසි තැනට යොමු කිරීම, ගෙන යාම, මනසිකාරයෙන් කරනවා. ඒක නිසා චේතනාව හරියට යුද බිමක විධායක අණදෙන නිලධාරි වාගේ. මනසිකාරය අශ්වාරෝහකයෙක් වගේ. අශ්ව කරත්තයක රථාවාර්ය වාගේ ඔක්කොම අශ්වයෝ ටිකට නිසි මගට යොමු කරගන්න ගතිය තියෙනවා.

මෙන්න මේ තුන සමහර විට යෝගාවචරයාට සමථයේදීත් අහු වෙන්න පුළුවන්, විපස්සනාවේදීත් අහු වෙන්න පුළුවන්. පැහැදිලිව වෙන් කර දැනගැනීම අවශ්‍යයි. ඒක සාමාන්‍ය සුභමය ඥානය සඳහා කරන ලද ප්‍රකාශනයක්. චේතනාව, විතක්කය, මනසිකාරය කියන මේවා සංඛාර ස්කන්ධය වශයෙන් ගැනීම සාධාරණයි. ඒක යුක්ති සහගතයි. ඒ මොකද,

බුද්ධ වචනය පවා මේකට සම්බන්ධ වෙනවා. සමීප වචන තමයි අභිසංඤ්චනෙහි අභිසංඛරොති කියලා සංස්කරණය සහ සංවේතනා කියන දෙක සමාන පද. ඒ නිසා සංස්කාර ස්කන්ධය වශයෙන් වේතනාව ගැනීම හේතු සහිතයි. ඒක ඉගෙනගැනීමේදී අපි කරන්නේ එහෙමයි. සංස්කාර ස්කන්ධය කිව්වම ඒකෙ තියෙන ප්‍රධානම කෘත්‍යය තමයි මෙහෙයවීම, ප්‍රයෝග කිරීම, සංවිධානය කිරීම, රැස් කිරීම.

අන්න ඒ කටයුත්ත කිරීමේදී වේතනාවට, නැත්නම් අපිට කියන්න පුළුවන් මේක “චිත්ත ශක්තිය” කියලා. අධිෂ්ඨාන ශක්තිය කියලා. ඒක තමයි සංසාරය ඇති කරන්නේ කියලා කිව්වොත් මෙයාගෙ තියෙන භයානකකම අපිට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. මුළු සංසාරම සංස්කරණය කරන්නේ වේතනාව තමයි. දැන් අපි ඉන්නේ යම් දුකක නම්, ඒ සියලුම දුක් සංස්කරණය කරල තියෙන්නේ මේ වේතනාව කියන වෛතසිකයයි. මේ සංස්කාර ස්කන්ධයයි. ඒක පිළිබඳව හුඟක් සැක හිතන්න දෙයක් ඇත්තේ නෑ. මොකද සංඛ්‍යෙනන පඤ්චපාදනක්කියා කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙනවා. අපි යම් විදියකට රූප ස්කන්ධය, වේදනා ස්කන්ධය, සංඥ ස්කන්ධය, සංස්කාර ස්කන්ධය, විඥන ස්කන්ධය කිව්වහම ඔය පහම තමයි දුක කියන්නේ. කෙටියෙන් ඔච්චරයි. ඕකේ සංස්කාර ස්කන්ධය කොහොමද දුකක් වෙන්නේ කියලා දැනගත්තේ නැත්නම්, තව විදියකට කියනවා නම් දුක ඇති වීමට හේතුව වන තෘෂ්ණාව, සංස්කාර නිසා ඇති වෙන්නේ කොහොමද කියලා දැනගත්තේ නැත්නම්, ඒ දුකෙන් මිදීම නම් වූ නිරෝධය දැකගැනීමක් වෙන්නේ නෑ.

තව පැත්තකට කියනවා නම් සංස්කාරයන් පිළිබඳව නොදැනීම කියන්නේ සංසාරයයි තණ්හාවයි දුකයි. සංස්කාරයන් ගැන දැකගැනීම දැනගැනීම නිරෝධයයි විමුක්තියයි. ඒ නිසා අපි ඉන්නේ මේ සංස්කාරයන් දැනගැනීමේ කටයුත්තේ. නමුත් මේක ඉතාමත් සුක්ෂ්මයි. ඒ නිසාම ඉතාමත්ම කුට උපක්‍රම සහිතව විෂමලෝභීව මේ කටයුත්ත සිද්ධ කරනවා. අන්න ඒක දැනගැනීම විතර විචිත්‍ර දෙයක් මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඇත්තේ නැහැ. ඒක ඒ නිසා පෙළහරක්. එහෙම දුක දැනගත්තොත් ඒක පුදුමාකාර හැබෑම හැබෑ පරිවර්තනයක්. හැබෑම පරිණාමයක්. කෙනෙක්ගේ සම්පූර්ණ පරිවර්තනයක් ඇති කරනවා. ඒකට හරි බයයි අපි මූණ දෙන්න. ඒ මොකද, ඒ වෙනකොට පරිවර්තනය දැනගන්නකොට ඒ පරිවර්තනය දැනගන්න පුද්ගලයන් පරිවර්තනය වෙලා ඉවරයි. ඒ පුද්ගලයන් විපරිණාමයට ලක්

වෙලා ඉවරයි. ඒකට ඉතින් අපි බයයි. ඉතින් අහන්න දෙයක් නැහැ නේ අපි මෙතෙක් කල් හයියෙන් බදුගෙන අල්ලගෙන ඉන්නවා නම්, ඒ අල්ල බදුගත්ත කෙනාට මේක වෙනස් වෙනවා දැකිනකොට ලොකු හයක් ඇති වෙනවා, හරියට ලොකු බුදුදල්කාරයින්ට විශාල ධනවතුන්ට මරණය ගැන කතා කරනකොට ඇති වෙන්නා වූ හයක් වගේ. අපි මේ අපේ සංඥ ටික, සංස්කාර ටික, විඥන ටික, වේදනා ටික, රූප ටික තමයි බුදුලයට තියාගෙන ඉන්නේ.

ඉතින් ඒ බුදුලය තදින් අල්ලගත්ත ඇත්තන්ට, ඒ සියල්ල නිත්‍ය වශයෙන් සුභ වශයෙන් ආත්ම වශයෙන් ගත්ත ඇත්තන්ට, මේ සංස්කාර පිළිබඳ කතා කිරීම තේරුමක් නැති දෙයක් වශයෙන් පේන්නත් ඉඩ තියනවා. ඒ වගේම බය ඵලවනසුලු දෙයක් ලෙස පේන්නත් තියෙනවා. එහෙමමයි. ඒක එහෙමමයි. ඒ මොකද, විපස්සනා ඥාන වැඩෙනකොට මේ සෑම බයක්ම සෑම නොදනෙන දෙයක්ම ප්‍රඥාවට ලක් කරගත්තේ නැත්නම් විපස්සනා ඥාන පහළ වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා සංස්කාර පිළිබඳව හැදෑරීම, ඉතාම සෙල්ලක්කාර කෙනෙකුට නම් හරිම විනෝද ජනකයි. සම්ප්‍රදයානුකූලව මේක ලිහන්න ගන්න කෙනා අනිච්චයෙන්ම පැටලෙනවා. එයාට අකාලික බවට යන්න ලැබෙන්න නෑ. ඒ ඇත්තන් ඊට කලින් අහු වෙනවා. සාන්දෘෂ්ටික බවට යන්ට ලැබෙන්නෙ නෑ. ඊට කලින් අහු වෙනවා. ඒ නිසා මේ තුන්කාලයක පටලවනවා. දේශමානයක් පටලවනවා. පටලවාගෙන මේක අතනයි මෙතැනයි ඊයෙයි අදයි හෙටයි කියන මේකට ගියොත් කවදවත් මේ සංස්කාරයන් උණුඋණුවේ දැක ගන්නට, සංස්කාරයන්ගේ ඇති හැටිය දැකගන්න තවම පමායි. සංස්කාරයන් පිළිබඳව මේ නිත්‍ය, නොසැලෙන, ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකින ඥානය පහළ වෙන්න නම් ඒ සාන්දෘෂ්ටික කියන වර්තමානයට එන්න ඕනෑ. අකාලික කියන එතන එතනම අවබෝධ කිරීමේ ශක්තිය අදහන්න ඕනෑ.

හැබැයි ආගමට ඕක කරන්න අමාරුයි. මොකද, සක්කාය දිට්ඨිය වගේ ආගමත් කඩල යනවා ඔතනදී. මොකද, ආගමේ තියෙන්නේ පැවැත්ම පිළිබඳ සංකල්පයක්. බෝ කිරීම පිළිබඳ සංකල්පයක්. මේක තමයි සංස්කාර කියන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා සංස්කාර පිළිබඳව අවබෝධ කරන්න නම්, පැවැත්ම පිළිබඳ සංකල්පය පිළිබඳවත් අලුතින් බලන්න ඉගෙනගන්න වෙනවා. බෝ කිරීම පිළිබඳව සංකල්පය පිළිබඳවත් අලුතින් හිතන්න පුරුදු වෙනවා. ඉතින් එහෙම හිතන්න පුරුදු කෙරෙන එක, මං කියන විදියට නම්

මේකටයි විපස්සනා සම්මා දිට්ඨිය කියල කියන්නේ. ඒක නැති කෙනාට මේ විදියට කල්පනා කිරීමම ආගමේ පැවැත්මට බාධාවක් කියල හිතන්න ඉඩ තියෙනවා. ආගමේ බෝවීමට අභියෝගයක් කියල හිතන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ නිසා අපිට මෙවැනි වාතාවරණයක ඉඳගෙනයි මේ සංස්කාර ස්කන්ධය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන්න සිද්ධ වෙලා තියෙන්නේ.

සංස්කාර ස්කන්ධයට ඉස්සර වෙලා අපි ගත්තේ මොකදද, සංඥ ස්කන්ධය. රූපසඤ්ඤ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙච්ඡා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති; එතෙච්ඡා තණ්හා පභියමානා පභියති, එඤ්ඤා නිරුජ්ජධමානා නිරුජ්ජධති. අපි ගිය පාර ගත්තේ ඒකයි. සංඥ ඇති කරගැනීම මතයි සංස්කාර ඇති වෙන්නේ. සංඥ ගන්නවයි කියල කියන්නේ නිමිති ගැනීමයි. නිමිතභගාහී භොති අනුබ්‍යඤ්ඤනභගාහී භොති කියල අපි සංඥව ගන්නේ නම් ප්‍රත්‍යක්ෂ වස්තුවක් මත. ඒ ඒ වෙලාවේ ඇති වෙන්නා වූ සංසිද්ධියක් මත. ඒ නිසා ඒ සංසිද්ධිය නම් ඒකාන්තයෙන්ම අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම කියන මූලික ත්‍රිලක්ෂණයට යටයි. නමුත් ඒ නිමිත්ත ගන්නම, අන්න ඒ අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම භාවය නැති කරල නිත්‍ය සුඛ සුභ නිමිත්තක් ඇති කරගන්න ඕනෑ නිසයි අර සංසිද්ධිය මත අපි නිමිති පහළ කරගන්නේ. ගත්ත නිමිත්ත නිත්‍ය නිමිත්තක් විදියට අපි හිතේ තැන්පත් කරගන්නවා. නමුත් අර ඇත්ත සංසිද්ධියෙන් මේ නිමිත්ත කොච්චර වෙනස්ද කියන එක භාසාපනකයි. හිනා එළවනසුලුයි.

ඒ නිසා අපි නිමිත්තක් ගත්තොත් අපි සංඥවක් ගත්තොත් සලකුණක් කරගත්තොත් පිළිගැනීමක් කරගත්තොත් ඒ ගත්ත සංඥව, ගත්ත නිමිත්ත, ගත්ත පිළිගැනීම කවමදවත් අපෙන් වෙනස් වෙන්නේ නෑ. ඒක එහෙමමයි අපේ සිතිවිලි ගබඩාවේ තැන්පත් වෙන්නේ. නමුත් ඒකට අදාළ සිද්ධිය නම් චිත්තක්ෂණ දෙකක් එක විදියට හිටින්නේ නෑහැ. ඒ නිසා අපි අතීත මතකය කියල ගන්නේ ඒ දූකපු දේවල්, අහපු දේවල් එහෙම නෙවෙයි. අපි දැක්කා යයි හිතාගත්ත දේවල්. ඇහුවා යයි හිතාගත්ත දේවල්. ස්පර්ශ කළා යයි හිතාගත්ත දේවල්. ඒ නිසා අපිට ඕනෑ දේවල් ටිකක් තමයි අපි කොයි දේ දැක්කත් කොයි දේ ඇහුවත් කොයි දේ ස්පර්ශ කළත් මතකයේ තැන්පත් කරගන්නේ. මොකද, ගබඩා කරගැනීමේ ශක්තියක් ඇත්තේ නෑ නිසම සංසිද්ධියට. ඒක බොහොම සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙනසුලුයි. ගබඩා කිරීමේ ශක්තිය ඇති වෙන්නේ මේ නිමිතිවලටයි. මේ සලකුණුවලටයි.

අන්ත ඒ සලකුණු තබාගත්තේ නැත්නම් අපිට කවදවත් අතීතයක් නැති වෙනවා. අතීත මතකයක් නැති වෙනවා.

මේක ඉතාමත්ම හොඳ නරක දෙකටම පිහිටන දෙයක්. හොඳට පිහිටියා කියන එකට නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන්. ඔය අද ඇති වෙලා තියෙන ඉලෙක්ට්‍රොනික් ලෝකයේ සියලුම විස්කම් පවත්වන්නෙ මෙන්න මේ විදියට සත්‍ය සිද්ධිය වෙනින් දෙයක් බවට පරිවර්තනය කරල සංඥාගත කිරීමේ ක්‍රමයටයි. මුළු කොම්පියුටර් විද්‍යාවේම තියෙන්නෙ ඕක තමයි. කවදවත් සංසිද්ධියක් කොම්පියුටරේට දන්න බෑ. ඒක දන්න පුළුවන් වෙන්නේ ඒ අවශ්‍ය දේ සංඥාගත කිරීමෙන්. ඊට පස්සේ ඒ සංඥ ඕනෑ වෙලාවක ඕනෑ තැනක ඕනෑ දෙයක් කරල එහාට මෙහාට හරවලා හදන්න පුළුවන් ගතියක් තියෙන නිසා ඒක අමුතුවම ලෝකයක් වගේ ජේන්නෙ. මේක ඉතින් සමහරු නරකටත් ගන්නවා. සමහරු හොඳටත් ගන්නවා.

ඒ වාගේම තමයි මේ සංඥ ගැනීම නිසා හොඳ පැත්තට ගන්න ක්‍රමයට සර්වඥයන් වහන්සේ හොඳ නිදර්ශනයක් දීලා තියෙනවා. යම් කිසි දෙයක් මත සංසිද්ධියක් මත ක්‍රියාවක් මත සතිය පිහිටුවනකොට සතිය ස්ථිරසාර වෙන්ට නම්, සතියට ආසන්නම කාරණය වෙන්නෙ තිර සඤ්ඤ පදධ්‍යානා කියල ස්ථිර සංඥාවක් ඇති කරගන්න එක. ස්ථිර සංඥාවක් ඇති කරගත්තොත් සතිය පවත්වන්න ලේසියි. මතක තියාගන්න ලේසියි. හැබැයි සංස්කාර ස්කන්ධයට යනකොට මේ සංඥව නරකට හිටිනවා. සතියට යනකොට මේ සංඥව හොඳ පැත්තට යනවා. ඇයි මෙහෙම වෙන්නෙ? සතිය පිහිටුවනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ නොකියා කියන ධර්මයක් තමයි, එකම වස්තුවක් පිළිබඳව බොහෝ වෙලා සතිය පිහිටුවීමෙන් තමයි, අපි ඒ වස්තුව පිළිබඳ ස්ථිරසාර සලකුණු ගැනීමෙන් නිමිති ගැනීමේදී සිදු වෙන අඩුපාඩුව කැපිලා යන්නේ. බොහෝ වෙනස් වෙමින් පවතින, නිතර වෙනස් වෙමින් පවතින ඉරියව් පවතිද්දී ඒ පිළිබඳ සලකුණු ගත්තට ඒ සලකුණුවල නරකට පිහිටන්න පුළුවන් ගතිය, වරදට පිහිටන්න පුළුවන් ගතිය වැඩියි. නමුත් එකම අරමුණක බොහෝ වෙලා සලකුණු ගැනීමෙන් නම් ඒ ස්ථිරසාර නිත්‍ය සුඛ සුභ සංඥ ඇති වෙන්න තියන ඉඩ අඩු වෙනවා.

මෙන්න මෙහෙමයි ඒක විස්තර කරන්නේ : අපි නිදර්ශනයක් වශයෙන් ආනාපානය ගත්තොත්, ආනාපානය ඉස්සර වෙලාම ඇති වෙනකොටම අපි කියනවා ඒක පිළිබඳ ස්ථිරසාර සංඥ ගන්න කියලා. ඇතුල් වීමෙන් පිට වීම කොහොමද වෙනස් වෙන්නේ කියලා හොඳට විශදව

බලන්න කියනවා. හැපෙන තැන මොන වගේ හැපීමක්ද කියෙන්නෙ කියලා ඒකෙ සංඥාව ගන්න කියනවා. එහෙම අරගෙන ඒ සංඥාවෙම ඉඳගෙන දෙවෙනි හුස්මක් බලන්න කියනවා. අර ඉස්සෙල්ල වගේම හුස්ම රැල්ල ඇතුල් වීම පිට වීම අතර සංඥාව එකමද කියෙන්නේ? වෙනස් වෙනවද? හැපීම පිළිබඳ බැලූවොත් ඒක එකමද කියෙන්නේ? නැත්නම් හැපීමේ තැන වෙනස් වෙනවද? මේ ආදී වශයෙන් බලාගෙන ඉන්නකොට ඉන්නකොට යම් වෙලාවක බොහෝ වේලා ආනාපාන සතිය බැලූවා නම් ආනාපාන සතිය මුල මෙහෙමයි, මැද මෙහෙමයි, අග මෙහෙමයි ආදී වශයෙන් අර සංඥාව ස්ථිර වෙන්ට වෙන්ට වෙන්ට ආනාපානයේ තියන අතීත ස්වරූප, වර්තමාන ස්වරූප, අනාගත ස්වරූප, ළඟ ස්වරූප, දුර ස්වරූප, ගොරෝසු ස්වරූප, සියුම් ස්වරූප, ප්‍රිය ස්වරූප, අප්‍රිය ස්වරූප, ඇතුළේ ස්වරූප, පිට ස්වරූප කියන සේරම ස්වරූප දැක්කොත් අපට කෘත්‍යය හමාර කරන්න පුළුවන්. ආනාපානය දැක්කයි කියල කියන්න පුළුවන්.

මන්න මය සිද්ධි ටික දැකගන්න කලින්, ඒ එකොළොස් ආකාර දැකගන්න කලින් ආනාපාන අරමුණු ගිළිහුණොත්, වේදනාවකට යට වුණොත්, ශබ්දයකට යට වුණොත්, සිතිවිල්ලකට යට වුණොත් අර කෘත්‍යය බාගෙට හිටිනවා. ඒ බාගෙට හිටියට අපේ හිතේ තියෙනවා බාගෙට නතර කරන්නේ නැතුව ඉතිරි ටික අතින් දනවා කියන එක. ඒ මොකද, ඒත් එක්කම පිටිපස්සේ සංස්කාර කියන ස්කන්ධය පවතිනවා. ඒකෙන් කරන්නෙම අර අඩුපාඩු ටික සම්පූර්ණයෙන්ම පුරෝල අංග සම්පූර්ණයක් හදනවා. එතකොට ඉතින් ප්‍රමාණයක් ඇත්ත, ප්‍රමාණයක් බොරු. අන්න එතකොටත් අපි ඒ සත්‍යය බොරුව වශයෙන් බොරුව සත්‍යය වශයෙන් තේරුම්ගැනීමේ පටලැවිල්ලට අහු වෙනවා. මෙන්න මේක නොවීමට නම්, ආනාපානයේ දැකිය හැකි සෑම මුහුණතක්ම සෑම රංගනයක්ම සෑම වේශයක්ම සතියෙන්ම බලන්නට නම්, සතියට වට කරගන්න නම්, ගොනු කරගන්නට නම් සංඥාව හැම වෙලාවෙම තියාගන්න ඕනෑ. ඒක නිසා යම් කිසි කෙනෙක් - ආනාපාන ආරම්භක යෝගාවචරයෙක් වේවා, ආනාපානය පළපුරුදු කෙනෙක් හෝ වේවා පර්යංකයේ ආරම්භයේදී මේ ආනාපානයේ සංඥ සේරම ටික ආදරයෙන් ගන්නවා නම්, සාදරයෙන් ගන්නවා නම්, ඇඳහිල්ලෙන් ගන්නවා නම්, ඒ පුද්ගලයාට මේ සංඥාව ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගෙවිල ගිහිල්ලා සංඥාව නැති තත්ත්වයට නිමිත්ත නැති තත්ත්වයට අනිමිත තත්ත්වයට පත් වෙනවා ඇස්පනාපිට දවල් එළියෙ දැකගන්න පුළුවන්.

පටන්ගන්නකොට නම් සංඥාව ඇතුල් වෙන හුස්ම පිට වෙන හුස්ම බොහොම ප්‍රකටයි. හැපෙන තැන බොහෝම ප්‍රකටයි. උණුසුම් සිසිල් ගති බොහොම ප්‍රකටයි. එතකොට ඒකට කියනවා සඤ්ඤී සඤ්ඤව කියලා. සාමාන්‍ය ලෝකයා ගන්න සඤ්ඤී භාවයක් ඒකේ තියෙනවා. ගිය පාර අපි සංඥව ගැන කතා කරනකොට බොහොම ලස්සන ගාථාවක් කියවුණා,

න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී
නොපි අසඤ්ඤී න විභ්‍යසඤ්ඤී

මෙව්වර ලස්සනට ඇතුල් වීම පිට වීම වෙන් කරපු ආනාපානාය, නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම වශයෙන් තිබුණ මේ අරමුණ දෙස ටික වේලාවක් බලා ඉන්නකොට අසංඥ තත්ත්වෙකුත් නොවෙයි විසංඥ තත්ත්වෙකුත් නොවෙයි විභ්‍ය සංඥවකුත් නොවෙයි. ඒ කියන්නේ අපිට සිහි නැති වෙලත් නොවෙයි. විසංඥ භාවයකට ගිහිල්ලත් නොවෙයි. සංඥව ඉක්මවලත් නොමෙයි. මොකක්දෝ සංඥවකට යනවා. ආනාපානයේත් ඒක වෙනවා. පිම්බීම හැකිලීමේත් වෙනවා. වෙන ඕනෑම අරමුණක් ගත්තොත් බොහෝ වේලා බලා ඉන්නකොට අරමුණ විෂයෙහි මේ සංඥව පව වෙන ස්වරූපයක් තියෙනවා. නිරෝධ වෙන ස්වරූපයක් තියෙනවා. විරංජනය වෙන ස්වරූපයක් තියෙනවා. ඔන්න ඔය කටයුත්ත ඉවසිල්ලෙන් ඇදහිල්ලෙන් එන්න එන්න සතිය වැඩි කරමින් එන්න එන්න සමාධිය වැඩි කරමින් යන්න පුළුවන් නම්, අන්න සර්වඥයන් වහන්සේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙන් පෙන්නපු විදියට දවස් හතෙන් වැඩේ ඉවර කරන්න පුළුවන්.

නමුත් මේ සංඥව මේ විදියට න සඤ්ඤසඤ්ඤී න විසඤ්ඤසඤ්ඤී නොපි අසඤ්ඤී න විභ්‍යසඤ්ඤී කියන මේ කාරණාවලදී අපි කී පොළකදී මේ අලය තැම්බෙන්න ඉස්සර වෙලා මේක වැහුම් ඇර ඇර බලනවද? ඒ බලන හැම වේලාවකම ඇට්ටිකුණා වෙනවා. කුදගැහෙනවා. අර තැම්බීමේ කෘත්‍යය නතර වෙනවා. ඒ තරමටම ප්‍රමාදයි. ඒ තරමටම අපිට ඉවසීමේ ශක්තිය නැති තත්ත්වයක් තියන්නේ. හැබැයි ඒ බවවත් අපි දන්නේ භාවනා කරපු නිසයි. එකම අරමුණක හිත යොදන්න උත්සාහ කරපු නිසයි. නොකලා නම් මේ චෝදනාවක්වත් නැතිව අපිට උපාධිලාභීන් වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඉතාමත්ම ඥාණවත්තයෝ කියලා තැගි ලබන්නට ඉඩ තියෙනවා. ඒ මොකද එකම වැඩක්වත් කරල හරියට අඩුපාඩු ටිකවත් දූකලා නෑ. ඒ නිසා මේ සංඥවේ ඉතා වැදගත් කෘත්‍යයක් තියෙනවා. එයා අපි කෙරුවත් නොකෙරුවත් වැඩ කරන මිනිහ නෙ. අපිට ඒ මිනිහ හොඳ දේට

යොදගන්න පුළුවන්. අපිට අරමුණක සියල්ල දැකගන්න නම් සංඥාව තියෙන්න ඕනෑ. මේ සංඥාව එක්තරා තත්ත්වෙකට පත් වෙනවා එකක් දිහා බොහෝ වෙලා බලා ඉන්නකොට. න සඤ්ඤසඤ්ඤී කියල සාමාන්‍ය ලෝකයා බලන සංඥාවෙන් වෙනස් තත්ත්වෙකට යනවා. න විසඤ්ඤසඤ්ඤී අපිට සංඥාව නැති විසංඥ භාවයක් නොවෙනවා. නොපි අසඤ්ඤී ඒ අරමුණු අල්ලගන්නම බැරි තත්ත්වයකුත් නොවෙයි. න විභ්‍යසඤ්ඤී සංඥාව ඉක්මවන්නෙන් නෑ. ඇතුල් වීම පිට වීමේ වෙනස නැති වුණත්, හැපීම නොදනුණත්, අරමුණේ ලාංඡනයක් සේයාවක් ආධිඛයක් පවතින බව තේරුම්ගන්න පුළුවන්. පිම්බීමේ හැකිලීමේ වෙනස නැති වුණත් උදරයේ මොකක්ද වැඩපිලිවෙළක් පවතින බව තේරෙන්න පටන්ගන්නවා.

සාමාන්‍යයෙන් මේ ගාථාවේ මුඛ්‍ය අර්ථය වශයෙන් ගත්තොත් ඒ තමයි රහතන් වහන්සේගේ හිත. නමුත් අපි කතා කරන්නේ තවම අපි රහත් වෙලා නෙමෙයි. ඒ මගට යනකොට ජේන ලකුණු. අරකට අපි කියනවා නම් ස්ථීරසාර නිරෝධයක් කියලා, මේකට කියන්න පුළුවන් තදංග නිරෝධය කියලා. අරක පටිපාසම නිරෝධය නම් මේක තදංග නිරෝධය. ඉතින් මේක තියෙනවා නම් මම පැහැදිලිව ඒ යෝගාවචරයාට කියන්න කැමතියි මේ ජීවිතයේදී මාර්ග ඵල නිවන් ලබන්න පුළුවන් කියල. මෙච්චරයි දැකගන්න තියෙන්නේ. ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි තියනවද අනම් මනම් ඔක්කොම ඕකෙන් තේරෙනවා. හැබැයි ඔච්චර පහසුකම් තියෙද්දී අනඅනා අවුරුදු ගණන් කල්ප ගණන් ආත්ම ගණන් දිග අදින්නත් පුළුවන් ඒ සංස්කාර පිලිබඳව ප්‍රශ්න දන්නෙ නැත්නම්.

ඒ නිසා සතිය පුරුදු කරනකොට අපි කරන්නෙ සංඥාව ස්ථීර කරන එක. ස්ථීර කරන්නේ මොකක්ද? අපි එක අරමුණක් අරගෙන ඒ අරමුණේ ගන්න පුළුවන් සේරම තොරතුරු අරගන්නවා. ඒ තමයි අන්න අර කියන සංඥාවට අපි එන හැටි. මේක තේරුම් අරගන්න ඔච්චර කල් භාවනා කරන්න ඕනෑ නෑ. පැහැදිලිවම මේ තත්ත්වට එන්න පුළුවන්. ඒ වගේම හුගදෙනෙක් ඒ තත්ත්වය ස්පර්ශ කරනවා දැන්. හැමදම අපි එතනට වැටෙනකොට ඉච්ඡාභංගත්වයට පත් වෙනවා. වැරදිලාදෝ පැටලිලාදෝ සතිය නැති වෙලාදෝ සමාධිය නැති වෙලාදෝ කියලා හරියට වික්ෂිප්ත භාවයට පත් වෙනවා. ඒ මොකද, සංස්කාර ස්කන්ධය දෙන්නේ නෑ. අවසාන ලේ බිත්දුව දක්වා සටන් කරනවා. ඒ නිසා අපි මේ සංඥාව ගැන පැහැදිලි කිරීමෙන් ගන්න හදන්නේ මෙච්චරයි. සංඥාව කඩදවත් අපේ හිතේ

තැන්පත් කරන්නේ ඇත්ත නෙවෙයි. සලකුණු සාදගැනීමේ කෘත්‍යයට පහසු වෙන විදියට ලකුණු ගැනීම පමණයි ඒක කරන්න. වඩුවා ලීවල ඇඳගෙන ඉවර වෙලා ආයෙ යන්නේ නෑ ජනේල මනින්න. උළුවස්ස මනින්න. මිනිහ උළුවස්ස හයි කරල යනකල්ම අර ලීවල ගාපු සංඥාව තමයි ගන්නේ. නැවත නැවත පාවිච්චිය පිණිස සලකුණු ගැනීමයි සංඥාව කරන්නේ. මේ සලකුණු ඒකාන්තයෙන්ම නිත්‍ය සුඛ සුභ වශයෙන් තමයි වඩුවට පෙනෙන්නේ. ඒ ටික නැති වුණොත් මිනිහගේ වඩු වැඩේ කෙරෙන්නේ නෑ.

ඒ වගේ තමයි සිද්ධියක් වෙච්ච ගමන් අපි මතක තියාගන්න පහසු ලකුණු කිහිපයකින්. ඒ පහසු ලකුණු අපේ රුචිකත්වයට අනුවයි ගන්නේ. ඒ නිසා ඒක හැමදම අපිට පිය රූපං මනාප රූපං තමයි. පිය රූපං සාත රූපං තමයි. අපි ගත්ත සංඥ ටික අපිට ධනය වෙනවා. ධාන්‍ය බවට පත් වෙනවා. ආරක්ෂා වෙනවා. අපි භෝගය බවට පත් වෙන්නේ ඒකයි. ඉතින් ඒක පිය රූප සාත රූප තමයි. නමුත් ඒක ගන්නෙ අපිට ඕනෑ තාලෙට බව, සතා කබරගොයා උනත් තලගොයා කරගන්නෙ කන්ඩ ඕනෑ නිසා බව දැක්ක නම් හරිම රසවත් ජීවිතේ. මුළු ලෝකෙම දිහා බල බල හිතා වෙච්ච ඉන්න පුළුවන් මේ එකම සිද්ධියක් දැකපුවාම. කීදෙනෙක් කීසංඥවක් ගන්නවද? ඊට පස්සේ දවසෙ මේ කට්ටිය එකතු වෙලා කතා කළොත් මේ සිද්ධියෙන් බැහැරව කොච්චර නම් කථා බාහුලයකට වැටෙනවාද? වචන වශයෙන් කියනවා නම් දෙඩමලු වෙනවද ප්‍රපංච වෙනවද? ඉවරයක් නෑ. මුළු පාර්ලිමේන්තුවම හොඳම නිදර්ශනයක්. කවදක්වත් ඔය එක්කෙනෙක්වත් ඒ සිද්ධියෙ නෑ. පහුවෙනිද කට්ටිය එකතු වෙලා කථා කරන්න ගත්තම ගැනු මනුස්සයෙක් පිරිමි මනුස්සයෙක් කරල පෙන්නන්න පුළුවන්. ඕනෑ දෙයක් කරල පෙන්නන්න පුළුවන්. ඒ නිසා සාකච්ඡා සභා මේ සේරම මෙන්න මේ කාරණාව දන්නේ නැති වුණොත් කිසිම තේමාවක් නැති ප්‍රපංච ප්‍රලාපයක් බවට පත් වෙනවා. දෙඩමලු භාවයක් බවට පත් වෙනවා. කථා බාහුලයක් බවට පත් වෙනවා. සන්නිවේදනය වෙන්නෙ සංඥවල් අතර මිසක් සිද්ධියේ නොවෙයි.

අපි ශික්ෂාවෙ යෙදෙනවා නම් අපිට තේරෙන්න පටන් අර ගන්නවා අපිට කරන්න තියෙන්නේ එකයි - මුලට ඇදිල්ලයි. අහපු ප්‍රශ්නට අවධානය යොමු කරනවා. මෙන්න මේකටයි යෝනිසෝ මනසිකාරය කියලා කියන්නේ. පටන්ගත්ත තැනට හිත යොදන්න. සිද්ධියට හිත යොදන්න. යොදනකොට උත්තරේ එතන. එහෙම නැතිව සංඥවල් දිගේ ගියොත්, ඔයා

අදහස් කෙරුවේ මේකයි මෙයා අදහස් කෙරුවේ මේකයි මගේ නිර්වචනෙ මේකයි අරයගෙ නිර්වචනෙ මේකයි කිව්වාම අන්තිමට හුදු ව්‍යාකරණ ටිකක් අතර රණ්ඩුවක් විතරයි. අහිධර්ම රණ්ඩුවක් විතරයි. සිද්ධිය පැත්තකට වෙලා හිතා වෙච්ඞ් ඉන්නවා මොනවද මේ වෙන්තේ කියලා. වැදගත් ඇත්තෝ වැදගත් සාකච්ඡාවල් කරනව, කොහෙන් පටන්ගෙන කොහෙන් කෙළවර වෙනවද දන්නෙ නෑ. ඒ තරම්ම සංඥව නිත්‍ය සුඛ සුභ සංඥ ඇති කරනවා. ඒ නිත්‍ය සුඛ සුභ සංඥ ස්ථිර කරන්න ඒ සංඥ ඇති කරගත්ත කෙනා ජීවිතාන්තය දක්වා අවසන් ලේ බිංදුව දක්වා සටන් කරනවා. සිද්ධිය පැත්තකට වෙලා හිතා වෙච්ඞ් ඉන්නවා.

මෙන්ත මේ විදියට, ගත්ත සංඥවලින් තමයි අපි වේතනා පහළ කරන්නෙ. සිද්ධිය මත නෙමෙයි. සිද්ධිය මත වේතනා පහළ කරනවා නම්, දෙන්නෙකුට එකම සිද්ධියෙන් එකම වේතනාව පහළ වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. කවදක්වත් එහෙම පහළ වෙන්තේ නෑ. අම්මා දකින විදියට නෙමෙයි තාත්තා දරුවො දිහා දකින්නේ. තාත්තා දකින විදියට නෙමෙයි අම්මා දකින්නේ. අම්මලා තාත්තල දකින විදියට නෙමෙයි දරුවෝ අම්මලා තාත්තලා දිහා දකින්නේ. කවදක්වත් වේතනා දෙකක සමාන භාවයක් නෑ. අපි මේ වේතනා සමාන කරන්න කියල තමයි ව්‍යවස්ථා හදන්නෙ. එකම සාමාජිකත්වය ගන්නෙ. ඒත් එහෙනම් මොකටද සාමාජිකයන් අතර රණ්ඩු? මොකටද සාමාජිකයන් අතර වාද? ගොනුවක් තියනවා. ගොනුවක් තිබුණට මේවා අතර පොඩි වෙනස්කම් තියෙනවා. වෙනසට හේතුව මොකක්ද, ඇත්ත සිද්ධිය මත නෙවෙයි අපි තොරතුරු රැස් කරල තියෙන්නේ. අපි රැස් කරලා තියෙන්නේ අපේ සංඥ ටික මත. අන්න ඒ සංඥ ටික මත තමයි සංස්කාර කරන්නේ. සංස්කාර ඒකාන්තයෙන්ම සංඥව වගේම අපේම දරුවො. අපේම ප්‍රිය කරන අපිම මනාප කරන දේවල්. මේකටයි කියන්නේ සංඛත කියල, සකස් කරන ලද කියන අදහස. මෙන්ත මේ සංස්කාර පිළිබඳව අපිම ගත්ත සංඥවල් රාශියක් මත අපි ඇති කරන මේ ප්‍රපඤ්චයක් වෙනුවෙන් සංස්කාර ගත්තම මෙන්ත මේකට නම් කට ඇරලා කට හෝදල කියන්න පුළුවන් ලෝකෙ මැවුම්කාරයයි කියල. මේක තමයි නිර්මාණ ශිල්පියා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නිර්වාණය සාක්ෂාත් කළාට පස්සේ කරපු ප්‍රධානම උදන ගාථාවේ තිබුණේ,

අනෙකුත් සංසාර - සන්ධාවිසං අනිකිසං
ගහකාරකං ගවෙසනො - දුක්ඛා ජාති පුනපුනං.

මේ දුක් දෙන නැවත නැවත ඉපදෙන සංසාරයේ මේ ගෙය හදන වඩුවා මේ නිර්මාණ ශිල්පියා හොයාගෙන මම අනන්ත කාලයක් සැරිසැරුවා. ගහකාරක දිට්ඨොසි පුන ගෙහං න කාහසී - වඩුව තෝ මම දුක්ක! මීට පස්සේ ගෙවල් හැදිල්ලක් නෑ. සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා ගහකුටං විසංඛිතං විසංධාරගතං චිත්තං තණ්හානං බයමජ්ඣගා - මේ සියලුම පරාල කැණිමඩල මම කඩල බිඳල දූම්ම. මගේ හිතේ සංස්කාර කරන ගතිය විසංධාර වුණා. කොහෙන්දෝ ගත්ත කැලි බැලි ටිකක් අරගෙන සංඥ ටිකක් අරගෙන නැවතත් මගේ කියල කැදලි බැදිල්ලක් ගෙවල් හැදිල්ලක් මීට පස්සේ නෑ. ඒ මොකද, මම දැනගත්තා මෙව්වර කල් සිද්ධිය නෙමෙයි මම පදනම් කරල තියෙන්නේ. පදනම් කරල තියෙන්නේ සිද්ධියට අදාළව මම දුක්කයි කියල හිතල ගත්ත සංඥ ටිකක්. ඒ සංඥ හැමදම සංසාරෙටයි බර. පැවැත්මටයි බර. බෝ කිරීමටයි බර. කවදවත් ඒ සංඥව නිවනට බර නෑ. ඒ නිසා මම සංස්කාරයෙන් ආයෙ ගෙවල් හැදිල්ලක් නෑ. මම ඒ පරාල ටික සේරම කැඩුවා. කැණිමඩල, වේදනා සියල්ලම කඩල දූම්මා. විසංධාරගතං චිත්තං මීට පස්සේ මට ගෙවල් හදන්න අඩුපාඩු නෑ. මට ගෙවල් හැදිල්ලක් ඕනැත් නෑ. මොකද, මේක තමයි පැවැත්ම කියන්නේ. මේක තමයි ලෝකය කියන්නේ. ඒක නිසා ඕනෑ නම් බෞද්ධයාට සංස්කාර ස්කන්ධයට කියන්න පුළුවන්, සංස්කරණය කරනවා, සකස් කරන දේ, මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේ කියල. ඉතින් දර්ශනිකව මේක අඩු කරගෙන අඩු කරගෙන ගිහිල්ල පෙන්නල දෙනවා මේ සංස්කාරවලට හොඳක් නරකක් කවදවත් නෑ. සංස්කාරවලට තියෙන්නේ තමන් ගත්ත මතය ඔප්පු කරල පෙන්වීමේ මාග ආශාවක් විතරයි. ඒක අන්ධ විශ්වාසයක්. අන්ධ ශක්තියක්, අන්ධ මූලධර්මයක් විතරයි. අපි හරියට පෙන්වන්න හදනවා අපි ඇති කරගත්ත චේතනාව සාධාරණයි. අපි ඇති කරගත්ත චේතනාව ශිෂ්ට සම්පන්නයි කියල.

මේ සේරම කිතුල් ගහට ගිය මිනිහා කිව්ව කතාව වගේ එකක් තමයි. ගහට නැගලා අහු වුණාට පස්සේ මොකද කියන්නේ? මම තණකොල ටිකක් කපාගන්න ගියා. ඉතින් අයිතිකාරයා කොහෙන්ද යකෝ තණකොළ මේ ගහේ කියල අහනකොට, ඒක නෙ උන්නැහේ කියන්නේ. නැති නිසා නේ මම මේ මේ බහින්නේ, උඩ තණකොළ නෑ. මෙන්න මේ වගේ තමයි අපි

සංඥාව ඇති කරගන්නේ. ඒ සංඥා මත අපි වේතනා ගන්නවා. අධිෂ්ඨාන ගන්නවා. අරගෙන කරගෙන යනකොට ටික කාලෙකින් සංඥාවේ තියන බොල් ගතිය නිසා අපේම සංස්කරණ නිසා අපි සාමාන්‍ය වචනයෙන් කියනවා නම් අපිත් පරාද වෙලා යනවා. පව වෙලා යනවා. එතකොට අපේ වටපිට ඉන්න ඇත්තො අපෙන් අහනවා, මොකද මේ පව වෙන වැඩ කරන්නේ මේ මහණ වෙලා. ඇයි මේ පව වෙන වැඩ කරන්නේ විපස්සනාව තියෙද්දී. එතකොට අන්න කිතුල් ගහේ ගිය මිනිහගෙ කථාව ගන්න අපි සේරම දැනුම පාවිච්චි කරනවා. ඔන්න ඕක තමයි අද හික්ෂු ජීවිතේ තියෙන්නේ. කරන්ඩ පුළුවන් හරිය, කරනවාමත් නෙමෙයි, වෙනවා. වෙන්තේ කොහොමද? ඒ තමයි සංස්කාරවල හැටි. සංස්කාර සිදු වුණාට පස්සේ ඒ වුණේ කොහොමද ඇහුවොත් දැනගන්න පුළුවන් පුදුමාකාර තාලෙට දෙන උත්තර. ඒ සේරම අර තමන් කරගත්ත, තමන් අතින් වැරදිවිච දේ සාධාරණීකරණය කරන්ඩයි. අපේ අධිෂ්ඨාන ශක්තියෙන් අපි කරනවා. ඒ අධිෂ්ඨාන ශක්තියට හොඳ නරක නෑ. ඒ අධිෂ්ඨාන ශක්තියට කාටත් උත්තර බඳින්න ඕනෑකමක් නෑ. උත්තර බඳින්නෙත් නෑ.

ඒ වගේ ක්‍රියාත්මක වන තැනක් තමයි යුද බිම. යුද බිමේ සාධාරණත්වයක් නෑ. යුද බිමේ හොඳ නරක නැහැ. ඒ වගේම තමයි මත් වුණාට පස්සේ, නැත්නම් නින්ද ගියාට පස්සේ හිනෙන් කරන දේවල්වල කිසිම හොඳ නරකක් නෑ, ඒකට නීතීන් නෑ නඩුත් නෑ. මෙන්න මෙතන තමයි අපේ සංස්කාර ලෝකෙ තියෙන්නේ කියල හුඟක් බටහිර මනෝ විද්‍යාඥයෝත් හේතු කරුණු දක්වගෙන ගියා. හැබැයි මේගොල්ලන්ගේ දෝසෙ උනේ, මේගොල්ලන්ට අහු වුණේ සංස්කාරවලින් සංසාරෙ ඇති කිරීමේ කැපී පෙනෙන අවස්ථා පෙන්වා දීමයි. ඒ හැර විසංධාරගත ලෝකයක් ගැන හිතාගන්න තරම් මානසිකත්වයක් මේ මනෝ විද්‍යාඥයන්ට තිබුණේ නෑ. නමුත් සමහර දර්ශනිකයෝ පෙන්වල තියනවා මැවුම්කාරකමක් මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේ නමක් පෙන්වනවා නම්, බෞද්ධයන්ට මේ විග්‍රහය ඇතුළත පෙන්වන්න පුළුවන් වෙන්තේ සංඛාර ස්කන්ධයයි. නමුත් කැපී පෙනෙන වෙනසක් තියෙනවා. බෞද්ධයා වැඩ කරන්නේ මේ දෙවියන් වහන්සේ විනාශ කරන්න මිස, දෙවියන් වහන්සේ මැවුම්කාරයෙක් කරන්න නෙමෙයි. බෞද්ධයා වැඩ කරන්නේ මේ සංස්කාරයන් ප්‍රභානස පිණිසයි. මෙන්න මේ නිසාමදෝ, භූර්දත්ත ජාතකයේදී බෝසතාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙනවා මේ මවපු එකාට දෙවියන් වහන්සේ කියල තියෙනවා නම් මේකා මැවුම්කාර

දෙවියෙක් නෙමේ මේකා විනාශකාරයෙක් කියල මහ භොරෙක් කියල නම් කිව හැකිම කියල.

ඉතින් මහ භොරෙක් කියලා දෙවියන් වහන්සේට විරුද්ධව කතා කරන කතාවක් නෙවෙයි මේ. අපි සංස්කාර ස්කන්ධය තේරුම් කරගන්න අපි මේ කරන විග්‍රහයේ හැටි. මේ තරම්ම දුක දෙන මේ තරම්ම සංසාරයට බැඳල තියෙන මේ සංස්කාර ඇති වෙනකොටම දුක්කොත්, ආනාපානය ඇති වෙනකොටම පිම්බීමක් හැකිලීමක් ඇති වෙනකොටම ඒක ඇස්පනාපිට දුක්කොත් සංඥවකට ඉඩ නොතබා, මේක හොඳයි මේක නරකයි මේක මට වේවා මේක මට නොවේවා ආදී වශයෙන් සංඥවකටත් වඩා සංස්කාරයට ඉඩ නොතබා ඇති සැටියෙන්ම දුකගන්න පුළුවන් නම්, ඒක තමයි මේ ආකාර වූ මහ විනාශකයෙක් මේ ආකාර වූ මහ භොරෙක් ඇස්පනාපිට උණුඋණුවෙන් ලේ පිට අහු වෙන වෙලාව. මෙතැනදී අප්‍රමාද වෙන්ඩ ඕනෑ. සිද්ධිය වෙනවාත් හා සමගම නිරීක්ෂණය යන්න ඕනෑ කල්පනා නොකරම. කල්පනාවට ගියොත් හැම දේකම සම්පූර්ණයෙන්ම මුහුන් වැටිව්ව එකක් වාගෙ කලවම් වෙනවා. පිවිතුරු භාවය, පිරිසිදු භාවය නැති වෙලා අපට ඕනෑ දෙයක් බවට හැරවෙනවා.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ, අප්‍රමාද ධර්මය කියන්නේ සිදු වෙනකොටම එතන ඉන්න ඕනෑ. එකම විත්තක්ෂණයක්වත් පමා වුණොත් සංස්කාර තමන්ට ඕනෑ තාලෙට ඕනෑම අර්ථකථනයක් දෙන්න උත්සාහ කරනවා. ඒ අර්ථකථන මත නම් අනේ අපිට කථා නොවේවා. ඔව සේරම ප්‍රපංච විතරයි. මේවට කියනවා විඤ්ඤත්ති කියල. මුළු ලෝකෙම විඤ්ඤත්තියක්. වැරද්ද කරල වැරද්ද වහන්න තමන් දන්න සේරම දැනුමයි ඉදිරිපත් කිරීමේ ශක්තියයි ව්‍යාකරණයයි අභිධර්මයයි ලැයිස්තුයි වගුයි ප්‍රස්තාරයි සේරගෙම තියෙන්නේ, අර සිද්ධියෙන් පොඩ්ඩකට හිත මැත් කරන එක විතරයි. ප්‍රත්‍යක්ෂය නැතිව හිත සම්පූර්ණයෙන් වින්තාමය පැත්තට යන එක විතරයි. හරිම ලස්සන වැඩක් වෙනවා - ඒක කරනකොටම ශාස්වත දිට්ඨිය මතු වෙනවා. පැවැත්ම මතු වෙනවා. බෝ කිරීම සිද්ධ වෙනවා. එතැන තියෙනවා ලොකු රැකිය යුත්තක්. නමුත් අභාග්‍යය හෝ භාග්‍යය තමයි ඕක අපි විසින් නඩත්තු කරන්න දෙයක් නෑහැ. ඕක සහජාසයෙන්ම නඩත්තු වෙනවා. මේ ශරීරය අල්ලගෙන මේ ලෙඩයි කියාගෙන අපි විදින දුක දිහා බලනකොට ශරීරයේ ස්වභාවයයි මේ පවතින්නේ කියන එක තේරුම් යනකොට, එතකොට කියනවා උඹට

පුළුවන් නම් පැවතියන්, නැත්නම් නැති වෙයන් කියල ඒක දීලා දනවා. එහෙම නැතුව ඒකෙන් කැල්ලක් දලා අරකෙන් කැල්ලක් දලා එහෙන් අඩු කරලා මෙහෙන් අඩු කරලා පැවැත්වීමට අපි හිතනවා අපි නැත්නම් මේව කරන්න බැරි වෙනවා කියල. මම මේ අන්තයක් පෙන්නල දෙන්න හදන්නේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් බෙහෙත් පාවිච්චි කරල තියෙනවා.

නමුත් අපි දකින්න ඕනෑ මේ ශරීරය සංඛතයක් නම්, ඒ සංඛතයේ මූලික ලක්ෂණයක් තමයි ඒකෙ පැවැත්ම හා බෝ කිරීම. ඒකට අපි ගිහිල්ලා කුඤ්ඤ ගහන්නවත් වෙනත් තල්ලු දෙන්නවත් ඕනෑකමක් නෑ. නමුත් අපේ ජීවිතය සංස්කාර ධර්මය අවබෝධ කිරීම කියන මූලික පරමාර්ථයෙන් වෙන් වෙච්ච ගමන් මුළු ජීවිතයම අපි ගත කරන්නෙ මේ සංස්කාරයන් පවත්වන්නයි. සංස්කාරයන් බෝ කරන්නයි. මොකක්ද මේ දෙකේ තිරිසනාගෙ හා මනුෂ්‍යයා අතර තියෙන වෙනස? තිරිසනෙකුට සංස්කාර ස්කන්ධය අවබෝධ කිරීම කියන මේ යෝග ව්‍යාපාරය කරන්න බෑ. ඒ නිසා තිරිසනාට ඕක ගැන වෝදනාවක් දඬුවමක් නෑ. නමුත් අපේ තියෙන මේ තිරිසන් ගති, නැත්නම් ඔළුමොළු මුරුග අධිෂ්ඨාන ශක්තිය අවබෝධ කිරීම තරම් තවත් වටිනා දෙයක් තියෙනවද මනුෂ්‍යයාට. ඒකට චේතනාව ගෙවාදමන්න වෙනවා. චේතනාව ගෙවාදූමීම් කෙරෙන්නෙ නෑ කවදකවත් සමථ සමාධියෙන්. ඒක අපි දන්නවා. සමථ සමාධිය කියන්නෙම අධිෂ්ඨානයක්මයි. චේතනාවක්මයි. ඒක නේ සමථ සමාධියෙදි කියන්නේ අසඤ්ඤ තලයක් තියනවයි කියල. ඇත්ත. තියනවා. මොකද, ඒක අධිෂ්ඨානයක්. අධිෂ්ඨානයෙන් එළියට ආපුවහම නෑ.

නමුත් විපස්සනා භාවනාවට යනකොට සංස්කාරත් නෑ. සංඛාර උපේක්ෂා ඥානයට යනකොට පැහැදිලිවම ප්‍රයෝග කිරීම, ප්‍රයත්න කිරීම, මෙනෙහි කිරීම, චේතනා පහළ කිරීම, සංස්කාර කිරීම, සියයට සියයක්ම ඇණහිටිනවා. සාරිපුත්ත ආදී රහතන් වහන්සේලාට මේක දහසක් නයිත් වැටහෙනවා. ඒ නිසයි උන්වහන්සේ කිව්වේ අස්සජ් ස්වාමීන් වහන්සේට ඔබවහන්සේ දන්න විදියට කියන්න, මට තේරෙනවා කියල. නමුත් කල්පනාකාරයෝ කරන්නෙ මොකක්ද? චේතනාව නැති වෙනකොට ඇස්දෙක ඇරල බලල හෝ චේතනාව පහළ කරනවා. නැත්නම් පුම්බලා හකුළලා හෝ චේතනා පහළ කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් කල්පනා කරල හෝ ගොරෝසු චේතනාවක් දගත්තම හරි සනීපයක් දූනෙනවා.

ඉතින් ඒ තරම් පැවත්මට අපි කුඤ්ඤය ගන්නවා. ඒ තරම් අපි බෝ කිරීමට කුඤ්ඤය ගන්නවා. චේතනා අඩු වෙනකොට චේතනා නැති වෙනකොට - පයොගපටිපාසාසංඝාත කියලා කියන්නේ මාර්ග ඤාණයට - ඒ දෙසට කිට්ටු වෙනකොට පැහැදිලිවම යෝගාවචරයට කන්දක් උඩට නැගපු කෙනෙකුට වගේ ඇත සානුවක් ජේතවා. මනුස්ස කටභඩක් නෑ. විජන වාතය. ජීවන සුවදක් දැනෙන්නේ නෑ. ඉතින් භාවනාවමය නිස්සරණ අධ්‍යායයක් නැති කෙනාට පාළු ගතියක්, තනි ගතියක් දැනිලි දුවගෙන බහිනවා කන්ද පල්ලමට. නැත්නම් මැරෙන්න හරි පනිනවා. නමුත් යෝගාවචරයා නිස්සරණ අධ්‍යාසය දන්නවා නම්, මේ සංස්කාර ස්කන්ධයේ මේ චේතනාවේ තියෙන භයානකකම දන්නවා නම් ඒ පුද්ගලයාට එන්න එන්න පුදුම කුල්මත් ගතියක් පහළ වෙනවා. පිරිසිදු වාතය භුක්ති විඳිනවා. ගණ සංගණිකාවෙන් ගිලිහිලා මට ඇත ජේතවා. බොහෝ වේලාවක්, වැඩි වේලාවක් මට මෙහෙම ඉන්න ලැබේවා කියලා ගෙදර ගිය කෙනෙක් වාගේ ලොකු විවේකයක් ලබනවා.

මෙන්න මේ දෙක අතරේ නිවනයි සංසාරෙයි දෙක තියෙනවා කිව්වම හුගදෙනෙක් විරුද්ධයි. ඒ වෙලාවේදී සංස්කාර දිය වෙන බව දන්නවා නම්, විවේකයක් නිස්සරණයක් ලැබෙන බව දන්නවා නම්, ඒකට කැමති නම් ඒකට අපි කියනවා නිවන කියලා. ඒකට අකමැති නම් ඒකට කියනවා සංසාරේ කියලා. ඔය දෙක පෙන්නා දෙනව ඇරෙන්න කනෙන් ඇදගෙන යන්ඩියැ? ගහන්ඩියැ? ඒක නේ සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළේ මම පාර පෙන්නලා තියෙන්නේ. කැමති කෙනෙක් යන්ඩි. අපි මේ කතා කරන්නේ මේ ගමන යන ඇත්තෝ. විරුද්ධ ඇත්තෝවත් බැරි ඇත්තෝවත් නෙවෙයි. නමුත් මේ සංස්කාරයන් දෙස බලලා වැඩ කරලා, අච්චර කෙළවරට ගිහිල්ල අපිත් කී දවසක් පල්ලෙහට බැහැල ඇවිල්ල තියෙනවාද? මොකෝ ඒක මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේගේ වැඩක්ද? මොකෝ අපි නොදන සිද්ධ වුණාද? මොකෝ අපි පහුවෙනිදටත් ඒක පහු කරගෙන යන්නේ නැතිවද? මේ තරම්ම විචිත්‍රයි මේ ධර්මය.

සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, රූපං රූපතාය සංඛිතං අභිසංඛිතොනති. වෙදනං වෙදනතාය සංඛිතං අභිසංඛිතොනති. සංඤ්ඤං සංඤ්ඤතාය සංඛිතං අභිසංඛිතොනති. සංඛාරං සංඛාරතාය සංඛිතං අභිසංඛිතොනති, විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණතාය සංඛිතං අභිසංඛිතොනති කියලා. මේ ලෝකෙ තියෙන රූපය රූපයක් බවට පත් කරන්නේ සංස්කාර

විසින්මයි. මේක මගේ රූප, මේක උඹේ රූප, මේක සිංහල රූප, මේක දෙමළ රූප, මේක මේ ඉම, මේ මායිම කියලා සම්පූර්ණයෙන් මේක සංස්කරණය කරලා දෙන්නෙ මේ සංස්කාර ස්කන්ධයට පින් සිද්ධ වෙන්න තමයි. නැත්නම් මේ ලෝකේ තියෙන්නේ පට්ඨ ආපෝ තේජෝ වායෝ විතරයි. ඒකෙ කාලයක්වත් දේශයක්වත් නෑ. රූප විතරයි. නමුත් අපි මේකේ ඉර ආදිගන්නෙ තනිකරම සංස්කාර නිසා, රූපාර්ථය පිණිස, රූපාර්ථය කියන්නේ මගේ රූප, උඹේ රූප, හොඳ රූප, නරක රූප කියලා. මේ රූප බෙදන්නේ සංස්කාර ස්කන්ධය. ඒ වගේම වේදනා ආප්තවනම මේක අරයගේ වේදනා, මේක මුගේ වේදනා මේක මගේ වේදනා මේක සුඛ වේදනා මේක දුක්ඛ වේදනා ආදී වශයෙන් මේ සේරම කපලා කොටලා වෙන් කරලා පෙන්නන්නේ සංස්කාර ස්කන්ධයමයි. මේක කොහොම ගත්තත් මේ ඔක්කොමල දන්නවා මැරෙන්න වෙනවා. ඒක පිළිබඳ කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඉතාම දරුණු වේදනාවක් වන ප්‍රසූත වේදනාව ස්ත්‍රී පක්ෂය හිනා වෙවී විඳිනවා. ඊට පල්ලෙහා තියන වේදනා නැති කරන්න ලොකු ව්‍යාපාර කරනවා. හොඳ දේ වැඩි කරගන්න හදනවා. නරක දේ දුරු කරගන්න හදනවා. රුධිර පීඩනය නගිනවා. දියවැඩියාව වැඩි වෙනවා. හෘදය ස්පන්දනය වැඩි වෙනවා. ඒ මොකද, සංස්කාර ඉන්න දෙන්නෙ නෑ.

ඉතින් වේදනාවලින් ලෝකයක් මවලා පෙන්නලා තියෙනවා. මුලින් ගත්තම මේ වේදනා වැඩි කෙනෙක් ඇත්තෙන් නෑ අඩු කෙනෙක් ඇත්තෙන් නෑ. ඇත්තටම බැලුවම දෙස්තරගෙයි ලෙඩාගෙයි අතර වේදනා ස්කන්ධයේ පැහැදිලිවම කිසි වෙනසක් නෑ. අඩු තරමින් සර්වඥයන් වහන්සේගෙයි දේවදත්තගෙයි අතර වෙනසකුත් නෑ. එකම වේදනා ස්කන්ධය. සඤ්ඤා ගත්තම එක්කෙනෙක් වත් පුට්ඨ නිර්මාණ ශිල්පියෝ එහෙම නෙවෙයි. ඔක්කොම නිර්මාණරතියේ තමයි ඉන්නේ. නැත්නම් පරනිමිත වසවර්තියේ. ඒ තරම්ම සංඥාවලින් හැඩ වැඩ කරන්න අපිට කාටවත් කියන්න බැහැ මේ කුස්සියේ වැඩ කරන කැපකාරයාට වඩා කමටහන් දෙන හාමුදුරුවන්ට තියනවා කියලා වෙනසක්. ඔක්කොමලා කරන්නෙ එකම දේමයි. ලැබෙන සෑම සංඥාවක්ම තමන්ට සුදුසු තාලට සඤ්ඤා සඤ්ඤාතාය සංඛිතං අභිසංඛරොනති. ඉතින් මේ සංඥාව ඇති කරන එක්කෙනාට වඳිනවා. අර සංඥාව ඇති කරන එක්කෙනාට අපි වෙන විදියකට සලකනවා.

සර්වඥයන් වහන්සේගේ ඇහැට බලනකොට ජේන්න තියන්නේ සංස්කාර ස්කන්ධයක් විතරයි. ඉතාම භයානක කාරණය තමයි මේ සංස්කාර ස්කන්ධය, සංස්කාර ස්කන්ධය බවට පත් කරන්නෙන් සංස්කාර ස්කන්ධයමයි. ඒ සංස්කරණය කිරීම කියන මූලධර්මයත් සංස්කරණය කරන්නේ සංස්කරණය විසින්මයි. මේක හරියට කියනවා නම් දෙවියන් වහන්සේ මැව්වේ කවුද කියල අහනකොට බෞද්ධයාට දෙන්න පුළුවන් උත්තරය තමයි, දැන් මූලකාරකයා දෙවියන් වහන්සේ නේ. මූලකාරකයා දෙවියන් වහන්සේ නම් දෙවියන් වහන්සේ මැව්වේ කවුද කියල බෞද්ධයෝ කතෝලිකයන්ගෙන් අහනවා. එතකොට කතෝලිකයෝ නිරුක්තර වෙනවා. අපේ සියල්ල නිර්මාණ කරන ශිල්පියා සංස්කාර ස්කන්ධය නම් කවුද සංස්කාර මැව්වේ කියල අහනවා. සංස්කාර විසින්මයි සංස්කාර මවන්නේ. ඒක මහ අන්ධ මූලධර්මයක්. අධිෂ්ඨාන ශක්තිය, චේතනාව කිව්වාම අන්ධ මූලධර්මයක්.

කොච්චර සහයත්ව ගති ලෝකයේ තිබුණත් පෞද්ගලිකත්වයට ගියාම අපේ අධිෂ්ඨානවලට අපේ සංස්කාරවලට අපේ චේතනාවලට හොඳ නරකක් නෑ. තමන්ට ඕනෑ දේ කරලා, ඒක සඳහා හේතු දක්වන්න තමයි ඥානය පාවිච්චි කරන්නේ. එයින් එපිට හීනෙදි අපිට හොඳ නරකක් නෑ. සාමාන්‍යයෙන් යුද්ධෙදි සාධාරණයක් නෑ. කොයි දේත් කැපයි. ලිංගිකත්වයේදී කොයි දේත් කැපයි. ඒවා අපි හොඳටම දන්නා නිදර්ශන. පැවිද්දෙ වශයෙන් අපිට ඒව අදුළ නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපිට මේක ඥානයෙන් ග්‍රහණය කරගන්න පුළුවන්. සංසාරේ මැවීම සඳහා සංසාරේ පැවැත්ම සඳහා සංසාරෙ බෝ වීම සඳහාම ඇප කැප වෙච්ච මේ සංස්කාර ස්කන්ධය, මගේ සංස්කාර ස්කන්ධය කියල අපි රකින තාක් කල් කවදවත් අපිට නිවන් දකින්න බැහැ. කවද හෝ එවැනි සංස්කාර ධර්මයක් සංස්කාර බව දැක්ක නම් නිවනෙම තමයි. ඊට එහායින් වෙන ඥානයක් කියලා දෙයක් ලෝකෙ ඇත්තෙ නෑ. සංස්කාර සංස්කාර කරන කොටම, ආ... ඔන්න උඹ මවල පෙන්වන හැටි! මේ ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස දෙක හොඳට තිබ්බ එක දැන් නැහැ කියන හැටි. ඉස්සර වෙලා සද්ද කොච්චරදෝ බාහිරේ තිබුණා, ඇහුණෙ නෑ. දැන් අරමුණු තියෙද්දී සද්ද ඇහෙනවා. ඉතින් ඕනෑ නම් ඒක බාධාවක් කියලා අපේ සංස්කාර අපිට කියලා දෙන්න පුළුවන්. තව වෙලාවක කියන්න පුළුවන්, නෑ මට දෙක තුනම තියෙද්දී භාවනා කරන්න පුළුවන් නිසා මේක දක්ෂකමක් කියලා සංස්කාරවලට අපට පෙන්නල දෙන්න පුළුවන්, ඒ සේරම සංස්කාර බව දන්නවා නම්.

ඇත්තටම හරියට භාවනා කරන කට්ටිය කමටහන් ශුද්ධ කරන්න එන්නේ නෑ. මොකද, කියන්න දෙයක් නෑ කියලා. සමහරකුට හුඟක් වෙලා ඉන්න පුළුවන් බලාගෙන. වේතනා පහළ වෙන්නෙත් නෑ බාහිර අරමුණු පහළ වෙන්නෙත් නෑ. අරමුණක් දැනෙන්නේ නෑ. ඉතින් ඒ පුද්ගලයා හිතා ඉන්නේ ඒ තත්ත්වය විශාල පාඩුවක් කියල අර සංසාරගත ක්‍රමයටම. නමුත් එවිචර වටින තැනක් ඇත්තෙ නැහැ භාවනා ජීවිතයේ. මොකද, මෙතන සියලුම නිවරණ ධර්ම දුරු වෙලා. කාය දුශ්චරිත වචී දුශ්චරිත දුරු වෙලා. අඩු ගානෙ වේතනාව කියන මේ මූලික මැවුම් කාරයක් පව වෙලා පරාද වෙලා. නැත්නම් පරාද වෙමින් පවතිනවා. මෙන්න මේකෙදි අපිට මේක ජයග්‍රහණයක් කියල හිත උදොගිමත් කරන්න පුළුවන් නම්, කුළුගත්වගන්න පුළුවන් නම් අන්ත සත්පුරුෂ ධර්මය. එයා සත්පුරුෂයෙක් වෙනවා. එදට කමටහන් සුද්ධ කරන්න ඕනෑ දවසට දෙසැරයක්.

නමුත් ඒ ජයග්‍රහණ තත්ත්වය අසරණ කරල, මේකට උදව් නොකර, අනේ මට මේ වෙලාවේ මොනමොනව හරි සංස්කාර ධර්ම ටිකක් මතු වෙනවා නම් සංඥ ටිකක් මතු වෙනවා නම් කියලා කල්පනා කරන කෙනා සංසාරටම බැඳෙනවා. නමුත් මෙතැනදී එහෙම වෙන්න ඉඩ නොදී මෙන්න මේ සංස්කාර ධර්ම පිළිබඳව සංස්කාර වෙනකොටම සංස්කාර බව දැනගන්න පුළුවන් නම් ඒක නිවන. නමුත් සංස්කාර බව නොදැන ඒකට කිරි පොවන්න ගියොත් නම් අනේ ඒ පුද්ගලයට ආයෙ වෙනම මාරයෙක් වෙනම ඝාතකයෙක් වෙනම වෝදකයෙක් අවශ්‍ය නෑ. ඒ පුද්ගලයා තුළ අනිච්චාර්යයෙන්ම පිළිකා බීජය පහළ වෙනවා. ඝාතකයා තමුත් තුළමයි ඉන්නේ. නමුත් ඒක ප්‍රකාශ භාවයට පත් වෙන්න කාය සංඛාර, වචී සංඛාර, මනෝ සංඛාර කියල එයා ඒක හිතනවා. එයා කථා කරනවා. එයා වැඩ කරනකොට දුන් හරකා යන්නේ කෙහෙල් ගහ කන්නද පොල් ගහ කන්නද කියලා එතකොටයි ජේන්නේ. නමුත් භාවනා යෝගාවචරයාට නම් ඒ සංස්කාර ක්‍රියාවට නැගෙන්න ඉස්සරම අල්ල ගන්න පුළුවන් ශක්තියක් ලැබෙනවා. විශේෂයෙන්ම වෙන්නේ සංඛාර උපෙක්ඛාවෙදි.

ඊට පස්සේ සංඛාර නිරෝධය කියන්නෙ උපේක්‍ෂාවෙන් තුනී කරලා තුනී කරලා තුනී කරලා ඒක සම්පූර්ණයෙන් මරනවා. ඒ විතරක් නොවෙයි ආද්‍යනාස කරනවා. තළා පුච්චලාම ඉවර කරන්න ඕනෑ. අන්ත එදට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා මෙවිචර දුරට මේ වේතනා අධිෂ්ඨාන, මේ ප්‍රයෝග, මේ සංවිධාන, සියල්ලම දුරු වෙන තැනට අපිට යන්න පුළුවන්

නම් තව චුට්ටයි තියෙන්නෙ ඉවසන්න. ඒක නිශ්ශබ්දව ඉවසන්න ඕනෑ. සාදරව ඉවසන්න ඕනෑ. උද්‍යෝගයෙන් ඉවසන්න ඕනෑ. කුළු ගැන්විව්ව හිතකින් ඉවසන්න ඕනෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ දැනට අවුරුදු 2548 කට ඉස්සර අවසාන වශයෙන් දේශනා කරපු අප්‍රමාදෙන භික්ඛවෙ සමාදෙඵ කියන ධර්මයට අනුව අපි ඒ අප්‍රමාදයේ කොච්චර දුර ගිහිල්ලද? අපි සංස්කාර ධර්ම දැනට කොච්චර පව කරල තියෙනවාද? පරාද කරල තියෙනවාද? විරමණය කරල තියනවාද? ඉතිරි ටිකත් කරන්න ඕනෑ කියල දැනගන්න නම් මේ සංස්කාර ස්කන්ධයාගේ තියෙන මැවුම්කාර ගතිය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ සංකාරා කදලුපමා කියල. සංස්කාර හරියට කෙහෙල් කදක් වගේ කියල. මොනවක්වත්ම ප්‍රයෝජනයට ගන්න දෙයක් නැහැ. හරයක් නැති විශාල කදක් මවල පෙන්නනවා. පතුරු ගහල බැලුවොත් ගන්න දෙයක් ඇත්තෙම නෑ. මීහරකෙක් හැරෙන්න වෙන කවුරුවක්වත් කන්නෙත් නෑ ඕක. අන්න එවැනි සංස්කාර ස්කන්ධයකටද අපි මේ කිරි පොවන්නේ? එහෙම නැත්නම් ඒ සංස්කාර ස්කන්ධය ඒ ඒ විත්තැණයේ තමන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් දක්වනකොට අපි ඒක දිහා පරතෝ බැල්මෙන් නිදහස් බැල්මෙන් බලා ඉදිල්ලෙන් මේක ඉක්මවන්නද හදන්නේ? එහෙම නම් ඒ පුද්ගලයාට සංසාරේ කවදවත් මනුස්ස හිතක් හිතපු නැති, කිඳ බැහපු නැති ඇතුළතක් දැකගන්න පුළුවන් වනවා. මෘදු වෙනවා.

ඕක තමයි පහසුරමිදං භික්ඛවෙ විතරං කියල කියන්නේ. එහෙම නැතුව වෙන හිතක් පහළ වෙනවා වත් මොනවත් නෙවෙයි. මේක සම්පූර්ණ සාන්ද්‍රාපිකයි. සම්පූර්ණ අකාලිකයි. යම් මොහොතක දැක්කා නම් එතනම ප්‍රතිඵල. ඒක කෙටියෙන් දකින වෙලාව තමයි තදංග නිබ්බුති කියල කියන්නේ. ඒ වෙලාවට අපිට තේරෙනවා අරමුණේ රස නැති වෙනවා, අරමුණේ නිමිති ස්වරූපය නැති වෙනවා. ව්‍යංජන ගති නැති වෙලා කියාගන්න බැරි තත්වෙකට පත් වෙනවා. හැබැයි යෝගාවචරයාට ඒ වෙලාවෙදී ගුරුවරයා උපදෙස් දෙනවා ඔහුට සතිය, සමාධිය තියෙනවාද කියලා බලන්න. අරමුණ තිබුණ බවට සංඥව තියෙනවාද බලන්න. එහෙනම් බය නැතුව යන්න. කල්පනා කරන්න යන්න එපා. සැක කරන්න යන්න එපා. කල්පනා කිරීම සැක කිරීම කියන්නේ මේ සේරම නිවරණ ධර්ම. අනවශ්‍ය ලෙස ඇඟට දගන්න දේවල්. සංස්කාර ගෙවී යනකොට පාළු ගතියක් දෙනයි. නිරස ගතියක් දෙනයි. හය ගතියක් දෙනයි. අසරණ ගතියක් දෙනයි. නමුත් ඒවා ඔක්කොම ඥානයට යට කළොත් එව්වට කියනවා අපි විපස්නා ඥාණ කියලා. එහෙම නැතිව ඒක මෝහයට යට කළොත් ද්වේෂයට යට

කළොත් ඉතින් ගුරුවරයා අතඅරිනවා. ස්ථානය අතඅරිනවා. භාවනා ක්‍රම අතඅරිනවා. ඉතින් කකා කකා කකා යනවා. සංඛාරවලට අහු වෙනවා.

මේ සංස්කාර ස්කන්ධයට දෙවියන්ට වගේ සලකන්න වටිනවා. හැබැයි අර දෙයියන් වහන්සේට යාඥ කරලා මොනවා හරි ඉල්ලගන්ට නෙවෙයි, මේක විනාස කරන්න. මහම හොරා, විනාසකො වොරං විය. නමුත් මේක අහු වෙනකල්ම අපි මෙයාව තමයි පෝෂණය කරන්නෙ මෙයාට තමයි පෝර දන්නෙ. මගේ රුචිකත්වය මගේ මනාපය මගේ චේතනාව මගේ අධිෂ්ඨානය කියලා පුදුම විදිහට තමන් ළඟ ඉන්න කෙනාගෙන් මෙහා පැත්තට අරගෙන පෞද්ගලික කරගෙන මේක ආරක්ෂා කරන්ඩයි මේක බෝ කරන්නයි නොකරන දෙයක් නෑ. මේකට තමයි “පාඨක් පාඨක්” කියල කියන්නේ පාඨග්ජන භාවය. මේ සංස්කාර ස්කන්ධ පිළිබඳව වටහාගත්තොත් ඒක තමයි සබ්බ සංඛාරයන් පිළිබඳ අනිත්‍ය භාවය දුක්ඛ භාවය වටහාගැනීම. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙනවා අපිට මනුෂ්‍යයෙක් වශයෙන්, සමාන්තරාෂ්ටික මනුෂ්‍යයෙක් වශයෙන් අනිවාර්යයෙන් කළ හැක්ක කළ යුත්ත මේකයි. එහෙම නැත්නම් අපි නිකම්ම සංස්කාර ස්කන්ධයේ දසයෙක් බවට, සංස්කාර ස්කන්ධයේ වහලෙක් බවට පත් වෙනවා. මේක අවබෝධ කළ කෙනාට හොඳට තේරෙනවා කොච්චරක් නම් මේ පුද්ගලයා ශ්ලෝක පද කියකියා මොනවද මේ ඔප්පු කරන්න හදන්නේ. තමන් විසින්ම ගත්ත වැරදි සංඥවක් තමන් විසින්ම දූන හෝ නොදූන වෙච්ච සංස්කාරයක් තමයි ඔප්පු කරන්න හදන්නේ. ඉතින් අර අනෙක් කට්ටියත් ඔව් ඔව් ඇත්ත තමයි කියලා කියනවා.

නමුත් අවබෝධ කරපු කෙනාට නම් දෙකොනෙන් හිනා යනවා. ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ නිතරෝම ලෝකය දිහා බාගෙට හිනා වෙලා බලාගෙන ඉන්නේ. උන්වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලත් සමහරු මේ වගේ සංස්කාර ඔප්පු කරන්න හදනවා. හැබැයි හොඳට තේරෙනවා. මොකද, අවසාන භවයේ නිර්වාණ අවබෝධය දක්වාම තමන් අරගෙන ආව පොදිය නෙ මේ. ඒ නිසා ඒකට නින්දා කරලා බෑ. අපි කවද හෝ ඒකම වක්‍රීකරණය කරලා ඒක මතම සංස්කාර ඇති වෙනකොටම ඒ දැකීමෙන් මිස විත්තක්ෂණයක් පමා වුණොත් කල්ප ගණන් දික් වෙනවා. විශ්වය තරම් ලෝක මැවෙනවා. ඒ නිසා සංස්කාර පිළිබඳව යනකොට වහාම අප්‍රමාද භාවය ඉතාම වැදගත් වෙනවා. ඉතින් මේක මම අර මුලිනුත් මතක් කළා

වගේ, ඒකේ මේ පැත්තට ගොඩක් විස්තර කියන්න පුළුවන්. නමුත් ඒකට පරිසරය නිදනය පසුබිම සහිතව තේරුම්ගන්න පුළුවන් තත්වයක ඉන්න කෙනාට නම් ඒක සාධනීය විදිහට යනවා. අනිත් එක්කෙනාට ඒක කළේ මුනින් නමල වතුර වැක්කෙරුවා වගේ මොනවාද මේ කියන්නේ, කොහොමද මේක සම්බන්ධ කරන්නේ කියන ප්‍රශ්නය මතු වෙනවා.

අන්න ඒකටයි මම අර නිදර්ශන දෙක ගත්තේ. භාවනා කරන කෙනෙකුට අරමුණ පිළිබඳව අනිමිත්ත සංඥාව, නිමිති දුරු වෙන ගතිය ව්‍යංජන අනුව්‍යංජන අහු වෙන්නේ නැති ගතියකට පත් වනකොට මේක කලකොලයක් කරගන්න එපා. පැරදිල්ලක් වැරදිල්ලක් කරගන්න එපා. එතනට එතකල් පාර හොඳට ලස්සනට මට දෑකගන්න ලැබේවා කියලා පහුවෙනිදත් වාඩි වෙනවා. එහෙම නම් අර නිමිති තියෙන වෙලාවල, ව්‍යංජන අනුව්‍යංජන ගත්ඩි පුළුවන් වෙලාවෙ සියයට සියයක්ම ගන්න ඕනැ. මෙන්න මේකටයි අපි කියන්නේ ශ්‍රද්ධාව කියලා. අදහනසුලු ගතිය කියලා. ඒක නිසා අද දකිනවට වඩා අපි හෙට විශාල නිමිති නොගයක් ගන්නවා. ඒ නිමිති එකතු කරල ලකුණු ගන්නවත් සල්ලි ගන්නවත් නොවෙයි. ඒ නිමිති සියල්ලම ගැනීමෙන් අපිට පුළුවන් වෙනවා නිමිති මාර්ගයෙන් කොච්චරක් අපිව රවට්ටල තියෙනවාද කියලා දැනගන්න. අරමුණු මාරු කිරීමෙන් වෙන දෝෂ වළක්වල, එක අරමුණක සියල්ල දැකීමෙන් මුළු ලෝකම දැකගැනීමේ ශක්තිය ලැබෙනවා. සංස්කාර ස්කන්ධයක් තනිකර ඉන්නවා කියන එක නෙවෙයි අපි මේ දේශනා කරනකොට අදහස් කරන්නේ. එයට ආසන්නයේ තියෙන ධර්ම දෙක සිදු කරන මේ ගෙතීම, මේ මැවුම්කාර වැඩේ දැකගන්නයි දැනගන්නයි මෙතෙක් කරපු ධර්ම දේශනාත් උඳව් වෙන්නේ. ඒකටම තමයි තමතමන්ගේ අත්දැකීමත් එකතු වෙන්නේ.

ඉතින් මේ ධර්ම කොටසත් එකතු වෙලා හොඳට මේ ජාලය තමන්ට දැකගන්ට ලැබේවා! දැකගෙන තමන් විෂයෙහිම සතුට ප්‍රීතිය ප්‍රසන්න භාවය ඇති කරගෙන මේ යෝග ජීවිතය උදෙසාගයෙන් ගත කරල අරහත්වය සාක්ෂාත් කරගන්ට මේ සංස්කාර පිළිබඳ ධර්ම කොටස හේතු වේවා වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා.

93 | විතක්ක හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසසු හගචතො අරහතො සමමා සමුද්ධසසු

සා බො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෝසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

රූපවිතකෙකා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එසෝසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංසරත්තයෙන් අවසරයි. මේ නෝවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන නිතිපතා පවත්වාගෙන එනු ලබන ධර්ම දේශනා මාලාවේ මේ 93 වෙනි අංකය ධම්මානුපස්සනා කොටස නිරෝධ සත්‍යය විශේෂ වශයෙන් රූප විතක්ක කියන කොටසයි මේ දේශනාව සඳහා මාතෘකා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අපි මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ අවසාන කොටසෙයි මේ හැසිරෙන්නේ. එයින් චතුරාර්ය සත්‍යයේ තුන්වැනි සත්‍යය - නිරෝධ සත්‍යය. ඒකෙන් බොහොම අවසාන කොටසේ තමයි රූප විතක්ක, ශබ්ද විතක්ක, ගන්ධ විතක්ක, රස විතක්ක, පොට්ඨබ්බ විතක්ක, මනෝ විතක්ක කියන මේ විතර්ක ධර්ම පිළිබඳව සර්වඥයන් වහන්සේ නිරෝධය පැත්තට නැත්නම් නිවන පැත්තට බර කරලා දේශනා කරන අවස්ථාව.

ඉතින් මේ පිරිසටම වශයෙන් බලනකොට මේක මතක් කරදීමේ තේරුම් කරදීමේ පහසුවක් තියෙනවා. මොකද, අපි තෘෂ්ණාව ගැන කතා කරනකොටත් නැත්නම් සමුදය සත්‍යය ගැන කතා කරනකොටත් රූප

සංඥාවට පස්සේ රූප විතක්ක. ඒක තෘෂ්ණාව ඇති වීමට සහ ලැග ගැනීමට යම් සේ හේතු වෙනවාද, ඒ වැඩ පිළිවෙලමයි ඒ ක්‍රියා පටිපාටිය මයි තණ්හාව නිරුද්ධ වීමට ප්‍රභාණය වීමට විස්තරෙන් තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේකෙ එක විදියක හැල්ලු ගතියක් එක විදියක හිත සනසන ගතියක් තියෙනවා. තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්නේ යම් ආකාරයකටද, ඒ ආකාරයටමයි ගැලවීම ඇති වෙන්නේ. ඒ නිසා ඉතාමත්ම වැදගත් කාරණාව වෙන්නේ, විශේෂයෙන්ම නිරෝධය පැත්තෙ ඉඳලා බලනකොට වැදගත්ම කාරණාව වෙන්නේ, මේක පහළ වෙන්නෙ කොහොමද, පහළ වෙන යාන්ත්‍රණය කොහොමද, ඒකෙ සමීකරණය කොහොමද කියල දැනගැනීමමයි නිවන කියන්නේ.

ඒක නිසා අපට ඉතාමත්ම සැලකිල්ලෙන් අන්තරාවලෝකනයක්, ඇතුළතට හැරී බැලීමක්, වර්තමාන මොහොතට මෙනෙතටම නැවත ගමනක් අනියමාර්ථ වෙනවා. අනියමාර්ථයෙන් දක්වනවා. ඒක නිසා මේ තෘෂ්ණා පක්ෂය ඇති වීම - සමුදය පිළිබඳව හොඳ අවධානයකින් මේක දැනගන්න ඕනෑ, දැනගැනීමමයි යෝගාවචරයාගේ වැඩේ කියන තරමට අන්තරාවලෝකනයක්, ඇතුළතට නැවිච්ච හිතක් ඕනි. මේක සමහර වෙලාවට විපස්සනා කියන වචනයත් පාවිච්චි කරන්න පුළුවන්. මේ විශේෂ පස්සනාව විශේෂ දූක්ම පෙන්නන්නෙ මේ අන්තරාවලෝකනය, ඇතුළට හැරවීම ලෙසයි. ඒ මොකද සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ තියෙන්නේ මේක නෙමෙයි පිටතට හැරවීම. හැම වෙලාවෙම ඇහෙන් රූපයක් දූක්කා ආදී වශයෙන් ඇහූ කන ආදී ඒ ඒ ඉන්ද්‍රියයන් ගැන විස්තරයේ මේ ලෝක විෂය වශයෙන් බාහිර දැනුම වශයෙන් තියෙන්නේ මේ ආයතනයන්ගෙන් ඇති වෙන දැකීම ඇසීම ආදී ඒ ඒ ක්‍රියාවලින් හිත පිටතට ගියා නම්, වෙන විත්තක්ෂණයකට ගියා නම්, සම්බන්ධ අනෙක් පුද්ගලයා අතට ගියා නම්, එතන ඒකාන්තයෙන්ම මේ සංසාරේ ගැට ගැහීම තණ්හාව වැඩීම තණ්හාව ලැගගැනීම සිදු වෙනවා. ඒකට තමයි ලෝකෙ පස්සනය කියලා, පස්සනාව කියලා, දැකීම කියලා ලෝකයා සාමාන්‍යයෙන් ව්‍යවහාර කරන්නේ. ඇහීම කියලා ව්‍යවහාර කරන්නේ. ගඳ රස බැලීම, ස්පර්ශය ලැබීම, කල්පනා කිරීම කියලා ලෝකයා කල්පනා කරන්නෙ, හිතන්නේ, ව්‍යවහාර කරන්නේ බාහිරාවර්තීව. අනුන්ගේ කුණුකන්දලයක්. ඒ තාක් දුරට ඒවා ඔක්කොටම නම් තියෙනවා. විවිධ විෂය, උපාධිත් තියෙනවා, එක එක නම්බුනාමත් තියෙනවා අනුන්ගේ දේවල් ගොඩාක් දන්න කෙනාට.

නමුත් මේ විශේෂ වූ පස්සනාව කියල කියන්නේ අන්න ඒ වැඩපිළිවෙලමයි. ඒ උනන්දුවමයි. ඒ යෙදවුමමයි. අන්තරාවලෝකනයක් සිදු

වීමයි වෙනස. ඇතුළට හැරවීම. මේ නිසා ලෝකික ඥාන දෝෂයක් නෑ, ඒවාට කාලය යෙදුවාට එය දඬුවම් කළ යුත්තක් නෙවෙයි. නමුත් යෝගාවචර ජීවිතය පටන්ගත්තට පස්සේ, විශේෂයෙන්ම විපස්සනාව පටන්ගත්තට පස්සේ අර පිටතට හැරවීම දේ ඇතුළතට හරවාගැනීමයි මෙතන මේ විශේෂ කියන 'වි' පූර්ව පස්සනාවේ සඳහන් වෙන්නේ. ආන්න ඒ සඳහා ඒක දැකගැනීමට නම් අපි මුලින්ම මූලික වශයෙන් පිළිගන්නා වූ මේ සංසාරේ දුකය, ලෝකය දුකේ පිහිටල තියෙනවාය කියන්නා වූ කාරණාව මත ඉඳගෙන, මේ දුක දිහා මේ දුක ඇති කරන කාරණාව දිහා ඇතුළට හැරලා බැලීමක් තමයි, ඒ සමුදය පක්ෂයේදී ස්වඥයන් වහන්සේ ආරාධනා කරන්නේ. යම් වෙලාවක ඒ ඇතුළට හරවා බැලීම සිදු වුණා නම් එතැන් පටන් ඒ යෝගාවචරයාට මම දැන් මෙතැන කියන උපමාන තුන යටතේදී තමා තුළ ඒ ඒ තැන තෘෂ්ණා ආදී සංසාරේ ඇදී බැදී තබාගන්නා ලාටු පහළ වෙන හැටි දැකගන්න පුළුවන් වෙනවා.

තෘෂ්ණාව පිළිබඳව, නැත්නම් සමුදය සය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන ඒ හැම පාඨයකම තිබුණා, එසෝසා තණහා උප්පාදානා උප්පාදානි, එසු නිවිසමානා නිවිසති ඔන්න ඔතනමයි, ඊට කලින් තිබුණ එකක් එහෙම නෙමෙයි, ඒ විත්තක්ෂණයෙමයි තෘෂ්ණාව උපදින්නේ. ඒ විත්තක්ෂණයෙමයි තෘෂ්ණාව එතැන ලැගගන්නේ. උප්පාදා ධීනි භංග වශයෙන් කියනවා ඕක විස්තර කරල දෙද්දී. ආන්න එතැන මයි, එහෙම නැතුව මේ කලින් ගෙනාපු තෘෂ්ණාවක් එතෙක්ට ආවා නෙවෙයි. ආන්න ඒ බව - පහළ වෙනවා නම් පහළ වෙන්නෙ එතැන මයි, ලැගගන්නවා නම් ලැග ගන්නේ එතැනමයි කියලා අපි ඒ පාඨය කටපාවම් කළේ. අද නිරෝධ පක්ෂයට ගියාට පස්සේ කියනවා, එසෝසා තණහා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුප්පාදානා නිරුප්පාදනි, ඒ මේ තෘෂ්ණාව කොතැනක නම් ප්‍රභාණය වන්නේ ප්‍රභාණ වෙයිද? නිරුද්ධ වන්නේ නිරුද්ධ වෙයිද? කොතනද? රූපවිතකේකා ලොකෙ. යම් වෙලාවක රූපයන් පිළිබඳව හිතේ මේ විතර්කය කියන වෛතසිකය පහළ වෙනවා නම්, ඒක පහළ වෙන්නේ ප්‍රිය ආකාරයෙන් මනාප ආකාරයෙන්. පියරූපං සාතරූපං - ප්‍රිය ආකාරයෙන්, මිහිරි ආකාරයෙන්. අන්න එතැනමයි ඒ ප්‍රිය ආකාරයෙන් මනාප ආකාරයෙන් මිහිරි ආකාරයෙන් පහළ වෙන්නා වූ ඒ රූප විතර්කය විෂයෙහිමයි, මේ තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය වෙන්නේ, මේ තෘෂ්ණාව නිරුද්ධ වෙන්නේ. ඒ නිසා උණු උණුවෙ තියෙන්නේ. තීන්ත වේලිලාවත් නෑ තාම. එතැනම පිහල දුම්මයි මේකෙ තියෙන අකාලික ස්වරූපය, සාන්දෘෂ්ටික ස්වරූපය.

මේක උත්කෘෂ්ටම අවස්ථාව බව අපි සාදරයෙන් පිළිගන්න ඕනෑ. නමුත් මේක බැරි අවස්ථාවක් කරගන්න උත්සාහ කරන එක පිළිබඳව තමයි අපි පුදුම වෙන්න ඕනෑ. මේ හුඟාක් විස්තර, අටුවාවල් ටීකාවල්, මේවා පිළිබඳව විස්තර කරන්න ගියහම අන්තිමට වෙන්වෙන්නේ මොකක්ද? මේ උණු උණුවේම, රූප විතක්කය පහළ වෙනකොටම, උණු උණුවේම එතැනදීම අප්‍රමාදීවම ඒක දැකගැනීමමයි, ප්‍රභාණය පිණිස පළමුවැනි පියවර. නමුත් ඒ විස්තර අස්තර කියනකොට අර තීන්ත වේලිලා අරව හයි වෙලා ඉවරයි. එතකොට ඉතින් අලුත් කර්මාන්තයක් පටන්ගන්න වෙනවා. මොකද? රූප විතක්කය පිළිබඳව නෙවෙයි දැන් කථා කරන්නේ, ඒකේ අස්තර විස්තර ගැන. ඔතන තමයි ඔය දර්ශනවාදයට පොඩ්ඩක් පිටපොට යන තැන. දේවල්වල අස්තර විස්තර දැනගන්නට ඒ දේ පිළිබඳව ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥානය යට යනවා. ප්‍රත්‍යක්ෂය මුවහ වෙනවා, නිරුද්ධ වෙනවා, නිලීන වෙලා යනවා, හැංගිලා යනවා. ඒ මොකද? මේ විස්තර අස්තරයි ඒවගේ මිමි මායිමි, සීමා මරියාදවලයි ගැන කථා කර කර ඉන්න නිසා. ඒ නිසා මේ රූප විතර්කයෙන්මයි තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ. ඒක දැකගැනීමමයි ප්‍රභාණය කියල කියන කොට හරි හැල්ලුවක් වෙනවා. මේක එක චිත්තක්ෂණයක වැඩක්, මේ මොහොතක වැඩක්. දැන්, මෙතන වැඩක්.

ආන්න ඒ විදියට මේ මනුස්ස මනසකට අකාලිකවම ශ්‍රී සද්ධර්මය සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් බවට ප්‍රකාශ කරන ලද එකම මනුෂ්‍යයා සර්වඥයන් වහන්සේයි. අතින් ඔක්කෝමල මේක සඳහා විවිධාකාරව කාලය පිළිබඳව පටලැවිල්ලක් ඇති කළා. දේශය පිළිබඳ පටලැවිල්ලක් ඇති කළා. ගැලවුම්කාරයෙක් කියලා මට පරිබාහිරව තව කෙනෙක් පිළිබඳව පටලැවිල්ලක් ඇති කළා. ඒකෙන් ගැලවුම්කාරයෙක්ගේ සුභාශිංශන ලැබේවි, ඒ ආශීර්වාද ලැබේවි, මට බෑ, මම පාපතරයි. මම වර දණ්ඩනයට යට විය යුතුයි. අන්න එහෙම කරලා මනුෂ්‍යයා තුවිෂ් තත්ත්වයට පත් කළා. ඉතින් ඒ තුවිෂ් තත්ත්වයට පත් කරන්න ඇති කරපු ධර්මයටත් දේව ධර්මය කියල වදිනවා. ඒක තමයි කෙලෙස්වල ස්වරූපය. කොච්චර පිරිසිදු දේ දුන්නත් ඒක කෙලෙසගන්න පුළුවන් ස්වරූපයක් කෙලෙස්වල තියෙනවා. ඒ නිසා මේ දේව ධර්මයත් මේ විදියට කෙලෙසා ගැනීමත් මනුෂ්‍යයාගේ නිර්මාණයක්. ඒ මිසක් ඕක දේව නිර්මාණයක් කියනවාට වඩා මනුෂ්‍යයාගේ නිර්මාණයක් කියන එක තමයි වටින්නේ. මොකද? මනුස්සයා කෙලෙස් හරිතයි. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ කලින්ම මේ කෙලෙස් කන්දෙන් නැගිටලා

උන්වහන්සේ දේශනා කළා, රූපවිතකෙකා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙඤ්ජා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ඊට කලින් අපි සාකච්ඡා කළා ගිය පාර, රූපසක්කු, ලොකෙ, රූපසක්කෙවනනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං ආදී වශයෙන්, සංඥ වේතනා. ඊට පස්සේ තමයි මේ විතක්ක. විතක්ක පිළිබඳව සූත්‍ර පිටකයේ විවිධ තැන්වල විවිධාකාර අත්වැල් අත්උදව් දීල තියෙනවා ඒක තේරුම්ගැනීම සඳහා. කාම විතක්ක, ව්‍යාපාද විතක්ක, විහිංසා විතක්ක කියල. අකුසල් පක්ෂයට බර වෙච්චහම ලෝකයේ ලෝභයට, තද ලෝභයට බැඳිලා පහළ වෙන්නා වූ විතක්ක, විතර්කනය කිරීම, කාම විතක්ක වශයෙන් දක්වල තියෙනවා. තරහට නැසේවා, මියේවා ආදී වශයෙන් කල්පනාවකින් කටයුතු කරන විතක්කවලට ව්‍යාපාද විතක්ක. අනුන්ට හානි කිරීම පිළිබඳව හිංසාව පිළිබඳව විතක්කවලට විහිංසා විතක්ක. මේවාට ප්‍රතිපක්ෂ දේවල් තමයි සම්මා සංකප්ප වශයෙන් දක්වල තියෙන්නේ. ඒක නිසා මේක අවබෝධ කිරීම පෞද්ගලික මට්ටමේ සිද්ධ වෙන දෙයක්.

ඒ වාගේම චූල්ලවේදල්ල ආදී සූත්‍රවල දක්වල තියෙනවා මේ විතක්ක සහ විචාර දෙක තමයි, කතා කිරීමට පෙරහුරුව පෙරදුක්ම කියල, වචි සංඛාර වශයෙන් දක්වල තියෙනවා. විතකෙකඤ්චා විචාරෙඤ්චා පච්ඡා වාචං භිඤ්ඤා කියල සටහන් කරලා තියෙනවා. හිතට ආපු දේ විතර්කනය කරලා, විචාරය විමසා බලලා ඊට පස්සේ තමයි වචනයට නගන්නේ. ඒක නිසා වචනයක් දෙඩමලු වීමක් කථා බාහුලයක් ඇති වීමට මුලින් වෛතසික මට්ටමේ සිදු වෙන ඔය ගොජ දුම්ල්ල, පුපුරු ගැහිල්ල, විතක්ක විචාර දෙක වශයෙන් දැකගන්න පුළුවන්. ඉතින් සාමාන්‍යයෙන් මනුස්සයෙක් වේගයෙන් කතා කර කර ඉන්නකොට, ඒ මනුස්සයාට හෝ අහගෙන ඉන්න කිසිම කෙනෙකුට ජේන්නේ නෑ ඒක එයා ඒ හිත එක්ක කතා කරන බවක්. එක දිගට ඒ කතාව සමහර වෙලාවට අර කාම විතක්ක, ව්‍යාපාද විතක්ක, විහිංසා විතක්කවලට බර වෙලා, සීඝ්‍රයෙන් කතා කරනවා. නමුත් ඒ සෑම කතාවකම තිරය පිටිපස්සේ මේ විතක්ක සහ විචාර කියන ධර්ම දෙක වැඩ කරමින් තමයි, ඒ සෑම කතාවක්ම මොකක් හරි ක්ලේශයකින් පොගවලා, තෙමලා, මුහුත් ගන්වලා විසඹිප ගන්වලා තමයි එළියට එන්නේ.

ඒක නිසා මේ සාමාන්‍ය කථා ව්‍යවහාරයේදී සඳහන් කරනවා බොරු කීම කේලාම් කීම හිස් වචන කථා කිරීම පරුෂ වචන කතා කිරීම වචි දුශ්චරිත කියලා. ඒ සෑම දේකම අනිවාර්යයෙන්ම කෙලෙස් තොගයක් මුසු

වෙලා තියෙනවා. ඒ කෙලෙස් මුසු වීම, කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන් එහෙම හිතලා එහෙම කරල නෙවෙයි මම මේ කතා කළේ, මෙහෙමයි මෙහෙමයි කියලා. අර කිතුල් ගහට නැගපු මනුස්සයටත් කියන්න දෙයක් තිබුණා නේ. එහෙම දේවල් තියෙනවා. එහෙම තිබුණාට කවදකවත් මීට කලින් පහළ වෙච්චා වූ වෙන්නා වූ මේ කතාවට පසුබිම සකස් කරදෙන්නා වූ රූප විතක්ක නැත්නම් මනෝ විතක්ක විචාර ආදී ධර්ම කවදකවත් පෝෂණය කරලා, තනා වඩලා, ප්‍රිය මනාප කරලා නො වෙන්නේ නොවේ. අනිචාර්යයෙන්ම ඒ කරන කතාවට කල් ඇතුළු චෛතසික මට්ටමේ සකස් වීමක්, අරඇදීමක් පිළියෙළ වීමක්, මේ විතක්ක විචාරවලින් කර දෙනවා. අපි හිතනවා අපි ඒ කතාවට පෙළඹුණේ අසවලාගේ දෝසෙ නිසා, අසවලාගේ වැරැද්ද නිසා, අසවලා හදන්නයි, ආදී වශයෙන් අපි ඔය කබරගොයා තලගොයා කරගන්න හදන කතාවල් පවා, මේ විතක්ක විචාරවලින් පෙරිලා එනවා. විතක්ක විචාරවලින් පෙරිලා එනකොට ඒ වෙලාවේ හිතේ පවතින්නා වූ කෙලෙස් ප්‍රදේශය අර විතක්ක විචාර මාර්ගයෙන් ඒ කතාවට නැගෙනවා.

ඒක නිසා හුගක් ප්‍රඥවන්තයා, හුගක් දක්ෂයා ලෝක සම්මතය හැටියට කියනකොට, කථා කරන්නට වඩා කථා අහනවා. අහන කෙනාට මේ පුද්ගලයා කියන්න හදන දේ නොතේරෙනවා නෙවෙයි. නමුත් ඒ වච්ච සංඛාරය දිහා බලා ඉන්නකොට තේරෙනවා මේ යන්නේ කෙහෙල් ගහ කන්නද පොල් ගහ කන්නද කියලා, හරකා එන තාලෙන් කියාගන්න පුළුවන්. මේක පිළිබඳව සාමාන්‍ය නිදර්ශනයක් දක්වනවා නම් මහත්මා ගාන්ධිතුමා තමන්ගේ වරිත කථාවේ දක්වල තියෙනවා තමන්ගේ පුංචි කාලෙ ඉතාමත්ම ලජ්ජාශීලී පසුබාන වරිතයක්. නමුත් ඉපදිලා තියෙන්නේ ඉතාමත්ම බුද්ධිමත් කුලවන්න පරම්පරාවක. ඒ පරම්පරාවේ වැඩිහිටියන් අතර නිතර විවිධ සංවාද පැවතිලා තියෙනවා. එතුමා බොහෝ විට සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා නිශ්ශබ්දව අහගෙන ඉඳලා. ඒක නිසා තේරුණාලු මේ වචන පාවිච්චි කරනකොට අපි කොච්චර අරපිරිමැස්මකින් තොරව පාවිච්චි කරනවද කියලා. ඒ මොකද? ඒක එච්චර වියදම් අධික දෙයක් නෙවෙයි. ඒක කරන්න ගිහිල්ලා අන්තිමට එයින් ඇති කරගන්නා වූ තෘෂ්ණා ප්‍රදේශ, එහෙම නැත්නම් කාම විතක්ක ව්‍යාපාද විතක්ක විහිංසා විතක්ක පැත්තට යන කෙලෙස් ප්‍රදේශය මෙතෙකැයි කියලා කියන්න දන්නේ නෑ. මොකද, ඒ තරම් ඕසස සැරට වේගෙන් මේ දෝරෙ ගලනවා. ප්‍රවාහය ගලනවා. එතකොට කොච්චර නම් මේ වචනය මාර්ගයෙන් අකුසල් සිද්ධ වෙනවද?

හුඟාක් කල් එවැනි වාද රාශියකට සම්බන්ධ වුණාට පස්සේ ගාන්ධි තුමා සඳහන් කරල තියෙනවා මට ඒ වගේ සංවාදයකදී ඉතාම කෙටි වචන ස්වල්පයකින් අදහස දිගන්න පුළුවන් ශක්තිය ලැබුණේ ගොඩක් කල් ඇහුම්කන් දීපු නිසයි කියලා.

ඒක නිසා සාමාන්‍යයෙන් සත්ත්ව ලෝකයේදී සඳහන් කරනවා බස්සා බොහොම ඥානවන්ත සතෙක් කියලා. ඒ මොකද? උඹ හුඟාක් ඇහුම්කන් දෙනවා, බොහෝම ටිකයි කථා කරන්නේ. නැත්නම් "හම්ම හම්ම.." ගාන එක විතරයි. හුම්ටි තියෙන එක විතරයි. කවදක්වත් කථා කරන්නේ නෑ. ඒ නිසා බස්සා ඉතාමත්ම ඥානවන්ත සතෙක් විදියට ළමා ලෝකේ කතන්දර පොත්වල මේ සත්ත්ව ලෝකයෙන් උපමාවක් ගෙනහැර දක්වනවා. ඒ වාගේම තමයි යෝගාවචරයාත් ආරම්භයේදී කථා බාහුලය පවතින්න ඉඩ තියෙනවා. නැත්නම් සමහරු අර ගාන්ධි තුමා වගේ නිශ්ශබ්ද චරිත වෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා.

නමුත් භාවනා කරගෙන කරගෙන යනකොට මේ නිශ්ශබ්ද භාවය,

1. ඇතුළත කතාව නිසා බිඳෙනවා.
2. දෙන්නෙක් දෙන්නෙක් එකතු වෙලා කරන කථාව නිසා බිඳෙනවා.

ඒ අනුව විතක්ක විචාර දෙක තුල අසතිමත්ව ඇතිවෙන්නා වූ මේ කතන්දර ගොතන වැඩපිළිවෙළ ඒ පුද්ගලයාගේ පාලනයෙන් ගිලිහෙනවා. මේකට කියනවා විතක්ක විප්පහාරය කියල. විතක්කයන් ඇවිල්ලා මේ අරමුණටම, මේ අදාළ මාතෘකාවටම නැවත නැවත නංවන ස්වරූපය දිහා බලනකොට යන්ත්‍රයක් වාගේ. ඒ ශබ්ද පටිගත කරපු යන්ත්‍රයක් නැවත ක්‍රියාත්මක කරනකොට, ඒ අදාළ විදුලි තරංගය ඇවිල්ලා වදිනකොට, ඒ ශබ්ද විකාශන කොටස ඉබේම දෙදරුම් කනවා. එතකොට ශබ්ද පිට වෙනවා. ඒ වගේම තමයි මේ විතක්කය ඇවිල්ලා කලින් පැහැවපු, කලින් හදගත්ත අදහසක් අනුව ඒ විතක්කය දිගට වැඩ කරන්න පටන් අරගන්නකොට ඒ පුද්ගලයට කථා නොකර ඉන්න බෑ.

දිබ්බසෝත ඥානය වාගේ, අභිඤ්ඤාභීන් විසින් පුරුදු පුහුණු කරන්නා වූ ඒ විශේෂ ඥානයේදී ඒ පුද්ගලයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ඉතාමත්ම පැහැදිලි වෙනකොට අනුන්ගේ හිතේ පවතින්නා වූ මේ විතක්ක විප්පහාරය දැකගන්න පුළුවන් ශක්තිය ඇති වෙනවා. ඒ පුද්ගලයා දැන් තව වූටිටකින් මෙන්න මේ කථාවයි කථා කරන්න හදන්නේ, ඒකට හිත විතක්ක වශයෙන්

මෙන්න පැන නැගීගෙන එන තැන දක්වාම තේරෙන නිසා අර පුද්ගලයාත් එක්ක, ඒ පුද්ගලයා කථා කරනවාත් එක්කම කොච්චර දුරක හිටියත් ඒ දිබ්බසෝභ ඥානය ඇති උත්තමයාට අරයගෙ අදහස් ජේනවා. ඒ තරමටම මේ විතක්කය අපි පෝෂණය කරන දෙයක්. අපි බොහොම ප්‍රිය වශයෙන් මනාප වශයෙන් මිහිරි වශයෙන් ගන්න දෙයක්. නමුත් අපි ඉතාමත්ම අඩුවෙන් තේරුම් අරන් තියෙනවා මේකෙන් අපේ චරිතයට මේකෙන් අනුන්ගේ විවේකයට මේකෙන් අපේ ස්ථානයේ ගරුත්වයට කොච්චර නම් කෙලෙසීමක් වෙන්න පුළුවන්ද? ඒ වුනාට දෙකක් කතා කරලා ඉවර වෙනකල් නම් ඉවරයක් නෑ. මොකක් හරි හිතට ආවොත් මම මේකට දෙකක් කියලා ඉන්න ඕනෑ. හොඳ නම් හොඳයි, නරක නම් නරකයි. ඒක වෙනම දෙයක්. දෙකක් කථා කරනකල් ඉවරයක් නෑ. ඉතින් අවසානෙ කොච්චර නම් චේතනා, නැත්නම් සංස්කාර රාශියකට අපි ඉඩ දෙනවද, මේ විතක්ක විචාරයන්ගේ ඇත්තා වූ මේ උසිගැන්වීමට? විතක්ක විචාරයන්ගේ ඇත්තා වූ මේ කිතිකැවීම නිසා අපි යාන්ත්‍රිකව කොච්චර නම් කථාවට පෙළඹෙනවා ද?

ඒ කථාවට පෙළඹීම පිළිබඳව භාවනා යෝගාවචරයින්ට බොහෝම ප්‍රසිද්ධ වාදයක් වෙන්නත් පුළුවන් මේක, නිදර්ශනයක් වෙන්නත් පුළුවන්. මේ වාගෙ තේවාසිකව භාවනා කරන ඇත්තන්ට තමන්ගේ භාවනා වාරේ දූන් තව විනාඩි 10 කින් 15 කින් එන්න තියෙනවා නම් ඊට විනාඩි පහකට ඉස්සර වෙලා කියක් හරි කාට හරි දීලා හරි කමක් නැහැ යාළු කරගෙන විනාඩි පහක් කථා කරල බලන්න. වාඩි වුණාට පස්සේ අඩු ගානෙ විනාඩි දහයක් අර කථා කරපු දේවල් පිළිබඳව විත්කක විචාර එළියට එනවා ඇර කවදක්වත් භාවනා කරන්න බෑ. ඒ තරමටම එක වචනයක් දෙඩන්න, එක වචනයක්වත් එළියට පනින්න, එක වචනයක් විනික්‍රමණය වෙන්න, සමුදාවාර වෙන්න කොච්චර නම් විතක්ක විචාර ආතතියක් ඇතුළේ ගොඩනැගෙන්න ඕනෑද, වේගයක් ගොඩනැගෙන්නෙ ඕනෑද කියලා තේරුම්ගන්න පුළුවන්, මේ වාගේ ටිකක් කථා කරලා, බොහොම හිත් ගන්න මාතෘකාවක් වෙන්න ඕනෑ, කථා කරල ඉවර වෙලා වහාම භාවනා කළොත් කොච්චර වෙලා යනවද කියල බැලුවම මේක තේරෙයි.

ඒ නිසා යම් කිසි අලුතින් අලුතින් බණක් කියන්න, අලුතින් අලුතින් දේශනාවක් කරන්න යන කෙනෙකුට, රාත්‍රි අට නමය කාලයේදී ඒක සිද්ධ වුණොත් ඒ දේශනාවට කොච්චර සුදුනම් වෙනවද කියනවා නම්, දේශනාව ඉවර කරලා ඇවිල්ලා නිදගන්නවත් හම්බ වෙන්නේ නෑ, කවදකවත් නින්ද යන්නේ නෑ. ඒකට සුදුනම් වෙනකොට ඇති කරගත්ත අර විතක්ක විචාර

ජව කැවීම අර දේශනා කාලය පුරාම උතුරනවා, ගොජ දනවා, දිගට යනවා. ඊට පස්සේ ඒක ආයෙත් තැන්පත් වෙන්න, මුළු රාත්‍රියේ මධ්‍යම යාමය දක්වාමත් ඉවරයක් වෙන්නෙ නෑ. නමුත් ඒක අපි සමහර විටක අඳුනගන්නෙත් නෑ. අඳුනගන්නත් ඒක හොඳ දෙයක් විදියට අඳුනගන්නත් ඉඩ තියෙනවා. මෙන්න මේ විදිහට මේ විතක්කය ඇති කරන පුංචි රැල්ල, පුංචි බුබුළු දූමිල්ල, අවසානෙ අර විදිහේ කුණාටුවක් මහා ගොජ දූමිල්ලක් බවට පත් වෙලා ඒක නිවෙන්නත් බොහෝ කල් යනවා.

ඉතින් මේ නිසා යම් අවස්ථාවක යෝග්‍යවචරයෙකුට කාය සංඛාර, වචි සංඛාර, මනෝ සංඛාර කියන මේ සංස්කාර ධර්මයන්ගේ නිමාව, විසංඛාරගත හිත, ඇති කරගන්න නම් ඒ පුද්ගලයාට සාමාන්‍යයෙන් මේ කාය සංස්කාරය නැති කරගන්න වික දවසක් එක දිගට නීතිපතා භාවනා කරනකොට ගන්න පුළුවන්. මේ වෙලාවෙදී සක්මන් භාවනාව, මේ වෙලාවේ පර්යංක භාවනාව, මේ වෙලාවේදී පිණ්ඩපාතය, මේ වෙලාවේදී දනය වළඳින්න, මේ වෙලාවේදී පැන් පහසු කරනවා කියලා දළ වශයෙන් නම් යම් කිසි විදියකට ගොනුවක් ගන්න පුළුවන්. නමුත් මේ ඇතුළත ඇත්තා වූ වචි සංඛාර පිළිබඳව, සිතිවිලි පිළිබඳව සම්පූර්ණවම විපිලිසරයි.

ඒ මොකද? මේ විතක්ක පටන් අරගෙන ඒව බොහෝ දුර දිග ගිහිල්ලා ඉතාම සනබහළ වුණාට පස්සේ තමයි ඒක විනික්‍රමණය වෙන්නෙ. වචනයෙන් නගන බවට පත් වෙන්නෙ. ඒ වචනය බවට පත් වුණාට පස්සේ ඒ වචන නතර කිරීම හෝ පර්යංකයේදී නම්, ඒ ඇති වෙන්නා වූ විතක්ක විචාරවල වේගය, ජවය අඩු කිරීම පුදුමාකාර විදියට තමන්ගේ අභිවෘද්ධියට විරුද්ධව යාමක් වෙනවා. තමාම ඇති කරගන්නා වූ, තමාම බෝ කරගන්නා වූ මේ ඇවිස්සිල්ල, මේ වචන බාහුලයය, මේ දෙඩමලු බව නතර කරන්න නම්, අර අපි සාමාන්‍යයෙන් ගමේ තොටේ කියන කථාව තමයි නියපොත්තෙන් කඩන්න පුළුවන් වෙලාවේ කඩාගන්න ඕනෑ, පොරවෙන් කපන්න තරමට ලොකු කරන්න නොදී.

එහෙම නම් එන්න එන්න එන්න එන්න අනුන්ගේ නිශ්ශබ්දතාවත් අගය කරලා, ස්ථානයේ නිශ්ශබ්දතාවත් අගය කරලා තමන්ගේ මේ හිතේ දෙඩමලු බව, වචන බාහුලයය, අඩු කරගන්න අපි මේ විතක්කයාගේ වැඩපිළිවෙළ, විතක්කයාගේ යාන්ත්‍රණය ඉතාමත්ම සැලකිල්ලෙන් තේරුම්ගන්න වෙනවා. මොකද, ඒක තේරුම්ගත්තොත් ඒ විත්තක්කයාගේම තදංග වශයෙන් නිබ්බුතිය ලබන්න පුළුවන්. නිවන ලබන්න පුළුවන්. සුත්ත

නිපාතයේ ගාථාවක් අපි ගිය පාරත් සමුදය පැත්ත සාකච්ඡා කළායින් පස්සේ ඉදිරිපත් කරගන්නා. සුවිලෝම යක්ෂයා සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනවා,

රාගො ච දෙසො ච කුතො නිදනා
අරතී රතී ලොමභංසො කුතොජා,
කුතො සමුධාය මනොචිතකකා
කුමාරකා ධඩකමිචොසුසජනති

ආලවක යක්ෂයාත් ඔය වගේ හොඳ ප්‍රශ්න වගයක් අහනවා සර්වඥයන් වහන්සේගෙන්, ආලවක යක්ෂයාගේ ප්‍රශ්නයට ආයෙ යක්ෂ උත්තරයක් දෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ - ඒ ජාතියෙම උත්තරයක් දෙනවා. ඒ වාගේම තමයි මෙතනත් සුවිලෝම යක්ෂයා අහනවා රාගො ච දෙසො ච කුතො නිදනා සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනවා, ස්වාමීන් වහන්ස මේ ලෝභයත් ද්වේෂයත් කියන දෙක කොච්චර කොතනින් හටගන්නවාද? කොතනද මේකෙ නිදනය?

අරතී රතී ලොමභංසො කුතොජා අරතිය කියල කියන්නේ භාවනා කරන්න ආපුහම භාවනා කරනවා වෙනුවට, නැත්නම් විපස්සනා භාවනා කරන්න ආපුවහම ඒ වෙනුවට සමථ භාවනාව හොඳයි කියලා හිතාගන්නවා. නැත්නම් සමථ විපස්සනා දෙකම භාවනා කරනවට වැඩිය සිල් රකින එක හොඳයි, සිල් ඇත්තන්ට උදව් කරන එක හොඳයි කියල හිතනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ සිල් ඇත්තන්ට දනෙ දෙන එක හොඳයි ආදී වශයෙන් තමන්ට කළ හැකි ඉහළම අධිකුසලය තියෙද්දී ඊගාව කුසලයට පෝර දනවා. ඊගාව කුසලයට ආවඩනවා. ඒකට කියනවා අරතිය කියලා. රතිය කියල කියන්නේ කාම වස්තූන් කෙරෙහි ඇති ආසාව. ලෝමභංසය කියල කියන්නේ තැති ගැන්වීම්, උසි ගැන්වීම්, කුපිත වීම්, හිතේ වහා ඇති වෙන උද්වේග වගේ දේවල්වලට ලෝමභංස කියලා කියනවා. අපි මයිල් කෙලින් වෙනවායි කියලත් කියනවා.

මේක කොහෙත්ද හටගන්නේ? කුතො සමුධාය මනොචිතකකා ස්වාමීන් වහන්ස, මේ මනෝ විතක්ක ඔය මොකක් නිදන කර ඇද්ද? මේ සෑම දෙයක් අතරම තියෙනවා, එක ලකුණක් විසි කරන්න විසි කරන්න ආපසු හැරිලා එන ගතියක්. කුමාරකා ධඩකමිචොසුසජනති මේ ධංක කියන පදය විවිධ ඇත්තෝ විවිධාකාරයෙන් තෝරනවා. කොහොම හරි, ගන්න තියෙන්නෙ විසි කරපුවාම නැවත තමන් කරා හැරී එන දෙයක්, කුමාරයන් සෙල්ලම් පිණිස විසි කරන්නා සේ. මට නම් මේක කියනකොට මතක් වුණේ

බුමරංගය ගැන. ඕස්ට්‍රේලියාව ආදී රටවල්වල තියනවා බුමරංගය කියලා. එදා හිටපු ඒ ආදිවාසී ජනතාව සතුන් දඩයම් කිරීමට සහ ගස්වල තිබුණ ගෙඩි කඩාගැනීම සඳහා දමාගසන දෙයක්. ඒක ඒ අරමුණට එල්ලයට වැදුණේ නැත්නම් කැරකිලා තමන් ළඟට එනවා. ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි,

රාගො ව දෙසො ව ඉතො නිදනා අරතී රතී ලොමහංසො ඉතොජා,
ඉතො සමුධ්‍යාය මනොචිතකකා කුමාරකා ධඩ්කමිචොසසජනි.

යක්ෂය, උඹ දූතගනින් මේ ලෝභ දෝස දෙක මෙතැනින්මයි හටගන්නේ. අරතී රතී ලොමහංස අරතිය, අධිකුසලයට කම්මැලිකම, නැත්නම් කාමයා පිළිබඳ ඇති රතිය, ඒ වාගේම අපි පිනවීම පිණිස ඇති කරගන්නා යම් යම් උද්දීපන, ලෝමහංස මෙතැනින්මයි හටගන්නේ. ඒ විතරක් නෙවෙයි මනෝ විතක්කත් මෙතැනින්මයි හටගන්නේ. හරියට විසි කරපුවහම නැවත තමා කරා ගසාගෙන එන දෙයක්, කුමාරයන් විසින් සෙල්ලම් පිණිස විසි කරන්නා සේ.

ඉතින් ඇත්තටම මේ තරමටම ලෝභ දෝසය දුක දෙනවා නම්, අරතිය, රතිය, ලෝමහංසය කියන දේවල් අපිට දුක් පිණිස පිහිටනවා නම්, මනෝ විතක්ක දුක් පිණිස පිහිටනවා නම් කොහොමද මේක මමම ඇති කළා, මගෙන්ම ඇති වුණා කියන ප්‍රශ්නේ බාරගන්නේ? ඒක අපිට පේන්නේම ලෝභය අනුන් විසින් අපිට ඇති කළා, අසවලාගේ මේ මේ ගති ලකුණු නිසා, පැහැසර ලකුණු නිසා ලෝභය ඇති වුණා, ද්වේෂය ඇති කළේ අසවලා, අරතිය ඒ අසවලා නිසා, මට කවුරුත් හරියට ඕක කියල දුන්නේ නැති නිසා. නැත්නම් රතිය, ඒ රතිජනක වස්තු නිසා. ලෝමහංසය කිව්වහම කවුරුවක්වත් ලොමු ඩැහැගැන්වෙන වැඩ, ඇතුළෙන් ඇති කරගනී කියල හිතන්නේ නෑ. හිතනකොටත් ලොමු ඩැහැගැන්වෙනවා, නමුත් බලනකොට ඇතුළෙන්මයි ඇති වෙන්නේ. මනෝ විතක්ක කියන මේ කාම විතක්ක, ව්‍යාපාද විතක්ක, විහිංසා විතක්ක කියන නරක පැත්තත් ඇතුළෙන්ම ඇති වෙලා සංසාරට අපිව බඳිනවා. කොහොමද මේක වෙන්නේ?

යක්ෂයා අහන්නේ කොහෙන්ද මේක හටගන්නේ කියලා. ඔන්න සර්ව බලධාරී දෙවියන් වහන්සේ කෙනෙක් හිටියා නම් කිසි කැතක් නැතුව උන්වහන්සේගේ එකවුන්ටි එකට දන්න තිබුණා සේරම. ලෝභ දෝස දෙවියන් වහන්සේගේ මනාපේ. අරතිය, රතිය, ලෝමහංසය දෙවියන් වහන්සේ තමයි ඔය ඔක්කොම හදල එවන්නේ. ඒ මොකද? දෙවියන් වහන්සේ

කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනවාද කියල බලන්න. මනෝ විතක්ක කියන එක ඔහෙලාට අයිති දෙයක් නෙවෙයි ඒක දෙවියන් වහන්සේගෙ මනාපය. ඒ දුන්න ආත්මය විසින් මෙහෙයවන්නෙ. ඒ නිසා ඒ දෙවියන් විසින් ඇති කලා කියන එක තමයි ලේසියට කියන්නෙ. බැලුවාම ලේසියකුත් නෑ. හැබැයි ඒ මූලධර්මයෙන් බොහොම ගැඹුරක් තියෙනවා. මේක සර්වඥයන් වහන්සේට කලින් ඇති කරගත්ත දේ. ඉතින් මේ යක්‍ෂයා මෙන්න මෙනයි මේ පටලැවිල්ල ඇති කරගෙන තියෙන්නේ. සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනවා කොහෙන්නද හටගන්නේ? සර්වඥයන් වහන්සේගේ කියනවා මෙතැනින්මයි හටගන්නේ. බලනකොට මැවුම්කාර දෙවියන් වහන්සේ ඇතුළෙමයි.

එහෙනම් පොඩි නෑ මනුස්සයෙක් කිව්වහම. සෑම කෙනෙක් තුළම ඔය සම්පූර්ණ ලෝකයක් මැවීමේ මැවුම්කාර ශක්තිය තියෙනවා. පහසුරමිදං හිකබ්වෙ විතං. තඤ්ච ඛො ආගන්තුකෙහි උපකකිලෙසෙහි උපකකිලිධං, සෑම කෙනෙක් තුළම මේ සම්පූර්ණ ප්‍රභාස්වර හිත මේ දැන් තියෙනවා. හරි බයයි මේක පිළිඅරගන්න. මොකද? ඒක තියෙනවා නම් ඇයි රැස් විහිදන්නෙ නැත්තේ? ඇයි දහඅටරියන් වෙන්නෙ නැත්තේ? ඇයි අහසින් යන්න බැරි කියලා හිතෙනවා. බැරි මෙන්න මේ මනෝ විතක්ක නිසා. මනෝ විතක්ක මේ සේරම යටපත් කරන්න, තමන් විසින්ම තමන් කෙලෙසන්න, අහලපහළ ඉන්න ඔක්කොම කෙලෙසන්න තරම් හිතක් ඇති කරගත්තට පස්සෙ, හරියට ඉහළට නගින පුංචි නුග කඳෙන්, වටෙන් බහින අරළුවලින් අර සම්පූර්ණ නුග කඳ වහගෙන, ඒක තිබ්බේ කොහෙද කියලා හොයාගන්න බැරි විදිහට අරළු බහින්නා සේ, අර තියෙන ප්‍රභාස්වර හිත, මේ ආගන්තුක මනෝ විතක්කවලින් රූප විතක්කවලින් සම්පූර්ණ වහගත්තට පස්සේ, ඉතින් ඒ නුග ගහට හොයන්න බෑ කොහෙන්නද මම පොළොවට ඉස්සෙල්ලාම සම්බන්ධ වුණේ කියලා. මොකද? ඉස්සර නම් පොළොවෙන් පටන් අරගෙන ඉහළටයි කඳ නැග්ගෙ. අන්තිමට මොකද වෙන්නේ? කඳෙන් අරළු බිමට බැස්සට පස්සේ ඒ බහින අරළුවක් උඩට නැගපු කඳක් කොහොමටත් වෙන් කරන්න බෑ. ඥානපා කියල කියනවා. ස්නේහෙ හොයාගෙන, සීතල හොයාගෙන, වතුර හොයාගෙන අර පහළට බහින අරළුව ඉස්සෙල්ලාම උඩට ආපු කඳ වගේ. අන්තිමට කඳ යට කරගෙන සම්පූර්ණ අරළුව ආපු වහම අර මනුස්සයෙක් තුළ තමන්ගෙ සම්පූර්ණ විමුක්තිය තමන්ගේ සම්පූර්ණ ගැලවුමට පූර්ණ ශක්තිය දැන් තියෙනවා කියන එක අර රූප විතක්ක ආදී වශයෙන් මනෝ විතක්ක දක්වා ඇත්තා වූ සෑම විතක්කයක් මාර්ගයෙන් අපි සම්පූර්ණයෙන් කෙලෙසෙනවා. සම්පූර්ණ

නැති බැරි තත්ත්වයට පත් කරනවා. නිවන මේ ලෝකෙන් එහා පැත්තට දනවා. නිවන් ලබපු ඇත්තෝ මේකේ දැන් නෑ, කරන්න බෑ කියලා මත පහළ කරනවා.

ඉතින් එහෙම කෙනාට බෑ තමයි, නෑ තමයි. එතකොට නැති බැරි සංඥාවයි. කවදකවත් හැකි සංඥාවක්, සකෙකා කියන සංඥාවක් එන්නෙ නෑ. සකෙකා කියන සංඥාව ගන්න නම් මේ රූප විතක්ක දැන් තියෙනවා, මේ රූප විතක්කවල වචන දෙඩමලු කිරීමේ ශක්තිය තියෙනවා, ඒක නිසා දකින මොහොතක් පාසා රූපයා විෂයයෙහි ඇති වෙන්නා වූ රූප විතක්ක පිළිබඳව එළඹ සිටි සිහියෙන් ඉන්නවා නම්, ශබ්ද විෂයයෙහි ඇති වෙන්නා වූ ඒ ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ ආදී ඒ ඒ ධර්ම පිළිබඳව පහළ වෙන්නා වූ විතක්ක පිළිබඳව සැලකිල්ලෙන් ගත කරනවා නම්, ප්‍රධාන වශයෙන් ම සිදු වෙන දේ තමයි ඒ පුද්ගලයා තුළින් සබ්බ පාපසු අකරණං. කිසිම අකුසලයක් සිදු වෙන්නේ නෑ. මේක පුරුදු වෙනකොට තමයි කුසලසු උපසම්පද. මේකේ දක්ෂතාව පුරුදු වෙන්න ඕනෑ. අහන වෙලාවෙම අහන ශබ්දයේ අංග ප්‍රත්‍යංග ව්‍යංජන අනුවාජන බලනවා වෙනුවට මම දැන් අහනවා, ඒ අහන ශබ්දය විෂයෙහි මගේ දැන් ඔන්න විතක්ක පහළ වෙන්න පුළුවන්, ඒක වුණොත් මම දෙඩමලු වෙනවා. කාම ව්‍යාපාද විහිංසා ආදී විතක්ක ක්‍රියාත්මක වෙනවා, තණ්හාව පහළ වෙනවා, බැඳෙනවා. ඒක නිසා ඒ සියලුම වැඩපිළිවෙළ නියපොත්තෙන් කඩල දන්න නම් ඇහෙනකොටම ඇහීම පිළිබඳව උණු උණුවීම සතිමත් වෙන්න. ඊගාවට ගඳක් බලන වෙලාවට, රසක් බලන වෙලාවට, පහසක් ලබන වෙලාවට ඒ එනකොටම, ඒ සෑම දෙයක් පිළිබඳව වැඩපිළිවෙළ සංස්කාර බවට පත් වෙනකොට මේ විතක්ක විචාර කියන දෙකෙන් එකක ගැවිලා යනවා.

ආන්න එතන අපි සැලකිල්ලක් තිබ්බා නම්, මුරකාරයෙක්, දෙරටුපාලයෙක් තිබ්බා නම් එතකොට අපට එව්වා අර පපඤ්ච සඤ්ඤ සංඛා වලට යන්න ඉස්සෙල්ලා නතර කරගන්න පුළුවන්. හැබැයි වචනය නතර කිරීම, කයේ ක්‍රියා නතර කිරීම ආදී ගොරෝසු වැඩපිළිවෙළවල් පිළිබඳවත්, වෙන විදිහකට කියනවා නම් විනික්කම කෙලෙස් පිළිබඳවත් ශික්ෂණයක්, හික්මීමක්, සීලයක්, ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් නැති කෙනාට මේ සියුම් දේවල් කරන්න බෑ. මේ සියුම් දේවල් කරන්න නම් ඊට ඉස්සෙල්ලා ඒ විනික්කම මට්ටමේ ඒවා, අපි නිකන් සමාජයට හිංසා කරන, අනුන්ට තමන්ට හිංසා කරන මට්ටමේ ඒවා නතර කරන්න ඕනෑ. ඒකත් ආයාසයෙන් කෙරෙන්න ඕනෑ. ඒ කරල ඊගාව මට්ටම දැකගන්න නම්, ඒ කෙලෙස් පහළ වෙනකොටම දැකගන්න නම් මේ විතක්ක පිළිබඳව සැහෙන අවබෝධයකින් ඉන්න ඕනෑ.

මේ ගැන මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ සඳහන් කරනවා - යං වෙදෙති, තං සඤ්ජානාති. යං සඤ්ජානාති තං චිතකෙකති. යං චිතකෙකති තං පපඤ්චෙති. යං පපඤ්චෙති තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤසංඛා සමුදවරන්ති අනිත්‍යානාගත පච්චුප්පනෙහසු චක්ඛවිඤ්ඤායොසු රූපෙසු.

අපි ඇහැට රූපයක් එළැඹිව්ව වෙලාව මුල් කරගෙන තමයි මේ නිරෝධ සත්‍යය පිළිබඳව විස්තර කරන්න පටන්ගන්නේ. ඇහැ තියෙන්න ඕනෑ බොහෝම සෞඛ්‍ය සම්පන්නව. ඒකට ජේන රූපයක්, ආලෝකයක් තියෙන්න ඕනෑ. මේ දෙක එකතු වෙනකොටම අනෙකුත් ඉන්ද්‍රිය කෙරෙහි විසිරී තිබුණ අපේ සිත වහාම ඇහැට එන්න ඕනෑ. එතකොට ඕන්න ස්පර්ශය කියන වෛතසිකය පහළ වෙනවා. චක්ඛඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පස්සති චක්ඛවිඤ්ඤාණං. මේ තුන එකතු වෙනවාත් එක්කම, අපි ඒකට කියන්නේ මානසික, වෛතසික ධර්ම වශයෙන් ස්පර්ශය පහළ වුණා, දෙක එකට එකතු වුණා, යා වුණා. තිණණං සංඛාති එසොසා. ඇහැත් ඇරිලා තියෙන තාක් කල්, රූපත් ජේන තාක් කල්, හිත ඇහේම, දකින හිතම පහළ වෙන තාක් කල් අපි දැකීම කියන ස්පර්ශය ලබනවා.

මේ ස්පර්ශයෙන් පස්සේ තමයි අපිට මේ රූපය පිළිබඳව වින්දනයක් පහළ වෙන්නේ. මේක හොඳයි නරකයි, නැත්නම් හොඳ නරක දෙක අතරමැදි. ඉන්ද්‍රියභාවනා සූත්‍රයේ සඳහන් කරනවා, චක්ඛිනා රූපං දිස්සා උප්පස්සති මනාපං, උප්පස්සති අමනාපං, උප්පස්සති මනාපාමනාපං. එව්වරයි ඒකෙ පහළ වෙන්න පුළුවන්. යං වෙදෙති, තං සඤ්ජානාති. යමක් විදගත්තට පස්සේ ඕන්න අපි ලකුණක් තියාගන්නවා. මේ රූපෙ නම් දකින්න වටිනවා, දක්කා, මගේ ඇහැ පින් කරලා තිබුණා කියලා ඒ රූප පිළිබඳව අපි සංඥවක් ගන්නවා සුභ, නිත්‍ය, සුඛ, ආත්ම සංඥවක්. ඒ රූපෙ නම් හොඳයි. අමනාප රූපයක් දක්කා නම් ඉතින් ඒක පිළිබඳව අපි අසුභ වශයෙන්, නරක වශයෙන්, නොදකින වශයෙන්, නොපනන් වශයෙන් සංඥවක් ගන්නවා.

මෙන්න මේ සංඥව ගන්න තැනින් එහාට සහ මෙහාට, විශාල පරිවර්තනයක් අපිට ධාර්මිකව තේරෙන්න ඕනෑ. අපි දකින රූපයත් ඇහැත් එහි පහළ වෙන හිතත් නම් අනිච්චයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි, පරමාර්ථ ධර්මමයි, පටිච්ච සමුප්පන්නයි. නමුත් අපි අරගන්න සංඥව ඒකාන්තයෙන්ම නිත්‍ය සුඛ සුභ සංඥවක් බවට පත් කරගන්නේ නැතුව කවමදකවත් මතකයට යන්න විදිහක් නෑ. තොරතුරු ගබඩා වෙන්න නම් ඒක සංඥගත වෙන්න ඕනෑ. මේ සංඥ අපි හිතේ තියාගෙන ඉන්නේ, අනිච්චයෙන්ම මේකත් එක්කම දූකපු

සෑම දෙයක් පිළිබඳව නිත්‍ය භාව, සුඛ භාව, සුභ භාව, ආත්ම භාව හිතේ තැන්පත්වත් එක්කමයි. ඒවා එක්කම අනිවාර්යයෙන්ම නිදන්ගත වෙනවා.

මේක මොළය පිළිබඳව විද්‍යාඥයන්ගේ පරීක්ෂණවල පෙන්නල තියෙනවා, යම් යම් වෙලාවලට යම් යම් තැන්වලට මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ විදුලි ප්‍රතික්‍රියාවක්, නැත්නම් විදුලි සංඥාවක්, නැත්නම් විදුලි ඇණවුමක් කළොත්, ඒ පුද්ගලයාට තමන්ගේ අතීත මතකය ඉතාමත්ම සජීවීව පේන්න මතකයට එන්න බලනවා. ඒ සංඥාව ඕනෑම දවසක ඒ තැනටම ඒ ප්‍රමාණයම දුන්නොත් අර මතකය අර විදියටම සජීවීව මතු වන බව නැවත නැවත ඒ ඒකාකාර සංඥාවලේ දීමෙන් තේරුම් කරලා තියෙනවා. විදුලි සංඥාව යන තාක් කල් අර මතකය සජීවීව එනවා. සංඥාව අයින් කරපු ගමන් ඒ මතකය තිබුණ තැනටම ආයේ නැතිවෙලා යනවා. ආයේ සංඥාවක් දුන්නොත්, විදුලි වේගයක් දුන්නොත්, ආන්න අර මතකය මතු වෙලා එනවා. ඒ මතකය කවමදකවත් වෙනස් වෙන්නේ නෑ කියලා තියෙනවා, එකමයි ස්ථිරවම තමයි තියෙන්නේ. නිත්‍යයෙන්මයි හිටින්නේ.

ඒ කියන්නේ කවදකවත් වෙච්ච සිද්ධිය නෙමෙයි මතකයේ තියෙන්නේ. මතකයේ තියෙන්නේ තමන්ට මතක තියාගන්න හොඳයි කියලා ගත්ත නිමිති ටික, සලකුණු ටික. ඒ සලකුණු ටික අපි නැවත බලනකොට අනිවාර්යයෙන්ම අපිට පේන්නේ තිබ්බ දේම වාගේ. ඒ මොකද? ඒ තිබ්බ දේ තමන්ගේ ප්‍රිය කොටස. මනාප කොටස, රුවි කොටසයි අපේ හිතේ රැඳෙන්නේ. ඉතින් අභාග්‍යයකට වගේ ඒ සිද්ධියම දකපු තව කෙනෙක් මතකයේ තියාගෙන හිටියොත්, එයා මතකයේ තියාගෙන ඉන්නේ ඒ ටික නෙවෙයි. එයා මතකයේ තියාගෙන ඉන්නේ තමන්ගේ රුවියට මනාපයට ගැළපෙන දේ. ඒක නිසා දෙන්නගේ මතකය අවදි කළොත් - පසු සිද්ධියක සාක්ෂියක් වශයෙන් හෝ කටලත්තරයක් වශයෙන් - දෙන්නට දෙන්නා හිතා වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. අභගෙන ඉන්න කට්ටිය ඊට වැඩිය හිතා වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. මෙන්න මේ සංඥාව තමයි සංස්කාරයන්ට පදනම, කවදකවත් ඇත්ත සිද්ධිය නෙවෙයි.

ඒක නිසා අතීතය පිළිබඳව සහ අනාගතය පිළිබඳව කථා කිරීම හීනයක් තමයි. නමුත් මේකට ඕනෑම කෙනෙක් විරුද්ධව නැගී හිටින්න පුළුවන්, තමන්ට විරුද්ධවත් තමන් නැගී හිටින්න පුළුවන්. කවද හෝ සිද්ධියක් සියයට සියයක් දකින්නේ නෑ. මේ සංඥාවේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් තමයි සිද්ධියක් අපි කවදවත් සියට සියක් නොදැකීම. ඒක හුඟාක් විස්තර

කරනවා විත්ත වීථි පිළිබඳව ඔය කියන අටුවාවල. ඒකෙ ජේනවා පළවෙනි විත්ත වීථියේදී අනිච්චායයෙන්ම ඒ රූප සංඝට්ඨානාය ඇහෙන් ලබාගත්තට දෙවැනි, තුන්වැනි, හතරවැනි විත්ත වීථි ඔක්කොම දුටන්නෙ මනෝ ද්වාරයේ අර ගත්ත සංඥාව මත. ඒ පුද්ගලයා ඇහැන් ඇරගෙන කටත් ඇරගෙන බලා ඉන්නවා වගේ ජේනවා, නමුත් සිද්ධිය සිද්ද වෙන්නේ ඇහේ නෙවෙයි හිතේ.

මේ සිද්ධි සේරම සීඝ්‍රයෙන් සිදු වෙන නිසා ඒ පුද්ගලයා මේ සේරම එකම මල්ලට දගන්නේ "මම දැක්කා" කියලා. ඇත්තටම දැක්කේ එක විත්ත වීථියකට සම්බන්ධ කොටස පමණයි. විත්තක්ෂණ ප්‍රදේශය පමණයි. අනෙක් සේරම මනෝ වීථියේ, මනෝ ද්වාරයේ සිද්ධි වෙන දේවල්. මේ සේරම එක මල්ලට දගන්නට පස්සේ තමන්ගේ රූපීය අනුව හිතාගත්ත දේවල් පහෙන් හතරක් තියෙනවා. දැක්ක දේ එකයි. ඒකත් සියට සියක් නැති නිසා ඒකත් පව වෙලා පැත්තකට යනවා. අර හිතාගත්ත දේ හිතේ හිටිනවා. මේක මත ඉඳගෙන තමයි අපි සැලසුම් හදන්නෙ, මේක මත ඉඳගෙන තමයි අපි සංස්කාර කරන්නේ. ඔන්න ඔය සංස්කාරවලින් තමයි මේ විතක්කය පහළ වෙන්නේ. ඒ විතක්කය අපි කොච්චරදෝ නැවත නැවතත් හැපිහැපී, සාක්ෂි දෙමින්, ඔප්වේ අත තියලා, ශුද්ධ පොතේ ශුද්ධ ග්‍රන්ථයේ අත තියලා සාක්ෂි දීලා කියනවා, මම නම් කියන්නේ ඇත්තමයි, ඇත්ත සිද්ධිය වෙච්ච සිද්ධියෙ ඉඳලා තමයි කියන්නේ. මොකද මේ තරමටම විචිත්‍රයි පෘථග්ජනයාගේ හිත.

ඒ නිසා අහගෙන බලාගෙන ඉන්න කෙනාට බුදු වෙන්නම ඕනෑ නෑ, නිවන් දකින්න ඕනෑ නෑ, භාවනා කරන්න ඕනෑ නෑ. අනේ මේ මනුස්සයා ඉස්සර වෙලා බොහෝම ජයට මේ සිද්ධිය දැක්කා. දැක්කා කියලා හිතට ගත්ත ගමන්, නිමිත්තකට ගත්ත ගමන් - නිමිත්ත කියන්නේ ඒකාන්තයෙන්ම ස්ථිර කිරීමක් නේ, නිත්‍ය කරගැනීමක්, සුඛ කරගැනීමක්, සුභ කරගැනීමක් නේ - නිමිත්තෙන් එහාට, සංඥ ගැනීමෙන් එහාට ඇති වෙන්නා වූ සංස්කාර විතර්ක විචාර ආදී සියල්ලම පුදුමාකාර විදිහට අපේ හිතමනාවක් මිස සත්‍යයේ ප්‍රත්‍යක්ෂය නෙවෙයි.

මේ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වල දෙනවා, මෙන්න මෙවැනි විතක්ක පහළ වෙන්නේ අපි ගත්ත සංඥාව මත. යං සඤ්ජානාති තං විතකෙකති - යමක් අපි සංජානනය කළා නම්, සංඥ ලකුණු ගත්තා නම්, ඒකයි අපි විතක්කනය කරන්නේ. කවදවත් ඇත්ත මත නෙවෙයි. වෙච්ච සිද්ධිය මත නෙවෙයි. මොකද? වෙච්ච සිද්ධිය ඔච්චර වෙලා හිටින්නේ නෑ, බොහෝම සීඝ්‍රයෙන් යනවා. ඒ සීඝ්‍රයෙන් යන එක මත ගත්ත ලකුණ තියෙනවා නේ,

අපි තියාගත්ත අඩයාලම, අපි තියාගත්ත ආඩිඩය, අපි තියාගත්ත සලකුණ. අන්න ඒ සලකුණ මත අපි විතක්ක කරනවා. යං විතකෙකති තං පපඤ්ඤවති - ඒ විතක්කනය මත ඉඳගෙන කථා බාහුලයකට දෙඩිමලු භාවයකට වැටෙනවා. යං විතකෙකති තං පපඤ්ඤවති යං පපඤ්ඤවති තනොනිදනං පුරිසං පපඤ්ඤවසඤ්ඤසංඛා සමුදවරන්ති - ඊට පස්සේ ඒ පුද්ගලයාට අර දක්කෙ කබරයා වුණත් තලගොයා කියලා ප්‍රපඤ්ඤව සඤ්ඤවෝ තමන්ම ඇති කරගත්තා වූ ඒ මනෝ විකාරවලින් විනික්‍රමණය වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. විනික්‍රමණය වෙනවා. සමුදවරන්ති කියලා කියන්නේ යට කරගෙන යනවා, ගහගෙන යනවා. ඒක නිසා කොච්චර හතුරෙක් දක්කත් තමන්ගේ මිතුරු සංඥවක් ඇති වුණා නම් ඒ පුද්ගලයා සතුරා වෙන්නෙ නෑ. කොච්චර මිතුරෙක් දක්කත් සතුරු සංඥවක් ඇති වුණා නම් මිතුරෙක් වෙන්නෙත් නෑ.

ඇමරිකාවේදී පෙන්වල දීල තිබුණා මේක පෙන්නන්න සියෙන් වෙනස් වෙන රූප රාමු රාශියක්. ඒ රූප රාමු රාශියේ හැම තැනකදීම සුදු මිනිහා හැමෝටම උදව් කරන, කරුණාවන්න, මෙමිත්‍රී සහගත කෙනෙක් විදිහට රූප රාමු රාශියක් තියෙනවා. කළු මිනිහගේ රූප තියෙනවා, ඒ මනුස්සයා මිලේච්ඡයි. නරක වැඩ කරනවා. කැත වැඩ කරනවා. රූප රාමු එකින් එක කලවම් කරලා රාශිය දෝරෙ ගලනවා. බලන තැන එක රූප රාමුවක් තිබ්ලා තියෙනවා සුදු මනුස්සයෙක් තුවක්කුවක් අරගෙන මනුස්සයෙකුට හරි කාට හරි වෙඩි තියනවා. ඉතින් ඒක සුද්දන්ට පෙන්නලා අහපුවාම ඒගොල්ලෝ මේ සෑම රූප රාමුවක්ම වේගෙන් යනවා බලාගෙන ඉඳලා ඉඳලා ඉඳලා ඉඳලා කියනවා, "හරි නේ, අපි කියන්නේ ඕක නේ. සුද්දට තමයි හැදියාවක් තියෙන්නේ, මනුස්සකම තියෙන්නේ, ඌට විතරයි සංස්කෘතියක් තියෙන්නේ. ජේනවා නේද? මුළු රූප රාමු පුරාම උදව් කරනවා, කොච්චර හොඳ සාධාරණ රූප රාමු රාශියක් ද?" ඒ මනුස්සයා අර එක රූප රාමුවක් තුළ සුද්දෙක් විසින් කවුරු හරි තුවක්කුවකින් මරනවා. ඒක දකින්නෙත් නෑ, දක්කත් ඒ මනුස්සයගෙන් ඇහුවොත් කවුරු හරි, ඇයි ඒකේ තිබුණ නේද මේ ප්‍රාණසාතයක්? නෑ නෑ ඒ කළු මනුස්සයෙක්. ඒ තුවක්කුව තිබ්ලේ කළු මනුස්සයෙක් අතේ. මොනම තාලෙකින්වත් ඒ මනුස්සයා පිළිගන්නේ නෑ.

මේක ඇමරිකාවේ ජීවත් වෙන කළු මනුස්සයෙකුට දුන්නොත් ඒ මනුස්සයා කියන්නේ මොකද්ද? සුද්ද පෙනුණට වැඩි හරියක් හොඳ වැඩ කළාට ඌ තමයි සතුරා. දක්ක නේ තුවක්කුවක් තියාගෙන වෙඩි තිබ්ලා? ඒ මිනිහට ජේනවා. ඒ මොකද? කලින් ගත්ත සංඥවෙ හැටියටයි. අර සුද්ද සුදුයි, කල්ලා මිලේච්ඡයි. ඔන්න ඔය කල්පනාවෙන් බැලුවොත් එක ජාතියක්.

යම් කිසි කෙනෙකුට සෝතාපත්ති මාර්ග ඥානය ලැබුණා නම්, ඊට පස්සේ එවැනි පුද්ගලයෙකුට සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙන රූප රාමු තිබුණත් එක එකක් වෙන් කොට දකගැනීමේ ශක්තිය තියෙනවා. පරිච්ඡින්න ඥානය තියෙනවා. කවදකවත් සුද්ද ළග තුවක්කුව තිබුණාද, කල්ලා ළග තුවක්කුව තිබුණාද කියලා සුද්ද අතින් කල්ලා අතට තුවක්කුව දෙන්න තරම් අපේ හිත ප්‍රපඤ්ච කරන්න දෙන්න හොඳ නෑ. ප්‍රපඤ්ච කරනවා නම් ඒක තමන්ට හිතා වෙන තරමට දකගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙනවා අපේ හිත කොච්චර අකමැතිද අපි කැමති දේවල නරක ජේනවා දකින්න?

මෙන්න මෙතන මේ ආගමයි ධර්මයයි වෙන් කරන එක පිළිබඳව මගේ පුංචි කාලේ ඉඳලම මගේ ඇතුළේ ලොකු ප්‍රශ්නයක් තිබ්බා. මේ ආගමික යැයි සඳහන් කරන ඇත්තෝ මේක හොඳයි කියලා පෙන්නන්න හදනකොට මේ කරන සැරසිලි මේ කරන අඩහැර මේ කරන කියාපෑම් ඔක්කොම සංස්කාර නෙ, ඔක්කොම සංසාරෙට නෙ. ඒ ඇත්තෝ හිතනවා අනුන් ඉදිරිපිට හොඳට හැසිරෙන්න ඕනෑ යි කියලා. ඇත්ත. ඒක හොඳයි! ලේ ධාතුව පිච්චෙන්නේ නැති එක හොඳයි. ප්‍රෙෂර එක බහින එක හොඳයි. නමුත් කවද හරි ඒ කරන මනුස්සයා දැනගන්න එපෑ යි මේ කරන්නේ රඟපෑමක් කියලා. මේක තේරුම්ගත්තේ නැත්නම් අර මනුස්සයා පුදුමාකාර විදියට කරකැවිලා වැටෙන්නේ මේ ප්‍රපඤ්ච සමුදයට. ඒ රඟපාල රඟපාල අන්තිමට අපි අපිට මුහුණ දෙන්න වෙනව නේ විතක්ක විචාර ගැන බලනකොට.

ඒක නිසා ඉතාමත්ම අකමැත්තෙන් නමුත්, සමහර විට ආගමට විරුද්ධ නමුත් මං මේ පුද්ගලිකව ගත්ත තීන්දුවක් තමයි මගේ වැරද්දක් තියෙනවා නම් කරුණාකරලා ප්‍රභූවරයන් ඉදිරිපිටදී ඒක මතු වේවා! මොකද මට බෑ තව දුරටත් මේක ඇදගෙන යන්න. කාගෙ හරි පිළිසරණින් ඒ දුක ඒ අඩුපාඩුව මතු වෙලා අනේ මට ගහලා හරි හදයි, මට නොපෙනෙන බුදුහාමුදුරුවන්ට වැඩිය වටිනවා ඒ ගහන මනුස්සයා. ඒ මොකද? මගෙ අඩුපාඩුව මට පෙන්නනවා. මේ සභා ගෞරවය හෝ වෙන මොනවා තිබුණත්, මගේ අඩුපාඩුවක් දකගන්න පුළුවන් නම් මට අර දීපංකර පාද මූලයේ සුමේධ තාපසයා වැඳ වැටුණා වගේ මගේ ඇඟ දිගඇරලා දෙන්න පුළුවන් කරුණාකරලා මගෙන් ගොඩ වෙලා එහා පැත්තට යන්න. මෙන්න මේ කොටස අද පුදුමාකාර විදිහට මේ ආගම පැත්තෙන් අමුතු ආලප්පන ලාලප්පන කරලා වහන්න හදනවා. කොහොම කෙරුවක්වත් කුෂ්ට රෝගියාට පැළඳුම් පැළැන්දුවාට වැඩක් නෑ නෙ, ලස්සන එන්නෙ නෑ නෙ.

ඒක නිසා මේ විතක්ක විචාර පිළිබඳව ගැඹුරට යන කෙනා, අනිවාර්යයෙන්ම මම අර මූලික කරපු දේ මතක් කරන්න ඕනෑ, ඒ හිතේ තෘෂ්ණාව පහළ වෙනකොටම ඒ විතක්කය පිරිස ඉදිරිපිට වේවා, බුදුන් ඉදිරිපිට වේවා, දේවදත්ත ඉදිරිපිට වේවා, නින්දෙදී වේවා දැකගන්නයි ප්‍රාර්ථනා කරන්න තියෙන්නේ. හංගන්න නම් නෙවෙයි. කවදකවත් කාටවක්වත් කියන්නත් එපා, ඕවා හංගලා වසංගලා කරන්න පුළුවන් දේවල් නෙවෙයි.

ඒක නිසා අර ගාථාවේ සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ යක්ෂයාට අර විදියට යක්ෂ උත්තරයක් දීලා, යෙ නං පජානනි යනොනිදනං තෙ නං විනොදෙනි සුණොහි යකං, යක්ෂයා උඹ දැනගනින් යම් කිසි කෙනෙක් මේකෙ නිදනය දැනගත්තා නම්, ඌ එතැනම ඒක ප්‍රභාණය කරනවායි කියලා කිව්වා. මේ රූප විතක්කය පවා අන්න අර විදියේ ගත්ත සංඥාවක් මත ඉදගෙනයි ගොඩනැගෙන්නේ. මේකත් සංස්කාරයක්. මේ සංස්කාරය හදගෙන තියෙන්නේ කබරගොයා තලගොයා කරගන්නටයි. කන්නටයි. ඒ නිසා රූප විතක්ක මට්ටමේදීම කෙලෙසිලා තියෙන්න පුළුවන්. වචනය ගැන කුමන කථාද? වචනයට එනකොට ඒකෙ කෙලෙස් හරිත භාවය වැගිරෙනසුලුයි, දෝරේ ගලනසුලුයි.

මේක භාවනා කරපු නැති කෙනෙකුටත් පේනවා. නමුත් කවදකවත් රූප විතක්ක මට්ටමේදී මේක අල්ලගන්න නම් බෑ, අර දිබ්බසෝත ඥානය ඇති කෙනෙකුට හැර. දිබ්බසෝත ඥානය තියෙන කෙනත් හැබැයි ආර්යයන් වහන්සේ නමක් වුණොත් විතරක් මේකෙ කෙලෙස් පැත්ත දකිනවා. නැත්නම් කෙලෙස් දකින්නෙ නෑ. දිබ්බසෝත ඥානයට පුළුවන් අභිඤ්ඤා වඩල. නමුත් තමන්ට පුළුවන් දිබ්බසෝත නැති වුණත්, අභිඤ්ඤා නැති වුණත් මෙන්න මේ විතක්ක මට්ටමේම අපේ මේ ක්‍රියා වැඩපිළිවෙළ මුහුත් වැටෙනවා, කුණු වෙනවා, නාස්ති වෙනවා. ඒ නිසා විතක්කය වශයෙන්ම දැකගන්නට ලැබේවා! යි කියන මට්ටමෙන් බලන කෙනාට නම් කවදකවත් මම හිතන්නෙ නෑ මේක කුසල පක්ෂයේදී නම් හම්බ වෙයි කියලා. දකින හරියක් දකින්නේ අකුසල පක්ෂයේ. ඒ මොකද? දවසකට පහළ වෙන විතක්කවලින් සියයට අනූනවයයි දශම නවයයි නවයයි නවයක්ම අකුසල විතක්ක.

කුසල විතක්ක කියලා කියන්නෙ විතක්ක නැතිකම. හුගදෙනෙක් හිතනවා බුදු ගුණ ගැන කථා කර කර ඉන්නකොට ඒ පහළ වෙන විතක්ක හොඳයි කියලා, ඒත් සංස්කාර නෙ. ඒකට කියන්නේ පුඤ්ඤාහි සංඛාර. ඒත් සංඛාර වර්ගයක්. පුඤ්ඤාහි සංඛාර, අපුඤ්ඤාහි සංඛාර, ආනෙඤ්ජාහි සංඛාර.

ආනෙඤ්ජ කියල තියෙන්නේ නොසැලෙන දේ, විතක්ක කියන කම්පන වංචල නෑ. අන්න ඒකට තමයි අපි හිතන්න ඕනෑ කුසලය කියලා. ඒ අවිතක්ක සමාධිය කියල සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වනවා. රූප විතක්ක, ව්‍යාපාද විතක්ක, විහිංසා විතක්ක කියන මේ තුන බහුල ලෝකයා ගත්තොත්, ක්‍රම දෙකක් උන්වහන්සේ පෙන්වනවා. එකක් සතිපට්ඨානය. දෙවෙනි එක මේ අවිතක්ක සමාධිය පුරුදු කරන්න.

අවිතක්ක සමාධිය කියලා කියන්නේ හිත තුෂ්නිම්භූත වීම. කියාගන්න බැරූව යනවා, අරමුණ තියෙනවාද, නැද්ද දන්නේ නෑ. වචනයට නගන්න බෑ, කථා කරගන්න බෑ, සන්නිවේදනය කරන්න බෑ. නමුත් තමන් දන්නවා මෙතෙක්ට එනකල්ම ආවේ සතියෙන්, මෙතෙක්ට එනකල් ආවේ සමාධියෙන්, මේ අරමුණම කල් ඇතුළු මට හොඳට පෙනුණා. ඒකේ පිම්බෙන අවස්ථාව හැකිලෙන අවස්ථාව වෙන් කරලා දකින තරමට ම. හොඳට දැක්කා. නැත්නම් ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරන තරමට මම දැක්කා. වම තියන පහර, දකුණ තියන පා පහරට වඩා වෙන් කරලා දකින විදියට දැක්කා. නමුත් හොඳට භාවනාව යනකොට ඒ දකුණ, වම අතර වෙනස කියාගන්න බැරි තත්ත්වයකට සමානයි. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක තුනී වෙලා, සියුම් වෙලා. කියාගන්න බෑ, ඒ කියන්නේ විතක්කවත් පහළ වෙන්නෙ නෑ දැන්. ඒක කියන්න ඕනෑ. කියන්නේ කොහොමද? ඒ පහළ වීමේ විතක්ක පවා තමන්ගෙ භාවනාවට බාධා ස්වරූපයෙන් පහළ වෙන්නෙ. ඒ වෙලාවේදී උපදෙස් දෙනවා අඩු ගානේ අරමුණු මෙනෙහි කරන්න තරම්වත් හිත කලබල කරන්න එපා යි කියලා. ඒ මොකද? ඒ අවිතක්ක සමාධිය වැඩෙන්න අරින්න ඕනෑ.

අවිතක්ක සමාධිය වැඩුණොත් ඒ පුද්ගලයා තුළ කවදකවත් ආයෙන් කාම විතක්ක, ව්‍යාපාද විතක්ක, විහිංසා විතක්ක වලට ඉඩක් නෑ. මේ අවිතක්ක සමාධිය බාධා කරගෙන මෙනෙහි කිරීම හෝ වෙන මනසිකාර පවත්වන්න ගියොත්, ඒක අර නිදගෙන ඉන්න කෙනෙක් නැගිටිටවල අහන්නා වගේ, නින්ද යනවද? කියලා. ඒක ඉතාමත්ම දුෂ්ච යෝගාවචරයා විසින් අවස්ථානුකූලව කළ යුත්තක් නිසා ගුරුවරයාට බෑ ගෝලයා වෙනුවෙන් භාවනා කරන්න. ගුරුවරයාට පුළුවන් එවෙලෙට උපදෙස් දෙන්න. යම් වෙලාවක, විශේෂයෙන් මේක විපස්සනා අවස්ථාවක්, තමන් ගත්ත අරමුණේ ප්‍රධාන පල දෙක ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස, පිම්බීම හැකිලීම, වම දකුණ. වෙන ලෝකෙ සෑම දෙයකටම වගේ පල දෙකක් තියෙනවා. අන්න ඒ දෙක අතර මායිම කඩල යනවා, මරියාදව බිඳිලා යනවා, දෙක වෙන්

කරගන්න බැරි වෙනවා. මෙන්න මෙතෙක්දී තමයි හුඟදෙනෙක් හොල්මන් වෙන්නේ, මොකද? මෙතෙක් කල් බොහෝම ආසාවෙන් ඇදගෙන ගිය හොඳ නරක දෙක, හොඳ නරක තුළ දිය වෙලා යනවා, නරක හොඳ තුළ දිය වෙලා යනවා. ඒ දෙක දිය වීමෙන්මයි උපේක්ෂාව පහළ වෙන්නේ, උපේක්ෂාවට පමණයි අවිද්‍යාව පේන්නේ. අවිද්‍යාව දැකීමමයි විද්‍යාව කියන්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා හුඟාක් ඔය සැලසුම්කාරයෝ, බලපොරොත්තු අධිකව ප්‍රතිඵල බලාපොරොත්තුවෙන් ගත කරන ඇත්තෝ, අර අරමුණ දියාරු වේගෙන යනකොටම අරමුණේ ඇත්තා වූ සංඥා ගැලවිලා, ඒ මත සංස්කාර කරන්න බැරි, ඒක ගුරුවරයාට කියන්නේ කොහොමද කියන තරමටම කථා කරගන්න බැරි මට්ටමටම පත් වෙනකොට කලකොල වෙන ගතියක් තියෙනවා. නැවතත් එක්කො පිම්බීම හැකිලීම හෝ පුම්බලා හකුළලා හෝ බලන්න ගන්නවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය නයි පුම්බන්නා සේ පුම්බල ගන්න බලනවා. වම දකුණ කොක්කු වගේ කකුල උස්ස උස්ස ඇවිදින්න පටන්ගන්නවා. ඇත්තටම ඒ වෙලාවේ මනුස්සයගේ ප්‍රකෘති ගමන ඇවිල්ලා තියෙන්නේ, ප්‍රකෘති ආනාපානය සිදු වෙලා තියෙන්නේ, ප්‍රකෘති පිම්බීම හැකිලීම ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.

ආන්න ඒ වෙලාවේදී පහළ වෙන සමාධියට කියන්නේ අනිමිත්ත සමාධිය. කිසිම නිමිත්තක් ගන්න බෑ. ඉතින් අර තද නිමිති ගනිමින් ජීවත් වේවිච, කුමාර සැප විඳිමින් ජීවත් වේවිච, නිත්‍ය සංඥාවලම ජීවත් වේවිච කෙනාට ඒක ඉච්ඡාභංගත්වයක් බවට පත් වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. අර වමනෙ යන්න ඉස්සල්ලා ඔක්කාර ගතියකට එන්නේ, ක්ලාන්ත ගතියට එන්නේ, ආන්න ඒ වගේ වෙන්න පටන්ගන්නවා. කියන්න හොඳත් නෑ කියලා හිතෙනවා, මොකද? හිතුවේ නම් නෑ කවදකවත් භාවනා කරල මේ වගේ දෙයක් අපිට මුහුණ දෙන්න සිදු වෙයි කියලා. මොකද? මේක භාවනා ප්‍රතිඵලයක් කියලා නම් අම්මා මුත්තා කිව්වත් පිළිගන්න කැමති නෑ.

ඉතින් කොච්චර කල් සංසාරේ මේ විතක්කයාගේ, නැත්නම් නිමිති මාර්ගයෙන්, සංස්කාර මාර්ගයෙන්, විතක්ක මාර්ගයෙන් අපි මේ පෙන්නන්න හදන මේ සාටෝප ලෝකේ මේ සටහන් ආකාර ටික නැති වෙච්චහම කොච්චරක් සහලවනවද? පිස්සු හැදෙනවායි කියන එක බොහෝම අත ළඟ. නමුත් මේකෙ තියෙන්නෙ පිස්සුව ටික ටික ටික හදල පිස්සුවට පුරුදු වෙනවා. පුරුදු වුණාට පස්සේ තමන් තුළ වචී සංඛාර නැති වුණාට, කාය සංඛාර නැති වුණාට, මනෝ සංඛාර නැති වුණාට එන්න එන්න එන්න

එන්න ඒ විෂයෙහි නොසැලෙන ගහක් වාගෙ, ගලක් වාගෙ, තාපසයෙක් වාගෙ, ගල් බමුණෙක් වාගෙ, නිසංසල වෙන්න උත්සාහ කරනවා. එතකොට අපිට පුප්පන ජාති, පිප්පිලි ජාති කොච්චර පුප්පන්න ආවත් නොකිපී සිටීමට අකුසා මෙ වෙනොවිමුත්ති කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ ධම්මවක්කපවත්තන සූත්‍රයේ දේශනා කළේ, මගේ හිත ආයෙ කිපෙන්නේ නෑ.

මේ වෙනකොට නම්, මෙතෙන්ට යනකොට නම් යෝගාවචරයාට යම් ප්‍රදේශයකට මේ විතක්කයාගේ වැඩපිළිවෙළ, මේ විතක්ක නිසා විචාර කරන හැටි, ඒ විචාර නිසා අපි කපා බාහුලයට හිත ඇතුළෙන් තනියම දෙඩමලු වෙන ගතිය ඇති වෙන හැටි, පිළිබඳව සැහෙන විස්තර දැකගන්න පුළුවන් වෙනවා. අන්න ඊට පස්සෙයි මේ අරමුණේ පලු දෙක එකිනෙකට යා වෙනකොටත් භාවනාව හොඳයි, දිගට යන්න ඕනෑ, මම වෙනදට වැඩිය සතිමත් වෙන්න ඕනෑ කියන පෞරුෂත්වය ඇති වෙන්නේ. හැබැයි ඉතාමත්ම පැහැදිලි ප්‍රකාශනයක් කරන්න පුළුවන්, මේ තත්ත්වට කෙනෙක් ඉතාම ලේසියෙන් එනවා. නමුත් මේක ඒත්තු කරල දෙන්නයි අමාරු. ඒ තරමටම මේ විතක්කයට කැමතියි. විතක්කය කියලා කියන්නේ හරියට ඉර ඇඳලා, වෙන් කරලා, මේ හොඳය, මේ නරකය, මේ මගේය ආදී වශයෙන් ඒ කියන ලැයිස්තුගත කිරීමට පුදුමාකාර බැඳීමක්. ඉතින් මම මෙතෙක් කරපු විග්‍රහය අනුව කියන්න පුළුවන්, විතක්කය වහා රවටනසුලුයි, වහා රැවටෙනසුලුයි. හොඳට භාවනා කරපු යෝගාවචරයෙකුට නම් ක්‍රමයෙන් ඒ බව තේරුම් යයි. විතර්කයෙන්මයි තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ. ඒක දැනගැනීමමයි ප්‍රභාණය කියල කියන්නේ. මේක එක විත්තක්කයක වැඩක්, මේ මොහොතක වැඩක්. දැන්, මෙතන වැඩක්. මම අවසාන වශයෙන් ඒ බව මතක් කරනවා.

ඉතින් මම මේ පැයක පමණ කාලය තුළ සූත්‍ර ගණනාවක් සාධක සූත්‍ර හැටියට අරගෙන විතක්ක පිළිබඳව සාකච්ඡා කළා. විතක්ක විචාර කොයි තරම් අපිව සංසාරයට බැඳ තබනවාද කියලා විග්‍රහ කළා. විශේෂයෙන්ම නිරෝධ සත්‍යයට, නිවන පැත්තට යනකොට විතක්ක කොයි විදියටද අපට සාධකයක් වෙන්නේ, උපකාරයක් වෙන්නේ කියලා සාකච්ඡා කළා. ඉතින් මේ ධර්ම කොටසත් එකතු කරගෙන, සතර සතිපට්ඨානයේ අන්තිම කොටස හොඳට තමන්ට අවබෝධ කරගන්ට ලැබේවා! තමන් විෂයෙහිම සතුට ප්‍රසන්න භාවය ඇති කරගෙන, මේ යෝග ජීවිතය උදෙසාගයෙන් සාර්ථක කරගෙන යම් විටක අරහත්වය සාක්ෂාත් කරගන්ට විතක්ක පිළිබඳ මේ ධර්ම කොට්ඨාශයත් හේතු වේවා වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා.

94 | විචාර හරහා තණ්හාව දුරු වීම

නමො තසස හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ, තණ්හා කසු පභියමානා පභියති, කසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිසුව ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං?

රූපවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පභියමානා පභියති, එසු නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති'ති.

මේ අපි ඉදිරිපත් කරගත්ත වාග් මාලාව තමයි දුක්ඛ නිරෝධ ආයී සත්‍යයේ අවසාන සටහන. අවසානයේ සටහන් කරන්නේ මේ රූප විචාර ශබ්ද විචාර ආදී වශයෙන් ඇති වෙන්නා වූ මේ විචාරය කියන වෛතසිකයයි. මේ වෛතසිකයට කලින්, නිරෝධ සත්‍යයේ මීට කලින් පුරුක වශයෙන් අපි ගිය පාර ඉදිරිපත් කරගත්තේ විතක්කය කියන වෛතසිකයයි. ඊට කලින් ඇත්ත වශයෙන්ම තණ්හාවයි අපි ගත යුතුව තිබුණේ, අපි ඒක ඉක්මවලා තමයි විතක්කය ගත්තේ. රූප සංවේතනා, ඊගාවට රූප තණ්හා, ඊගාවට රූප විතක්ක, ඊගාවට රූප විචාර, එහෙමයි පිළිවෙල. එහෙම නැත්නම් ශබ්ද ගත්තොත් ශබ්ද සංවේතනා, ශබ්ද තණ්හා, ශබ්ද විතක්ක, ශබ්ද විචාර. මේකෙන් අපි සංවේතනාවට පස්සේ තණ්හාව කියන එක විශේෂයෙන් ඉදිරිපත් කරගත්තේ නැහැ ධර්ම දේශනාවක් වෙනුවට. මොකද සෑම පුරුකකින්ම ඊට එහා තියෙන පුරුකක ඉඳලා කෙළින්ම තණ්හාව ඇති වෙන හැටි අපි මතක් කරගෙනමයි ආවේ. නමුත් විග්‍රහය සඳහා මෙතැන සංවේතනා තණ්හා විතක්ක විචාර කියන හතරම අවුස්සලා ගත්තොත් මතකයට පහසුයි, ඉදිරිපත් කරගත්තොත් පහසුයි.

මෙතැනදී මේ අනෙකා ජටා බහි ජටා වශයෙන් ඇතුළත ගැට පිටත ගැට වැටෙන ඒ සංසාර චක්‍රය විසඳීමේදී සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරගෙන තියෙන ක්‍රමය හරියට කටුවක් ඇතිවිවහම ඒ කටුව තව කටුවකින් අරන් දන්නා වගේ ඉතාමත්ම සුක්ෂ්ම ක්‍රමවලට තමයි මේ කටුව අරන් දන ක්‍රමය ඉදිරිපත් කරල තියෙන්නේ. ඒකට අපි සංවේතනාවත් මනසිකාරයත් විතක්කයත් විචාරයත් කියන මේ හතර ගත්තොත් :

සංවේතනා, නැත්නම් චේතනා කියන වෛතසිකය, යම් කිසි අරමුණකට අනෙකුත් වෛතසික මෙහෙයවන, මෙහෙයවීම් නායකත්වය දෙන ගතියයි තියෙන්නේ. වඩු පන්තියක ඉන්න ප්‍රධාන වඩුවා වගේ, තමනුත් වැඩේ ඉන්න ගමන් අනෙකුත් ශිෂ්‍යයන් ඒ අවශ්‍ය කාරණා වෙත මෙහෙයවන ගතියක්, පන්තියක මොනිටර් කෙනෙක් වාගෙයි, වඩු පන්තියක ජ්‍යෙෂ්ඨ වඩුවා වාගෙයි චේතනාව වැඩ කරන්නේ. ඒ චේතනාව මේ විදිහට තෝරලා මෙහෙයවලා යොමු කරවන අරමුණට තමයි මනසිකාරය හිත ගෙනියන්නේ. ඒ ගෙන ගියා වූ, ගෙන යන්නා වූ මනසිකාරය හෙවත් 'අරමුණට නැංවීම' කියන කෘත්‍යයේ පරිසමාප්තිය සිදු වෙනකොට 'විතක්කය' සිදු වෙනවා. මේ විදිහට වෛතසික ධර්ම අරමුණ දිහාට මෙහෙයවීම, ගොනු කිරීම, යොමු කරවීම, ඵලවීම චේතනාව විසින් කරනවා. මේ චේතනාව විසින් ගොනුවක් ලබා දුන්නා වූ වැඩේ, නැතිනම් ගොනුවක් ලබාදුන්නා වූ අරමුණ දිහාවට හිත මෙහෙයවීම මනසිකාරයෙන් කරනවා. ඒ කටයුත්ත හමාරය සටහන් කරන්නේ කොහොමද? අරමුණට හිත නැංවීමෙන් ඔන්න ඒ කටයුත්ත හමාරයි. අරමුණට හිත නැංවීම කියන එක කරන්නේ විතක්කයෙන්.

ඒ තත්ත්වයෙන් යම් හිතක් විතක්ක කළා නම්, යම් අරමුණකට හිත නැංවුවා නම්, ඒ අරමුණ විකක් පිරිමදින ගතියක් තියෙනවා. ඒක රස බලන ගතියක් තියෙනවා. අතගාලා බලන ගතියක් තියෙනවා. ආන්න ඒ අතගාල බලන ගතිය ඒ විතක්කයත් එක්කම ක්‍රියාත්මක වෙනකොට, මේකට තමයි 'විචාරය' කියලා කියන්නේ. ඒ කියන්නේ විමසා බලන ගතිය. ඒක නිසා සමහර විට 'විමසුම් නුවණ' කියලත් කියනවා. ඒ විමසන්නේ මොකදද? විතක්කය විසින් නංවන ලද අරමුණ අතගාලා බලන එක, ඒක රස බලන එක, ඒක පොඩ්ඩක් ආශ්‍රය කරලා බලන එක, පිරිමැදලා බලන එක තමයි විචාරයෙන් කරන්නේ. ඒ නිසා චේතනා මනසිකාර විතක්ක විචාර කියන වෛතසික හතර භාවනා විත්ත විවිධයක විත්තක්ෂණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන හැටි ඔය විදියට පුළුවන් තරම් පරිච්ඡේද කරල දක්වලා තියෙනවා.

සාමාන්‍යයෙන් ආචාර ධර්ම විද්‍යාත්මක පැත්තෙන් බැලුවොත් කෙනෙක් කොහොමද වරදකට හෝ නිවරදකට හෝ පෙළඹෙන්නේ? අපිට තියෙන්නේ ඒ පුද්ගලයා ඉදිරිපිටට ඉදිරිපත් වෙන්නා වූ යම් හෝ අරමුණක් - රූපයක්, ශබ්දයක්, ගන්ධයක්, රසයක්, ස්පර්ශයක්, ධම්ම ආරම්භණයක්, ඒ මොකක් හරි ආවට පස්සේ ඒ පුද්ගලයා මේ සංවේතනාවට කලින් වේදනාවක් විදිනව නේ. ඒ වේදනාව අනුව තමයි සංඥාව ගන්නේ. ඒ සංඥාව අනුවම චේතනාව මෙහෙයවෙනවා. ඒක නිසා ඒ පුද්ගලයා විදින වේදනාවත් එක්කම, ඒ දකින බාහිර තියෙන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම කියන අරමුණ සලකුණු තැබීමක් මේ පෘථග්ජනයන් අතර අනිවාර්යයෙන්ම සිද්ධ වෙනවා. සංඥ ගැනීමක්, අරමුණු කරගැනීමක් නිමිති කරගැනීමක් සිදු වෙනවා.

මේ නිමිති කරගැනීම සඳහා ඉදිරිපත් වෙන අරමුණත් නිතරෝම සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙමින් පවතින දෙයක්, ඒක සාමාන්‍ය සංසිද්ධියක්. නමුත් මේ වෙනස් වෙන දෙයක් මතක තබාගන්න අමාරු නිසා, වෙනස් වෙන දේ මත ගන්න සංඥාව නම් කවදකවත් වෙනස් නොවෙන ආකාරයටයි හිතේ තැන්පත් වෙන්නේ. ඒ නිසා අපි වෙච්ච සිද්ධියක් පිළිබඳව මතකය ඇවිස්සුවොත් අපිට ඒ මතකය හැමදම ඒකාකාරීයි. ඒ වෙච්ච සිද්ධියේ සම්පූර්ණ වැඩපිළිවෙළ මතකයේ තියෙන්නේ නැහැ. අපිට ඉතාම සිත් ගන්නාසුලු යමක්, එක දෘෂ්ටි කෝණයක්, එක පැත්තක්, එක් කෙනෙක්, එක සංසිද්ධියක් අපි මතකයේ තියාගන්නවා. ඒක හරියට කැමරාවකින් ගත්ත විභ්‍ර සේයාපටයක් වාගේ, ඒක හිතෙන වෙලාවට ගන්න හොඳට හිතේ තැන්පත් කරල තියෙනවා, ගලේ කෙටුව වගේ තැන්පත් කරල තියෙනවා.

අපි ගිය පාරත් මතක් කළා වාගේ, මොළේ පිළිබඳ සමහර වෛද්‍යවරු මොළයට විදුලි සංඥාවක් දුන්නට පස්සේ ඒ යටගිය මතකය අලුත් කරන්න පුළුවන් ගතියක් දැකලා තියෙනවා. ඒ ඇත්තෝ දැකලා තියෙනවා ඒ විදිහට විදුලි සංඥාව ලක්ෂ වාරයක් දුන්නත් මතකයට එන්නේ එකම රූප තලයක්, එකම දෙයක්, ඒ රූපයමයි. ලක්ෂ කෝටි වාරයක් ඒක නැවත මතකයට නැංවූවත් ඒ ගබඩා කරලා තියෙන සංඥාවේ වෙනසක් වෙන්නේ නැහැයි කියලා කියනවා. ඒකෙන් කියන්නේ සංඥාව, 'නිත්‍ය සංඥාවක්' විදිහටමයි, 'සුභ සංඥාවක්' විදිහටමයි, 'සුඛ සංඥාවක්' විදිහටමයි තමන්ගේ මතකයේ තියෙන්නේ.

නමුත් ඇත්ත කතාව නම්, ඒ සංඥාවට අදාළ සිද්ධිය වෙනස් වෙනසුලු දෙයක්, නිතරෝම වෙනස් වෙනසුලු ක්ෂණභංගුර දෙයක්. නමුත් අපි සංඥාවට නගපු මොහොතේ පටන්ම ඒක නිත්‍ය බවට පත් වෙනවා. මෙන්න

මේ සංඥාව මත ඉඳගෙන තමයි අපි සංස්කාර ඇති කරන්නේ. එහෙම නැතිව සත්‍ය ධර්මය මත නෙවෙයි. සත්‍ය ධර්මය නම් වභවතා වෙනස් වෙනසුලු දෙයක්. නමුත් එයින් අපි ගත්ත සංඥා ටික අරගෙන තමයි අපි මේසයක් උඩට ගිහිල්ලා, කොළයක් එළලා, අර සංඥා ටික ඇඳලා, ඉතින් සිතියම් අඳිනවා, ගණන් හදනවා, සැලසුම් කරනවා. මේ සේරම වෙන්තේ කවදවත් වෙච්ච සිද්ධිය මත නෙමෙයි. මොකද? වෙච්ච සිද්ධිය ඒ වාගේ දේවල් කරන්න තරම් පමා වෙන එකක් නෙවෙයි, ඒක අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි. නමුත් ඒ මත මේ පෘථග්ජන සිත ගන්න සංඥාව නිත්‍යයි, සුඛයි, සුභයි. ඒ මත ඕනෑ තරම් ප්‍රස්තාර අඳින්න පුළුවන්. ඒ මත ඕනෑ තරම් වගු සටහන් ලියන්න පුළුවන්. පරිච්ඡේද කර කර බලන්න පුළුවන්. කපකපා බලන්න පුළුවන්. විග්‍රහ කර කර බලන්න පුළුවන්. මොකද? 'සංඥාව' කියලා කියන්නේ අපේ හිතේ ඇති කරගත්ත නිත්‍ය භාවය පිළිබඳව ආරම්භ භාවය පිළිබඳව හැඟීමක්.

මෙන්න මේ ගත්ත සංඥාව මත ඉඳගෙන තමයි ඔය ඊට පස්සේ සැලසුම දිගට යන්නේ, නැත්නම් චේතනා පහළ කරන්නේ. වෙච්ච සිද්ධිය අමතක වෙලා ගිහිල්ලා. නමුත් අර ගත්ත සංඥාව මත ඉඳගෙන ඉතින් දිගටම සංස්කාර කරනවා, ඒක හැඩගන්වනවා. ඒක තමන්ට ඕනෑ විදිහට හදගන්නවා, මෙහෙම වුණොත් හොඳයි, එහෙම වුණොත් හොඳයි කියලා. මෙන්න මෙවැනි සංස්කරණය කිරීමක් තමයි අර ප්‍රධාන වඩුවා - ඒ කියන්නේ චේතනාව - කරන්නේ. ඒක නිසා චේතනාව බොහෝ දුරට ඇත්ත සිද්ධියෙන්, වෙච්ච සිද්ධියෙන් පමායි, වෙනස්. නිත්‍ය සුඛ සුභ සංඥාවට තමයි මේක ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. ඒ චේතනාව පිළිබඳව හොඳට ආචාර විද්‍යාව පැත්තෙන් බලන්න පුළුවන්, එකම සිද්ධියකට දෙන්නෙක් සම්බන්ධ වෙලා දෙන්නා කතා කළොත්, දෙන්නා දෙකක් කියන්නේ. ඒ දෙන්නා ඒක දැකලා තියෙන සංඥාවල් වෙනස්.

ඒක තමයි අර ඉස්සර කාලේ හිටපු රජ කෙනෙක් අන්ධයො හයදෙනෙකුට ඇතෙක් අතගාන්න දීලා ඒ හයදෙනා ලව්වා කථා කරවලා තියෙනවා. කථා කරපුවම ඒ හයදෙනා කියල තියෙන්නේ සම්පූර්ණ වෙනස් කොටස් හයක්. වලිගේ අතගාපු මනුස්සයා ඇවිත් කියල තියෙනවා, අලියා කියල කියන්නේ කොස්සක් වගේ එකක්; දිග නට්ටක් තියෙනවා, නට්ට අග පැතිරිච්ච මයිල් ටිකක් තියෙනවා. කන අතගාපු මනුස්සයා කිව්වා අලියා කියන්නේ කුල්ලක් වගේ දෙයක් කියලා. කකුල් අතගාපු මනුස්සයා ඇවිල්ල කිව්වා අලියා කියන්නේ වංගෙඩියක් වගේ දෙයක්. නානාපු විදියට. දැන් මේ විස්තර කළේ මොකක්ද? ඔවුන්ට ලැබෙන සංඥා ටික ඔවුන් විස්තර කරමින්

සිටියා. ඊට පස්සේ ඉතින් ඒ මනුස්සයා අන්ධයා නිසා කොයි වෙලාවේ ඇහුවත්, කොහොම කළත් වලිගෙ අතගාපු මිනිහට පෙනෙන්නේ අලියා කියන්නේ කොස්සක් වගේ එකක්. හොඬවැල අතගාපු මිනිහට පොල් ගහක් පුවක් ගහක් වගේ එකක්. කකුල් අතගාපු මිනිහට වංගෙඩියක්. ඒක වෙනස් කරන්න බැහැ. ඊට පස්සේ ඒ මනුස්සයාට කිව්වොත් එහෙම අලියෙක් අදින්න, අලියෙක් හීලෑ කරන්න, ඒ මනුස්සයා අර කොස්ස ගත්ත මිනිහා කොස්ස හීලෑ කිරීම පිළිබඳව තමයි කථාව.

මේ විදියට ඇස් ඇති මනුස්සයාට ජේනවා ඇතාගෙ සත්‍ය ස්වරූපය. නමුත් අන්ධ මනුස්සයාට හොයලා බලලා ඇතා සාකලයයෙන් දැකගන්න බැහැ, අහු වෙන කොටස අතගාලා ඒකෙන් පස්සේ ඕනෑ සැලසුමක් කරන්න පුළුවන්. ඒ වගේම අන්ධයෙක් එක දවසක් ඇහුවලු ඇස් තියෙන මනුස්සයෙක්ගෙන් යාචකමට, කිරි කොහොමද? කියලා. ඊට පස්සේ කිව්වලු කිරි හරියට කොකා වගේ කියලා. කොකා කොහොමද කියලා ඇහුවලු. ඊට පස්සේ අත නමලා පෙන්නුවලු, කොකාගෙ බෙල්ල මේ වගේ කියලා. ඊට පස්සේ අතගාලා කිව්වලු කිරි බොනකොට උගුරේ පැටලෙනවා ඇති නේද කියලා. මෙන්න මේ වගේ දෙයක් තමයි පෘථග්ජනයා හැම වෙලාවෙම කරන්නේ. නමුත් පෘථග්ජනයා හිතාගෙන ඉන්නවා, ඒ මිනිහා අන්ධයා, ඒ මිනිහා මෝඩයා, මම නම් හරියට කිරි දෑකලා තියෙනවා, මම නම් හරියට කොකා දෑකලා තියෙනවා, මගෙ නම් උගුරේ පැටලෙන්නේ නැහැ කියලා.

ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වන්න හදන්නේ ඇත්ත ඇති හැටියට දැක්කා නම්, වෙච්ච සිද්ධිය, වෙච්ච සිද්ධිය වශයෙන් අපි මතක තියාගෙන හිටියා නම්, කවදකවත් ඕක වෙනස් කරන්න නම් හිතන්නෙ නැහැ. මොකද? ඒ සිද්ධිවල වෙනස් කරන්න හිතන්න තරම් දෙයක් නැහැ. ඒක වුණා, ගියා. ඒක බොහෝ සීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙනවා. නමුත් අපි හදන සැලසුම්වල, අපි කොච්චරදෝ දකිනවා ඒ සිද්ධියෙන් ගත්ත සංඥා ටික අරගෙන බැලුවොත් නම් “අපිට ගොඩක් දේවල් කරන්න පුළුවන්, ගොඩක් සංවර්ධනය කරන්න පුළුවන්, ගොඩක් මේක පුනරුත්ථාපනය කරන්න පුළුවන්, නොකරන එක වැඩක් නැහැ, අනිවාර්යයෙන්ම මගේ යුතුකම මේක තමයි” කියලා අපි කබරගොයා තලගොයා කරගෙන විශාල සැලසුම් හදනවා. ඒ නිසා නිරෝධ පක්ෂය බලනකොට, සංස්කාර අපි චේතනාව කියන වචනය, (චේතනාව අයිති ‘චේතසික සියල්ලටම සංස්කාර ස්කන්ධය’ කියලා කියනවා), සංස්කාර කියලා යන තැනට එනකොටම,

දැකපු කෙනාට බලපු කෙනාට නම් පෙනෙන්නේ, ආයේ මේක හදන්න වෙනස් කරන්න කල්පනා කරනවා නම් මීට වැඩිය පිස්සුවක් ලෝකේ නැහැ. නමුත් නොහද හිටියොත්, යන තාලෙට යන්න දුන්නොත් ඉතින් ඒකත් නිකං මහ මොකක්දෝ අඩුපාඩුවක් වාගෙ.

දරුවන්ට ගහන්නේ නැතිව දරුවො හදන්න හොඳ නැහැ. කිරි හොදද පැහෙනකොට හැඳිගැවෙ නැත්නම් කැටි ගැහෙනවා. ඒ නිසා මේක හැඳිගන්න ඕනැ. දරුවො ගහලා තලල හදන්න ඕනැ. ඔන්න ඔහොම යුතුකම් කොටසක් ආචාර විද්‍යාත්මක පැත්තෙන් අරගෙන අපි මේ දරුවො හැඳිල්ල කෙරුවට දෙමව්පියන්ගෙ නම් කවදකවත් හැඳිල්ලක් නැහැ. මොකද දෙමව්පියන්ගේ සුදුව තමයි දරුවො හදන මුවාවෙන් තමන්ගේ නිදහසේ ලැජ්ජ බය නැතිව හැසිරෙන එක. තමන්ගේ හැඳිල්ල පැත්තක දන්න ඕනැ නම් දරුවන් හැඳීමේ පරමාර්ථය ඉස්සරහින් තියාගන්න. ඒ නිසා අපි කවුරුහරි මොනවහරි හදන්න යන හැම වෙලාවෙදීම අපි නැහැඳිව්වකම පෙන්නවා. අපේ හැඳිව්වකම විය යුත්තේ, මේ දේවල් ඇත්ත ඇති හැටියට දැකීමයි. එහෙම දැක්ක නම් හදන්න යන්නේ නෑ කවදකවත්, සිහිබුද්ධිය කල්පනාව ඇති අය. ඒ නිසා සංස්කාර, සංස්කාර වශයෙන් අපි දැකගන්න උත්සාහ කිරීම නිරෝධයට ඉතාමත්ම පහසුයි. අපිට මේ විශාල බර, 'අපි ඉන්න සමාජය හදන්න ඕනැ, ඒක සහායවගත කරන්න ඕනැ, බය ලැජ්ජාව කියල දෙන්න ඕනැ' කියන මූලික බර සම්පූර්ණයෙන්ම අපිට බිම තියන්න පුළුවන්. ඒක කෙරුවොත් කවදකවත් මම (මමයා) නම් හැදෙන්නේ නැහැ. මම හැදෙනවා නම් මට ඔය ලෝකයේ තියෙන සංස්කාර ඔළුවෙ දගෙන වගකියන්නත් බැහැ. වග කියන්නට නම්, පුළුවන්කමකුත් තියෙනවා, ඒ කොහොමද? තමන් හැඳිලා ඉවර වෙලා රහත් වෙලා අනුන්ට කියල දෙන්න. ඒ ආචාර විද්‍යාත්මක පැත්ත.

ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේගේ ධර්මය හදරනකොට, නැත්නම් ඒකෙ ගැඹුරට යනකොට යනකොට ලෝකය හැඳීමේ වැඩපිළිවෙළින් අපි ගොඩාක් නිදහසක් ලබනවා. නමුත් ඒක සමහරුන්ට තේරෙන්නෙ කොර වෙනවා, අංශභාග වෙනවා වගේ වැඩක්. මොකද? ඒ තරම්ම බාහිර හැඳීම ලොකු කරගෙන තියෙනවා, ලොකු කරන්න උත්සාහ කරනවා, ඒ නිසා විනෝදාංශ භොයනවා තමන්ගේ හැඳීම පැත්තක දගන්න. මේ දෙක ඒ කියන්නේ පළවෙනි එක ලෝකෙ හදන්න හදන එක, දෙවෙනි එක තමන්ගේ විනෝදාංශ කියන දේ. මේ කියන දෙකම එකක්. තමන් හදන මනුස්සයට අනුන් හදන්න වෙලාවක් නැහැ. අනුන් හදන මනුස්සයට තමන් හදන්න

වෙලාවක් නෑ. ඒ දෙකම කරන්න පුළුවන් වෙනකොට තමයි අරහත් ගුණය කියලා කියන්නේ, ඒ රහතත් වහන්සේගේ. ‘අරිහ’ යි කියලා කියන්නේ උන්දට පුළුවන් තමන් ගැනත් වග බලාගන්න ගමන් අනුන්වත් වග බලාගන්න. මේක ඉස්සෙල්ලාම ලෝකෙ ඇති කෙරුවෙ අපේ ගෞතම ශ්‍රී සර්වඥයන් වහන්සේ.

ඉන් මෙපිට ඉන්න ඇත්තෝ මේ සංස්කාර පිළිබඳව වැඩ කරන හැටි බලනකොට බණ කියන්න එපා වෙනවා. සර්වඥයන් වහන්සේට බණ කියන්න එපා වුණේ! ඒ තරම්ම අපි විනෝදාංශ භොයාගෙන තියෙනවා අපේ වැඩේ පැත්තකට දලා අනුන්ගේ දේවල් හදන්න. මේකට තමයි අපි සංස්කාර ස්කන්ධය කියලා කියන්නේ. මෙන්න මේ සංස්කාර ස්කන්ධයේදී අපි මේ අනුන් හදන්න හදනවා කිව්වට හදන්නේ අපේම මතිමතාන්තර, අපේ රුචි අරුචිකම් පෝෂණය කිරීමක් පමණයි. ඒක නිසා සංස්කාර ස්කන්ධයට, නැත්නම් චේතනාවට, සංචේතනා මනසිකාරයට පස්සේ නිරෝධ සත්‍යයෙන් සමුදය සත්‍යයෙන් පෙන්වන්නේ තණ්හා; “රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා”. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් හැරෙනකොට කායික වශයෙන්, වාචසික වශයෙන්, මානසික වශයෙන් ඒ පුද්ගලයා හැරෙන්නෙ කොයි පැත්තටද, මොකක් හරි තණ්හාවක් තමන්ගේ කරගන්නයි. විශේෂයෙන්ම සමයක් දෘෂ්ටිය පිහිටලා නැති ඇත්තන්ගෙ මේක බොහොමත්ම ප්‍රකටයි, නමුත් අදළ නැහැ. මොකද? ඒක අපිට ඉවරයක් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. මොකද? මුහුදු වෙළන්න බැහැ ලේන් වලිගෙකින්. නමුත් සමයක් දෘෂ්ටිය ඇති වෙච්ච කෙනා යම් වෙලාවක “මේක අනුන් වශයෙන් නම් බලන්න එපා යි කියලා මම වැඳලා කියනවා කාටත්. තමන් වශයෙනුයි බලන්න ඕනෑ. තමන් වශයෙන් අහවල් දේ කළ යුතුයි, මේ දේ වෙන්ට ඕනෑ” කියන මේ චේතනා පහළ වුණා නම්, අනිවාර්යයෙන්ම මේකෙ යට තෘෂ්ණාවක් තියෙනවා. මේකට සාමාන්‍යයෙන් ධාර්මික පැත්තෙන් පෙන්නවා, රහත් වුණාට පස්සේ ඒ උත්තමයන් වහන්සේලාට ධර්මයවත් රකින්න ඕනෑකමක් වෙන්නේ නැහැ.

යම් කිසි කෙනෙක් එහෙම රහත් වෙලක් ත්‍රිපිටකය කටපාඩම් කරනවා හෝ ධාර්මික වැඩක් කරනවා, නැත්නම් බණ මතක තියාගන්නවා කියන එකට භාණ්ඩාගාරික පරියත්තිය කියලයි කියන්නේ. ඔය ස්ටෝරුවක් බලාගෙන ඉන්න කෙනා ඒ ස්ටෝරුවේ බඩු ගැන දක්වන කැමැත්ත වගේ මිසක්කා මගේ කියන හැඟීමක් ඒ පුද්ගලයාට එන්නේ නැහැ. මේක මගේ ධර්මය, මේක අනික් ධර්මය කියන හැඟීමක් නැහැ. ඒක භාණ්ඩාගාරික

පරියන්තිය. එයින් මෙපිට වෙන පරියාප්ති සංඥ තමයි. නමුත් අපි මේ 'නිරෝධ සත්‍යය' මතු කරගන්න නම්, අපි දැනගන්න ඕනෑ, තෘෂ්ණාව පහළ වෙන්නේ සංස්කාර ස්කන්ධය නිසයි, චේතනා නිසයි. මේ ඇති වෙන තෘෂ්ණාව තමයි විතක්කයට, විචාරයට සාධක වෙන්නේ.

අපි ගිය පාරත් මතු කරගන්නා මඩුවිණිඬික සූත්‍රයේ යං විතකෙකති තං පපඤ්චති. යං පපඤ්චති තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤසංඛා සමුද්වරනති අතීතානාගත පච්චුප්පනෙහසු චක්ඛුවිඤ්ඤාදොසසු රූපෙසු. අර විදිහට රූපයක් දැකලා අපි ඒක පිළිබඳව ලෝභ හැඟීමක් ඇති කරගෙන, ඊට පස්සේ ඒක පිළිබඳව ඒ අරමුණටම හිත නැවත නැංවුවා නම්, අපිට ආසා කරන රූපය දැකගැනීමට ඇහැ මෙහෙයුවා නම්, යං විතකෙකති තං පපඤ්චති, ඒක මත ඊට පස්සේ හිත දෙඩමලු වෙන්න ගන්නවා, කථා බාහුලයට යනවා. 'අනේ මේ රූපය මට ළං කරගන්න ඇත්නම්, අනේ මේ රූපය මට ඡායාරූපයක් ගන්නට ඇත්නම්, අනේ මේ රූපය මට බදගන්න ඇත්නම්, අනේ මේ රූපය ගෙතියලා මගේ කාමරයේ බිත්තියේ එල්ලගන්න ඇත්නම්' ආදී වශයෙන් අර දැකපු රූපය පිළිබඳව හිත දෙඩමලු වෙනවා.

ඒ දෙඩමලු වීම කොච්චර වෙනවද කියනවා නම්, තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤසංඛා සමුද්වරනති. ඒ මනුස්සයා ඒ සිතුවිලි රාශියක පැටලෙනවා. හැබැයි ඒ සිතුවිලි රාශිය විසින් මේ පුද්ගලයා යට කරගෙන යනවා, වීතික්‍රමණය කරනවා. මෙතන ඉඳලා සිතුවිලි, ඒ කියන්නේ ප්‍රපංච බලවත් වෙලා, ඒවා විසින් පුද්ගලයාව පාලනය කරන්න පටන්ගන්නවා. එයා දන්නේ නෑ තමන් කොහේ යනවද කියල. ඊට පස්සේ ඒ මනුස්සයා ඇස් දෙක නෙවෙයි කටත් ඇරගෙන බලන කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. ඒ තරම්ම රූපයේ මත් වෙන ස්වරූපයකට යනවා.

කෙනෙක්ගෙ සිතුවිලි දිගින් දිගට යන හැටි ආයෙමත් සැරයක් අපි මතක් කරගත්තොත් - චක්ඛුඤ්ඤාවුසො පටිච්ච රූපෙ ච උප්පස්සති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං තිණණං සංඛනි එසෙසා. එසුපච්චයා වෙදනා. යං වෙදෙති, තං සඤ්ජානාති. යං සඤ්ජානාති තං විතකෙකති. යං විතකෙකති තං පපඤ්චති. යං පපඤ්චති තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤසංඛා සමුද්වරනති. ඔහොම නේ සිද්ද වෙන්නේ.

ඉතින් ඕකෙ තියනවා අවස්ථා, නැත්නං කොටස් තුනක්. මේ කොටස් තුන සිද්ද වෙන්නේ මෙන්න මෙහෙමයි : පළවෙනි කොටස තමයි එසු පච්චයා වෙදනා කියන තැනට එනකල් තියන්නේ. ඒක තනිකර පටිච්ච සමුප්පන්න

ධර්මතාවක්. ඒක පෘථග්භ්‍යතාවයටයි රහතන් වහන්සේටයි එකම විදිහට තමයි සිද්ද වෙන්නේ. නිකම්ම නිකම් සිරිබිරිස්ටයි රහත් උතුමෙකුටයි කියල කිසිම වෙනසක් නෑ - ඇහැක් තියනවා, රූපයක් තියනවා, ඔය දෙක එකතු උනාම වක්ඛු විඤ්ඤණය. ඒ තුන එකතු උනාම එස්සය. වැඩේ පටිච්ච සමුප්පන්නයි.

ඔන්න ඊළඟට එනවා දෙවෙනි කොටස. යං වෙදෙති, තං සඤ්ජානාති. යං සඤ්ජානාති තං විතකෙකති. යං විතකෙකති තං පපඤ්ඤවති. අර මුල් කොටසෙදි පුද්ගලයා මුකුත් අත පෙව්වේ නෑ. දැන් මෙතෙක්දි මේ කොටසෙදි ඔන්න පුද්ගලයා ඉස්සරහට එනවා. දැන් ඔන්න එයා පටන්ගන්නවා වැඩ ටික. එයා තමයි කරන්නා. ස්පර්ශයෙන් ලැබුණ වේදනාව නිසා සංජානනය, ඊගාවට විතර්කය. මිනිහා විතර්ක කරන්න පටන්ගන්නවා. ඉතින් ඉවර වෙනවද එතනින්? නෑ. දැන් තමයි නියම කෙරුවාව පටන්ගන්නේ.

දැන් ඔන්න ඊළඟට එනවා තුන්වෙනි කොටස. දැන් කවුද ලොක්කා? විතර්ක එක්කම ඇදිලා එනවා ප්‍රපංච. මෙතන ඉඳලා ලොක්කා තමයි, බලවතා තමයි ප්‍රපංච. එයා පුද්ගලයාව යටපත් කරගන්නවා. දැන් ඉතින් ප්‍රපංච තමයි දිගටම උන්දුව ඇදගෙන අතෙන්ට මෙතෙන්ට අතීතේට අනාගතේට ලෝකේ තියන සේරම කුණුකන්දල්වලට ඇදගෙන යන්නේ. යං පපඤ්ඤවති තතොනිදනං පුරිසං පපඤ්ඤවසඤ්ඤසංඛා සමුද්දවරන්ති... කියලා අර ඉස්සෙල්ලා කිව්ව විදිහට ඇස් විතරක් නෙවෙයි කටත් ඇරගෙන බලන විදින ප්‍රපංච පිස්සුව දිගට දිගට යනවා.

විතක්කය ඇති වුණා නම් ඊට පස්සේ මේ කථා බාහුලයය, කල්පනා වැඩිකම, ඒක දිගේ ඇදිගෙන යන ගතිය ප්‍රපංච දක්වා යන ගතිය, ඔන්න ඔය විදියට මධුපිණ්ඩික සුත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා. මෙතන මේ තියන්නේ අහු වෙන හැටි නේ, සිත් ගන්නා රූපයක් දැකපුවහම ඒක පිළිබඳව චේතනා පහළ කරලා, තෘෂ්ණා පහළ කරලා, විතක්ක වශයෙන් අපි ඒකට අහු වෙන හැටි.

මේකේ අනෙක් පැත්ත වගේ සිද්ධ වෙන එකක්, නැත්නම් නිරෝධය පැත්තේදි සිද්ධ වෙන එකක් සක්කපඤ්ඤ සුත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සහ ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා අතර වෙන සාකච්ඡාවක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනවා. එතැනදී ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා අහන්නේ, ස්වාමීන් වහන්ස මෙවැනි වූ, අපිව යට කරගෙන යන, අපිව විනික්‍රමණය කරන මේ ප්‍රපංච දුරු කිරීම සඳහා සමයක් විරිය කරන, සමයක් ප්‍රධානය කරන පුද්ගලයෙක් මනා කොට කරන්නේ නම් කොහොමද කරන්න ඕනෑ? මොකක්ද කළ යුත්තේ? එතැනදී සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වා දීල තියන දේ, ඒක අපිට ඔය භාවනා පැත්තට හෝ

නිරෝධ සත්‍යයට බොහෝම ප්‍රායෝගිකව යොදාගන්න පුළුවන් මෙතෙක් කරපු විග්‍රහයේ හොඳ පැත්ත වශයෙන්. එහිදී සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වල දීල තියෙනවා, සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයාට සෝමනස්ස දෝමනස්ස උපේක්ෂා කියලා වේදනා වර්ග තුනක් තියෙනවා. ඒ සෝමනස්සය ගත්තොත් ඒකට නෙ ලෝකයා හුඟාක් බහුල කිරීමට, ප්‍රගුණ කිරීමට බොහොම වෙහෙසෙන්නේ. සෝමනස්සය ගත්තොත් මේකේ තිබෙනවා සෙවිතබ්බ, අසෙවිතබ්බ කියලා දෙකක්. සමාසක් ලෝකය විසින් පිළිගන්න හොඳ, හජනය කළ යුතු, සේවනය කළ යුතු සෝමනස්සයක් තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසාම සේවනය කළ නොයුතු, හජනය කළ නොයුතු සෝමනස්සයකුත් තියෙනවා.

ඒ නිසා සෙවිතබ්බ, අසෙවිතබ්බ කියන දෙක විස්තර කරන්නේ, යමක් සේවනය කිරීමෙන් කුසලය වැඩෙනවා නම් ඒක සෙවිතබ්බයි. යමක් සේවනය කිරීමෙන් අකුසල වැඩෙනවා නම් ඒක අසෙවිතබ්බයි. අන්න ඒ කුසලය වැඩෙන පැත්තේ සෝමනස්සය වැඩෙනකොට, ඒ සෝමනස්සයෙන් වර්ග දෙකක් සර්වඥයන් වහන්සේගේ සර්වඥතා ඥානයට වැටහෙනවා. එක සෝමනස්සයක් විතක්ක විචාර සහිතයි, අනෙක් සෝමනස්සය විතක්ක විචාර රහිතයි. සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වල දෙනවා, යම් සෝමනස්සයක් විතක්ක විචාර රහිතද, ඒක විතක්ක විචාර සහිත සෝමනස්සයට වැඩිය ප්‍රණීතතරයි, ඒක හජනය කළ යුතුයි. අන්න ඒක හජනය කරනකොට ප්‍රපංච නතර වෙනවා. මේක සමථයටත් විපස්සනාවටත් මෑත කාලයේ ඉතාමත්ම ප්‍රායෝගික විදිහට භාවනා ගුරුවරු දක්වලා තියෙනවා. මම මතක් කරන්න කැමතියි මෙතැනදී මේ කියන විතක්ක විචාර දෙක මේ ආකාරයෙන් පාවිච්චි කරමින් කරන භාවනාවට කියන්නේ ‘කම්මට්ඨාන භාවනාව’ කියලා. ‘චතුසච්චකම්මට්ඨාන භාවනාව’ කියලත් කියනවා.

හැබැයි මේ විතක්කය පිළිබඳව නොයෙක් දේවල් කථා කරනකොට මතක් කරගන්නා, ඒකේ තියෙනවා ව්‍යාපාද, විහිංසා වශයෙන් ලෝභයට ගැනෙන, ද්වේෂයට ගැනෙන, අභිධ්‍යාවට ගැනෙන විතර්ක තුනක්. විතර්ක දුරු කිරීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ සතිපට්ඨාන භාවනාවත් අනිමිත්ත සමාධිය කියලා සමාධියකුත් දෙකක් පෙන්නලා තියෙනවා. ඒක නිසා අපි මේ ගන්න හදන්නේ මේ මිථ්‍යා විතර්ක දුරු කිරීම සඳහා ගන්න චතුසච්ච භාවනා ක්‍රමය, මෑත කාලයේ දියුණු වෙච්ච සතිපට්ඨාන භාවනාව ගන්නකොට, ඒ චතුසච්චකම්මට්ඨාන භාවනාවට කෙටි නමක් තමයි, කම්මට්ඨාන භාවනාව කියන්නේ. ඒ කම්මට්ඨාන භාවනාවේදී මේ විතක්ක

විවාර දෙක පාවිච්චි කිරීමේ ක්‍රමය මේ මෑත අවුරුදු විස්සේදී විතර ඉතාමත්ම ප්‍රකට වෙලා තියෙනවා. මේ නිසා අද භාවනා ක්‍රම, එක ආකාරයකට කියන්න පුළුවන් විද්‍යානුකූලයි කියලා. හරියට ඒ ක්‍රමය දන්නවා නම් පැහැදිලිව ම පියවරෙන් පියවරට යන්න පුළුවන්.

ඒකෙ යනකොට දෝ, නැත්නම් අද අපි සාකච්ඡා කරන්න හදන මාතෘකාවේදී අතරමැදි අවස්ථාවක දෝ, මෙන්ම මේ අනිමිත්ත සමාධියට පක්ෂවත් කරුණු ඉදිරිපත් වෙනවා. අපි බලමු ඉස්සරහදි වෙලාව තිබුණොත් කොහොමද ඒක වෙන්තේ කියලා. එන්න ඒක ඉදිරිපත් වෙන එක, වෙන දෙයක් මිසක් කරන දෙයක් නෙවෙයි. කරන දේ නම් මේ විතක්ක විවාර සම්බන්ධ කරගෙන භාවනා කරන එකයි. කරගෙන යනකොට යම් අවස්ථාවක යෝගාවචරයාට මේ අනිමිත්ත සමාධියක් ඇති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අද අභාග්‍යයකට වගේ හුඟක් විපස්සනා භාවනාවේදී ඉක්මනින් ඉක්මනින් යන්න කැමති ඇත්තෝ, පටන් ගන්නකොටම මේ අනිමිත්ත සමාධිය වගේ අදහස් ක්‍රියාත්මක වෙලා, හිතට එන සියලුම දේ දුරු කරමින් දුරු කරමින් යන භාවනාවක් ගැන කතා කරනවා. අරමුණට හිත යොදන්නේ නැහැ, කමටහනක් ඉදිරිපත් කරගන්නේ නැහැ, සිතුවිල්ලක් එනවා නම් සිතුවිල්ල බැහැර කරනවා, වේදනාවක් එනවා නම් වේදනාව බැහැර කරනවා, ශබ්දයක් ඇහෙනවා නම් ශබ්දය මෙනෙහි කරලා බැහැර කරනවා. නිමිති නොගෙන සිටීමේ ක්‍රමයක්. කථා කරනකොට නම් බොහෝම ප්‍රබුද්ධ ගතියක් පේන්න තියෙනවා. නමුත් කවදක්වත් ගමනක් දකින්න හම්බ වෙන්නේ නැහැ. මං මෙතෙක් කථා කරල තියෙන එක් කෙනෙක්වත් අවුරුදු හතඅටකටවත් කවදකවත් ප්‍රගතියක් නම් පෙන්නලා නැහැ.

ඒකට හේතුව මොකද? මෙන්ම මේ අපි විග්‍රහ කරන්න හදන මේ විතක්ක විවාර දෙක. ඒකෙ තියෙන්නේ පුදුම ප්‍රයෝගශීලී ප්‍රභේලිකා පූර්වක යෙදුමක්. අන්න ඒ යෙදවුම නොදන්න නිසා අරමුණක් ගණන් නොගෙනම එන එන දේ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ භාවනාවක් ඔන්න කරන්න පටන්ගන්නවා. ඒක හොඳයි. ඒ මොකද? අපිට දැනගන්න පුළුවන් මෙහෙම දේවල් කරලා වටවළල්ලේ කරකැවී කරකැවී අවුරුදු ගණන් ඉන්නේ ඇයි? මේ බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්වල දීල තියෙන විදියට විතක්ක විවාර යොදගෙන මේ කර්මස්ථාන භාවනාව කෙරුවොත් ඔය වැඩේ වෙන්නේ නැතිව, ටිකයි, නමුත් හෙමින්, නමුත් ප්‍රගතියක් ලබන්න පුළුවන්.

ඒක නිසා අපි බලමු විතක්ක විචාර දෙක සම්බන්ධ කරගෙන, කර්මස්ථානයක් ඉදිරිපත් කරගෙන සමථ වශයෙන් හෝ විදර්ශනා වශයෙන් කටයුතු කරන හැටි. අපි ආනාපාන සමථ කර්මස්ථානය ගත්තොත් ආධුනික යෝගාවචරයාට හඳුන්වල දෙන්නේ ආනාපානය කියලා කියන්නේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක පිළිබඳව හිත පවත්වාගෙන යෑමයි. ඒ හිත පවත්වාගෙන යෑමේදී හොඳ ශ්‍රැතමය ඥානයක් තියෙන්න ඕනෑ, පැහැදිලි වින්තාමය ඥානයකුත් තියෙන්න ඕනෑ, හිත යන්නේ සම්මුති අරමුණට නම් (හුස්මට නම්) සමථයට හොඳයි. සම්මුති අරමුණට නම් සමථයේ වර්ධනයක් වෙනවා. හිත යන්නේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැකි සංස්කාර කොටසකට නම් (උදා :- ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක අතර වෙනස, උනුසුම - සිසිලස, හැපීම උඩුතොලේද - නාසිකාග්‍රයේද යන වග) ඒක විදර්ශනාවට බරයි. ආනාපානසති භාවනාවේදී සුඵතරයකට මේක සිද්ධ වෙනවා, මුල ඉඳලම විපස්සනාවට යනවා. එතකොට අපි කමටහන් වාර්තාවට අනුව දැනගන්න ඕනෑ මොකක්ද ආනාපාන භාවනාවේ තියෙන,

1. ප්‍රඥප්තිය = සම්මුතිය,
එහෙම නැතිනම් ඊට සාපේක්ෂකව තියෙන
2. ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැකි සංස්කාර කොටස් කියලා.

ආනාපානසති භාවනාව සිදු වෙනකොට හුස්ම රැල්ල තමයි කාරකය, අරමුණ වෙන්නේ. ඒ ආරම්භණය ඇවිල්ලා වදින්නේ සමේ ඇත්තා වූ සංවේදී භාවයේ. ඒ සංවේදී භාවය සමහරු දකිනවා නාසිකාග්‍රයේ. සමහරු දකිනවා තොල උඩ. තව සමහරු නාසයේ ඇතුළු ගමන් මාර්ගයේ නැම්මත් දකිනවා. තව සමහරු ඉදිරියේ දකිනවා. ඒ කොයි එක හරි වේවා, සම්මත ක්‍රමය හැටියට පොතේ සඳහන් වෙලා තියෙන්නේ, උත්තරොධෙධු, නාසිකග්‍රො කියන විදියට තොල උඩ හෝ නාසිකාග්‍රයේ. ඒත් අර කියන තැන් වුණත් දෝසයක් නෑ. ඒකේ තමයි ඇවිල්ලා හුළං රැල්ල හොඳටෝම හැපෙනවා වැදෙනවා තේරෙන්නේ. ඒ වදිනකොට උණුසුම් ගති, සිසිල් ගති, කම්පන, වංචල ආදී සංස්කාර කොටස් පහළ වෙනවා. ඒ නිසා භාවනා කරගෙන යනකොට යම් කිසි කෙනෙකුගේ හිත දිගින් දිගටම දෙවේලේ යන්නේ මේ හේතු වෙන්නා වූ හුස්ම රැල්ල කියන ප්‍රඥප්තියට, නැත්නම් සම්මුතියට නම්, යොමු කරන්න ගුරුවරයා උපදෙස් දීල තියෙන්නේ ඒකට නම්, ඒකෙන් අදහස් වෙන්නේ ඒ පුද්ගලයා සමථ භාවනාවේ යෙදෙන්නේ. එතකොට ඒ පුද්ගලයා බලන්නේ ඇතුල් වෙන හුස්මෙන් පිට වෙන හුස්ම කොහොමද වෙන් කරලා දැකගන්නේ? හැපෙන තැන පිළිබඳව හොයන්න

යන්නේ නැහැ, හැපීම නිසා ඇති වෙන උණුසුම් සිසිල් ගති, කම්පන වංචල ගති හොයන්න යන්නේ නැහැ. ඒවා මග හරවමින් හුස්ම රැල්ල බලනවා.

අන්න ඒ හුස්ම රැල්ල අනික් දේවලින් මගඅරවලා වෙන් කොට දැනගැනීමේ කෘත්‍යය සඳහා විතක්කය යොදනවා. මොකද්ද විතක්කය කියලා කියන්නේ? ඇතුල් වෙනකොට ඇතුල් වෙනවා කියලා මෙනෙහි කරනවා, පිට වෙනකොට පිට වෙනවා කියලා මෙනෙහි කරනවා. මේක තමයි අපි විතක්කය කියලා කියන්නේ. අරමුණට හිත නැංවීම සිදු වෙනකොටම නම් කිරීමක් කරනවා. ඒ නම් කිරීමේ මාර්ගයෙන් අර විතක්කය ශක්තිමත් කිරීමක් තමයි කරන්න අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. හිත ඇතුල් වෙනකොට පිට වෙනවා කියන දෙයින් අන්දමන්ද වෙන්වේ නැහැ, නන්තන්තාර වෙන්වේ නැහැ. ඇතුල් වෙනකොට ඇතුල් වෙනවා, පිට වෙනකොට පිට වෙනවා කියලා දැනගන්නවා. මෙන්න මේකට කියනවා විතක්කය කියලා. අරමුණට හිත නැංවීම කරනවා. එතකොටම, ටික වෙලාවක් යනකොට නම් යෝගාවචචරයාට ඇතුල් වීමේ අත්දැකීමත් එක්ක ඇතුල් වීම මෙනෙහි කරමින් මෙනෙහි කරමින් කටයුතු කරනකොට ඒ හා සම්බන්ධ අත්දැකීම්, එහෙම නැත්නම් ඇතුල් වීම, ඇතුල් වෙනවා කියලා මෙනෙහි කරනකොට ඒක විමසා බලන ගතියක්, විචාරයක් මෙතැන සිද්ධ වෙනවා. මේ සිතුවිල්ලක් දිගේ යනවද, වේදනාව දිගේ යනවද, මම කල්පනා කරනවද, ශබ්ද දිගේ යනවද කියන එක තේරුම් බේරුම් කරගන්න පුළුවන් වුණාට පස්සේ තමයි භාවනාව ටිකක් ඉස්පාසු වෙන්නේ. එතකොට ඒකෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන් 'මේ විතක්කය තමයි අරමුණ මෙනෙහි කිරීම', 'විචාරය තමයි ඒ බව, මගෙ දැන් හිත තියෙන්නේ ආනාපානයෙ බව, දැනගැනීම'.

මෙන්න මේ විතක්ක විචාර දෙක සහතික කරන්න, තහවුරු කරන්න, දිගින් දිගට පැවැත්වීමට තමයි උපදෙස් දෙන්නේ. ඒ නිසා කමටහන් සුද්ධ කරනකොට අහනවා, කොහොමද භාවනාව? 'මට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්'. වෙන් කරලා අඳුනාගන්න පුළුවන්ද? හොඳයි 'වෙන් කරලත් හඳුනාගන්න පුළුවන්'. කොච්චර වෙලා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය තුළ වෙන අරමුණු නැතිව ඉන්න පුළුවන්ද? 'මට රැළි තුනහතරක් ඉන්න පුළුවන්. නැත්නම් මට තත්පර තුනහතරක් ඉන්න පුළුවන්, නැත්නම් විනාඩි තුනහතරක් ඉන්න පුළුවන් කියලා යෝගාවචරයා කියනකොට, අහගෙන ඉන්න එක්කෙනාට තේරෙනවා, මෙයාගෙ හිත අරමුණත් එක්ක මුහුණට මුහුණ දලා කොච්චර වෙලා හිටියද, වෙන විදිහකට කියනවා නම් විතක්ක

විචාර දෙක අඛණ්ඩව කොච්චර වැඩ කරලා තියෙනවද, වෙන විදිහකට කියනවා නම් දෙන්නම එකතු වෙලා කරන්න හදන්නේ ආනාපාන අරමුණ මැද විතක්ක විචාර දෙක පුළුවන් තරම් තහවුරු කරන එක.

ඒකට පොහොර දැමීමක් වශයෙන් තමයි කියන්නේ ආශ්වාසයෙ ඇති වෙන්නා වූ විචාරයත් ප්‍රශ්වාසයෙ ඇති වෙන්නා වූ විචාරයත් වෙන් කොට හඳුනාගන්නා තරමටම මේකට ප්‍රේම කරන්නයි කියලා. ඒක අදහාගන්නයි කියනවා. ඉතින් යෝගාවචරයාට උසස් පෙළ පාඩම් පංතියක්, අභ්‍යාස පංතියක් ලැබෙන්නේ. මොකද? ඉතාමත්ම සුක්ෂ්මව බැලූව කෙනෙකුට හැර, මේ ආශ්වාස අත්දැකීම ප්‍රශ්වාස අත්දැකීම වෙන් කරන්න බැහැ. එහෙම නැත්නම් විශේෂයෙන්ම වචනයට නංවන්න බැහැ. නමුත් උත්සාහ කරන්න ඕනෑ. කරනකොට කරනකොට සමහර විටක ආශ්වාසයෙ යනකොට ඇති සීතලක්, ප්‍රශ්වාසයෙ දෙනන උණුසුමක් හෝ මොනවා හරි ලකුණු දක්ක නම් අන්න විශාල කටයුත්ත දැන් විශේෂණය වෙලා, විමසා බැලීම විශේෂණය වෙලා. මේ විචාරය විශේෂණය වෙන්න නම් අනිවාර්යයෙන්ම විතක්කය විශේෂණය වෙලා තියෙන්නම ඕනෑ, මොකද? විතක්ක මත ඉඳගෙනයි විචාර කරන්නේ.

මේ විදියට විතක්ක විචාර දෙක තහවුරු උනා නම් ඒ යෝගාවචරයාට ශබ්දයෙන් එන බාධා, සිතුවිලිවලින් එන බාධා, වේදනා වලින් එන බාධා විෂයයෙහි සිත හිරිවැටෙන ගතියක් එනවා. විතක්ක විචාර වැඩ කරන්නේ නැත්නම් අරමුණ දිගේ ශබ්ද, වේදනා, සිතුවිලි වලින් බාධා වැඩියි. විතක්ක විචාර වැඩ කරනවා නම් අරමුණේ බොහෝ වෙලා පවත්වාගන්න පුළුවන් ගතියත් එක්කම අනෙකුත් අරමුණු විෂයෙහි සිත අහිත භාවයට, නොසැලෙන භාවයට පත් වෙනවා. ඉතින් මේක දවසකින් හරියන්නේ නැහැ. නැවත නැවත නැවත නැවත කරනකොට යම් ප්‍රදේශයකට යම් ප්‍රමාණයකට විතක්ක විචාර තහවුරුව ලැබුවද, ලබන්න ලබන්න ලබන්න යෝගාවචරයාට නීවරණයන්ගේ ප්‍රභාණය, නීවරණයන්ගේ විනික්‍රමණය, යටපත් කිරීම, ප්‍රපංච කිරීම, නානාප්‍ර අරමුණු දිගේ සිත දෙඩමලු වෙන ගතිය එනට එනට එනට එනට අඩු වෙන්න පටන් ගන්නවා. මේ වෙන මොනවක්වත් නිසා නෙවෙයි, මේ යොදන චීර්යය නිසා, සතිය පිහිටුවීම නිසා, විතක්ක විචාරයාගේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම නිසා. ඉස්සර ඉස්සර නම් මේ අරමුණ ජේන්නේ දූවන අශ්වයෙක් උඩ අළු පුහුල් ගෙඩියක් තැන්පත් කරන්න හදනව වගේ කවදකවත් එක විත්තක්ෂණයකට පස්සේ තව

චිත්තක්ෂණයක හිටින්නේ නැහැ වගේ. නමුත් විතක්ක විචාර දෙක තහවුරු වුණා නම් ඒ යෝගාවචරයාගේ අරමුණට හිත බැඳෙන ගතියක් තියෙනවා.

දැන් මෙහෙම දියුණු වෙලා යෝගාවචරයට පැයක් එක හමාරක් විතර එහෙම ඉන්නකොට අර විතක්ක විචාර දෙකේ පුරුද්ද බහුල භාවය නිසා, ඉබේම, මොනම අරමුණක්වත් නැති වෙච්ච වෙලාවේ, ඉබේම හිත ආනාපානයට යනවා. ආනාපානයට ගිහිල්ලා ඇතුළු වීම පිට වීම මෙනෙහි කරන මට්ටමට මේක බහුලිකත වෙනවා. බහුලිකත වෙච්චහම කොච්චර දුරට මේ කටයුත්ත කරනවාද කියනවා නම්, අරමුණත් එක්ක සිත කොච්චර කිට්ටු කරලා සමීප කරලා උත්සන්න කරලා දෙනවාද කියලා කියනවා නම්, මේ කටයුත්ත මතම, විතක්ක විචාර දෙක කිසිම මෙහෙයවීමක් නැතිව දිගටම අරමුණ අල්ලලා දෙන ගතිය මතම යෝගාවචරයාට අරමුණේ අන්තිම සියුම් තත්ත්වය දක්වාම යන්න පුළුවන්.

රූප ධර්ම වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතු කොච්චර ගෙවිල ගියත් ඒ යෝගාවචරයා තාමත් අර ගත්ත පුරුද්ද මත ඉදගෙන හෝ විතක්කය විචාරය, නැත්නම් අරමුණේ ඇතුළු වීම පිට වීම දකිමින්, නැත්නම් ඇතුළු වීමේ පිට වීමේ මායාව සංඥව ලේසය දකිමින් දිගට ගත කරනකොට තමයි ඔය පටිභාග නිමිති පහළ වෙන්නේ. ඒත් නෑ විතක්කය විචාරය අතහරින්නේ. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, අරමුණ සුවපත් වීම අත හරින්නේ නැහැ. එතකොට තමයි මේ පටිභාග නිමිත්තට හිත වැදගැනීම තුළ අර්පණාවට වැටෙන්නේ. මේ අර්පණාව කොහොමද අපේ පොතේ සඳහන් කරන්නේ? සවිතකකං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඒ පුද්ගලයා අරමුණේ තමයි ඉන්නේ. අරමුණ කියන්නේ මෙතැන දැන් ආනාපාන පටිභාග නිමිත්තක්, ආනාපාන නිමිත්ත නෙවෙයි. ඒ නිමිත්තෙ ඉන්නේ, ඒ ඒ තැන, ඒ ඒ ධ්‍යානයෙ ඉන්න ගමන් ඒ ඒ තැන නැවත නැවතත් අරමුණටම හිත නගිනවා පුරුද්දට. මේක ආනාපාන පටිභාග නිමිත්ත බව දැනගන්නවා. මේ කටයුත්තට යෝගාවචරයාට ආයාස කරන්න දෙයක් නැහැ, ඉබේම මේක සිදු වෙනවා, අර කලින් කරපු බහුල භාවය නිසා, භාවිත කරපු නිසා, භාවනා කරපු නිසා. සමහර විට පැය එකහමාර දෙක වුණත් ඉන්න පුළුවන්, සමහරු පැය තුන හතරත් ඉන්නවා.

මෙන්න මේ වෙලාවේදී පවතින්නා වූ ධ්‍යානයට කියන්නේ සවිතකකං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඤානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ප්‍රථම ධ්‍යානයට එළඹ වාසය කරනවා. මෙතනදී ඇති වෙනවා

සෝමනස්සයක්. ඒ සෝමනස්සය සවිතකකං සවිචාරං, නැත්නම් විතක්ක විචාර සහිතයි. මේක හොඳට මතක තියාගන්න ඒ විතක්ක විචාරය කරන දෙයක් නෙවෙයි, සිද්ද වෙන දෙයක්. මෙතැනදී මොනවා හරි කරන්න පටන් අරගත්තොත් අනිචාර්යයෙන්ම සමාධිය කැඩෙනවා, ධ්‍යානයෙන් වැටෙනවා. නමුත් ප්‍රථම ධ්‍යානය පන්තපු කෙනාට දැනගන්න පුළුවන් මේ වෙලාවේ වැඩේ වෙන්නේ කොහොමද? අර මෙතෙක් වෙලා පුරුදු කරපු පුරුද්ද අනුව විතක්ක විචාර දෙක වෙනවා. ඒ නිසා මේකට කියනවා සවිතක්ක සවිචාර සෝමනස්සයක් පහළ වෙනවා යි කියලා.

නමුත් මේකේ පැය එකහමාර දෙක ඉන්නකොට මොකද වෙන්නේ? මේක ඉබේ සිද්ධ වුණත් විතක්ක විචාරය අන්තිමේදී හිස කැක්කුමක් බවට පත් වෙන්න පටන්ගන්නවා. මේ විතක්ක විචාර දෙක නිසා හරියට හිතන්නා වාගේ, චේතනා පූර්වකව කරන්නා වාගේ. මේ විතක්ක විචාර නන්තත්තාර අරමුණු විදිහටත් විසිරෙන්න ඉඩ තියෙනවා, නීවරණ කිට්ටු කරන්න ඉඩ තියෙනවා. එතකොටයි යෝගාවචරයා ප්‍රථම ධ්‍යානයෙන් ද්විතීය ධ්‍යානයට නගින්න ආදීනව සලකන්නේ. මේ විතක්ක විචාර දෙක කරමින් තිබුණත් කෙරෙමින් තිබුණත් මේක නීවරණවලට බරයි. ඒ නිසා මට විතක්ක විචාර දෙකෙන් තොර ද්විතීය ධ්‍යානය ලැබේවා! යි කියලා අධිෂ්ඨාන කරනවා. ඒ අධිෂ්ඨාන කරන්නේ ප්‍රථම ධ්‍යානයේ පැයගණන් ඉඳලා ආදීනව දැකලා.

ඒකෙදී පරිකර්ම කරලා යම් වේලාවක සිත ද්විතීය ධ්‍යානයට නැංවුවොත්, අන්ත යෝගාවචරයා කරන්නෙත් නැති කෙරෙන්නෙත් නැති, විතක්ක විචාර දෙකම රහිත ප්‍රීතියට එළඹෙනවා. ඒ ප්‍රීතිය ප්‍රථම ධ්‍යානයේ ප්‍රීතියට වැඩිය බොහෝම බලවත්. අවිතක්ක අවිචාර සෝමනස්සය කියන ද්විතීය ධ්‍යානය බොහෝම ප්‍රණීතයි. වෙන විදිහකට කියන්නේ, විතක්ක විචාර දෙක නැතුව සමාධියක් ලබන්නත් බැහැ. විතක්ක විචාර දෙක තියෙන තාක් කල් සමාධියේ රසයක් ලබන්නත් බැහැ. ඒ නිසා මේකා නැතුවත් බැරි ඇතුවත් බැරි යකෙක් වාගේ. හුඟදෙනෙකුට මේ ධර්මය අල්ල බදුගන්න වැඩිකම නිසාදෝ, ප්‍රයෝජනය සලකල විතක්ක විචාර පාවිච්චි කිරීමත් අවශ්‍ය වෙලාව ඉවර වුණාට පස්සේ ඒක අතහැර දැමීමත් කියන එක හුඟාක්ම අමාරුයි කරන්න, හුඟාක්ම තේරුම්ගන්නවා අඩුයි. ඒක හරියට කරන්නේ හරකා ගෙනියනකොට හරකා යන්නේ නැත්නම් අදින්නේ නැත්නම් ඌට තලන්න ඕනැ. එතකොට කෙටිට ගන්න ඕනැ. අඩහැරපාන්න ඕනැ. නමුත් කරන්නේ අදිනවා නම් ආයේ තළන්න යන්න නරකයි. එතකොට අර

කරන්නේ එලවන එකා හරකා වෙනවා. කරන්නය එලවන එකා හරකා නෙවෙයි, කරන්නය එලවන එකා කරන්නකාරයා. ඌ දැනගන්න ඕනෑ මෙන්න මේ වෙලාවේ හරකා කීකරු කරගන්නකල් වියගහට පුරුදු කරගන්නකල් ඌට තළන්න ඕනෑ. ගහන්න ඕනෑ. අඬහැරපාන්න ඕනෑ, බය කරලා කොහොමහරි ගෙනියන්න ඕනෑ. නමුත් ඊට පස්සේ ඌ කීකරු වෙලා බර අදිනවා නම්, කර දෙනවා නම් තව දුරටත් ඌට ගහන එක වටින්නේ නැහැ.

ආන්න ඒ වගේ තමයි අරමුණේ හිත පිහිටන්නේ නැත්නම්, මෙනෙහි කරමින් මෙනෙහි කරමින් විතක්ක විවාර පුහුණු කරමින් පුහුණු කරමින් අරමුණට හිත බන්දනවා. බැන්දුවාට පස්සේ ඒත් මදි, පැයක් විතර බන්දනවා, එකහමාරක් විතර ඉන්න බන්දනවා ආදී වශයෙන් විතක්ක විවාර පුරුද්දට යන තරමට යන්න අරිනවා. ගියාට පස්සේ තමයි අරමුණේ ඉතාම සියුම් තත්ත්වවලට අපිට යාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ, විතක්ක විවාර දෙක හැරමිටිටක් කරගෙන, අත්වැලක් කරගෙන නගිනවා. නැගලා ඉවර වුණාට පස්සේ ඒ අරමුණ සම්පූර්ණයෙන් ගෙවිල යනවා වගේ, නැත්නම් අරමුණේ තියෙන ගොරෝසු තත්ත්ව ගෙවිලා ගියාට පස්සේ, අන්න විතක්ක විවාර දෙක රජ වෙනවා. රජ වෙලා ඔන්න ධ්‍යානයක් උපදවනවා, ප්‍රථම ධ්‍යානය. නමුත් මේ විතක්ක විවාර දෙක ඒ ධ්‍යානයේදී ආයේ කලබලයක්, කරදරයක් බවට පත් වෙනවා. මෙතෙන්ට එතකල් උදව් කලා වූ ඒ විතක්ක විවාර දෙක නැති ද්විතීය ධ්‍යානයට සමවදිනකොට තමයි මේ ප්‍රීතිය පහළ වෙන්නේ. මේකම මේ තාලයටම සිද්ධ වෙනවා විපස්සනාවේදී.

ඒ නිසා මේ විතක්ක විවාර දෙක හරියට යෙදවීමේ ක්‍රමයට තමයි මිනුම් කිරීමේ ක්‍රමය කියල කියන්නේ. හරි බයයි සමහරු මේකට. ඒ මොකද හේතුව? ඇත්ත, බය වෙන්න කාරණාවක් තියෙනවා. ඒ මොකද? විතක්ක විවාරය අවශ්‍ය වෙලාවේදී පාවිච්චි කරන්න ඕනෑ, වැඩ ඉවර වෙච්චහම අයින් කරන්න දැනගන්න ඕනෑ. සමහරු මේක දන්නෙ නැති නිසා අනවශ්‍ය වෙලාවට මේක පාවිච්චි කරනවා. හැබැයි අවශ්‍ය වෙලාවට මේක විසි කරනවා නම්, ඇත්ත, එතකොට ඒක කරදරයක් තමයි. අපි දැන් ඉගෙනගන්න ඕනෑ, කොහොමද අවශ්‍ය වෙලාවට පාවිච්චි කරන්නේ, කොහොමද අනවශ්‍ය වෙලාවට අයින් කරන්නේ කියලා. අපි පිම්බීම හැකිලීම අරමුණ ගන්නවා, එහෙම නැත්නම් ආනාපානයේ උණුසුම් සිසිල් ගති හෝ හැපෙන තැන වගේ සංස්කාර අරමුණකට හිත දැනව. මේ දෙකෙන් වඩාත් ගොරෝසුවට අහු වෙන්නේ පිම්බීම හැකිලීම. නමුත් දෙකටම එකාකාරව

යොදවන්න පුළුවන්. පිම්බීමට හැකිලීමට යොදනකොට ගුරුවරයා මතක් කරලා දෙනවා උදරයටම හිත යොදන්න. යොදලා හොඳට බලාගෙන ඉන්න, වෙන පුකට අරමුණක් නැහැ. දැන් තියෙන්නේ උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම පමණයි. විශේෂයෙන්ම ආනාපානයටත් වැඩිය පුකට නම්, උදරයේ පිම්බීම හැකිලීමට හිත යොදන්න. යොදලා ඒකට හිත ගියා බව දන්නවා නම්, දැන් හිතෙන් ප්‍රශ්න කරන්න ඕනෑ, මොකක්ද පිම්බීමෙන් හැකිලීමේ ඇති වෙනස? පිම්බීම හැකිලීමට හිත යනවා කියන්නේ විතක්කය. නමුත් ඒ දෙක වෙන් කොට හඳුනාගන්න තරමටම පිරිව්ව දක්ම එන්න නම් විචාරය හොඳට වැඩ කරන්න ඕනෑ. වැඩ කරනකොට කරනකොට තේරෙනවා පිම්බීම කියලා කියන්නේ ඉදිරි ගමනක් හැකිලීම කියලා කියන්නේ පසුපස ගමනක්. පිම්බීම කියලා කියන්නේ ආතතිය වැඩි වීමක්, හැකිලීම කියලා කියන්නේ ආතතියෙන් නිදහස් වීමක්. පිම්බීම කියලා කියන්නේ දසදිශාවටම බැලුමක් වාගේ පිම්බීමක්. හැකිලීමක් කියලා තියෙන්නේ හුළං යෑම වගේ හැකිලී යාමක් ආදී විදිහට මේ විතක්ක විචාර දෙක කොච්චර පුකටව යොදවන්න පුළුවන්ද කියනවා නම්, හාත්පසින්ම එකිනෙකට විරුද්ධ ක්‍රියාවලී දෙකක් විධියට පිම්බීම හැකිලීම දැකගන්නවා.

මේ හාත්පසින්ම විරුද්ධ මේ ක්‍රියාවලී දෙකටත් මුහුණත් රාශියක් තියෙනවා. ඒක කම්පනයක් විදිහට පෙනෙන්න පුළුවන්, වංචලයක් විධියට පෙනෙන්න පුළුවන්, ඉදිරිපසින් ඉහළ පහළ දසදිශාවට ඇතුළු වෙන දෙරක් ඇරෙනවා වැහෙනවා ආදී වශයෙන් විවිධ ආකාර තියෙන්න පුළුවන්. ඒ සෑම ආකාරයකින්ම පිම්බීම හැකිලීම වෙන් කරනවා, නැත්නම් ආශ්වාසයෙන් ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරලා විතක්ක විචාර දෙක උපරිම ක්‍රියාවට නගන්න ඕනෑ. කොච්චර පුහුණු යෝගාවචරයින්ට කිව්වත් මේක නම් වරදිනවා. මොකද? ඊයේ භාවනාව හරි ගියා යි කියලා අද මේක නොකර බැහැ. අදත් අලුතින්ම කරන්න ඕනෑ. ආන්න ඒ විදියට විතක්ක විචාර දෙක යොදගෙන යනකොට විශේෂයෙන්ම ටිකක් පුරුදු යෝගාවචරයන්ට වරක් දෙකක් විතර වාගේ, මේ පිම්බීමේ හැකිලීමේ වෙනස අහු වෙනවා. ආධුනික යෝගාවචරයන්ට නම් ගොඩක් වෙලා අහු වෙනවා. අහු වේගෙන අහු වේගෙන යනකොට මොකද වෙන්නේ? ටිකක් වෙලා යනකොට අර පිම්බීම සහ හැකිලීම දෙක අතර තියෙන වෙනස අතර මායිම දුරු වෙන්න පටන්ගන්නවා. නැත්නම් දෙක අතර වෙනස අඩු වෙන්න පටන්ගන්නවා.

මෙහෙම වීගෙන යනකොට යනකොට යනකොට යෝගාවචරයා මෙනෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය කොයි ආකාරයෙන් හැසිරවිය යුතුද? ඒකේදී බුරුමේ මහාසී ක්‍රමයේදී කියලා දෙන්නේ, තමන්ට තේරෙනවා නම් මේ තුනී වීම, මේ නොපෙනී යාම නිසා සිත කුසිත භාවයට පත් වෙලා සිත සීතල වෙලා ලීන භාවයට පත් වෙලා සැඟවීගන්න මට්ටමට එන්න පුළුවන්. මට වැඩක් බාරදුන්නා. ඒ වැඩේ ඉවරයි. ඒ නිසා මම ටිකක් විවේක ගන්නවා. මෙනෙහි කරන්න අරමුණක් නැහැ දැන්. මොකද? පිම්බීම හැකිලීම පේන්නේ නැහැ. එහෙම තමයි යෝගාවචරයා කියන්නේ. නමුත් වෙලා තියෙන්නේ, පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස නැති වෙලා. ආන්න ඒ බව වෙනවා නම්, ඒ වාගේ අල්ලගත්ත අරමුණ දිගේම සිත යන ගමන් අරමුණ තුනී වෙන ගතියකට, නිවෙන ගතියකට එනවා නම් 'මෙනෙහි කිරීම වැඩි කරන්න ඕනෑ' කියලා කියනවා. එක පිම්බීමක් තුන්හතර සැරයක් මෙනෙහි කරන්න ඕනෑ, එක හැකිලීමක් තුන්හතර සැරයක් මෙනෙහි කරන්න ඕනෑ. කරනකොට කරන කොට අරමුණ ක්‍රමයෙන් සියුම් වේගෙන යනවා. නැත්නම් දෙක අතර වෙනස්කම් අඩු වේගෙන යනකොට මෙනෙහි කරන සිත සක්‍රිය වෙනවා, සතිය සමාධිය වැඩි වෙනවා.

එතකොට යෝගාවචරයා අරිටත් වඩා විමසුම් නුවණින් බලනවා ඇත්තටම දැන් අරමුණ නැති වෙලාද යන්නේ, එහෙම නැතිනම් අරමුණේ වෙනස නැති වෙලාද කියලා. පිම්බීම හැකිලීම අතර වෙනස නැති වෙලා යනවද කියන එක හොඳට නිරීක්ෂණය කරනකොට, උනන්දුවෙන් බලන්න බලන්න හුස්ම ගැනීම නතර වෙලා මැරීලාවත්, බඩ කොටස ඇඟෙන් වෙන් වෙලාවත්, එහෙම මොකවත් වෙලා නැහැ. වැඩ ඔක්කොම යනවා. නමුත් තමන්ට පිම්බීමේ හැකිලීමේ ඉස්සර වෙලා මෙතෙක් පෙන්වපු දේවල් නැති වෙච්ච නිසා කම්මැලි සිත, කම්මැලියට පේන කියන්න පුළුවන් වගේ, පේනසක් කියනවා, 'දැන් පිම්බීම හැකිලීම නතර වෙලා' යි කියලා වැඩ වරනවා. එහෙම නොවෙන්න තමයි වේගයෙන් මෙනෙහි කරන්නේ. මෙනෙහි කරමින් කරමින් බැලුවොත් යෝගාවචරයාට පේනවා මේ පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස අඩු වෙන වැඩපිළිවෙළ දිගට සිද්ධ වෙනවා. ඒක එතකොට ප්‍රබුද්ධයි. ඉස්සෙල්ලා වගේ පේන කියන එක කරන්නේ නැහැ, දැන් තමන් දන්නවා. අරමුණ තුනී වෙනවා, නමුත් මම උනන්දුවෙන් බලනවා කියලා යනකොට එක තැනකට එනවා මොනම තාලෙකින්වත් පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනසක් අල්ලන්නම බැහැ. හැබැයි බලාගෙන ඉන්න හිත හොඳටෝම සක්‍රියයි. හොඳටෝම භාවනාවේ උනන්දුවෙන් කටයුතු කරනවා.

ඒක නිසා මේ වෙනස සම්පූර්ණයෙන් එකිනෙක හා මිශ්‍ර වෙන වෙලාව, නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම එකම ක්‍රියාවක් බවට පත් වෙන වෙලාව, යෝගාවචරයා දවල් එළියේම දැකගන්නවා. මේකට කියනවා ප්‍රඥප්තියේ හැලී යාම, සටහන් සහ ආකාර දිය වී යාම කියලා. ඉස්සර වෙලා මේක සිද්ධ වුණේ අඳුරේ, නිදි කිරකිරා. මේකට එනකොට සිත හැරලා. දැන් එහෙම නැහැ. දැන් ඒකට හොඳටෝම ලැස්තියි, 'ආ! මේක තමයි මට හැමදම කරන්නේ, මල්ලෙන් ගහල පැනල යනවා, අද මම අල්ලගන්නවා' කියලා වැඩි වෙලා වේගයකින් වේගයකින් මෙනෙහි කරමින්, මෙනෙහි කරමින් ඉන්නකොටත් අන්න පිම්බීම හැකිලීම දෙක අතර වෙනස නැති වෙනවා, අර නිමිති නැති වෙනවා. අපි මෙතෙක් කල් අරමුණ දිහා බලන්න පුරුදු වෙලා හිටියේ සංඥ ගනිමින්, සටහන් තබා ගනිමින්. දැන් සටහන් දිය වුණාට පස්සේ මෙනෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය පව වෙනවා. මෙනෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය කොන් වෙනවා. මෙනෙහි කිරීමේ යන්ත්‍රය අවලංගු වෙනවා. ඉස්සර වුණේ මේක අඳුරේ. ඉස්සර වුණේ මේක කොහෙදිද දන්නේ නැහැ, එක පාරටම හිනෙන් නැගිට්ටා වගේ නැගිටිනකොටයි දන්නේ.

නමුත් දැන් මේක හොඳට කරන්න නම් විතක්ක විචාර දෙක අවසාන මොහොත දක්වා ක්‍රියාත්මක කරන්න. හැබැයි දැනගන්න යම් වෙලාවක විතක්ක විචාර දෙක අවලංගු වෙනවා. යම් වෙලාවක මේක නිර්වර්ණ වෙනවා, නිෂේධ වෙනවා, ක්ෂය වෙලා යනවා, හීන වෙලා යනවා. මෙන්ම මේක විතරක් අඳුරේ අන්ධකාරේ වෙන්න දෙන්න. මේක හොඳටම ප්‍රකටව ප්‍රබුද්ධව දවල් එළියෙන් දැකගන්න පුළුවන් නම්, ඒ යෝගාවචරයා කියනවා දැන් මෙනෙහි කළාට අල්ලන්නේ නැහැ. හරියට රබර් බෝලයකින් ගලකට දමල ගැහුවා වගේ මෙනෙහි වීම පොළා පනිනවා. මෙන්ම මේක දවල් එළියෙන් නොදකින තාක් කල් යෝගාවචරයා හරිම වෙහෙසක් දරනවා මේ විපස්සනා භාවනාවෙ. අරමුණ නිරස වෙනවා. ලෝකෙ මහා එපා වෙනවා. පාඨ වෙනවා. කැමත් එපා වෙනවා. නින්දක් එපා වෙනවා. දකින දකින දේ නිර්වර්ණ වෙන ගතියක් වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඉතින් සමහරු බෙහෙතුවත් ගන්නවා. ඒ මොකද? මොනම දේකවත් රසයක් නැති වෙලා ගිහිල්ලා.

නමුත් මේකෙ වෙන්න මෙන්ම මේකයි කියන දුනුමෙන් විතක්ක විචාර දෙක වරක ඉතාමත්ම ක්‍රියාත්මක වෙලා, පස්සේ විතක්ක විචාර දෙක හැලෙන වෙලාවක් එනවා. සර්පයෙක් හැදෙනකොට ඒ වටපිට කට්ට තියෙන හැව යම් කිසි ප්‍රවර්ධන අවස්ථාවකට ආවට පස්සේ කරදරයක්

වෙනවා. ඊට පස්සේ හලනවා. ඊගාවට තව හැවක් මතු වෙනවා. ඒකත් එතකොට හරි සතුටුයි. පරණ හැව ගියා. අලුත් හැවක්. නමුත් ඒ අලුත් එකටත් ඔව්වරම තමයි. ඕකත් හැව වශයෙන් හැලුවට පස්සේ නම්, ඔය හැලිවිච කෙළ පිඩක් වාගෙ තමයි, කිසිම ප්‍රියක් නෑ. ඒ නිසා විතක්ක විවාරය බොහොම හොඳට වැඩ කරනවා. වැඩ කරල හැව හලන්නා වාගෙ හැලෙනවා. අන්න එහෙම හැව හලන වෙලාව නොදැකිය යුත්තක්වත් නොපැතිය යුත්තක්වත් නොවෙයි, හොඳ දවල් එළියෙන් බැලිය යුත්තක්. බැලුවට පස්සේ තමන් දැන් විතක්ක විවාර දෙකෙන් තොරව අරමුණට ගිත ඉදිරිපත් වෙලා ඇලිල සිටින ගතියක් තියෙනවා නම්, ආයේ විතක්ක විවාර දෙක පිටිපස්සේ හොයහොයා යන්න එපා, යන්න අවශ්‍ය නැහැ. ඒ මොකද? විතක්ක විවාරයෙන් වෙන්න ඕනෑ කටයුත්ත වෙලා, දැන් අරමුණට ගිත බැඳලා. ඒ වෙලාවේ තියෙන්නෙ අවදි භාවයෙන් යුක්තව අරමුණ දිහා බලාගෙන ඉන්නවා. දැන් ඔය තියෙන්නේ අනිමිත්ත ස්වරූපය. අරමුණ තියෙනවා, නමුත් කියාගන්න බැහැ.

අපවත් වෙච්ච ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ පොතේ උන්වහන්සේ කියනවා ආනාපානයේදී මේ වැඩේ වෙන නිසා, තමන් කැලේ අතරමං වුණා, මුහුදක අතරමං වුණා, කාන්තාරයක අතරමං වුණා වගේ වෙන නිසා, මුල් මුල් වෙලාවේදී අරමුණ ජේන වෙලාවේදී හොඳටෝම සලකුණු ගන්නයි කියල. අරගෙන ඒ ප්‍රකටව ගත්ත සලකුණු විතක්ක විවාර වශයෙන් පවත්වමින්, ඒවා නැති වෙන හැටි හොඳටෝම දවල් එළියේ දැක්කා නම්, එතකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා දැන් භාවනාව සිද්ධ වෙනවා. මේක නොදැක්කා නම් අසරණ වෙනවා, බය වෙනවා, කම්මැලි වෙනවා, එපා වෙනව, කියාගන්න බැරි තත්ත්වයකට පත් වෙනවා.

ඒක නිසා මේ විතක්ක විවාර දෙක සර්වඥයන් වහන්සේ මෙතැනදි පාවිච්චි කළේ උපකරණයක් විදිහට. ඒ උපකරණය පාවිච්චි කරලා කරලා උපකරණය හොඳටෝම ගෙවෙනකොට ඒක විසි කරන්න ඕනෑ. දැලිපිහියට වෙන්නෙන් ඒකයි. පොරවට වෙන්නෙන් ඒකයි. රිටි පනින මිනිහගෙ රිටට වෙන්නෙන් ඒකයි. අන්තිම ඉහළ කෙළවරට ගියාට පස්සේ රිට විසි කළේ නැත්නම් උන්දට කවදවත් රිටි පැනීමේ තරඟයෙන් ජයගන්න බැහැ. මේක මට උඩටම යන්න උදව් කරපු රිට නෙ, ඒක නිසා මේක බදගෙනම මම එහා පැත්තට පනින්න ඕනැයි කිව්වොත් එයාට කවදකවත් රිටි පැනීමේ තරඟයෙන් දිනාගන්න බැහැ. ඒ නිසා කොයි උපකරණය වුණත්

ඉටිපන්දමක් වුණත් හොඳටම ක්‍රියාත්මක වෙලා ඉටිපන්දම පිවිටිලා විනාශ වෙනවා. අපි කිව්වොත් මේ ඉටිපන්දම මට උදව් වුණේ, ඒක නිසා ඉටිපන්දම තියාගන්න ඕනැයි කියලා, එතැනින්ම ආලෝකය නතර වෙනවා.

ඒක නිසා භාවනාවෙන් තමන්ට වැටහෙනවා විතක්ක විචාර දෙක පත්තු වෙලා පිවිටිලා විනාශ වෙලා යනවා. නමුත් විනාශ වුණාට ආයෙ අරමුණට සිත බැඳගන්නවා. මෙන්න මේ තත්ත්වයේදී හුඟාක් යෝගාවචරයො, හුඟක් නෙවෙයි ඔක්කොම, හරියට වෝදනා, හරියට කලකොල. ආයෙ ඒක පුම්බලා හකුළලා හරි බලනවා. එහෙම නැත්නම් ආනාපානයෙන් මේ වැඩේ වුණා නම් පුම්බලා හකුළලා බලනවා. පුම්බලා හකුළලා මේක වුණා නම්, ආනාපානය කරල බලනවා, නැත්නම් බුද්ධානුස්සතිය කරලා බලනවා. පුදුම බයක් තියෙනවා සංඥව නැති වෙනකොට. තමන්ගේ සක්කාය දිට්ඨිය පොඩ්ඩක් හෙලිලුම් කනවා. සීමාව නැති වෙලා යනවා. එතකොට තමයි මේ බය. මේක සිද්ධ වෙන්නේ විතක්ක විචාරයත් පව වෙනකොට.

මේකෙදී සර්වඥයන් වහන්සේ දුන්නේ මොකක්ද සක්කපඤ්ඤ සූත්‍රයේ, යම් වෙලාවක අපි අරමුණ බැඳ තබාගැනීමට විතක්ක විචාර පාවිච්චි කරලා එතැනදී සෝමනස්සයක් පහළ වෙනවා නම් ඒක භාවිතබ්බ සෝමනස්සයක්. ඒක පිළිබඳව ප්‍රශ්නයක් නැහැ. හොඳයි භාවනාවෙන් ලැබෙන සෝමනස්සය. නමුත් ඊටත් වැඩිය හොඳ සෝමනස්සය තමයි විතක්ක විචාර දෙකෙන් තොරව ලබන සෝමනස්සය. මෙනෙහි කිරීමෙන් තොරව අරමුණේ බැඳගැනීමෙන් ලැබෙන සෝමනස්සය. එහෙම නැත්නම් අරමුණ හොඳටෝම ගෙවිලා හොඳටෝම සියුම් වෙච්ච වෙලාවෙදී හොඳට ඒක දිහා බලාගෙන ඉන්න පුළුවන් නම් එයින් ලැබෙන සෝමනස්සය අරිට වැඩිය බොහෝමත්ම මිහිරියි, බොහෝමත්ම ගැඹුරුයි. බොහෝමත්ම සංසාරයෙ අඩියට යනකල්ම පරාසය ජේනවා. මෙන්න මේ ටික විපස්සනාවට සිත වැටෙන්න කලින්ම සිදු විය යුතුයි. මේ නිසා සමහර ඇත්තෝ කියනවා මේකට, විපස්සනා ප්‍රථම ධ්‍යානය කියලා.

ඊට පස්සේ තමයි ආයෙ සැරයක් අරමුණ ජේනන පටන්ගන්නේ, සියුම්වට ජේනන පටන්ගන්නේ. ඉස්සර වගේ කලකොල නැහැ, බොහොම කීකරු තාලෙට, කරත්තෙට හුරු කරපු ගොනා වගේ තියපු ගමන් කරත්තෙට කර දෙන ගතියක් එනවා. ඊට පස්සේ ආයේ පටන් ගන්න පුළුවන් එක්කො දැනීම වශයෙන් හෝ එහෙම නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම වශයෙන්. එහෙම කරන්න පටන්ගන්නට පස්සේ උග්‍ර තත්ත්වයට පත් වෙලා තදබල

සෝමනස්ස ගෙනත් දෙනවා, තදබල සතිය ගෙනත් දෙනවා, ධර්ම රාශියක් ගෙනත් දෙනවා. පළවෙනි කඩඉම පැන්නට පස්සේ.

මේකේදී අහු වුණොත් ආයෙ වැටෙනවා. ඒ නිසා මෙතැනදී ආයෙ විතක්ක විවාරය පාවිච්චි කරන්න වෙනවා. දැන් හරි, උඹ හොඳ එකා කියලා පිටට තට්ටු කරන්න පටන්ගන්නවා මාරයා. ප්‍රීති සෝමනස්ස ආලෝක ප්‍රභාස්වර ගති උපේක්ෂා හෙම ගෙනත් දෙනවා. මතක් කරගන්න ඕනෑ දැන් ආයෙ මේ ගිනිබෝල කැවොත් මම ආයෙ වැටෙනවා. ඒ නිසා මෙතැනදී ආයෙ විතක්ක විවාරය පාවිච්චි කරනවා, අරමුණ බේරාගන්න. එතන ආයෙ සැරයක් විතක්ක විවාර ගෙවෙන්න පටන්ගන්නවා. දැන් ගිහිල්ලා නතර වෙන්නේ කොහෙටද? උපේක්ෂා විෂයෙහි. ඒ උපේක්ෂාවට යනකොටත් අන්තිම වෙනකොට මෙනෙහි කරමින් අරමුණ යාන්තම් ලේශ වශයෙන් පවත්වමින් ඉදිරියට යාම බොහෝ දුරට සන්පුරුෂ ක්‍රියාවක් වගේ වැටහෙනවා. හැබැයි හරි පාළු ජීවිතේ. කිසිම දෙයක රසයක් නැහැ භාවනාවෙන් තොර. අන්තිමටම තේරෙනවා මෙනෙහිත් නොකර, හිතුවිලි එන්නේ වරෙන්, සද්දේ ඇහෙන්නේ ඇහියං, වේදනා දූනෙන්නේ දැනියං, අරමුණ ජේන්නේ පෙනියං, මම කරබාගෙන බලාගෙන ඉන්නවයි කියල විතක්ක විවාර දෙකෙන් තොරවත් ඇති වෙන්නා වූ උපේක්ෂාවක් ඇති වෙනවා.

ඔන්න ඔකේ තලතුනා වුණාට පස්සේ තමයි හිත ගෝත්‍රභූඥනයට හිතන්නේ, ලෝකෝත්තර තත්වයට හිතන්නේ. මෙලොව පැත්තෙන් තාම හිතෙනවා මට සිතුවිලි නැති සිතක් වේවා, වේදනා නැති සිතක් වේවා, ශබ්ද නැති සිතක් වේවා! තාම හිතන්නේ සිතුවිල්ලක්ම තමයි. ඒවා තාම අපේ පුහුදුන්කම පෙන්නන දේවල්.

මේවා ජේන්නේ නැති වුණත් කමක් නැහැ. මට මේ මොනම අරමුණක්වත් නැති සංඥාවක්වත් නැති උපේක්ෂාවෙන් ඉන්න ලැබේවා! යි කියලා හිතනකොට පුදුමාකාර සන්සුන් භාවයකට පත් වෙනවා. එතකොට විතරයි හිත තේරුම්ගන්නේ, කලින් තිබිච්ච තණ්හාව දැන් නම් ගෙවිලා. දැන් හිතට කැමති නම් පුළුවන් ලෝකෙන් එහා පැත්තට යන්න, නැත්නම් නැවතත් මේ පැත්තට එන්න. බොධිසත්ත්ව ආදී අදහස් ඇති ඇත්තෝ ආපහු එනවා, නැති ඇත්තෝ එහාට පනිනවා.

ඒ නිසා මේ විතක්ක විවාර දෙක පාවිච්චි කිරීමේ දක්ෂතාව තියෙනවා නම් තණ්හාව නිකම්ම තුනී වෙලා යනවා. විතක්ක විවාර දෙකක් නැතිව කොච්චර තණ්හාව දුරු කෙරුවත් වතුර යට තද කරගෙන හිටියා

වගේ අතින් අල්ලගෙන හිටින තාක් කල් තණ්හාව යට වෙලා තියෙනවා, අත ගත්ත ගමන් උඩට එනවා. ව්‍යාකරණ දන්නෙ නැති ඇත්තෝ භාෂාවට බයයි, බඩ අජීර්ණකාරයෝ කෑමට බයයි. ඒ වගේ තමයි විතක්ක විචාර දෙක දන්නේ නැති ඇත්තෝ අර කලින් ඔක්කොම මෙනෙහි කරලා වෙනස් කරන්න හදන කතාවට හෝ මෙනෙහි කරපුවහම කොහොමද වේදනාව නැති කරන්නේ ආදී වශයෙන් තර්ක කරමින් ගත කරනවා.

ඒ නිසා සක්කපඤ්ඤ සූත්‍රයේ වගේ තියෙන දේවල් මේ භාවනා ක්‍රමයේදී ඉදිරිපත් කරන ක්‍රමයත් එක්ක සංසන්දනය කරල බලනකොට පුදුමාකාර ගැඹුරක් තියෙනවා. හැබැයි කවදවත් හිතලා නම් ගන්න බැහැ. අනිච්චාර්යයෙන්ම ගුරුවරයා කියන දේ අහලා ඒ දේ වරද්ද වරද්ද හිඟිල්ලා හරියාගෙන එනකොට විතරක් තමනුත් මාර්ග ඵල හෝ මොකක් හරි හොඳ ප්‍රතිඵල ලැබුවොත්, අනුන්ට කියාදෙන්න පුළුවන් මට්ටමකට පත් වුණොත් හැර එතකල්ම කරන්න තියෙන්නේ, මම මොකවත් දන්නේ නැහැ, උපදෙස් ටික පිළිපදින එක විතරයි තියෙන්නේ කියලා, හැකි තාක් දුරට යටහත් පහත්ව කටයුතු කරන්නයි. එහෙම නම් මේ නිරෝධය අඩු ගානේ තදංග වශයෙන් ලබාගන්න පුළුවන් ශක්තිය ලැබෙනවා. ඒක නිසා ඉදං වුච්චි හික්ඛවෙ, දුක්ඛනිරොධො අරියසච්චං කියලා මේක හමාර කරනවා. ඒක ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ සඳහන් කරන්නේ යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සගො මුත්ති අනාලයො. මේ වැඩපිළිවෙළ හොඳටම ගොරෝසු තැන ඉදලා සියුම් තැනට පත් වීමේ වැඩපිළිවෙළට යෝගාවචරයම සාක්ෂි.

ඒක නිසා දුක්ඛ සත්‍යය තුළමයි සමුදය තියෙන්නේ, සමුදය තුළමයි නිරෝධය තියෙන්නේ. ඒ නිසා අපට යමක් අද අඩුපාඩුයි කියලා කිසිම පශ්චාත්තාප වෙන්න දෙයක් නැහැ. අනිච්චාර්යයෙන්ම අපි මේ කරගෙන යන වැඩේ මේ කියන විදිහෙ විතක්ක විචාරවල යෙදීමෙන් අරමුණේ සියුම් භාවයට ක්‍රමානුකූලව පත් වෙනවා නම්, යෝගාවචරයාට ඒකම අධිෂ්ඨාන ශක්තිය වැඩි දියුණු වීමට හේතු වෙනවා. එයින් අපි අද මේ නිරෝධ සත්‍යය පිළිබඳව නිමාව දකිමු.

අද ධර්ම දේශනාවේ සමාජීය මෙතැනින් සටහන් කරන්න කැමතියි. සියලුදෙනාටම තදංග වශයෙන් හෝ සමුවිජේද වශයෙන් නිරෝධ සත්‍යය මෙතැනදී වහාම දකගැනීමේ ශක්තියට මේ ධර්ම දේශනාවත් හේතු වාසනා වේවා! යි ප්‍රාර්ථනා කරමින් අද ධර්ම දේශනාව මෙසේ සමාජික කරනවා.

ධර්මදේශනා සකස් කිරීමට සහාය දුන් පින්වතුන් හට කරන පුණ්‍යානුමෝදනාව

අප අරණ්‍ය සේනාසනයේ භාවනා වැඩසටහන් සම්බන්ධීකාරක මහත්ම මහත්මීන්ගෙන් මීට ඉහතදී කරන ලද ඉල්ලීමක් අනුව, ආරණ්‍ය සේනාසනයට සම්බන්ධ දයක දයිකා බොහෝ පිරිසක් ධර්ම දේශනා පිටපත් කිරීම, නිවැරදි කිරීම, ටයිප් කිරීම ආදී කටයුතුවලින් අපට උපකාර කළහ. මෙම දේශනා කාණ්ඩය ඉතාම කෙටි කාලයකදී ඔබ අතට පත් වන්නේ ඔවුන් අපට දැක්වූ එම කාරුණික සහයෝගයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. ඉදිරි කාණ්ඩද මෙලෙස ඔබ අතට පත් කිරීම අපගේ අභිලාෂයයි.

ඒ කරන ලද මහඟු කාර්යය වෙනුවෙන් පහත නම් සඳහන් දයක දයිකාවන්ට අපගේ ගෞරවය ප්‍රණාමය පුද කරමු. මෙම නාම ලේඛනය සකැසීමේදී කිසි යම් අතපසු වීමක් සිදු වී ඇතොත් ඒ ගැන අපගේ කනගාටුව ප්‍රකාශ කරන අතරම, එම අතපසු වීම් දන්වා එවන මෙන් ගෞරවයෙන් ඉල්ලා සිටිමු. ඉදිරි කාණ්ඩවලදී ඒවා නිවැරදි කිරීමට අපි බලාපොරොත්තු වෙමු.

- අනුලා ප්‍රේමවන්දු සොයුරිය - ඩනෙඩින්, නවසීලන්තය
- අයිරින් සුබසිංහ සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- භාමනී කුමාරසේන සොයුරිය - මහරගම
- පද්මා රත්නායක සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- ඩොරින් වීරසිංහ සොයුරිය - බත්තරමුල්ල
- තයිකා මහනාම සොයුරිය - අලුබෝමුල්ල
- එම්. මාරසිංහ සොයුරිය - මාලබේ
- උදේනී තිලකරත්න සොයුරිය - නක්කාවත්ත
- මාලනී වික්‍රමාරච්චි සොයුරිය - උදම්මිට
- ලිලන්ගා බාලවන්දු සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- මැණික් බස්නායක සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- ගංගා ජයවික්‍රම සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- පද්මා සමරතුංග සොයුරිය - උඩහමුල්ල
- ඩයනා සමරසිංහ සොයුරිය - කැගල්ල
- නන්දනී වනිගසේකර සොයුරිය - ඕක්ලන්ඩ්, නවසීලන්තය
- අරුණ ලක්මාල් සොයුරා - නවසීලන්තය
- ඉෂංකා සමරවීර සොයුරිය - හෝමාගම

- ලක්මාල් නන්දසිරි සොයුරා - මාබෝදල
- විජේ අලංකාරගේ සොයුරා - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- විමල් ගමගේ සොයුරා - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- බන්දු ගමගේ සොයුරා - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- වමිලා ජයවර්ධන සොයුරිය - සිඩ්නි, ඕස්ට්‍රේලියාව
- ප්‍රියංකා මොල්ලිගොඩ සොයුරිය - බොරැස්ගමුව
- නදීෂා දිලිනි සොයුරිය - ඇඹිලිපිටිය
- අනුෂා ගුණරත්න සොයුරිය - කුරුණෑගල
- උදනී හිරන්තිකා සොයුරිය - කැළණිය
- නදීෂා සමරකෝන් සොයුරිය - උලපනේ
- දමිත් අමරකෝන් සොයුරා - බියගම
- ඉසුරු කොඩිතුචක්කු සොයුරිය - රාවතාවත්ත, මොරටුව
- ෂෙහාන් සංජන සොයුරා - මීතිරිගල
- සුනීතා දිසානායක සොයුරිය - කොළඹ
- ගයනී සුමතිපාල සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- මදුෂානී නිමේෂා සොයුරිය - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- මදුෂ්කා අලුත්ගේ සොයුරිය - සිඩ්නි, ඕස්ට්‍රේලියාව
- දිලිනි ද අල්විස් සොයුරිය - සිඩ්නි, ඕස්ට්‍රේලියාව
- සුරන්ගනී සමරසිංහ සොයුරිය - බ්‍රිස්බේන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- ධම්මිකා වෙල්ගම සොයුරිය - මැදගොඩ, නාත්තන්ඩිය
- සුනිල් රත්නායක සොයුරා - මැදගොඩ, නාත්තන්ඩිය
- මල්කාන්ති ජයසිංහ සොයුරිය - නුගේගොඩ
- වමිපා කන්නන්ගර සොයුරිය - මහරගම
- දේවිකා මෙන්ඩිස් සොයුරිය - නාවල
- නිලු දිසානායක සොයුරිය - තලවතුගොඩ
- රෝහිනී හෙට්ටිගේ සොයුරිය - ඕක්ලන්ඩ්, නවසීලන්තය
- අනුරුද්ධ ප්‍රියංකර සොයුරා - මෙල්බන්, ඕස්ට්‍රේලියාව
- ඕශානී පෙරෙරා සොයුරිය - නුගේගොඩ
- මදුරා විමලරත්න සොයුරිය - කැලනිය
- වතුරිකා කාරියවසම් දුච සහ මනෝහාරී දුච ඇතුළු පිරිස
- සමන් සොයුරා සහ කුමුදු සමරනායක සොයුරිය - හෝමාගම
- චේතක ජයසෝම පුතා ඇතුළු (කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්) සභායක පිරිස

ඒකාශනෝ අයං, නිකධවේ, මගෙනා සත්තානං විසුද්ධියා,
සොකපරිඤ්චානං සමධිකකමාය, දුකධ දෙමනසසනං අත්ඵඛගමාය,
කදුසසස අධිගමාය, නිබ්බානසස සච්ඡිකිරියාය,
යද්දිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා.

ISBN 978-624-5512-35-5

9 786245 512355

Quality Printers
0114870333